

ಶ್ರೀ:

ಸಹಸ್ರಯೋಗ: (585)

(ಲಘುದೀಪಿಕಾವ್ಯಾಖ್ಯಾಸಹಿತಃ)

ಸಹಸ್ರಯೋಗಃ

ವೈದ್ಯಗುರು ಡಾಕ್ಟರ್ ಎಂ. ಆರ್. ಭಟ್, ಪಿ. ಎಚ್. ಡಿ.

ಆಯುರ್ವೇದ ಮಹೋಪಾಧ್ಯಾಯ

ಮತ್ತು

ವೈದ್ಯ ಎಂ. ಎಂ. ಆಳ್ವೆ, ಆಯುರ್ವೇದ ಶಾಸ್ತ್ರೀ,

ಇವರಿಂದ ಭಾಷಾಂತರಿಸಿ

ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಗೋಂಡಲ ಸಂಸ್ಥಾನದ

ರಾಜವೈದ್ಯ ಜೀವರಾಮ ಕಾಳಿದಾಸ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯವರ

ಮುನ್ನುಡಿ ಸಮೇತ

ಪ್ರಕಾಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

PUBLISHED BY:

DR. M. R. BHAT,

JEPPU, MANGALORE

AND

~~VAIDYA M. M. ALVA,~~

~~MANGALORE.~~

ಬೆಲೆ: ರೂ. 2.

FOREWORD

THE morbid disorganisation of process and function in the body, known as disease, provides a constant problem that must ever loom large on the mental horizon of mankind. Although disease is always more or less definitely associated with certain physiological departures from the normal, its real significance is rarely or never wholly understood. Still less is the fact appreciated that specific forms of pathological derangement co-exist with equally distinctive types of character and temperament which, therefore, must be taken into account, in any scientific treatment of disease.

AYURVEDA makes an honest attempt to understand this and asserts that 'Man cannot be treated without a thorough knowledge of the forces that have made him Man'. Hence is the medical science in India—Ayurveda—the "Sumum Sonarum of all life"—the knowledge of life as a whole.

The method of treatment advocated by the unknown author of this work in his various recipes is one, the greater part of which I have seen in operation. I can, therefore, confidently assert that the various methods advocated herein, do attain in practice, in certain diseases especially, a measure of success not achieved by any other system known to me.

I am not in the least to claim finality for this work; but the results, in brief, are a matter of fact.

This work must have been the outcome of wide clinical experience and a close study of the therapeutic value of plants. The author believes it is sufficiently well founded on observed facts to warrant its presentation.

Essentially a book like this needs no foreword; for it will not only serve a useful purpose in the treatment of diseases by professional persons, but it is also hoped that it will be of considerable help to any reader who might be interested in the Ancient Science of Ayurveda, as well as to all students of that Science.

20th April '37. }

Jeevaram Kalidas Shastri,
RAJAVAIIDYA,
GONDAL. (Kathiawar)

—•••••—

ಉಪೋದ್ವಾತ

ಭ್ರವರೋಗ ನಿವಾರಕನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನೇ ದುಃಖೋಪಶಮನಕರನೂ ಆಯುರ್ವೇದ ಮೂಲನೂ ಆಗಿರುವ ಧನ್ವಂತರಿ ರೂಪದಿಂದ ಭಗವದ್ಗೀತಾ ಮೂಲಕವೂ ಅಗಾಧ ವೈದ್ಯಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಮೂಲಕವೂ ಪುರೋಗಾಮಿಯಾಗಿ ಪ್ರಜಾಕ್ಷೇಮನಿಧಿಯಾಗಿರುವನು.

ಹಿಂದುಸ್ಥಾನದ ಮಕುಟಮಣಿಯೆನಿಸಿರುವ ಜನಾಹಿರಲಾಲರು ತಮ್ಮ ಅನುಪಮ ವಾದ ಆತ್ಮಕಥೆಯಲ್ಲಿ “ಹಿಂದುಗಳ ಆಯುರ್ವೇದ ಚಿಕಿತ್ಸಾ ಪದ್ಧತಿಯು ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮದ ಗೋವಿನಂತೆ ಶಾಂತವಾಗಿಯೂ ಅಹಿಂಸಾತ್ಮಕವಾಗಿಯೂ ಇದೆ. ಅದು ಬರೆ ಹುಲ್ಲನ್ನು ತಿಂದು ಅದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ಆರೋಗ್ಯ ಮತ್ತು ಪಥ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಬೇಕಾಗುವ ಅನ್ಯತದಂತಹ ಹಾಲನ್ನು ಸೂರೆಗೊಡುವುದು” ಎಂದು ಉಪದೇಶಿಸಿರುವರು. ಆಯುರ್ವೇದವು ಅನ್ಯ ವೇದಗಳಂತೆ ಅಪಾರಶೇಯವೆಂದು ಶಾಸ್ತ್ರಪ್ರತಿತಿ ಇದೆ. ಯಾವ ವಿದ್ಯೆಯಿಂದ ಸ್ವಸ್ಥರಿಗೆ ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯರಕ್ಷಣೆಯೂ ಆತುರರಿಗೆ ರೋಗ ಮುಕ್ತತೆಯೂ ದೊರಕುವುದೋ ಅದೇ ಆಯುರ್ವೇದವು. ಆಯುರ್ವೇದ ಚಿಕಿತ್ಸಾ ಪದ್ಧತಿಯು ಶಸ್ತ್ರಾದಿ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯೆಂದೂ ಔಷಧ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯೆಂದೂ ಎರಡು ಬಗೆಯಾಗಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಶಸ್ತ್ರಾದಿ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯು ದೀರ್ಘತ್ವ ರಾಜಕೀಯಾಶ್ರಯಾಭಾವ, ಕಾಲ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಾದಿ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ವೈದ್ಯ ಪಂಡಿತರಿಂದ ಉಪಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುವುದಿಲ್ಲ. ತದ್ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕೂಲಂಕುಷವಾಗಿ ಬೋಧಿಸುವ ಶಲ್ಯ, ಶಾಲೂಕ್ಯ, ಸುಶ್ರುತಾದಿ ಆರ್ಷಗ್ರಂಥಗಳು ಮುದ್ರಿಸಲ್ಪಟ್ಟರೂ ತತ್ಕೃತನ ಪಾಠನ ಅಭ್ಯಸನಾದಿ ಗುರುಶಿಷ್ಯ ಪರಂಪರೆಯು ಲೋಪವಾಗಿದೆ ಎಂದರೂ ಮಿಥ್ಯಾರೋಪವಾಗದು.

“ನಾತ್ಯಾರ್ಥಂ ನಾಪಿ ಕಾಮಾರ್ಥಂ ಅಥ ಭೂತದಯಾಂಪ್ರತಿ” ಎಂಬ ವೈದ್ಯ ಶಾಸ್ತ್ರ ನೀತಿಯಂತೆ ತ್ರಿಕಾಲಜ್ಞಾನಿಗಳಾದ ಮುನಿಪುಂಗವರು, ಪರಹಿತಪರರಾಗಿ ಔಷಧಿಗಳ ಗುಣ, ವೀರ್ಯ, ವಿಪಾಕ, ಪ್ರಭಾವಗಳಿಂದ ಗುರುತಿಸಿ ತತ್ತ್ವವನ್ನು ನಿಶ್ಚಿಸಿದ ಸಿಯೂಷ ಸದೃಶಗಳಾದ ಧಾತು ಸಸ್ಯಾದಿ ಪದಾರ್ಥಗಳ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯೋಗಗಳನ್ನು ಪರಾಂಬರಿಸದೆ ಕೆಲವೇ ಜನರು ಸ್ವಾನುಭವ ಯುಕ್ತಿಯುಕ್ತಗಳೆಂದು ಕಲ್ಪಿಸಿ ನಾನಾ ವಿಧದ ವಿಚಿತ್ರ ನಾಮಧೇಯಗಳಿಂದ ಅಜ್ಞಾದಿಸಿ, “ಯಸ್ಯ ಕಸ್ಯ ತರೋಮೂಲಂ ಯೇನ ಕೇನಾಪಿ ಭಾವಿತಂ | ಯಸ್ಮೈ ಕಸ್ಮೈ ಪ್ರದಾತವ್ಯಂ ಯದ್ವಾ ತದ್ವಾ ಭವಿಸ್ಯತಿ” ಎಂದಂತೆ ಪ್ರಸ್ತುತ ಪ್ರಚಲಿತ ಆಯುರ್ವೇದ ಪದ್ಧತಿಗೆ ತುಂಬಾ ಹಾನಿ ಉಂಟಾಗಿದೆ.

ಆಯುರ್ವೇದ ವೈದ್ಯನಿಗೆ ತಾನು ಜನಿಸಿದ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಬೇಕಾದ ಗಿಡ ಮೂಲಿಕೆ, ನಾರು, ಬೇರು, ಚೆಕ್ಕೆ, ಕಾಯಿ, ಹಣ್ಣು, ಚಿಗುರು, ಹೂ, ಸೊಪ್ಪುಗಳು ಉಪಯೋಗಕ್ಕೆ ಬೀಳುವಂತಾಗಲಿ. ವೈದ್ಯಕಲ್ಪಗಳ ಮೂಲಕ ಸ್ವರಸ, ಹಿಮ, ಕ್ಷಾಢ್ಯ, ಕಲ್ಮ, ಕಷಾಯ, ಜೂರ್ಣ, ಗುಟಿಕೆಗಳೇ ಮೊದಲಾದ ಸುಲಭದಿಂದ ಕಷ್ಟ, ಕಷ್ಟ ಸಾಧ್ಯವೆರಗಿನ, ಹಾಗೂ ಕಾಸಿನ ವ್ಯಯವಿಲ್ಲದೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ ಬಹು ಬೆಲೆಯ ವರೆಗಿನ

ಮದ್ದುಗಳನ್ನು ಕೂಡಾ ಹಳ್ಳಿಹಳ್ಳಿ ಊರುಕೇರಿಗಳಿಗೆ ಒದಗಿಸಿ ಕೊಡುವಷ್ಟು ವಿದೇಶಿಯ ವೈದ್ಯರಿಂದಾಗಲಿ ವೈದ್ಯರಿಂದಾಗಲಿ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಯಾವ ಮನುಷ್ಯನು ಎಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದು ಯಾವ ಆಹಾರ ವಿಹಾರಗಳಿಂದ ದೇಹಧಾರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಕೊಂಡು ಜೀವಿಸುತ್ತಾನೋ, ಆ ದೇಶಕಾಲದ ವಿದ್ಯಮಾನಗಳಿಗನುಸರಿಸಿ ಆಯಾಯ ಊರಿನ ಮದ್ದು, ಹವೆ, ನೀರು, ಚಿಕಿತ್ಸಾಕ್ರಮಗಳೇ ಕ್ರಮದಂತಾಗಲಿ, ಬದಲಾವಣೆಯಿಂದಾಗಲಿ, ಅವರವರಿಗೆ ಮೇಲಾದದ್ದು ಮತ್ತು ದೇಶೀಯವಾದದ್ದು.

ನಮ್ಮ ಕುಲಸೊತ್ತಾದ ಅಷ್ಟಾಂಗ ಹೃದಯ, ಚರಕ, ಸುಶ್ರುತ ಸಂಹಿತಾದಿ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಮಧಿಸಿ ಲಭ್ಯವಾದ ಸಹಸ್ರಯೋಗಾಮೃತಗಳಲ್ಲದೆ, ಮಲೆಯಾಳಿ ಭಾಷೆಯಿಂದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ಭಾಷಾಂತರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಬಹು ಕಲ್ಪಗಳುಳ್ಳ ಯೋಗ್ಯಾಷಧ ಯೋಗಗಳಿಂದ, ಈ ಸಹಸ್ರಯೋಗ ದರ್ಶನವು ಪ್ರಕಾಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

ಇದರಲ್ಲಿ, ಕಷಾಯ, ಘೃತ, ತೈಲ, ಜೋಣ, ಗುಟಿಕಾ, ಅವಲೇಹ, ಧಾರಾ, ತಕ್ರಧಾರ, ಮಾನ, ಪರಿಭಾಷಾ, ಪ್ರತ್ಯಾಷಧವಿಧಿ ಪ್ರಕರಣಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡು ಸರ್ವಜನ ಸೌಲಭ್ಯವಾಗುವಂತೆ ಮೂಲ ಸಂಸ್ಕೃತ ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಕರ್ಣಾಟಕ ಭಾಷೆಯಿಂದ ರೂಪಾಂತರಗೊಳಿಸಿಯಿದೆ. ಮತ್ತು ಧಾರೆಯಿಂದಿರುವ ಗುಣ, ಧಾರಾಪಾತಿ ಇದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗುವ ಮರಗಳು, ಪ್ರಮಾಣ, ಧಾರಾಪಾತ್ರದ ಸ್ವಭಾವ, ಪರಿಚಾರಕರ ಲಕ್ಷಣ, ಧಾರಾ ಮಾಡುವ ಕ್ರಮ, ರೋಗಿಯು ಅನುಸರಿಸತಕ್ಕ ಪಠ್ಯಾಷಧ್ಯ ವಿಚಾರ, ಅದಲ್ಲದೆ ನಮ್ಮ ವ್ರತನಿತ್ಯದ ಭಕ್ಷಣ ಸಾಧನಗಳ ಮಿತ್ರ ಶತ್ರು ಭಾವಗಳಿಂದೊದಗುವ ಪರಸ್ಪರ ವೈಷಮ್ಯ ಒಪ್ಪತ್ತಿಗಿರುವ ಪ್ರತ್ಯೇಷಧ ವಿಧಿಯನ್ನೂ ಮಾನಪರಿಭಾಷೆಗಳನ್ನೂ ವಿಷದೀಕರಿಸಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥವು ವೈದ್ಯರಿಗೆ, ವೈದ್ಯವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆನ್ನದೆ ಸರ್ವಜನೋಪಕಾರಿಯಾಗಿ ಗೃಹವೈದ್ಯನಂತಿದ್ದು ಪರಾಶ್ರಯವಿಲ್ಲದೆ ತಮಗೊದಗಿದ ಕ್ಷುದ್ರ ವಿಷ ತ್ವರಂಪರಗಳನ್ನೂ, ತನ್ನೂಲಕ ಸಂಭವಿಸುವ ಅನಾವಶ್ಯಕವಾದ ದ್ರವ್ಯಹಾನಿಯನ್ನೂ ನೀಗಾಡಿ ಸಲನುಕೂಲವಾಗುವಂತೆ, “ಲಘುದೀಪಿಕಾ” ಎಂಬ ಕರ್ಣಾಟಕ ಔಷ್ಕಿಯಿಂದಲೂ, ಅಲಂಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

ಇದರ ಮುದ್ರಣ ಸಂಶೋಧನಾದಿ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರಮ ವಹಿಸಿ ತಕ್ಕ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಒದಗಿಸಿ ಕೊಟ್ಟ ಮಂಗಳೂರು ಸಿಟಿಪ್ರೆಸ್ಸಿನ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಉದ್ಯಾವರ ಕೇಶವಾಚಾರ್ಯರನ್ನು ನಾವು ಹೃತ್ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ವಂದಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಇದರಲ್ಲಿರುವ ನ್ಯೂನಾತಿರೇಕಗಳನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಿ ತಕ್ಕ ಸಲಹೆಗಳನ್ನಿತ್ತು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಬೇಕಾಗಿ ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವ,

ಎಂ. ಆರ್. ಭಟ್.

ಎಂ. ಎಂ. ಅಳ್ಳೆ.

॥ धन्वन्तरये नमः ॥

॥ सहस्रयोगदर्पणम् ॥

लघुदीपिकान्याख्यासमेतम्.

सहस्रयोगः

ಲಘುದೀಪಿಕಾ ನ್ಯಾಯಾಖ್ಯಾಯಿಕಾ ಸಹಸ್ರಯೋಗದರ್ಪಣವು.

॥ मंगलाचरणम् ॥

शंखं चक्रं जलकं घृतममृतघटं चारुदोर्भिश्चतुर्भिः

सूक्ष्मस्वच्छातिहृद्यांशुकपरिविलसन्मौलिमम्भोजनेत्रम् ॥

एकं नित्यं विमलमचलं सर्वधीः साक्षिभूतं

वन्दे धन्वन्तरिं तं सकलगदघनप्रौढदावाग्निीलम् ॥

ಕಷಾಯಯೋಗಗಳು

घनचन्दनशुद्ध्यम्बुपर्पटोशीरसाधितम् ।

शीतं तेभ्यो हितं तोयं पाचनं तृड्ज्वरापहम् ॥ १ ॥

ಭದ್ರಮುಷ್ಠಿ, ಚಂದನ, ಒಣಶುಂಠಿ, ಇರಿವೇರಿಂದಂಡು, ಪರ್ಪಟಕ, ಲಾನುಂಚ ಈ ಔಷಧಿಗಳ ಶೀತಕಷಾಯವು ವಿತ್ತೋದ್ರೇಕವನ್ನೂ, ದಾಹ ಜ್ವರವನ್ನೂ ನಿವೃತ್ತಿಪಡಿಸಿ ಪಾಚನವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ.

तोयतोयदभूनिम्बपाठाधान्यमह्वैषधैः ।

कृतः कषायस्सर्वेषां ज्वराणां पाचनः परम् ॥ २ ॥

ಇರಿವೇರಿಂದಂಡು, ಭದ್ರಮುಷ್ಠಿ, ಪುತ್ತರಿಚ್ಚುಂಡಬೇರಿನ ತೊಗಟು, ಹಾಡೆಗಡ್ಡೆ, ಕೊತ್ತಂಬರಿಬೀಜ, ಒಣಶುಂಠಿ ಈ ಕಷಾಯವು ಎಲ್ಲಾ ಜ್ವರಗಳಿಗೂ ಪಾಚನವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ.

ಪಾಠಾಗ್ನಿಮನ್ಯವೃಹತಿಹ್ರಯನಾಗರಾಗಾಮ್ |
ಶ್ಚಿತ್ತೋದ್ಭವಾಮಗಧಮೂಲಕಲಿಕ್ಲಕಾನಾಮ್ ||
ವಾಸಾಮೃತಾಶ್ಚುದಪಟೋಲಮಹೌಷಧಾನಾಮ್ |
ಕ್ವಾಥಂ ಪಿಬೇದಿಹ ಮರ್ಘಭವೇ ಜ್ವರೇ ತು || ೩ ||

ಹಾಡೆಗಡ್ಡೆ, ನರ್ವೊಳುಬೇರು, ಸಣ್ಣಕುದನೆಬೇರು, ಕಂಟಕಾರಿ
ಬೇರು, ಒಣಶುಂಠಿ (೧) ಅಮೃತಬಳ್ಳಿ, ಹಿಪ್ಪಲಿಮೂಲ, ಕೊಡಗಪಾಲರಿ
(೨) ಅಡ್ಡೋಗೆಬೇರು, ಅಮೃತಬಳ್ಳಿ ಭದ್ರಮುಷ್ಟಿ, ಕಾಟುಪಟವಲಬಳ್ಳಿ,
ಶುಂಠಿ (೩) ಈ ಮೂರು ಬಗೆಯ ಕಷಾಯಗಳು ವಾತಜ್ವರ ಶಮನ.

ಗೌಪಾಙ್ಗನಾಕಮಲಚಂದನಸೇವ್ಯವಿಶ್ವ |
ಯಶ್ಚಿಜಲೋತ್ಪಲಮಭೂಕಶತಾವರೀಭಿಃ ||
ಸಿಂಧುಂ ಸುಶೀತಮನುಮಾಕ್ಷಿಕಶರ್ಕರಾಙ್ಗಮ್ |
ಪಿಪ್ಪಜ್ವರಂ ಜಯತಿ ದಾಹನೃಡಾಙ್ಗಮಶ್ಚು || ೪ ||

ನಾಮದಬೇರಿನಸಿಪ್ಪೆ, ತಾವರೆವಳಯ, ಚಂದನ, ಲಾಮಂಜೆ, ಒಣ
ಶುಂಠಿ, ಜ್ಯೇಷ್ಠಮಧು, ಇರುವೇರಿದಂಡು, ನೆಲಸಂಪಿಗೆಗಡ್ಡೆ ಇವೈತಿರುಳು,
ಶತಾವರಿಬೇರು, ಇದರ ಶೀತಕಷಾಯಕ್ಕೆ ಜೇನುತುಪ್ಪ, ಸಕ್ಕರೆ
ಮೇಲ್ಪುಡಿ ಸೇರಿಸಿ ಸೇವಿಸಿದರೆ ವಿತ್ತಜ್ವರ ಶಮನ.

ಪಥ್ಯಾಕಡ್ಫಲನಾಗರಾಶ್ಚುದ್ವಾಚಾಭೂನಿಂಬಧಾನ್ಯಶ್ಚುಮೈಃ |
ಭಾಙ್ಗೀರ್ಪರ್ಟಕಾನ್ವಿತೈಃ ಶ್ರುತಮಿಧಂ ತೌಠ್ಯಂ ಸುಶೀತಂ ಪುನಃ ||
ಮಶ್ವಾಙ್ಗಂ ಪರಮಾಣುರಾಮಡಯುತಂ ಶ್ಲೇಷ್ಮಜ್ವರಂ ನಾಶಯತ್ |
ಕೌಘಾತಿಶ್ಚಸನಾಗ್ನಿಸಾದಕಸನಾರುಚ್ಯಾಸ್ಯಶೌಘಾನ್ವಿತಮ್ || ೫ ||

ಅಣಿಲಿಕಾಯಿಸಿಪ್ಪೆ, ಕುಂಬುಳುಬೇರು, ಒಣಶುಂಠಿ, ಭದ್ರಮುಷ್ಟಿ,
ಬಜೆ, ಪುತ್ತರಿಚ್ಚುಂಡಬೇರಿನಸಿಪ್ಪೆ, ಕೊತ್ತಂಬರಿಬೀಜ, ದೇವದಾರು ಕಿರು
ತೇಗಿನಬೇರು, ಪರ್ಪಟ ಹುಲ್ಲು ಸೇರಿಸಿ ಕಷಾಯ ಮಾಡಿ ಜೇನು, ಹಿಂಗು

ವುಡಿ ಮೇಲ್ಪುಡಿ ಸೇರಿಸಿ ನೇವಿಸಿದರೆ ಕಫಜ್ವರ, ಆಮಾಶಯದ ನೋವು, ನಾಯು, ಅಗ್ನಿಮಾಂದ್ಯ, ಕೆಮ್ಮು, ಅರುಚಿ, ಮುಖಬೀಗು ಶಮನ.

ದ್ರಾಕ್ಷಾಮಧುಕಮಧುಕಲೋಘ್ರಕಾಶ್ಮರ್ಮಸಾರಿವಾಃ |

ಮುಸ್ತಾಮಲಕಹಿಬೀರಪಘ್ನಕೇಸರಪಘ್ನಕಮ || ೬ ||

ಸೃಣಾಲಚಂದನೋಶೀರನೀಲೋಽಪಲಪಠುಕಮ್ |

ಫಾಱಿಂ ಹಿಮೋ ವಾ ದ್ರಾಕ್ಷಾದಿಜಾಂತೀಕ್ರಿಸುಮವಾಸಿತಃ || ೭ ||

ಯುಕ್ತೋ ಮಧುಸಿತಾಲಾಜೈರ್ಜಯತ್ಯನಿಲಪಿತ್ತಜಮ್ |

ಜ್ವರಂ ಮದಾಪ್ಯಯಂ ಛಾದೈ ಮೂರ್ಛಾ ದಾಹಂ ಶ್ರಮಂ ಶ್ರಮಮ್ || ೮ ||

ಋಷ್ವಗಂ ರಕ್ತಪಿತ್ತಂ ಚ ಪಿಪಾಸಾಂ ಕಾಮಿಲಾಮಪಿ |

ದ್ರಾಕ್ಷೆ, ಇವೈತಿರುಳು, ಜೈಷ್ಠ್ಯಮಧು, ಪಾಚೋಟ ಕೆತ್ತೆ, ಕುಂಬುಡು ಮರದ ಬೇರು, ನಾಮದಬೇರನ ಸಿಪ್ಪೆ, ಭದ್ರಮುಷ್ಟಿ, ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿಸಿಪ್ಪೆ, ಇಂವೇರಿದಂಡು, ತಾವರೆಕುಸುಮ, ಪದ್ಮಕಾಷ್ಟ್ಯ, ತಾವರೆವಳಯ, ಚಂದನ, ಲಾಮಂಚ, ನೆಲಸಂಪಿಗೆ ಗೆಡ್ಡೆ, ಪರೂಷಕ ಇವುಗಳ ಕಷಾಯ ವನ್ನು ಜಾಜಿಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಕುಸುಮದಿಂದ ಪರಿಮಳಿಸಿ, ಜೀನುತುಪ್ಪ, ಸಕ್ಕರೆ, ಹೊದಳು ಇವುಗಳನ್ನು ಮೇಲ್ಪುಡಿ ಸೇರಿಸಿಕೊಡುವುದರಿಂದ ವಾತವಿತ್ತಜ್ವರ ಮದಾತ್ಮಯ, ವಾಂತಿಯಾಗೋಣ, ಸ್ತೃತಿತಪ್ಪುವಿಕೆ, ದಾಹ, ಆಯಾಸ, ತಲೆತಿರುಗುವಿಕೆ, ಮೇಲ್ಪುಡಿಗದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುವ ರಕ್ತವಿತ್ತ, ಬಾಯಾರಿಕೆ ಯಾಗೋಣ, ಕಾಮಿಲಾರೋಗ ಇವು ಶಮನ.

ನಾಗರಾಮೃತಹರಿತಕೀ ಕ್ರಮಾಙ್ಗಾಗಹಸ್ತನಯನಾಂಞಿ ಭಾಗಶಃ || ೯ ||

ಸಾಧುಸಿद्धಮುದಕಂ ಸಶಕೆರಂ ನಾಶಯತ್ಯಖಿಲದೋಖಜಂ ಜ್ವರಮ್ ||

ಒಣಶುಂಠಿ, (ಇದು ೨ ಕೈಂಜಿ, ವ ಎರಡುತಾರ ತೂಕ) ಅನ್ನುತ ಬಳ್ಳಿ (ಇದು ೬ ಕೈಂಜಿ ತೂಕ) ಅಣೆಲೆಕಾಯಿ ಸಿಪ್ಪೆ (ಇದು ೪ ಕೈಂಜಿ ತೂಕ) ಇವುಗಳ ಕಷಾಯಕ್ಕೆ ಸಕ್ಕರೆ ಮೇಲ್ಪುಡಿ ಸೇರಿಸಿ, ತ್ರಿದೋಷ ಜ್ವರಕ್ಕೆ ಕೊಡುವುದು.

पत्रं वेणुभवं दलं च तुळसीजातं हरिक्रान्तिजम् ।
पत्रं वा सुनिषण्डजं बदरजं पत्रं च वाडंदलम् ॥
पत्रं चोत्तमकन्यकाख्यसुषवीनारङ्गपत्रं पृथक् ।
सर्वं नागरपादिकं प्रहरति प्राग्रूपशीतं उ्वरम् ॥ १० ॥

ಬದಿರವಲೆ, ತುಳಸೀ ಎಲೆ, ವಿಷ್ಣುಕ್ರಾಂತಿ ಎಲೆ, ನೀರಾರಿ ಎಲೆ, ಬುಗರಿ ಎಲೆ, ಗೋಳಿವೊಗ್ಗೆ, ಸಹದೇವಿ ಎಲೆ, ಪುಲಸ್ಸಿನಿ ಎಲೆ, ನಾರಂಗ ಎಲೆ, ನಾಲ್ಕನೇ ಒಂದು ಅಂಶ ಒಣಶುಂಠಿ ಇವುಗಳ ಕಷಾಯವು ಶೀತಜ್ವರ ಶಮನ ಮಾಡುವುದು.

दाकनागरभूनिम्बधान्यवासाकलिङ्गकैः ।
गजाङ्गादशमूलान्दसृष्ट्युक्तं उ्वरं जयेत् ॥ ११ ॥

ದೇವದಾರು, ಒಣಶುಂಠಿ, ಪುತ್ತರಿಚ್ಚುಂಡಬೇರಿನಸಿಪ್ಪೆ, ಕೊತ್ತಂಬರಿ ಬೀಜ, ಅಡ್ಲೋಗೆಬೇರು, ಕೊಡಗಪಾಲಯರಿ, ಗಜಹಿಪ್ಪಲಿ, ಬಿಲ್ವಪತ್ರಿ ಬೇರು, ನರ್ವೋಳುಬೇರು, ಅನೇಮುಂಗುಬೇರು, ಕುಂಬುಡುಮರದ ಬೇರು, ಪಾದಿರಿಬೇರು ಇವುಗಳ ಬೇರಿನಸಿಪ್ಪೆ ತೆಗೆದು ಒಳಗಿನ ತಿರುಳು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು. ಓರೆಲೆಬೇರು, ಮೂರೆಲೆಬೇರು, ಸಣ್ಣಕುದನೆ ಬೇರು, ಕಂಟಕಾರಿಬೇರು, ನೆಗ್ಗಿನಮುಳ್ಳು, ಭದ್ರಮುಷ್ಟಿ ಇವುಗಳ ಕಷಾಯವು ವೃತ್ತ್ಯುಸದೃಶವಾದ ಜ್ವರವನ್ನು ಶಮಿಸುವುದು.

महाबलामूलमहौषधानां क्वाथो निहन्याद्विषमउ्वरं च ।
शीतं सुकम्पं परिदाहयुक्तं मारीचकं राघवसायको यथा ॥ १२ ॥

ಕಡಿರಬೇರು, ಒಣಶುಂಠಿ ಇವುಗಳ ಕಷಾಯವು ವಿಷಮಜ್ವರ, ನಡುಗಿಬರುವ ಜ್ವರ, ದಾಹಜ್ವರ ಶಮನ.

छिन्नोद्भवावृषकिरातकपर्पटानां ।
शुण्ठ्याबलाहकयवाषकयोः क्रमेण ॥

एकद्वयत्रितयभागकृतः कषायः ।

सम्मुखितं ज्वरमपोहति सन्निपातम् ॥ १३ ॥

ಅವ್ವತಬಳ್ಳಿ, ಅಡ್ಲೋಗೆಬೇರು, ಪುತ್ತಂಜ್ಜುಂಡಬೇರಿನ ಸಿಪ್ಪೆ, ಪರ್ಪಟ ಇವು ನಾಲ್ಕು ಬಗೆ (ಒಂದು ಕೈಂಜಿ ತೂಕ) ಒಣಶುಂಠಿ ಇದು (ಎರಡು ಕೈಂಜಿ) ಭದ್ರಮುಷ್ಟಿ, ಬಳ್ಳಿಲುರುಸಣಿಗೇಬೇರು, (ಇವು ಮೂರು ಕೈಂಜಿ) ಕೆಲವರು ಪ್ರಥಮತಃ ಹೇಳಿದ 4 ಬಗೆಯೂ ಒಂದೂವರೆ ಕೈಂಜಿಯಂತೆಯೂ ಮತ್ತೆ ಹೇಳಿದ ಮೂರು ಬಗೆಯು 2 ಕೈಂಜಿ ಗಳಂತೆಯೂ ಸೇರಿಸುವರು. ಈ ಕಷಾಯವು ಸನ್ನಿಪಾತಜ್ವರಹರ.

केवलेनाजमोजेन कषायो विधिना शृतः ।

चातुर्थिकं ज्वरं हन्ति रोहिण्या समलङ्कृतः ॥ १४ ॥

ಆಯಮೋದಕ, (ಓಮುಕಾಳು) ಕಟುಕರೋಹಿಣಿ ಇವುಗಳ ಕಷಾಯವು ಚಾತುರ್ಥಿಕ ಜ್ವರ ಹರ.

सृष्टीकनागमधुकोत्पलसारिवाभि- ।

सुंद्रेक्षुकाण्डहिमसारिववार्युशीरैः ॥

यष्टीमधुप्रवरगोस्तनसारिवाभि- ।

स्तोयं शृतं जयति पित्तभवं ज्वरं हि ॥ १५ ॥

ದ್ರಾಕ್ಷೆ, ನಾಗಕೇಸರ, ಜ್ಯೇಷ್ಠಮಧು, ನೆಲಸಂಪಿಗೆ, ನಾಮದ ಬೇರಿನ ಸಿಪ್ಪೆ (೧) ಸಣ್ಣಹೆಸರುಬೇರು, ಕಬ್ಬಿನಬೇರು, ಚಂದನ, ನಾಮದ ಬೇರಿನ ಸಿಪ್ಪೆ, ಇರುವೇರಿದಂಡು, ಲಾಮಂಜ (೨) ಜ್ಯೇಷ್ಠಮಧು, ಜೇನು, ದ್ರಾಕ್ಷೆ, ನಾಮದಬೇರಿನ ಸಿಪ್ಪೆ (೩) ಈ ಮೂರು ಬಗೆಯ ಕಷಾಯವು ವಿತ್ತಜ್ವರ ಶಮನ.

भांग्यं दृपपंटकधन्वयवासविश्व ।

भूनिम्बकुष्ठकणासिंहामृताकषायः ॥

जीर्णञ्जरं सततसन्ततकाश्चिह्न्या ।

दन्येष्टुकं सहतृतीय चतुर्थकाम्याम् ॥ १६ ॥

ಕಿರುತೆಕ್ಕಿನ ಬೇರು, ಭದ್ರಮುಷ್ಟಿ, ಪರ್ಪಟಕ, ಬಳ್ಳಿಲುರುಸಣಿಗೆ ಬೇರು, ಒಣಶುಂಠಿ, ಪುತ್ತರಿಚ್ಚುಂಡಬೇರಿನ ಮೇಲಿನ ಸಿಪ್ಪೆ, ಕಂಕುಷ್ಟ, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಸಣ್ಣ ಕುದನೆ ಬೇರು, ಆಮೃತಬಳ್ಳಿ ಈ ಕಷಾಯವು ಸತತಸಂತತ ಅನ್ಯೇದ್ಯುಕ, ತೃತೀಯಕ, ಚಾತುರ್ಥಿಕ ಈ ಜ್ವರಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹರಣ ಮಾಡುವುದು.

शतावरीगोपकन्याचन्दनोशीरवालकैः ।

सतण्डुलीयकद्राक्षासमंगोत्पलयष्टिभिः ॥ १७ ॥

साधितः साधयत्याशु निर्यूहः ससितामघु ।

ऊर्ध्वगं रक्तपित्तं चोभयायनमेव वा ॥ १८ ॥

तथा प्रदरमुन्मादं सदाहं विषमं ज्वरम् ।

ಶತಾವರಿಬೇರು, ನಾನುದಬೇರಿನಸಿಪ್ಪೆ, ಚಂದನ, ಲಾಮಂಚ, ಇರುವೇರಿಂಡು, ಸಣ್ಣಅರಿವೆ, ದ್ರಾಕ್ಷೆ, ಪರಚ್ಚುಂಡಬೇರು, ನೆಲಸಂಪಿಗೆ ಗಡ್ಡೆ, ಜ್ಯೇಷ್ಠಮಧು ಇವುಗಳ ಕಷಾಯವು ಊರ್ಧ್ವ ರಕ್ತಪಿತ್ತ, ಅಧೋ ರಕ್ತಪಿತ್ತ, ಪ್ರದರ, ಉನ್ಮಾದ, ದಾಹವುಳ್ಳ ವಿಷಮಜ್ವರ ಶಮನ.

वटशृङ्गाटरूषाभ्यां पाक्यं क्षीरयुतं तथा ॥ १९ ॥

ಗೋಳಿಮೊಗ್ಗೆ, ಅಡ್ಲೋಗೆಬೇರು ಇವುಗಳ ಹಾಲು ಕಷಾಯವು ಮುಂಚೆ ಹೇಳಿದ ರೋಗಗಳಿಗೆ ಫಲದಾಯಕವು.

चन्दनोशीरजलदलाजमुद्गकणायवैः ।

बलाजले पर्युषितैः कषायो रक्तपित्तहा ॥ २० ॥

ಚಂದನ, ಲಾಮಂಚ, ಭದ್ರಮುಷ್ಟಿ, ಹೊದಳು, ಸಣ್ಣಹೆಸರು, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಯವಧಾನ್ಯ ಇವುಗಳನ್ನು ಜಜ್ಜಿ ಕಡಿರಬೇರಿನ ಕಷಾಯದಲ್ಲಿಟ್ಟು ಮರುದಿನ ಪ್ರಾತಃಕಾಲ ಸೇವಿಸುವುದು. ರಕ್ತಪಿತ್ತಹರ.

ಖದಿರಶೀತಖಲಾಸನಾಸಾರಿಣಿ
ವೃಷಜಪಾಮ್ಬುಧಮೋದಕವಲಕಲೈಃ ॥
ಜಯತಿ ಸಾಮಲಕೈಃ ಸ್ತುತಮಮ್ಬು ಯತ್
ಪ್ರದರಮಾಶ್ರು ಸಿತಾಮಧುಸಂಯುತಂ ॥ ೨೧ ॥

ಕಾಚಿತಿರುಳು, ಚಂದನ, ಕಡಿರಬೇರು, ಬೇಂಗತಿರುಳು, ನಾಮದ
ಬೇರಿನ ಸಿಪ್ಪೆ, ಅಡ್ಡೋಗೆ ಬೇರು, ಬಳಿ ದಾಸಾನುಬೇರು, ಭದ್ರಮುಷ್ಟಿ,
ಕಂಗಿಗಾರ ಕೆತ್ತೆ, ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿ ಸಿಪ್ಪೆ. ಇವುಗಳ ಕಷಾಯಕ್ಕೆ ಜೇನುತುಪ್ಪ,
ಸಕ್ಕರೆ, ಮೇಲ್ಪುಡಿ ಸೇರಿಸಿ ಸೇವಿಸಲು ಪುದರರೋಗ ಶಮನ.

ಅಮೃತೋಶಿರವಾಸಾಢದಿಷಭೂನಿಷ್ಠವಾಹಕೈಃ ।
ಸಪರ್ಪತಕಧಾನ್ಯಾಕಧನ್ವಯಾಸವಿಪಾಚಿತಂ ॥ ೨೨ ॥

ಅಮೃತಬಳ್ಳಿ, ಲಾಮಂಚ, ಅಡ್ಡೋಗೆಬೇರು, ಭದ್ರಮುಷ್ಟಿ,
ಪುತ್ತರಿಡ್ಡುಂಡ ಬೇರಿನ ಸಿಪ್ಪೆ, ಇರುವೇರಿ ದಂಡು, ಪರ್ಪಟಕ, ಕೊತ್ತಂಬರಿ,
ಬಳ್ಳಿಲುರುಸಣಿಗೆ ಬೇರು, ಎಲ್ಲಾ ಜ್ವರಗಳಿಗೂ ಪಾಚನವು. ಅದ್ದರಿಂದ
ಪಾಚನಾಮೃತವೆನ್ನಲ್ಪಡುವುದು.

ಭಾಕ್ಷಿಂ ಪುಷ್ಕರಮೂಲಂ ಚ ಪಠ್ಯಾಪರ್ಪತೋಯದಂ ।
ನಾಗರಂ ದಶಮೂಲಂ ಚ ಪಿಪ್ಪಲಿಂ ಚಾಪ್ಸುಸಾಧಯೇತ್ ॥ ೨೩ ॥
ಸನ್ನಿಪಾತಜ್ವರಂ ಹಂತಿ ವಿಷಮಂ ಶೀತಿಕಾಂಸ್ತಥಾ ।
ಕಾಸಶ್ವಾಸಾಘ್ನಿ ಸದನಹೃತ್ಪಾಶ್ವಾತಿ ಶಿರೋಗ್ರಹಂ ॥ ೨೪ ॥
ಜಿಣಿಜ್ವರಂ ಸಶ್ವಯಶ್ಚ ಸಂತತಾದಿಂಶ್ಚ ನಾಶಯೇತ್ ॥

ಕಿರುತೆಕ್ಕಿನ ಬೇರು, ಪುಷ್ಕರಮೂಲ, ಅಣಿಲೆಕಾಯಿ ಸಿಪ್ಪೆ, ಪರ್ಪಟಕ,
ಭದ್ರಮುಷ್ಟಿ, ಒಣಶುಂಠಿ, ದಶಮೂಲಗಳು, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಇವುಗಳ ಕಷಾಯವು
ಸನ್ನಿಪಾತಜ್ವರ, ವಿಷಮ ಜ್ವರ, ಶೀತ ಜ್ವರ, ಕೆಮ್ಮು, ಉಬ್ಬಿಸ, ಅಗ್ನಿ
ಮಾಂದ್ಯ, ಸಾರ್ಪ್ಪನೋವು, ತಲೆನೋವು, ಶೋಫವುಳ್ಳ ಜ್ವರ, ಜೀರ್ಣ ಜ್ವರ,
ಸಂತತಾದಿ ಜ್ವರಗಳೂ ಶಮನ.

अरकातिविषामुस्ता शुण्ठी बिल्वं सदाडिमं ।
सर्वज्वरहरोयोगः सर्वातीसारनाशन ॥ २५ ॥

ವೆರುಮರ ಕೆತ್ತೆ, ಅತಿವಿಡಯಂ, ಭದ್ರಮುಷ್ಟಿ, ಒಣಶುಂಠಿ, ಬಿಲ್ವಪತ್ರ
ಬೇರು, ದಾಳಿಂಬ ಸಿಪ್ಪೆ ಇವುಗಳ ಕಷಾಯವು ಜ್ವರವೂ, ಅತಿಸಾರವೂ
ಶಮನ.

पाठागुह्यचीघनपर्पटाशुभूनिम्बबिल्वेन्द्रयवैः शृताम्भः ।
पेयं ज्वरात्तैरतिसारिभिश्च यथामृतं स्वर्गिभिरादरेण ॥ २६ ॥

ಹಾಡೆಗೆಡ್ಡೆ, ಅಮೃತ ಬಳ್ಳಿ, ಭದ್ರಮುಷ್ಟಿ, ಪರ್ಪಟಕ, ಇರುವೇರಿ
ದಂಡು, ಪುತ್ತರಿಚ್ಚೊಂಡ ಬೇರಿನ ಸಿಪ್ಪೆ, ಬಿಲ್ವಪತ್ರ ಬೇರು, ಕೊಡಸಿನ ಬೀಜ,
ಈ ಕಷಾಯವು ಜ್ವರವನ್ನೂ, ಅತಿಸಾರವನ್ನೂ ಶಮನ ಮಾಡುವುದು.

व्याघ्रीशुण्ठ्यामृताक्वाथः पिप्पलीचूर्णसंयुतः ।
वातश्लेष्मज्वरश्वासकासपीनसशूलजित् ॥ २७ ॥

ಸಣ್ಣ ಕುದನೆ ಬೇರು, ಒಣಶುಂಠಿ, ಅಮೃತ ಬಳ್ಳಿ ಇವುಗಳ ಕಷಾ
ಯವು ವಿಪ್ಪಲಿ ಜೋರ್ಣ ಮೇಲ್ಪುಡಿ ಸೇರಿಸಿ ವಾತಜ್ವರ, ಕಫಜ್ವರ,
ಉಬ್ಬಸ, ಕೆಮ್ಮು, ವೀನಸ, ಶೂಲ, ಇವುಗಳಿಗೆ ಕೊಟ್ಟರೆ ಶಮನ.

छिन्नोज्ज्वाम्बुधरधन्वयवासविशैः दृस्पशीपर्पटकमेघकिराततिकैः ।
मुस्ताटरूषकमद्वौषधधन्वयासैः क्वाथान् पिबेदानिलपित्तकफज्वरेषु ॥ २८ ॥

ಅಮೃತ ಬಳ್ಳಿ, ಭದ್ರಮುಷ್ಟಿ, ಬಳ್ಳಿ ಉರುಸಣಿಗೆ ಬೇರು, ಒಣಶುಂಠಿ
(೧) ಬಳ್ಳಿ ಉರುಸಣಿಗೆ ಬೇರು, ಪರ್ಪಟಕ, ಭದ್ರಮುಷ್ಟಿ, ಕಿರಾತ ಕಡ್ಡೆ,
(೨) ಭದ್ರಮುಷ್ಟಿ, ಅಡ್ಲೋಗೆ ಬೇರು, ಒಣಶುಂಠಿ, ಬಳ್ಳಿ ಉರುಸಣಿಗೆ
ಬೇರು, (೩) ಇವು ಮೂರು ಬಗೆಯ ಕಷಾಯಗಳು ಕ್ರಮವಾಗಿ ವಾತ,
ವಿತ್ತ, ಕಫ, ಜ್ವರಗಳಿಗೆ ಶಮನ.

अदंष्ट्रांशुद्रभूनिम्बबलानागरपर्पटैः ।

कवाथं प्रशमयेत्पीतं वातपित्तकृतं ज्वरं ॥ २९ ॥

LB
N 37

ನ್ಯಾಸೋಣಗುಬೇರು, ಭದ್ರಮುಷ್ಟಿ, ಪುತ್ತರಿಚ್ಚುಂಡಬೇರು, ಕಡಿರಬೇರು, ಒಣಶುಂಠಿ, ಸರ್ಪಟಕ ಇವುಗಳ ಕಷಾಯವು ವಾತ ಶಿತ್ಲ ಜ್ವರ ಹರ.

पर्पटकाब्दसुरद्रुमभाङ्गीमागधिकौषधधन्वयवासैः

कवाथमिदं विनिहन्ति नराणां वातकफज्वरजं परितापं ॥ ३० ॥

ಸರ್ಪಟಕ, ಭದ್ರಮುಷ್ಟಿ, ದೇವದಾರು, ಕಿರುತೇಗುಬೇರು, ಶಿಪ್ಪಲಿ, ಒಣಶುಂಠಿ, ಬಳ್ಳಿಉರಸಣಿಗೆಬೇರು ಇವುಗಳ ಕಷಾಯವು ವಾತ ಕಫ ಜ್ವರ ಹರ.

कटुकविजयाद्राक्षामुस्तापर्पटकौषधैः ॥

कषाथो नाशयेत्पीतः कफपित्तभवं ज्वरम् ॥ ३१ ॥

ಕಟುಕರೋಹಿಣೀ, ಅಣಿಲೆಕಾಯಿ ಸಿಪ್ಪೆ, ದ್ರಾಕ್ಷೆ, ಭದ್ರಮುಷ್ಟಿ, ಸರ್ಪಟಕ, ಒಣಶುಂಠಿ ಇವುಗಳ ಕಷಾಯವು ಕಫ ಶಿತ್ಲ ಜ್ವರ ಶಮನ.

लकुचदळबिल्वलशुनेनारङ्गशालाटुपल्लवाभ्यां ॥

क्याथौ जयतः पीतौ कफाढ्यां शीतिकां त्रिदिनात् ॥ ३२ ॥

ಆಯನಿ ಪ್ಲಾವಿಲಯಲೆ, ಬಿಲ್ವಪತ್ರ ಬೇರು, ಬೆಳ್ಳುಳ್ಳಿ (೧) ನಾರಂಗ ಚಿಗುರೂ, ಎಲೆಯೂ, (೨) ಇವುಗಳ ಕಷಾಯವು ಶೀತಜ್ವರ ಶಮನ.

विष्णुकान्त्यमृतामुस्ताचन्दनोशीरसारिवाः ॥

सहदेवीकणासिद्धः कषायइशीतिकापहः ॥ ३३ ॥

ವಿಷ್ಣುಕ್ರಾಂತಿ, ಅಮೃತ ಬಳ್ಳಿ, ಭದ್ರಮುಷ್ಟಿ, ಚಂದನ, ಲಾಮಂಚೆ, ನನ್ನಾರಿ ಬೇರಿನ ಸಿಪ್ಪೆ, ಸಹದೇವಿ, ಹಿಪ್ಪಲಿ ಇವುಗಳ ಕಷಾಯವು ಶೀತ ಜ್ವರ ಹರ.

अरण्यतुलसीमूलं विष्णुकान्तिपहौषधैः ॥

काथोऽयं निहरेच्छीघ्रं शीतिकां विषमज्वरं ॥ ३४ ॥

ಕಾಡುತುಳಸಿಯಬೇರು, ವಿಷ್ಣುಕ್ರಾಂತಿ, ಒಣಶುಂಠಿ ಇವುಗಳ ಕಷಾಯವು ಶೀತ ಮತ್ತು ವಿಷಮಜ್ಜರ ಹರ.

मुस्तामृतामधुकचन्दनसेव्यविश्व

माषाग्निमन्थकणमुद्गकुलत्थचित्रैः ॥

सिद्धाम्बुमाक्षिकयुतं पिबतां वधूनां

नश्यत्यमृगदरगदाः सहसैव लोके ॥ ३५ ॥

ಭದ್ರಮುಷ್ಟಿ, ಅಮೃತಬಳ್ಳಿ, ಜ್ಯೇಷ್ಟಮಧು, ಚಂದನ, ಲಾಮಂಜೆ, ಒಣಶುಂಠಿ, ಉದ್ದು, ನರುವಲಬೇರು, ಹಿಪ್ಪಿಲಿ, ಸಣ್ಣಹೆಸರುಬೇರು, ಹುರುಳಿ, ಸಣ್ಣಹರಳುಬೇರು, ಇವುಗಳ ಕಷಾಯಕ್ಕೆ ಜೇನು ಮೇಲ್ಪುದಿ ಸೇರಿಸಿ ನೇವಿಸಲು, ಅಸೃಗ್ಧರ ರಕ್ತಸ್ರಾವ ಶಮನ.

सुसलीन्द्रिरामलकत्रिकण्टकजम्बूवरीक्वाथः ।

सास्थित्वाचं प्रदरं प्रमाही मधुमान् प्रगे पीतः ॥ ३६ ॥

ನೆಲತಾಳಿ ಗಡ್ಡೆ, ಕಾಚುತಿರುಳು, ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿ ಸಿಪ್ಪೆ, ನೆಗ್ಗಿನ ಮುಳ್ಳು, ನೇರಳೆಕೆತ್ತೆ, ಶತಾವರಿಬೇರು, ಇವುಗಳ ಕಷಾಯವು ಅಸ್ಥಿಸ್ರಾವ, ಅಸೃಗ್ಧರ ಶಮನ.

दशमूलकद्रुत्रयैः कषायः सवृषैरेषसमाक्षिकः प्रपीतः ।

श्वसनानिलकासपाश्विष्टत्रिकमूर्धां सरुजासु सम्प्रदिष्टः ॥ ३७ ॥

ದಶಮೂಲಂಗಳು, ಕರಿಮೆಣಸು, ಹಿಪ್ಪಿಲಿ, ಶುಂಠಿ, ಆಡ್ಲೋಗೆ ಬೇರು ಇವುಗಳ ಕಷಾಯಕ್ಕೆ ಜೇನುತುಪ್ಪ ಸೇರಿಸಿ ನೇವಿಸಲು, ಶ್ವಾಸ ರೋಧ, ವಾತ, ಕೆಮ್ಮು, ಪಾರ್ಶ್ವ ನೋವು, ಬೆನ್ನುನೋವು, ತಲೆನೋವು ಇವು ಶಮನವಾಗುವುವು.

बलाजीरकविश्राद्धवृषबिल्वसुरद्रुमैः ॥

गृहेक्षुलाजसहितैर्निष्कवाथः श्वासकासहा ॥ ३८ ॥

ಕ೩ರಬೇರು, ಜೀರಿಗೆ, ಒಣಶುಂಠಿ, ಭದ್ರಮುಷ್ಟಿ, ಆಡ್ಲೋಗೆ
ಬೇರು, ಬಿಲ್ವಪತ್ರಬೇರು, ದೇವದಾರು, ಮೂರೆಲೆಬೇರು, ಕಬ್ಬು,
ಹೊದಳು ಇವುಗಳ ಕಷಾಯವು ಶ್ವಾಸರೋಗ, ಕೆಮ್ಮು ಶಮನ.

कासमर्दकवातांकवृषबिल्वैश्च तद्रुणः ॥

ವೊನ್ನಾವೀರಬೇರು, ತರ್ಕಾಂಬೇರು (ಸಣ್ಣ ಕುದನೆಬೇರು, ಕಂಟ
ಕಾಂ ಬೇರು), ವಕ್ಕಾಂತರ, ಆಡ್ಲೋಗೆ ಬೇರು, ಬಿಲ್ವಪತ್ರ ಬೇರು, ಇವು
ಗಳ ಕಷಾಯದಿಂದ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ಗುಣಗಳೆಲ್ಲಾ ಫಲಿಸುವದು.

भाङ्गीकिणाकासहरीहरिद्रा ।

वासामृतानागरधान्यकानाम् ॥

क्वाथो जयेच्छ्वासमति प्रवृद्धम् ॥

क्षणेन तीक्ष्णोऽथपरागमिश्रः ॥ ३९ ॥

ಸಣ್ಣ ತೆಕ್ಕಿನಬೇರು, ಹಿಪ್ಪಿಲಿ, ವೊನ್ನಾವೀರ ಬೇರು, ಮರದರಸಿನ
ಸಿಪ್ಪೆ, ಆಡ್ಲೋಗೆ ಬೇರು, ಅಮ್ಲತ ಬಳ್ಳಿ, ಒಣಶುಂಠಿ, ಕೊತ್ತಂಬರಿ ಇವು
ಗಳ ಕಷಾಯಕ್ಕೆ ಕಂಮೆಣಸುಪುಡಿ ಸೇರಿಸಿ ಶ್ವಾಸರೋಗಕ್ಕೆ ಉಪ
ಯೋಗಿಸುವದು.

विदारिपञ्चाङ्गलवृशिकाली ।

वृश्रीवदेबाह्वयशूर्पपर्ण्यः ॥

कण्डूकरी जीवनह्रस्वसंज्ञे ।

द्वे पञ्चके गोपसुता त्रिपादी ॥ ४० ॥

विदार्यादिरयं हृद्यो बृंहणो वातपित्तहा ।

शोषगुल्माम्नामर्दोर्ध्वश्वासकासहरो गणः ॥ ४१ ॥

ನೆಲಕುಂಬಳಗಡ್ಡೆ, ಸಣ್ಣಹರಳುಬೇರು, ತೇಲ್ಗಡೆಬೇರು, ಪುನರ್ನವೆ ಬೇರು, ದೇವದಾರು, ಕಾಟುದ್ದು ಬೇರು, ಕಾಡುಹೆಸರು ಬೇರು, ನಾಯಿ ಸೊಣಗಿನ ಬೇರು, ಜೀವನಪಂಚಮೂಲವೂ, ಹ್ರಸ್ವಪಂಚಮೂಲವೂ (ತೊಂಡೆ ಬೇರು, ಶತಾವರಿ ಬೇರು, ಬುಗುಡಿ ಹೂವಿನ ಗಡ್ಡೆ, ನೆಲತಾಳಿ ಗಡ್ಡೆ, ವಿದಾರಿ ಗಡ್ಡೆ, ಜೀವನ ಪಂಚಮೂಲ), (ಓರಲೆ ಬೇರು, ಮೂರಲೆ, ಸಣ್ಣ ಕುದನೆ ಬೇರು, ಕಂಟಕಾರಿ ಬೇರು, ನೆಗ್ಗಿನಮುಳ್ಳು, ಹ್ರಸ್ವಪಂಚ ಮೂಲ), ನಾಮದ ಬೇರಿನ ಸಿವೆ, ನೆಲಪ್ಪರಂಡೆ ಬೇರು ಇವುಗಳ ಕಷಾಯವು ವಾತರೋಗ, ಪಿತ್ತರೋಗ, ವಾತಪಿತ್ತರೋಗ, ಶೋಫ, ಗುಲ್ಮ ರೋಗ, ಅಂಗಮರ್ದ, ಶ್ವಾಸರೋಗ, ಕೆಮ್ಮು, ಇವುಗಳಿಗೆ ಹಿತ, ಹೃದ್ಯ ಬೃಂಹಣ ಮತ್ತು ಶರೀರ ಪುಷ್ಟಿ ಕರ.

अग्निमन्थबलैरण्डभाङ्गीकुष्ठमहौषधैः

पिबेत् प्रकथितं तोयं हिंमारुक् आसकासवान् ॥ ४२ ॥

ನರ್ವೋಳು ಬೇರು, ಕಡಿರಬೇರು, ಕಿರುತೇಗು ಬೇರು, ಸಣ್ಣ ಹರಳು, ಬೇರು, ಕಂಕುಷ್ಠ, ಒಣಶುಂಠಿ ಇವುಗಳ ಕಷಾಯವು ಹಿಕ್ಕಾ ರೋಗ, ಶ್ವಾಸರೋಗ, ಕೆಮ್ಮು ಇವುಗಳನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವುದು.

दशमूलविश्रक्तञ्चैः क्वाथं च क्षीरसंयुतम् ॥

ದಶಮೂಲ, ಒಣಶುಂಠಿ, ಬೆಳ್ಳುಳ್ಳಿ, ಇವುಗಳ ಹಾಲು ಕಷಾಯವು ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ರೋಗಗಳಿಗೆ ಹಿತಕರವು.

आवीरवचाभाङ्गीयष्टीधनपाचितेन तोयेन ॥ ४३ ॥

पाण्डुनीयक्ष्माविहितं हिक्कामचिरेण जयति तीव्रतराग् ॥

ಆವೀರಕ್ಕುರು, ಬಜೆ, ಕಿರುತೇಗು ಬೇರು, ಜ್ಯೇಷ್ಠಮಧು, ಭದ್ರ ಮುಷ್ಟಿ, ಇವುಗಳ ಕಷಾಯವು ರಾಜಯಕ್ಷ್ಮ ರೋಗದಿಂದಂಟಾದ ಹಿಕ್ಕಾ ರೋಗಗಳಿಗೆ ಹಿತಕಾರಿಯು.

पुनर्नवाबलाचव्यस्थिरापिप्पलिगोक्षुरैः ॥ ४४ ॥

जीवन्या च शृतं तोत्रं पुष्टिकृत् क्षयनाशनम् ॥

ಪುನರ್ನವೇ ಬೇರು, ಕಡಿರ ಬೇರು, ಕಾಡು ಹಿಪ್ಪಿಲಿ ಬೇರು, ಓರೆಲಿ ಬೇರು, ಪಿಪ್ಪಲಿ, ನೆಗ್ಗಿನ ಮುಳ್ಳು, ಬುಗುಡಿ ಹೂವಿನ ಗಡ್ಡೆ ಇವುಗಳ ಕ್ಷಯವನ್ನು ನಿವೃತ್ತಿ ಪಡಿಸಿ ಪುಷ್ಟಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದು.

अमृतादशमूलदारुभांगीं

वृषवृश्चीवपयोदधन्वयधैः

सबलाचिरिविल्वपञ्चकोलैः

मधुना हन्ति नृपामयं कषायः ॥ ४५ ॥

ಅಮೃತ ಬಳ್ಳಿ, ದಶಮೂಲಂಗಳು, ದೇವದಾರು, ಕಿರುತೇಗು ಬೇರು, ಆಡ್ಲೋಗೆ ಬೇರು, ಪುನರ್ನವೇ ಬೇರು, ಭದ್ರಮುಷ್ಟಿ, ಬಳ್ಳಿ ಉರುಸಣೆಗೆ ಬೇರು, ಕಡಿರಬೇರು, ಚಿರಬಿಲ್ವ ಬೇರು, ಪಂಚಕೋಲಂಗಳು, (ಒಣಶುಂಠಿ, ಹಿಪ್ಪಿಲಿ, ಕಾಡು ಹಿಪ್ಪಿಲಿ ಬೇರು, ಕಾಡು ಮೆಣಸಿನ ಬೇರು, ಚಿತ್ರಮೂಲ) ಇವುಗಳ ಕಷಾಯಕ್ಕೆ ಜೇನುತುಪ್ಪ, ಮೇಲ್ಪುಡಿ ಸೇರಿಸಿ ಸೇವಿಸಲು ರಾಜಯಕ್ಷ್ಮಾ ರೋಗ ಶಮನ.

पुलाकणामधुकनागरकादवासा

निम्बासृताम्बुदशमूलशृतः कषायः

लाक्षासितामधुकजीरकसम्प्रयुक्तो

यक्ष्माणमाशु विनिहन्ति मधुप्रगाढः ॥ ४६ ॥

ಏಲಕ್ಕಿ, ಹಿಪ್ಪಿಲಿ, ಜೇಷ್ಠಮಧು, ಒಣಶುಂಠಿ, ಭದ್ರಮುಷ್ಟಿ, ಆಡ್ಲೋಗೆ ಬೇರು, ಬೇವಿನ ಕೆತ್ತೆ, ಅಮೃತ ಬಳ್ಳಿ, ಇರುವೇರಿ ದಂಡು, ದಶಮೂಲಂಗಳು ಇವುಗಳ ಕಷಾಯಕ್ಕೆ ಕೋಲರಗು, ಜ್ಯೇಷ್ಠಮಧು, ಜೀರಿಗೆ, ಸಕ್ಕರೆ, ಜೇನುತುಪ್ಪ ಇವುಗಳ ಜೂರ್ಣ ಸೇರಿಸಿ ಸೇವಿಸಲು ರಾಜಯಕ್ಷ್ಮಾ ರೋಗವು ಉಪಶಮನ ಹೊಂದುತ್ತದೆ.

ಶ್ರುಣ್ವೀರಾಸ್ನಾಕಣಾಜೌಗವಾಸಾಖಾಥೋ ಧೃತಾನ್ವಿತಃ

ಸಕಣಂ ದಶಮೂಲಂ ವಾ ಸ್ವರಭೇದೇಽನಿಲೋಪ್ಪಿತೇ || ೪೦ ||

ಒಣಶುಂಠಿ, ಕೆಂಪರತ್ರೆ, ಹಿಪ್ಪಿಲಿ, ಅಗಿಲುಗಂಧ, ಆಡ್ವೋಗೆ ಬೇರು ಇವುಗಳ ಕಷಾಯಕ್ಕೆ ತುಪ್ಪ ಮೇಲ್ಪುಡಿ (೧) ಹಿಪ್ಪಿಲಿ, ದಶಮೂಲಂಗಳು ಈ ಎರಡು ವಿಧದ ಕಷಾಯಗಳು ವಾತೋಲ್ಬಣ ಸ್ವರ ಭೇದಕ್ಕೆ ಹಿತವು.

ತ್ರಿಜಾತತ್ರಿಕದ್ವ್ಯಾಕ್ಷಿಭಾಂಗಿಂ ಕ್ವಾಥೋ ಮಖ್ಯುಕ್ತಃ |

ಋಘ್ನಾಕಾಕಿಹ್ನುಲಾಸಪ್ರಸೇಕಸ್ವರಭೇದನುತ್ || ೪೧ ||

ಎಲಕ್ಕೆ, ಲವಂಗಚೆಕ್ಕೆ, ತಮಾಲ ಪತ್ರೆ, ಕರಿಮೆಣಸು, ಹಿಪ್ಪಿಲಿ, ಶುಂಠಿ, ಸಣ್ಣ ಕುದನೆ ಬೇರು, ಕಿರುತೇಗು ಬೇರು, ಇವುಗಳ ಕಷಾಯಕ್ಕೆ ಜೇನು ಮೇಲ್ಪುಡಿ ಸೇರಿಸಿ ಸೇವಿಸಲು ಕಫಾಧಿಕ್ಯದಿಂದಂಟಾದ ಅರುಚಿ, ಬಾಯಿಯಲ್ಲಿ ನೀರು ಹೆಚ್ಚಾಗೋಣ, ಪ್ರಸೇಕ ಸ್ವರಭೇದ, ಇವುಗಳನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವುದು.

ದ್ರಾಕ್ಷಾಕೃಣ್ಣಾವೃಷೇರ್ಮ್ಬುಪಿತ್ತಜಸ್ವರಸಾದನುತ್ ||

ದ್ರಾಕ್ಷೆ, ಹಿಪ್ಪಿಲಿ, ಆಡ್ವೋಗೆ, ಇರುವೇರಿ ದಂಡು ಇವುಗಳ ಕಷಾಯವು ಸಿತ್ತೋಲ್ಬಣ, ಸ್ವರ ಭೇದಕ್ಕೆ ಹಿತಕಾರಿಯು.

ಖಾನ್ಸಪಲ್ಲವತದ್ವಂತಿಖಿಲ್ವಕಾಜಾಡ್ವೇಕ್ಷುಮಿಃ

ಕೇಸರೈಮಾನುಲೈಗಸ್ಯ ಯುಕ್ತಃ ಕ್ವಾಥೋಽಹ್ನಿಂ ಹರೇತ್ || ೪೨ ||

ಮಾವಿನ ಚಿಗುರು, ಅದರ ದಂಡು, ಬಿಲ್ಲುಪತ್ರೆ ಬೇರು, ಹೊದಳು, ಹಸಿಶುಂಠಿ, ಕಬ್ಬು, ಮಾದಳನಾರಂಗದ ಕೇಸರ ಇವುಗಳ ಕಷಾಯವು ಅರುಚಿಯನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವುದು.

ವಿಶ್ವಾನ್ದಕಾಕ್ಷಾತಿಬಕಾಬಕಾಖಾಥಃ ಸಮಾಕ್ಷಿಕಃ

ರಾಸ್ನಾಕಣಾಚ್ಛೂರ್ಣಯುಕ್ತೋ ಋಘ್ನೋಧಿನಿರೋಚಕಃ || ೪೩ ||

ಒಣಶುಂಠಿ, ಭದ್ರಮುಷ್ಟಿ, ಕೋಲರಗು, ದೊಡ್ಡ ಕಡಿರಬೇರು, ಕಡಿರಬೇರು ಇವುಗಳ ಕಷಾಯಕ್ಕೆ ಕೆಂಪರತ್ತೆ, ಹಿಪ್ಪಿಲಿ ಇವು ಚೂರ್ಣಿಸಿ, ಮೇಲ್ಪುಡಿ ಸೇರಿಸಿ ಸೇವಿಸಿದರೆ ಅನ್ನ ಮೆಚ್ಚಿದಿರುವಿಕೆಯು ನಿವೃತ್ತಿಯಾಗುವುದು.

बलाशतावरीद्राक्षाबिल्वमूलत्रिकण्टकैः

सदादिमं कृतं तोयं भक्तद्वेषनिवारणम् ॥ ५१ ॥

ಕಡಿರ ಬೇರು, ಶತಾವರಿ ಬೇರು, ದ್ರಾಕ್ಷೆ, ಬಿಲ್ವಪತ್ರ ಬೇರು, ನೆಗ್ಗಿನ ಮುಳ್ಳು, ದಾಳಿಂಬ ಸಿಪ್ಪೆ ಇವುಗಳ ಕಷಾಯವು ಅನ್ನವು ಹಿತವಾಗದಿರುವಿಕೆಯನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವುದು.

पञ्चानां पञ्चमूलानां कषायेण शृतं पयः

आजं मधुसितायुक्तं भक्तरोधनिरोधनम् ॥ ५२ ॥

ಬೃಹತ್ಪಂಚಮೂಲ, ಹ್ರಸ್ವಪಂಚಮೂಲ, ಮಧ್ಯಮ ಪಂಚಮೂಲ, ಜೀವನಪಂಚಮೂಲ, ತ್ವಣ ಪಂಚಮೂಲ (ಬೃಹತ್ಪಂಚಮೂಲ=ಬಿಲ್ವ ಪತ್ರ ಬೇರು, ನರ್ವೊಳು ಬೇರು, ಅನೆಮುಂಗು, ಕುಂಬುಡು ಮರದ ಬೇರು, ಪಾದಿಂಬೇರು,) (ಹ್ರಸ್ವಪಂಚಮೂಲ=ಓರೆಲೆ, ಮೂರೆಲೆ, ಸಣ್ಣ ಕುದನೆ, ಕಂಟಕಾಂಬೇರು, ನೆಗ್ಗಿನಮುಳ್ಳು.) (ಮಧ್ಯಮಪಂಚಮೂಲ=ಕಡಿರ ಬೇರು, ತೆಗ್ಲಾ ಮೆಬೇರು, ಸಣ್ಣ ಹರಳುಬೇರು, ಕಾಟುದ್ದು ಬೇರು, ಕಾಡುಹೆಸರುಬೇರು.) (ಜೀವನ ಪಂಚಮೂಲ=ತೊಂಡೆಬೇರು, ಶತಾವರಿ ಬೇರು, ಬುಗುಡಿ ಹೂವಿನ ಗಡ್ಡೆ, ಜೀವಕ, ಎಡವಕ.) (ತ್ವಣಪಂಚಮೂಲ ದರ್ಬೆಬೇರು, ಕುಶದರ್ಬೆಬೇರು, ಕಬ್ಬಿನಬೇರು, ನೆಲನೆಲ್ಲಿಬೇರು, ಅಮಬೇರು.) ಇವುಗಳ ಕಷಾಯಕ್ಕೆ ಆಡಿನ ಹಾಲು ಸೇರಿಸಿ ಜೀನು ತುಪ್ಪ, ಸಕ್ಕರೆ ಮೇಲ್ಪುಡಿ ಸೇರಿಸಿ ಸೇವಿಸಲು ಅನ್ನವು ಮೆಚ್ಚಿದಿರುವಿಕೆಯನ್ನು ನಿವಾರಿಸುವುದು.

पुनर्नवैरण्डबलाश्याण्ठीगोक्षुरसाधिता

अजाक्षीरान्विता पेया भक्तरोधनिरोधनी ॥ ५३ ॥

ತೆಗ್ಲಾಮೆ ಬೇರು, ಕಡಿದ ಬೇರು, ಸಣ್ಣ ಹರಳು ಬೇರು, ಒಣ ಶುಂಠಿ, ನೆಗ್ಗಿನ ಮುಳ್ಳು ಇವುಗಳ ಕಷಾಯಕ್ಕೆ ಆಡಿನ ಹಾಲು ನೇರಿಸಿ ಮಾಡಿದ ಪೇಯವು ಭಕ್ತರೋಧ ನಿರೋಧಕವು.

ವಿಷ್ವಖಾನ್ಯಾಕಬಲಾಮಹೌಪಥೈ
ಲಂಜಮುದ್‌ಗಸಹಿತೈಃ ಶ್ರುತಂ ಜಲಮ್ ।
ಶರ್ದಿಸಾಶ್ರುಪಿತ್ತತಃ ಸಶಕರಮ್
ಹಂತಿ ವಾತಕಫಾಪಿಕ್ವಜಾಮಪಿ ॥ ೪೪ ॥

ಬಿಲ್ವಪತ್ರ, ಬೇರು, ಕೊತ್ತಂಬರಿ ಬೀಜ, ಕಡಿದ ಬೇರು, ಒಣ ಶುಂಠಿ, ಹೊದಳು, ಕಾಡುಹೆಸರುಬೇರು ಇವುಗಳ ಕಷಾಯಕ್ಕೆ ಸಕ್ಕರೆ ಸೇರಿಸಿ ಸೇವಿಸಲು ವಾತ, ಕಫ, ವಿತ್ರ, ಈ ಮೂರು ದೋಷಗಳಿಂದಂಟಾದ ವಾಂತಿಯನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವುದು.

ಲಾಜವಿಷ್ವೌಷಧಿಃ ಸಿद्धಃ ಕವಾಃ ಶರ್ದಾ ಹಿತಂ ಪರಮ್ ॥

ಹೊದಳು, ಬಿಲ್ವಪತ್ರ, ಬೇರು, ಶುಂಠಿ, ಇವುಗಳ ಕಷಾಯವು ಛರ್ದಿ ರೋಗಕ್ಕೆ ಹಿತವು.

ಖಾನ್ಯಾಕಶುಂಠಿಸುರದಾರುಚಿತ್ರಾ
ಬಲೇಶ್ವರಿವಿಷ್ವೈಃ ಪರಿಪಕ್ವಮಃಃ !
ಸಸೈನ್ಧವೋ ಹೃದ್‌ದಕೊಠಗುಲಮ್
ವಾತಾಘ್ನಿಹಾಪಾಶ್ವೇಜಾಸು ಶಸ್ತಃ ॥ ೪೫ ॥

ಕೊತ್ತಂಬರಿ, ಒಣ ಶುಂಠಿ, ದೇವದಾರು, ಸಣ್ಣ ಹರಳು ಬೇರು, ಕಡಿದ ಬೇರು, ಕಬ್ಬಿನ ಬೇರು, ಬಿಲ್ವಪತ್ರ, ಬೇರು ಇವುಗಳ ಕಷಾಯಕ್ಕೆ ಸೈಂದುಪ್ಪು ಪುಡಿ ನೇರಿಸಿ ಸೇವಿಸಲು ಹೃದ್ರೋಗ, ವಾತ, ಗುಲ್ಮ, ಪ್ಲೀಹ, ಪಾರ್ಶ್ವ ನೋವು ಇವುಗಳಿಗೆ ಹಿತವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದು.

माषदारुबलाकवाथः सतैलैश्च हितस्तथा ॥

ಉದ್ದು, ದೇವದಾರು, ಕಡರಬೇರು, ಇವುಗಳ ಕಷಾಯವು ಹೈದ್ರೋಗ ಶಮನ.

पिबेत्ज्वरोक्तं द्राक्षादिसारिवादिगणाम्बु च ॥ ५६ ॥

विदार्यादिगणेनापि सिद्धं तृष्णाप्रपीडितः ।

सारिवोशीरकाष्मर्यमधूकशिशिरद्वयम् ॥ ५७ ॥

यष्टीपरूषकं हन्ति दाहपित्तान्नतृड्ज्वरान् ॥

ನಾನಂದ ಬೇರು, ಲಾಮಂಚ, ಕುಂಬುಡು ಮರದ ಬೇರು, ಇಷ್ಟೆ ತಿರುಳು, ಚಂದನ, ರಕ್ತ ಚಂದನ, ಜ್ಯೇಷ್ಠಮಧು, ಇವುಗಳ ಕಷಾಯವು ವರೂಷಕ, ದಾಹ, ರಕ್ತ ವಿತ್ತ, ಬಾಯಾರಿಕೆಯುಳ್ಳ ಜ್ವರ ಹರ.

धान्याककृष्णातृणपञ्चमूलम्

शतावरीकोलयवासकानाम्

सुशीतलंब्वार्यनिवार्यवीर्यं

निवारयेत्पित्ततृषं सिताढ्यम् ॥ ५८ ॥

ಕೊತ್ತಂಬರಿ, ಹಿಪ್ಪಿಲಿ, ತ್ವಣಸಂಚಮೂಲಂಗಳು, ಶತಾವರಿ ಬೇರು, ಬುಗರಿ ಹಣ್ಣು, ಬಳ್ಳಿ ಉರುಸಣಿಗೆ ಬೇರು, ಇವುಗಳ ಕಷಾಯಕ್ಕೆ ಸಕ್ಕರೆ ಸೇರಿಸಿ ಸೇವಿಸಲು ವಿತ್ತೋಲ್ಬಣ, ತ್ರಷ್ಣಾ ರೋಗ ಹರ.

मृद्विकामधुकमधूकपिप्पलीभिः

खर्जूरैर्मलयजसारिवाद्दलाजैः

सोशीरैः शृतमथवा सुशीतमम्भः

तृणमूर्छामदमतिविभ्रमाग्निरस्येत् ॥ ५९ ॥

ದ್ರಾಕ್ಷೆ, ಜ್ಯೇಷ್ಠಮಧು, ಇವೈ ತಿರುಳು, ಹಿಪ್ಪಿಲಿ, ಖರ್ಜೂರ,
ಚಂದನ, ನಾಮದಬೇರಿನಸಿವೈ, ಭದ್ರಮುಷ್ಟಿ, ಹೊದಳು, ಲಾಮಂಚ
ಈ ಔಷಧಿಗಳನ್ನು ಕಷಾಯಮಾಡಿ, ಶೀತಳಮಾಡಿ, ಸೇವಿಸಿದರೆ ತೃಷ್ಣಾ,
ರೋಗ, ಮೋಹವಾಗೋಣ, ಆಲಸ್ಯ ಬುದ್ಧಿ ಭ್ರಮ ಇವುಗಳನ್ನು ಹೋಗ
ಲಾಡಿಸುತ್ತದೆ.

ದ್ರುಪಶ್ಚೇನ ಬಿಲ್ವೇನ ಯವಾನ್ಯಾ ನಾಗರೇಣ ವಾ
ಕೇವಲೇತಱಿಷಸ್ಯುಕ್ತೋಪಾಥಾಹನ್ಯಶ್ಶಸಾಂಠಜಮ್ || ೬೦ ||

ಬಳ್ಳಿ ಉರುಸಣಿಗೆ ಬೇರು, ಬಿಲ್ವಪತ್ರ ಬೇರು, ಜೀರಿಗೆ, ಒಣಶುಂಠಿ
ಇವು ನಾಲ್ಕು ಕೂಡಿ ಒಂದು ಭಾಗ. ಹಾಡೆಗಡ್ಡೆ, ಆರು ಕೆಂಜಿ (ತಾರ
ತೂಕ) ಇದರ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಅರ್ಶನ್ನಿಗೆ ಹಿತವು.

ಚಿರೀಬಿಲ್ವಪುನರ್ವಾವಹ್ನಯಭಯಾ
ಕುಣಾಸೈನ್ಧವನಾಗರಪಕ್ವಜಲಮ್ ||
ಗುದಕೀಲಭಗ್ನಂದರಗುಲಮಹರಮ್
ಜಠರಾಘ್ನಿವಿವರ್ಧನಮಾಶು ನೃಗಾಮ್ || ೬೧ ||

ಚಿರಿಬಿಲ್ವ ಬೇರು, ಪುನರ್ವವ ಬೇರು, ಚಿತ್ರಮೂಲ ಬೇರು, ಅಣಿಲೆ
ಕಾಯಿ ಸಿವೈ, ಹಿಪ್ಪಿ, ಒಣಶುಂಠಿ, ಇಂದುಪ್ಪು, ಇವುಗಳ ಕಷಾಯವು
ಭಗಂದರ, ಗುಲ್ಮ ಇವುಗಳನ್ನು ಶಮಿಸಿ ಜಠರಾಗ್ನಿಯನ್ನು ವರ್ಧಿಸು
ವದು.

ವರ್ಷಾಭೂನಾಗರಾಘ್ನಿನಾಂ ಕ್ಷಾತಿಸಿಂಹಂ ಪಯಸ್ತಥಾ ||

ತೆಗ್ಲಾಮೆಬೇರು, ಒಣಶುಂಠಿ ಚಿತ್ರಮೂಲ, ಇವುಗಳ ಕಷಾಯವು
ಅರ್ಶಸ್ಸು ಹರ.

ಚಂದನಕಿರಾತಾತಿಕ್ವಕಧನ್ವಯವಾಃ
ಸವಸ್ಸಕಾಃ ಕಥಿತಾಃ || ೬೨ ||
ರಕ್ತಾಶ್ಶಸಾಂ ಪ್ರವಾಮನಾಃ ದಾರ್ವೀತ್ವಗುಶೀರನಿಂಬಾಶ್ಚ ||

ಚಂದನ, ಪುತ್ತರಿಚ್ಚುಂಡ ಬೇರು, ಬಳ್ಳಿ ಉರುಸಣಿಗೆ ಬೇರು, ಕೊಡಗಪಾಲರಿ, ಮರದರಸಿನ, ಲಾಮಂಚ, ಬೇವಿನ ಕೆತ್ತೆ, ಇವುಗಳ ಕಷಾಯ ಕೊಟ್ಟಲ್ಲಿ ರಕ್ತಾರ್ಶಸ್ಸು ಶಮನ.

ಢಶೀರಕಿಂಜಲಕಮೃಗಾಲಶೀತ
ಶತಾವರೀವತ್ಸಬೃಷಾಮ್ಬುದೋತ್ಥ:
ರಕ್ತಾಶೆಸಾಂ ಹನ್ತಿಬಲಂಕಠಾಯ:
ಕಾಕಾರಿಮೆದೋತ್ಥಮಭೀರುಂವಾ || ೬೩ ||

ಲಾಮಂಚ, ತಾವರೆ ಕುಸುಮ, ತಾವರೆ ನಾಳ, ಚಂದನ, ಶತಾವರಿ, ಕೊಡಸಿಗನ ಬೀಜ, ಆಡ್ಲೋಗೆ ಬೇರು, ಬದ್ರಮುಷ್ಟಿ (೧). ಕಪ್ಪುಕಂವೇಲ ತೊಗಟನ ಕಷಾಯ (೨). ಶತಾವರಿ ಕಷಾಯ (೩). ಈ ಮೂರು ಬಗೆಯ ಕಷಾಯವೂ ರಕ್ತಾರ್ಶಸ್ಸು ಶಮನ ಮಾಡುವುದು.

ಕ್ರೂಲತ್ಯಲಶ್ಚುನೇರಂಪಾಠಾಢ್ರನ್ಥಿಕನಾಗರೈ: |
ಕಠಾಯ: ಸಯವಕ್ಷಾರ: ಶ್ಲೂಲೊದಾವರತನಾಶನ: || ೬೪ ||

ಹುರುಳಿ, ಬೆಳ್ಳುಳ್ಳಿ, ಸಣ್ಣಹರಳು, ಹಾಡೆಗೆಡ್ಡೆ, ಕಾಡು ಹಿಪ್ಪಿಲಿ ಬೇರು, ಒಣಶುಂಠಿ ಇವುಗಳ ಕಷಾಯಕ್ಕೆ ಯವಕ್ಕೂರ ಮೇಲ್ಪುಡಿ ಸೇರಿಸಿ ಸೇವಿಸಲು ಶೂಲ, ಹೊಟ್ಟೆ ಉಬ್ಬಿಸುವಿಕೆ ಇವುಗಳಿಗೆ ಹಿತಕರವು.

ದೇವದಾರುವಾಢ್ರುಸ್ತೈನಾಗರಾನಿವಿಠಾನ್ವಿತೈ:
ಢಾಮಾತಿಸಾರನಾಶಾಯವ್ವಾಢಮೆಢಿ: ಪಿಬೇಜರ: || ೬೫ ||

ದೇವದಾರು, ಬಜೆ, ಬದ್ರಮುಷ್ಟಿ, ಒಣಶುಂಠಿ, ಅತಿವಿಡಯ ಇವುಗಳ ಕಷಾಯವು ಅತಿಸಾರಕ್ಕೆ ಹಿತಕರವು.

ಢುಸ್ತಾಕರಂಜಾತಿವಿಠಾಢಿಬಿಲವ |
ಢಹೈಠಢಢ್ರನ್ಥಿಕವತ್ಸಕಾನಾಢ್ರು ||

क्वाथो रुणध्याममथोनिरामम् ।

प्रवृद्धशूलान्वितसारमुग्रम् ॥ ६६ ॥

ಭದ್ರಮುಷ್ಟಿ, ರಾಹು ಬೀಜ ಮರದ ಕೆತ್ತೆ, ಅತಿವಿಡಯ, ಚಿತ್ರಮೂಲ ಶುದ್ಧಿ, ಬಿಲ್ವಪತ್ರ ಬೇರು, ಒಣಶುಂಠಿ, ಹಿಪ್ಪಿಮೂಲ, ಕೊಡಸಿಗನ ಬೀಜ ಇವುಗಳ ಕಷಾಯವು ಹೆಚ್ಚು ಹೊಟ್ಟಿನೋವು ಉಳ್ಳ ಅತಿಸಾರ, ಆವು ವಿಲ್ಲದ ಅತಿಸಾರ ಶಮನ.

सातन्तातिविषाकुमिन्नद्धतभुक् पाठावचाधातकी ।

लोध्राम्बंष्टवटाङ्कुरो भयनिशापद्यासमंगाभया ॥

एलामोचरसाजमोदचपला मूलारल्लुत्न्यूषणाम् ॥

बिल्वं चेतिबहुप्रकारविहितां कुक्ष्यामयोष्णो गणः ॥ ६७ ॥

ಬಳ್ಳಿ ಉರುಸಣಿಗೆ ಬೇರು, ಅತಿವಿಡಯ, ವಿಶಾಲರಿ, ಶುದ್ಧ ಮಾಡಿದ ಚಿತ್ರಮೂಲ, ಹಾಡೆಗಡ್ಡೆ, ಬಜೆ, ಧಾತಕೀ ಕುಸುಮ, ಪಾಚೋಟಿ ಕೆತ್ತೆ, ಪಡವಳಿಬೇರು, ಗೋಳಿ ಮೊಗ್ಗ, ಅಣಲೆಕಾಯಿ ಸಿಪ್ಪೆ, ಅರಸಿನ, ಮರದರ ಸಿನ ಸಿಪ್ಪೆ, ಓರಿಲತ್ತಾಮರ, ಪರಜ್ವಂಡ ಬೇರು, ಎಲಕ್ಕಿ, ಮೋಚರಸ, ಓಮುಕಾಳು, ಕಾಡುಹಿಪ್ಪಿಲಿ ಬೇರು, ಅರಳುಬೇರು, ಒಳ್ಳೆಮೆಣಸು, ಹಿಪ್ಪಿಲಿ, ಶುಂಠಿ, ಬಿಲ್ವಪತ್ರ ಬೇರು ಇವುಗಳ ಕಷಾಯವು ಅತಿಸಾರ ಹರ.

पूतीकबिल्वचव्याभिकणामूलपुनर्नैः ।

पथ्याशुण्ठीयुतैः क्वाथः पातव्योऽभिविधनः ॥ ६८ ॥

(ತುಳು) ರಾಹುಬೀಜದ ಕೆತ್ತೆ, ಬಿಲ್ವಪತ್ರ ಬೇರು, ಕಾಡುಮೆಣಸಿನ ಬೇರು, ಚಿತ್ರಮೂಲ, ಕಾಡುಹಿಪ್ಪಿಲಿ ಬೇರು, ಪುನರ್ನವೆ ಬೇರು, ಅಣಲೆ ಕಾಯಿ ಸಿಪ್ಪೆ, ಶುಂಠಿ ಇವುಗಳ ಕಷಾಯವು ಅಗ್ನಿಶಕ್ತಿಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತದೆ.

पथ्याभ्योषपुनर्नवाम्बुदनिशापूतीकयुग्माज्जडा
पाठाबिल्वघुणप्रियारलुकणामूलोग्रगंधाग्निभिः ।
चव्यादीप्यक बाणपुङ्खसहितै रेतैः प्रसिद्धजलम्
पेयं तद्वहुदोषजग्रहणिभिर्देवैर्यथावामृतम् ॥ ६९ ॥

ಅಣಿಲೆಕಾಯಿ ಸಿಪ್ಪೆ, ಒಳ್ಳೆಮೆಣಸು, ಹಿಪ್ಪಿಲಿ, ಶುಂಠಿ, ತೆಗ್ಲಾಮೆ
ಬೇರು, ಭದ್ರಮುಷ್ಟಿ, ಅರಸಿನ, ಕೊಂಗುಮರದ ಕೆತ್ತೆ, ರಾಹುಬೀಜದ
ಕೆತ್ತೆ, ನೆಲನೆಲ್ಲಿ ಬೇರು, ಹಾಡೆಗೆಡ್ಡೆ ಬಿಲ್ವಪತ್ರ, ಬೇರು, ಅತಿವಿಡಯ, ಅರಳು
ಬೇರು, ಕಾಡುಹಿಪ್ಪಿ ಬೇರು, ಬಜೆ, ಚಿತ್ರಮೂಲ, ಕಾಡುಮೆಣಸಿನ, ಓಮು
ಕಾಳು, ಶುರವುಂಬಬೇರು, ಇವುಗಳ ಕಷಾಯದಿಂದ ಗ್ರಹಣರೋಗ ಶಮನ.

बिल्वाजमोदघननागरधान्यकोप्रा ।
पूतीकवालकशठीदहनैः श्रुताम्भः ॥
तृदशूलवान्परिपिबेदथवाविषूच्याम् ।
कैठर्यसिद्धसलिलं शरपुङ्खजं वा ॥ ७० ॥

ಬಿಲ್ವಪತ್ರ ಬೇರು, ಓಮುಕಾಳು, ಭದ್ರಮುಷ್ಟಿ, ಒಣಶುಂಠಿ,
ಕೊತ್ತಂಬರಿ, ಬಜೆ, ರಾಹುಬೀಜಮರದ ಕೆತ್ತೆ, ಇರುವೇರಿ ದಂಡು,
ಕಚ್ಚೂರ, ಚಿತ್ರಮೂಲ ಇವು ಮತ್ತು ಕೈಬೇವು ಅಥವಾ ಶರವುಂಬದಬೇರು
ಇವುಗಳ ಕಷಾಯವು ವಿಸೂಚಿ ರೋಗದಲ್ಲಿಯೂ, ಆದರಿಂದುಂಟಾದ
ಬಾಯಾರಿಕೆ, ನೋವು ಇವುಗಳಿಗೆ ಹಿತಕರ.

दशमूलं बलामूलं द्राक्षायष्ट्याङ्गचन्दनम् ।
क्वाथयित्वापिबेदेतन्मूत्रकृच्छस्य शान्तये ॥ ७१ ॥

ದಶಮೂಲಗಳು, ಕಡಿರಬೇರು, ದ್ರಾಕ್ಷೆ, ಜೈಷ್ಠಮಧು, ಚಂದನ
ಇವುಗಳ ಕಷಾಯವು ಮೂತ್ರಕೃಚ್ಛ ರೋಗ ಹರ.

बरीसिद्धं पिबेत् क्षीरं ससिताङ्गुच्छशान्तये ॥

ಶತಾವರೇ ರಸ ಅಥವಾ ಕಷಾಯಕ್ಕೆ ಹಾಲು ಸೇರಿಸಿ ಕಲ್ಲು ಸಕ್ಕರೆ ಮೇಲ್ಪುಡಿ ಹಾಕಿ ಸೇವಿಸಲು ಮೂತ್ರಕ್ರಚ್ಛ್ರ ಹರ.

ಖ್ಯಾಪ್ರಿಗೋಕ್ಷುರಮಸ್ತ್ಯಾಕ್ಷಿಪಿಷ್ಪಾಪಾಷಾಣಭೇದಕೈಃ ॥ ೨೨ ॥

ಋಪೊತವಂಗಕತಕವರೀವಸುಕವಾಲಕೈಃ ॥

ಶ್ವತಕ್ಷಿರಾದ್ವಿಶಿಷ್ಟಿಯಾಯ ಕಘಾಯಃ ಶರ್ಕರಾನ್ವಿತಃ ॥ ೨೩ ॥

ಮೂತ್ರಕ್ರಚ್ಛ್ರಾಣಿ ಸರ್ವಾಣಿ ರಕ್ತಕ್ಷಾವಂ ಚ ನಾಶಯೇತ್ ॥

ಸಣ್ಣ ಕುದನೆ ಬೇರು, ನೆಗ್ಗಿನಮುಳ್ಳು, ಮೀನಂಗಾಣಿ, ತಾವರೆಬೀಜ ಪಾಷಾಣಭೇದಿ, ಬೆಟ್ಟುಕರಂಡೆ ಬೇರು, ತೇಟಾಂಪರಳು, ಶತಾವರಿ ಬೇರು, ಕೆನ್ನೆಗಿಲು, ಇರುವೇರಿ ದಂಡು, ಇವುಗಳ ಕಷಾಯಕ್ಕೆ ಹಾಲು, ಸಕ್ಕರೆ ಮೇಲ್ಪುಡಿ ಸೇರಿಸಿ ಸೇವಿಸಲು ಮೂತ್ರಕ್ರಚ್ಛ್ರ, ರಕ್ತ ಸ್ರಾವ ಇವುಗಳಿಗೆ ಹಿತಕರ.

ಪಥ್ಯಾಗೋಕ್ಷುರಶಮ್ಯಾಕಘನ್ವಯಾಪಾಕ್ಷಿಋಷಜೈಃ

ಘಾಠಂ ಪಿವೇತ್ ಸರ್ವದಾಹೇ ಕ್ಷುಚ್ಛ್ರೇ ಮಧುಸಿತಾಯುತಮ್ ॥ ೨೪ ॥

ಅಣಿಲೆಕಾಯಿ ಸಿಪ್ಪೆ, ನೆಗ್ಗಿನಮುಳ್ಳು, ಕೊಂದೆಮರದ ಕೆತ್ತೆ, ಬಳ್ಳಿ ಉರುಸಣಿಗೆ ಬೇರು, ಪಾಚೋಟ ಕೆತ್ತೆ, ಇವುಗಳ ಕಷಾಯಕ್ಕೆ ಜೇನು ತುಪ್ಪ, ಸಕ್ಕರೆ ಸೇರಿಸಿ ಸೇವಿಸಿದರೆ ಮೂತ್ರಕ್ರಚ್ಛ್ರ ರೋಗ ಹರ.

ವರೀವಿಧಾರೀಗೋಕ್ಷುರಮುಸ್ತಾಗೋಪಿಜಲಂ ತಥಾ ।

ಶತಾವರಿ ಬೇರು, ನೆಲಕುಂಬಳ ಗಡ್ಡೆ, ನೆಗ್ಗಿನಮುಳ್ಳು, ಬದ್ರಮುಷ್ಟಿ, ನಾಮದ ಬೇರಿನ ಸಿಪ್ಪೆ ಇವುಗಳ ಕಷಾಯವು ಮೂತ್ರಕ್ರಚ್ಛ್ರ ರೋಗ ಹರ.

ಬ್ರಹ್ಮವ್ಯಾಧಿಗಣೈಃ ಸಿಂಹಂ ದ್ವಿಗುಣೀಕೃತಗೋಕ್ಷುರೈಃ ।

ತೋಯಂ ಪಯೋ ವಾ ಸರ್ಪಿವಾ ಸರ್ವಮೂತ್ರವಿಕಾರಜಿತ ॥ ೨೫ ॥

ಸಣ್ಣ ಕುದನೆ ಬೇರು, ಕಂಟಕಾರಿ ಬೇರು, ಓರೆಲೆ ಬೇರು, ಮೂರೆಲೆ ಬೇರು, ಎರಡುಪಾಲು ನೆಗ್ಗಿನ ಮುಳ್ಳು, ಇವುಗಳಿಂದ ಮಾಡಿದ

ಕಷಾಯವೋ, ಹಾಲೋ, ಘೃತವೋ, ಸರ್ವ ಮೂತ್ರ ವಿಕಾರಗಳನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವುದು.

ಆಂಕುಳಯಾಠದ್‌ಫಲತ್ರಯದ್ವಿರಜನೀಜಞ್ವಜ್ಜನಕ್ಷಿರಜ |
 ಲ್ವಕೃಪಾಠಾಕತಕಾಶ್ವಿಮನ್ಯಖದಿರಾಽಬ್ರಷ್ಟಾಸನೇಂದ್ರತುಮೈಃ ||
 ಕ್ವಾಥೋವಾರಿಧಿಕೊಠಕಿ | ಶ್ರುಕಸರವೈರೇಭಿಃ ಕೃತಃ ಶೀತಲಃ ||
 ಸಕ್ಷೌದ್ರಾದ್ವಿಜನುತ್ಸರ್ಗಸಹಿತಃ ಸರ್ವಪ್ರಮೇಹಾಪಹಾ || ೨೬ ||

ಅಂಕೋಲೆ ಬೇರು, ಭದ್ರಮುಷ್ಟಿ, ಅಣಿಲೆಕಾಯಿ ಸಿಪ್ಪೆ, ಶಾಂತಿಕಾಯಿ ಸಿಪ್ಪೆ, ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿ ಸಿಪ್ಪೆ, ಅರಸಿನ, ಮರದರಸಿನ ಸಿಪ್ಪೆ, ನೇರಳೆ ಕೆತ್ತೆ, ಬಣುವು ಕೆತ್ತೆ, ಅತ್ತಿಮರದ ಕೆತ್ತೆ, ಗೋಳಿಮರದ ಕೆತ್ತೆ, ಕಿನ್ನಿಗೋಳಿ ಮರದ ಕೆತ್ತೆ, ಅಶ್ವತ್ಥಮರದ ಕೆತ್ತೆ ಕಲ್ಲು ಅಶ್ವತ್ಥಮರದ ಕೆತ್ತೆ, ಹಾಡೆ ಗೆಡ್ಡೆ, ತೇಟಾಂಪರಳು, ನರ್ವೊಳು ಬೇರು, ಕಾಚಿತಿರುಳು, ಅಂಬಷ್ಣಾ, ಬೇಂಗಮರದ ತಿರುಳು, ದೇವದಾರು, ಕಡಲು ನುರೆ, ಇವುಗಳ ಶೀತಲ ಕಷಾಯವನ್ನು ಶಿಲಾಜತು, ಜೇನುತುಪ್ಪ, ಕಲ್ಮದ, ಇವುಗಳ ಜೋಣ ಸೇರಿಸಿ ಸೇವಿಸಿದರೆ ಸರ್ವ ವಿಧಗಳಾದ ಪ್ರಮೇಹರೋಗಗಳೂ ಹರವಾಗುವುವು

ಕನಕಖದಿರಧಾತ್ರಿವೈರಿದಾವೊಸಮಂಗಾ ||
 ವಿದುಲರಜನಿಪಾಠಾಚ್ಛತಬ್ರಿಜಾಭಯಾಠಃ ||
 ಪ್ರಸವರಸಸನಾಥಂ ತೋಮೋಭಿಃ ಪ್ರಸಿಡ್ಧಂ |
 ಹರತಿ ಸಕಲಮೇಹಾನ್ ಸಸರಾತ್ರಪ್ರಯೋಗಾತ್ || ೨೭ ||

ತೇಟಾಂಪರಳು, ಕಾಚಿ ತಿರುಳು, ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿ ಸಿಪ್ಪೆ, ಏಕನಾಯಕ ಬೇರು, ಮರದರಸಿನ ಸಿಪ್ಪೆ, ಪರಚ್ಚಂಡೆ ಬೇರು, ಕಾನಾಂಚಿ, ಅರಸಿನ, ಹಾಡೆಗಡ್ಡೆ, ಮಾವಿನಬೀಜದ ತಿರುಳು, ಅಣಿಲೆಕಾಯಿ ಸಿಪ್ಪೆ, ಭದ್ರಮುಷ್ಟಿ ಇವುಗಳ ಕಷಾಯಕ್ಕೆ ಜೇನುತುಪ್ಪ ಮೇಲ್ಪುಡಿ ನೇರಿಸಿ ಸೇವಿಸಲು ಸಕಲ ಪ್ರಮೇಹ ರೋಗಗಳಿಗೂ ಹಿತಕರವು.

न्याघ्रीवरणतर्करीशिष्टुविश्वपुनर्नवम्

अपयित्वा पिबेत्तोयं चिद्रघावन्तराश्रये ॥ ७८ ॥

ಸಣ್ಣ ಕುದನೆ ಬೇರು, ನೀರ್ಮಾದಳ ಬೇರು, ನರ್ವೊಳು ಬೇರು, ನುಗ್ಗೆ ಬೇರು, ಒಣಶಂಠಿ, ಪುನರ್ನವೆ ಬೇರು, ಇವುಗಳ ಕಷಾಯವು ಅಂತವಿದ್ರಧಿ ರೋಗಕ್ಕೆ ಹಿತಕರ.

मुस्ताचन्दनदार्वीत्वक्भूनिम्बोशीरवत्सकैः

सक्षौद्रैः शमनः क्वाथस्तथापूयविनाशनः ॥ ७९ ॥

ಭದ್ರಮುಷ್ಟಿ, ಚಂದನ, ಮರದರಸಿನ ಸಿವ್ವೆ, ಪುತ್ತರಿಚ್ಚುಂಡೆ ಬೇರು, ಲಾಮಂಚ ಕೊಡೆಗನಾಲರಿ, ಜೇನುತುಪ್ಪ, ಇವುಗಳ ಕಷಾಯವು ವಿದ್ರಧಿಗೆ ಹಿತವು.

वरणसैर्यकयुग्मशतावरी ।

दहनमोरटबिल्वविषाणिकाः ॥

द्विबृहतीद्विकरञ्ज जयाद्रयं

वहलपल्लवदर्भरुजाकरः ॥ ८० ॥

वरणादिः कफं मेदोमन्दाग्नित्वं नियच्छति

आह्वयबातांशिरःशूलं गुल्मं चान्तः सविद्रधिम् ॥ ८१ ॥

ನೀರ್ಮಾದಳ ಕೆತ್ತೆ, ಕರಿಕುರಿಂಜಾಯ ಬೇರು, ಬಿಳಿ ಕುರಿಂಜಾಯ ಬೇರು, ಶತಾವರಿ ಬೇರು, ಚಿತ್ರಮೂಲ ಬೇರು, ಪೆರುಂಕುರುಂಬ ಬೇರು, ಬಿಲ್ಲುಪತ್ರ ಬೇರು, ಇಟ್ಟೀವು, ಚಿತ್ರಟಿ ಬೇರು, ಕಂಟಕಾರಿ ಬೇರು, ಕೊಂಗುರಮರದ ಕೆತ್ತೆ, ರಾಹುಬೀಜ ಮರದ ಕೆತ್ತೆ, ನರ್ವೊಳು ಬೇರು, ಅಣೆಲೆ ಕಾಯಿ ಸಿವ್ವೆ, ಬಹಳವಲ್ಲವ, ದರ್ಭಿ ಬೇರು, ಇವುಗಳ ಕಷಾಯವು ವಿದ್ರಧಿ ರೋಗ ಹರ.

ಲಶ್ಚುನವರ್ಬರಶಕ್ರಲತಾಭಯಾ

ಹಪುಷಯಕ್ಷದ್ವಗನಿಕಣೌಷಧೈಃ ॥ ೮೨ ॥

ಸಹಪುನರ್ನವಮೋರಟಶಿಶ್ನುಮಿ

ಜಯತಿ ವೃದ್ಧ್ಯುದರಾಣಿ ಸ್ತುತಂ ಜಲಮ್ ॥ ೮೩ ॥

ಬೆಳ್ಳುಳ್ಳಿ, ಕಿರುತೇಗು ಬೇರು, ಇಂದ್ರವಲ್ಲಿ, ಅಣಿಲೆಕಾಯಿಸಿವೈ, ಚಿತ್ರ
ಮೂಲಬೇರು ಹಿಪ್ಪಿಲಿ, ಒಣಶುಂಠಿ, ತೆಗ್ಲಾಮೆ ಬೇರು, ಪೆರುಕುರುಂಬ
ಬೇರು, ನುಗ್ಗೆ ಬೇರು ಇವುಗಳ ಕಷಾಯವು ವೃದ್ಧಿ, ಉದರ ರೋಗ ಇವು
ಗಳಿಗೆ ಹಿತಕರವು.

ಲಶ್ಚುನೈರಣ್ಯಕ್ಷಾಕ್ಷಿವರ್ಷಾಭೂಹಪುಷೌಷಧೈಃ ।

ಕಾಥಿತಂ ಹಿಗ್ನುಮದ್ವಿಗ್ನುಮಾನಾಹೋದರಾಪಹಮ್ ॥ ೮೪ ॥

ಬೆಳ್ಳುಳ್ಳಿ, ಸಣ್ಣಹರಳು ಬೇರು, ಯಕ್ಕಾಕ್ಷಿ ಬೇರು, ಪುನರ್ನವೆ
ಬೇರು, ಬೆಟ್ಟುಕರಂಡೆ ಬೇರು, ಒಣಶುಂಠಿ, ಹಿಂಗು, ಇವುಗಳ ಕಷಾಯವು
ವೃದ್ಧಿ, ಗುಲ್ಮ, ಹೊಟ್ಟೆ ಉಬ್ಬರಿಸುವಿಕೆ, ಉದರ ಇವುಗಳಿಗೆ ಹಿತಕರವು.

ದಶಮೂಲವಿಶ್ವದಾರುಕಾಥಿತಂ ಗುಲಮಜಿಜಲಮ್ ॥

ಚಿತ್ರಕಮ್ರನಿಹಕೈರಣ್ಯಶ್ಚುಣ್ಣಿಕ್ವಾಥಂ ಚ ತದ್ಗುಣಃ ॥ ೮೫ ॥

ದಶಮೂಲಂಗಳು, ಒಣಶುಂಠಿ, ದೇವದಾರು, (೧) ಚಿತ್ರಮೂಲ
ಬೇರು, ಹಿಪ್ಪಿಮೂಲ, ಸಣ್ಣಹರಳು ಬೇರು, ಒಣಶುಂಠಿ, (೨) ಈ ಎರಡು
ಬಗೆಯ ಕ್ಷಯಗಳೂ ಗುಲ್ಮರೋಗಕ್ಕೆ ಹಿತಕರವು.

ವರ್ಷಾಭೂವಿಲವಖಲವೋರುಪುಸಹಚರ ಶ್ಚುಣ್ಯಮಿಮನ್ಯೈಃ ಕಠಾಯಃ ।

ಪಾತವ್ಯಃ ಸಸಸಾರೋ ಗುದಲವಣಕಣಾ ಹಿಗ್ನುಮಿಶ್ರೋ ಯಥಾರ್ಹಮ್ ॥

ವಿಡ್ಬನ್ಧಂ ವಹ್ನಿಮಾನ್ಯಂ ರುಜಮತಿಮಹರ್ತೀ ಯೋನಿಹೃತ್ಪಾಶ್ವರ್ಮುಷ್ಠ ॥

ಶ್ರೋಣಿदेशेषು ಸಖಶ್ಚಸಮಯತಿ ಜಠರಾಘ್ನಿಲಗುಲಮ್ನಿಹಾಂಶ್ರ ॥ ೮೬ ॥

ತೆಗ್ಗಾಮೆ ಬೇರು, ಬಿಲ್ವಪತ್ರ ಬೇರು, ಹುರುಳಿ, ಸಣ್ಣಹರಳು ಬೇರು, ಕರಿಕುಂಞಾ ಬೇರು, ಒಣಶುಂಠಿ, ನರ್ವೊಳು ಬೇರು ಇವುಗಳ ಕಷಾಯಕ್ಕೆ ಬೆಲ್ಲ ಇಂದುಪ್ಪು, ಹಿಪ್ಪಿಲಿ ಚೂರ್ಣ, ಹಿಂಗು ಚೂರ್ಣ, ಮೇಲ್ಪುಡಿ ಸೇರಿಸಿ ಸೇವಿಸಲು ಮಲಬದ್ಧತೆ, ಅಗ್ನಿವ್ರಾಂದ್ಯ, ಯೋನಿ, ಹೃದಯ, ಕುಕ್ಷಿ, ಬೆನ್ನು, ಪಾರ್ಶ್ವನೋವು, ಇವುಗಳಲ್ಲಿರುವ ವೇದನೆ, ಉದರ ಅಷ್ಟೀಲಾ, ಗುಲ್ಮರೋಗ, ಪ್ಲೀಹರೋಗ ಕೂಡ ಶಮನ.

ಕणाशताह्वाङ्किकरञ्जदारु
भाङ्गीकुलथैः सतिलैर्विपक्वम् ।
तथारसोनेन च सिद्धमम्भः
सर्हिगुकल्कं हितमस्रगुल्मे ॥ ८७ ॥

ಹಿಪ್ಪಿಲಿ, ಸತಾಪೆ, ಕೊಂಗುಮರದ ಕೆತ್ತೆ, ರಾವುಬೀಜ ಮರದ ಕೆತ್ತೆ, ದೇವದಾರು, ಕಿರುತೇಗು ಬೇರು, ಹುರುಳಿ, ಎಳ್ಳು ಕಾಳು, ಬೆಳ್ಳುಳ್ಳಿ ಕಾಳು, ಹಿಂಗು, ಇವುಗಳ ಕಷಾಯವು ರಕ್ತ ಗುಲ್ಮಹರ.

निर्गुण्ड्येरण्डकोरण्डगोक्षुरद्विपुनर्नवम् ।
पञ्चकोलाभयाशिग्रुकुलथस्तैः शृतं जलम् ॥ ८८ ॥
सक्षारं हिंगुलवणं सर्वशूलनिवारणम् ॥

ಕೆಂನೆಕ್ಕಿ ಬೇರು, ಸಣ್ಣಹರಳುಬೇರು, ಕರಿಕುಂಞಾ ಬೇರು, ನೆಗ್ಗಿನ ಮುಳ್ಳು, ಪುನರ್ನವೆ ಬೇರು ಎರಡುಬಗೆ, ಒಣಶುಂಠಿ, ಹಿಪ್ಪಿ, ಕಾಡುಮೆಣಸು ಬೇರು, ಹಿಪ್ಪಿಮೂಲ, ಚಿತ್ರಮೂಲ ಬೇರು, ಅಣಿಲೆಕಾಯಿ ಸಿಪ್ಪೆ, ನುಗ್ಗೆ ಬೇರು, ಹುರುಳಿ ಕಾಳು, ಈ ಕಷಾಯಕ್ಕೆ ಯವಕ್ಕಾರ, ಹಿಂಗು, ಇಂದುಪ್ಪು, ಮೇಲ್ಪುಡಿ ಸೇರಿಸಿ ಸೇವಿಸಲು, ಎಲ್ಲಾ ಬಗೆಯ ಶೂಲ ನಿವಾರಣೆಯಾಗುವುದು.

पथ्यापूतीकश्रुण्ठीदहनकणकणामूलचव्याजगन्धा
वर्षाभूविस्वखल्वोरुपुसहचरश्रुण्ठ्यभिमन्थैः कषायः ।

ಸಕ್ಷಾರೋ ಹಿಂಗುಮಿಶ್ರಃ ಕ್ಷಪಯತಿ ಗುದಜಘ್ನಿಹಗುಲ್ಮಾಮ್ನಿಮಾಂಷಾಃ |

ದ್ರವ್ಯಘ್ನಿಲಾನಾಹವಾತಪ್ರಭವಕಫಭವಂ ಶೂಲಜಾಲೋದರಂ ಚ || ೮೯ ||

ಅಣಿಲೆಕಾಯಿ ಸಿಪ್ಪೆ, ರಾವುಬೀಜ ಮರದ ಕೆತ್ತೆ, ಒಣಶುಂಠಿ, ಚಿತ್ರ ಮೂಲ, ಹಿಪ್ಪಿಲಿ, ಹಿಪ್ಪಿಲಿ ಮೂಲ, ಕಾಡುಮೆಣಸಿನ ಬೇರು, ಅಶ್ವಗಂಧಿ, ಪುನರ್ನವೆ ಬೇರು, ಬಿಲ್ವಪತ್ರ ಬೇರು, ಹುರುಳಿ, ಸಣ್ಣ ಹರಳುಬೇರು, ಕರಿಂಕುಂಜಾ ಬೇರು, ಒಣಶುಂಠಿ, ನರ್ವೊಳು ಬೇರು ಇವುಗಳ ಕಷಾಯಕ್ಕೆ ಚನಲ್‌ಕ್ವಾರ, ಹಿಂಗು ಜೂರ್ಣ ಮೇಲ್ಪುಡಿ ಸೇರಿಸಿ, ಸೇವಿಸಲು ಸ್ಲೀಹ, ಗುಲ್ಮ, ಆಗ್ನಿವಾಂದ್ಯ, ಅಪ್ಪಿಲಾ, ಹೊಟ್ಟೆ ಉಬ್ಬರಿಸುವಿಕೆ, ವಾತ, ಕಫ, ಇವು ಅಧಿಕವಾಗಿ ಉಳ್ಳ ಶೂಲ, ಜಲೋದರ ರೋಗ ಇವುಗಳಿಗೆ ಹಿತಕರವು.

त्वचा पलाशवृक्षस्य कषायो विधिना शृतः |

ಸನಾಲಿಕೇರಜಕ್ಷೀರಃ ಸಚಃ ಶೂಲಮಪೋಹತಿ || ೯೦ ||

ಪಲಾಶಮರದ ಕೆತ್ತೆ, ವಿಧಿಪ್ರಕಾರ ಕಷಾಯಮಾಡಿ ತೆಂಗಿನಹಾಲು ಸೇರಿಸಿ ಸೇವಿಸಲು ಶೂಲ ಕೂಡಲೆ ನಿವೃತ್ತಿಯಾಗುವುದು.

दशमूलपञ्चकोलत्रिफलादन्तीत्रिवसिद्धं |

ತಾಯಮಶೇಷಂ ಕ್ಷಪಯೇಜ್ಜಠರಾಢ್ಯಪಿಜಾತಪಮಾಂಸಿ || ೯೧ ||

ದಶಮೂಲಂಗಳು, ಹಿಪ್ಪಿಲಿ, ಹಿಪ್ಪಿಲಿಮೂಲ, ಕಾಡುಮೆಣಸು ಬೇರು, ಚಿತ್ರಮೂಲ, ಒಣಶುಂಠಿ, ಅಣಿಲೆಕಾಯಿ ಸಿಪ್ಪೆ, ಶಾಂತಿಕಾಯಿ ಸಿಪ್ಪೆ, ನೆಲ್ಲಿ ಕಾಯಿ ಸಿಪ್ಪೆ, ನಾಗದಂತಿ ಬೇರು, ತ್ರಿಗಡೆ ಇವುಗಳ ಕಷಾಯವು ಮಹೋದರ ರೋಗಕ್ಕೆ ಹಿತಕರವು.

निकुम्भकुम्भत्रिफलागवाक्षीक्षुक्

तिल्वकैः कल्पितमम्बुपीतम् |

ಸಹೇಮದ್ರುಗ್ಧಂ ಸಕಣಂ ಬಿರೇಕಾತ್

ಜಪನ್ಯುದಾವರ್ಮಹೋದರಾಣಿ || ೯೨ ||

ನಾಗದಂತಿ ಬೇರು, ತ್ರಿಗಡೆ, ಅಣಿಲೆಕಾಯಿ ಸಿಪ್ಪೆ, ಶಾಂತಿಕಾಯಿ ಸಿಪ್ಪೆ, ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿ ಸಿಪ್ಪೆ, ಕರಿಶಂಖವುಷ್ಟ ಬೇರು, ಚತುರಕಳ್ಳಿ ಬೇರು, ಕಮ್ಮಡಿ ಕೆತ್ತೆ, ಎಮ್ಮೆಕಳ್ಳಿಬೇರು, ಹಿಪ್ಪಿಲಿ ಇವುಗಳ ಕಷಾಯವು ಮಹೋದರಕ್ಕೆ ಉದಾವರ್ತ ರೋಗಕ್ಕೆ ಹಿತಕರವು.

ಪುನರ್ನವಾನಿಂಬಪಟಾಲಶ್ರುತಿ

ತಿಕಾಮೃತಾದಾರ್ಯಭಯಾಕಷಾಯಃ ।

ಸರ್ವಾಕ್ಷಶೋಫಂ ಜ್ವರಕಾಸಶ್ಚಲ

ಶ್ವಾಸಾನ್ವಿತಂ ಪಾಣ್ಡುಗದಂ ನಿಹಂತಿ ॥ ೨೩ ॥

ಪುನರ್ನವೆ ಬೇರು, ಕೈಬೇವಿನ ಕೆತ್ತೆ, ಕಾಡುಪಡುವಲ ಬಳ್ಳಿ, ಒಣ ಶುಂಠಿ, ಪುತ್ತರಚ್ಚುಂಡ ಬೇರಿನ ಸಿಪ್ಪೆ, ಅಮೃತಬಳ್ಳಿ, ಮರದರಸಿನ ಸಿಪ್ಪೆ, ಅಣಿಲೆಕಾಯಿ ಸಿಪ್ಪೆ, ಇವುಗಳ ಕಷಾಯವು ಸರ್ವಾಂಗ ಶೋಷ, ಜ್ವರ, ಕೆಮ್ಮು, ಶೂಲ, ಉಬ್ಬಸ, ಇವುಗಳುಳ್ಳ ಪಾಂಡುರೋಗಕ್ಕೆ ಹಿತಕರವು.

ವಾಸಾಗುಡ್ಡುಚಿತ್ರೀಫಲಾಸ್ವತ್ವಿಭೂನಿಂಬನಿಂಬಜಃ ।

ತ್ವಾಥಃ ಕ್ಷೌದ್ರವ್ಯುತೌ ಹಾಂತಿ ಪಾಣ್ಡುಪಿತ್ತಾಸ್ವಕಾಮಿಲಾಃ ॥ ೨೪ ॥

ಅಡ್ಡೋಗೆ ಬೇರು, ಅಮೃತಬಳ್ಳಿ, ತ್ರಿಫಲೆಗಳು, ಅನೆಮುಂಗು ಬೇರು, ಪುತ್ತರಚ್ಚುಂಡ ಬೇರಿನ ಸಿಪ್ಪೆ, ಬೇವಿನ ಕೆತ್ತೆ, ಇವುಗಳ ಕಷಾಯಕ್ಕೆ ಜೇನು ಮೇಲ್ಪುಡಿ ಸೇರಿಸಿ ಸೇವಿಸಲು ವಿತ್ತಪಾಂಡುವಿಗೂ, ರಕ್ತವಿತ್ತಕ್ಕೂ, ವಿತ್ತ ಕಾಮಲೆಗೂ ಹಿತಕರವು.

ತಿನ್ರಿಣಿತಿರೂಪರ್ಣಶಲಾಕಾ ।

ಲೋಹಪತ್ರವಿಜಯಾಪುನರ್ನವೈಃ ॥

ಒಟ್ಟುಬಿಲ್ವಸಹಿತೈಃ ಶ್ರುತಂ ಜಲಮ್ ॥

ಪಾಣ್ಡುಮಾಶು ಸಗುಡಂ ವಿನಿಹಂತಿ ॥ ೨೫ ॥

ಹುಣಸೆ ಎಲೆಯ ನರ, ಪುರಾಣ ಶಿಟ್ಟಿ, ಅಣಿಲೆಕಾಯಿ ಸಿಪ್ಪೆ, ತೆಗ್ಲಾಮೆ ಬೇರು, ಕೆಚ್ಚಿನ ಬೇರು, ಬಿಲ್ವಪತ್ರ ಬೇರು, ಇವುಗಳ ಕಷಾಯವನ್ನು ವಿತ್ತಪಾಂಡುವಿಗೆ ಬೆಲ್ಲ ಸೇರಿಸಿ ಸೇವಿಸುವದು.

ವಾಸುಡ್ವಿಚಿಯಶ್ವಾಹ್ನಕತಕಾಮೃತವಾಹಕಃ |

ಸನಿಃಶ್ಚೈಃ ಕಾಮಿಲಾಂ ಹನಯಾತ್ ಕ್ವಾಥಃ ಕ್ಷೌದ್ರಾಜಯಸಂಯುತಃ || ೯೬ ||

ಆಡ್ಲೋಗೆ ಬೇರು, ಅಮೃತಬಳ್ಳಿ, ಜ್ಯೇಷ್ಠನುಧು, ತೇಜಾಂಫರಳು, ಇರಿವೇರಿ ದಂಡು, ಕೈಬೇವಿನ ಕೆತ್ತೆ ಇವುಗಳ ಕಷಾಯಕ್ಕೆ ಜೀನುತುಪ್ಪು, ತುಪ್ಪು ಸೇರಿಸಿ ಸೇವಿಸಲು ವಿತ್ತಕಾಮಿಲಾರೋಗಕ್ಕೆ ಹಿತಕರವು.

ನಿಃಖತ್ವಕ್ವತ್ರಿಫಲಾಪತೋರಜನಿವಾಸಾಮೃತಾಸಾರಿವಾ

ಶ್ಯಾಮಾತಾಮಲಕೀಪಲಂಕಬಲಾನಿಲೀಸ್ಥಿರಾಯಶ್ಚಿಃ |

ಸಿಢ್ಢೋ ಮಾಕ್ಷಿಕಪಿಪ್ಪಲಿಗಿರಿಜತುಪ್ರಕ್ಷೇಪಣಾತ್ಸಂಕೃತ್ಃ

ಕ್ವಾಥಃ ಕ್ಷುಢಹಲಿಮಕಂ ಪ್ರಶಮಯತ್ ಭಿನ್ನದನ್ದಿನೈಃ ಪಂಚೈಃ || ೯೭ ||

ಕೈಬೇವಿನ ಕೆತ್ತೆ, ತ್ರಿವಲೆಗಳ ಸಿಪ್ಪೆ, ಕಾಡುಪಡವಲ ಬಳ್ಳಿ, ಅರಸಿನ, ಆಡ್ಲೋಗೆ ಬೇರು, ಅಮೃತಬಳ್ಳಿ, ನಾಮದ ಬೇರಿನ ಸಿಪ್ಪೆ, ತ್ರಿಗಡೆ, ನೆಲ ನೆಲ್ಲಿ ಬೇರು, ಕುಂಬುಕು ಬೇರು, ಕಡಿರ ಬೇರು, ನೀಲಿಬೇರು, ಓರೆಲೆಬೇರು, ಇವುಗಳ ಕಷಾಯಕ್ಕೆ ಜ್ಯೇಷ್ಠನುಧು, ಜೀನುತುಪ್ಪು, ಕಲ್ಮದ ಸೇರಿಸಿ ಸೇವಿಸಲು ಕಾಮಿಲಾ ರೋಗಕ್ಕೂ, ಕುಂಭಕಾಮಿಲೆಗೂ ಹಿತಕಾರಿಯು.

ಪಥ್ಯಾಪುನನವಾನಿಶಾಕಣಮೂಲವಹ್ನಿ

ಚಿತ್ರಾಢ್ಢಜೀರಕಸುರಡ್ಢಮಾಗಧಿನಾಮ್

ಕ್ವಾಥಂ ಪಿಬೇತ್ ಶ್ವಯಶ್ಚುಡ್ಢಧರಾತ್

ಜಿವೋಪ್ಯುತಿಷ್ಠತೇ ಶಿವಸಮಾಶ್ರಿತಬಾಲತುಲ್ಯಃ || ೯೮ ||

ಅಣಿಲೆಕಾಯಿ ಸಿಪ್ಪೆ, ಪುನರ್ನವೆ ಬೇರು, ಅರಸಿನ, ಕಾಡು ಹಿಪ್ಪಲಿ ಬೇರು, ಚಿತ್ರಮೂಲ ಬೇರು, ಜೀರಿಗೆ, ಸಣ್ಣ ಹರಕು ಬೇರು,

ಭದ್ರಮುಷ್ಟಿ, ದೇವದಾರು, ಹಿಪ್ಪಿಲಿ ಇವುಗಳ ಕಷಾಯವು ಪರಮೇಶ್ವರನ ಆಶ್ರಿತನಾದ ಮಾರ್ಕಾಂಡೇಯನು ಯಮನ ಭೀತಿಯಿಂದ ಮುಕ್ತನಾದ ಹಾಗೆ ಶೋಭ ರೋಗಕ್ಕೆ ಹಿತಕಾರಿಯು.

ಗೋಚ್ಚರಾತ್ಮಕವರ್ಷಾಭೂಪಥ್ಯಾದಾರುಮಹೈವಿಃ ||

ಸರಸೋಚ್ಚರೈಃ ಸಿद्धं तोयं शोफहरं परम् || ९९ ||

ನೆಗ್ಗಿನ ಮುಳ್ಳು, ಹಸಿಶುಂಠಿ, ಪುನರ್ನವೆ ಬೇರು, ಅಣೆಲೆಕಾಯಿ ಸಿಪ್ಪೆ, ದೇವದಾರು, ಒಣಶುಂಠಿ, ಬೆಳ್ಳುಳ್ಳಿ, ಬಯಿಲ ಮುಳ್ಳು ಇವುಗಳ ಕಷಾಯವು ಶೋಭ ಹರ ಮಾಡುವುದು.

पटोलदार्वीपिचुमन्दतिका

त्रायन्तिकायष्टिवृषाभयोत्थम् ।

जळं विसर्पं विनिहन्ति घात्री

पटोलमुस्तैश्च श्रुताम्बु तद्वत् || १०० ||

ಕಾಡುಪಡವಲ ಬಳ್ಳಿ, ಮರದರಸಿನ ಸಿಪ್ಪೆ, ಕೈಬೇವಿನ ಕೆತ್ತೆ, ಪುತ್ತಂ ಷ್ಚುಂಡ ಬೇರಿನ ಸಿಪ್ಪೆ, ಬ್ರಾಹ್ಮೀ, ಜೈಷ್ಠ ಮಧು, ಅಡ್ಡೋಗೆ ಬೇರು, ಅಣೆಲೆ ಕಾಯಿ ಸಿಪ್ಪೆ, (೧) ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿ ಸಿಪ್ಪೆ, ಕಾಡುಪಡವಲ ಬಳ್ಳಿ, ಭದ್ರಮುಷ್ಟಿ, ಇರುವೇಂಪಂಡು ಈ ಎರಡು ವಿಧದ ಕಷಾಯಗಳೂ ವಿಸರ್ಪಕ್ಕೆ ಹಿತಕರವು.

मुस्तारिष्टपटोलदारुर्गनीद्राक्षाबलानागरैः ।

त्रायन्त्युत्पलधन्वयाषघ्निकाभूमिम्बसेव्याम्बुभिः ।

श्रेष्ठानिम्बकुकूलकैश्च सकणैः सिद्धाः कषाया मरुत-

पित्तश्लेष्मविसर्पदर्पशमनाः प्रोक्तास्त्रयस्ते क्रमात् || १०१ ||

ಭದ್ರಮುಷ್ಟಿ, ಕೈಬೇವಿನ ಕೆತ್ತೆ, ಕಾಡುಪಡವಲ ಬಳ್ಳಿ, ದೇವದಾರು, ಅರಸಿನ, ದ್ರಾಕ್ಷೆ, ಕಡೀರ ಬೇರು, ಒಣಶುಂಠಿ, (೧) ಬ್ರಾಹ್ಮಿ, ನೆಲಸಂವಿಗೆ

ಗಡ್ಡೆ. ಬಳ್ಳಿಲುರುಸಣಿಗೆ ಬೇರು, ಕೊತ್ತಂಬರಿ ಬೀಜ, ಪುತ್ತರಿಚ್ಚುಂಡಬೇರಿನ ಸಿಪ್ಪೆ, ಲಾಮಂಚ, ಇರುವೇಂದಂಡು, (೨) ತ್ರಿಫಲೆಗಳು, ಕೈಬೇವಿನ ಕೆತ್ತೆ, ಕಾಡುಪಟವಲ ಬಳ್ಳಿ, ಹಿಪ್ಪಿಲಿ, (೩) ಭದ್ರಮುಷ್ಟಿಯಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ ಒಣಶುಂಠಿ ವರೆಗೆ ಇರುವ ಔಷಧಿಗಳ ಕಷಾಯವು ವಾತವಿಸರ್ಪಕ್ಕೂ, ಬ್ರಾಹ್ಮಿ ಮೊದಲೊಂದು ಇರುವೇಂದಂಡುವರೆಗಿನ ಔಷಧಿಗಳ ಕಷಾಯವು ವಿತ್ಸವಿಸರ್ಪಕ್ಕೂ, ತ್ರಿಫಲೆಯಿಂದ ಹಿಪ್ಪಿಲಿವರೆಗಿನ ಔಷಧಿಗಳ ಕಷಾಯವು ಶ್ಲೇಷ್ಮೆ ವಿಸರ್ಪಕ್ಕೂ, ಹಿತಕರವು.

जीवन्तीहिरबेलिकात्रिफलिकावासाश्रुतासारिबा
शुण्ठीयष्टीपयोदचन्दनपटोलोशीरनिम्बैः शृतः ॥
निष्कवाथोऽष्टमशेषितो मधुगुडप्रक्षेपणात् संस्कृतः
पीतश्चेत् ज्वरितेन तस्य पित्रकोत्पत्तेः प्रसङ्गः कुतः ॥ १०२ ॥

ಬುಗುಡಿಹೂವಿನ ಗಡ್ಡೆ, ಇರುವೇಂದಂಡು, ತ್ರಿಫಲೆಗಳು, ಅಡ್ಡೋಗೆ ಬೇರು, ಅಮೃತ ಬಳ್ಳಿ, ನಾಮದ ಬೇರಿನ ಸಿಪ್ಪೆ, ಒಣಶುಂಠಿ, ಜೈಷ್ಠಮಧು, ಭದ್ರಮುಷ್ಟಿ, ಚಂದನ, ಕಾಡುಪಟವಲ ಬಳ್ಳಿ, ಲಾಮಂಚ, ಕೈಬೇವಿನ ಕೆತ್ತೆ ಇವುಗಳ ಕಷಾಯಕ್ಕೆ ಜೇನುತುಪ್ಪ, ಬೆಲ್ಲ ಸೇರಿಸಿ ಸೇವಿಸಲು ಬೊಕ್ಕೆ, ಪಿಟಕಾ ಮುಂತಾದ್ದರ ಉತ್ಪತ್ತಿಯ ಪ್ರಸಂಗವು ಹ್ಯಾಗಾಗುವುದು?

शुण्ठीबलानिम्बपटोलकुष्ठैः
सधान्यकैः सामलकैः समुस्तैः ॥
शृतः कवायो विनिहन्ति पानात्
मसूरिकामष्टविधां मधूढः ॥ १०३ ॥

ಒಣಶುಂಠಿ, ಕಡಿರ ಬೇರು, ಕೈಬೇವಿನ ಕೆತ್ತೆ, ಕಾಡುಪಟವಲ ಬಳ್ಳಿ, ಅನ್ಯಲ್ ಕಂಕುಷ್ಠ, ಕೊತ್ತಂಬರಿ ಬೀಜ, ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿ ಸಿಪ್ಪೆ, ಭದ್ರಮುಷ್ಟಿ, ಇವುಗಳ ಕಷಾಯಕ್ಕೆ ಜೇನುತುಪ್ಪ ಮೇಲ್ಪುಡಿ ಸೇರಿಸಿ ಸೇವಿಸಲು ಎಂಟು ಬಗೆಯ ಮಸೂಂಕಾ ರೋಗಗಳು ಶಮನ.

चन्दनपर्पटकामृतवली
सेव्यजलाग्बुदधान्यकसिद्धम्
पुष्करमुग्रविदाहविमिश्रं
स्फोटःशेषमपोहति सद्यः ॥ १०४ ॥

ಚಂದನ, ಪರ್ಪಟಕ, ಅಮೃತ ಬಳ್ಳಿ, ಲಾಮಂಚ, ಇರುವೇರಿ
ದಂಡು, ಭದ್ರಮುಷ್ಟಿ, ಕೊತ್ತಂಬರಿ ಬೀಜ, ಪುಷ್ಕರಮೂಲ ಇವುಗಳ
ಕಷಾಯವು ದಾಹವುಳ್ಳ ನೈಫೀಟಿಗಳನ್ನು ಕೂಡಲೇ ಹೋಗಲಾಡಿಸುವುದು.

पटोलत्रिफलारिष्टगुडचीघावनीवृषैः ।
सकरजैः कषायोऽयं कुष्ठजिद्वज्रकं स्मृतम् ॥ १०५ ॥

ಕಾಡುಪಟವಲ ಬಳ್ಳಿ, ತ್ರಿಫಲೆಗಳು, ಕೈಬೇವಿನ ಕೆತ್ತೆ, ಅಮೃತ
ಬಳ್ಳಿ, ಸಣ್ಣಕುದನೆ ಬೇರು, ಆಡ್ಲೋಗೆ ಬೇರು, ಕೊಂಗುರಮರದ ಕೆತ್ತೆ,
ಇವುಗಳ ಕಷಾಯವು ಕುಷ್ಠ ರೋಗಗಳಿಗೆ ಹಿತಕಾರಿಯು.

खदिरारिष्टगुडचीपटोलदावीदुरालभाकवाथः ।
कुष्ठानां विनिहन्ता दैतेयानां नृसींह इव ॥ १०६ ॥

ಕಾಚಿತಿರುಳು, ಕೈಬೇವಿನ ಕೆತ್ತೆ, ಅಮೃತ ಬಳ್ಳಿ, ಕಾಡುಪಟವಲ
ಬಳ್ಳಿ, ಮರದರಸಿನ ಸಿವೈ, ಬಳ್ಳಿ ಉರುಸಣಿಗೆ ಬೇರು ಇವುಗಳ ಕಷಾ
ಯವು ಕುಷ್ಠ ರೋಗಗಳಿಗೆ ಹಿತಕರವು. ನರಸಿಂಹಾವತಾರಿಯಾದ
ವಿಷ್ಣುವು ದೈತ್ಯರನ್ನು ವಿನಾಶಿಸಿದಂತೆ ಸಕಲ ಕುಷ್ಠರೋಗಗಳನ್ನು ಈ ಕಷಾ
ಯವು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವುದು.

काकोदुम्बरिकावेल्लचन्द्ररेखागृतं जलम् ।
पीतं प्रधावयेत् श्वित्रं कुष्ठमौदुम्बरं तथा ॥ १०७ ॥

ವೇಯತ್ರಿ, ವಾಯುವಿಳಂಗ, ಕಾರ್ಕೋಲಂ ಬೀಜ, ಇವುಗಳ
ಕಷಾಯವು ಶ್ವೇತ, ಔದುಂಬರ ಕುಷ್ಠ ರೋಗವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸು
ವುದು.

ಮಜ್ಜಿಷ್ಠಾಮುಸ್ತಕುಡಜಗುಡ್ಡುಕುಚ್ಚಿನಾಗರೈ : |
 ಭಾಷ್ಣಿಶ್ಚುಡ್ರಾವಚಾನಿಂಬನಿಶಾದ್ವಯಫಲತ್ರೀಕೈ : || ೧೦೮ ||
 ಪಟಾಲಕಡುಕಮಿರ್ವಾವಿಹ್ಲಾಸನಚಿತ್ರಕೈ : |
 ಗತಾವರೀಪ್ರಾಯಮಾಣಾಕೃಷ್ಣೋದ್ರಯವಾಸಕೈ : || ೧೦೯ ||
 ಶ್ರುಂಗರಾಜಸಹಾಧಾರ ಪಾಠಾಖದೀರಚಂದನೈ : |
 ಲಿವುದ್ವರಣಕೈರಾತಬಾಕುಚ್ಚಿಕೃತಮಾಲಕೈ : || ೧೧೦ ||
 ಶಾಖೋಟಕಮಹಾನಿಂಬಕರ್ಮಜಾತಿವಿಘಾಜಲೈ : |
 ಹ್ನದ್ರವಾರುಣಿಕಾನಂತಾಸಾರಿವಾಪರೈ : ಸಮೈ : || ೧೧೧ ||
 ಲ್ಲಾಭಿಃ ಕೃತಂ ಪಿಬೇತ್ಕವಾಥಂ ಕೃಷ್ಣಾಗುಗ್ಗುಲಿಸಂಯುತಮ್ |
 ಅಷ್ಟಾದಶಸು ಕುಠೇಷು ವಾತರಕ್ತಾದಿತೇ ತಥಾ || ೧೧೨ ||
 ತಪದಂಶೋ ಶ್ಲಿಪದೇ ಚ ಪ್ರಸುಸೌ ಪಕ್ಷಿಘಾತಕೇ |
 ಔದೋದೋಷೇ ನೇತ್ರರೋಗೇ ಮಜ್ಜಿಷ್ಠಾದಿಃ ಪ್ರಶಸ್ಯತೇ || ೧೧೩ ||

ಮಂಜಿಷ್ಠಕಡ್ಡಿ, ಭದ್ರಮುಷ್ಟಿ, ಕೊಡಸಿಗನ ಕೆತ್ತೆ, ಅಮೃತಬಳ್ಳಿ,
 ಕಂಕುಷ್ಠ, ಒಣಶುಂಠಿ, ಕಿರುತೇಗು, ಕಂಟಕಾಂಬೇರು, ಬಜಿ, ಬೇವಿನ
 ಕೆತ್ತೆ, ಅರಸಿನ, ಮರದರಸಿನ ಸಿಪ್ಪೆ, ಅಣಿಲೆಕಾಯಿ ಸಿಪ್ಪೆ, ಶಾಂತಿಕಾಯಿ
 ಸಿಪ್ಪೆ, ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿ ಸಿಪ್ಪೆ, ಕಾಡುಪಟವಲಬಳ್ಳಿ, ಕಟುಕರೋಹಿಣಿ, ವೆಂ
 ಕುಗುಂಬ, ವಾಯುವಿಳಂಗ, ಬೇಂಗತಿರುಳು, ಚಿತ್ರಮೂಲ (ಶುದ್ಧಿ), ಶತಾ
 ವರಿ ಬೇರು, ಬ್ರಾಹ್ಮಿ, ಹಿಪ್ಪಿಲಿ, ಕೊಡಗಪಾಲರಿ, ಆಡ್ಲೋಗೆಬೇರು,
 ಗರ್ಗದಬೇರು, ದೇವದಾರು, ಹಾಡೆಬೇರು, ಕಾಚಿತಿರುಳು, ಜಂಡನ,
 ತ್ರಿಗಡೆ, ನೀರ್ವೂದಳ, ಕಿರಾತಕಡ್ಡಿ, ಬಾವುಂಜೇ ಬೀಜ, ಕೊಂಗುರ
 ಮರದಕೆತ್ತೆ, ಸೀತಫಲವು, ಕಹಿಬೇವು, ರಾವುಬೀಜ, ಆತಿವಿಡಯ, ಇಂವೇರಿ

ದಂಡು, ಕಾಡುಸೌತೆ ಬಳ್ಳಿ, (ಮ. ಕಾಟ್ ವೆಳ್ಳರಿಕ), ಬಳ್ಳಿಉರುಸಣಿಗೆ ಬೇರು, ನಾಮದಬೇರು, ಪರ್ಪಟಕ ಹುಲ್ಲು ಇವುಗಳನ್ನು $\frac{1}{4}$ ಕೈಂಜಿಗಳಂತೆ ಸಮತೂಕ ಸೇರಿಸಿ ಕಷಾಯ ಮಾಡಿ, ಹಿಪ್ಪಿಚೂರ್ಣ, ಶುದ್ಧ ಮಾಡಿದ ಗುಗ್ಗುಲು ಸೇರಿಸಿ ಸೇವಿಸಲು ೧೮ ವಿಧದ ಕುಷ್ಟರೋಗಗಳೂ, ವಾತರಕ್ತ ಉಪದಂಶ, ಶ್ರೀಪದ ಪುಸುಪ್ಪಿ, ಪಕ್ಷಾಘಾತ, ಮೇದೋದೋಷ, ನೇತ್ರರೋಗ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಮಂಜಿಷ್ಠಾದಿ ಕ್ವಾಥವನ್ನು ಸೇವಿಸಲು ಸಂಪೂರ್ಣ ಉಪಶಮನವಾಗುವುದು.

ನಿಗ್ಗುಣ್ಯಮಿವಿಡ್ಢದಾರುಜನೀಸ್ತುಸ್ತಾಸ್ತುಕರ್ಣಿಕ್ಷಪೈಃ |

ಭಾಕ್ಷಣೈವ್ಯೋಷಪಲಾಶಶಿಮ್ಬುಚವಿಕಾಪಫಾರಸೋನಾನ್ವಿತೈಃ |

क्वाथः शिम्बुविडङ्गहिङ्गुपट्टमान् कीटांश्च विध्वंसयेत् |

दण्डोऽथर्वसमस्तमन्त्रकृतसंस्कारो यथैबासुरान् || ११४ ||

ಕಂನೆಯೆ ಬೇರು, ಚಿತ್ರಮೂಲ ಬೇರು (ಶುದ್ಧಿ), ವಾಯುವಿಳಂಗ, ದೇವದಾರು, ಅರಸಿನ, ಭದ್ರಮುಷ್ಟಿ, ಇಲಿಕ್ಕೆಯಿ, ಕಿರುತೇಗು ಬೇರು, ಕಂ ತುಂಬೆ ಬೇರು, ಒಣಶುಂಠಿ, ಕಂಮೆಣ್ಣು, ಹಿಪ್ಪಿಲಿ, ಪಲಾಶ ಕೆತ್ತೆ, ನುಗ್ಗೆ ಕೆತ್ತೆ, ಕಾಡುಮೆಣಸಿನ ಬೇರು, ಅಣಿಲೆಕಾಯಿ ಸಿಪ್ಪೆ, ಬೆಳ್ಳುಳ್ಳಿ, ಇವುಗಳ ಕಷಾಯಕ್ಕೆ ನುಗ್ಗೆ ಬೀಜ, ವಿಶಾಲರಿ, ಹಿಂಗು, ಸೈಂದುಪ್ಪು, ಇವುಗಳನ್ನು ಚೂರ್ಣಿಸಿ ಸೇರಿಸಿ ಸೇವಿಸಿದರೆ, ಅಧರ್ವವಿಹಿತವಾದ ಮಂತ್ರಸಂಸ್ಕಾರವು ವಿಶಾಚಿಗಳನ್ನು ನಾಶಗೊಳಿಸುವಂತೆ ಕ್ಷಮಿಗಳ ಉಪದ್ರವವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವುದು.

विडङ्गकृष्णामरिचनिर्गुण्डीमूलशिम्बुभिः |

भाक्षणीविश्रास्तुकर्यैः क्वाथः कृमिहरः परम् || ११५ ||

ವಿಶಾಲರಿ, ಹಿಪ್ಪಿಲಿ, ಒಳ್ಳೆಮೆಣಸು, ಕಂನೆಯೆ ಬೇರು, ಕಿರುತೇಗು ಬೇರು, ಒಣಶುಂಠಿ, ಇಲಿಕ್ಕೆಯಿ, ಭದ್ರಮುಷ್ಟಿ, ಇವುಗಳ ಕಷಾಯವು ಕ್ಷಮಿ ಹರ.

बलासहचरैरण्डशुण्ठीरास्नासुरद्रुमैः |

ससिन्दुवारलशुणैरष्टवर्गोऽनिलापहः || ११६ ||

ಕಡರ ಬೇರು, ಕಂಕುಂಜಾ ಬೇರು, ಸಣ್ಣ ಹರಳು ಬೇರು, ಒಣ ಶುಂಠಿ, ಕೆಂಪರತ್ತೆ, ದೇವದಾರು, ಕಂನೇಕ್ಕೆ ಬೇರು, ಬೆಳ್ಳುಳ್ಳಿ, ಇವುಗಳ ಕಷಾಯವು ಎಲ್ಲಾ ವಿಧದ ವಾತರೋಗಗಳನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವುದು.

ಶ್ರುಘ್ಣಿಬಲಾದ್ವಯಕವಾಃ ಸರ್ವವಾನತಿಬಹ್ಣಃ ।

ಒಣಶುಂಠಿ, ಕಡರ ಬೇರು, ದೊಡ್ಡ ಕಡರ ಬೇರು, ಇವುಗಳ ಕಷಾಯವು ವಾತ ಹರ.

ಸಸ್ರಚ್ಛದೋಶೀರಪಟೋಲಮುಸ್ತಾಹರಿತಕೀತಿಕಕರೋಹಿಣಿभिः ।

यष्ट्याङ्गराजद्रुमचन्दनानां क्वाथं पिबेत् पाकहरं मुखस्य ॥ ११७ ॥

ಹಾಳೆನುರದ ಕೆತ್ತೆ, ಲಾಮಂಚ, ಕಾಡುಪಟವಲ ಬಳ್ಳಿ, ಭದ್ರಮುಷ್ಟಿ, ಅಣೆಲೆಕಾಯಿ ಸಿಪ್ಪೆ, ಪುತ್ತರಿಚ್ಚುಂಡ ಬೇರು, ಕಟುಕರೋಹಿಣಿ, ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಮಧು, ಕೊಂದೆ ಬೇರು, ಚಂದನ, ಇವುಗಳ ಕಷಾಯವು ಮುಖಪಾಕ ರೋಗ ಹರ.

दशमूलासृतामुस्तापर्पटोशीरचन्दनैः ।

पुनर्नवाबलाघात्रीपटोलकटुकाल्ಹೈः ॥ ११८ ॥

वासापुष्पलतायाषाविष्णुक्रान्तिभिरन्वितैः ।

सहदेवी च भाङ्गी च त्रिजातं कटुरोहिणी ॥ ११९ ॥

अम्रप्राही च रास्ना च किर्याता च संयुतैः ।

पथ्याबिभीतकयुतैः कलिङ्गकसमन्वितैः ॥ १२० ॥

चोरजोङ्गकसंयुक्तैः शताह्वामधुकैरिभैः ।

चीनोषणमजाजी च जातीफलदळान्वितैः ॥ १२१ ॥

तत्पुष्पैश्च समैरेभिवैकुण्ठकुसुमान्वितैः ।

देबदारु नतं कुष्ठं जीरकद्वयसंयुतैः ॥ १२२ ॥

किराततिककं वेणुं तालपञ्चवयोजितम् ।

श्वथं सञ्चिविकारेषु विशेषात्कफवातयोः ॥ १२३ ॥

कम्पजाड्यादिहरणं सर्वदोषहरं परम् ।

ದಶಮೂಲಂಗಳು, ಅಮೃತ ಬಳ್ಳಿ, ಭದ್ರಮುಷ್ಠಿ, ಪರ್ಪಟಕ, ಲಾವಂಜ, ಜಂದನ, ಪುನರ್ನವೆ ಬೇರು, ಕಡಿರ ಬೇರು, ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿ ಸಿಪ್ಪೆ, ಕಾಡುಪಡವಲ ಬಳ್ಳಿ, ಕಟುಕರೋಹಿಣಿ, ಆಡ್ಲೋಗೆ ಬೇರು, ಕುಂಬುಳ ಬಳ್ಳಿ, ಉರುಸಣೆಗೆ ಬೇರು, ವಿಷ್ಣುಕ್ರಾಂತಿ, ಸಹದೇವಿ, ಕಿರು ತೇಗು ಬೇರು, ಎಲಕ್ಕಿ, ತಮಾಲ ಪತ್ರೆ, ಲವಂಗ ಚೆಕ್ಕೆ, ಕಟುಕರೋಹಿಣಿ, ಆಟುನಾರಿವೇಳ, ಕೆಂಪರತ್ತೆ, ಕಿರಾತಕಡ್ಡಿ, ಅಣಿಲೆಕಾಯಿ ಸಿಪ್ಪೆ, ಶಾಂತಿ ಕಾಯಿ ಸಿಪ್ಪೆ, ಕೊಡಗವಾಲರಿ, ಕಚ್ಚೂರ ಗಡ್ಡೆ, ಅಗಿಲುಗಂಧ, ಸತಾಪೆ, ಜ್ಯೇಷ್ಠಮಧು, ಬಾಲಮೆಣಸು, ಓಮುಕಾಳು, ಜಾಯಿಕಾಯಿ, ಜಾಯಿಪತ್ರಿ, ಜಾಡಿವುಷ್ಟ, ತುಳಸಿ ಕುಸುಮ, ದೇವದಾರು, ತಗರ, ಅವೆಲ್ ಕಂಕುಷ್ಟ, ಮೂರು ಬಗೆಯ ಜೀರಿಗೆ ಕಾಳು, ಪುತ್ತರಿಚ್ಚುಂಡ ಬೇರಿನ ಸಿಪ್ಪೆ, ಬಿದಿರ ಎಲೆ, ತಾಲಪಲ್ಲವ, ಇವುಗಳ ಕಷಾಯವು, ಸಕಲ ವಿಧದ ಸನ್ನಿಪಾತ ಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ವಿಶೇಷತಃ ಕಫವಾತೋಲ್ಬಣವಾದ ಸನ್ನಿಪಾತಗಳಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುವ ಕಂಪ, ಜಾಡ್ಯ, ಮುಂತಾದುವುಗಳಿಗೆ ಹಿತಕಾರಿಯು.

पूरण्डकोरण्डकलासृतानां ।

शतावरीविश्वयुजां कषायः ।

हृष्याश्वस्तित्रिकपृष्ठशूलं ।

निहन्ति सिन्धूथसितामधूतः ॥ १२४ ॥

ಸಣ್ಣ ಹರಕು ಬೇರು, ಕಂಕುಂಜಾ ಬೇರು, ಕಡಿರ ಬೇರು, ಅಮೃತ ಬಳ್ಳಿ, ಶತಾವರಿ ಬೇರು, ಒಣಶುಂಠಿ ಇವುಗಳ ಕಷಾಯಕ್ಕೆ ಇಂದುಪ್ಪು, ಸಕ್ಕರೆ, ಜೇನುತುಪ್ಪ ಇವುಗಳನ್ನು ಮೇಲ್ಪುಡಿ ಸೇರಿಸಿ ಸೇವಿಸಲು ಹೃದಯ, ಪಾರ್ಶ್ವ, ಬಸ್ತಿ, ತ್ರಿಕ, ಸ್ಪಷ್ಟ ಇವುಗಳಲ್ಲಿರುವ ನೋವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವುದು.

ಪ್ರಂಠಕೋರಂಠನಿಡಿಗ್ಧಿಕಾಹ್ವಾ ।

ದೇವದ್ರುವಿಶ್ವಲಘುನೈಃ ಪರಿಪಕ್ವಮಮ್ಭಃ ।

ಪಯೋನ್ವಿತಂ ಪೀತವತಾಂ ನರಾಣಾಂ ।

ಹ್ಲಕ್ವುಕ್ಷಿನಾಭಿವೃಷಣೋರುಜೋ ನಿಹಂತಿ ॥ ೧೨೫ ॥

ಸಣ್ಣ ಹರಳು ಬೇರು, ಕರಿಕುರಿಣ್ಣಾ ಬೇರು, ಸಣ್ಣ ಕುದನೆ ಬೇರು, ದೇವದಾರು, ಒಣಶುಂಠಿ, ಬೆಳ್ಳುಳ್ಳಿ, ಇವುಗಳ ಹಾಲು ಕಷಾಯವು ಹೃದಯ, ದಲ್ಲಿಯೂ, ಉದರದಲ್ಲಿಯೂ, ನಾಭಿಯಲ್ಲಿಯೂ, ವೃಷಣದಲ್ಲಿಯೂ, ತೊಡೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಇರುವ ವೇದನೆಯನ್ನು, ಹೋಗಲಾಡಿಸುವುದು.

ಧನದನಯನಶುಂಠಿಶಿಶ್ರುರಾನ್ತೊಽಗಂಧಾ ।

ವರಣಲಶುನಕೃಣ್ಣಾಚಿತ್ರಕೈರಂಠಕೈಶ್ಚ ।

ಸುರತರೂಢನಪಥ್ಯಾಬರ್ಬರೈಃ ಸಮ್ಪ್ರತಾಂಭಃ ।

ಶಮಯತಿ ಪರಿಪೀತಂ ಸಾರ್ಥಿತಾಕ್ಷೇಪವಾತಾನ್ ॥ ೧೨೬ ॥

ಕಳಂಜಿ ಬೇರು, ಒಣಶುಂಠಿ, ನುಗ್ಗೆ ಬೇರು, ಕೆಂಪರತ್ತೆ, ಬಜೆ, ನೀರ್ನೂದಳ ಬೇರು, ಬೆಳ್ಳುಳ್ಳಿ, ಹಿಪ್ಪಿಲಿ, ಚಿತ್ರಮೂಲಬೇರು(ಶುದ್ಧಿ), ಸಣ್ಣ ಹರಳುಬೇರು, ದೇವದಾರು, ಭದ್ರಮುಷ್ಟಿ, ಅಣಿಲೆಕಾಯಿ ಸಿಪ್ಪೆ, ಕಿರು ತೇಗು ಬೇರು, ಇವುಗಳ ಕಷಾಯವು ಅರ್ಧಿತ ವಾತಕ್ಕೂ, ಆಕ್ಷೇಪ ವಾತಕ್ಕೂ, ಹಿತಕಾರಿಯು.

ಪ್ರಸಾರಿಣಿಮಾಘಬಲಾರಸೋನ ।

ರಾಸ್ನೌಷಧೈಃ ಪ್ರಕವಥಿತಂ ತದಮ್ಭಃ ।

ಪಿಬಂತಿ ये क्षीरभुजो जयन्ति ।

मरुद्विकारानपवाहृकं च ॥ १२७ ॥

ಪ್ರಸಾರಿಣಿ, ಉದ್ದು, ಕಡಿರ ಬೇರು, ಬೆಳ್ಳುಳ್ಳಿ, ಕೆಂಪರತ್ತೆ, ಒಣ ಶುಂಠಿ, ಇವುಗಳ ಹಾಲು ಕಷಾಯವು ವಾತವಿಕಾರ ಅಸಬಾಹುಕ ಶಮನ ಮಾಡುವುದು.

सहचरं सुरदारु सनागरं ।
क्वथितमम्भसि तैलविमिश्रितम् ।
पवनपीडितदेहगतिः पिबेत् ।
द्रुतविलम्बितगो भवतीच्छया ॥ १२८ ॥

ಕಂಕುಂಜಾ ಬೇರು, ದೇವದಾರು, ಒಣಶುಂಠಿ, ಇವುಗಳ ಕಷಾಯಕ್ಕೆ ಶುದ್ಧ ಹರಳೆಣ್ಣೆ ಸೇರಿಸಿ ಸೇವಿಸಲು ನಾತ ಶಮನ.

रसोनकारवीकृणास्थिरामिस्साधितं जलम् ।
पीतमुन्मार्गं वातमनुलोमयति क्षणात् ॥ १२९ ॥

ಬೆಕ್ಕುಳ್ಳಿ ಕಾಳು, ಕಂಜೀರಿಗೆ, ಹಿಪ್ಪಿಲಿ, ಓರೆಲೆ ಬೇರು, ಇವುಗಳ ಕಷಾಯವು ನಾತ ಶಮನ.

गन्धर्वहस्ताचिरिबिल्वहुताशबिश्च-
पथ्यापुनर्नवयवाषकभूमितालैः ।
क्वाथस्सुसैन्धवगुडः पवनस्य शान्त्यै-
र्वह्नेर्बलाय रुचये मलशोधनाय ॥ १३० ॥

ಸಣ್ಣ ಹರಳು ಬೇರು, ಕರಂಜಬೀಜ, ಚಿತ್ರಮೂಲ, ಒಣಶುಂಠಿ, ಅಣಿಲೆಕಾಯಿ ಸಿಪ್ಪೆ, ಪುನರ್ನವೆ ಬೇರು, ಬಳ್ಳಿ ಉರುಸಣಿಗೆ ಬೇರು, ನೆಲ ತಾಳಿಗಡ್ಡೆ, ಇವುಗಳ ಕಷಾಯಕ್ಕೆ ಇಂದುಪ್ಪು, ಬೆಲ್ಲ, ಹರಳೆಣ್ಣೆ, ಮೇಲ್ಪುಡಿ ಸೇರಿಸಿ ಸೇವಿಸಲು ನಾತ ಶಮನ ಮಾಡಿ ಅಗ್ನಿಬಲ ಮಲ ಶೋಧನ ಉಂಟುಮಾಡುವುದು.

पञ्चमूलशृतं क्षीरं वातशोणितनाशनम् ।

ಬಿಲ್ವಪತ್ರೆ, ನರ್ವೇಳು ಬೇರು, ಆನೆಮುಂಗುಬೇರು, ಕುಂಬುಡು ಮರದ ಬೇರು, ಪಾದಿರಿಬೇರು, ಇವುಗಳ ಹಾಲು ಕಷಾಯವು ನಾತ ಶೋಣಿತವನ್ನು ನಾಶಮಾಡುವದು.

ರಾಶ್ವೇರೃತಬಲಾಸಹಚರಬರೀದ್ವಿಸ್ಪರ್ಶವಾಸಾಮೃತಾ ।

ದೇವಾಹ್ಲಾತಿವಿವಾಧನೇಶ್ವರಶರೀವಿಶ್ವೈಃ ಕಠಾಯಃ ಸ್ತುತಃ ।

ಸರ್ಪಿಸ್ತೈಲವಿವಿಶ್ರಿಶ್ರಿನಂ ಪ್ರಶರಾಯೆದ್ವಾಯುಂ ಸಶೂಲಂ ತಥಾ ।

ಜಹ್ಲೋಕಾಂತ್ರಕಪೃಥಪಾಶ್ವಹನುಗಂ ಶೂಫಂ ಚ ವಾತಾಸ್ತಜಮ್ ॥ ೧೩೧ ॥

ಕೆಂಪರತ್ನ, ಸಣ್ಣ ಹರಳು ಬೇರು, ಕಡಿದ ಬೇರು, ಕಂಕುರಿಣ್ಣಾ, ಬೇರು, ಬಳ್ಳಿ ಉರುಸಣಿಗೆ ಬೇರು, ಆಡ್ವೋಗೆ ಬೇರು, ಅಮೃತ ಬಳ್ಳಿ ದೇವದಾರು, ಅತಿವಿಡಯ, ಭದ್ರಮುಷ್ಟಿ, ಬಯಲ ಮುಳ್ಳು, ಕಚ್ಚೂರ, ಒಣ ಶುಂಠಿ, ಇವುಗಳ ಕಷಾಯಕ್ಕೆ ತುಪ್ಪ, ಹರಳೆಣ್ಣೆ, ಮೇಲ್ಪುಡಿ ಸೇರಿಸಿ ಸೇವಿಸಲು ವಾತ, ಮೂಣಕಾಲು, ಊರು, ತ್ರಿಕ, ಬೆನ್ನು, ಪಾರ್ಶ್ವ, ಹನುಗಳಲ್ಲಿ ರುವ ಶೋಫವನ್ನೂ, ವಾತ ರಕ್ತವನ್ನೂ ನಿವೃತ್ತಿ ಪಡಿಸುವುದು.

ರಾಸನಾತಾಮಲಕವಿವಿವಾಗುರುಶರೀವಿವಿವಾಡವ್ಯಾಙ್ಗಮಿಃ ।

ಧಾತ್ರೀಭಾಕ್ನಿಪಟಾಲಪುಷ್ಕರನಿಶಾಸೇರಿಯಾವಿಶ್ವಾಙ್ಗಿಮಿಃ ।

ನಿಷ್ಕವಾತೋ ದಶಮೂಲದಾರುಸಹಿತಃ ಪೀತಃ ಕಡುಣ್ಣಾ ನೃಣಾಮ್ ।

ಹನ್ಯಾಸೇನ್ಧವ ಖಙ್ಗಶೌಙ್ಗಿಸಹಿತೋ ವಾತಂ ತ್ರಿದೋಷೋತ್ತರಮ್ ॥ ೧೩೨ ॥

ಕೆಂಪರತ್ನ, ನೆಲನೆಲ್ಲಿ ಬೇರು, ಆಡ್ವೋಗೆ ಬೇರು, ಅಗಿಲು ಗಂಧ, ಕಚ್ಚೂರ, ಸಣ್ಣ ಹರಳು ಬೇರು, ಭದ್ರಮುಷ್ಟಿ, ಕಾಡುಮೆಣಸಿನ ಬೇರು, ಕಲ್ಲೂರ್ವಂಜಿ ಬೇರು, ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿ ಸಿಪ್ಪೆ, ಕಿರುತೇಗು ಬೇರು, ಕಾಡು ಪಟವಲ ಬಳ್ಳಿ, ಪುಷ್ಕರಮೂಲ, ಅರಸಿನ, ಕಂಕುರಿಣ್ಣಾಬೇರು, ಒಣ ಶುಂಠಿ, ಚಿತ್ರಮೂಲ ಬೇರು, ದಶಮೂಲಂಗಳು, ದೇವದಾರು, ಇವುಗಳ ಕಷಾಯಕ್ಕೆ ಇಂದುಪ್ಪು, ಕಲ್ಲುಸಕ್ಕರೆ, ಸೇರಿಸಿ ಸೇವಿಸಲು ತ್ರಿದೋಷೋತ್ತರ ವಾತ ಹರ.

ರಾಸನಾ ದ್ವಿಗುಣಭಾಗಾ ಸ್ಯಾದೇಕಭಾಗಾಸ್ತತಃ ಪರೇ ।

ಖನ್ವಯಾಸಖಲೈರಙ್ಗದೇವದಾರು ಶರೀವಿವಾಃ ॥ ೧೩೩ ॥

ವಾಸಕೋ ನಾಗರಂ ಪಥ್ಯಾ ಚಖ್ಯಾ ಮುಸ್ತಾ ಪುನರ್ನವಾ ।

ಗುಡ್ಧುಶಿ ವೃದ್ಧವದಾರುಶ್ಚ ಶತಪುಷ್ಪಾ ಚ ಗೋಕ್ಷುರಃ ॥ ೧೩೪ ॥

ಅಶ್ವಗಂಧಾ ಪ್ರತಿವಿಷಾ ಕೃತಮಾಲಃ ಶತಾವರೀ |
 ಕೃಪ್ಪಾ ಸಹಚರಶ್ಚೈವ ಧಾನ್ಯಕಂ ಬೃಹತೀದ್ವಯಮ್ || ೧೩೪ ||
 ಷಲಿಃ ಕೃತಂ ಪಿಬೇತ್ಸವಾಥಂ ಶ್ರುಣ್ಣಿ ಚೂರ್ಣಂ ಸಂಯುತಮ್ |
 ಕೃಪ್ಪಾಚೂರ್ಣಂ ವಾ ಯೋಗರಾಜಗುಗ್ಗುಲುನಾಥ ವಾ || ೧೩೬ ||
 ಅಜಮೋದಾದಿನಾ ವಾಪಿ ತೈಲೇನೇರಣ್ಡಜೇನ ವಾ |
 ಸರ್ವಾಂಗ್ರಹ್ಮೇ ಕುಂಜವೇ ಪಕ್ಷಾಧಾತೇಽವಬಾಹುಕೇ || ೧೩೭ ||
 ಗೃಧ್ರಸ್ಯಾ ಗಾತ್ರವಾತೇ ಚ ಕ್ಷೀಪದೇ ಚಾಪತಾನಕೇ |
 ಅನ್ತ್ರವೃಕ್ಷೌ ತಥಾಧಮಾನೇ ಜಙ್ಗಾಜಾನುಗತೇಽರ್ಥಿತೇ || ೧೩೮ ||
 ಶ್ರುಕ್ರಾಪಯೇ ಷೆಡ್ರೋಗೋ ವನ್ಯಾಯೋನ್ಯಾಮಯೇಶು ಚ |
 ಮಹಾರಾಸ್ನಾದಿರಾಖ್ಯಾತೌ ಬ್ರಹ್ಮಣಾ ಗರ್ಭಕಾರಣಮ್ || ೧೩೯ ||

ಕೆಂಪರತ್ತೆ, ಬಳ್ಳಿಲುರುಸಣಿಗೆ ಬೇರು, ಕಡಿರಬೇರು, ಸಣ್ಣಹರಳು ಬೇರು, ದೇವದಾರು, ಕಜ್ಜೂರ, ಬಜೆ, ಆಡ್ಲೋಗೆ ಬೇರು, ಒಣಶುಂಠಿ, ಅಣಿಲೆಕಾಯಿ ಸಿಪ್ಪೆ, ಕಾಡುಮೆಣಸಿನ ಬೇರು, ಭದ್ರಮುಷ್ಕಿ, ಪುನರ್ನವೆ ಬೇರು, ಅಮೃತಬಳ್ಳಿ, ವೃದ್ಧದಾರು, ಸತಾವೆ, ನೆಗ್ಗಿನ ಮುಳ್ಳು, ಅಶ್ರುಗಂಧಿ, ಅತಿವಿಡಯ, ಕೊಂಗುರಮರದ ಕೆತ್ತೆ, ಶತಾವರಿಬೇರು, ಹಿಪ್ಪಿಲಿ, ಕರಿ ಕುರಿಣಾ ಬೇರು, ಕೊತ್ತಂಬರಿ ಬೀಜ, ಗುಳ್ಳಬೇರು, ಕಿರಿಗುಳ್ಳಬೇರು, ಇದರಲ್ಲಿ ಕೆಂಪರತ್ತೆ ೧ ಕೈಂಜಿ ತೂಕ, ಬಾಕಿ ಔಷಧಿಗಳು 1/2 ಕೈಂಜಿಗಳಂತೆ ಸೇರಿಸಿ ಕಷಾಯ ಮಾಡಿ, ಹಿಪ್ಪಿಲಿ ಜೋಣ, ಯೋಗರಾಜ ಗುಗ್ಗುಲು, ಅಜಮೋದಾದಿ ಜೋಣ, ಶುದ್ಧ ಹರಳೆಣ್ಣೆ, ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ರೋಗಾನುಸಾರ ಯಾವುದಾದರೊಂದನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ನೇನಿಸಲು ಸರ್ವಾಂಗವಾತ, ಕಂಪ ವಾತ, ಕುಬ್ಜವಾತ, ಪಕ್ಷಾಘಾತ, ಅವಬಾಹುಕ, ಗೃಧ್ರಸೀ, ಶ್ಲೀಪದ, ಅಪತಾನಕ, ಅಂತ್ರವೃದ್ಧಿ, ಆಧ್ಮಾನ, ಜಂಘಾವಾತ, ಜಾನುಗತವಾತ, ಅರ್ಧಿವಾತ, ಶುಕ್ರರೋಗ, ಮೇಧರೋಗ, ಬಂಜಿತನ, ಯೋನಿರೋಗ ಇವೆಲ್ಲಾ ರೋಗಗಳು ಸಂಪೂರ್ಣ ಶಮನಹೊಂದುವುವು. ಮತ್ತು ಗರ್ಭ ಕಾರಣ. ಈ ಮಹಾರಾಸ್ನಾದಿ ಕಷ್ಟಧವು ಬ್ರಹ್ಮನಿಂದಲೇ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು.

ರಾಸನೈರಣ್ಯಾಂತಾಽಗ್ರಾಮದ್ವಚರವಿಕರಾಮಸೇನಾಽದ್ಭಾಷ್ಣಿ ।

ದೀಪ್ಯನಂತಾಯವಾನಿವೃಕ್ಕಿನುರಕ್ರಮಿಜಿಚ್ಛ್ಛ್ಛಿಗುಣಿಬಲಾಭಿಃ ।

ಮೂರ್ನಾತಿಕ್ತಾಸದ್ಭಿಃ ದ್ವಿವಿಶಶತಿವರಾಪಿಪ್ಪಲಿಯಾವಶುಕೈಃ

ರಕ್ತಶ್ರೀಖಣ್ಡಕಾರಗವಧ ಕಡುಕಫಲೈವೈಸ್ಸದೃಶ್ವೀರಯುಕ್ತೈಃ ॥ ೧೪೦ ॥

ಸರ್ವೇರತೇದೇಶಾಽಽಪ್ರಯುತಸದ್ಭವೈಃ ಸಾಧಿತೋಽಪ್ಪಾವಶೋಃ ।

ಕ್ವಾಥೋ ರಾಸನಾದಿರಾದೌ ಸಹದ್ರುಪದವಾನ್ ಕಾಂಶಿಕೋಕ್ತೋ ನಿಹಂತಿ ॥

ಸರ್ವಾಙ್ಗೈಕಾಙ್ಗವಾತಾನ್ ಸ್ವಸನಕಮನ್ಹತ್ಸವೇದಶೈತ್ಯಾತಿತನ್ದ್ರಾನ್ ।

ಶೂಲಂ ತೂನಿಂ ಪ್ರತೂನಿಂ ಗಲಗದನಿಖಿಲಾಙ್ಗವ್ಯಥಾಕಂಪ್ಪಳಿಃ ॥ ೧೪೧ ॥

ವಿಶ್ವಾಶ್ರೀಶ್ಲೀಪದಾಭಾನಿಲನಿಖಿಲಮಹಾಸೂತಿಕಾರಾಂಗಸುಪ್ತಾಃ ।

ಜಿಹ್ವಾಸನ್ಧಾಪತಾನಂ ಸ್ಪುಟನವಿಗ್ರಥನಃ ಕ್ಷಿಬಿತಾಕ್ಷೇಪಕೌಂಜಂ ।

ಶೋಫಾಟೋಪಾಪತನ್ದ್ರಾದಿತಖುಡನಹನು ಗೃಧ್ರಸೀವಾತಶೂಲಮ್ ।

ವಾಯುಂ ಶ್ಲೇಷ್ಣೋತ್ಥರೋಗಾನಪಿ ಗಿರಿತಿನಯಾವಲ್ಲಭೇನೋಪದಿಠಃ ॥ ೧೪೨ ॥

ಕೆಂಪರತ್ತೆ, ಸಣ್ಣಹರಕುಬೇರು, ಅಮೃತಬಳ್ಳಿ, ಬಜೆ, ಕರಿಕುರಿಣ್ಣಾ ಬೇರು, ಕಾಡುಕರಿಮೆಣಸಿನ ಬೇರು, ಭದ್ರಮುಷ್ಟಿ, ಓಮುಕಾಳು, ವಜ್ರೇಂಕೆ ಬೇರು, ಜೀರಿಗೆ, ನಿರ್ವಿಶದ ಬೇರು, ಮುರಾಬೇರು, ವಾಯು ವಿಕಂಗ, ಕರ್ಕಾಟಕಶ್ಶಂಗೀ, ಒಣಶುಂಠಿ, ಕಡಿರಬೇರು, ವೆರಿಕುರುಂಬ, ಕಿರಾತಕಡ್ಡಿ, ಪರಚ್ಚುಂಡಬೇರು, ವಿಡಯ, ಅತಿವಿಡಯ, ಕಚ್ಚುರ, ಅಣಿಲಿಕಾಯಿ ಸಿಪ್ಪೆ, ಶಾಂತಿಕಾಯಿ ಸಿಪ್ಪೆ, ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿ ಸಿಪ್ಪೆ, ಹಿಪ್ಪಿಲಿ, ಯವತೂಕ, ರಕ್ತಚಂದನ, ಕೊಂದೆಕೆತ್ತಿ, ಕಟುಕರೋಹಿಣಿ, ಕೊಡಗ ಪಾಲರಿ, ಪುನರ್ನವೆ ಬೇರು, ಇವುಗಳನ್ನು ಸಮತೂಕ ನೇರಿಸಿ ಕಷಾಯ ಮಾಡಿ ಸೇವಿಸಲು, ಸರ್ವಾಂಗವಾತ, ಏಕಾಂಗವಾತ, ಶ್ವೇಸನ, ಕಸನ, ಹೈತ್, ಸ್ವೇದ, ಶ್ರುತ್ಯತಂದ್ರಾದಿ, ಉಪದ್ರವವುಳ್ಳ ವಾತ, ಶೂಲ, ತೂನಿ, ಪುತೂನಿ, ಕಂಠಗ್ರಹ, ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಸರ್ವತ್ರನೋವು, ಕಂಪನ, ವಿಶ್ವಾಚೀ, ಶ್ಲೀಪದ, ಅಮವಾತ, ಸೂತಿಕಾರೋಗ, ಅಪತಾನಕ, ಕ್ಲೈಬ್ಧ್ಯ ಅಕ್ಷೇಪಕ ಕುಬ್ಜವಾತ, ಗೃಧ್ರಸೀ, ಇವು ಮೊದಲಾದ ವಾತರೋಗಗಳನ್ನೂ,

ಕಫಾಧಿಕ್ಯದಿಂದಂಟಾದ ರೋಗಗಳನ್ನೂ ಹೋಗಲಾಡಿಸುವುದು. ಆದಿ
ಯಲ್ಲಿ ಕೌಶಿಕ ಮಹರ್ಷಿಯಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಈ ಮಹಾರಾಸ್ವಾದಿ ಕಷಾ
ಯವೇ ಸಾರ್ವತೀರಮಣನಾದ ಪರಮೇಶ್ವರನಿಂದ ಲೋಕಹಿತಕ್ಕೋಸ್ಕರ
ಉಪದೇಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು.

ವರೀಶ್ಚಿಕ್ಷುರಹಾವಾಥೋ ವಾತಶೋಣಿತನಾಶನಃ ।

ಶತಾವರೀ ಬೇರು, ಆಮ್ಲತ ಬಳ್ಳಿ, ಇವುಗಳ ಕಷಾಯವು ವಾತ
ಶೋಣಿತ ಹರ.

ಶತಾವರೀ ಶ್ಚಿಕ್ಷುರಹಾಮಲವಕ್ ।

ಖಲೇಶ್ಚಿಕಾಣ್ಡೇಶ್ಚರಸಮೃತಾಃ ।

ಕಲ್ಕೇನ ಯಶೀಮಧುಕಸ್ಯ ಮಿಶ್ರಂ ।

ದ್ವಿನೋತಿ ವಾತಾಽಮಥಾಽಪಿತ್ತಮ್ ॥ ೧೪೩ ॥

ಶತಾವರಿ, ಆಮ್ಲತ ಬಳ್ಳಿ, ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿ ಸಿಪ್ಪೆ, ಕಡಿದ ಬೇರು, ಕಬ್ಬು,
ಬಯಲ ಮುಳ್ಳು, ಇವುಗಳ ಕಷಾಯಕ್ಕೆ ಜೈಷ್ಠ್ಯಮಧು ಸೇರಿಸಿ ಸೇವಿಸಲು
ವಾತಶೋಣಿತ, ರಕ್ತಪಿತ್ತ, ಶಮನ ಮಾಡುವುದು.

ಲಘುನಾ ಪಞ್ಚಮೂಲೇನ ಶೃತಂ ಕ್ಷೀರಂ ತಥಾ ಹಿತಮ್ ।

ಸಣ್ಣ ಪಂಚಮೂಲ ಕಷಾಯಕ್ಕೆ ಹಾಲು ಸೇರಿಸಿ ಸೇವಿಸಿದರೆ ವಾತ
ಶೋಣಿತ ಶಮನ.

ವರಾಸನಾಽಘಯಃ ಪತ್ರನಿಶಾಽಽಃ ಸ್ಥೌಲ್ಯದೋಷಜಿತ್ ॥ ೧೪೪ ॥

ತ್ರಿಫಲೆಗಳು, ಬೇಂಗತಿರುಳು, ಚಿತ್ರಮೂಲ (ಶುದ್ಧಿ), ಕಚ್ಚಿಣದ
ಶುದ್ಧಮಾಡಿದ ತೆಳುವಾದ ತಗಡು, ಅರಸಿನ ಇವುಗಳ ಕಷಾಯವು ಸ್ಥೂಲ್ಯ
ರೋಗ ಹರ.

ಕಡುಕಾಮಲಗುಡ್ಡುಚಿಶ್ರುಣಿಶಾಽಽಕಪಲ್ಲವೈಸ್ಸಶಿವೈಃ ।

ಸಿಫ್ಠಂ ತೋಯಂ ಸಗುಢಂ ಪಿತಂ ಮಲಶೋಧನಂ ಕುರುತೇ ॥ ೧೪೫ ॥

ಕಟುಕರೋಹಿಣಿ, ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿ ಸಿಸೈ, ಅಮೃತ ಬಳ್ಳಿ, ಒಣಶುಂಠಿ, ಕೊಂದೆ ಚಿಗುರು, ಅಣಿಲೆಕಾಯಿ ಸಿಸೈ, ಇವುಗಳ ಕಷಾಯವು ಮಲ ಶೋಧನೆ ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ.

ಪಟಲಮೂಲಕೇರಣದಂತಿ ಶ್ರೇಷ್ಠಕ್ರೂಮಕೈಃ ।
 ಶ್ರುಂಗಿಗುಡ್ಡುಚಿಯುಕ್ತೈಶ್ಚ ಪೂತಿಶಮ್ಯಾಕಪಲ್ಲವೈಃ ॥ ೧೪೬ ॥
 ಸಸಿನ್ಧುತ್ಯಗುಡಂ ಕ್ವಾಥಂ ವಿರೇಕಾರ್ಥಂ ಪ್ರಶಾಸ್ಯತೇ ।

ಕಾಡುಪಡವಲ ಬೇರು, ಸಣ್ಣ ಹರಳು ಬೇರು, ನಾಗದಂತೀ ಬೇರು, ತ್ರಿಫಲೆಗಳು, ರಸದಾಳಿ ಕಬ್ಬಿನ ಬೇರು, ತ್ರಿಗಡೆ, ಒಣಶುಂಠಿ, ಅಮೃತಬಳ್ಳಿ ಕೊಂದೆಚಿಗುರು, ಇವುಗಳ ಕಷಾಯಕ್ಕೆ ಬೆಲ್ಲ, ಇಂದುವು, ಈ ಎರಡು ಬಗೆ ಮೇಲ್ಪುಡಿ ಸೇರಿಸಿ ಸೇವಿಸಿದರೆ ಮಲಶೋಧನೆಗೆ ಪ್ರಶಸ್ತ.

ಅಶೀತಿವಾತರೋಗेषು ಧಾನ್ಯಮ್ಲಂ ಸುನಿವೇಷಯೇತ್ ॥ ೧೪೭ ॥
 ಶುಭೇ ಮುಹೂರ್ತೇ ನಕ್ಷತ್ರೇ ಸುಗೃಹೇ ಕಲಶಂ ನ್ಯಸೇತ್ ।
 ತಸ್ಮಿನ್ನೇತಾಂಶ್ಚ ಸಮಭಾರಾಂಶ್ಚಿಕ್ಷಿಪೇನ್ಮತಿಮಾನ್ ಭಿಷಕ್ ॥ ೧೪೮ ॥
 ತಪ್ಪುಲಸ್ಯ ದಶಪ್ರಸ್ಥಂ ಪೃಥುಕಸ್ಯ ತಥೈವ ಚ ।
 ಕುಲಸ್ಯ ತಥಾ ಲಾಜಾಶ್ಚತ್ವರಿಶನ್ಮಯಸೇತ್ಪುನಃ ॥ ೧೪೯ ॥
 ಆಡಕಂ ಕಙ್ಕುಬೀಜಾನಾಂ ಕೋದ್ರವಸ್ಯ ಚ ತಪ್ಪುಲಾನ್ ।
 ಚತುಃಪ್ರಸ್ಥಂ ಕ್ಷಿಪೇತ್ಪಶ್ಚಾತ್ ದ್ವಿಪ್ರಸ್ಥಂ ನಾಗರಸ್ಯ ತು ॥ ೧೫೦ ॥
 ಕಂಸಂ ದಂತಶಠಾಲನಾಂ ದೀಪ್ಯಕಂ ಕುಡುಬಾಘಕಮ್ ।
 ಅಞ್ಣೋದಕಸ್ಯ ದ್ವಿಶತಪ್ರಸ್ಥಂ ಕ್ಷಿಪ್ತ್ವಾತಿರೋದಧೇತ್ ॥ ೧೫೧ ॥
 ತಸ್ಯ ತದ್ವದನಂ ಬಧ್ವಾ ಪರಿತೋಷಧಿಂ ಪ್ರವರ್ತಯೇತ್ ।
 ಆಸಸ್ತದಿವಸಾದೇವ ಮಘಮೇ ದಿವಸೇ ಪುನಃ ॥ ೧೫೨ ॥
 ಧಾನ್ಯಾಗ್ಲಮಸ್ಮಾದಾಕ್ರೂಯ ಪುನಃಞ್ಣೋದಕಂ ಕ್ಷಿಪೇತ್ ।
 ಆತುರಂ ಕ್ಷಿಗ್ಧಸರ್ವಾಙ್ಗಂ ತದಾ ತತ್ರಾವಗಾಹ್ಯೇತ್ ॥ ೧೫೩ ॥
 ಮಾತ್ರಾಣಾಂ ಷಟ್ಸಹಸ್ರಾಣಿ ಪರಮಃ ಕಾಲ್ಠ ಉಚ್ಯತೇ ।

[“ದಕ್ಷಸ್ತ್ರೀರ್ಥಾರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥೋ ದ್ವಷ್ಟಕರ್ಮಾ ಶುಚಿರ್ಭಿಷಕ್, ಅಷ್ಟಾಂಗ ಹೃದಯ,] ಬುದ್ಧಿಮಾನ್ ಆಗಿರುವ ವೈದ್ಯನು ಉಂ ವಿಧದ ವಾತ ರೋಗಗಳ ನಿವಾರಣೆಗೋಸ್ಕರ ಶುಭಮುಹೂರ್ತ ಶುಭನಕ್ಷತ್ರದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಯೋಗ್ಯವಾದ ಗೃಹದಲ್ಲಿ ಶುಚಿಯಾದ ಪಾತ್ರವನ್ನಿಟ್ಟು, ಕೆಳಗೆ ತೋರುವ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಕಾಣುವ ಪ್ರಮಾಣಗಳಂತೆ ಸೇರಿಸಬೇಕು. ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಅಕ್ಕಿ ಕಾಳು ಪ್ರಸ್ಥ ೧೦, ಅವಲಕ್ಕಿ ಪ್ರಸ್ಥ ೧೦, ಹುರುಳಿ ಕಾಳು ಪ್ರಸ್ಥ ೧೦, ಲಾಜ (ಹೊದಳು) ಪ್ರಸ್ಥ ೧೦, ನವಣಿ ಅಕ್ಕಿ (ಕಂಗು ಬೀಜ ತಿನಯರಿ) ಪ್ರಸ್ಥ ೪, ಕೋದ್ರವ (ವರಕರಿ) ಪ್ರಸ್ಥ ೪, ಒಣಶುಂಠಿ ಪ್ರಸ್ಥ ೨, ನಿಂಬೆ ಹುಳಿ (ಚೆರುನಾರಂಗ) ಪ್ರಸ್ಥ ೪, ಓಮುಕಾಳು ಪ್ರಸ್ಥ ೨, ಇವುಗಳ ನೈಲ್ಯಾ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿ ವಸ್ತ್ರದಿಂದ ಬಂಧಿಸಿ (ಕಿಯಿಕ್ಕೆಟ್ಟು) ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ಪಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟು, ೨೦೦ ಪ್ರಸ್ಥ ಬಿಸಿನೀರು ಹಾಕಿ, ಬಾಯಿ ಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿ, ಸುತ್ತಲೂ ಬೆಂಕಿಹಾಕಿ ಮಂದವಾಗಿ ಕುದಿಸಬೇಕು. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಏಳು ದಿನಗಳ ವರೆಗೆ ಆಶುದ್ಧವಾಗದಂತೆ ಅತಿ ಜಾಗರೂಕತೆ ಯಿಂದ, ಪ್ರತಿದಿನ ಪ್ರಾತಃಕಾಲ ನೋಡುತ್ತಿರಬೇಕು. ಅನಂತರ ಎಂಟನೇ ದಿನ ಪ್ರಾತಃಕಾಲ ಅಗತ್ಯವಿದ್ದಷ್ಟು ಕಾಡಿ ಜಲ ತೆಗೆದು, (ಅದಕ್ಕೆ ಬದಲಿಗೆ ಪುನಃ ಅಷ್ಟೆ ಬಿಸಿನೀರು ಹಾಕಬೇಕು.) ಆ ಮೇಲೆ ರೋಗಿಯ ಶರೀರದ ಸರ್ವಾಂಗಕ್ಕೂ ಯೋಗ್ಯ ತೈಲಗಳಿಂದ ಲೇಪಿಸಿ ದೋಣಿಯಲ್ಲಿ ಬಿಸಿಯಾದ ಕಾಡಿಜಲವನ್ನು ಹಾಕಿ, ಅದರಲ್ಲಿ ೩ ಕ್ಲಿಮೂರುಮುಕ್ಕಾಲು ಘಳಿಗೆ (೬೦೦೦ ಮಾತ್ರಾ) ರೋಗಿಯನ್ನು ಇರಿಸಬೇಕು. ಕಾಡಿಜಲವು ಬಿಸಿಯಾರಿ ತಣೆದು ಹೋಗದಂತೆ ಪರಾಂಬರಿಸುತ್ತಿರಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಶರೀರವನ್ನು ಸ್ವೇದಿಸಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿಸಿ, ಶುಚಿಯಾದ ಬಟ್ಟೆಯಿಂದ ಒರೆಸಬೇಕು. ಮರುದಿನ ಸರ್ವಾಂಗ ಧಾರೆ. ಅದರ ಮರುದಿವಸ ಕಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಇರಿಸುವಿಕೆ, ಈ ಪ್ರಕಾರ ೧೪ ದಿನ ಧಾರೆಯೂ, ೧೪ ದಿನ ಕಾಡಿಯಲ್ಲಿರಿಸುವಿಕೆಯೂ, ಕೂಡಿ ೨೮ ದಿನಗಳು ಕಳೆದ ಮೇಲೆ, ಅಗ್ನಿಬಲಕ್ಕೆನುಸರಿಸಿ, ರೋಗಾನುಸಾರ ಕಾಸಿ ಪಕ್ಷಮಾಡಿದ ತುಪ್ಪವನ್ನು, ರೋಗಿಗೆ ಸೇವನೆ ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ದೇಹಬಲವು ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದ್ದರೆ ಕಡಿಮೆ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ

ನೇವನೆ ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಕಾಡಿಜಲದಲ್ಲಿ ಇರಿಸತಕ್ಕ ವಿಧಿಯು. ಈ ವಿಧಿಯು ಸಕಲ ವಾತವ್ಯಾಧಿಗಳಿಗೂ, ಮೂಲ ರೋಗಗಳಿಗೂ, ಆಮಾಶಯದ ರೋಗರುಜಿಗಳಿಗೂ ಹಿತಕಾರಿಯು. ಕಾಡಿಯನ್ನು ಹಾಕುವ ದೋಷಯ ಪ್ರಮಾಣ (ಉದ್ದ ೨ಕೋಲು, ಆಗಲ ೨ ಕೋಲು, ಆಳ ೧ ಕೋಲು)

ಪಿಪ್ಪಲಿಪಿಪ್ಪಲಿಮೂಲಚವ್ಯಚಿತ್ರಕನಾಗರೈಃ ||

ಯವಾಗ್ನಿಪನಿಯಾ ಸ್ಯಾತ್ ಶೂಲಭಿ ಚೋಪಸಾಧಿತಾ || ೧೫೪ ||

ಹಿಪ್ಪಿಲಿ, ಕಾಡುಹಿಪ್ಪಿಲಿ ಬೇರು, ಕಾಡುಮೆಣಸಿನ ಬೇರು, ಚಿತ್ರ ಮೂಲ ಬೇರು (ಶುದ್ಧಿ), ಒಣಶುಂಠಿ ಇದರಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಗಂಜಿಯು ಶೂಲಹರ. ದೀಪನವನ್ನೂ ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ.

ತಾಲಪರ್ಣಿ ಬಲಾಬಿಲೈಃ ಪೃಷ್ಠಿಪರ್ಣಿ ಚ ಸಾಧಿತಾ |

ದ್ವಾತಿಸಾಮ್ಲಾ ಹಿತಾ ಪೇಯಾ ಕಫಪಿತ್ತಾತಿಸಾರಿಣಾಮ್ || ೧೫೫ ||

ನೆಲತಾಳಿ ಗಡ್ಡೆ, ಕಡರಬೇರು, ಬಿಲ್ವಪತ್ರ ಬೇರು, ಮೂರೆಲೆ ಬೇರು, ದಾಳಿಂಬದ ಸಿವೆ, ಇವುಗಳ ಸೇಯವು ಕಫಾತಿಸಾರ, ವಿತ್ತಾತಿಸಾರ, ಶಮನ ಮಾಡುವುದು.

ಪಯಸ್ಯರ್ಥೋದಕೇ ಶ್ರಾಗೋ ಛೀಬಿರೋತ್ಪಲನಾಗರೈಃ |

ಪೇಯಾ ರಕ್ತಾತಿಸಾರಿಣಿ ಪೃಷ್ಠಿಪರ್ಣಿ ರಸಾನ्वಿತಾ || ೧೫೬ ||

ಆಡಿನ ಹಾಲಿಗೆ ಅರ್ಧಾಂಶ ನೀರು ಸೇರಿಸಿ ಇರುವೇರಿದಂಡು, ನೆಲ ಸಂವಿಗೆ ಗಡ್ಡೆ, ಒಣಶುಂಠಿ, ಮೂರೆಲೆ ಬೇರು, ಇದರ ಗಂಜಿಯು ರಕ್ತಾ ತಿಸಾರ ಶಮನ ಮಾಡುತ್ತದೆ.

ಶ್ವದ್ಭ್ರೂಕೃಷ್ಣಕಾರಿಣ್ಯಾ ಮೂತ್ರಕೃಶ್ಣೇ ಸಫಾಣಿತಮ್ ||

ನಾಯಿಸೋಣಗು ಬೇರು, ಕಂಟಕಾರಿ ಬೇರು, ಘಾಣಿತವಾಗಲಿ,
ಕಷಾಯವಾಗಲಿ ಮೂತ್ರಕ್ರಚ್ಛ, ರೋಗವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವುದು.

ವಿಡ್ಲಪಿಪ್ಪಲಿಮೂಲ ಸಿಗ್ರಿಮಿರ್ಮರಿಚಿನ್ ಚ |

ತಕ್ಕಸಿಡ್ಡಾ ಯವಾಗ್ಃ ಸ್ಯಾದ್ ಕ್ಷಮಿಣಿ ಸಸುವಚಿಕಾ ೧೫೦ ||

ವಿಶಾಲರಿ, ಕಾಡುಹಿಪ್ಪಿಲಿ ಬೇರು, ನುಗ್ಗೆ ಬೇರು, ಕರಿಮೆಣಸು,
ತುವರ್ಚಿಲಕ್ವಾರತಕ್ರ, ಇವುಗಳ ಗಂಜಿ ಕ್ಷಮಿಗಳ ಉಪದ್ರವವನ್ನು ಹೋಗ
ಲಾಡಿಸುವುದು.

ದಶಮೂಲಶ್ವತಾ ಪೇಯಾ ಕಾಸಶ್ವಾಸರೂಪಹಾ || ೧೫೧ ||

ದಶಮೂಲಂಗಳ ಕಷಾಯದಿಂದ ಮಾಡಿದ ಪೇಯವು ಕಾಸಶ್ವಾಸ
ಹರ.

ತಾಮ್ರಚೂಡರಸೇ ಸಿಡ್ಡಾ ಸ್ವತೋಮಾರ್ಗರೂಪಹಾ |

ಸಮಾಪವಿದಿಡಾ ವೃಷ್ಯಾ ಶ್ವತಕ್ಷಿರೋಪಸಾಧಿತಾ || ೧೫೨ ||

ಕೋಳಿಯ ಮಾಂಸ ರಸದಿಂದ ತಯಾರಿಸಿದ ಕ್ಷೀರವಾಗಲೀ, ಫೃತ
ವಾಗಲೀ ಅಥವಾ ಕಾಟುದ್ದು ಬೇರು, ಕಾನಾಂಚಿ ಇವುಗಳ ಕಷಾಯದಿಂದ
ತಯಾರಿಸಿದ ಫೃತವಾಗಲಿ ಸ್ರೋತಸ್ಸುಗಳಲ್ಲಿರುವ ವೇದನೆ ಶಮಿಸಿ ಶುಕ್ಲ
ವೃದ್ಧಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದು.

ಧಾತ್ರೀರಸಸ್ಯ ಸ್ವರಸೇನ್ ರಘ್ನಾಫಲಂ |

ಮಧುತಂ ಸಾಸಿತಂ ಪಿಬೇದ್ವಾ |

ಸಿತಾ ಮಧುತಂ ಮಧುಕಂ ವಿಧಾರಿಂ |

ಮಾಘಂ ಚ ದ್ವಿಗಧೈಸ್ಸಹ ಸೋಮರೋಗೇ || ೧೬೦ ||

ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿಯ ಸ್ವರಸಕ್ಕೆ ಬಾಳೆಹಣ್ಣು, ಜೇನುತುಪ್ಪ, ಸಕ್ಕರೆ, (೧)
ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಮಧು, ನೆಲಕುಂಬುಳ ಗಡ್ಡೆ, ಕಾಟುದ್ದು ಬೇರು, (೨) ಇವುಗಳ

ಕಷಾಯಕ್ಕೆ ಹಾಲು ಸೇರಿಸಿ ಸೇವಿಸುವುದರಿಂದ, ಈ ಎರಡು ವಿಧದ ಔಷಧಿಗಳೂ ಸೋಮರೋಗವನ್ನು ನಿವೃತ್ತಿಸಡಿಸುವುದು.

ಧಾತ್ರೀಮಾಘದ್ವಿಧರ್ಮಾಕ್ಷಿ ಸಾಧಿತಾಂಶು ಸಿತಾಯುತಮ್ ।

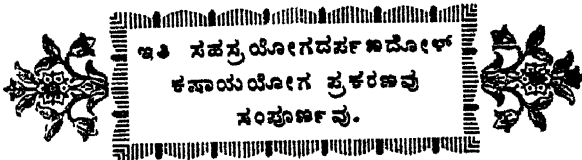
ಸೋಮರೋಗೇ ವಿಧಾರೀಕ್ಷು ಮಾಘಯಶ್ಠಿ ಶ್ರುತಾಂಶು ವಾ ॥ ೧೬೧ ॥

ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿ ಸಿವೈ, ಕಾಟುದ್ದು ಬೇರು, ದರ್ಭೆಯು, ಆಚ್ಚೈ ದರ್ಭೆಯು ಇವುಗಳ ಕಷ್ಟಾಥಕ್ಕೆ ನೆಲಕುಂಬುಳ ಗಡ್ಡೆ, ಕಬ್ಬು, ಕಾಟುದ್ದು ಬೇರು, ಜ್ಯೇಷ್ಠಮಧು ಇವುಗಳ ಕಷಾಯವು ಕೂಡಾ ಸೋಮರೋಗ ನಿವೃತ್ತಿ.

ಗುಡ್ಡುಚಿರೋಹಿಣಿ ಕ್ವಾಥಃ ಸಿತಾಮಶ್ರುಸಮನ್ವಿತಃ ।

ಸಂತತಾದಿಜ್ವರಂ ಹನ್ಯಾದ್ವಿಶೇಷಾದ್ರಾತ್ರಿಸಂಭವಮ್ ॥ ೧೬೨ ॥

ಅಮೃತ ಬಳ್ಳಿ, ಕಟುಕರೋಹಿಣಿ, ಸಕ್ಕರೆ, ಇವುಗಳ ಕಷ್ಟಾಥಕ್ಕೆ ಜೇನುತುಪ್ಪ ಸೇರಿಸಿ ಸೇವಿಸಲು ಸಂತತಾದಿ ವಿಷಮ ಜ್ವರಗಳಿಗೆ ಉತ್ತಮ ಔಷಧವು. ವಿಶೇಷತಃ ರಾತ್ರಿ ಸಂಭವಿಸುವ ಜ್ವರಗಳು ಕೂಡಲೇ ಉಪಶಮನ ಹೊಂದುವವು.

॥ घृतयोगः ॥

ಘೃತ ಯೋಗಗಳು:

॥ तिक्तक घृतम् ॥

पटोलनिर्वकटुकदावीपाठादुरालभाः ।

पर्यटं त्रायसाणां च पलांशं पाचयेदपाम् ॥ १ ॥

द्रयादकेऽष्टांशशेषेण तेन कर्षोन्मितैस्तथा ।

त्रायंतीमुस्तभूनिंबकलिङ्गकणचंदनैः ॥ २ ॥

सर्पिण्यो द्वादशपलं पचेत्तत्तिक्तकं जयेत् ।

पित्तकुष्ठपरीसर्पपिटकादाहरूकभ्रमान् ॥ ३ ॥

कण्ठं पांड्वामयान्गंडदुष्टशडीव्रणापचीः ।

विस्फोटविद्रधीगुल्मशोफोन्मादमदानपि ॥ ४ ॥

हृद्रोगतिमिरव्यङ्गग्रहणीश्चित्रकासिलाः ।

भगंदरमपरमारमुदरं प्रदरं गरम् ॥ ५ ॥

अशौऽस्रपित्तमन्यांश्च सुकृच्छान् पित्तजान् गदान् ।

ತಿಕ್ತಕ ಘೃತ

ಕಾಡುಪಡವಲ ಬಳ್ಳಿ, ಕಹಿಬೇವಿನ ತೊಗಟು, ಕಟುಕರೋಹಿಣಿ, ಮರದರಸಿನ ಸಿವ್ವೆ, ಪಾಡಾವಳಿ ಗಡ್ಡೆ, ಬಳ್ಳಿ ಉರುಸಣಿಗೆ ಬೇರು, ಸರ್ಪಾಟಕ ಹುಲ್ಲು, ಬ್ರಾಹ್ಮಿ ಇವು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಬಗೆಯ 1-1 ಪಲ ದಂತೆ, ಕಷಾಯಕ್ಕೆ ನೀರು ಕುತ್ತಿ 8, ಕುದಿಸಿ ಕುತ್ತಿ 1 ಕ್ಕೆ ದನದ ತುಪ್ಪ ಪಲ 12, ಬ್ರಾಹ್ಮಿ, ಭದ್ರಮುಷ್ಟಿ, ಪುತ್ತೂಚ್ಚುಂಡ, ಕೊಡಗಪಾಲಯರಿ, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಚಂದನ, ಇವು 3 ಕೈಂಜಿ, ಒಣಗಿಸಿ ಚೂರ್ಣ ಮಾಡಿ ಕಲ್ಲು ಸೇರಿಸಿ ಪಾಕದಲ್ಲಿ ಇಳಿಸಿ 1/2 ತೊಲೆಯಿಂದ 1 ತೊಲೆ ವರೆಗೆ ಸೇವಿಸಿದರೆ ಶಿತ್ರ, ಕುಷ್ಠ, ವಿಸರ್ಪ ಕುರು, ದಾಹ, ಭ್ರಮ, ಪಾಂಡು, ಗಂಡರೋಗ,

ನಾಡೀವೃಣ, ಆಸಚೇ, ವಿಸ್ಥೋಟ, ವಿದ್ರಧಿ, ಗುಲ್ಮ, ಶೋಫ, ಉನ್ಮಾದ, ಹ್ಲದ್ರೋಗ, ತಿಮಿರ, ವ್ಯಂಗ, ಗ್ರಹಣೀ, ಶ್ವಿತ್ರ, ಕಾಮಿಲ, ಭಗಂದರ, ಆಪಸ್ವಾರ, ಉದರಾಮಯ, ಪ್ರದರ, ಆರ್ಶಸ್ಸು, ರಕ್ತವಿತ್ತ, ಇವುಗಳನ್ನು ಶಮನ ಮಾಡುವುದು. ಯುಕ್ತವಾದ ಪಠ್ಯದಿಂದಿರಬೇಕು.

॥ ಮಹಾತಿಕಕಠ್ಮತಮ್ ॥

ಸಪ್ರಚ್ಛದಃ ಪರ್ಪಟಕಃ ಶಮ್ಯಾಕಃ ಕಡುಕಾ ವಚಾ ॥ ೬ ॥

ತ್ರಿಫಲಾ ಪಘ್ನಕಂ ಪಾಠಾ ರಜನ್ಯೌ ಸಾರಿ ಷೇ ಕಠೇ ।

ನಿವಚಂದನಯಶ್ಯಾಹ್ಲವಿಶಾಲೆಂದ್ರಯವಾಮೃತಮ್ ॥ ೭ ॥

ಕಿರಾತಂ ತಿಕ್ಕಕಂ ಸೇಖ್ಯಂ ವೃಷೋ ಮೂರ್ವಾ ಶತಾವರೀ

ಪಟೋಲಾನಿವಿಷಾಮುಸ್ತಾಸ್ತ್ರಾಯಂತಿ ಧನ್ವಯಾಸಕಮ್ ॥ ೮ ॥

ತೇರ್ಜಲೇಽಶ್ರುಗುಣೇ ಸಪಿಃ ದ್ವಿಗುಣಾಮಲಕೀರಸಮ್ ।

ಸಿದ್ಧಂ ತಿಕ್ಕಾನ್ಮಹಾತಿಕಂ ಗುಣೇರಭ್ಯಧಿಕಂ ಮನಮ್ ॥ ೯ ॥

ಮಹಾತಿಕ್ತಕ ಘೃತ

ಹಾಲೆ ಮರದ ತೋಗಟು, ಪರ್ಪಟಕ ಹುಲ್ಲು, ಕೊಂದೆ ತೋಗಟು, ಕಟುಕರೋಹಿಣೀ, ಬಜೆ, ತ್ರಿಫಲೆ, ಪದ್ಮುಖಂ, ಪಾಡಾವಳಿಗಡ್ಡೆ, ಆರಸಿನ, ಮರದರಸಿನ ಸಿಪ್ಪೆ, ನಾಮದಬೇರು, ಹಾಲುಬಳ್ಳಿ ಬೇರು, ಹಿಪ್ಪಿಲಿ, ಆತ್ರಿ ಹಿಪ್ಪಿಲಿ, ಕಹಿಬೇವಿನ ಕೆತ್ತೆ, ಚಂದನ, ಜ್ಯೇಷ್ಠಮಧು, ಕಾಡುಸೌತೆ ಬೇರು, ಕೊಡಗಪಾಲರಿ, ಅಮೃತ ಬಳ್ಳಿ, ಪುತ್ತಂಜ್ಜುಂಡ ಬೇರು, ಲಾಮಂಚ, ಆಡ್ವೋಗೆ ಬೇರು, ಪೆಂಕುರುಂಬ, ಶತಾವರಿ ಬೇರು, ಕಾಡುಪಟವಲ ಬಳ್ಳಿ, ಅತಿವಿಡಯ, ಭದ್ರಮುಷ್ಟಿ, ಬ್ರಾಹ್ಮಿ, ಪಚ್ಚಂಗ್ರಿ ಬೇರು, ಇವು 1-1 ಪಲ, ನೀರು ಕುತ್ರಿ 32 ಕುದಿಸಿ ಕುತ್ರಿ 4, ದನದ ತುಪ್ಪ ಕುತ್ರಿ 2, ಹಸಿ ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿ ರಸ ಕುತ್ರಿ 4, ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಕಷಾಯದ ಮದ್ಯಗಳೇ ಕಲ್ಕ. ಈ ಕಲ್ಕದ ಮದ್ಯಗಳನ್ನು ಒಣಗಿಸಿ ಜೂರ್ಣ ಮಾಡಿ ಕಲ್ಕ ನೇರಿಸಿ ಪಾಕದಲ್ಲಿಳಿಸಿ ನೇವಿಸಲು ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ತಿಕ್ತಕಘೃತದ ಗುಣಕ್ಕಿಂತ, ಈ ಮಹಾತಿಕ್ತಕ ಘೃತವು ಅಧಿಕವಾದ ಗುಣವನ್ನು ಕೊಡುವುದು.

॥ गुग्गुलुतिक्तकवृतम् ॥

निष्कामृतामृषपटोलनिदिग्धिकानाम् ।

भागान् पृथक् दलपलान् विपचेद्वटेऽपाम् ।

अष्टांगशेषितरसेन पुनश्च तेन ।

प्रस्थं घृतस्य विपचेत्पिप्पुभागकल्कैः ॥ १० ॥

पाठाविडङ्गसुरदारुगजोपकुल्या ।

द्विधारनागरनिशामिशिचम्यकुष्ठैः ।

नेत्रोवतीमरिचवत्सकदीप्यकाग्नि ।

रोहिण्यरुक्करवन्नाकणमूलयुक्तैः ॥ ११ ॥

मंजिष्ठयातिविषया विषया यवान्या ।

संशुद्धगुग्गुलुपलैरपि पञ्चसंख्यैः ।

तस्सेवितं प्रधमति प्रबलं समीरम् ।

संध्यस्थिमज्जगतमप्यथ कुष्ठमदृक् ॥ १२ ॥

नाडाव्रणार्बुद्भगंदरगंडमाला ।

जत्रूर्ध्वसर्वगदगुरुमसुदोत्थमेहान् ।

यश्मारुचिश्चसनपीनसकासशोफ-

हृत्पांडुरोगमद्विद्रधिवातरक्तम् ॥ १३ ॥

गुग्गुलुತಿक्तकवृतम्

ಕಹಿಬೇವಿನ ಕೆತ್ತೆ, ಅಮೃತಬಳ್ಳಿ, ಆಡ್ಲೋಗೆಬೇರು, ಕಾಡುಪಟವಲ ಬಳ್ಳಿ, ಕಿರಿಗುಳ್ಳಬೇರು ಇವು ಪ್ರತ್ಯೇಕಪ್ರತ್ಯೇಕ 5-5 ಪಲಗಳಂತೆ ಸೇರಿಸಿ 25 ಕುತ್ರಿ ಜಲದಲ್ಲಿ, ಎಂಟನೇ ಒಂದಂಶ ಬತ್ತಿಸಿ ಕುತ್ರಿ ತಿಕ್ಕೆ ದನದ ತುಪ್ಪ ಕುತ್ರಿ 1, ಕಲ್ಲುಕೈ ಪಾಡಾವಳಿ ಗಡ್ಡೆ, ವಾಯುವಿಳಂಗ, ದೇವದಾರು, ಅತ್ತಿಹಿವ್ವಿಲಿ, ಯವಕ್ಕಾರ, ತುವರ್ಚಲ ಕ್ಷಾರ, ಒಣಶುಂಠಿ, ಅರಸಿನ, ಸತಾಪೆ, ಕಾಡುಮೆಣಸಿನ ಬೇರು, ಕಂಕುಷ್ಪ, ಜೆರ್ಪುನ್ಸಯರಿ, ಮೆಣಸು, ಕೊಡಗಪಾಲರಿ, ಓಮುಕಾಕು, ಚಿತ್ರಮೂಲ (ಶುದ್ಧಿ), ಕಟುಕರೋಹಿಣೀ, ಗಟ್ಟದಗೆರೆ (ಶುದ್ಧಿ ಭಲ್ಲಾತಕ) ಬಜೆ, ಹಿಪ್ಪಿಮೂಲ, ಆರತ್ತೆ, ಮಂಜಿಷ್ಠ

ಕಡ್ಡಿ, ಅತಿವಿಡಯ, ವಿಡಯ, ಜೀರಿಗೆ, ಇವು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕೈಂಚಿ ಲೆ ಮೂರು, ಶುದ್ಧವಾದಿದ ಗುಗ್ಗುಲು ಪಲ ಐದು, ಕಲ್ಕ ಮಾಡಿ ಸೇರಿಸಿ ಪಾಕಮಾಡುವದು. ಈ ಘೃತವು ಅತಿ ಪ್ರಬಲ ವಾತವನ್ನೂ, ಸಂಧಿ, ಅಸ್ಥಿ, ಮಜ್ಜಾಗತವಾದ ವಾತವನ್ನೂ ಮತ್ತು ಸಂಧ್ಯಾದಿಗತ ಕೌಷ್ಠರೋಗ ವನ್ನೂ, ನಾಡೀವ್ರಣ, ಅರ್ಬುದ, ಭಗಂದರ, ಗಂಡಮಾಲಾ, ಕುತ್ತಿಗೆಯ ಮೇಲಿರುವ ಸಕಲವಿಧದ ರೋಗಗಳನ್ನೂ, ಗುಲ್ಮ, ಅರ್ಶಸ್ಸು, ಮೇಹ, ಯಕ್ಷ್ಮಿ, ಅರುಚಿ, ಶ್ವಸನ, ಪೀನಸ, ಕಾಸ ರೋಗಗಳನ್ನೂ, ಶೋಷ, ಹೃದ್ರೋಗ, ಪಾಂಡುರೋಗ, ಮದ, ವಿದ್ರಧಿ, ವಾತರಕ್ತ ಈ ಮೊದಲಾದ ವ್ಯಾಧಿಗಳನ್ನೂ ಹೋಗಲಾಡಿಸಿ ಸುಖವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದು.

॥ ಇತ್ಯುಕ್ತಾಂತವೃತಮ್ ॥

ಪ್ಲೀಹದಾಠದಶಮೂಲಕಪಾಯಸಿಢ್ಢೆ ।

ಸರ್ಕೀರಫಢ್ಢಫಲಯುತಂ ವೃತಮಿತ್ಯುಕ್ತಾಂತಮ್ ।

ವಾತಾಮಯಕ್ಷಯಮಹೋದರಗುಲ್ಮಶೂಲ ।

ನಿಗ್ನೋಜಿತಫರಹರಂ ಬಲವರ್ಚನಮ್ ಚ ॥ ೧೪ ॥

ಇಂದುಕಾಂತ ಘೃತ

ರಾವುಬೀಜದ ತೊಗಟು, ದೇನದಾರು. ದಶಮೂಲಂಗಳು ಇವುಗಳ ಕಷಾಯದಲ್ಲಿ ತುಪ್ಪ ಹಾಕಿ, ಹಿಪ್ಪಿಲಿ, ಹಿಪ್ಪಿಮೂಲ, ಕಾಡುಮೆಣಸಿನ ಬೇರು, ಚಿತ್ರಮೂಲಬೇರು (ಶುದ್ಧಿ), ಒಣಶುಂಠಿ, ಇಂದುವು, ಇವುಗಳನ್ನು ಕಲ್ಕ ಸೇರಿಸಿ, ತುಪ್ಪದಷ್ಟೆ ಹಾಲು ಸೇರಿಸಿ, ಪಾಕಮಾಡಿ ಇಳಿಸಿ, ಸೇವಿಸಲು ವಾತ, ಕ್ಷಯ, ಮಹೋದರ, ಗುಲ್ಮ, ಶೂಲ, ವಿಷಮಜ್ಜುರ ತಮನ ಮಾಡಿ ಬಲವನ್ನು ವರ್ಧಿಸುವುದು.

॥ ಸುಕ್ತುಮಾರವೃತಮ್ ॥

ಪಚ್ಚೇಪ್ಪುನನೈವತುಲಾಂ ತಥಾ ದಶ ಪಲಾಃ ವೃಥಕ್ ।

ದಶಮೂಲಪಯಸ್ಯಾಘಂಘೈಃಕಷಾತಾವರೀಃ ॥ ೧೫ ॥

ದ್ವಿದರ್ಭಶರಕಾಸೇಕ್ಷ್ಮೂಲಪೊಟಗಲಾನ್ವಿತಾಃ
 ವಹೇಽಛಾಛ್ರಮಭಾಗಸ್ಥೇ ತತ್ರ ತ್ರಿಶತಪಲಂ ಗುಡಾನ್ || ೧೬ ||
 ಪ್ರಸ್ಥಮೇರಂಡತಲಸ್ಯ ದ್ವೌ ಶೃತಾಽಪ್ಯಸಸ್ತಥಾ |
 ಆವಪೇತ್‌ದ್ವಿಪಲಾಂಶಂ ಚ ಕೃಷ್ಣಾತನ್ಮೂಲಸೈಧವಮ್ || ೧೭ ||
 ಯಶ್ಚೈಮಧುಕಮೃದ್ವೀಕಾಯವಾನೀನಾಗರಾಣಿ ಚ |
 ತತ್ಸಿದ್ಧಂ ಸುಕುಮಾರಾಖ್ಯಂ ಸುಕುಮಾರಂ ರಸಾಯನಮ್ || ೧೮ ||
 ವಾತಾತಪಾಶ್ವಯಾನಾದಿಪರಿಹಾರ್ಯೈಶ್ವಯಂತ್ರಣಮ್ |
 ಪ್ರಯಾಜ್ಯಂ ಸುಕುಮಾರಾಣಾಮೀಶ್ವರಾಣಾಂ ಸುಖಾತ್ಮನಾಮ್ || ೧೯ ||
 ನೃಣಾಂ ಸ್ತ್ರೀವೈದಭವೃಣಾಮಲಕ್ಷ್ಮೀಕಲಿನಾಶನಮ್ |
 ಸರ್ವಕಾಲೋಪಯೋಗೇನ ಕಾಂತಿಲಾವಣ್ಯಪುಷ್ಪಿದಮ್ || ೨೦ ||
 ವೃದ್ಧಿವಿದ್ರಧಿಗುಲ್ಮಾಶೋನಿರೋಗಾನಿಲಾರ್ತಿಷು |
 ಶೋಫೋದರಖುಡಘ್ನಿಹಾವಿಕ್ಲಿವಬಂಧೇಷು ಚೋತ್ತಮಮ್ || ೨೧ ||

ಸುಕುಮಾರ ಘೃತ

ಪುನರ್ನವೆ ಬೇರು, ತುಲಾ 1 (ಪಲ 100) ದಶಮೂಲಂಗಳ
 ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಪ್ರತ್ಯೇಕ 10 ಪಲ. ಬುಗುಡಿಹೂವಿನ ಗಡ್ಡೆ, ಅಶ್ವಗಂಧಿ, ಸಂ
 ಹರಳು ಬೇರು, ಶತಾವರಿ ಬೇರು, ದರ್ಭೆ ಬೇರು, ಅಟ್ಟೆ ದರ್ಭೆ ಬೇರು
 ಅಮಬೇರು, ಕುಶ ಬೇರು, ಕಬ್ಬಿನ ಬೇರು, ಬೆಟ್ಟು ಕರಂಡೆ ಬೇರು, ಇವುಗಳ
 10-10 ಪಲ ಕಷಾಯಕ್ಕೆ ನೀರು 150 ಕುತ್ರಿ, ಕುದಿಸಿ ಬತ್ತಿಸಿ ಕುತ್ರಿ 17½ಗೆ
 ಗುಡ ಪಲ 30, ಹರಳೆಣ್ಣೆ ಪ್ರಸ್ಥ 1, ದನದ ತುಪ್ಪ ಪ್ರಸ್ಥ 2, ಹಾಲು ಪ್ರಸ್ಥ 2
 ಕಲ್ಕಕ್ಕೆ ಹಿಪ್ಪಿ, ಕಾಡುಹಿಪ್ಪಿಲಿ ಬೇರು, ಇಂದುಪ್ಪು, ಜೇಷ್ಠಮಧು, ಇಪ್ಪೆ
 ತಿರುಳು, ದ್ರಾಕ್ಷೆ, ಕುರಾಶಾಣಿ ಓಮು, ಶುಂಠಿ 2 ಪಲದಂತೆ ಸೇರಿಸಿ ಒಣ
 ಗಿಸಿ ಚೂರ್ಣ ಮಾಡಿ ಕಲ್ಕ ಸೇರಿಸಿ ಸುಪಾಕದಲ್ಲಿಳಿಸಿ ಸೇವಿಸಬೇಕು
 ನೇವಿಸಿದರೆ, ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನೂ, ರಸಾದಿ ಧಾತು ಪೋಷಣೆಯನ್ನೂ
 ಬುದ್ಧಿಗೆ ಸ್ಫುರಣಶಕ್ತಿಯನ್ನೂ, ಆರೋಗ್ಯಲಾಭವನ್ನೂ, ಶರೀರಕ್ಕೆ ಅತ್ಯಧಿಕ
 ಶಕ್ತಿಯನ್ನೂ, ಸುಸ್ವಪ್ನ ಸ್ವರವನ್ನೂ, ಇಂದ್ರಿಯಬಲವನ್ನೂ, ಉಂಟು
 ಮಾಡುವುದು. ಬಾಲಕರು, ಪ್ರಾಯಸ್ಕರು, ಸ್ತ್ರೀಯರು ಎಂಬ ಭೇದ

ವಿಲ್ಲದೆ ಸರ್ವಂಗೂ ಇಚ್ಛಾನುಸಾರ ಸರ್ವ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದು. ಅದಲ್ಲದೆ ಅಲಕ್ಷ್ಮಿ, ಕಲಿ, ಕಲ್ಮಷಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿ, ಕಾಂತಿ ಸೌಭಾಗ್ಯ ಪುಷ್ಪಾಯುರಾರೋಗ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನೀಯುವುದು. ವೃದ್ಧಿ, ವಿದ್ಯಾ, ಗುಲ್ಮ, ಆರ್ಶಸ್, ಯೋನಿಶೂಲ, ಸಮಸ್ತ ವಾತಶೂಲ, ಮೇಧ್ಯ ಶೂಲ, ಶೋಫ, ಉದರ, ಋಷ, ಪ್ಲೀಹಾ, ಮಲಶೋಧನೆ ಸರಿ ಇಲ್ಲದಿರುವಿಕೆ, ಮುಂತಾದ ರೋಗಗಳನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿ, ಉತ್ತಮ ಮತ್ತು ಸುಕೋಮಲವಾದ ಈ ಸುಕುಮಾರಘೃತವು ಅತ್ಯುತ್ತಮ ರಸಾಯನವೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಹೊಂದಿರುವುದು.

॥ ಇಕ್ಷುದ್ವಾದಿಘೃತಮ್ ॥

ಇಕ್ಷುದ್ವಾಮೃತಾಧಾತ್ರಿ ಇದಂಶ್ಚ ಸ್ವಸ್ತಿಕೋಽವೇ ।
 ಸ್ವರಸೇ ನಾಡಿಕೇರಾಂಶ್ಚು ಪಯೋಯುಕ್ತೈಃ ಸುಕಲ್ಪಿಕತೈಃ ॥ ೨೨ ॥
 ಚಾತುರ್ಜಾಲಪಯೋವೃಕ್ಷಮುಕ್ತುಹಾಂತ್ರಪಯೋಧರೈಃ ॥
 ಸಾರಿವೋಶೀರಯಶ್ಚ್ಯಾಹ್ಲಾಹಿಸಿತೋಪಲಹಿಮಾಮಯೈಃ ॥ ೨೩ ॥
 ಸಿಂಧ್ವಂ ಘೃತಂ ನವಂ ಸಮ್ಯಕ್ ರಕ್ತಪಿತ್ತಹರಂ ಪರಮ್ ।

ಇಕ್ಷುದ್ವಾದಿಘೃತಮ್

ಕಬ್ಬು, ಕರಿಕೆ ಹುಲ್ಲು, ಅಮೃತ ಬಳ್ಳಿ, ನಸುಗುನ್ನು ಬೇರು, ನೀರಾಲಿ, ಇವುಗಳ ಸ್ವರಸ ಕುತ್ರಿ 1, ದನದ ತುಪ್ಪ ಕುತ್ರಿ 1/2 ಎಳನೀರು ಕುತ್ರಿ 1/2, ಹಾಲು ಕುತ್ರಿ 1/2, ಎಲಕ್ಕಿ, ಲವಂಗ ಜಿಕ್ಕಿ, ತಮಾಲ ಪತ್ರ, ನಾಗಕೇಸರಿ ಅತ್ತಿ, ಅಶ್ವತ್ಥ, ಗೋಳಿ, ಕಿನ್ನಿ ಗೋಳಿ ಇವುಗಳ ಚಿಗುರು, ನಾಮದ ಬೇರಿನ ಸಿಪ್ಪೆ, ಇರಿವೇರಿಂದಂಡು, ಭದ್ರಮುಷ್ಟಿ, ಲಾಮಂಚ, ಜ್ಯೇಷ್ಠಮಧು, ಚಂದನ, ಕಂಕುಷ್ಯ, ಇವುಗಳು ಕೈಂಜಿ 10ನ್ನು ಒಣಗಿಸಿ ಚೂರ್ಣ ಮಾಡಿ ಕಲ್ಮ ಸೇರಿಸಿ ಪಾಕ ಮಾಡಿ ಇಳಿಸಿ, ಕಲ್ಮ ಸಕ್ಕರೆ ಪುಡಿ ಸೇರಿಸಿ ಸೇವಿಸಲು ರಕ್ತವಿತ್ತ ರೋಗವು ಉಪಶಮನ ಹೊಂದುವುದು.

॥ ಚಾತ್ಯಾದಿಘೃತಮ್ ॥

ಧಾತ್ರೀವಿದಾರೀಕ್ಷುಶತಾವರೀಣಾಂ ।
 ಕ್ಷುಮ್ಭಾಂಡಕಾನಾಂ ಸ್ವರಸೇಶು ಸರ್ಪಿಃ ।

ಶ್ರೀಠೇಣ ಸಾಧ್ವಂ ವಿಪಚ್ಛುಪಿಠೈಃ ।

ಸೃಡ್ವೀಕಚ್ಛಯಾಹ್ವಯಚಂದನೈಶ್ಚ ॥ ೨೪ ॥

ಪುತಸ್ಸುಸಿಢ್ಧಂ ಸಿತಯಾ ವಿಮಿಶ್ರಮ್ ।

ನಿವಾರಯೇಚ್ಛಿಘ್ರಮಸ್ತದರಾಣಿ ।

ಪಾಂಢ್ವಾಮಯೇ ಪಿತ್ತಕೃತೇ ಹಿತಂ ಸ್ಯಾತ್ ।

ಪೈತ್ತೇ ಚ ಗುಲ್ಮೇಽಸ್ಥಿವಿನಿಸುತೌ ಚ ॥ ೨೫ ॥

ಬಂಧ್ಯಾ ಚ ಪಿಲ್ವಾ ಲಭತೇ ಚ ಗರ್ಭಂ, ಶಶಿಭ್ರಂ ವಿಹನ್ಯದಪಿ ವಾತರಕ್ಮಮ್ ।

ಅನ್ಯಾಂಶ್ಚ ಪಿತ್ತಘ್ರಭವಾನ್ ವಿಕಾರಾನ್, ಮೂರ್ಛಮದೋನ್ಮಾದ್ರಮದಾತ್ಯಯಾಡ್ವೀನ್ ॥ ೨೬

ಧಾತ್ರಾಢ್ವಾದಿ ಘೃತ

ಹಸಿ ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿ ರಸ, ಕುಂಬುಳು ಗಡ್ಡೆಯ ರಸ, ಕಬ್ಬಿನ ರಸ ಶತಾವರಿ ರಸ, ಕೂಷ್ಮಾಂಡ ರಸ, ಇವುಗಳ ಸ್ವರಸ ಕುತ್ರಿ 2, ದನರ ತುಪ್ಪ ಕುತ್ರಿ 1, ಹಾಲು ಕುತ್ರಿ 2, ಕಲ್ಕಕ್ಕೆ ದ್ರಾಕ್ಷೆ, ಜೀಷ್ಣುಮಧು ಡಂದನ, ಕೈಂಜಿ 8-8 ಸೇರಿಸಿ ಪಾಕ ಮಾಡಿ ಇಳಿಸಿ ಸಕ್ಕರೆ ಸೇರಿಸಿ ಸೇವಿಸಲು, ಅಸ್ಯುಗ್ಗರ ರೋಗ, ವಿತ್ತಪಾಂಡು, ವಿತ್ತಗುಲ್ಮ, ವಿತ್ತಾಸ್ಥಿಸ್ರಾವ. ವಾತರಕ್ಮ, ವಿತ್ತದಿಂದುಂಟಾದ ವೋಹಾಲಸ್ಯ, ಮದ, ಉನ್ಮಾದಃ ಮದಾತ್ಮಯಗಳಿಗೆ ಹಿತಕರ. ಪುಸವಿಸದ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಸೇವಿಸಿದರೆ ಗರ್ಭ ಉಂಟಾಗುವುದು.

॥ ವಾರಾಢ್ವಾದಿಘೃತಮ್ ॥

ವಾರಾಢ್ವಾಃ ಕಂದತಯೇ ಘೃತಮಘೃತಸಮಂ ಸೇವ್ಯಮಾನಾವಿಪಕ್ವಮ್ ।

ನಾರೀಜಢ್ವಾನ್ಮುಘೋರಂ ಹೃತವಹಸದೃಶಂ ವ್ಯಾಘ್ರಿಸ್ಥುಜ್ಜವಂ ವಾ ॥ ೨೭ ॥

ದ್ರಾಕ್ಷಾಮಾಘಾಶ್ವಗಂಧಾ ಕದಲಿಫಲಯುತಂ ಶರ್ಕರಾವಾಶಿಮಿಶ್ರಮ್ ।

ದೇವೇನ ಸ್ವರ್ಗಮೈತ್ರಾ ವಿಹಿತಮನುಪಮಂ ಸ್ವರ್ಗಸೀಮಂತಿನೀನಾಮ್ ॥ ೨೮ ॥

ವಾರಾಢ್ವಾದಿ ಘೃತ

ನೆಲತಾಳಿ ಗಡ್ಡೆಯ ಸ್ವರಸ ಕುತ್ರಿ 2 (ಕಷಾಯದಲ್ಲಿ), ತುಪ್ಪ ಕುತ್ರಿ ಅರ್ಧ, ಪಾಕಮಾಡಿ ಇಳಿಸಿ, ದ್ರಾಕ್ಷೆ, ಉದ್ದು, ಅಶ್ವಗಂಧಿ, ಕದಲೀಫಲ, ವಂಶಲೋಚನ, ಕಲ್ಕ ಸೇರಿಸಿ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಸೇವಿಸಿದರೆ ಅಸ್ಥಿ

ಸ್ರಾವ ಮೊದಲಾದ ರೋಗಗಳು ಶಮನ. ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದ ಒಡೆಯನಾದ ಇಂದ್ರನಿಂದ ದೇವನಾರಿಯರ ಕ್ಷೇಮಾಭಿವೃದ್ಧಿಗೋಸ್ಕರ ಅನುಪಮವಾದ ಈ ಘೃತವು ಉಪದೇಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು.

॥ ಮೌದಕವಗಾದಿಘೃತಮ್ ॥

ಮೌದಕವಕ್ವಬಲಾಡ್ಕಾತಾಲನಿಗುಡಿಕಾಜಪಾ ।

ವಿಪಚ್ಛೇಪಾದಗಿಣ್ಣಿನ ತೇನ ಪ್ರಸ್ಥಂ ಛೃತಾಪಚ್ಛೇತ್ ॥ ೨೯ ॥

ಕುಹಲ್ಯಾಶ್ಚ ಜಪಾಪುಷ್ಪಾನ್ರಸೇನ ಪೃಷ್ಠಾ ಯುತಮ್ ।

ಅಶ್ವಗಂಧಾವರೀಕ್ರೂಣಾಮೃದ್ವೀಕಾಯಶ್ಚಿಚಂದನೈಃ ॥ ೩೦ ॥

ಸಿತಾನುಶ್ಯದ್ರಿಜಪುತೈಃ ಕಲ್ಕೈರೇತಾಂಶ್ಚ ಸಾಧಯೇತ್ ।

ಅಸ್ತಗದರಂ ನಿಹನ್ಯಾಸ್ತದಸ್ಥಿಪ್ಪಾಪ್ತಂ ಚ ದ್ರಾಣಮ್ ॥ ೩೧ ॥

ಮೋದಕತ್ವಗಾದಿ ಘೃತ

ಕಂಂಗಾರ ಚೆಕ್ಕೆ, ಕಡಿದಬೇರು, ತಾರ್ತಾವಲ ಬೇರು, ಕಂಬನ ಬೇರು, ಇವು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಬಗೆಯೂ 1-1 ಪಲ, ನೀರು ಕುತ್ತಿಗೆ, ಬತ್ತಿಸಿ ಕುತ್ತಿ 1½, ಕಂನೆಕ್ಕೆ ಬೇರು, ಬಿಳಿ ದಾಸಾಳ ಬೇರು, ತೆಂಗಿನ ಪುಷ್ಪ, ಬಿಳಿ ದಾಸಾಳ ಪುಷ್ಪ, ಇವುಗಳ ಸ್ವರಸ ಕುತ್ತಿ ½, ದನದ ತುಪ್ಪ ಕುತ್ತಿ ½, ಕಲ್ಲುಕೈ, ಅಶ್ವಗಂಧಿ, ಶತಾವರಿ, ಹಿಪ್ಪಿ, ದ್ರಾಕ್ಷೆ, ಜ್ಯೇಷ್ಠಮಧು, ಚಂದನ, ಸಕ್ಕರೆ, ಎಲಕ್ಕೆ, ಕಾವಿಮಣ್ಣು ಇವುಗಳ ಕಲ್ಲು ಸೇರಿಸಿ ಕಾಸಿ ಇಳಿಸಿ, ಸೇವಿಸಿದರೆ ಅಸ್ತಗದರ, ಅಸ್ಥಿ ಸ್ರಾವ ಶಮನ.

॥ ೨ ವಾರಾಹಾದಿಘೃತಮ್ ॥

ವಾರಾಹೀಕಂದ್ವದಿರಜಂಬೂದಕವಲ್ಕಲಾತ್ ।

ತುಲಾಂ ಪಚೇತ ಸಬಲಾಶ್ಚುಣ್ಣಾಸ್ಕುಂಭೆಽಭಸಃ ಪುನಃ ॥ ೩೨ ॥

ಪಾದಶಿಥೇ ಕಫಾಯೇಽಸ್ಮಿನ್ ಛೃತಪ್ರಸ್ಥಂ ವಿಪಾಚಯೇತ್ ।

ಸುನಿಷ್ಣುಷಾತಾವರ್ಯಾಸ್ತಾಯಂ ಕ್ಷೀರಂ ಚ ನಿಕ್ಷಿಪೇತ್ ॥ ೩೩ ॥

ಕಪಿತ್ಥಫಲಿನಿಧಾನ್ಯಧನ್ವಯಾಫಕಶೋಕಮ್ ।
 ಪಾಡಾಫಲತ್ರಯಾತ್ರಾಸ್ಥಿಶಿಲಾಡ್ವೇದಂ ರಸಾಜ್ಜನಮ್ ॥ ೩೪ ॥
 ಖರ್ಜೂರಂ ಕಡ್ಫಲಂ ಶ್ರುತಂ ಮೃದ್ವಿಕಾ ರಕ್ತಚಂದನಮ್ ।
 ಅಂಬಳಕಾ ಮೋಚರಸಂ ಸಮಂಗಾ ಪಹ್ಯಕೇಸರಮ್ ॥ ೩೫ ॥
 ಕಡ್ವಜ್ಜವತ್ಸಕಾಂತಾ ಧಾತಕಿ ಮಧುಕಾಜ್ಜನಮ್ ।
 ದಾಡಿಮಾತಿವಿಷಾಮುಸ್ತಾ ಲೋಭ್ರಂ ಬಿಲ್ವಂ ಸಗೌರಿಕಮ್ ॥ ೩೬ ॥
 ಪಿಪ್ಪಲಿಮಶ್ವಗಂಧಾಂ ಚ ಸಾರಿಬೋಶಿರಪುಂಡ್ರಕೈಃ ।
 ತಸ್ಸಿಡ್ಧಂ ಸಿತಯೋಪೇತಂ ಮಧುಮಾತ್ರಾಸಮನ್ವಿತಮ್ ॥ ೩೭ ॥
 ಸಾರ್ಪಿರ್ಜೇಷ್ಠಾನಿರೋಗಂ ಪಾನಬಸ್ತ್ಯಾದ್ರಿಯೋಜಿತಮ್ ।

೨ನೇ ವಾರಾಹ್ಯಾದಿ ಘೃತ

ನೆಲತಾಳಿ ಗಡ್ಡೆ, ಕಾಚಿ ತಿರುಳು, ನೇರಳೆ ತೊಗಟು, ಕರಿಂಗಾರ
 ಕೆತ್ತೆ, ಕಡಿರಬೇರು ಕಷಾಯ, ನೀರಾರಿಲೆ, ಶತಾವರಿ ರಸ, ಹಾಲು,
 ಕಲ್ಲಕೈ, ಕಸಿತ್ತೆ, ನೇರಳೆ ಹೂ, ಕೊತ್ತಂಬರಿ, ಪಚ್ಚೆಂಗ್ರಿ ಬೇರು, ಕರಿ
 ಭದ್ರಮುಷ್ಟಿ, ಸಾಡಾವಳಿ ಗಡ್ಡೆ, ತ್ರಿಫಲೆಗಳು, ಮಾವಿನ ಹಣ್ಣಿನೊಳಗಿನ
 ಬೀಜ, ಕಲ್ಲವೆಂಜಿ ಬೇರು, ರಸಾಂಜನ, ಖರ್ಜೂರ, ಕುಂಬುಳು ಬೇರು,
 ಒಣಶುಂಠಿ, ದ್ರಾಕ್ಷೆ, ರಕ್ತಚಂದನ, ಬಳಿಂಬಿ ತೊಗಟು, ಅಲದ
 ಮಯಣ, ಪರಚ್ಚುಂಡ ಬೇರು, ತಾವರೆ ಕುಸುಮ, ಅನೇಮುಂಗು ಬೇರು,
 ಕೊಡಗವಾಲರಿ, ಅಣಿಲೆಕಾಯಿ ಸಿಪ್ಪೆ, ಧಾತಕೀ ಕುಸುಮ, ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಮಧು,
 ಅಂಜನಕಲ್ಲು, ದಾಳಿಂಬ ಸಿಪ್ಪೆ, ಅತಿವಿಡಯ, ಭದ್ರಮುಷ್ಟಿ, ಪಾಚೋಟಿ
 ಕೆತ್ತೆ, ಬಿಲ್ಲಪತ್ರೇ ಬೇರು, ಕಾವಿ ಮಣ್ಣು, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಅಶ್ವಗಂಧಿ, ನಾಮದ
 ಬೇರಿನ ಸಿಪ್ಪೆ, ಲಾಮಂಚ, ವುಂಡರಿಕ ಕಬ್ಬು, ಕಲ್ಮ ನೇರಿಸಿ ಪಾಕಮಾಡಿ
 ಗಾಳಿಸಿ ಸಕ್ಕರೆ, ಜೇನುತುಪ್ಪ ನೇರಿಸಿ ಪಾನಬಸ್ತ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ಯೋನಿ
 ರೋಗಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡುವುದು.

॥ ವೃಷಘೃತಮ್ ॥

ಸಮೂಲಪತ್ರಾಂಕುರಪಲ್ಲವಸ್ಯ ವೃಷಸ್ಯ ಸಿಡ್ಧಂ ಸ್ವರಸೇ ವಿಪಕ್ವಮ್ ।

ತನ್ಪುಷ್ಪಕಲ್ಕಂ ಘೃತಮಾಶ್ರು ಹನ್ಯಾತ್ ಸಸಾಕ್ಷಿಕಂ ಶ್ವಾಸಮಶೋಕಾಸಮ್ ॥ ೩೮ ॥

ವೃಷಭೃತ

ಆಡ್ಲೋಗೆಯ ಬೇರು, ಎಲೆ, ಚಿಗುರು ಎಲ್ಲಾ ಸೇರಿಸಿ, ಕಷಾಯ ಮಾಡಿ, ಆಡ್ಲೋಗೆ ಎಲೆಯ ಸ್ವರಸವನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ ಆಡಲೋಡಕ ಪುಷ್ಪದ ಕೆಲವು ಹಾಕಿ, ದನದ ತುಪ್ಪ ಪಾಕಮಾಡಿ ಇಳಿಸಿ ಸೇವಿಸಿದರೆ ಎಲ್ಲಾವಿಧದ ಶ್ವಾಸಕಾಸ ರೋಗಗಳು ಉಪಶಮನ ಹೊಂದುವವು.

॥ ೨ ವೃಷಭೃತಮ್ ॥

ಸಮೂಲಮಸ್ತಕಂ ಚ್ಚುಣ್ಣಂ ವೃಷಭೃತಗುಣೋಽಭಾಸಿ ।

ಪಕ್ವಾಶ್ಚಾಂಶಾವಶೋಽಽಘೃತಂ ತೇನ ವಿಪಾಚಯತ್ ॥ ೩೯ ॥

ತಲ್ಪುಪ್ಪಕಲ್ಕಂ ತಚ್ಚೀತಂ ಸಕ್ಷೌದ್ರಂ ಪಿತ್ತಶೋಣಿತಮ್ ।

ಪಿತ್ತಗುಲಮಜ್ವರಶ್ವಾಸಕಾಸಹೃದ್ರೋಗಕಾಮಿಲಾಮ್ ॥ ೪೦ ॥

ತಿಮಿರಭ್ರಮವೀಸರ್ಪಸ್ವರಸಾದಾಂಶ್ಚ ನಾಶಯತ್ ।

೨ನೇ ವೃಷಭೃತ

ಆಡ್ಲೋಗೆಯ ಬೇರು, ದಂಡು, ಎಲೆ ಇವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಜಜ್ಜಿ ಅಷ್ಟು ಗುಣಜಲದಲ್ಲಿ ಕಷಾಯ ಮಾಡಿ, ಅದರ ಪುಷ್ಪವನ್ನೇ ಕೆಲವು ಮಾಡಿ, ಹಾಲು ಸೇರಿಸಿ ತುಪ್ಪ ಹಾಕಿ ಪಾಕ ಮಾಡಿ ಶೀತವಾದ ಮೇಲೆ ಜೇನುತುಪ್ಪ ಹಾಕಿ ಸೇವಿಸಿದರೆ ವಿತ್ತಶೋಣಿತ, ವಿತ್ತಗುಲ, ಶ್ವಾಸಕಾಸ, ಹೃದ್ರೋಗ, ಕಾಮಿಲಾ ರೋಗ, ತಿಮಿರ, ಭ್ರಮ ವಿಸರ್ಪ, ಸ್ವರಸಾದ ಇವುಗಳ ನಾಶಕ್ಕೆ ಹಿತಕಾರಿಯು.

॥ ನಿಗುಂಡ್ಯಾದಿಘೃತಮ್ ॥

ನಿಗುಂಡಿಪತ್ರನಿರ್ಯಾಸೇ ಸಾಧಿತಂ ಕಾಸಜಿತ್ ಘೃತಮ್ ॥ ೪೧ ॥

ನಿಗುಂಡ್ಯಾದಿ ಘೃತ

ಕಂನಿಕೈ ಎಲೆಯ ಸ್ವರಸದಿಂದ ಮಾಡಿದ ಘೃತವು ಕಾಸರೋಗಕ್ಕೆ ಉತ್ತಮ.

॥ ದಶಾಂಗಶ್ರುತಮ್ ॥

ಚಿರಿಬಿಲ್ವವಿಡ್ಙ್ಗವಹಿಹಿಸಾ ।
ತ್ರಿಫಲಾವ್ಯೋಷಸೃನ್ವಿತೇ ಕಛಾಯೇ ।
ಅಮೃತಾವೃಷಕಂಠಕಾರಿಕಾಣಿ ।
ವಿಪಚ್ಛೇರ್ಪಿರನುತ್ತಮಂ ದಶಾಂಗಮ್ ॥ ೪೨ ॥
ಕ್ಷಯಗುಹ್ಮಾಹುಚಿಶ್ಶೂಲಕಾಸಹಿಕ್ಷಾ ।
ಗುದ್ಜಾನಾಂ ಚ ವಿನಾಶನಂ ಪ್ರಧಾನಮ್ ।

ದಶಾಂಗ ಘೃತ

ಅವಿಲ್ ಕುರು, ನಾಯುವಿಳಂಗ, ಚಿತ್ರಮೂಲ (ಶುದ್ಧಿ). ಜಟ
ಮಾಂಸಿ, ಅಣಿಲೆಕಾಯಿ, ಶಾಂತಿಕಾಯಿ ಸಿಪ್ಪೆ, ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿ ಸಿಪ್ಪೆ, ಕ
ಮೆಣಸು, ಹಿಪ್ಪಿಲಿ, ಶುಂಠಿ, ಇವುಗಳ ಕಲ್ಕ, ಅಮೃತಬಳ್ಳಿ, ಅಡ್ಡೋ
ಬೇರು, ಕಂಟಕಾರಿಗಳ ಕಷಾಯದಲ್ಲಿ ಘೃತ ಸಾಕನಾಡಿ ಸೇವಿಸಲ
ಕ್ಷಯ, ಗುಲ್ಮ, ಅರುಚಿ, ಶೂಲ, ಕೆಮ್ಮು, ಹಿಕ್ಕಾ, ಅರ್ಶಸ್ ಇವುಗಳ
ವಿನಾಶನಕ್ಕೆ ಪ್ರಧಾನ.

॥ ಶಶವಾಸಾದಿಘೃತಮ್ ॥

ಶಶವಾಸಾರಸಕ್ಷೀರೇ ಪೃಥಗಾಡಕಸಂಮಿತೇ ।
ದಾಹವೇಲ್ಲಾಶ್ರಗಂಧಾಹರಿದ್ರಾ ಜಿವಕರ್ಷಭೌ ॥ ೪೩ ॥
ಮಧುಲಿಕಾಕಣಾರಾಸ್ನಾಶ್ಚಕ್ಷಿಭಾಕ್ಷಿಸಗೋಸ್ತನಾಃ ।
ಕಾಕೋಲಿ ಕ್ಷೀರಕಾಕೋಲಿ ನಾಗರಂ ಮಧುಕಂ ಸಿತಾಃ ॥ ೪೪ ॥
ಪೃಷ್ಠಿಪರ್ಣಿಮಾಷಪರ್ಣಿಪಿಶೈಃ ಪ್ರಖ್ಯಂ ಘೃತಾತ್ಪಚೇತ್ ।
ಘೃತಂ ತಕ್ಷಶವಾಸಾಖ್ಯಂ ಕ್ಷಯಕಾಸಜ್ವರಾಪಹಮ್ ॥ ೪೫ ॥

ಶಶನಾಸಾದಿ ಘೃತ

ಮೊಲದ ಮಾಂಸ ಪಲ 16, ಅಡ್ಡೋಗೆ ಬೇರು ಪಲ 16
ಇವುಗಳನ್ನು 32 ಕುತ್ರಿ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಕುದಿಸಿ, ಬತ್ತಿಸಿ ಕುತ್ರಿ 8ಕ್ಕೆ ದನ:

ತುಸು 1 ಕುತ್ತಿ, ದನದ ಹಾಲು 4 ಕುತ್ತಿ ಹಾಕಿ, ಕಲ್ಲಕ್ಕೆ ದೇವದಾರು, ವಿಶಾಲರಿ, ಅಪ್ಪಗಂಧಿ, ಭದ್ರಮುಷ್ಟಿ, ಮರದರಸಿನ, ಜೀವಕ, ಎಡವಕ, ಕರಡ್ಕೂಲಿ, ಹಿಪ್ಪಿ, ರಾಸ್ತೆ, ಕರ್ಕಾಟಕ ಶ್ರಂಗಿ, ಕಿರುತೇಗು ಬೇರು, ದ್ರಾಕ್ಷೆ, ಕಾಕೋಳಿ, ಕ್ಷೀರಕಾಕೋಳಿ, ಒಣಶುಂಠಿ, ಜ್ಯೇಷ್ಠಮಧು, ಸಕ್ಕರೆ, ಓರಲೆ ಬೇರು, ಕಾಟುದ್ದು ಬೇರು, ಇವು ಕೈಂಜಿ 1-1ರಂತೆ ಹಾಕಿ ಒಣಗಿಸಿ, ಜೂರ್ಣಮಾಡಿ ಕಲ್ಲು ಸೇರಿಸಿ, ಪಾಕದಲ್ಲಿ ಇಳಿಸಿ, ನೇವಿಸಿದರೆ ಕ್ಷಯರೋಗವನ್ನೂ, ಕಾಸವನ್ನೂ, ಜ್ವರವನ್ನೂ ಹೋಗಲಾಡಿಸುವುದು.

॥ ಕಾಕಮಾಚ್ಯಾದಿಘೃತಮ್ ॥

ಕಾಕಮಾಚ್ಯಾದಿಘೃತಮ್ ಯಥೈಕಕಂ ಗ್ರಸಾಧಿತಮ್ ।

ತೈಲಂ ಘೃತಂ ವಾ ಪಾನೇನ ಸ್ವರಸಾದಹರಂ ಪರಮ್ ॥ ೪೬ ॥

ಕಾಕಮಾಚ್ಯಾದಿ ಘೃತ

ಕರಿಂತಾಳಿಯನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಜಜ್ಜಿ ತೆಗೆದ ಸ್ವರಸದಲ್ಲಿ ಜ್ಯೇಷ್ಠಮಧು, ಕಲ್ಲು ಹಾಕಿ, ಘೃತವಾಗಲೀ, ತೈಲವಾಗಲೀ, ಪಾಕಮಾಡಿ ಇಳಿಸಿ ನೇವಿಸಿದರೆ ಸ್ವರಸಾದ ರೋಗವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವುದು.

॥ ಲಞ್ಜನ ಘೃತಮ್ ॥

ತುಲಾಂ ಲಞ್ಜನಕಂದಾನಾಂ ದಶಮೂಲಂ ಹರಿತಕೀಮ್ ।

ದಾರುಪುತೀಕದ್ರುಸ್ಪರ್ಶಾಪಾಠೇದ್ರಯವಗ್ರಂಥಿಕಾನ್ ॥ ೪೭ ॥

ಕಪೌತವಕ್ರೇದ್ರವಣ್ಣಿ ವನಸುರಣಕಂದಕಮ್ ।

ದಶಸಂಖ್ಯಪಲಾನೇತಾನ್ ನಿಷ್ಕವಾಠ್ಯ ತಥಾಢಕಮ್ ॥ ೪೮ ॥

ವಿಪಾಚ್ಯೇತ್ ಸುಪಿಶ್ಚೈಸ್ತು ಕಲಕೈರಧಿಪಲೋನ್ಮಿತೈಃ ।

ಪಂಚಕೋಲಕವಿಶ್ವೇಲಾಜೀರಕಾಜಾಜಿಸೈಧವೈಃ ॥ ೪೯ ॥

ಪಾಠಾಹಿಂವಾತ್ಮಗುಸಾಭಿಕ್ಷಿಫಲಾಮಧುಕೇಕ್ಷುಭಿಃ ।

ಚತುರ್ಗುಣೇನ ತಕ್ರೇಣ ಕ್ಷೀರೇಣ ದ್ವಿಗುಣೇನ ಚ ॥ ೫೦ ॥

ನಿಶಾವೈಕುಂಠಚಾರ್ಣೇರಿಸ್ವರಸೇನ ಮಿಷಗವರಃ ।

ತರಪಿತಮಾತ್ರಂ ದುರ್ನಾಮ ಗುಹ್ಯಮಶ್ರುಹರಂ ಪರಮ್ ॥ ೪೧ ॥

ಲಶುನ ಘೃತ

ಬೆಳ್ಳುಳ್ಳಿ 100 ಪಲ, ದಶಮೂಲಂಗಳು, ಅಣಲೆಕಾಯಿ ಸಿಪ್ಪೆ, ದೇವ ದಾರು, ಕೊಂಗು ಮರದ ಕೆತ್ತೆ, ಪಚ್ಚರಂಗಿ, ಪಾಡಾವಳಿಗಡ್ಡೆ, ಕೊಡಗ ವಾಲರಿ, ಕಾಡುಹಿಪ್ಪಿ ಬೇರು, ಬೆಟ್ಟು ಕರಂಡೆ ಬೇರು, ಇಂದ್ರವಲ್ಲಿ, ಕಾಡುಕೇನೆ (ಶುದ್ಧಿ), 10-10 ಪಲ, ಒಂದು ಆಡಕ ತುಪ್ಪ, ಒಣಶುಂಠಿ, ಹಿಪ್ಪಿ, ಕಾಡುಹಿಪ್ಪಿ ಬೇರು, ಕಾಡುಮೆಣಸಿನ ಬೇರು, ಚಿತ್ರಮೂಲ, ಎಲಕ್ಕಿ, ಜೀರಿಗೆ ಓನುಕಾಳು, ಇಂದುಪ್ಪು, ಹಾಡೆಗಡ್ಡೆ, ಹಿಂಗು, ನಸು ಗುನ್ನಿ ಬೇರು, ತ್ರಿಫಲೆಗಳು, ಜ್ಯೇಷ್ಠಮಧು, ಕಬ್ಬು, ಕಲ್ಕ, ತುಪ್ಪದ ನಾಲ್ಕು ಪಾಲು ಮಜ್ಜಿಗೆ, ಕ್ಷೀರ, ಎರಡು ಪಾಲು, ಹಸಿ ಅರಸಿನ, ತುಂಬೆ ಹೂ, ಪುಳಿಯಾಲೆ ಇವುಗಳ ಸ್ವರಸ ಒಂದು ಪಾಲು ಸೇರಿಸಿ, ಸೇವಿಸಲು ಆರ್ಶ, ಗುಲ್ಮ, ಶೂಲ ಹರ.

॥ ದಾರ್ವಿಬಲಾದಿ ಘೃತಮ್ ॥

ದಾರ್ವಿಬಲಾಗೋಕ್ಷುರಪೃಷ್ಠಿಪರ್ಣಿ ।

ಮಾಯೂರಿಕಾಕೌಟಜವಲ್ಕಲೈಶ್ಚ ।

ಕ್ಷೀರಪ್ರವಾಹಂ ಚ ತಥಾಕಠಿಣ್ಣ ।

ಮುಕ್ತವಾಘ್ಯ ತೋಽಘ್ರಮಶ್ವೇತೇಽಸ್ಮಿನ್ ॥ ೪೨ ॥

ಘೃತಂ ಪಚೇತ್ ಕ್ಷೀರಯುತಂ ಸುಪಿಠೈಃ ।

ಕಲ್ಕೈರಿಸ್ಮೈಶ್ಚಂದನದೀಪ್ಯಕುಠೈಃ ।

ಅಭೀಕುಯಘ್ರಿಜಲಪಂಚಕೋಲೈಃ ।

ಇಯಾಮಾಸ್ಥಿರಾಶ್ರೀಫಲದಾರುಶಿಶೈಃ ॥ ೪೩ ॥

ಕಾಷ್ಠಮರ್ಯತಿಕಾಜ್ಜನ ತೋಯದೈಶ್ಚ ।

ವ್ಯಾಗ್ರಿಪಯಸ್ಯಾತಿವಿಪಾಲವಙ್ಗೈಃ ।

ಚಾರ್ಣೇರಿಕಾಯಾಶ್ಚ ರಸೇನ ಮಿಶ್ರಂ ।

ಪ್ರಾಯಾಂತಿಕಾಯಾಶ್ಚ ಸುಸಿದ್ಧಮೇತತ್ ॥ ೪೪ ॥

निषेव्यमाणां विधिवद्विह्न्यात् ।

गुदाङ्कुरान् रक्तभवान् क्षणेन ।

ದಾವೀರ್ಬಲಾದಿ ಘೃತ

ಮರದರಸಿನ ಸಿಪ್ಪೆ, ಕಡಿರಬೇರು, ನೆಗ್ಗಿನಮುಳ್ಳು, ಮೂರೆಲೆಬೇರು, ದೊಡ್ಡ ಉತ್ತರಣೆ ಬೇರು, ಕೊಡಗಪ್ಪಾಲಬೇರಿನ ಮೇಲಿನ ಸಿಪ್ಪೆ, ನಾಲ್ಕು ಮರದ ತಳಿರು, ತೆಗ್ಲಾಮೆ ಬೇರು ಪ್ರತಿಯೊಂದು 1 ಪಲ, 8 ಕುತ್ತಿ ಕಷಾಯದಲ್ಲಿ ಬತ್ತಿಸಿ ಕುತ್ತಿ 1ಕ್ಕೆ, ದನದ ತುಪ್ಪ ಕುತ್ತಿ ಅರ್ಧ, ಹಾಲು ಕುತ್ತಿ ೧, ಪುಳಿಯಾರಲೆ ಮತ್ತು ಬ್ರಾಹ್ಮಿ ಇವುಗಳ ಸ್ವರಸ ಕೂಡಿಸಿ, ಕಲ್ಕಕ್ಕೆ ಜಂದನ, ಓಮುಕಾಳು, ಅವ್ವಲ್ ಕಂಕುಷ್ಠ, ಶತಾವರಿ ಬೇರು, ಜ್ಯೇಷ್ಠ ನುಧು, ಹಿಪ್ಪಿ, ಹಿಪ್ಪಿ ಮೂಲ, ಕಾಡುಮೆಣಸಿನ ಬೇರು, ಚಿತ್ರಮೂಲ (ಶುದ್ಧಿ), ಒಣಶುಂಠಿ, ತ್ರಿಗಡೆ, ಓರೆಲೆ ಬೇರು, ಬಿಲ್ವಪತ್ರ, ದೇವದಾರು, ಕುಂಬುಳುಮರದ ಬೇರಿನ ಸಿಪ್ಪೆ, ಕಿರಾತಕಡ್ಡಿ, ಅಂಜನಕಲ್ಲು, ಭದ್ರ ಮುಷ್ಟಿ, ಕಂಟಕಾರಿ, ಬುಗುಡಿ ಹೂವಿನ ಗಡ್ಡೆ, ಲವಂಗಚೆಕ್ಕೆ, ಕೈಂಜಿ 1 ರಂತೆ ಸೇರಿಸಿ, ಒಣಗಿಸಿ ಚೂರ್ಣ ಮಾಡಿ ಕಲ್ಕ ಸೇರಿಸಿ, ಈ ಘೃತವನ್ನು ವಿಧಿಪ್ರಕಾರ ಸೇವಿಸಿದರೆ ರಕ್ತಾಶ್ಫಸ್ಸು ಕೂಡಲೆ ಸಮಾಧಾನವಾಗುವುದು.

॥ पाठाकरंजादि घृतम् ॥

पाठाकरंजयुग्माग्निशरपुंस्त्रौषधंबुदम् ॥ ५५ ॥

चिन्चामूलप्रवालस्य कौटजस्य च वल्कलम् ।

कृष्णामूलं यवाधं च क्वाथयित्वा तु तद्रसे ॥ ५६ ॥

घृतमाद्रिकचार्करीरसतक्रपयोन्वितम् ।

सिद्धं सवत्सकैर्यष्टीभांगीकट्वङ्गवत्सकैः ॥ ५७ ॥

हिंशुप्रतिविषाण्योषबलाबिल्वसुरद्रुमैः ।

एलालवङ्गमृद्विकादीप्यसिंधूत्थजीरकैः ॥ ५८ ॥

कोलचंदनधान्यैश्चसर्वातिसारनाशनम् ।

ಪಾಠಾಕರಂಜಾದಿ ಘೃತ

ಪಾಡಾವಳಿ ಬೇರು, ಕೊಂಗುಮರದ ತೊಗಲು, ರಾವುಬೀಜದ ತೊಗಲು, ಒಣಶುಂಠಿ, ಚಿತ್ರಮೂಲ ಬೇರು (ಶುದ್ಧ), ಶರವುಂಖ ಬೇರು, ಭದ್ರಮುಷ್ಟಿ, ಹುಣಸೆಮರದ ಬೇರಿನ ಮೇಲಿನ ಸಿವೆ, ಕೊಡಸಿಗನ ಬೇರಿನ ಸಿವೆ, ಕಾಡುಹಿಲ್ಲಿ ಬೇರು, ಪಚ್ಚೆರಂಗಿ ಬೇರು ಇವುಗಳ ಕಷಾಯಕ್ಕೆ ನೀರು 12 ಕುತ್ತಿ ಬತ್ತಿಸಿ ಕುತ್ತಿ ೪ಕ್ಕೆ ತುಪ್ಪ ಕುತ್ತಿ 1, ಹಸಿಶುಂಠಿ, ವುಳಿಯಾರಲ ರಸ, ಮಜ್ಜಿಗೆ, ಹಾಲು, ಕುತ್ತಿ 1-1ರಂತೆ ಸೇರಿಸಿ, ಕಲ್ಕಕ್ಕೆ ಕೊಡಗ ಪಾಲರಿ, ಜ್ಯೇಷ್ಠಮಧು, ಕಿರುತೇಗು ಬೇರು, ಇಂಗು, ಅತಿವಿಡಯ, ಕರಿಮೆಣಸು, ಹಿಪ್ಪಿಲಿ, ಶುಂಠಿ, ಕಡಿರಬೇರಿನ ಸಿವೆ, ಬಿಲ್ವಪತ್ರ ಬೇರು, ದೇವದಾರು, ಎಲಕ್ಕಿ, ಲವಂಗಚೆಕ್ಕೆ, ದ್ರಾಕ್ಷೆ, ಅಯಮೋದಕ, ಇಂದುವು, ಜೀರಿಗೆ, ಬುಗರಿ ಬೀಜ, ಚಂದನ, ಕೊತ್ತಂಬರಿ, ಇವುಗಳನ್ನು ಜೂರ್ಣಿಸಿ, ಕಲ್ಕ ಹಾಕಿ ಪಾಕಮಾಡಿ ಸೇವಿಸಲು ಸಕಲ ವಿಧದ ಅತಿಸಾರ ಉಪ ಶಮನ ಹೊಂದುವುದು.

|| ೨ ಪಾಠಾಕರಂಜಾದಿ ಘೃತಮ್ ||

ಪಾಠಾಚ್ಯಕರಂಜಯುಗಮಹಾರಪುಂಖಾನ್ಯಾದ್ವೃತೀರಸೈಃ |
 ಸಿಂಹ ಸೈಂಧವಂಚಕೋಲಕವಿಪಾದ್ವಿವಕ್ಷಾರಾಹಿಂವಾದಿಮಿಃ |
 ಸಾಜಾಜಿವ್ಯದೀಪ್ಯಕೈಃ ಘೃತಮಜಾ ದ್ಧಾ ರಸೇನಾರ್ಥಕಾತ್ |
 ಚಾಕ್ಷಿರ್ಯಾಶ್ಚ ರಸೇನ ವಾಹ್ನಿಜನನಂ ಗುಲ್ಮಗ್ರಹರ್ಪಾಂತಕಮ್ || ೫೯ ||

ಮತ್ತೊಂದು ಪಾಠಾಕರಂಜಾದಿ ಘೃತ

ಪಾಡಾವಳಿ ಬೇರು, ಕಾಡುಮೆಣಸಿನ ಬೇರು, ಕೊಂಗುಮರದ ತೊಗಲು, ರಾವುಬೀಜಮರದ ಕೆತ್ತೆ, ಶರವುಂಖ ಬೇರು, ಚಿತ್ರಮೂಲ ಬೇರು, (ಶುದ್ಧ) ಭದ್ರಮುಷ್ಟಿ, ಒಣಶುಂಠಿ, ಇವು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪಲ 1-1, ಕಷಾಯಕ್ಕೆ ನೀರು ಕುತ್ತಿ ೮ ಬತ್ತಿಸಿ ಕುತ್ತಿ 2ಕ್ಕೆ, ಇಂದುವು, ಹಿಪ್ಪಿ, ಹಿಪ್ಪಿಮೂಲ, ಕಾಡುಮೆಣಸಿನ ಬೇರು, ಚಿತ್ರಮೂಲ (ಶುದ್ಧ), ಒಣಶುಂಠಿ, ವಿಡಯ ಯವ

ಕನ್ನರ, ಸರ್ಜಿಕನ್ನರ, ಇಂಗು, ಕರಿಮೆಣಸು, ಅಜಾಳಿ, ಜೀರಿಗೆ, ಓಮು ಕಾಳು, ಇವು ಕ್ರೈಂಜಿ 2ರಂತೆ ಜೂರ್ನಿಸಿ ಕಲ್ಪ ಸೇರಿಸಿ, ಪುಳಿಯಾಂಲೆ ರಸ, ಹಸಿಶುಂಠಿ ರಸ, ಮೊಸರು, ಕುತ್ತಿ ಅರ್ಧದಂತೆ ಕೂಡಿಸಿ, ತುಪ್ಪ ಕುತ್ತಿ 1ನ್ನು ಪಾಕಮಾಡಿ ಸೇವಿಸಲು, ಗುಲ್ಮ ರೋಗ, ಗ್ರಹಣೀ ರೋಗಗಳನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿ ಅಗ್ನಿ ಬಲವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದು.

॥ ಬಸ್ತಿಯಾಮಯಾಂತಕ ಷ್ವತಮ್ ॥

ದಾರ್ವಿಮಧೂಕಮತ್ಸ್ಯಾಕ್ಷಿಪತ್ಮಾಪಾಪಾಣಭೇದಕಃ ।
 ಬೃಹತ್ಯಂಶ್ರುಮತೀದ್ವಂದ್ವಸಾರಿವೇಕ್ಷುಕಶೇರುಕಃ ॥ ೬೦ ॥
 ಕಪಾತವಜ್ರೇಶ್ವರಕಂ ವಸುಕಂ ದಿಶ್ವುವಾಲಕಮ್ ।
 ವಾರಾಹೀ ಧರಣಂ ದ್ರಾಕ್ಷಾ ಭದ್ರಾ ಯಶ್ಚಿ ಪಲಂಕವಮ್ ॥ ೬೧ ॥
 ಪೃಥಕ್ ತ್ರಿಫಲಿಕಂ ಕ್ಷುಣ್ಣಾಂ ಸರ್ವತುಲ್ಯಂ ತು ಗೋಕ್ಷುರಮ್ ।
 ದ್ರೋಣೆಽಪಾಂ ವಿಪಚ್ಚತ್ರ ಪಾದ್ಶಿಠೇ ಪರಿಕ್ಷುತೇ ॥ ೬೨ ॥
 ಪ್ರಾಕ್ಷಿಪ್ಯ ಸರ್ಪಿಷಃ ಪ್ರಸ್ಥಂ ದತ್ವಾ ಕ್ಷೀರಂ ಧರೀರಸಮ್ ।
 ಧಾತೌಬಿಂಬರಸಂ ಚಾಪಿ ನಾಲಿಕೇರೊದಕಂ ತಥಾ ॥ ೬೩ ॥
 ಕೂಪ್ಪಾಂಡೋರ್ವಾಹುಕಜಲಂ ಸ್ನೇಹದ್ವಿಗುಣಿತಂ ಪೃಥಕ್ ।
 ದ್ರವ್ಯೈಃ ಸುಪಿಠೈಃ ಸಂಯುಕ್ತಮೇತನ್ಮುದ್ವಗ್ನಿನಾ ಪಚೇತ್ ॥ ೬೪ ॥
 ಪರೂಷಕೋತ್ಪಲ ತುಟಿಮಧೂಕಹಿಮದಾಹುಭಿಃ ।
 ತ್ರಿಫಲಾಪಿಪ್ಪಲಿಕಾಂತಿಶ್ಚಕ್ಷಿವೇರೈಸ್ಸಸೈಧವೈಃ ॥ ೬೫ ॥
 ಹಸ್ತಿಪಿಪ್ಪಲಯಪಾಮಾರ್ಗಮಜ್ಜಿಹ್ವಾಪದ್ಮಕೇಸರೈಃ ।
 ಮುಸ್ತಾಕುಸ್ತುಂಬರೀಲೋಽಭ್ರಹಯಗಂಧಾಪುನರ್ನವೈಃ ॥ ೬೬ ॥
 ಸ್ವಯಂಗುಪ್ಪೇಶ್ವರಫಲೈರ್ವಾರ್ಧಪಲಕಶ್ಚಕ್ಷಿಮಿಃ ।
 ತ್ರಿಲಾಜತ್ವರ್ಧಭಾಗೈಸ್ತೈಃ ಸಿಙ್ಗಂ ತತ್ಸೇವಿತಂ ಷ್ವತಮ್ ॥ ೬೭ ॥
 ಮೂತ್ರಕುಚ್ಚೂಣಿ ಸರ್ವಾಣಿ ಶರ್ಕರಾಮಶ್ವರೀಮಪಿ ।
 ಪಾನಬಸ್ತಿಯಾದಿಮಿರ್ಯುಕ್ತೋ ನಾಶಯೇತ್ತಾತ್ರ ಸಂಶಯಃ ॥ ೬೮ ॥

वातपित्तसमुत्पन्नान् सर्वान् वस्तिगतान् गदान् ।

प्रमेहेण सह क्षिप्रमपावर्तयते ध्रुवम् ॥ ६९ ॥

बस्त्यामयांतकं नाम देवदेवेन भाषितम् ।

ಬಸ್ತ್ಯಾನುಯಾಂತಕ ಘೃತ

ಮರದರಸಿನ ಸಿಪ್ಪೆ, ಇಪ್ಪೆ ತಿರುಳು, ಮೀನಂಗಣ್ಣಿ, ಓಲಿತ್ತಾಮರ, ವಾಷಾಣಭೇದಿ, ಕಿರಿ ಗುಳ್ಳೆ ಬೇರು, ಗುಳ್ಳೆ ಬೇರು, ಓರೆಲೆ ಬೇರು, ಮೂರೆಲೆ ಬೇರು, ನಾಮದ ಬೇರು, ಕಬ್ಬು ಬೇರು, ಕರಿಭದ್ರಮುಷ್ಟಿ, ಬೆಟ್ಟುಕರಂದ ಬೇರು, ಬಯಲಮುಳ್ಳು ಬೇರು, ತಾರ್ತಾವಲ್ ಬೇರು, ನುಗ್ಗೆ ಬೇರು. ಇರುವೇರಿಂದಂಡು, ನೆಲತಾಳಿ ಗಡ್ಡೆ, ನೀರ್ಮಾದಳ ಕೆತ್ತೆ, ದ್ರಾಕ್ಷೆ, ಚೆರೂವುಳ ಬೇರು, ಜ್ಯೇಷ್ಠಮಧು, ಕುಮುಳುಬೇರಿನ ತಿರುಳು, ಇವು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಮೂರು ಮೂರು ಪಲಗಳಂತೆ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ಎಲ್ಲಾ ಮದ್ದುಗಳ ಸಮಭಾಗ ನೆಗ್ಗಿನ ಮುಳ್ಳು, ಇವುಗಳ ಕಷಾಯಕ್ಕೆ, ನೀರು 64 ಕುತ್ರಿ ಬತ್ತಿಸಿ ಕುತ್ರಿ 16ಕ್ಕೆ (ನಾಲ್ಕನೇ ಒಂದಂಶಮಾಡಿ) ದನದ ತುಪ್ಪ ಕುತ್ರಿ 1ಕ್ಕೆ, ದನದ ಹಾಲು, ಶತಾವರೀ ರಸ, ಹಸಿ ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿ ರಸ, ತೊಂಡೆರಸ, ಬೊಂಡದ ನೀರು, ಕೂಷ್ಮಾಂಡ ರಸ, ಸೌತೆಕಾಯಿ ರಸ, ಎಲ್ಲಾ ಇವುಗಳ ಸ್ವರಸ ಬೇರೆ ಬೇರೆ 2-2 ಕುತ್ರಿ ಹಾಕ ಬೇಕು. ಕಲ್ಕಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸುವ ಮದ್ದುಗಳು ಪರೂಷಕ (ಚೆಟ್ಟೀಂತ) ನೆಲಸಂಪಿಗೆ ಗಡ್ಡೆ, ಎಲಕ್ಕೆ, ಇನ್ನೆ ತಿರುಳು, ಚಂದನ, ದೇವ ದಾರು, ಅಣೆಲೆಕಾಯಿ ಸಿಪ್ಪೆ, ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿ ಸಿಪ್ಪೆ, ಶಾಂತಿಕಾಯಿ ಸಿಪ್ಪೆ, ಹಿವ್ವಿಲಿ ಅರೇಣಕ, ಒಣಶುಂಠಿ, ಇಂದುಪ್ಪು, ಅತ್ತಿ ಹಿಪ್ಪಿ, ಸಣ್ಣಉತ್ತರಣೆ, ಮಂಜಿಷ್ಠ ಕಡ್ಡಿ, ತಾವರೆ ಕುಸುಮ, ಭದ್ರಮುಷ್ಟಿ, ಕೊತ್ತಂಬರಿ ಬೀಜ, ವಾಜೋಟಿ ಕೆತ್ತೆ, ಅಡುನಾರಿವೇಳ, ಪುನರ್ನವೆ ಬೇರು, ನಸುಗುನ್ನಿ ಬೇರು, ಬಯಲಮುಳ್ಳು ಬೀಜ, ಸಣ್ಣಕಾಟುದ್ದು ಎಲೆ, ಕರ್ಕಾಟಕಶೃಂಗಿ, ಶಿಲಾ ಜಿತು, ಇವು ಪ್ರತಿಯೊಂದು, 1-1 ಕೈಂಜಿಗಳಂತೆ ಸೇರಿಸಿ, ಜೂರ್ಣಿಸಿ, ಕಲ್ಕ ಹಾಕಿ, ವಾಕದಲ್ಲಿ ಇಳಿಸಿ ಈ ಘೃತವನ್ನು ಸೇವಿಸಿದರೆ ಸರ್ವ ಮೂತ್ರಕ್ಲೇಶ್ಚ ರೋಗಗಳು, ಶರ್ಕರಾ, ಅತ್ತರೀ ವಾನ ಬಸ್ತ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲದೆ

ಶಮನಮಾಡುವುದು. ವಾತ ವಿತ್ತ ಕಫದಿಂದುಂಟಾದ ಪ್ರಮೇಹ, ಉದಾವರ್ತ, ಗುಲ್ಮ, ಅಗ್ನಿಮಾಂದ್ಯ, ಗ್ರಹಣೇ, ಅರ್ಶಸ್ಸು, ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ನೋವು, ತುರಿಸುವಿಕೆ, ತಲೆನೋವು, ಬಸ್ತೀ, ಮೂತ್ರಾಶಯದಲ್ಲುಂಟಾಗುವ ಸಮಸ್ತ ರೋಗಸಮೂಹಗಳನ್ನು ಮಹಾದೇವನಾದ ಪರಮೇಶ್ವರನಿಂದ ಉಕ್ತವಾದ ಈ ಬಸ್ರ್ಯಾಮಯಾಂತಕ ಘೃತವು ಗುಣಮಾಡುವುದು.

|| ತ್ರೈಕಂಟಕ ವೃತಮ್ ||

क्वाथो त्रैकंटकैलागिरिजतुशिलाभेदयर्षीवरीणाम् ।

दभैद्राक्षांबुशौंडविसुकवासिरकाशेक्षुसत्याक्षिकानाम् ॥ ७० ॥

कल्कैः सिद्धं सुदुग्धं हरति घृतमिदं सोवतं मूत्रदोषान् ।

मेहान् कृच्छ्राणि सर्वाण्यनिलमपि तथा शर्करामभ्ररीं च ॥ ७१ ॥

ತ್ರೈಕಂಟಕ ಘೃತ

ನೆಗ್ಗಿನಮುಳ್ಳು, ಎಲಕ್ಕಿ, ಕಲ್ಮದ, ಪಾಷಾಣಭೇದಿ, ಜ್ಯೇಷ್ಠಮಧು, ಶತಾವರೀ, ದರ್ಭಿ ಬೇರು, ದ್ರಾಕ್ಷೆ, ಇರಿವೇರಿದಂಡು, ಹಿಪ್ಪಿಲಿ, ತಾರ್ತಾ ವಲ್ ಬೇರು, (ನೆಗ್ಗಿನಮುಳ್ಳು ಪಾಠಾಂತರ) ಅತ್ತಿ ಹಿಪ್ಪಿ, ಕುಶ ಬೇರು, ಕಬ್ಬಿನ ಬೇರು, ವಿನಾಸಂಗಾಣಿ, ಈ ಮದ್ದುಗಳೇ ಕಷಾಯಕ್ಕೂ, ಕಲ್ಮಕ್ಕೂ ಸೇರಿಸಿ, ದನದ ತುಪ್ಪ, ಅಷ್ಟೆ ಹಾಲು ಕೂಡಾ ಸೇರಿಸಿ, ಪಾಕಮಾಡಿ ಸೇವಿಸಿ ದರೆ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಮೇಹಗಳು, ಮೂತ್ರಕೃಚ್ಛ್ರ, ಅಶ್ಮರೀ, ಈ ರೋಗಗಳು ಉಪಶಮನ ಹೊಂದುವುವು.

|| शतावर्यादि घृतम् ||

शतावर्याः श्वदंष्ट्रायाः स्वरसस्याढकं पृथक् ।

घृतप्रस्थद्वयं क्षीरे द्विगुणंसपि पचेदिमैः ॥ ७२ ॥

विदारीचंदनतुकामृद्भाक्कामधुयष्टिभिः ।

कशेरुकेर्वारुबीजं तुव्यद्विजकणोत्पलैः ॥ ७३ ॥

- परमापत्तरमुस्तैश्च काकोक्यादिगणेन च ।
 सिद्धं तु शीतले तस्मिन् घृतार्थं मधु निक्षिपेत् ॥ ७४ ॥
 मध्वर्धं शर्कराचूर्णं क्षिप्रवांन्माथ्य निधापयेत् ।
 निहंति मूत्रकृच्छ्राणि मूत्रदोषांश्च शर्कराम् ॥ ७५ ॥

ಶತಾವರ್ಯಾದಿ ಘೃತ

ಶತಾವರಿ ಬೇರನ್ನು ಜಜ್ಜಿ ತೆಗೆದ ಸ್ವರಸ ಕುತ್ರಿ 4, ನಸುಗುನ್ನು ಬೇರನ್ನು ಜಜ್ಜಿ ತೆಗೆದ ರಸ ಕುತ್ರಿ 4, ದನದ ತುಪ್ಪ ಕುತ್ರಿ 2, ಹಾಲು ಕುತ್ರಿ 4, ಕಲ್ಕಕ್ಕೆ ವಿದಾಂಗಡ್ಡೆ, ಚಂದನ, ತುಗಾಕ್ಷಿರೀ, ದ್ರಾಕ್ಷೆ, ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಮಧು, ಕರಿಭದ್ರಮುಷ್ಟಿ, ಸೌತೆ ಬೀಜ, ಬಿದಿರುಪು, ಕಾವಿಮಣ್ಣು, ಹಿಪ್ಪಿಲಿ, ನೆಲಸಂವಿಗೇಗಡ್ಡೆ, ಓರಿಲೆತ್ತಾಮರ, ವಿನಾನಂಗಾಣಿ, ಭದ್ರಮುಷ್ಟಿ, ಕಾಕೋಳ್ಯಾದಿ ಗಣ (ಬುಗುಡಿ ಹೂವಿನ ಗಡ್ಡೆ, ಕಾಕೋಲೀ, ಕ್ಷೀರ ಕಾಕೋಲೀ, ಮೇದಾ, ಮಹಾಮೇದಾ, ಕಾಟುದ್ದು ಬೇರು, ಹೆಸರು ಬೇರು, ಜೀವಕ, ಋಷಭಕ) ಇವು ಪುತ್ರಿಯೊಂದು ಬಗೆ ಕೈಂಜಿ 2 ಚೂರ್ಣಿಸಿ, ಕಲ್ಕ ಹಾಕಿ, ಪಾಕದಲ್ಲಿಳಿಸಿದ ತರುವಾಯ, ಜೀನುತುಪ್ಪ ಕುತ್ರಿ 1 ಅದರ ಅರ್ಧಾಂಶ ಸಕ್ಕರೆಯನ್ನೂ ಸೇರಿಸಿ ಮರ್ದನಮಾಡಿ ಸೇವಿಸಲು, ಮೂತ್ರಕ್ರಚ್ಚು ರೋಗ ವನ್ನೂ, ಮೂತ್ರವೋಷ ರೋಗಗಳನ್ನೂ, ಶರ್ಕರಾ, ಅಶ್ಮರಿ ರೋಗವನ್ನೂ, ಹೋಗಲಾಡಿಸುವುದು.

॥ आकुल्यादि घृतम् ॥

- आकुलीवीजकतकपारंतीमूलरातिभिः ।
 मेहारिमूलामलकभद्रकिंशुकवल्कलैः ॥ ७६ ॥
 वृश्चीवांशुमतीद्वंद्वगोक्षुरैः क्वथिते जले ।
 सिद्धं सुदुग्धं तु घृतं शतावर्ग्याज्यकलकवन् ॥ ७७ ॥
 शर्करासहितश्चैतत्सेवनान्मेहनाशनम् ।

ಆಕುಲ್ಯಾದಿ ಘೃತ

ಆವೀರಕುರು, ತೇಟಾಂಪರಕು, ತೆಚ್ಚಿ ಬೇರು, ಅರಸಿನ, ಎಕನಾಯಕ ಬೇರು, ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿ ಸಿಪ್ಪೆ, ಚೆರೂವುಳ ಬೇರು, ಮುರಿಕಿನ ಕೆತ್ತೆ, ತೆಗ್ಲಾಮೆ ಬೇರು, ಓಲೆಲೆ, ಮೂರೆಲೆ ಬೇರು, ನೆಗ್ಗಿನಮುಳ್ಳು, ಶತಾವರೀ ಘೃತಕ್ಕೆರುವ ಔಷಧಿಗಳು ಇವಕ್ಕೆ ಕಲ್ಪನಾಗಿರುವುದು. ಸಕ್ಕರೆ ಕೂಡಾ ಹಾಕಿ ಪ್ರಮೇಹ ಗಳಿಗೆ ಕೊಡುವುದು.

॥ ಧಾನ್ವಂತರಘೃತಮ್ ॥

ದಶಮೂಲ ಶತೆ ದಂತಿ ಸುರಾಹ್ನಾ ದ್ವಿಪುನರ್ನವಮ್ ॥ ೨೮ ॥

ಮೂಲಂ ಸುಖ್ಯಾರ್ಕಯೋಃ ಪಞ್ಚಾ ಭೂಕದಂವಮರೂಪಕರಮ್ :

ಕಂಜವರಣಾನ್ಮೂಲಂ ಪಿಪ್ಪಲಯಾಃ ಪೌಷ್ಕರಂ ಚ ಯತ್ ॥ ೨೯ ॥

ಪೃಥ್ವದಶಪಲಪ್ರಸ್ಥಾನ್ಯವಕಾಲಕುಲತೃತಃ :

ತ್ರಿಶೋಷ್ಣಗುಣಿತೆ ತೋಃ ವಿಪಚೆತ್ ಪಾದವರ್ತಿನಾ ॥ ೩೦ ॥

ತೆನ ದ್ವಿಪಿಪ್ಪಲಿ ಚವ್ಯವಚಾನಿಚ್ಚುಲರೋಹಿಪೈಃ :

ತ್ರಿವೃದ್ಧಿಙ್ಗ ಕಂಪಿಲ್ಲ ಭಾಷ್ಣಿ ವಿಶ್ವಶ್ಚ ಸಾಧಯೆತ್ ॥ ೩೧ ॥

ಘೃತಂ ಪ್ರಸ್ಥಂ ಜಯೇತ್ಸರ್ವಾನೇಹಾನ್ ಪಿಟಕಾಚಿತಾನ್ ।

ಪಾಂಡುವಿದ್ರಧಿಗುಲ್ಮಮಾರ್ಶಶೋಷಶೋಫಗಾರೋದ್ರಮ್ ॥ ೩೨ ॥

ಕುಶ್ಠೋನ್ಮಾಧಾವಪ್ಸ್ಮಾರಂ ಧಾನ್ವಂತರಮಿದಂ ಘೃತಮ್ ॥ ೩೩ ॥

ಧಾನ್ವಂತರ ಘೃತ

ದಶಮೂಲಂಗಳು, ನಾಗದಂತೀ ಬೇರು, ಕಜ್ಜೂರ, ದೇವದಾರು, ಪುನರ್ನವೆ ಬೇರು, (ಎರಡುವಿಧ) ಕಳ್ಳಿ ಬೇರು, ಎಕ್ಕೆ ಬೇರು, ಅಣಿಲೆಕಾಯಿ ಸಿಪ್ಪೆ, ಭೂಕದಂಬ, ಭಲ್ಲಾತಕ, ಕೊಂಗುಮರದ ಕೆತ್ತೆ, ನೀರ್ಮಾಡಳ ಬೇರು, ಹಿಪ್ಪಿ, ಪುಷ್ಕರಮೂಲ, ಇವು ಬೇರೆ ಹತ್ತು ಪಲ. ಯವಧಾನ್ಯ ಬುಗಂ ಹಣ್ಣು, ಹುರುಳಿ, 30 ಪಲ. ಅಷ್ಟಮಾಂಶ ಜಲಸೇರಿಸಿ, ¼ ಮಾಡಿ

ಹಿಪ್ಪಿ, ಅತ್ತಿ ಹಿಪ್ಪಿ, ಕಾಡುಮೆಣಸಿನ ಬೇರು, ಬಜಿ, ಕಾನಾಂಚಿ, ತುಂಬೆ ಬೇರು, ತ್ರಿಗಡೆ, ವಾಯುವಿಳಂಗೆ ಬೀಜ, ಕಂಬಿಪ್ಪಾಲಬೇರಿನ ಸಿಪ್ಪೆ, ಕಿರು ತೇಗು, ಒಣತುಂತಿ, ಪ್ರಸ್ಥಘೃತವನ್ನು ಪಾಕಮಾಡಿ ಸೇವಿಸಲು ವಿಟಕ ಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಎಲ್ಲಾ ವಿಧದ ಮೇಹ, ಪಾಂಡು, ವಿದ್ರಧಿ, ಗುಲ್ಮ, ಅರ್ಶ, ಬೀಗು, ಗರೋದರ, ಮುಂತಾದಕ್ಕೆ ದಿವ್ಯೌಷಧ.

॥ ಪರ್ಪಣಾದಿ ಷೃತಮ್ ॥

ಪರ್ಪಣರಸೋನಮ್ಬುಡಾಶಕ್ರಲತಾಯಕ್ಷದ್ಕಸ್ವರಸೇ ।

ಕೃಷ್ಣಾದ್ವಿಜೀರಕೈಃ ಸಾಝಂ ಚಿತ್ರಾತೈಲಸಮನ್ವಿತಂ ಸಿದ್ಧಮ್ ॥ ೮೪ ॥

ವೃದ್ಧಿಹರಂ ಚೌದ್ವಿಙ್ಗಂ ಸಪದಿ ಪ್ರಲೇಪನಾಭ್ಯಾಮ್ ॥ ೮೫ ॥

ಪರ್ಪಣಾದಿ ಘೃತ

ಪಾವಿಟ್ಟು ಬೇರು, ಬೆಳ್ಳುಳ್ಳಿ, ಮುತ್ತಿರ್, ಇಂದ್ರವಲ್ಲಿ, ಕಯಿಂಜಿ ಕೈರು, ಹಿಪ್ಪಿ, ಜೀರಿಗೆ, ಸಣ್ಣಹರಳೆಣ್ಣೆ ಕೂಡಿಸಿ ಮಾಡಿದ ಘೃತವು ವಿದ್ರಧಿಗೆ ಹಿತಕರವು.

॥ ವರಣಾದಿ ಷೃತಮ್ ॥

ವರಣಚಿತ್ರಬಲ್ಲೆದ್ರಲತಾಭಯಾ ।

ಹೃಪುಷಯಕ್ಷದೃಗಾಶಿಕಗೌಷಧೈಃ ।

ಲಬಣಜೀರಕಾಹಿಕ್ರುಬಲಾಜಟಾ ।

ಸರಿಚಿವನ್ಯಸುರದ್ಭುಮದೀಪ್ಯಕೈಃ ॥ ೮೬ ॥

ಷೃತಮಥೋಽಽಶ್ವತೈಲಸಮನ್ವಿತಂ ಸಕಲವೃದ್ಧಯುದ್ರಾಮಯ ಗುಲ್ಮನುತ್ ॥

ವರಣಾದಿ ಘೃತ

ನೀರ್ಮೂದಳ ಬೇರು, ಸಣ್ಣಹರಳು ಬೇರು, ಕಡೀರ ಬೇರು, ಇಂದ್ರ ವಲ್ಲಿ, ಅಣೆಲೆಕಾಯಿ ಸಿಪ್ಪೆ, ಬೆಟ್ಟುಕರಂಡೆ ಬೇರು, ಕಯಂಜಿ ಬೇರು, ಚಿತ್ರಮೂಲ ಬೇರು, ಹಿಪ್ಪಿಲಿ, ತುಂತಿ, ಇಂದುಪ್ಪು, ಜೀರಿಗೆ, ಇಂಗು, ಕಡೀರ

ಬೇರು, ಜಟಾಮಾಂಸಿ, ಕಾಡುಕರಿಮೆಣಸು ಬೇರು, ದೇವದಾರು, ಓಮು ಕಾಳು, ಹರಳಿಣ್ಣೆ ಈ ಬಗೆಯ ಮದ್ದುಗಳನ್ನು ಜೂರ್ಜಿಸಿ, ಕಲ್ಕ ಹಾಕಿ ಸಾಕಮಾಡಿ ಇಳಿಸಿ ಸೇವಿಸಲು ವೃದ್ಧಿ, ಉದರ, ಗುಲ್ಮ ಇವುಗಳಿಗೆ ಉತ್ತಮ.

॥ ಪುನರ್ನವಾದಿ ವೃತಮ್ ॥

ಪುನರ್ನವಾಸ್ಯಾರ್ಥತುಲಾಂ ತುಲಾಂ ಸ್ಫೋಡ್ಯಾಭುಜ್ಜಮಾನ್ ।

ದಶಮೂಲಸ್ಯ ಪಂಚಾಶತ್ ಪಲಾನಿ ಲಙ್ಘನಸ್ಯ ಚ ॥ ೮೭ ॥

ತಾವಂತಿ ತೋ ನಿಷ್ಕಾಠ್ಯ ತೇನ ಪ್ರಸ್ಯಂ ವೃತಾನ ಪಚೇತ್ ।

ಪುಂಡಿತೈಲಯುಕ್ತಂ ವಾ ಕೃಣ್ಣಾತನ್ಮೂಲಸೈಖವೈಃ ॥ ೮೮ ॥

ಯಥಾಮ್ಬುಕಮೃದ್ವಿಕಾಯವಾನಿವಿಶ್ವಭೇಷಜೈಃ ।

ಪೃತೈರ್ಹಿಂಜ್ವಾದಿನಾ ವಾಪಿ ಪ್ರತಿವಾಪಂ ವಿನಿಕ್ಷಿಪೇತ್ ॥ ೮೯ ॥

ಸುಧಗ್ಧಂ ಸಾಧಿತಂ ತತು ಶ್ವಲಗುಲ್ಮೋದರಾಪಹಮ್ ।

ಪುನರ್ನವಾದಿ ಘೃತ

ಪುನರ್ನವೇ ಬೇರು 50 ಪಲ, ಪುಡಯಾವ್, ಎಲತ್ತರಿ, ದಶ ಮೂಲಂಗಳು, ಬೆಳ್ಳುಳ್ಳಿ ಕಾಳು, ಇವುಗಳ ಕಷಾಯಕ್ಕೆ ಒಂದು ಪ್ರಸ್ಥ ತುಪ್ಪ, ಎರಂಡತೈಲ, ದನದ ಹಾಲು, ಕಲ್ಕಕ್ಕೆ ಹಿಪ್ಪಿಲಿ, ಕಾಡುಹಿಪ್ಪಿ ಬೇರು, ಇಂದುಪ್ಪು, ಜ್ಯೇಷ್ಠಮಧು, ದ್ರಾಕ್ಷೆ, ಜೀರಿಗೆ ಕಾಳು, ಒಣಶುಂಠಿ, ಇಪ್ಪೆ ತಿರುಳು, ಇವು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕೈಂಜಿ 3½ಯಂತೆ ಸೇರಿಸಿ ಜೂರ್ಜಿಸಿ, ಕಲ್ಕ ಸೇರಿಸಿ, ಪಾಕದಲ್ಲಿಳಿಸಬೇಕು. ಅಥವಾ ಹಿಂಗ್ವಾದಿ ಕಲ್ಕ, ಕಾಡುಹಿಪ್ಪಿ ಬೇರು, ಕಾಡುಮೆಣಸಿನ ಬೇರು, ಚಿತ್ರಮೂಲ ಬೇರು (ಶುದ್ಧಿ), ಎಲಕ್ಕಿ, ಅಯವೋದಕ, ಇಂಗು ಸೇರಿಸಿ ಸೇವಿಸಲು ಶೂಲ, ಗುಲ್ಮ, ಮಹೋದರ ಈ ರೋಗಗಳನ್ನು ವಿನಾಶಗೊಳಿಸುವುದು.

॥ ಶ್ವಲಾರಿವೃತಮ್ ॥

ಸ್ಫೋಡ್ಯಾಭುಜ್ಜಮಾದಾಯ ಸ್ವರಸಂ ಯಂತ್ರಪಿಡಿತಮ್ ॥ ೯೦ ॥

ಅತುರ್ಗುಣರಸೇ ತಸ್ಮಿನ್ ವೃತಪ್ರಸ್ಯಂ ವಿಪಾಚಯೇತ್ ।

ದ್ವಿಪಂಚಮೂಲಸ್ಯ ರಸಃ ಪ್ರಸ್ಯಂ ಪ್ರಸ್ಯಂ ಪ್ರಹಾಪಯೇತ್ ॥ ೯೧ ॥

अत्र कल्कानिमान् दद्यात्कार्पिकाणि भिषग्वरः ।
पंचभिर्लवणैर्युक्तं त्रिकटुत्रिफलान्वितम् ॥ ९२ ॥

कारवीकटुरोहिण्यौ मातुलुंगफलं तथा ।

द्विक्षारं हिङ्गुलवणमेलाचव्याजमोदकम् ॥ ९३ ॥

सृदर्वाका काकजिह्वां च देवदारु कदिल्लकम्

वज्रकं शर्पमूलं च त्रिषमुष्टैश्च पलकम् ॥ ९४ ॥

एतत् शूलरिकं नाम घृतमात्रेयनिर्मितम् ॥ ९५ ॥

ಶೂಲಾರಿ ಘೃತ

ಪುಡೆಯಾವ್ (ಎಲಿತ್ರಡಿ) ಇದರ ಸ್ವರಸ ಪ್ರಸ್ಥ 4. ದಶಮೂಲ ಕಷಾಯ ಪ್ರಸ್ಥದಂತೆ, ದನದ ತುಪ್ಪ ಪ್ರಸ್ಥ 1, ಕಲ್ಲುಕ್ಕೆ ವಿಳಯುಪ್ಪು, ನುರಕಲ ಉಪ್ಪು, ಬೆಡಿಯುಪ್ಪು, ಕಾರುಪ್ಪು, ಚಾರುಪ್ಪು. (ಪಂಚ ಲವಣ ಗಳು) ಕರಿಮೆಣಸು, ಹಿಪ್ಪಿಲಿ, ಶುಂಠಿ, ಅಣಿಲೆಕ್ಕಾ ಸಿನ್ನೆ, ಶಾಂತಿಕ್ಕಾ ಸಿನ್ನೆ, ನೆಲ್ಲಿಕ್ಕಾ ಸಿನ್ನೆ, ಕಂಜೀರಿಗೆ, ಕಟುಕರೋಹಿಣೀ ನೂತುಲುಂಗಫಲ, ತವಕ್ಕಾರ, ತುವರ್ಚಿಲಕ್ಕಾರ, ಇಂಗು, ಇಂದುಪ್ಪು, ಎಲಕ್ಕೆ, ಕಾಡು ಮೆಣಸಿನಬೇರು, ಓಮು ಕಾಳು. ದ್ರಾಕ್ಷೆ, ಸೆರಿಕುರುಂಬ, ದೇವದಾರು, ತೆಗ್ಲಾಮೆ ಬೇರು, ಚತುರಕ್ಕಳ್ಳಿ ಬೇರು, ದೊಡ್ಡಉತ್ತರಣೆ ಬೇರು, ಕಾಟ್ಟಪ್ಪಯಿಲ ಬೇರು (ಕರಿಲ್ಲಕೆ), ಇವು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಬಗೆ, ಕೈಂಜಿ 1½ಯಂತೆ ಸೇರಿಸಿ, ಜೂರ್ಣಿಸಿ, ಕಲ್ಲು ಸೇರಿಸಿ, ಪಾಕದಲ್ಲೆಳಿಸಿ ಸೇವಿಸಲು, ಆತಿಕರಿಣ ಶೂಲರೋಗವನ್ನು ಈ ಶೂಲಾರಿ ಎಂಬ ಘೃತವು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವುದು, ಎಂದು ಪೂಜ್ಯಪಾದರಾದ ಆಶ್ರಮಹರ್ಷಿಗಳಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು.

॥ आर्द्रकघृतम् ॥

तथार्द्रकस्य स्त्ररसे विपक्वं ।

तत्कल्कमाउर्यं सपयश्च तद्वत् ॥ ९६ ॥

ಅದ್ವೈತ ಘೃತ

ಹಸಿಶುಂಠಿ ರಸ, ದನದ ತುಪ್ಪ, ದನದ ಹಾಲು, ಆಯಾ ಪ್ರಮಾಣ ದಂತೆ ಸೇರಿಸಿ, ಕಲ್ಯಾಣಘೃತಕ್ಕೆ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಕಲ್ಪವನ್ನು ಸೇರಿಸಿ, ಪಾಕ ದಲ್ಲಿಳಿಸಿ ಈ ಘೃತವನ್ನು ಸೇವಿಸಲು, ಕಾಮಿಲಾರೋಗ, ಪಾಂಡುರೋಗ, ಇವುಗಳನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವುದು.

॥ ಕಲ್ಯಾಣಕಘೃತಮ್ ॥

ವರಾವಿಶಾಲಾವದ್ರೈಲಾದೇವದಾವೈಲವಾಲುಕೈಃ ।

ದ್ವಿಸಾರಿಬಾಹ್ನಿರಜನೀದ್ವಿಠಿರಾಫಲಿನಿನತೈಃ ॥ ೯೭ ॥

ವೃಹತೀಕೃಷ್ಣಮಂಜಿಷ್ಠಾನಾಗಕೇಸರದಾಡಿಮಃ ।

ವೆಲ್ಲತಾಲಿಸಪತ್ರೇಲಾಮಾಲತೀಮುಕುಲೋಪಲೈಃ ॥ ೯೮ ॥

ಮದಂತಿಪದ್ಮಕಹಿಮೈಃ ಕರ್ಷಾಶೈಃ ಸರ್ಪಿಷಃ ಪಚೇತ್ ।

ಪ್ರಸ್ಥಂ ಭೂತಗ್ರಹೋನ್ಮಾದಶ್ವಾಸಾಪಸ್ಸಾರಪಾಪ್ಸಜಿನ್ ॥ ೯೯ ॥

ಪಾಂಡೌ ಕುಠೈ ವಿಷೇ ಶೋಪೇ ಮೇಹೇ ಮೋಹೇ ಜ್ವರೇ ಗರೇ ।

ಅಗೇತಸ್ಯಲ್ಪಗ್ಜಸಿ ದೈವಾಪಹತಚೇತಾಸಿ ॥ ೧೦೦ ॥

ಅಮೇಧಸಿ ಸ್ವಲ್ಪದ್ವಾಚಿ ಸ್ಮೃತಿಕಾಮೇಽಲ್ಪವಾಚಕೇ ।

ಬಹುಪ್ರಮಾಙ್ಗಲಯಮಾಶುರ್ಯಂ ಕಾಂತಿಸೌಭಾಗ್ಯಪುಷ್ಪಿದಮ್ ॥ ೧೦೧ ॥

ಕಲ್ಯಾಣಕಮಿದಂ ಸರ್ಪಿಃ ಶ್ರೇಢಂ ಪುಂಸವನೇಷು ಚ ।

ಕಲ್ಯಾಣಕ ಘೃತ

ತ್ರಿಫಲೆಗಳು, ಕಾಡುಸೌತೆ ಬಳ್ಳಿ, ಸಣ್ಣ ಎಲಕ್ಕಿ, ದೇವದಾರು, ಎಲ ವಾಲುಕ, ನಾಮದ ಬೇರು, ಹಾಲುಬಳ್ಳಿ ಬೇರು, ಅರಸಿನ, ಮರದರಸಿನ ಸಿಪ್ಪೆ, ಓರೆಲಿ ಬೇರು, ಮೂರೆಲಿ ಬೇರು, ನೇರಳೆ ಪುಷ್ಪ, ತಗರ, ಸಣ್ಣ ಕುದನೆ ಬೇರು, ಕಂಕುಷ್ಪ, ಮಂಜಿಷ್ಠ ಕಡ್ಡಿ, ನಾಗಕೇಸರ, ದಾಳಿಂಬ ಸಿಪ್ಪೆ, ವಿಶಾಲಂ, ತಾಲೀಸಪತೆ, ಎಲಕ್ಕಿ, ಮಾಲತೀ ಪುಷ್ಪ, ನೆಲಸಂವಿಗೆ

ಗಡ್ಡೆ, ನಾಗದಂತಿ ಬೇರು, ಸದ್ಮಕಾಷ್ಠ, ಚಂದನ, ಇವುಗಳು ಕರ್ಷ ತೂಕ ಗಳಂತೆ ಸೇರಿಸಿ ಜೋರ್ಣಮಾಡಿ, ದನದ ತುಪ್ಪ ಪುಸ್ತ 1 ರೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿಸಿ, ಪಾಕಮಾಡಿ ಇಳಿಸಿ ಸೇವಿಸಲು, ಭೂತ ಪೀಡೆ, ಗ್ರಹ ಪೀಡೆ, ಶ್ವಾಸ, ಆಸ ಸ್ಮಾರ, ಪಾಂಡುರೋಗ, ಕುಷ್ಠರೋಗ, ವಿಷ, ಶೋಷ, ಮೇಹ, ವೋಹ ಜ್ವರ, ಧಾತುಕ್ಷೀಣತೆ, ಸ್ತುಕ್ಷೀಣಾತವ, ಮೇಧಾಶಕ್ತಿವಿಹೀನತ್ವ, ಮಿನ್ಮಿನ ಭಾಷಣ ಹೋಗಲಾಡಿಸಿ, ಬಲದಾಯಕ. ಕಲ್ಯಾಣಕಾರಕ, ಆಯುಷ್ಯ ಕಾಂತಿ ಸೌಭಾಗ್ಯದಾಯಕವಾಗಿರುವ ಈ ಕಲ್ಯಾಣಘೃತವು ಅತಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ತಮವಾಗಿದೆ.

॥ महाकल्याणघृतम् ॥

एभ्यो द्विसारिवादीनि जले पक्वैक विंशतिम् ॥ १०२ ॥

रसे तस्मिन् पचेत्सपिः गृष्टिक्षीरचतुर्गुणम् ।

वीरधिमेदाकाकोलीकपिकच्छुविवाणिभिः ॥ १०३ ॥

सूर्पघर्णीयुतैरेतैर्महाकल्याणकं स्मृतम् ।

बृहणं सन्निपातघ्नं पूर्वस्मादधिकं गुणैः ॥ १०४ ॥

ಮಹಾಕಲ್ಯಾಣ ಘೃತ

ಕೋವ ಬೇರು, ಕಾಡುಹುರುಳಿ ಬೇರು, ಮೇಹ, ಮಹಾಮೇದಾ ಕಾಕೋಳಿ, ಕ್ಷೀರಕಾಕೋಳಿ, ನೃಪೋಣಗು ಬೇರು, ವಿಷಾಣಿಕಾ ಬೇರು, ಉದ್ದಿನ ಬೇರು, ಹೆಸರು ಬೇರು, ಕಾಡುದ್ವು ಬೇರು, ಕಾಡುಹೆಸರು ಬೇರು, ಒಂದೇ ಕರುಹಾಕಿದ ದನದ ಹಾಲು, ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ಸಾರಿಬಾದಿಗಳಿಂದ ಪಾಕಮಾಡಿ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ಎಲ್ಲಾ ರೋಗಗಳಿಗೆ ಕೊಡಬಹುದು. ಇದು ಮಹಾಕಲ್ಯಾಣ ಘೃತ.

॥ कूष्मांडकघृतम् ॥

कूष्मांडकं समादाय जलद्रोगे विपाचयेत् ।

चतुर्भागाऽवशिष्टे तु कल्कद्रव्याणि पेषयेत् ॥ १०५ ॥

ಜಿವಂತಿಂ ಮುನ್ಸುಪರ್ಣಿಂ ಚ ಮುಸ್ತಾಂ ಪರ್ಪಡಕಂ ತಥಾ |
 ರಾಸ್ತಾಂ ಶ್ರುತಿಂ ಚ ಭಾಷ್ಣಿಂ ಚ ಪಿಪ್ಪಲಿಂ ಮಧುಯುಕ್ತಿಕಾಂ || ೧೦೬ ||
 ಸೈಧವಂ ಪಿಪ್ಪಲಿಮೂಲಂ ಚಿತ್ರಕಂ ಹಸ್ತಿಪಿಪ್ಪಲಿಂ |
 ಪೃಥಗರ್ಥಪಲಾನ್ಯೇತಾನ್ಯತಸ್ಸರ್ಪಿಶ್ಚತುರ್ಗುಣೇ || ೧೦೭ ||
 ಕ್ಷೀರೇ ಚಕ್ಷುರಸೇ ತದ್ವಿಚ್ಛನೈಶ್ಚೈವಾಪಿನಾ ಪಚೇತ್ |
 ಪ್ತತ್ಸರ್ಪಿಃ ಪಿಯಮಾನ್ ಸರ್ವಕ್ಷಯವಿನಾಶನಂ || ೧೦೮ ||
 ವಿಶೇಷಾಪ್ತಿಜ್ಜಂ ಶಾಂಭಂ ಗುಲ್ಮಂ ಸವಿಪಮಜ್ವರಂ |
 ಹಂತಿ ಕ್ಷುಮಾಂಡಕವೃತಮೇತದ್ವಿಧಯ ಬಲಪ್ರದಂ || ೧೦೯ ||

ಕೂಷ್ಮಾಂಡಕ ಘೃತ

ಕೂಷ್ಮಾಂಡವನ್ನು ತೆಗೆದು ದ್ರೋಣಜಲದಲ್ಲಿ ಪಾಕಮಾಡಿ, ನಾಲ್ಕನೇ
 ಒಂದುಪಾಲು ಉಳಿದಮೇಲೆ, ಬುಗುಡಿಕೂವಿನಗಡ್ಡೆ, ಕಾಡುಹೆಸರು ಬೇರು,
 ಭದ್ರಮುಷ್ಟಿ, ಸರ್ಪಟಕ, ಕೆಂಪರತ್ತೆ, ಒಣಶುಂಠಿ, ಕಿರುತೇಗು ಬೇರು,
 ಹಿಪ್ಪಿ, ಜ್ಯೇಷ್ಠಮಧು, ಇಂದುಪ್ಪು, ಹಿಪ್ಪಿಮೂಲ, ಚಿತ್ರಮೂಲ, ಗಜಹಿಪ್ಪಿ,
 ಇವು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಬಗೆಯೂ 1/2 ಪಲಗಳಂತೆ ಕಲ್ಪಮಾಡಿ ಸೇರಿಸಬೇಕು.
 ನಾಲ್ಕುಪಾಲು ಹಾಲು, ಅಷ್ಟೇ ಕಬ್ಬಿನ ರಸ. ಈ ಘೃತವನ್ನು ಮೃದ್ಧಗಿ
 ಯಿಂದ ಪಾಕಮಾಡಿ, ಸರ್ವ ಕ್ಷಯರೋಗಗಳಿಗೂ, ಗುಲ್ಮ, ವಿಷಮಜ್ಜರ
 ಗಳಿಗೂ ಕೊಟ್ಟಲ್ಲಿ ಶಮನ. ಈ ಕೂಷ್ಮಾಂಡಕಘೃತವು ವರ್ಣ್ಯವಾಗಿಯೂ
 ಬಲಪ್ರದವಾಗಿಯೂ ಇದೆ.

|| ಮಹಾಕ್ಷುಮಾಂಡಕವೃತಂ ||

ಕ್ಷುಮಾಂಡಕ ವಿದಾರಿಕ್ಷು ವಾಸಾ ಭಾತ್ರಿ ಶತಾವರಿ |
 ರಂಭಾ ಶ್ವದಂಶ್ಚ ಜಿವಂತಿ ವಾಜಿಗಂಧಾ ಮಹಾಬಲಾ || ೧೧೦ ||
 ಸಾರಿಬಾ ಜಲಮೇತೆಪಾಂ ಪ್ರಸ್ಥಂ ಪ್ರಸ್ಥಂ ಪೃಥಕ್ ಪೃಥಕ್ |
 ನಾಡಿಕೇರೋದಕಂ ಪ್ರಸ್ಥಂ ದ್ವಿಪ್ರಸ್ಥಂ ಗೋವೃತಸ್ಯ ಚ || ೧೧೧ ||

ಅಜಾನಾಂ ಚ ಪಯಃಪ್ರಸ್ಥಂ ಕಲ್ಕದ್ರವ್ಯಾಣಿ ಪೇಷಯೇತ್ |
 ದ್ರಾಕ್ಷಾದಾಡಿಮಱ್ಜೂರಧಾನ್ಯಜೀರಕಚಂದನಮ್ || ೧೧೨ ||
 ಯಥೈ ತ್ರಿಜಾತಕಂ ಮುಸ್ತಾ ಪಚ್ಚಕೋಲಂ ಲವಣಕಮ್ |
 ವಿಡಙ್ಗಽಪಿ ತಕ್ಕೋಲಂ ಪಚ್ಚಕೋಶೀರವಾಲಕಮ್ || ೧೧೩ ||
 ರಜನೀ ತ್ರಿಫಲಾ ಕ್ರುಶ್ಣಂ ಸಾರಿವಾ ನಾಗಕೇಸರಮ್ |
 ಕೌಂತೀ ಯವಾನಿ ವಾಸಾರವ್ಯಂ ಮರೀಚಂ ಕೃಷ್ಣಜೀರಕಮ್ || ೧೧೪ ||
 ಉತಾನಿ ಸಮಭಾಗಾನಿ ಕಲ್ಕಕೃತ್ಯ ವಿಪಾಚयेತ್ |
 ನವವಕ್ಷೇಣ ದಂಡೇನ ವಿಪಚೇತ್ ಭಿಷಗುತ್ತನಃ || ೧೧೫ ||
 ಔದ್ರಪ್ರಸ್ಥಂ ವಿನಿಕ್ಷಿಪ್ಯ ದಿನಪೂರ್ವಂ ವೃತಂ ಪಿಬೇತ್ |
 ಜ್ವರಕಾಸಕ್ಷಯಶ್ವಾಸವಾತರಕ್ತವಿಪಾರ್ತಿಜಿತ್ || ೧೧೬ ||
 ರಕ್ತಗುಲ್ಮಂ ರಕ್ತಪಿತ್ತಮಸ್ಥಿಸ್ನಾವಂ ಚ ಶೋಣಿತಮ್ |
 ಮೂತ್ರಕೃಶ್ಣಾಽಮರೀಪಾಂಡುಕಾಮಿಲಾಮೇಹನಾಶನಮ್ || ೧೧೭ ||
 ಅನ್ಯಾಂಶ್ಚ ಪಿತ್ತಜಾನ್ ರೋಗಾನ್ ವಾತಜಾನಪಿ ನಾಶयेತ್ |
 ಸಾಙ್ಗಲ್ಯಂ ಪೂಜಿತಂ ಶ್ರೇಷ್ಠಂ ಬಲಧಾತುವಿವರ್ಧನಮ್ || ೧೧೮ ||
 ನರಾಣಾಂ ವೀರ್ಯವೃದ್ಧಿಂ ಚ ತಥಾ ಸ್ತ್ರೀಣಾಂ ತತೋಽಘಿಕಮ್ |
 ವಂಶ್ಯಾನಾಂ ಲಭತೇ ಗರ್ಭಂ ಗರ್ಭಿಣೀನಾಂ ಚ ಶಸ್ಯತೇ || ೧೧೯ ||
 ಮಹಾಕೃಷ್ಣಾಂಡಕಂ ಸರ್ಪಿರಶ್ಚಿಖ್ಯಾಂ ನಿರ್ಮಿತಂ ಪುರಾ |

ಮಹಾಕೃಷ್ಣಾಂಡಕ ಘೃತ

ಕೃಷ್ಣಾಂಡಕ ರಸ, ನೆಲಕುಂಬುಳುಗಡ್ಡೆಯ ರಸ, ಕಬ್ಬಿನ ರಸ, ಅಡ್ಲೋಗೆ ರಸ, ಹಸಿ ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿ ರಸ, ಶತಾವರೀ ರಸ, ಕದಳೀಬಾಳೆಯ ಗಡ್ಡೆಯ ರಸ, ನ್ಯಾಸೋಣಗು, ಜೀವಂತೀ, ಅಶ್ವಗಂಧಿ, ದೊಡ್ಡ ಕಡರ ಬೇರು, ನಾಮದ ಬೇರು, (ಇವುಗಳ ಕಷಾಯ) ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಒಂದೊಂದು ಪ್ರಸ, ನಾಳಿಕೇರೋದಕ ಪ್ರಸ 1, ದನದತುಪ್ಪ ಪ್ರಸ 2, ಆಡಿನಹಾಲು ಪ್ರಸ, ಕಲ್ಲುದ್ರವ್ಯಗಳು—ದ್ರಾಕ್ಷೆ, ದಾಳಿಂಬ ಸಿಪ್ಪೆ, ಖರ್ಜೂರ,

ಕೊತ್ತಂಬರಿ ಬೀಜ, ಜೀರಕ, ಚಂದನ, ಜ್ಯೇಷ್ಠಮಧು, ಎಲಕ್ಕಿ, ಲವಂಗ ಜೆಕ್ಕೆ, ತಮಾಲಪತ್ರಿ, ಭದ್ರಮುಷ್ಟಿ, ಹಿಪ್ಪಿ, ಕಾಡುಹಿಪ್ಪಿ ಬೇರು, ಕಾಡುಮೆಣಸಿನ ಬೇರು, ಚಿತ್ರಮೂಲ (ಶುದ್ಧಿ), ಒಣಶುಂಠಿ, ಲವಂಗ, ವಾಯುವಿಳಂಗ, ತಕ್ಕೋಲ, ಪದ್ಮಕಾಷ್ಠ, ಲಾಮಂಚ, ಎಲವಾಲುಕ, ಅರಸಿನ, ಅಣಿಲೆಕಾಯಿ ಸಿಪ್ಪೆ, ಶಾಂತಿಕಾಯಿ ಸಿಪ್ಪೆ, ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿ ಸಿಪ್ಪೆ, ಆವ್ವಲ್ ಕಂಕುಷ್ಠ, ನಾಮದ ಬೇರು, ನಾಗಕೇಸರಿ, ಆರೇಣಕ, ಅಯವೋದಕ, ಆಡ್ಲೋಗೆ ಬೇರು, ಕರಿ ಮೆಣಸು, ಕರಿಜೀರಿಗೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿ, ಪಾಕಮಾಡಿ, ಗಾಳಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಒಂದುಪ್ರಸ್ಥ ಜೇನುತುಪ್ಪ ಸೇರಿಸಿ, ಜೆನ್ನಾಗಿ ಮಿಶ್ರಿಸಿ ಸೇವಿಸಲು ಜ್ವರ, ಕಾಸ, ಕ್ಷಯ, ಶ್ವಾಸ, ವಾತರಕ್ತ, ಅಸ್ಥಿಸ್ರಾವ, ಮೂತ್ರಕ್ವಚ್ಛ್ರ, ಅಶ್ಮರೀ, ಪಾಂಡುರೋಗ, ಕಾಮಿಲಾ, ಮೇಹ, ವಿತ್ತದಿಂದುಂಟಾದ ಸಕಲ ರೋಗಗಳೂ, ವಾತರೋಗಗಳೂ ಶಮನವಾಗಿ ವೀರ್ಯವೃದ್ಧಿಯಾಗುವುದು. ಈ ಮಹಾಕೂಷ್ಮಾಂಡ ಘೃತವು ವಂಧ್ಯಾಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೂ, ಗರ್ಭಿಣಿ ಯರಿಗೂ ಹಿತಕರವು.

॥ ಜಿವಂತ್ಯಾದಿ घृतम् ॥

तृणं पचेत् जीवन्त्या द्रोगेऽपि पादशोधिते ॥ १२० ॥

तत्काथे द्विगुणक्षीरं घृतप्रस्थं विपाचयेत् ।

प्रपौडरीककाकोष्ठीपिप्पलीलोम्लसैंधवैः ॥ १२१ ॥

शताह्वामधुकद्राक्षासितादारुफलत्रयैः ।

कार्षिकैर्विंशति तस्पीतं तिमिरापहरं परम् ॥ १२२ ॥

ಜೀವಂತ್ಯಾದಿ ಘೃತ

ಬುಗುಡಿಹೂವಿನ ಗಡ್ಡೆ 100 ಪಲವನ್ನು 32 ಕುತ್ರಿ ಜಲದಲ್ಲೆ ಬತ್ತಿಸಿ, ಕುತ್ರಿ 8ನ್ನು ಗಾಳಿಸಿ ಇಳಿಸಿ, ಘೃತ ಪ್ರಸ್ಥ 1, ದನದ ಹಾಲು ಕುತ್ರಿ 2 ಕೂಡಾ ಹಾಕಿ, ಕಬ್ಬು, ಕಾಕೋಳಿ, ಹಿಪ್ಪಿಲಿ, ಪಾಜೋಟ ಕೆತ್ತೆ, ಇಂದುಪ್ಪು, ಸತಾಪೆ, ಜ್ಯೇಷ್ಠಮಧು, ದ್ರಾಕ್ಷೆ, ಸಕ್ಕರೆ, ದೇವದಾರು, ತ್ರಿಫಲೆಗಳು, ಇವು

ಗಳು ಕೈಂಜಿ 3-3ರಂತೆ ಸೇರಿಸಿ ಜೂರ್ನಿಸಿ, ಕಲ್ಮನೂಡಿ ಸೇರಿಸಿ ಪಾಕ ದಲ್ಲಿಳಿಸಿ, ಸೇವಿಸಲು, ತಿಮಿರ ರೋಗವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣ ಹೋಗಲಾಡಿಸುವುದು.

॥ ಪಟೋಲಾದಿ ವೃತಮ್ ॥

ಪಟೋಲಿನಿವಕಡ್ಡಕಾದಾವಿಸಿವ್ಯವರಾವೃಷಾಃ ।

ಸಖನ್ವಯಾಷತ್ರಾಯಂತಿ ಪರ್ಪತಂ ಪಾಲಿಕಂ ಪೃಥಕ್ ॥ ೧೨೩ ॥

ಪ್ರಸ್ಥಮಾಮಲಕಾನಾಂ ಚ ಕ್ವಾಥಯೇದರ್ಮಣಿಂಽಭಸಃ ।

ತದಾಡಕೇಽರ್ಧಲಿಕ್ತುಚೈಃ ವೃತಪ್ರಸ್ಥಂ ವಿಪಾಚಯೇತ್ ॥ ೧೨೪ ॥

ಮುಸ್ತಾಭೂನಿವಯಥ್ಯಾಹ್ನುತಜೋದೀಚ್ಯಚಂದನೈಃ ।

ಸಪಿಪ್ಪಲಿಕೈಸ್ತತ್ಪರ್ಪಿಃ ಪ್ರಾಣಕರ್ಣಾಕ್ಷಿರೋಗಾಜಿತ್ ॥ ೧೨೫ ॥

ವಿದ್ರಧಿಜವರದ್ರುಶ್ಚಾರ್ವಿಸರ್ಪಾಪಚಿಕ್ತುಶ್ಚತುತ್ ।

ವಿಶೇಷಾಚ್ಚ್ಚ್ಚುತಿಮಿರನಕಾಂಽಯೋಗ್ಯಾಽಗ್ಲದಾಹಹತ್ ॥ ೧೨೬ ॥

ಪಟೋಲಾದಿ ಘೃತ

ಕಾಡು ಪಟವಲ, ಕಹಿಬೇವಿನ ಜೆಕ್ಕೆ, ಕಟುಕರೋಹಿಣಿ, ಮರದರ ಸಿನ ಸಿಪ್ಪೆ, ಲಾಮಂಜೆ, ತ್ರಿಫಲೆಗಳು, ಆಡ್ಲೋಗೆ ಬೇರು, ಬಳ್ಳಿಲುರುಸಣಿಗೆ ಬೇರು, ಬ್ರಾಹ್ಮಿ, ಪರ್ಪಟಕ, ಇವು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪಲ 1ರಂತೆ, ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿ ಪುಸ್ತ 1, ಇವುಗಳನ್ನು ಕಷಾಯಮಾಡಿ ಗಾಳಿಸಿ, ಘೃತ ಪುಸ್ತ 1ನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಭದ್ರಮುಷ್ಟಿ, ಪುತ್ರಂಜ್ಯುಂಡಬೇರನ ಸಿಪ್ಪೆ, ಜ್ಯೇಷ್ಠಮಧು, ಕೊಡಗಪಾಲರಿ, ಇರಿವೇರಿ ದಂಡು, ಚಂದನ, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಇವು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಬಗೆಯೂ ಕೈಂಜಿ 3ರಂತೆ ಸೇರಿಸಿ ಜೂರ್ನಿಮಾಡಿ, ಕಲ್ಮ ಸೇರಿಸಿ, ಪಾಕಮಾಡಿ ಇಳಿಸಿ, ಈ ಘೃತವನ್ನು ಸೇವಿಸಲು, ಮೂಗು, ಕಿವಿ, ಕಣ್ಣು ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುವ ರೋಗಗಳೂ, ವಿದ್ರಧಿ, ಜ್ವರ, ದುಷ್ಟವ್ರಣ, ವಿಸರ್ಪ, ಅಪಚಿ, ಕುಷ್ಠ ಇವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹೋಗಲಾಡಿಸುವುದು. ವಿಶೇಷತಃ ಶುಕ್ಲ ರೋಗ, ತಿಮಿರ ರೋಗ, ರಾತ್ರಿ ಕಣ್ಣುಕಾಣದಿರುವಿಕೆ, ಉಷ್ಣವಿದಗ್ಧ, ನೇತ್ರ ದಾಹ ಇವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಶಮನಮಾಡುವುದು.

॥ त्रिफलादि घृतम् ॥

त्रिफलाष्टपलं क्वाथ्यं पादशेषं जलाढके ।
तेन तुल्यपयस्तेन त्रिफलापलकलकवान् ॥ १२७ ॥
अर्धप्रस्थे घृतात्सिद्धं सितया माक्षिकेण वा ।
युक्तं पिबेत्तात्तिमिरी तद्व्युक्तं वा वरारसम् ॥ १२८ ॥

त्रिफलादि ष्फुत

त्रिफलेगळ बरेज तेंगेदु केंवेल सिन्वे पल ८, कंषायकें नीरु कुत्ती ८ कुदिसि कुत्ती २, दनद तुप्प कुत्ती अर्ध, हाಲು कुत्ती २, बरेज सुलुद अदें त्रिफले पल १ न्नु ज्जोर्णिसि कळुमनाडि, पाक मनाडि इळिसिद ष्फुतकें सक्कुरे, ज्जेनु तुप्प सेंरिसि सेंविसलु, (त्रिफ लेंयु वस्त्रुगळत ज्जोर्णिवनन्नु सेंरिसबहुदु) तिमिर र्जोर्णवु लुपशमन हेंदुदुवुदु.

॥ क्षीरिद्रुमादिघृतम् ॥

क्षीरिद्रुमांक्रुरं मुंडीं गोजिह्वां जलकंदकम् ।
कारस्करातसीलोध्रशंभराणां च पल्लवम् ॥ १२९ ॥
वारंती मुकुळं दूर्वां क्षोदयित्वा तु तद्रसे ।
क्षिप्त्वा तद्विगुणं क्षीरं तथा तालघटीरसम् ॥ १३० ॥
सर्पिः पिबेत् सूक्ष्मपिष्टैर्दावीयष्टीद्विचंदनैः ।
जातीमुकुळशैलोत्थलाक्षाकतकसंयुतैः ॥ १३१ ॥
मंदपाके परिस्नाय्य शुद्धे पात्रे निधापयेत् ।
तर्पणाञ्च्योतनैरेतच्चेत्ररोगविनाशनम् ॥ १३२ ॥

नाल्यानारोदि ष्फुत

नाल्यु मुरगळ पल्लव, मुत्तीळ, प्पोन्नुंगाळी, नीर्गण्डे, कारसुर (शुद्ध), अगस्त्य पुष्प, लोर्णध्र ज्जेक्के, त्तेक्के, इवुगळ बरेज,

ತೆಚ್ಚಿ ನೋಟ್ಪ್ಪ, (ವಾರಂತೀ ಮುಕುಳಂ) ಕದಿಕೆಹುಲ್ಲು ಇವುಗಳು ಪಲ
1ರಂತೆ ಸೇರಿಸಿ ಕ್ವಾಥಮಾಡಿ, ಮರದರಸಿನ ಸಿಪ್ಪೆ, ಜ್ಯೇಷ್ಠಮಧು,
ಚಂದನ, ರಕ್ತಚಂದನ, ಜಾಜಿಮಲ್ಲಿಗೆಮೊಗ್ಗೆ, ಕಾವಿಮಣ್ಣು, ಕೋಲರಗು,
ತೇಟಾಂಪರಳು ಹಾಕಿ ಕಲ್ಮಮಾಡಿ, ಮಂದ ಪಾಕದಲ್ಲಿಳಿಸಿ, ಶುದ್ಧಪಾತ್ರ
ದಲ್ಲಿ ಇಡುವುದು. ಆ ಮೇಲೆ ತರ್ಪಣಾ, ಆಶ್ವಿನ್ಯೇತನಾದಿಗಳಿಂದ ನೇತ್ರ
ರೋಗಗಳಿಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸಿದ್ದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಹಿತಕರವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುವುದು.

॥ ಗೋಪಾತ್ಮಜಾದಿ घृतम् ॥

गोपात्मजाकमलचंदनसेव्यकुष्ठ ।

क्षीरिद्रुमाङ्कुरबिसोत्पलकंदमिश्रम् ।

दूर्वारसे जयति साधितमाज्यमाशु ।

क्षीरेण सार्धमिह सर्वविसर्पमुग्रम् ॥ १३३ ॥

ಗೋಪಾತ್ಮಜಾದಿ ಘೃತ

ನಾಮದಬೇರಿನ ಸಿಪ್ಪೆ, ತಾವರೆ ನಾಳ, ಚಂದನ, ಲಾಮಂಜ, ಕಂಕುಷ್ಠ, ನಾಲ್ಕು ಮರಗಳ ಪಲ್ಲವ, ತಾವರೆ ಕುಸುಮ, ನೆಲಸಂವಿಗೆ ಗಡ್ಡೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಜೂರ್ಣಮಾಡಿ, ಕಲ್ಮ ಕೂಡಿಸಿ, ಕದಿಕೆಹುಲ್ಲು ಇದನ್ನು ಜಜ್ಜಿ ತೆಗೆದ ಸ್ವರಸದಲ್ಲಿ ದನದ ತುಪ್ಪವನ್ನು ನಿಯುಕ್ತ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿ, ಪಾಕದಲ್ಲಿಳಿಸಿ ಸೇವಿಸಲು ಸರ್ವ ವಿಸರ್ಪ ರೋಗಗಳಿಗೂ ಹಿತಕಾರಿಯಾಗುವುದು.

॥ तालीसादि घृतम् ॥

तालीसं हीबेरं च मञ्जिष्ठां सारीबां तथा ।

मधुकं चंदनं लोत्रं कुङ्कुमं हरिचंदनम् ॥ १३४ ॥

उशीरं पद्मकं चैव मातुलुङ्गफलं वचम् ।

शताह्ला नागपुष्पं च पीतदारु हरिद्रकम् ॥ १३५ ॥

एतानि समभागानि कल्कं दृषदि पेधितम् ।
नवनीतं पचेत्प्रस्थं कल्कैरेभिः शनैर्भिषक् ॥ १३६ ॥
एतन्मुखगतं श्वित्रं सिधमानि पिटकास्तथा ।
तथाव्यङ्गविकारं च क्षिप्रमेतद्द्व्यपोहति ॥ १३७ ॥

ತಾಲೀಸಾದಿ ಘೃತ

ತಾಲೀಸಪತ್ರೆ, ಇರಿವೇರಿ ದಂಡು, ಮಂಜಿಷ್ಠ ಕಡ್ಡಿ, ನಾಮದಬೇರಿನ ಸಿಪ್ಪೆ, ಜ್ಯೇಷ್ಠಮಧು, ಚಂದನ, ಲೋಧ್ರಜಿಕ್ಕೈ, ಕುಂಕುಮಕೇಸರಿ, ರಕ್ತ ಚಂದನ, ಲಾಮಂಚ, ಪದ್ಮಕಾಷ್ಠ, ಮಾತುಲುಂಗ ಫಲದ ತಿರುಳು, ಸತಾವೆ, ನಾಗಕೇಸರಿ, ಮರದರಸಿನ ಸಿಪ್ಪೆ, ಅರಸಿನ ಇವುಗಳನ್ನು ಸಮ ತೂಕ ಸೇರಿಸಿ, ಚೂರ್ಣಿಸಿ, ಕಲ್ಲು ಸೇರಿಸಿ ಪಾಕಮಾಡಿದ ನವನೀತವು, ಮುಖಗತ ಶ್ವಿತ್ರರೋಗಗಳನ್ನೂ, ಸಿದ್ಧಗಳನ್ನೂ, ವಿಟಕಾ ವ್ಯಂಗಾದಿ ವಿಕಾರಗಳನ್ನೂ ಹೋಗಲಾಡಿಸಿ, ಸುಖಲಾವಣ್ಯಗಳನ್ನೀಯುವುದು.

॥ गृहण्यांतकघृतम् ॥

पाठाचव्यकरञ्जयुग्मशरपुंखाग्न्यद्वञ्छंठीरसे ।

सिद्धं सैंधवपञ्चकोलकविषद्विक्षारद्विग्वान्त्रुभिः ।

साजाजीद्वयदीप्यकैर्घृतमजादध्ना रसेनार्द्रका ।

भाङ्गीयांश्च रसेन वह्निजननं गुहमग्रहण्यांतकम् ॥ १३८ ॥

ಗೃಹಣ್ಯಾಂತಕ ಘೃತ

ಪಾಡಾವಳಿ ಗಡ್ಡಿ, ಕಾಡುಮೆಣಸಿನ ಬೇರು, ಕೊಂಗುರ ಮರದ ಕೆತ್ತೆ, ರಾವುಬೀಜ ಮರದ ಕೆತ್ತೆ, ಶರಪುಂಖ ಬೇರು, ಚಿತ್ರಮೂಲಬೇರು (ಶುದ್ಧಿ), ಭದ್ರಮುಷ್ಟಿ, ಒಣಶುಂಠಿ ಇವುಗಳು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಬಗೆಯೂ 2 ಪಲದಂತೆ ಜೆನ್ನಾಗಿ ಜಜ್ಜಿ, 16 ಕುತ್ತಿ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಕುದಿಸಿ, 4 ಕುತ್ತಿಯಲ್ಲಿ

ನಿಲ್ಲಿಸಿ, ದನದ ತುಪ್ಪ ಕುತ್ರಿ 1, ಅಡಿನ ಮೊಸರು ನೀರು ಕುತ್ರಿ 1, ಹ
ಶುಂಠಿ ರಸ ಕುತ್ರಿ 1, ಪುಳಿಯಾಂಲೆ ರಸ ಕುತ್ರಿ 1 ಕಲ್ಲುಕ್ಕೆ ಇಂದುಪ್ಪೆ
ಹಿಪ್ಪಿಲಿ, ಹಿಪ್ಪಿಮೂಲ, ಕಾಡುಮೆಣಸಿನ ಬೇರು, ಚಿತ್ರಮೂಲ ಬೇರು
(ಶುದ್ಧಿ), ಒಣಶುಂಠಿ, ಅತಿವಿಡಯ, ಯವಕ್ಕಾರ, ಸರ್ಜಿಕ್ಕಾರ, ಇಂಗ
ಇರುವೇರಿ ದಂಡು, ಜೀರಿಗೆ, ಕುರಾಶಾಣಿ, ಓಮುಕಾಳು ಇವು ಬೇರೆಬೇ
ಕೈಂಜಿ 1ರಂತೆ ಕಲ್ಲುವಾಡಿ ಸೇರಿಸಿ, ಪಾಕದಲ್ಲಿಳಿಸಿ ಸೇವಿಸಲು ಅಗ್ನಿಬ
ವನ್ನು ವರ್ಧಿಸಿ, ಗುಲ್ಮರೋಗ, ಗ್ರಹಣಿ ರೋಗಗಳನ್ನು ನಿವೃತ್ತಿಪಡಿಸುವುದು

॥ ಬ್ರಾಹ್ಮಿಗೃತಮ್ ॥

ದ್ರೌಿ ಪ್ರಸ್ಯೌ ಸ್ವರಸಾತ್ ಬ್ರಹ್ಮ್ಯಾಃ ಗೃತಪ್ರಸ್ಯಂ ಚ ಸಾಧಿತಮ್ ।

ವ್ಯೌಷ್ಠ್ಯಾಮಾನ್ರಿವೃಹಂತಿಶಿಂಖಪುಷ್ಪಿನೃಪಡ್ಧುಮೈಃ ॥ ೧೩೯ ॥

ಸಸಸಲಾಕ್ರಮಿಹರೈಃ ಕಲ್ಕಿತೈರಕ್ಷಸಂಮಿತೈಃ ।

ಫಲವೃಡ್ಯಾ ಪ್ರಯುಜ್ಜಿತ ಪರಂ ಮಾತ್ರಾ ಚತುಫಲಮ್ ॥ ೧೪೦ ॥

ಽನುಮಾದಕ್ರುಷ್ಣಾಪಸ್ಸಾರಹರಂ ವಂಶ್ಯಾಸುತಪ್ರದಮ್ ।

ವಾಕ್ಸ್ವರಸ್ಮೃತಿಮೇಧಾಕ್ರುಡ್ಧನ್ಯಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಿಗೃತಂ ಸ್ಮೃತಮ್ ॥ ೧೪೧ ॥

ಅಪರಬ್ರಾಹ್ಮೀ ಘೃತ

ಬ್ರಾಹ್ಮೀ ಸ್ವರಸ 2 ಪುಸ್ಥ, ಘೃತಪುಸ್ಥ 2, ಕರಿಮೆಣಸು, ಹಿಪ್ಪಿಲಿ
ಶುಂಠಿ, ತ್ರಿಗಡೆ. ಕರಿತ್ರಿಗಡೆ, ನಾಗದಂತಿ ಬೇರು, ಶಂಖಪುಷ್ಪ ಬೇರು
ಕೊಂದೆಮರದ ಬೇರು, ಹಾಲೆಮರದ ಕೆತ್ತೆ, ವಾಯುವಿಳಂಗ ಇವುಗಳನ್ನು
ಜೂರ್ಣಿಸಿ, ಕಲ್ಲು ಸೇರಿಸಿ, ಸುಪಾಕದಲ್ಲಿಳಿಸಿ ಸೇವಿಸಲು, ಉನ್ನಾಡ
ಕುಷ್ಠ, ಅಪಸ್ಮಾರ ಇವುಗಳನ್ನು ನಿವೃತ್ತಿಪಡಿಸಿ, ವಾಕ್ ಸ್ವರ, ಸ್ಮೃತಿ
ಮೇಧಾಶಕ್ತಿ ಇವುಗಳನ್ನು ವೃದ್ಧಿಸುವುದು.

॥ ಅಶ್ವಿಂಗೃತಮ್ ॥

ವಚ್ಚೆಡುಲೇಖಾಮೃತಕೀಃ ಶಂಖಪುಷ್ಪಿನೃಪಿಶತಾವರೀ ।

ಬ್ರಹ್ಮಸೋಮಾಸ್ಮೃತಾಬ್ರಹ್ಮೀಕಲ್ಕಿಕೃತ್ಯಪಲಾಂಶಿಕಾಃ ॥ ೧೪೨ ॥

अष्टाङ्गं विषचेत्सर्पिः प्रस्थं क्षीरं चतुर्गुणम् ।

तस्पीतं धन्यमायुष्यं वाङ्मैधास्मृतिबुद्धिकृत् ॥ १४३ ॥

ಅಷ್ಟಾಂಗ ಘೃತ

ಬಜೆ, ಉತ್ತರಣೆ, ಮುತ್ತಿಳ್, ಶಂಖಪುಷ್ಪದ ಬೇರು, ಶತಾವರಿ, ಲೆಕಾಯಿ ಸಿಪ್ಪೆ, ಅಮೃತಬಳ್ಳಿ, ಬ್ರಾಹ್ಮಿ ಇವುಗಳ ಕಲ್ಕ ಮಾಡಿ, ಲ್ಕು ಪಾಲು ಹಾಲು ಸೇರಿಸಿ, ಘೃತವನ್ನು ಪಾಕಮಾಡಿ ಇಳಿಸಿ ಸೇವಿ ೦ ಆಯುಷ್ಯ, ಬುದ್ಧಿ, ವಾಕ್, ಸ್ಮೃತಿ ಇವುಗಳಿಗೆ ವಿಶೇಷತಮ.

॥ ಸಾರಸ್ವತಘೃತಮ್ ॥

त्रिफला लक्ष्मणानंता समङ्गा सारिबा वचा ।

ब्राह्मी पाठा द्विबृहती द्विस्थिरा द्विपुनर्नवा ॥ १४४ ॥

सहदेवी रवेर्वल्ली पयस्या गिरिमल्लिका ।

तोयकुंभे पचेदेतत् पलांशं पादशोषितम् ॥ १४५ ॥

तेन कौंती वचा कुष्ठकृष्णासैधवसर्षपैः ॥

निरुक्सुरूपवत्साया संयुक्तं पयसा च गोः ॥ १४६ ॥

पुष्ययोगे घृतप्रस्थं सहेमशकलं शृतम् ।

पानाभ्यंजनभोज्येषु स्मृतिमेधाकरे परम् ॥ १४७ ॥

रक्षोघ्नं च विषघ्नं च सारस्वतमिदं घृतम् ।

ಸಾರಸ್ವತ ಘೃತ

ತ್ರಿಫಲೆಗಳು, ಅಮೃತಬಳ್ಳಿ, ಸಜ್ಜೆರಂಗಿಬೇರು, ಪರಶ್ಕುಂಡ ಬೇರು, ದಬೇರು, ಬಜೆ, ಬ್ರಾಹ್ಮಿ, ಪಾಡಾವಳಿ, ಸಣ್ಣ ಕುದನೆ ಬೇರು, ಕಂಟ ಬೇರು, ಓರೆಲೆ ಬೇರು, ಮೂರೆಲೆ ಬೇರು, ಪುನರ್ನವೆ ಬೇರು, ಶ್ವೇತ ರ್ವವೆ ಬೇರು, ಸಹದೇವಿ, ಎಕ್ಕೆ ಬೇರು, ಬುಗುಡಿ ಹೂವಿನ ಗಡ್ಡೆ, ಕೆಗಪ್ಪಾಲ ಬೇರು ಇವು ಪ್ರತಿಯೊಂದು 1 ಪಲಗಳಂತೆ ಸೇರಿಸಿ, 16

ಕುತ್ರಿ ಜಲದಲ್ಲಿ ಬತ್ತಿಸಿ, 4 ಕುತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿ, ಗಾಳಿಸಿ ದನದ ತುಪ್ಪ ಕುತ್ರಿ 1ಕ್ಕೆ ಕುಂದ್ಲಿಕ, ಬಜಿ, ಆನ್ವಲ್ ಕಂಕುಷ್, ಹಿಪ್ಪಿಲಿ, ಇಂದುಪ್ಪು, ಕೊಡಗಪ್ಪಾಲರಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕೈಂಜಿ 2ರಂತೆ ಜೊರ್ಣಿಸಿ, ಕಲ್ಮ ಸೇರಿಸಿ, ರೋಗಗಳಿಲ್ಲದಿರುವ ಪ್ರಥಮ ಕರು ಹಾಕಿರುವ ದನದ ಹಾಲು ಕುತ್ರಿ 2, ಸಹಾ ಸೇರಿಸಿ, ಪುಷ್ಯಯೋಗದಲ್ಲಿ ಘೃತವನ್ನು ಇಳಿಸಿ, ಶುದ್ಧಮಾಡಿದ ಸುವರ್ಣ ಅಣುಗಳನ್ನು ನಿಯುಕ್ತಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿ ಪಾನನಸ್ಯ ಲೇಪನಗಳಿಂದ ಬುದ್ಧಿ, ಸ್ಮೃತಿ, ಮೇಧಾಶಕ್ತಿ ಇವುಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಸಿ, ಸ್ಫುರಣಶಕ್ತಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ, ವಿಷ, ರಾಕ್ಷಸ, ವಿಶಾಚಾದಿ ಬಾಧೆಗಳನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವ ಈ ಘೃತವೇ ಸಾರಸ್ವತ ಘೃತವು.

॥ ೨ ಸಾರಸ್ವತ ಘೃತಮ್ ॥

ಅಜ್ಞಾಕ್ಷೀರೇಽಭಯಾಽಘೋಷಪಾಠೋಗ್ರಾಶಿಶ್ರುಸೈಧವೈಃ ।

ಸಿಙ್ಗಂ ಸಾರಸ್ವತಂ ಸರ್ಪಿಃ ವಾಙ್ಘೋಷಾ ಸ್ಮೃತಿವಹ್ನಿಕ್ರವ್ ॥ ೧೪೮ ॥

ಮತ್ತೊಂದು ಸಾರಸ್ವತ ಘೃತ

ಅಣಿಲೆಕಾಯಿ ಸಿಪ್ಪೆ, ಶುಂಠಿ, ಕರಿಮೆಣಸು, ಹಿಪ್ಪಿಲಿ, ಪಾಡಾವಳಿ ಗಡ್ಡೆ, ಬಜಿ, ನುಗ್ಗೆ ಬೇರು, ಇಂದುಪ್ಪು ಇವುಗಳನ್ನು 2 ಕೈಂಜಿಗಳಂತೆ ಸೇರಿಸಿ, ಜೊರ್ಣಿಸಿ, ಕಲ್ಮ ಸೇರಿಸಿ, ದನದ ತುಪ್ಪು ಕುತ್ರಿ 1/2, ಅಡಿನ ಹಾಲು ಕುತ್ರಿ 1/2 ಸೇರಿಸಿ, ಪಾಕದಲ್ಲಿಳಿಸಿ ಗಾಳಿಸಿ ಸೇವಿಸಲು, ಬುದ್ಧಿ ನಾಕ್, ಮೇಧಾಶಕ್ತಿ, ಸ್ಮೃತಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದು.

॥ ಸಮಕ್ಲಾಡಿ ಘೃತಮ್ ॥

ಸಮಕ್ಲಾಘಾತಕಿಲೋಽಕ್ಷುತಙ್ಗಟಬಲಾಙ್ಗಯೈಃ ।

ಮಹಾಸಹಾಕ್ಷುರಸಹಾಸುರಬಿಲ್ವಶಲಾಡುಭಿಃ ॥ ೧೪೯ ॥

ಸಕಾರ್ಪಾಸಿಫಲೈಸ್ತೋಯೇ ಸಾಧಿತೈಸ್ಸಾಧಿತಂ ಘೃತಮ್ ।

ಕ್ಷೀರಂ ಮಸ್ತುಯುತಂ ಹಂತಿ ಶೀಘ್ರಂ ದಂತೋಽವೋಽವಾನ್ ॥ ೧೫೦ ॥

ವಿವಿಧಾನಾಮಯಾನೇತದ್ಭದ್ರಕಾಙ್ಕಪಾನಿರ್ಮಿತಮ್ ।

ಸಮಂಗಾದಿ ಘೃತ

ಪರಜ್ಞುಂಡಬೇರು, ಧಾತಕೇಕುಸುಮ, ಪಾಜೋಟ ಕೆತ್ತೆ, ಅನೆ ಮುಂಗುಬೇರು, ಕಡಿರಬೇರು, ದೊಡ್ಡ ಕಡಿರಬೇರು, ಮೂರೆಲೆ, ಓರೆಲೆ ಬೇರು, ಸಣ್ಣಹೆಸರು ಬೇರು, ಬಿಲ್ಲಪತ್ರಿ, ಹತ್ತಿ ಬೀಜ ಈ ಔಷಧಿಗಳಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಕಷಾಯಕ್ಕೆ ಘೃತ ಮತ್ತು ಮೊಸರುನೀರು ಸೇರಿಸಿ, ಪಾಕ ಮಾಡಿ ಇಳಿಸಿ ಸೇವಿಸಿದರೆ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಹಲ್ಲು ಉಂಟಾಗುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಂಭವಿಸುವ ವಿವಿಧವಾದ ರೋಗಗಳನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವುದು.

|| ಮಹಾಪೈಶಾಚಿಕಘೃತಮ್ ||

ಜಡಿಲಾ ಪುತನಾ ಕೇಶಿ ಜಾರದಿ ಮಕೆಂದಿ ವಚಾ |
ತ್ರಾಯಮಾಣಾ ಚಯಾ ವೀರಾ ಚೋರಕಃ ಕಡುರೋಹಿಣಿ || ೧೪೧ ||
ಕಾಯಸ್ಥಾ ಸುಕರೀ ಛತ್ರಾ ಅತಿಛತ್ರಾ ಪಲಂಕಷಾ |
ಮಹಾಪುರುಷದಂತಾ ಚ ವಯಸ್ಥಾ ನಾಕುಲಿ ದ್ವಯಮ್ || ೧೪೨ ||
ಕಡಂಬರಾ ವೃಶ್ಚಿಕಾಡ್ಲಿ ಶಾಲಿಪರ್ಣಿ ಚ ತೈಃ ಸ್ತುತಮ್ |
ಸಿಂಧ್ವಂ ಚಾತುರ್ಥಿಕೋನ್ಮಾದಃಪ್ರಹಾಪಸ್ಮಾರನಾಶನಮ್ || ೧೪೩ ||
ಮಹಾಪೈಶಾಚಿಕಂ ನಾಮ ಘೃತಮೇತದ್ಧತಾಸ್ತುತಮ್ |
ಬುದ್ಧಿಮೇಧಾಸ್ತುತಿಕರಂ ಬಾಲಾನಾಂ ಚಾಕ್ಷುರ್ವರ್ಧನಮ್ || ೧೪೪ ||

ಮಹಾಪೈಶಾಚಿಕ ಘೃತ

ಜಟಾಮಾಂಸಿ, ಅಣೆಲೆಕಾಯಿ ಸಿಪ್ಪೆ, ಮಾಂಸೀ, ಓರಿಲತ್ತಾಮರ, ನಸುಗುನ್ನಿಬೇರು, ಬಜೆ, ಬ್ರಾಹ್ಮಿ, ನರ್ವೊಳುಬೇರು, ಅಗಿಲುಗಂಧ, ಕಜ್ಜೂರ, ಕಟುಕರೋಹಿಣಿ, ಕಾಕೋಳಿ, ನೆಲತಾಳಿ ಗಡ್ಡೆ, ಕೊತ್ತಂಬಾಲ, ಸತಾವೆ, ಕೋಲರಗು, ಶತಾವರಿ, ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿ, ಓರೆಲೆಬೇರು, ಮೂರೆಲೆ ಬೇರು, ನೆಲಸಂಪಿಗೆ ಗಡ್ಡೆ, ತೇಲ್ಗಡೆ ಬೇರು, ನವರೆಬತ್ತದ ಸಸಿಯ ಬೇರು, ಈ ಮದ್ದುಗಳಿಂದ ಪಾಕಮಾಡಿದ ಪೈಶಾಚಿಕ ಘೃತವು ಬುದ್ಧಿ, ಸ್ಮೃತಿ, ಮೇಧ, ಬಾಲಕರ ಅಂಗವರ್ಧನ ಇವುಗಳಿಗೆ ಹಿತಕರ.

॥ महत्पञ्चगव्यवृतम् ॥

द्विपञ्चमूलत्रिफलाद्विनिशाकुटजत्वचः ।

सप्तपर्णमपामार्गं नीलिनीं कटुरोहिणीम् ॥ १५५ ॥

शम्याकपुष्करजटाफलगुमूलदुरालभाः ।

द्विपलाः सलिलद्रोणे पक्त्वा पादावशेषिते ॥ १५६ ॥

भाङ्गीपाठाढकीकुंभनिकुंभव्योषरोहिषैः ।

मूर्वाभूतीकभूनिबभ्रेयसीसारिबाद्वयैः ॥ १५७ ॥

मदयत्याग्निनिचुळैरक्षान्नैः सर्पिषः पचेत् ।

प्रस्थं तद्रत्नं द्रवैः पूवैः पञ्चगव्यमिदं घृतम् ॥ १५८ ॥

जरापस्मारजठरभगंदरहरं परम् ।

शोफार्शः कामिलापांडुगुल्मकासग्रहापहम् ॥ १५९ ॥

ಮಹತ್ಪಂಚಗವ್ಯ ಘೃತ

ದಶಮೂಲಗಳು, ತ್ರಿಫಲೆಗಳು, ಅರಸಿನ, ಮರದರಸಿನ ಸಿಪ್ಪೆ, ಕೊಡಸಿಗನಬೇರಿನಮೇಲಿನಸಿಪ್ಪೆ, ಹಾಲೆಮರದಕೆತ್ತೆ, ಉತ್ತರಣೆ, ನೀಲಿ ಬೇರು, ಕಟುಕರೋಹಿಣಿ, ಕೊಂದೆಬೇರು, ಪುಷ್ಕರಮೂಲ, ಜಟಾನಾಂಸಿ, ಕಾಡುಅತ್ತಿಬೇರು, ಪಚ್ಚೆರಂಗಿಬೇರು ಇವುಗಳು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಎರಡೆರಡು ಪಲಗಳಂತೆ, ಒಂದು ದ್ರೋಣ ಜಲದಲ್ಲಿ ಸಾದಾಂಶ ಬತ್ತಿಸಿ, ಕಿರುತೇಗುಬೇರು, ಸಾಡಾನಳಿ ಬೇರು, ತೋಗರಿಬೇರು, ತ್ರಿಗಡೆ, ನಾಗದಂತಿ ಬೇರು, ಕರಿಮೆಣಸು, ಹಿಪ್ಪಿ, ಶುಂಠಿ, ಬೆಟ್ಟುಕರಂಡೆ ಬೇರು, ಪೆರಿಕುರುಂಬ, ಪೂತಿಯುಣತ್ತಿ, ಪುತ್ತರಿಚ್ಚೆಂಡಬೇರಿನ ಸಿಪ್ಪೆ, ಅತ್ತಿಹಿಪ್ಪಿ, ನಾಮದಬೇರು, ಹಾಲುಬಳ್ಳಿಬೇರು, ಧಾತಕೀಕುಸುಮ, ಚಿತ್ರಮೂಲಬೇರು (ಶುದ್ಧಿ), ನೀರ್ಕಡುಂಬು ಇವು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಅಕ್ಷಪ್ರಮಾಣದಂತೆ ದನದ ಸೆಗಣೆನೀರು, ಹಾಲು, ದಧಿ (ಗೋಮೂತ್ರಂ ಗೋಮಯಂ ಕ್ಷೀರಂ ಸರ್ವದರ್ಧಿ ಜ ರೋಜನಾ । ಷಡಂಗಮೇತನ್ಮಾಂಗಲ್ಯಂ ಪವಿತ್ರಂ ಸರ್ವದಾ

ಗವಾಂ||) ಗೋಮೂತ್ರ, ತುಪ್ಪ, ಇವುಗಳು ಪ್ರಸಕ್ತ, ಇದು ಪಂಚಗವ್ಯ ಸ್ಥೃತವು.
ರೋಗ, ಜ್ವರ, ಅಪಸ್ಮಾರ, ಉದರಭಗಂದರ, ಶೋಫ ಅರ್ಶಸ್, ಕಾಮಿಲಾ,
ಪಾಂಡು, ಗುಲ್ಮ, ಕಾಸ, ಗ್ರಹಬಂಧ ಈ ರೋಗಗಳಿಗೆ ಬಹಳ ಹಿತಕರವು.

|| ಸರ್ವಾಮಯಾತಕಧೃತಮ್ ||

ಬಲಾಮೂಲಶತಂ ಗ್ರಾಹ್ಯಂ ದಶಮೂಲಶತಂ ತಥಾ |

ಶತಾವರ್ಯಾ ಗುಡ್ಡಚ್ಯಾಶ್ಚ ದ್ರಾಕ್ಷಾ ಮಧುಕ ದಾರು ಚ || ೧೬೦ ||

ಮಾಘಾಶ್ವಗಾಂಧಾಂ ಚೈರಂತ್ಯಂ ಕುಲತ್ಯಂ ಬದರಂ ಯವಾಃ |

ಭೂಪಿಲ್ಲು ವೈಜಯಂತಿ ಚ ಮಧುಶಿಂಪುನುನರ್ನವಾಃ || ೧೬೧ ||

ವರಣಂ ಸಿಂಧುವಾರಂ ಚ ಸೋಮಂ ಚಾರ್ಕಪ್ರಸಾರಿಣಿಃ |

ಹಿಂತ್ಸಾಕುಲತ್ಯವಹ್ನಿಂ ಚ ಹೃಪುಷಾ ಚ ತ್ರಿವೃದ್ರಾಚಾ || ೧೬೨ ||

ಸೈರಿಕಂ ಚ ಮಹಾವೃಕ್ಷೋ ಮೋರ್ಟಾರ್ಜುನಮೇವ ಚ |

ರಾಸ್ನಾ ಕಾರ್ಪಾಸಬೀಜಂ ಚ ಭದ್ರದಾರು ಮಹಾಬಲಾ || ೧೬೩ ||

ಕರಂಜದ್ವಯಕೈರಂತ್ಯುಂಠಿ ಚ ತೃಣಪಂಚಕಮ್ |

ಘೃಣಾಂ ಪೃಥಕ್ ಪಂಚಪಲಂ ಜಲೇ ಖಾರಿ ಚತುಷ್ಟಯೇ || ೧೬೪ ||

ಅಷ್ಟಭಾಗಾವಶಿಷ್ಟೇ ತು ಧೃತಪ್ರಸ್ಥಂ ಚ ಯೋಜಯೇತ್ |

ತಿಲತೈಲಂ ಚತುಃಪ್ರಸ್ಥಂ ಪ್ರಸ್ಥಮೇರಂಢಸಂಭವಮ್ || ೧೬೫ ||

ದೇವದಾರು ವಚಾ ಕುಠಂ ಚರಲಂ ಚಂದನಂ ತಥಾ |

ಮಾಂಸಿ ರಾಸ್ನಾ ಶತಾಹ್ನಾ ಚ ಶೈಲೇಯಾಗುರು ಚೋರಕಮ್ || ೧೬೬ ||

ಕಾಕೋಲಿಕ್ಷೀರಕಾಕೋಲಿ ಜೀವಕರ್ಪಭಕ್ತಾವುಘೈ |

ಮೇದಾ ಚೈವ ಮಹಾಮೇದಾ ಪಕ್ತಂ ರಕ್ತಚಂದನಮ್ || ೧೬೭ ||

ಮಧುಕೋಶೀರಮಕ್ಷಿಷ್ಟಾ ಕೌಂತಿ ವ್ಯಾಘ್ರನಕ್ಷಂ ತಥಾ |

ತ್ರಿಗಂಧಾಂ ನಾಗಪುಷ್ಪಂ ಚ ತಗರಂ ಪನ್ನಕಂ ತಥಾ || ೧೬೮ ||

ತುರಂಗಾಂಧಾ ಮಕ್ಷಿಷ್ಟಾ ಹಿಂಗು ಸೌಭಾಜನಂ ತಥಾ |

ಕುಠಂ ಮಧುಕ ಲೋಘಂ ಚ ವಿಡ್ಙ್ಗಂ ಸರ್ಜಗುಗುಲು || ೧೬೯ ||

ಷ್ಟಾಂ ನಿಷ್ಕಂ ಪೃಥಕ್ ಪಿಠ್ವಾ ಶನೈ ಸ್ಮೃದ್ವಿನ್ನಿವಾ ಪಚೇತ್ |
 ಕ್ಷೂಡಾ ವರಿಶ್ರುತಂ ಸಮ್ಯಕ್ ಸ್ವನಿಗುಸಂ ನಿಧಾಪಯೇತ್ || ೧೭೦ ||
 ನಸ್ಯೇ ಪಾನೇ ತಶಾಮ್ಯಜ್ಞೇ ಬಸ್ತಾವೇತು ಪೂಜಿತಮ್ |
 ಆಹ್ವಯಾತೇ ಶಿರಃಕಂಪೇ ಕ್ಷಲಾಯೇ ಕ್ಷಜ್ಜಸಸಕೇ || ೧೭೧ ||
 ಮನ್ಯಾಸ್ತಂಭೇ ಹನುಸ್ತಂಭೇ ತ್ರಿವಾಸ್ತಂಭೇ ಚ ಜಿಹ್ವಕೇ |
 ಆಕ್ಷೇಪಕೇ ಶಿರೋರೋಗೇ ಪಕ್ಷಾಘಾತೇ ತಥಾರ್ಥಿತೇ || ೧೭೨ ||
 ಋಸ್ತಂಭೇ ಕರಸ್ತಂಭೇ ತಥಾ ಶ್ವಾಸ ಬಲಾಸಕೇ |
 ಯೋನಿಶ್ಶಲೇ ಬಸ್ತಿಶ್ಶಲೇ ಹೃಶ್ಶಲೇ ಚ ತಯೈವ ಚ || ೧೭೩ ||
 ಕುಕ್ಷಿಶ್ಶಲೇ ಪಾಶ್ಚಿಶ್ಶಲೇ ಕಂಠಶ್ಶಲೇ ವಿಶೇಷತಃ |
 ವಿಂಶತಿಃ ಶ್ಲೇಷ್ಮದೋಷೇಷು ಭಷ್ಣಿತಿವಾತರೋಗಕೇ || ೧೭೪ ||
 ಚತ್ವಾರಿಂಶತ್ತ ಪಿತ್ತೇಷು ಸರ್ವರೋಗಾನ್ ಜಯೇದಿದಮ್ |
 ಸರ್ವಜ್ವರಕ್ಷಯೋನ್ಮಾದಶ್ವಾಸಾಪಸ್ಮಾರಪಾಪ್ಸಜಿತ್ || ೧೭೫ ||
 ಸರ್ವಾಮಯಾಂತಕಂ ನಾಮ ಸಿಂಹಃ ಶ್ರುದ್ಧಸ್ಮಗಾನ್ ಯಥಾ |

ಸರ್ವಾಮಯಾಂತಕ ಘೃತ

ಕಡಿದಬೇರು ಪಲ 100, ದಶಮೂಲಗಳು ಪಲ 100, ಶತಾವರಿ, ಅಮೃತಬಳ್ಳಿ, ದ್ರಾಕ್ಷೆ, ಜ್ಯೇಷ್ಠಮಧು, ದೇವದಾರು, ಉದ್ದು, ಅಶ್ವಗಂಧಿ, ಸಣ್ಣಹರಳು ಬೇರು, ಹುರುಳಿ, ಬುಗಂಬೀಜ, ಗೋಧಿ, ನೆಲನಾರಂಗ, ತಾರ್ತಾರವಲ್ ಬೇರು, ನುಗ್ಗೆ ಬೇರು, ಪುನರ್ನವೆ ಬೇರು, ನೀರ್ಮಾದಳಕೆತ್ತೆ, ಕಂಯನೆಕ್ಕಿ, ಸೋಮವಲ್ಲಿ, ಎಕ್ಕೆಗಿಡದ ಮೂಲ, ಪ್ರಸಾರಣೆ, ಮಾಂಸೀ, ಹುರುಳಿ, ಚಿತ್ರಮೂಲ (ಶುದ್ಧಿ), ಬೆಟ್ಟುಕರಂಡೆಬೇರು, ತ್ರಿಗಡೆಬೇರು, ಬಜ್ಜಿ, ಕಂಕುರಿಣಾ, ಕೊಂದೆಬೇರು, ವೆಂಕುರುಂಬ, ಬಣ್ಣುಪು, ಅರತ್ತೆ, ಹತ್ತಿ ಬೀಜ, ಮರದರಸಿನ ಸಿಪ್ಪೆ, ದೊಡ್ಡ ಕಡಿದಬೇರು, ಕೊಂಗುರಮರದ ಕೆತ್ತೆ, ರಾವುಬೀಜ ಮರದ ಕೆತ್ತೆ, ಸಣ್ಣಹರಳಬೇರು, ಒಣಶುಂಠಿ, ತ್ವಣಪಂಚ ಮೂಲಗಳು, ಈ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ಎಲ್ಲಾ ಮಧ್ಯಗಳು ಬೇರೆಬೇರೆ 5 ಪಲ ಗಳಂತೆ ಸೇರಿಸಿ 256 ಕುತ್ತಿ ನೀರನಲ್ಲಿ (4 ಖಾಂ ಜಲದಲ್ಲಿ) 8ನೇ

ಒಂದಂಶ ನಿಲ್ಲಿಸಿ, ದನದ ಘೃತ ಕುತ್ತಿ 1, ತಿಲತೈಲ ಕುತ್ತಿ 4, ಹರಳೆಣ್ಣೆ ಕುತ್ತಿ 1, ಕಲ್ಲುಕ್ಕೆ ದೇವದಾರು, ಬಜಿ, ಕಂಕುಷ್ಟ, ಚರಳ, ಚಂದನ, ಜಟಾ ಮಾಂಸಿ, ಆರತ್ತೆ, ಸತಾವೆ, ಕಲ್ಮದ, ಆಗಿಲುಗಂಧ, ಕಚ್ಚೂರ, ಕಾಕೋಳಿ, ಕ್ಷೀರಕಾಕೋಳಿ, ಜೀವಕ, ಋಷಭಕ, ಮೇದ, ಮಹಾಮೇದ, (ಅಭಾವೆವರೇ ವಿದಾಯೇಶ್ವಗಂಧಾ ವಾರಾಹೀ ಚ ಕ್ರಮಾತ್ ಕ್ಷೀಪೇತ್) ಚಪ್ಪಂಗ, ರಕ್ತ ಚಂದನ, ಜ್ಯೇಷ್ಠಮಧು, ಲಾಮಂಜ, ಮಂಜಿಷ್ಠಕಡ್ಡಿ, ಆರೇಣುಕ, ವ್ಯಾಘ್ರ ನಖ, ಎಲಕ್ಕೆ, ಲವಂಗಚೆಕ್ಕೆ, ತಮಾಲಪತ್ರಿ, ನಾಗಕೇಸರಿ, ಪದ್ಮಕೇಸರಿ, ತಗರ, ಅಶ್ಯಗಂಧಿ, ಮಂಜಿಷ್ಠಕಡ್ಡಿ, ಇಂಗು, ನುಗ್ಗೆ ಕೆತ್ತೆ, ಕಂಕುಷ್ಟ, ಇವೈ ತಿರುಳು, ಸಾಜೋಟಿ ಕೆತ್ತೆ, ವಾಯುವಿಳಂಗ, ಚಂಚಲ್ಯ, ಗುಗ್ಗುಲು, ಇವು ಬೇರೆಬೇರೆ 1 ಕೈಂಜಿ ಪ್ರಮಾಣಗಳಂತೆ ಚೂರ್ಣಿಸಿ, ಕಲ್ಲು ಹಾಕಿ ಮೃದ್ಧುಗ್ನಿ ಯಿಂದ, ಪಾಕಮಾಡಿ ಇಳಿಸಿ, ಗಾಳಿಸಿ ಅತಿ ಜಾಗರೂಕತೆಯಿಂದ ಸೇವನೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದಲೂ, ಸರಿಯಾಗಿ ಅಭ್ಯಂಗ ಮಾಡುತ್ತಾ ಬರುವುದ ರಿಂದಲೂ, ಬಸ್ತಿವಿಧಿ, ನಸ್ಯ—ಈ ರೀತಿಗಳಿಂದ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾ ಬರುವುದರಿಂದಲೂ, ಆಧ್ಯವಾತ, ಶಿರಃಕಂಪ, ಕುಲಾಯ, ಖಂಜ, ಮನ್ಯಾ ಸ್ತಂಭ, ಹನುಸ್ತಂಭ, ಗ್ರೀವಾಸ್ತಂಭ, ಜಿಹ್ವಕ, ಆಕ್ಷೇಪಕ, ಶಿರೋರೋಗ, ಪಕ್ಷಾಘಾತ, ಅರ್ಧಿತ, ಊರುಸ್ತಂಭ, ಯೋನಿಶೂಲ, ಕುಕ್ಷಿಶೂಲ, ಪಾರ್ಶ್ವಶೂಲ, ಕಂಠಶೂಲ, ವಿಶೇಷತಃ ವಿಶಂತಿಶ್ಲೇಷ್ಮದೋಷಗಳಲ್ಲಿಯೂ, 40 ವಿಧದ ವಿತ್ತದೋಷಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಅಶೀತಿ ವಿಧದ ವಾತದೋಷ ಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಸರ್ವಜ್ವರ, ಕ್ಷಯ, ಉನ್ಮಾದ, ಅಪಸ್ವಾರ, ಕರಸ್ತಂಭ, ಶ್ವಾಸ, ಬಲಾಸಕ ಮುಂತಾದ, ವಾಪಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಸಂಭವಿಸಿದ ರೋಗಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಮೃಗರಾಜನಾದ ಕೇಸರಿಯು, ಜಿಂಕೆ, ಮೊಲ, ಪಶು ಮೊದಲಾದ ಕ್ಷುದ್ರ ಮೃಗಗಳನ್ನು ವಿನಾಶಿಸಿದಂತೆ ಈ ಸರ್ವಾಮಯಾಂತಕ ಘೃತವು ಸರ್ವವಿಧದ ರೋಗಗಳನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ವೆನಿಸಿರುವುದು.

॥ ಜಾತ್ಯಾದಿ ಷ್ಠಮ್ ॥

ಜಾತೀಕಿಂಚುಕಪರ್ದಾಖ್ಯಸುಖವಿಮಾಯುರಿಕಾಭದ್ರಿಕಾ ।

ನಿಗೃತೆಶ್ಚಿದ್ಕುಚ್ಚಿಕಾಕಡ್ಡಿಕಾದ್ವಾನಿಶಾನಾಂ ರಸೇ ।

सर्पिः सिद्धमनेन सूक्ष्मवदनमर्माश्रिताः स्त्राविणो ।

गंभीराः सुरहजो ब्रणाःसगतिकाः शुध्यन्ति रोहन्ति च ॥ १७६ ॥

ಜಾತಾಾದಿ ಘೃತ

ಜಾಜಿಮುಲ್ಲೆಗೆ ಎಲೆ, ಕಿಂಶುಕಎಲೆ, ಪರ್ಪಟಕಹುಲ್ಲು, ಪುಲ್ಲಾನಿ ಎಲೆ, ಸಣ್ಣ ಉತ್ತರಣೆ, ಜೆರೂಳ, ಕರಿಯನೆಕ್ಕಿ ಎಲೆ, ಮೈದುಕುಂಚಿಕಾ, ಕಟುಕರೋಹಿಣಿ, ಕದಿಕೆ ಹುಲ್ಲು, ಇವುಗಳ ರಸಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಕ ಮಾಡಿದ ಘೃತವು ವ್ರಣಾದಿಗಳಿಗೆ ಹಿತಕಾರಿಯು.

॥ २ त्रिफलादि घृतम् ॥

त्रिफलात्रिवृताकाथे सक्षीरं कडुवं हविः ।

क्षिप्त्वा कंपिल्यंस्तुग्म्यां क्षीरं तावच्च निक्षिपेत् ॥ १७७ ॥

समालोढ्य शनैर्धीमान्‌सृदुनागोमयाग्निना ।

पचेत् बिंदुघृतं नाम्नाऽऽज्रेण प्रपूजितम् ॥ १७८ ॥

ಮತ್ತೊಂದು ತ್ರಿಫಲಾದಿ ಘೃತ

ತ್ರಿಫಲೆಗಳು, ತ್ರಿಗಡೆ, ಕಷಾಯ, ಹಾಲು, ತುಪ್ಪ, ಕಂಪಿಲ್ಲೆ, ಸ್ನುಕ್, ಇವುಗಳ ಹಾಲು ಘೃತದಷ್ಟೆ ಸೇರಿಸಿ ತ್ವೆಗ್ನೋಷ ಶಮನ.

॥ नाळिकेरघृतम् ॥

केरीस्तुक् पयसा युक्तं सक्षीरं साधितं घृतम्

त्रायंती स्वरसे सम्यक् शोफगुल्मोदरापहम् ॥ १७९ ॥

ನಾಳಿಕೇರ ಘೃತ

ತೆಂಗಿನ ಹಾಲು, ಸ್ನುಕ್ ಪಯಸ್ಸು, ಬ್ರಾಹ್ಮೀ ಸ್ವರಸ, ಇವುಗಳು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕುತ್ರಿ 1ರಂತೆ ಸೇರಿಸಿ ದನದ ತುಪ್ಪ ಕುತ್ರಿ 1, ದನದ

ಲು ಕುತ್ರಿ 1, ಕೂಡಿಸಿ ಪಾಕ ಮಾಡಿ ಇಳಿಸಿ ಗಾಳಿಸಿ ಸೇವಿಸಲು
ಫ, ಗುಲ್ಮ, ಉದರ ರೋಗಗಳು ಉಪಶಮನ ಹೊಂದುವುವು.

॥ ವಿರೇಚನವೃತ್ತಮ್ ॥

ಕ್ರಾಠೇನ ಕಲ್ಕೇನ ವಿರೇಚನಾನಾಮ್ ।

ಸರ್ಪಿಃ ಶ್ವತಂ ಸ್ತುಕ್ಪಯಸಾ ಸಮೇತಮ್ ।

ವಿರೇಕಯೋಗಾತ್ ಸಕಲೋದ್ರಾಢಿ ।

ಪ್ರಣಾಶಯೇಜ್ಯೋತಿರಿವಾಂಧಕಾರಮ್ ॥ ೨೮೦ ॥

ನಿಕ್ರುಂಭಕುಂಭತ್ರೀಫಲಾಗವಾಕ್ಷಿ

ಸ್ತುಕ್ಶಾಙ್ಗಿನಾನಿಲಿನಿತಿಲ್ವಕಾನಿ ।

ಶಮ್ಯಾಕಕಂಪಿಲ್ಲಕಹೇಮದುಘಾ ।

ದುಘಂ ಚ ಮೂತ್ರಂ ಚ ವಿರೇಚನಾನಿ ॥ ೨೮೧ ॥

ವಿರೇಚನ ಘೃತ

ನಾಗದಂತಿ, ತ್ರಿಗಡಿ, ತ್ರಿಫಲೆಗಳು, ಗವಾಕ್ಷಿ, ಸ್ತುಕ್, ಶಂಖಪುಷ್ಪದ
ಃ, ನೀಲಿ ಬೇರು, ತಿಲ್ವಕ, ಕೊಂದೆ, ಕಂಪಿಲ್ಲಕ, ಹೇಮದುಗ್ಧ, ದನದ
ಬು, ಗೋಮೂತ್ರ, ಇವುಗಳು ವಿರೇಚನೆಗಳು. ಇವುಗಳ ಕಷ್ಟಕಲ್ಮ
ದ ಸ್ತುಕ್ ಪಯುಸ್ಸಿನಿಂದ ತಯಾರಿಸಿದ ಘೃತವು, ವಿರೇಚನೆ
ಃ, ಉದರ ರೋಗವನ್ನು ಶಮನ ಮಾಡುತ್ತದೆ.

॥ ಪಚ್ಚಗವ್ಯವೃತ್ತಮ್ ॥

ಸಿಢ್ಢಂ ವಚೈಲಾತ್ರೀಫಲಾವಿಢ್ಢಙ್ಗ ।

ಯಢ್ಢ್ಯಾಹ್ನಶೌಂಡಿಕದೂರೋಹಿಣಿಃ ।

ದ್ರಾಕ್ಷಾಹರಿದ್ರಾದ್ರಾಢ್ಯಭದ್ರಮುಸ್ತಾ ॥

ಸಪಾಠಮಜ್ಜಿಢ್ಢವೃಷಾಢ್ಢಿಕಲ್ಕೈಃ ॥ ೨೮೨ ॥

ಸರ್ಪಿರ್ದಿವಿಕ್ಷೀರಿಪುರಿಷಮೂತ್ರೈ ।

ಗವಾಂ ಸಮಸ್ತೈರಿತಿ ಪಚ್ಚಗವ್ಯಮ್ ।

ರಕ್ಷೋಽಗ್ರಮಾಯುಷ್ಯಮತೀವಿಧನ್ಯಮ್ ।

ಮೇಧಾಸ್ಮೃತಿಶ್ರೀಪ್ರತಿಭಾಕರಂ ಚ ॥ ೧೮೩ ॥

ನಷ್ಟಸ್ವರಾಣಾಂ ವಿಗತಪ್ರಜಾಣಾಂ ।

ಸ್ತ್ರೀಣಾಂ ಚ ಪಥ್ಯಂ ವಿಗತಾತೆವಾನಾಮ್ ।

ಪಂಚಗವ್ಯ ಘೃತ

ಬಜಿ, ಏಲಕ್ಕಿ, ತ್ರಿಫಲೆಗಳು, ವಾಯುವಿಳಂಗ, ಜ್ಯೇಷ್ಠಮಧು, ಹಿಪ್ಪಲಿ ಕಟುಕರೋಹಿಣಿ, ದ್ರಾಕ್ಷೆ, ಅರಸಿನ, ಮರದರಸಿನ ಸಿಪ್ಪೆ, ಭದ್ರಮುಷ್ಟಿ, ಪಾಡಾವಳಿ ಬೇರು, ಮಂಜಿಷ್ಠ ಕಡ್ಡಿ, ಆಡ್ವೋಗೆ ಬೇರು, ಚಿತ್ರಮೂಲ (ಶುದ್ಧಿ), ಇವುಗಳ ಕಲ್ಪದಲ್ಲಿ ದನದ ತುಪ್ಪ, ಮೊಸರುನೀರು, ಕ್ಷೀರ, ಸೆಗಣಿ ನೀರು, ಗೋಮೂತ್ರ, ಈ 5 ಬಗೆಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಪಾಕದಲ್ಲಿಳಿಸಿ ಸೇವಿಸಲು, ಭೂತ, ಗ್ರಹ, ವೀಡಾದಿಗಳನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿ, ಆಯುಷ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ, ಮೇಧಾಸ್ಥೂತಿ, ಪ್ರತಿಭಾಶಕ್ತಿಗಳನ್ನೀಯುವುದಲ್ಲದೆ, ಸ್ವರಭಂಗ, ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದ ಸ್ತ್ರೀಯರು, ನಷ್ಟಾರ್ಥವಪುಷ್ಪವರು ಈ ಘೃತದ ಸೇವನೆಯಿಂದ ಕೃತಕೃತ್ಯರಾಗುವರು.

॥ ಬ್ರಾಹ್ಮೀಘೃತಮ್ ॥

ಸಮೂಲಪತ್ರಮೃತ್ಯು ಪ್ರಕ್ಷಾಲ್ಯ ಚ ವಾರಿಣಾ ।

ಽಲ್ಪಖಲೇ ತು ಸಂಕ್ಷುಚ ರಸಃ ಸಾಧು ನಿಪಿಡಯೇತ್ ॥ ೧೮೪ ॥

ಚತುರ್ಗುಣರಸೇ ತಸ್ಮಿನ್ ಘೃತಪ್ರಸ್ಥಂ ವಿಪಾಚಯೇತ್ ।

ಹರಿದ್ರಾಮಲಕೀ ಚೈವ ತ್ರಿವೃತಾ ಚ ಹರಿತಕೀ ॥ ೧೮೫ ॥

ಏತೇಷಾಂ ಪಲ್ಲಿಕಾ ಭಾಗಾ ಸ್ಮೃತಶೇಷಸ್ತುಕಾರ್ಷಿಕಾಃ ।

ಪಿಪ್ಪಲಯೋಽಥ ವಿಡ್ಭಾಣಿ ಸೈಖವಂ ಸರ್ಕರಾ ವಚಾ ॥ ೧೮೬ ॥

ಏತತ್ ಪ್ರಾಶಿತಮಾತ್ರೇಣ ವಾಗ್ವಿವಶ್ಚುಹ್ನಿಸ್ತು ಜಾಯತೇ ।

ಏತತ್ ಬ್ರಾಹ್ಮೀಘೃತಂ ಧನ್ಯಂ ಸರಸ್ವತ್ಯಾ ವಿನಿರ್ಮಿತಮ್ ॥ ೧೮೭ ॥

ಬ್ರಾಹ್ಮೀ ಘೃತ

ಬ್ರಾಹ್ಮೀಯ ಸ್ವರಸ ಪ್ರಸ್ಥ 4, ಘೃತ ಪ್ರಸ್ಥ 1, ಅರಸಿನ, ನೆಲ್ಲಿ ಕಾಯಿಯ ಸಿಪ್ಪೆ, ತ್ರಿಗಡೆ, ಅಣೆಲೆಕಾಯಿಯ ಸಿಪ್ಪೆ, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ವಾಯು ವಿಳಂಗ, ಇಂದುವು, ಪಂಚಸಾರ ಬಜೆ, ಇವುಗಳು ಕೈಂಜಿ ತಿರಂತೆ ಕಲ್ಪ ಸೇರಿಸಿ ಪಾಕದಲ್ಲಿಳಿಸಿ, ಗಾಳಿಸಿ ಸೇವಿಸಲು, ವಾಕ್‌ಶುದ್ಧಿಯುಂಟಾಗುವುದು. ಈ ಬ್ರಾಹ್ಮೀಘೃತವು ಸರಸ್ವತೀ ದೇವಿಯಿಂದ ಲೋಕಹಿತ ಕ್ಷೋಸ್ಕರ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು.

॥ ವಿಡ್ಙ್ಗಾದಿ ವೃತಮ್ ॥

ವಿಡ್ಙ್ಗಪಚ್ಚಾಕ್ಷುಲಮೂಲಶ್ರುತಿ ।

ಪಲಾಂಡುಸಿದ್ಧಾತ್ ಪಯಸಸ್ಸುಜಾತಮ್ ।

ದಧಿಪ್ರಮಥ್ಯಾತ್ರ ಸಮುತ್ಥಿತಂ ಯತ್ ।

ಸಸೈಧವಂ ತನ್ನವನೀತಮಥಾತ್ ॥ ೧೮೮ ॥

ವಿಬಂಧಕೋಟಾನಿಲ ಪಿತ್ತಗುಲ್ಮ ।

ಹೃದಾಮಯಂ ತ್ವಾರ್ತೀವಿನಾಶನಾಯ ।

ವಿಡಂಗಾದಿ ಘೃತ

ವಾಯುವಿಳಂಗ, ಸಣ್ಣ ಹರಳು, ಒಣಶುಂಠಿ, ನೀರುಳ್ಳಿ, ಹಾಲು, ಮೊಸರು, ಬೆಣ್ಣೆ, ಇಂದುವು, ಈ ಘೃತವು ಮಲಬಂಧ, ಕೋಷ್ಠವಾತ, ಗುಲ್ಮ, ಹೃದ್ರೋಗ, ಅಂತ್ರರೋಗ, ಇವುಗಳನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವುದು.

॥ ಶೂಲವೃತಮ್ ॥

ಅಪಾಮಾರ್ಗಸ್ಯ ನಿರ್ಮುಹೇ ವೃತಂ ವೈಶ್ಯೋ ವಿಪಾಚಯೇತ್ ।

ಪಿಪ್ಪಲಿಕಲ್ಕಕಸಂಯುಕ್ತಂ ಪರಂ ಶೂಲವಿನಾಶನಮ್ ॥ ೧೮೯ ॥

ಶೂಲಕ್ಕೆ ಘೃತ

ಸಣ್ಣ ಉತ್ತರಣೆಯ ಕಷಾಯಕ್ಕೆ ಹಿಪ್ಪಲಿ ಕಲ್ಪ ಹಾಕಿ ಪಕ್ವ ಮಾಡಿದ ಘೃತವು ಶೂಲ ವಿನಾಶನ ಮಾಡುವುದು.

॥ ಮರ್ಮಕ್ಷತಛೃತಮ್ ॥

ಭದ್ರಿಕಾಸ್ವರಸೇ ಸರ್ಪಿಃ ಪಕ್ವಂ ಕ್ಷೀರಸಮನ್ವಿತಮ್ ।
ಜಲಪ್ರಸಾದನಂ ಕಲ್ಕಂ ಸಿತಯಾ ಚ ವಿಮಿಶ್ರಿತಮ್ ॥ ೧೨೦ ॥
ಸರ್ವಮರ್ಮಕ್ಷತೋತ್ಥಾನಾಂ ರುಜಾಂ ಪ್ರಶಮನಂ ಪರಮ್ ।

ಮರ್ಮಕ್ಷತಕ್ಕೆ ಘೃತ

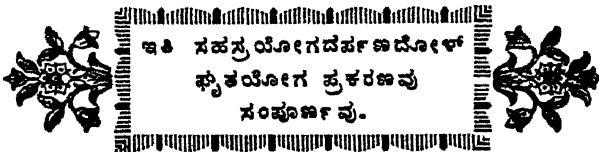
ಜೆರೂವುಳ ಸ್ವರಸದಲ್ಲಿ ಹಾಲು ಸೇರಿಸಿ ತೇಟಾಂಪರಳು ಕಲ್ಕು ಹಾಕಿ
ಪಾಕ ಮಾಡಿ ಸಕ್ಕರೆ ಸೇರಿಸಿ ಸೇವಿಸಲು ಮರ್ಮಕ್ಷತಕ್ಕೆ ಹಿತಕರವು.

॥ ಬಲಾದಿ ಛೃತಮ್ ॥

ಬಲಾಚಿತ್ರರಸೇ ಸಿಂಧ್ವಂ ಸರ್ಪಿಃ ಕ್ಷೀರಂ ಚತುರ್ಗುಣಮ್ ॥ ೧೨೧ ॥
ಜೀರಕದ್ವಯಮೃದ್ವಿಕಾಮಧುಕೇನ ಸಮನ್ವಿತಮ್ ।
ಸಮೀರಣಾವಿಕಾರಹ್ನಂ ಕಾಸಹಿಂಕಾಂತ್ರನಾಶನಮ್ ॥ ೧೨೨ ॥

ಬಲಾದಿ ಘೃತ

ಕಡಿರ ಬೇರು, ಸಣ್ಣ ಹರಳು ಬೇರು ಕಷಾಯದಲ್ಲಿ ತುಪ್ಪ, ಹಾಸಿ
ನಾಲ್ಕು ಭಾಗ ಹಾಕಿ, ಜೀರಿಗೆ, ಕರಿಜೀರಿಗೆ, ದ್ರಾಕ್ಷೆ, ಜ್ಯೇಷ್ಠಮಧು, ಕ
ಸೇರಿಸಿ ಶಾಕ ಮಾಡಿ, ಯುಕ್ತ ಪ್ರಮಾಣದಿಂದ ಸೇವಿಸುವುದರಿಂದ ವಾಯು
ವೀಡೆ, ಕೆಮ್ಮು, ಅಂತ್ರವೇದನ ನಾಶಮಾಡುವುದು.

॥ अथ तैलप्रकरणम् ॥

तೈलप्रकरणम्.

॥ धान्वंतरं तैलम् ॥

बलामूलकषायस्य भागाः षट् पयसस्तथा ।
यवकोलकुलत्थानां दशमूलस्य चैकतः ॥ १ ॥
निष्काथभागो भागश्च तैलस्य च चतुर्दश ।
द्विभेदादारुमन्त्रिजघाकाकोलिद्वयचन्दनैः ॥ २ ॥
सारिवाकुष्ठतगरजीवकर्षभसैधवैः ।
कालानुसार्यश्रैलेयवचागुरुपुनर्नवैः ॥ ३ ॥
अश्वगंधावरीक्षीरशुक्लायष्टीवरारसैः ।
शताह्वासूर्पपण्यैलात्वक्पत्रैः श्लक्ष्णकल्कितैः ॥ ४ ॥
पक्वं मृद्धभिना तैलं सर्ववातविकारजित् ।
सूतिकाबालमर्मास्थिक्षतक्षीणेषुपूजितम् ॥ ५ ॥
ज्वरगुल्मग्रहोन्मादमूत्राघातांत्रवृद्धिजित् ।
धन्वंतरेरभिमतं योनिरोगक्षयापहम् ॥ ६ ॥

धान्वन्तरं तैलम्

ಕಡಿರ ಬೇರು ಪಲ 24ನ್ನು 24 ಕುತ್ತಿ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಕುದಿಸಿ, ಬತ್ತಿಸಿ 6 ಕುತ್ತಿ, ಹಾಲು ಕುತ್ತಿ 6, ಯವಧಾನ್ಯ, ಬುಗಂಬೀಜ, ಹುರುಳಿ, ದಶ ಮೂಲಂಗಳು, ಇವುಗಳು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕೈಂಜಿ 77ನ್ನು ಜೆನ್ನಾಗಿ ಜಜ್ಜಿ ಕಷಾಯಕ್ಕೆ ನೀರು ಕುತ್ತಿ 8 ಬತ್ತಿಸಿ ಕುತ್ತಿ 2, ಎಳ್ಳೆಣ್ಣೆ ಕುತ್ತಿ 1, ಮೇದಾ, ಮಹಾಮೇದಾ, ದೇವದಾರು, ಮಂಜಸ್ಮಕಡ್ಡಿ, ಕಾಕೋಳಿ,

ಕ್ಷೀರಕಾಕೋಳೀ, ಚಂದನ, ನಾಮದ ಬೇರು, ಕಂಕುಷ್ಯ, ತಗರ, ಜೀವಕ, ಋಷಭಕ, ಇಂದುಪ್ಪು, ಮೆಂತೆಕಾಕು, ಕಲ್ಪಾರು, ಬಜಿ, ಅಗಿಲುಗಂಧ, ಪುನರ್ನವೆ ಬೇರು, ಅಶ್ವಗಂಧಿ, ಶತಾವರಿ ಬೇರು, ನೆಲಕುಂಬುಳ ಗಡ್ಡೆ, ಜ್ಯೇಷ್ಠಮಧು, ತ್ರಿಫಲೆಗಳು, ನರುಂಬದ, ಸತಾಪೆ, ಕಾಡು ಉದ್ದಿನ ಬೇರು, ಕಾಡು ಹೆಸರಿನ ಬೇರು, ಎಲಕ್ಕಿ, ಲವಂಗ ಚೆಕ್ಕೆ, ತಮಾಲಪತ್ರ, ಇವುಗಳು ಕಲ್ಪ ಕೈಂಜಿ 1½ ಯಂತೆ ಚೂರ್ಣಿಸಿ, ಸೇರಿಸಿ ಮಂದಾಗ್ನಿಯಿಂದ ಪಾಕ ಮಾಡಿ, ಗಾಳಿಸಿ ಸೇವನಾಸೇಚನಾದಿಗಳಿಂದ ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಕಾರದ ವಾತ ವಿಕಾರಗಳನ್ನೂ, ಸೂತಿಕಾರೋಗ, ಬಾಲರೋಗ, ಮರ್ಮಾಗತರೋಗ, ಕ್ಷತಕ್ಷೀಣರೋಗಗಳಿಗೂ, ಜ್ವರ, ಗುಲ್ಮ, ಗ್ರಹ ಉನ್ಮಾದ, ಮೂತ್ರಾಘಾತ, ಮರ್ಮರೋಗ, ಅಸ್ತಿಸ್ರಾವ, ಅಂತ್ರವೃದ್ಧಿ, ಯೋನಿರೋಗ, ಕ್ಷಯ ರೋಗ, ಈ ವ್ಯಾಧಿಗಳಿಗೆ ಅತೀವ ಶ್ರೇಷ್ಠಕರವಾಗಿ ಗುಣಾಧಿಕೃತವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವದೆಂದು ಭಗವಾನ್ ಪೂಜ್ಯಪಾದ ಧನ್ವಂತರಿ ಮಹರ್ಷಿಗಳಿಂದ ಈ ಧಾನ್ವಂತರ ತೈಲದ ಯೋಗವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು.

॥ ಶ್ರುತ್ತಬಲಾತೈಲಮ್ ॥

ಬಲಾಮೂಲಾಪಲಶಾತಂ ಕ್ರುತೈಯಿತ್ವಾ ಜಲೇ ಪಚೇತ್ ।

ಚತುರ್ಭಾಗಾವಶಿಠೇಽಸ್ಮಿನ್ ತಕ್ಕಲಕಂ ದಶಾಭಿಃ ಪಲೈಃ ॥ ೭ ॥

ತೈಲಾಡಕಂ ವಿಪಕ್ವವ್ಯಂ ದ್ವಿಗುಣಕ್ಷೀರಸಂಯುತಮ್ ।

ಫಲಶ್ಚಶ್ರುತ್ತಬಲಾತೈಲಂ ವಾತರೋಗವಿನಾಶನಮ್ ॥ ೮ ॥

ಶುದ್ಧ ಬಲಾ ತೈಲ

ಕಡಿರ ಬೇರು ಪಲ 100ಕ್ಕೆ 100 ಕುತ್ತಿ ನೀರು ಹಾಕಿ ಚತುರ್ಭಾಗವ ಬತ್ತಿಸಿ ಕುತ್ತಿ 25ಕ್ಕೆ ಎಳ್ಳೆಣ್ಣೆ ಕುತ್ತಿ 4 ಅದೇ ಕಡಿರಬೇರಿನ ಸಿವೈ ಪಲ 10 ಕಲ್ಪಾ ಹಾಕಿ ತೈಲದ ಎರಡು ಪಾಲು ದನದ ಹಾಲು ಸೇರಿಸಿ ಪಾಕಮಾಡಿ ಇಳಿಸಿ ಸೇವನಾಸೇಚನಾನಸ್ಯಾಭ್ಯಂಜನ ಬಸ್ತಿವಿಧಿ ಮುಂತಾದ ವಿಧಾನಗಳಿಂದ ಉಪಯೋಗಿಸಲು 80 ವಿಧದ ವಾತವಿಕಾರಗಳಿಗೂ ಈ ತೈಲವು ಅತಿ ಹಿತಕಾರಿಯು.

॥ क्षीರಬಲಾತೈಲಮ್ ॥

ಬಲಾಮೂಲಾಪ್ಪಪಲಂ ಕ್ಷೀರಪಿಷ್ಟಂ ಚ ಯೋಜಯೇತ್ |
ಕ್ಷೀರೇ ಚತುರ್ಗುಣೇ ತೈಲಪ್ರಸ್ಥಂ ಮೃದ್ವಾಧಿಶಾ ಪಚೇತ್ || ೯ ||
ಏತತ್ ಕ್ಷೀರಬಲಾತೈಲಂ ವಾತಾಶೀತಿ ವಿನಾಶನಮ್ |

ಕ್ಷೀರಬಲಾ ತೈಲ

ಕಡಿರ ಬೇರಿನ ಮೇಲಿನ ಸಿಪ್ಪೆ ಐದು ಪಲಗಳನ್ನು ಕ್ಷೀರದಲ್ಲಿ
ಜೆನ್ನಾಗಿ ಅರೆದು ಹಾಲು ಕುತ್ರಿ 4ರಲ್ಲಿ ತೈಲ ಕುತ್ರಿ 1ನ್ನು ಕಲ್ಕು ಸೇರಿಸಿ,
ಮೃದ್ವಾಗ್ನಿಯಿಂದ ಸಾಕವಾಡಿದ ಕ್ಷೀರಬಲಾ ತೈಲದ ಉಪಯೋಗದಿಂದ
80 ವಿಧದ ವಾತರೋಗಗಳೂ ಉಪಶಮನ ಹೊಂದುವವು.

॥ ಕ್ಷೀರಬಲಾವರ್ತನಾತೈಲಮ್ ॥

ಬಲಾಕಷಾಯಕಲ್ಕಾಭ್ಯಾಂ ತೈಲಂ ಕ್ಷೀರಸಮಂ ಪಚೇತ್ || ೧೦ ||
ಸಹಸ್ರಶತಪಾಕಂ ತದ್ವಾತಾಸೃಗ್ವಾತರೋಗನುತ್ |
ರಸಾಯನಂ ಮುಖ್ಯತಮಿಮಿಡ್ರಿಯಾಣಾಂ ಪ್ರಸಾದನಮ್ || ೧೧ ||
ಜೀವನಂ ಬೃಹಣಂ ಸ್ವಯಂ ಶುಕ್ರಾಸೃಗ್ವಾತರೋಗನಾಶನಮ್ |
ಕುಪಿತೇ ಮಾರ್ಗಸಂಶೋಧಾನಮೇದಸೋ ವಾ ಕಫಸ್ಯ ವಾ || ೧೨ ||
ಅತಿಬೃಡ್ಧಾನಿಲೇ ಶಸ್ತಮಾದೌ ಕ್ಷೇಹನಬೃಹಣಮ್ |
ಕೃತ್ವಾ ತತ್ರಾಡ್ಯವಾತೋಕ್ತ ವಾತಶೋಣಿತಕ್ರಂತತಃ || ೧೩ ||
ಭೇಷಜಂ ಕ್ಷೇಹನಂ ಕುರ್ಯಾತ್ಪತ್ರ ರಕ್ತಪ್ರಸಾದನಮ್ |
ಪ್ರಾಣಾದಿಕೋಪೇ ಯುಗಪಥೋದ್ವಿಷ್ಟಂ ಯಥಾಮಯಮ್ || ೧೪ ||
ಯಥಾಸನ್ನಂ ಚ ಭೇಷಜ್ಯಂ ವಿಕಲ್ಪಂ ಸ್ವಾಹ್ಯಥೋಲಬಣಮ್ |
ನೀತೇ ನಿರಾಮತಾಂ ಸಾಮೇ ಸ್ವೇದಲಕ್ಷಣಪಾಚನೈಃ || ೧೫ ||
ರೂಕ್ಷರಾಲೇಪಸೇಕಾಢೈಃ ಕುರ್ಯಾತ್ಕೇವಲವಾತನುತ್ |

ಕ್ಷೀರಬಲಾವರ್ತನಾ ತೈಲ

ಕಡಿರ ಬೇರು ಪಲ 16 ಕಷಾಯಕ್ಕೆ ನೀರು ಕುತ್ತಿ 16 ಕುದಿಸಿ ಬತ್ತಿಸಿ ಕುತ್ತಿ 4, ಸ್ವಚ್ಛವಾದ ಎಳ್ಳೆಣ್ಣೆ ಕುತ್ತಿ 1, ದನದ ಹಾಲು ಕುತ್ತಿ 1. ಇವುಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿದ ನಂತರ ಕಲ್ಕಕ್ಕೆ, ಕಡಿರಬೇರಿನ ಮೇಲಿನ ಸಿಪ್ಪೆ ಪಲ 1ನ್ನು ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಕಡಿರ ಬೇರಿನ ಕಷಾಯದಲ್ಲಿ ನುಣ್ಣುಗೆ ಅರೆದು ಕಲ್ಕ ಸೇರಿಸಿ ಪಾಕ ಮಾಡಿ ಇಳಿಸಬೇಕು. ಇದೇ ಮೇಲೆ ಕಾಣುವ ಪ್ರಮಾಣಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಸೇರಿಸಿ ನೂರು 100 ಪಲ, 1000 ಸಾವಿರ ಪಲ ಆವರ್ತನಾ ರೂಪದಿಂದ ಪಾಕಮಾಡಿ ಇಳಿಸಿ ಸ್ವಚ್ಛವಾದ ಪಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಭದ್ರವಾಗಿಟ್ಟು ಸಂದರ್ಭಾನುಸಾರ, ಸೇವನೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದಲೂ, ಸೇಜನ ಮಾಡುವುದರಿಂದಲೂ, ಲೇಪನದಿಂದಲೂ, ನಸ್ಯವಿಧಿಯಿಂದಲೂ, ಬಸ್ತಿವಿಧಿಯಿಂದಲೂ, ಸಕಲ ವಿಧದ ವಾತರಕ್ತಗಳನ್ನೂ, ಅಶಿಲ ವಾತ ರೋಗಗಳನ್ನೂ, ಶಮಿಸುವುದು. ರಸಾಯನಗಳಲ್ಲಿ ಅತಿ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಈ ಕ್ಷೀರಬಲಾ ತೈಲವು, ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯ ವ ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ಪ್ರಸನ್ನತೆಯನ್ನೂ, ಜೀವಧಾರಣಾ ಶಕ್ತಿಯನ್ನೂ, ಸಕಲ ಧಾತುಗಳ ಪೋಷಣಾಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನೂ, ಸುಸ್ವರಕ್ಕೆ ಹಿತವಾದ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನೂ, ಪ್ರತಿಯೋರ್ವನ ಜೀವಿತಾಧಾರಭೂತವಾದ, ಶುಕ್ರ ರಕ್ತಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಭವಿಸತಕ್ಕ ದೋಷನಿವಾರಣೆಗಳನ್ನೂ ಉಂಟುಮಾಡಿ, ಓಜಸ್ಸನ್ನು ಅಭಿವರ್ಧಿಸಿ, ಶ್ರೇಷ್ಠತಮ ರಸಾಯನವೆನಿಸಿ, ಪ್ರಖ್ಯಾತವಾಗಿರುವುದು.

॥ ಕೇತಕ्यादि तैलम् ॥

केतकमूलबलातिबलानां

यद्ग्रहणेन रसेन विपक्वम् ।

तैलमनल्पतृषोदकयुक्तम् ।

मारुतमास्थिगतं विनिहंति ॥ १३ ॥

ಕೇತಕ್ಯಾದಿ ತೈಲ

ಕೇದಕಿ ಬೇರು, ಕಡಿರ ಬೇರು, ದೊಡ್ಡ ಕಡಿರ ಬೇರು, ನುಗ್ಗೆ ಬೇರು, ಇವುಗಳ ಕಷಾಯ ಮಾಡಿ ಆ ಕಷಾಯದಲ್ಲಿ ಕಾಡಿನೀರು, (ಕಾಂಚಿಕ)

ಸೇರಿಸಿ, ಇದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಹೇಳಿದ್ದನ್ನೇ ಕಲ್ಪ ಸೇರಿಸಿ, ಶಕ್ತು ಮಾಡಿದ
ತ್ವೈಲವು, ಅಸ್ಥಿಯಲ್ಲಿ ಉಂಟಾದ ವಾತರೋಗವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವುದು.

॥ ತ್ರಿವಿಧಿ ತೈಲಂ ॥

ವಿಷ್ಣುಪ್ರಾಣಾಃ ಪತ್ರವಾಶೇ ತು ಶಿಶ್ನುಸರ್ಜಾಂಕೆ: ಪಶ್ಚಲ್ ।
ಪಕ್ಷಾಭಿಲಂಘ್ಯುಕ್ತ ತೈಲಂ ಸರ್ವಾಂಗವಾತನುತ್ ॥ ೧೬ ॥

ಜಿಂಜಾದಿ ತೈಲ

ಹುಣಸೇ ಎಲೆಯ ಕಷಾಯದಲ್ಲಿ ನುಗ್ಗೆ ಕೆತ್ತಿ, ಚಂಚಲ್ಯ, ಕಾಂಜಕ,
ಇಂದುವು, ಬೆಡಿಯುವು, ಮರಕ್ಕಲ ಉವು, ವೀಯುವು, ಕಾರುವು,
ಇವುಗಳ ಕಲ್ಪ ಹಾಕಿ ಪಾಕ ಮಾಡಿ ಇಳಿಸಿ, ಸೇಷನ ಮಾಡುವುದರಿಂದ
ಸರ್ವಾಂಗ ವಾತವು ಉಪಶಮನ ಹೊಂದುವುದು.

॥ ಪ್ರಭಂಜನವಿಮರ್ದನತೈಲಂ ॥

ಬಲಾಶತಾವರೀಶಿಶ್ನುಲವಣಾಕೆಕರಂಜಕಾಃ ।
ಪ್ರೆಂಢಶ್ರೀವ ಕೊಂಢಿ ವಾಜಿಗಂಧಾ ಪ್ರಸಾರಿಣಿ ॥ ೧೮ ॥
ಪಂಚಮೂಲಂ ವರಿಶ್ಠಂ ಚ ತೈಸ್ಸಮೈಃ ಕ್ವಥಿತೇ ಜಲಂ ।
ಪಾದಾವಶೇಷಿತೇ ದೃಶ್ಯಾತೈಲಸ್ವಾರ್ಥಾಡಕಂ ಭಿಪಕ್ ॥ ೧೯ ॥
ಕ್ಷೀರಂ ತದ್ವಿಗುಣಂ ದೃಶ್ಯಾತ್ ತತ್ಸಮಂ ದಧಿಕಾಂಜಿಕಂ ।
ತಗರಾಮರಕುಶ್ಠೆಲಾಶುಂಠಿಸರ್ಪಪಚೋರಕಾನ್ ॥ ೨೦ ॥
उत्पलाथञ्जनेनीलिश्लक्ष्णपिष्टान् समावपेत् ।
ಶತಾಹ್ಲಾಕ್ರುಷ್ಟಸಿಂಧುತ್ಯರಾಕ್ಷಾಕಾಲಾನುಸಾರಿಕಾ ॥ ೨೧ ॥
वचा सचित्रकं मांसो सरळं कटुरोहिणी ।
ಪ್ರತ್ಯೇಕಂ ಕಾರ್ಷಿಕಾನ್ ಭಾಗಾನ್ ಪ್ರತೀವಾಪಾಯ ಪಂಡಿತಃ ॥ ೨೨ ॥
तत्संभारेण मृद्वभिसिद्धं तिलजमादरात् ।
ಪಾನಾಭ್ಯಂಜನಗಂಧುಷೇ ವಿಧೇಯಂ ವಸ್ತಿಕರ್ಮಿಣಿ ॥ ೨೩ ॥
अशीति वातजान् रोगान् हन्यादाशु सुदाहणात् ।
एतत्तैलं महावीर्यमात्रेयप्रमुखैः पुरा ॥ २४ ॥
निर्मितं नाम तं चापि प्रभञ्जनविमर्दनम् ।

ಪ್ರಭಂಜನ ನಿಮರ್ದನ ತೈಲ

ಕಡಿರ ಬೇರು, ಶತಾವರಿ, ನುಗ್ಗೆ ಬೇರು, ನೀರ್ಮಾದಳ ಬೇರು, ಎಕ್ಕೆ ಬೇರು, ಸಣ್ಣ ಹರಳು ಬೇರು, ಕಂಕುರಿಣ್ಣಾ ಬೇರು, ಅಶ್ವಗಂಧಿ, ಪ್ರಸಾರಣಿ, ದೊಡ್ಡ ಪಂಚಮೂಲ, (ಬಿಲ್ಲುಸತ್ರ, ನರ್ವೊಳು ಬೇರು ಪಾದಿರಿ ಬೇರು, ಕುಂಬುಡುಮರದ ಬೇರು, ಆನೆಮುಂಗು ಬೇರು), ಇವು ಗಳ ಕಷಾಯವಿಟ್ಟು, ಪಾದಾನಶೇಷ ಮಾಡಿ ಎಳ್ಳೆಣ್ಣೆಯನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ತೈಲದ ದ್ವಿಗುಣ ಹಾಲು ಕೂಡಿಸಿ ತೈಲದಷ್ಟೇ ಕಾಂಜಿಕ ಜಲ ಮತ್ತು ಮೊಸರು ಹಾಕಿ, ಕಲ್ಲುಕ್ಕೆ ತಗರ, ದೇವದಾರು, ಎಲಕ್ಕೆ, ಒಣಶುಂಠಿ, ಸಾಸಿವೆ ಕಾಳು, ಕಚ್ಚೂರ, ಸತಾವೆ, ನೆಲಸಂಪಿಗೆ ಗಡ್ಡೆ, ಅಂಜನ ಕಲ್ಲು, ನೀಲಿ ಬೇರು, ಕಂಕುಷ್ಠ, ಇಂದುಪ್ಪು, ರಾಸ್ನೆ, ಮೆಂತೆ, ಬಜೆ, ಚಿತ್ರಮೂಲ ಶುದ್ಧಿ, ಜಟಾಮಾಂಸಿ, ಚರಳ, ಕಟುಕರೋಹಿಣಿ, ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಕಲ್ಲು ಸೇರಿಸಿ ಸಾಕದಲ್ಲಿಳಿಸಿ ಸೇಜನ, ಪಾನ, ಅಭ್ಯಂಜನ, ಗಂಡೂಷ, ಬಸ್ತಿಕರ್ಮಾದ ವಿಧಿಗಳಿಂದ 80 ವಿಧದ ವಾತರೋಗಗಳನ್ನು ನಿವೃತ್ತಿಪಡಿಸುವುದು. ಈ ಪ್ರಭಂಜನನಿಮರ್ದನ ತೈಲವು ಆತ್ರೇಯಾದಿ ಋಷಿಪುಂಗವರಿಂದ ನಿರ್ಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು.

|| 2 ಚಿಂಚಾದಿ ತೈಲಮ್ ||

ಚಿಂಚಾಮಾಡಕಸಾರಿಣಿವರಣಕಸ್ತುರಭಾನುಗಾಂಧೀರಿಕಾ |

ಜಂಬೀರಿಶತಪತ್ರಗೃಜನರಸೇ ದ್ವಯಾಮಲಶ್ರುಕ್ತಾನಿವಿತೆ |

ಸಿಡ್ಧಾರ್ಥೋಸರದಾಹಶಿಮ್ಬಲವರ್ಷಿವಿಶ್ವಾನಿವಿತೆ: ಕಲ್ಕಿತೆ: |

ತೈಲಂ ಸಿಡ್ಧಮಶೀತಿವಾತವಿಕ್ರಾಂತಿಂ ಚಿಂಚಾದಿಶಿಶ್ರಂ ಹರೇತ್ || ೨೫ ||

ಮತ್ತೊಂದು ಚಿಂಚಾದಿ ತೈಲ

ಹುಣಸೆ ಎಲೆ, ಸಣ್ಣ ಹರಳು ಎಲೆ, ಪ್ರಸಾರಣಿ, ನೀರ್ಮಾದಳ ಎಲೆ, ಕಳ್ಳಿ ಎಲೆ, ಎಕ್ಕೆ ಎಲೆ, ಅಮರ್ಚೆ ಕೊಡಿ, ನಾರಂಗ ಎಲೆ, ಮುರಿಕ್ಕಿಲ, ನುಗ್ಗೆ ಎಲೆ, ಮೊಸರುನೀರು, ಚುತ್ತಪ್ಪುಳಿ, ಸಾಸಿವೆ ಕಾಳು, ದೇವದಾರು, ನುಗ್ಗೆ ಬೇರು, ಇಂದುಪ್ಪು, ಒಣಶುಂಠಿ, ಎಳ್ಳೆಣ್ಣೆ, 80 ವಿಧದ ವಾತ ಹರ.

॥ परिणत केरी क्षीरादि तैलम् ॥

परिणतकेरीक्षीरे ।

जंबीरफलोदकेन तुलितेन ॥

क्षणदासुरधूमशृतं ।

तैलं ह्यपबाहुकं जयति ॥ २६ ॥

ಪರಿಣತ ಕೇರೀ ಕ್ಷೀರಾದಿ ತೈಲ

ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ ಹಾಲು ಮತ್ತು ನಿಂಬೆಹುಳಿ ರಸಕ್ಕೆ ತೈಲವನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಅರಸಿನ, ಜಂಚಲ್ಯ ಕಲ್ಕ ಹಾಕಿ ಪಾಕದಲ್ಲಿಳಿಸಿ ಸೇಚಿಸಲು ಅಪಬಾಹುಕ ರೋಗವು ನಿವೃತ್ತಿಯಾಗುವುದು.

॥ देवदारु बलादि तैलम् ॥

देवदारुबलारास्नामांसीसर्षपनागरैः ।

बलाकषायसंसिद्धं तैलं सर्वाङ्गवातजित् ॥ २७ ॥

“सर्वाङ्ग वातಕ್ಕೆ ದೇವದಾರು ಬಲಾದಿ ತೈಲ”

ಕಡರ ಬೇರನ ಕಷಾಯದಲ್ಲಿ, ತಿಲತೈಲವನ್ನು ಸೇರಿಸಿ, ದೇವದಾರು, ಕಡರ ಬೇರು, ರಾಸ್ನಿ, ಜಟಾವಾಂಸಿ, ಸಾಸಿವೆ ಕಾಳು, ಬಣಶುಂಠಿ ಕಲ್ಕ ಸೇರಿಸಿ, ಪಾಕದಲ್ಲಿಳಿಸಿ ಸೇಚನ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಸರ್ವಾಂಗ ವಾತ ಗುಣವಾಗುವುದು.

॥ २ बलागुड्क्यादि तैलं ॥

बलागुड्क्याः क्वाथेन तैलं क्षीरसमन्वितम् ।

चंदनोशीरयथ्याह्नुमुस्ताकल्कैः पचेत् पुनः ॥ २८ ॥

सिद्धमेतद्वातरक्तं रक्तपित्तं शिरोरुजम् ।

वातपित्तकृतान् रोगानाशु हन्यात् सुपूजितम् ॥ २९ ॥

ಸುತ್ತೊಂದು ಬಲಾಗುಡೂಚ್ಯಾದಿ ತೈಲ

ಕಡೀರ ಬೇರು, ಅಮೃತ ಬಳ್ಳಿ, ಕ್ಯಾಥಕ್ಕೆ ಎಳ್ಳೆಣ್ಣೆ ಸೇರಿಸಿ 2 ಪಾಲು ಹಾಲು ಸೇರಿಸಿ, ಚಂದನ, ಉಶೀರ, ಜ್ಯೇಷ್ಠಮಧು, ಭದ್ರಮುಷ್ಠಿ, ಜೂರ್ಣ ಮಾಡಿ ಕಲ್ಕು ಸೇರಿಸಿ ಪಾಕ ಮಾಡಿದ ಬಲಾಗುಡೂಚ್ಯಾದಿ ತೈಲವು ವಾತ ರಕ್ತ, ರಕ್ತವಿತ್ತ, ತಲೆವೇದನೆ, ವಾತವಿತ್ತ ದೋಷಗಳಿಂದ ಸಂಭವಿಸಿದ ರೋಗಗಳನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿ ತೈಲಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯತಮವೆನಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದು.

|| ತ್ರಿಮಿಶ್ರಿತಂ ತೈಲಮ್ ||

ವರೀಬಲಾಸ್ಮತಾಕವಾಠೇ ತೈಲಂ ಸಿದ್ಧಂ ಪಃ ಸಮಮ್ |

ಚಂದನೋಶೀರಕ್ರುಷ್ಣಾಢಕಠಿಕತಂ ವಾತರಕ್ತನುನ್ || ೩೦ ||

ತ್ರಿಮಿಶ್ರಿತಂ ತೈಲ

ಶತಾವರಿ, ಕಡೀರ ಬೇರು, ಅಮೃತ ಬಳ್ಳಿಗಳ ಕಷಾಯಕ್ಕೆ ಎಳ್ಳೆಣ್ಣೆ ಸೇರಿಸಿ ತೈಲದಷ್ಟೇ ಹಾಲು ಕೂಡ ಹಾಕಿ, ಚಂದನ, ಲಾಮಂಜೆ, ಕಂಕುಷ್ಠ, ಭದ್ರಮುಷ್ಠಿ ಕಲ್ಕು ಸೇರಿಸಿ ಪಾಕದಲ್ಲಿಳಿಸಿ, ಸೇಚನೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ವಾತ ರಕ್ತ ಹರ.

|| ಬಲಾಶ್ವಗಂಧಾದಿ ತೈಲಮ್ ||

ಬಲಾಶ್ವಗಂಧಾಲಾಕ್ಷಾಣಾಂ ಕವಾಠೇ ಪಾದಾಂಶಶೋಖಿತೇ |

ತೈಲಪ್ರಸಥಂ ಪಚೇದ್ವಿಮಾನ್ ದಧಿಮಸ್ತು ಚತುರ್ಗುಣೇ || ೩೧ ||

ರಾಸನಾಚಂದನಮಜ್ಜಿಣ್ಣಾತುರ್ವಾಮಶ್ರುಕಚೋರಕೈಃ |

ಸಾರಿವೋಶೀರಜಲದಕ್ರುಷ್ಣಾಗುರುಸುರದ್ಭುಮೈಃ || ೩೨ ||

ಹರಿದ್ರಾಕ್ರುಮುದಾಕೌತೀಶತಾಹ್ಲಾಪಶ್ವಕೇಸರೈಃ |

ಕವಾಠಃ ಸುಮ್ಯುತೈರೇಭಿಃ ಕಾಠಿಕೈಶ್ಚ ಸುಪೇಖಿತಃ || ೩೩ ||

ಶನೈಶ್ಚೈಭಿನಾ ಪಃಸ್ವಾ ಗಾಢಯೇಜ್ಜಾಜನೇ ಶ್ರುಭೇ |

ಪ್ರಶಸ್ತಂ ತಿಥಿನಕ್ಷತ್ರೇ ತತೈಲಂ ಶಿಲಯೇಶ್ವರಃ || ೩೪ ||

तेन सर्ववरोनभाद्रक्षयकामादथो गदाः ।
नस्यांति विविधां चैव वातरोगानसंशयः ॥ ३५ ॥
अश्विभ्यां निर्मितं तैलमेतत्पुष्टिकरं परम् ।

ಬಲಾಶ್ವಗಂಧಾದಿ ತೈಲ

ಕಡಿರ ಬೇರು, ಅಶ್ವಗಂಧಿ, ಕೋಲರಗು ಕಷಾಯಕ್ಕೆ ಎಳ್ಳೆಣ್ಣೆ ಸೇರಿಸಿ ನಾಲ್ಕು ಪಾಲು ಮೊಸರು ನೀರು ಕೂಡಾ ಹಾಕಿ ಕಲ್ಲುಕ್ಕೆ ಕೆಂಪರತ್ತೆ, ಚಂದನ, ಮಂಜಿಷ್ಠ ಕಡ್ಡಿ, ಕರಿಕೆ ಹುಲ್ಲು, ಜ್ಯೇಷ್ಠಮಧು, ಕಜ್ಜೂರ, ನಾಮದ ಬೇರು, ಲಾಮಂಚ, ಭದ್ರಮುಷ್ಠಿ, ಕಂಕುಷ್ಯ, ಅಗಿಲು ಗಂಧ, ದೇವದಾರು, ಅರಸಿನ, ಕುಮುದ ಗಡ್ಡೆ, ಅರೇಣುಕ, ಸತಾವೆ, ತಾವರೆ ಕುಸುಮ, ಇವು ಮೂರು ಮೂರು ಕೈಂಜಿ ತೂಕ ಸೇರಿಸಿ ಕಲ್ಲು ಹಾಕಿ ಮೃದ್ಯುಗ್ನಿಯಿಂದ ಸಕ್ಕಳೆ ಮಾಡಿ ಇಳಿಸಿ ಶುದ್ಧವಾದ ಪಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಭದ್ರ ವಾಗಿಟ್ಟು ಶುಭ ದಿನ, ಶುಭ ಸಂಕೃತದಲ್ಲಿ ಸೇಚನಾದಿ ವಿಧಿಗಳಿಂದ ಉಪಯೋಗಿಸಿದ್ದಲ್ಲಿ ಸರ್ವಜ್ವರ, ಉನ್ಮಾದ, ಕ್ಷಯ, ಕೆಮ್ಮು ನ ವಿವಿಧವಾದ ವಾತರೋಗಗಳು ನಿವಾರಣೆಯಾಗುತ್ತವೆ. ಈ ತೈಲವು ಅಶ್ವಿನೀಕುಮಾರ ರಿಂದ ಉಕ್ತವಾದ ಬಲಾಶ್ವಗಂಧಾದಿ ತೈಲವಾಗಿರುವುದು.

॥ बलाश्वक्यादि तैलम् ॥

बलाश्वकीसुरपादपानां ।

क्वाथे पचेत्तैलाभिर्मैश्वककैः ।

जटाशयं चंदनकुंडुरुहक ।

नताश्वगंधासरकैः सराशैः ॥ ३६ ॥

एतत्पुदाहं अरुजं सशोफम् ।

रक्षाशुगं वातगदं निहंति ॥ ३७ ॥

ಬಲಾಗುಡೂಚ್ಯಾದಿ ತೈಲ

ಕಡಿರ ಬೇರು, ಅಮೃತ ಬಳ್ಳಿ, ದೇವದಾರು ಕಷಾಯದಲ್ಲಿ ಜಟಾ ಮಾಂಸಿ, ಕಂಕುಷ್ಯ, ಚಂದನ ಕುಂದ್ಲಿಕ, ಎಳ್ಳೆಣ್ಣೆ ಸೇರಿಸಿ ತಗರ, ಅಶ್ವ

ಗಂಧಿ, ಚರಳ, ಕೆಂಪರತ್ತೆ, ಕಲ್ಕ ಸೇರಿಸಿ ಪಾಕ ಮಾಡಿ ಇಳಿಸಿ ಸೇಚನೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಸರ್ವವಿಧದ ವಾತಶೋಣಿತ ರೋಗಗಳು ಉಪಶಮನವಾಗುವುವು.

॥ ಕಾರ್ಪಾಸಾಸ್ಥ್ಯಾದಿ ತೈಲಮ್ ॥

ಕಾರ್ಪಾಸಾಸ್ಥಿಬಲಾಮಾಷಕುಲತ್ಯೈಃ ಕ್ವಥಿತೇ ರಸೇ ।

ಬದರದಾರುಬಲಾರಾಸ್ತ್ರಾಕ್ರುಷ್ಣಸರ್ಪನಾಗರೈಃ ॥ ೩೮ ॥

ಶತಾಹ್ನಾಪಿಪ್ಪಲಿಮೂಲಚವ್ಯಶಿಮ್ನುಪುನರ್ನವೈಃ ।

ಕಡ್ಕಿತೈ ಸ್ತೈಲಮಾಜೇನ ಕ್ಷೀರೇಣ ಸಹಿತಂ ಪಚೇತ್ ॥ ೩೯ ॥

ತತ್ಪಾನನಾವನಾಭ್ಯಕ್ರಯೋಗಾತ್ಸರ್ವಾನಿಲಾಪಹಮ್ ।

ವಿಶೇಷಾದಪಬಾಹ್ನಂ ಚ ಪಕ್ಷಾಘಾತಮರ್ಥಾರ್ಥಿತಮ್ ॥ ೪೦ ॥

ಕಾರ್ಪಾಸಾಸ್ಥ್ಯಾದಿ ತೈಲಮ್

ಹತ್ತಿ ಬೀಜ, ಕಡಿದ ಬೇರು, ಉದ್ದು, ಹುರುಳಿ, ಕಷಾಯದಲ್ಲಿ ಎಳ್ಳೆಣ್ಣೆ ಮತ್ತು ಆಡಿನ ಹಾಲು ಸಹ ಕೂಡಿಸಿ, ಬುಗರಿ ಬೀಜ, ದೇವದಾರು, ಕಡಿದ ಬೇರಿನ ಸಿಪ್ಪೆ, ಕೆಂಪರತ್ತೆ, ಕೆಂಕುಷ್ಟ, ಸಾಸಿವೆ ಕಾಳು, ಸತಾಪೆ, ಹಿಪ್ಪಿಲಿಮೂಲ, ಕಾಡುಮೆಣಸಿನ ಬೇರು, ನುಗ್ಗೆ ಬೇರಿನ ಮೇಲಿನ ಸಿಪ್ಪೆ, ಪುನರ್ನವೆ ಬೇರು, ಇವುಗಳನ್ನು ಕಲ್ಕ ಸೇರಿಸಿ ಪಾಕ ಮಾಡಿ ಇಳಿಸಿದ ಈ ಕಾರ್ಪಾಸಾಸ್ಥ್ಯಾದಿ ತೈಲವು ಪಾನ, ನಾವನ, ಅಭ್ಯಂಗದಿಂದ ಸರ್ವ ವಾತ ವಿಕಾರ ವಿಶೇಷತಃ ಅಪಬಾಹುಕ ವಾತ, ಪಕ್ಷಾಘಾತ ವಾತ, ಆರ್ದಿವ ವಾತಗಳನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣ ಹೋಗಲಾಡಿಸಿ ಸುಖವನ್ನೀಯುವುದು.

॥ ಲಾಕ್ಷಾದಿ ತೈಲಮ್ ॥

ಲಾಕ್ಷಾರಸಸಮಂ ತೈಲಂ ತೈಲಾತ್ಮಮಸ್ತು ಚತುರ್ಗುಣಮ್ ।

ಅಶ್ವಗಂಧಾನಿಶಾದಾಸಕೌಂತೀಕ್ರುಷ್ಣಾದ್ಚಂದನೈಃ ॥ ೪೧ ॥

ಸಮ್ವಾರೋಹಿಣೀರಾಸ್ತ್ರಾಶತಾಹ್ನಾಮಧುಕೈಃ ಸಮೈಃ ।

ಸಿಂಧುಂ ಲಾಕ್ಷಾದಿಕಂ ನಾಮ ತೈಲಮಭ್ಯಜನಾದಿವಮ್ ॥ ೪೨ ॥

सर्वज्वरक्षयोन्मादश्चासापस्मारपाप्मजित् ।
यक्षराक्षसभूतघ्नं गर्भिणीनां च शस्यते ॥ ४३ ॥

ಲಾಕ್ಷಾದಿ ತೈಲ

ಕೋಲರಗಿನ ಕಷಾಯ ತೆಗೆದು ಎಳ್ಳೆಣ್ಣೆಯನ್ನು ಸೇರಿಸಿ, ನಾಲ್ಕು ಪಾಲು ಮೊಸರುನೀರು ಸೇರಿಸಿ ಕಲ್ಕಕ್ಕೆ ಅಶ್ವಗಂಧಿ, ಆರಸಿನ, ದೇವದಾರು, ಅರೇಣುಕ, ಕಂಕುಷ್ಠ, ಭದ್ರಮುಷ್ಟಿ, ಚಂದನ, ವೆಂಕುರುಂಬ, ಕಟುಕ ರೋಹಿಣಿ, ಕೆಂಪರತ್ತೆ, ಸತಾಪೆ, ಜ್ಯೇಷ್ಠಮಧು, ಕಲ್ಕ ಸೇರಿಸಿ ಪಾಕ ಮಾಡಿದ ಈ ಲಾಕ್ಷಾದಿ ತೈಲದ ಸೇವನೆಯಿಂದ ಸರ್ವಜ್ವರ ಕ್ಷಯ ಉನ್ಮಾದ, ಶ್ವಾಸಕಾಸ, ಅಪಸ್ಮಾರ, ಭೂತಪೀಡಾದಿ ನಾನಾ ವಿಧದ ರೋಗ ಗಳು ಉಪಶಮನ ಹೊಂದುವುವು.

॥ आरनाकादि तैलम् ॥

आरनाकाढके तैलं पादसर्जरसे शृतम् ।
प्रभूते खजितं तोये ज्वरदाहार्तिनुत्परम् ॥ ४४ ॥

ಆರನಾಳಾದಿ ತೈಲ

ಕಾಂಜಿಕ ಜಲ ಕುತ್ತಿ 4ಕ್ಕೆ (ಕಾಡಿವೆಳ್ಳಂ) ಎಳ್ಳೆಣ್ಣೆ ಕುತ್ತಿ 1ನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಒಂದು ಸೇರು ಚಂಚಲ್ಯ ಚೂರ್ಣ ಮಾಡಿ ಹಾಕಿ ಪಾಕ ಮಾಡಿ ಇಳಿಸಿ, ಸೇವನಾದಿ ವಿಧಿಗಳಿಂದ ಜ್ವರ, ದಾಹ, ವಾತರಕ್ತ, ಮೊದಲಾದುವು ಗಳು ನಿವೃತ್ತಿಯಾಗುವುವು.

॥ पिंडतैलम् ॥

समधुच्छिष्टमञ्जिष्टंससर्जरससारिवम् ।
पिंडतैलंतदभ्यंगाद्वातरकरुजापहम् ॥ ४५ ॥

ಸಿಂಡ ತೈಲ

ನಾಮದ ಬೇರನ್ನು ಜಜ್ಜಿ ಕಷಾಯ ಮಾಡಿ ಮಂಜಿಷ್ಠ ಕಡ್ಡಿಯನು ಕಲ್ಕಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಿ ಪಾತ್ರದ ಪಾಕಕ್ಕೆ ಜೇನುಮಯಣ, ಚಂಚಲ್ಯವನ್ನು

ಇಟ್ಟು ಆ ಮೇಲೆ ಅಭ್ಯಂಗ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಈ ಪಿಂಡತೈಲವು ವಾತ ರೋಗವನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವುದು.

॥ ತೆಕ್ಕರಜಾದಿ ತೈಲಮ್ ॥

ತೆಕ್ಕರಾಜರಸವಿಂಶತಿಭಾಗೇ ।

ಪಕ್ವತೈಲಮಭಯಾಪ್ರತಿವಾಪಮ್ ॥

ಕಾಸಮಾಶ್ರು ಪಿಂನಿಹಂತಿ ನರಾಣಾಮ್ ।

ಶ್ವೇತಶ್ವೇತಸಿವ ಮಾರುತವೇಗಃ ॥ ೪೬ ॥

ಶೇಷರಜಾದಿ ತೈಲ

ಗರುಗ ಸ್ವರಸಭಾಗ 20ಕ್ಕೆ, ಅಣಿಲೆ ಕಾಯಿಯು ಚೂರ್ಣವನ್ನು ಕಲ್ಕು ಸೇರಿಸಿ ಪಾಕಮಾಡಿದ ತೈಲದಿಂದ, ಪ್ರಬಲವಾದ ವಾಯುವಿನ ವೇಗದಿಂದ ಮೇಘವೃಂದವು ದೂರವಾಗುವಂತೆ, ಖಾಸರೋಗಗಳು ಮಾಯವಾಗುವುವು.

॥ ಪಂಚವಲಕಾದಿ ತೈಲಮ್ ॥

ಪಂಚವಲಕನಿಶಾಗೋಪಿಕೃಷಾಯ ತಿಲಜಂ ಪಚೇತ್ ।

ಸಂಭಾದಿಕಂದಸಿಂಧುಕವಕ್ಸೋಮಾಸಿಂಧುಚಂದನಃ ॥ ೪೭ ॥

ರಕ್ತಪಿತ್ತೋತ್ತರೇ ಕ್ಷುಣ್ಣೇ ವಿಸರ್ಪೇ ಕ್ಷೇದವತ್ಯಪಿ ।

ಪಂಚವಲ್ಯಾದಿ ತೈಲ

೮ ಬಗೆಯ ಕೆತ್ತಿಗಳು, ಅರಸಿನ, ನಾಮದ ಬೇರು, ಆಯಾ ಪುಷ್ಪಾಣು ಗಳಿಂದ ಸೇರಿಸಿ ಜಜ್ಜಿ ಕಷಾಯ ಮಾಡಿ ಎಳ್ಳೆಣ್ಣೆ, ಕದಳೀಬಾಳೆ ಗಡ್ಡೆ, ಅಂಬಲೆ ಗಡ್ಡೆ, ನೈದಿಲೆ ಗಡ್ಡೆ, ನೆಲಸಂಪಿಗೆ ಗಡ್ಡೆ, ತಾವರೆ ಗಡ್ಡೆ, ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಮಧು, ಲವಂಗಚೆಕ್ಕೆ, ಲಾಮಂಜ, ಅ. ಕಂಕುಷ್ಯ, ಚಂದನ ಈ ಬಗೆಯ ಔಷಧಿಗಳನ್ನು ಕಲ್ಕು ಸೇರಿಸಿ, ಪಾಕದಲ್ಲಿಳಿಸಿ ಸೇಚಿಸಲು, ರಕ್ತಪಿತ್ತೋಲ್ಬಣ

ಮತ್ತು ಕ್ಲೇದದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಕುಷ ರೋಗಗಳೂ, ವಿಸರ್ಪ ರೋಗಗಳೂ ನಾಶವಾಗುವುವು.

॥ ದಿನೇಶವಲ್ಯಾದಿ ತೈಲಮ್ ॥

ದಿನೇಶವಳ್ಳಿರಜನೀದಿನೇಶ ।

ವ್ಯಾಘಾತಕಕ್ಷಿರಮಹೀರುಹಾಣಾಮ್ ।

ಕವಾಥೇನ ಕಲ್ಕೇನ ಪಚೇತ ತೈಲಂ ।

ತ್ವರದೋಷಶಾಂತೈವಿವರ್ಣಕಾರಿ ॥ ೪೮ ॥

ದಿನೇಶವಲ್ಯಾದಿ ತೈಲ

ವೆಂಬಾಡ, ಅರಸಿನ, ಎಕ್ಕಿಗಿಡದ ಬೇರು, ಕೊಂದೆ ಕೆತ್ತೆ, ನಾಲ್ಕು ಮರಗಳ ಕೆತ್ತೆ ಸೇರಿಸಿ ಜಜ್ಜಿ ಕಷಾಯ ಮಾಡಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಎಳ್ಳೆಣ್ಣೆಯನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ, ಕಷಾಯದ ಮದ್ದುಗಳನ್ನೇ ಕಲ್ಕುವಾಗಿ ಸೇರಿಸಿ, ಪಾಕದಲ್ಲಿ ೪ ಸಿ ಸೇಜನೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ತ್ವಗ್ರೋಷಗಳನ್ನು ನಿವಾರಣೆಯಾಗಿ ಶರೀರಕ್ಕೆ ಅಧಿಕ ಶಾಂತಿಯುಂಟಾಗುವುದು.

॥ ೨ ಲಾಕ್ಷಾದಿ ತೈಲಮ್ ॥

ಲಾಕ್ಷಿಶಿರಬಲಾಕವಾಥೇ ಜಲೇ ದ್ವಿಪ್ರಸ್ಥಮಸ್ತುಕೇ ।

ಪೃಶ್ನಿಪರ್ಣಿವಿಷಾಹ್ನಂ ದ್ರೇ ಹರಿದ್ರೇ ಶತಾವರೀ ॥ ೪೯ ॥

ಜೀವಕರ್ಷಭಕೌ ರಾಸ್ನಾ ಸರಲಂ ದೇವದಾರು ಚ ।

ಮುಸ್ತಾ ವಿದಾರಿ ಮಜ್ಜಿಷ್ಠಾ ವಾಲ್ಮುಕಾಗುರುರಸಕಮ್ ॥ ೫೦ ॥

ಕುಠ್ಠಂ ಲೋಹಿತಯಶ್ಠಿಂ ಚ ಮಧುಕಂ ದ್ರೇ ಚ ಸಾರಿಬೇ ।

ಅನಂತಾಮಲಕೀಮूर्ವಾಮಯೂರಂ ಶಿಶಿರದ್ವಯಮ್ ॥ ೫೧ ॥

ಅಶ್ವಗಂಧಾ ಕಣಾ ಕೌಂತಿ ತಿಕ್ತಾ ಇಯೋನಾಕದೀಪ್ಯಕಮ್ ।

ಪಾಠಾಂ ಭಾಜ್ಞಿಂ ಚ ಸಂಪಿಷ್ಯ ತೈಲಪ್ರಸ್ಥಂ ವಿಪಾಚಯೇತ್ ॥ ೫೨ ॥

ತತೋ ಮಂದಾಘ್ನಿನಾ ಪಕ್ವಂ ತೈಲಮಭ್ಯಜ್ಜನಾದಿನಾ ।

जीर्णवृक्षयोन्मादश्चासापसारपाप्मजित् ॥ ५३ ॥

बलपुण्ड्यर्थिनां नृणां गर्भिणीनां च शस्यते ॥ ५४ ॥

ಮತ್ತೊಂದು ಲಾಕ್ಷಾದಿ ತೈಲ

ಕೋಲರಗು, ಲಾಮಂಚ, ಕಡಿರ ಬೇರು, ಇವುಗಳು ಪಲ 4ರಂತೆ ಕೂಡಿಸಿ ಕಷಾಯ ಕುತ್ತಿ 16ರಲ್ಲಿ ಬತ್ತಿಸಿ ಕುತ್ತಿ 4, ಎಳ್ಳೆಣ್ಣೆ ಕುತ್ತಿ 1, ಮೊಸರುನೀರು ಕುತ್ತಿ 2 ಸೇರಿಸಿ ಮೂರಲೆ ಬೇರು, ವಿಡಯ, ಅತಿವಿಡಯ, ಅರಸಿನ, ಮರದರಸಿನ ಸಿಪ್ಪೆ, ಶತಾವರಿ, ಜೀವಕ, ಋಷಭಕ, ಕೆಂಪರತ್ತೆ, ಚರಳ, ದೇವದಾರು, ಭದ್ರಮುಷ್ಟಿ, ನೆಲಕುಂಬುಳ ಗಡ್ಡೆ, ಮಂಜಿಷ್ಠಕಡ್ಡಿ, ಇರುವೇರಿ ದಂಡು, ಅಗಲುಗಂಧ, ಕೊಡಗಪಾಲರಿ, ಕೆಂಕುಷ್ಠ, ರಕ್ತ ಚಂದನ, ಜ್ಯೇಷ್ಠಮಧು, ಇಪ್ಪೆತಿರುಳು, ನಾಮದ ಬೇರು, ಹಾಲುಬಳ್ಳಿ ಬೇರು, ಪಚ್ಚೆರಂಗಿ ಬೇರು, ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿ ಸಿಪ್ಪೆ, ಪೆರಿಕುರುಂಬ, ಉತ್ತರಣೆ, ಚಂದನ, ಪೀತಚಂದನ, ಅಶ್ವಗಂಧಿ, ಹಿಪ್ಪಿಲಿ, ಅರೇಣುಕ, ಪುತ್ತರಿಚ್ಚುಂಡ ಬೇರಿನ ಸಿಪ್ಪೆ, ಜೋನಕಹುಲ್ಲು, ಓಮುಕಾಳು, ಪಾಡಾವಳಿ ಬೇರು, ಕಿರು ತೇಗು ಇವುಗಳನ್ನು ಕಲ್ಕ ಸೇರಿಸಿ ಚೂರ್ಣಮಾಡಿ ಸೇರಿಸಿ ಪಾಕದಲ್ಲಿಳಿಸಿ ಉಪಯೋಗಿಸುವುದರಿಂದ ಜೀರ್ಣಜ್ವರ, ಕ್ಷಯ, ಉನ್ಮಾದ, ಶ್ವಾಸ, ಅಪ ಸ್ಮಾರಾದಿ ರೋಗಗಳು ನೀಗುವುದಲ್ಲದೆ ಈ ತೈಲವನ್ನು ಬಲಪುಷ್ಟಿಗೋಸ್ಕರ ಗರ್ಭಿಣೀ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೂ, ಸರ್ವರಿಗೂ ಸಕಲಕಾಲಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಉಪ ಯೋಗಿಸಬಹುದು.

॥ फेनोशीरादि तैलम् ॥

फेनोशीरनिशांबुकुष्टमधुकैर्मंजिष्टविश्रांबुभिः ।

मूर्वालोहितयष्टिसर्जकट्टकासिंधूत्थलाक्षांजनैः ॥

सश्रीकंठकणानतैस्तिलरुहां तक्रे पचेत् षड्गुणे ।

तत्सथो हरति ज्वरान् ज्वरकृतान् दाहादिशीतादिकान् ॥ ५५ ॥

ಫೇನೋಶೀರಾದಿ ತೈಲ

ಕಡಲುನುರೆ, ಲಾಮಂಚ, ಅರಸಿನ, ಇರಿವೇರಿದಂಡು, ಕೆಂಕುಷ್ಠ, ಜ್ಯೇಷ್ಠಮಧು, ಮಂಜಿಷ್ಠಕಡ್ಡಿ, ಒಣಶುಂಠಿ, ಭದ್ರಮುಷ್ಟಿ, ಪೆರಿಕುರುಂಬ,

ಅಗಿಲುಗಂಧ, ಜಂಚಲ್ಯ, ಕಟುಕರೋಹಿಣಿ, ಸ್ಯಂಧವಲವಣ, ಕೋಲರಗು, ಅಂಜನಕಲ್ಲು, ಕಂಡಿಬೆಣ್ಣೆ, ಹಿಪ್ಪಿಲಿ, ತಗರ, ಈ ಬಗೆಯ ಮದ್ದುಗಳನ್ನು ಜೆನ್ನಾಗಿ ಜೂರ್ಣಮಾಡಿ ಎಳ್ಳೆಣ್ಣೆಗೆ ಸೇರಿಸಿ, ಎಳ್ಳೆಣ್ಣೆಯ ಆರುಪಾಲು ಮಜ್ಜೆಗೆಯಲ್ಲಿ ಪಕ್ವಮಾಡಿ ಇಳಿಸಿದ ತೈಲವನ್ನು ಸೇಚಿಸುವುದರಿಂದ ಜ್ವರಗಳೂ, ಜ್ವರದಿಂದುಂಟಾದ ದಾಹ ಶೀತಾದಿ ವಿಕಾರಗಳೂ ನಿವಾರಣೆಯಾಗುವವು.

॥ ಶೃಂಗಾಠಕಾದಿ ತೈಲಮ್ ॥

ಶೃಂಗಾಠಕವೃಷಭ್ಯಾಘ್ರಿವೃಶ್ಚಿಕಾಲಿಪುನರ್ನವಾಃ ।
 ಸ್ಕೂಜ್ಜಕಂ ಸಿಂಧುವಾರಂ ಚ ಕಪೋತಾತಾಮಲಕಯಪಿ ॥ ೫೬ ॥
 ಕುಂಡಲಿ ಕಾಸಮದಂ ಚ ದ್ವಾದಶೈಷಾಂ ರಸೇ ಪಚೇತ್ ।
 ತ್ರಯೋದಶಾಂಶತೀಲಜಂ ಕಲಕೈರಭಿರ್ವಿಪಾಚಯೇತ್ ॥ ೫೭ ॥
 ಪಿಪ್ಪಲಯಾಘ್ರಿವಚಾವತ್ಸಕೋಲಪ್ರಥಿಕತೋಯದೈಃ ॥
 ವಿಶಾಲಾತಿವಿಷಾಕೌಂತಿಚವ್ಯತ್ರಯೂಷಣಜೀರಕೈಃ ॥ ೫೮ ॥
 ಭಾಙ್ಗಿಮೂವಾಮಹಾನಿಬಫಲದೀಪ್ಯಕಸರ್ಪೈಃ ।
 ಹಿಕ್ಮುತಿಕವಿಡ್ಙ್ಗೈಶ್ಚ ತತ್ಸಿಂಧುಂ ತೀಲಜಂ ಜಯೇತ್ ॥ ೫೯ ॥
 ಕಾಸಂ ಪಚ್ಚವಿಭಂ ಶ್ವಾಸಮಶೋಷಂ ಜಯತಿ ಕ್ಷಣಾತ್ ॥

ಭೃಂಗಾಳರ್ಕಾದಿ ತೈಲ

ಗರ್ಗಸಮೂಲ, ಎಕ್ಕೈಗಿಡದ ಮೂಲ, ಆಡ್ವೋಗೆ, ಸಣ್ಣ ಕುದನೆ ಬೇರು, ತೇಲ್ಗಡೆಬೇರು, ಪುನರ್ನವೆಬೇರು, ಪನಚ್ಚಿಕೆತ್ತೆ, ಕರಿನೆಕ್ಕಿ, ತೇಟಾಂಪರಕು, ನೆಲನೆಲ್ಲಿಬೇರು, ಅಮೃತಬಳ್ಳಿ, ಪೊನ್ನಾವೀರ ಇವುಗಳ ಕಷಾಯಕ್ಕೆ ಎಳ್ಳೆಣ್ಣೆ ಸೇರಿಸಿ ಹಿಪ್ಪಿಲಿ, ಚಿತ್ರಮೂಲ (ಶುದ್ಧ), ಬಜೆ, ಕೊಡಗಪಾಲರಿ, ಬುಗರಿ ಬೀಜ, ಹಿಪ್ಪಿಲಿಮೂಲ, ಭದ್ರಮುಷ್ಟಿ, ನುರ್ತುಂಗ, ಆತಿವಿಡಯ, ಅರೇಣುಕ, ಕಾಡುಕರಿಮೆಣಸಿನಬೇರು, ಒಣಶುಂಠಿ, ಕರಿ ಮೆಣಸು, ಹಿಪ್ಪಿಲಿ, ಕಿರುತೇಗು, ಪೆರಿಕುರುಂಬ, ಬೇವಿನಕೆತ್ತೆ, ಓಮುಕಾಳು, ಸಾಸಿವೆಕಾಳು, ಇಂಗು, ಪುತ್ತೂಂಜ್ಜುಂಡಬೇರಿನ ಸಿಪ್ಪೆ, ವಾಯುವಿಳಂಗ, ಕಲ್ಕ ಸೇರಿಸಿ ಪಾಕದಲ್ಲಿಳಿಸಿ ಸೇಚಿಸಲು ಎಲ್ಲಾ ವಿಧದ ಕಾಸರೋಗಗಳೂ ಶ್ವಾಸರೋಗಗಳೂ, ನಿವಾರಣೆಯಾಗುವವು.

॥ कच्चूरादि तैलम् ॥

कच्चूरहेमरजतारिधनेद्रवर्णा, सौरयफरलतिकायलभद्रशुद्धी ।

इक्ष्वाकुकूलरजनीहरिपर्णिकास्तुक्, धर्माञ्जुरोगरिपुरक्षतिकापमारु ॥ ६० ॥

कीटारिकेतिकसुरस्यशुगमिजिह्वा, द्रोणेपिधानरसिद्धविशुद्धतैलम् ।

अर्क्यैकैवल्यगदपञ्चमहीरुहाणा, मक्षाभयामलकवर्णवतीयुगानाम् ॥ ६१ ॥

क्वाथे पचेत् गदफलत्रयकालयाब्द, मञ्जिष्ठयान्वितकषायगणैश्च पिष्टैः ।

पक्वं विगाढ्य शशिजे सकले च कृष्टे ह्यभ्यज्यतां सति विषेषतएव भिन्नैः ॥ ६२ ॥

कञ्जूरुवादि तैल

कञ्जूरुगण्डै, लुण्ठित, वेल्लैलबैरु, वोरैयुलबुद्धि, लुण्ठित
 बल्लै, करिकुण्डुबैरु, हागलबल्लै, कडिरबैरु, कर्कषक
 शृङ्गी, चैरुबैरु, गग, इक्ष्वाकुमुमुल, पञ्चवलयल्लै,
 अरसिन, मुत्तै, कल्लैबैरु, एरुल्लै, कौन्दैयैलै, मुमुपपरु
 एलै, सङ्गकडलाडि, विशालरु, कैरुबैरु, करिपु, अशुकरुयैलै,
 अङ्गुल्लै, तुम्बै, तुम्बै, इवुगलिन्द तयारुसिद सुवरस
 गलिन्दलु एरुबैरु, वोरुबाड, कौन्दैकैरु, नाल्लुमरुगकैरु,
 कल्लु अशुक्ककैरु, शान्तिकारुसिपु, अलैलैकारुसिपु, नैल्लैकारु
 सिपु, अरसिन, मरुदरुसिनसिपु, इवुगक कषायगलिन्दलु,
 कंकुषु, त्रिफलैगु, कंकुमुमुपञ्च, भद्रुमुमु, मुमुषुकडु,
 इवुगक कल्लुदिन्दलु कारुसि पारुकरुआडिद तैलवु सकल विदुद
 कषुगलिगु बरुक हितकारुयु.

॥ गुग्गुलुवादि तैलम् ॥

गुग्गुलुमरीचविडङ्गैः सर्षपकासीससर्जरसमुस्तैः ।

श्रीवेष्टतालगाधैर्मनःशिलाकुष्ठकंपिष्टैः ॥ ६३ ॥

उभयाहरिद्रासहितैश्चक्रिततैलेन मिश्रितैरेभिः ।

दिनकरकराभितसैः कुष्ठं गृह्यं च नष्टं च ॥ ६४ ॥

ಗುಗ್ಗುಲಾದಿ ತೈಲ

ಗುಗ್ಗುಲು, ಕರಮೆಣಸು, ವಾಯುವಿಳಿಂಗ, ಸಾಸಿವೆಕಾಳು, ಕಾಸೀಸ ಚಂಚಲ್ಯ, ಭದ್ರಮುಷ್ಟಿ, ಕಂಡಿವೆಣ್ಣೆ, ತಾಲ, ಗಂಧಕ, ಮನಶ್ಶಿಲೆ, ಕಂಕುಷ್ಟ, ಕಂಬಿಪ್ಪಾಲೆಬೇರಿನ ಸಿಪ್ಪೆ, ಅರಸಿನ, ಮರದರಸಿನ ಇವು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಚೂರ್ಣಿಸಿ ಎಣ್ಣೆಯೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿಸಿ ಸೂರ್ಯ ಕಿರಣಗಳಿಂದ ಬಿಸಿಮಾಡಿದ ತೈಲವು ಕುಷ್ಠರೋಗವನ್ನು ನಾಶಮಾಡುತ್ತದೆ.

॥ ಉಲಾದಿ ತೈಲಮ್ ॥

ಉಲಾಯುಗಮತುರೂಕ್ಕುಛಫಲಿನಿಮಾಂಸೀಜಲಧ್ಯಾಮಕಂ ।

ಸ್ಪೃಕ್ಷಾಚೌರಕಚೌಚಪತ್ರತಗರಸ್ಥೌಗೇಯಜಾತೀರಸಾಃ ।

ಶ್ರುತಿಕರ್ಯಾಛ್ರನಖೋಽಮರಾಹ್ಲಮಗುರುಃಶ್ರೀವಾಸಕಂ ಕುಂಕುಮಮ್ ।

ಚಂದ್ರಾಗುಗ್ಗುಲುದೇವಧುಪಲ್ಲಪುರಾಃ ಪುಷ್ಪಾಗನಾಗಾಹ್ಲಯಮ್ ॥ ೬೫ ॥

ಉಲಾದಿಕೋ ವಾತಕಫೌ ವಿಷಂ ಚ ವಿನಿಯಿಚ್ಛತಿ ।

ವರ್ಣಪ್ರಸಾದನಃ ಕಂಙ್ಕುಪಿಡಿಕಾಕೋಠ ನಾಶನಃ ॥ ೬೬ ॥

ಏಲಾದಿ ತೈಲ

ಏಲಕ್ಕಿ, ಸಣ್ಣಏಲಕ್ಕಿ, ಕಂಡಿಬೆಣ್ಣೆ, ಕಂಕುಷ್ಟ, ನೇರಳೆಪುಷ್ಪ, ಜಟಾ ಮಾಂಸಿ, ಇರುವೇರಿದಂಡು, ನಾರ್ಮುಕಹುಲ್ಲು, ಜೋನಕಹುಲ್ಲು, ಕಚ್ಚೂರ, ಏಲಕ್ಕಿ, ತಮಾಲಪತ್ರ, ತಗರ, ಜಾಯಿಕಾಯಿ, ಮತ್ತು ಸಿಪ್ಪೆ, ವ್ಯಾಘ್ರಸಖ, ದೇವದಾರು, ಅಗಿಲುಗಂಧ, ತಿರುವಟ್ಟಪಶ, ಕುಂಕುಮಕೇಸರಿ, ನೆಲಸಂಪಿಗೆಗೆಡ್ಡೆ, ಗುಗ್ಗುಲು, ಚಂಚಲ್ಯ, ಕಂಡಿವೆಣ್ಣೆ, ಪುನ್ನಾಗ, ನಾಗಕೇಸರಿ, ಈ ಏಲಾದಿ ಗಣವು ವಾತ, ಕಫ, ವಿಷ, ತುಂಸುವಿಕೆ, ಪಿಡಕೆ ಮೊದಲಾದುವುಗಳನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವುದು.

॥ ನಿಶಾಶೀರಾದಿ ತೈಲಮ್ ॥

ನಿಶಾಶೀರಬಲಾಕ್ವಾಥೇ ತೈಲಮೇಲಾದಿಕಲ್ಕವತ್ ।

ಸಿಂಧುಮಖ್ಯಕ್ರಿಯೋಗೇ ಪಿಡಕಾಮೇಹಸುಧನಮ್ ॥ ೬೭ ॥

ನಿಶೋಶೀರಾದಿ ತೈಲ

ಅರಸಿನ, ಲಾಮಂಚ, ಕಡಿರಬೇರು, ಕಷಾಯದಲ್ಲಿ ಎಳ್ಳೆಣ್ಣೆ ಸೇರಿಸಿ ಎಲಾದಿವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾದ ಔಷಧಿಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿ ವಕ್ಷವಾದಿ ಇಳಿಸಿದ ತೈಲವು ಅಭ್ಯಂಗಯೋಗದಿಂದ ಮೇಹವಿಡಕಾದಿ ಮೇಹರೋಗಗಳನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿ ಸುಖವನ್ನೀಯುವುದು.

॥ ಅಶ್ವಪತ್ರ ತೈಲಮ್ ॥

ವಿಲ್ವಂ ಕಾರ್ಷ್ಕರದಳಂ ಭ್ರಮರಂ ಶಕ್ರವಲ್ಲರಿ ।

ಸಾಮೃತಂ ನಾಗವಲ್ಯಗ್ರಂ ಪಟೋಲಾಮಲಕಂ ತಥಾ ॥ ೬೮ ॥

ಆಮೃತ್ಯ ದ್ವಿಗುಣಂ ಕ್ಷೀರಂ ತೈಲಪ್ರಸ್ಥಂ ವಿಪಾಚयेತ್ ।

ಅಶ್ವಪತ್ರಮಿದಂ ತೈಲಂ ಶಿರೋರೋಗ ವಿನಾಶನಮ್ ॥ ೬೯ ॥

ಅಷ್ಟಪತ್ರ ತೈಲ

ಬಿಲ್ವಪತ್ರ ಎಲೆ, ಕಾಸರ್ಕನ ಎಲೆ, ಭೃಂಗರಾಜ ಎಲೆ, ಇಂದ್ರವಲ್ಲೀ ಎಲೆ, ಅಮೃತಬಳ್ಳಿ ಎಲೆ, ನಾಗವಲ್ಲೀ ಎಲೆ, ಕಾಡುಪಟವಲ ಎಲೆ, ನೆಲ್ಲಿ ಎಲೆ ಇವುಗಳು ಪ್ರಸ್ಥ 1 ರಂತೆ ಸ್ವರಸ ಸೇರಿಸಿ ತೈಲಪ್ರಸವನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ ಅದರ ದ್ವಿಗುಣ ಹಾಲನ್ನು ಸಹಾ ಸೇರಿಸಿ, ಸೇಚನೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಸಕಲ ಶಿರೋರೋಗಗಳನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿ ಸುಖವನ್ನೀಯುವುದು.

॥ ದಾರ್ವೀಸ್ವರಸಾದಿ ತೈಲಮ್ ॥

ದಾರ್ವೀಸ್ವರಸಯಶ್ಚಾಹ್ನಂ ಗೃಹ್ಣುಮನಿಶಾನ್ವಿತಮ್ ।

ತೈಲಮಭ್ಯಜನಾತ್ ಪಕ್ವಂ ಮೇಧ್ರೋಗಂ ನಿವಾರयेತ್ ॥ ೭೦ ॥

ದಾರ್ವೀಸ್ವರಸಾದಿ ತೈಲ

ಮರದರಸಿನ ಕಷಾಯದಲ್ಲಿ ಜ್ಯೇಷ್ಠಮಧು, ಗೃಹಧೂನು (ಹೊಗೆ ಕರಿ), ಇವುಗಳ ಕಲ್ಪವನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ತಯಾರಿಸಿದ ತೈಲದ ಅಭ್ಯಂಜನದಿಂದ ಮೇಧ್ರೋಗವು ನಿವಾರಣೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

॥ अमृतोत्तर तैलम् ॥

गुह्यस्याविपचेत्काथे तैलं क्षीरसमन्वितम् ।
चंदनोशीरकुष्ठार्बुदसारिबामलकात्पलैः ॥ ७१ ॥
कल्कैरेभिः शिरोदाहं पित्तगुल्ममपिज्वरम् ।
प्रमेहं विनिहंत्याशु नाम्नैतदमृतोत्तरम् ॥ ७२ ॥

अमृतोत्तर तैल

अमृततबल्लिय कषायकै तैल सैरिसि अमृतै हाಲು
शोडिसि जेदने, लामेजे, कंकुष्य, भद्रमुष्ठी, नामदबैरु,
श्लिषायसिपै, नीलसंपिगे गड्डी, अणुगक कल्लवन्नु सैरिसि वाक
शुदि अणिसि सैरिसिनेमाडुवुदरिन्द सकलविधद तलैदाह, सिद्ध
सुल्लु, ज्वर, दाह, प्रमेहक वेदिलामदुणुगकु नाशवागुत्तवे.

॥ २ चंदनादि तैलम् ॥

चंदनोदीच्यनळद धात्रीयष्ट्याङ्गसारिबाः ।
सबलास्सलिलद्रोणे पृथग्दशपलोन्मिताः ॥ ७३ ॥
पक्त्वा कषाये सक्षीरे क्षिपेत् ब्राह्मीवरीरसम् ।
कुमारीनाळिकेरांबु तैलमानं पृथक् पृथक् ॥ ७४ ॥
प्रपौडरीकमल्लिज्जिष्ठा घातकी पद्मकेसरम् ।
कुमुदोलपलशालूक मृगाळबिसपद्मकम् ॥ ७५ ॥
अनंताकुशकासेक्षु क्षीरिशृङ्गं सबल्कलम् ।
गणं च जीवनीयाख्यं क्वाथे द्रव्याणि पेचयेत् ॥ ७६ ॥
प्रस्थं च दत्त्वा तैलस्य शनैर्मृद्वग्निना पचेत् ।
एतत्तैलप्रशमयेद्वाहमूर्च्छाशिरोग्रहान् ॥ ७७ ॥
कामिलाभाढ्यरोगं च रक्तपित्तं च नाशयेत् ।
प्रदरं पित्तविभ्रंशं विसर्पं पित्तवैकृतम् ॥ ७८ ॥
अभ्यङ्गपाननस्याद्यैर्हृतिवज्रमिवासुरान् ।

ಮತ್ತೊಂದು ಚಂದನಾದಿ ತೈಲ

ಚಂದನ, ಇರಿವೇರಿದಂಡು, ಲಾಮಂಡ, ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿಸಿಪ್ಪೆ, ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಮಧು, ನಾಮದಬೇರು, ಕಡಿರಬೇರು, ಇವುಗಳ ಕಷಾಯ, ಹಾಲು, ಎಳ್ಳೆಣ್ಣೆ, ಬಾಹ್ಯಿಸ್ವರಸ, ಶತಾವರೀಸ್ವರಸ, ಐಶೋಳೀಸ್ವರಸ (ಕುಮಾರೀ) 1 ಪ್ರಸ್ಯ, ಎಳನೀರು ಇವುಗಳು ಪ್ರತ್ಯೇಕಪ್ರತ್ಯೇಕ ಎಣ್ಣೆಯ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಸಿ ಕಲ್ಲಕ್ಕೆ ಫುಂಡರೀಕ, ಮಂಜಿಷ್ಠಕಡ್ಡಿ, ಧಾತಕೀಕುಸುಮ, ಪದ್ಮ ಕೇಸರ, ಕುಮುದ, ನೆಲಸಂಪಿಗೆಗಡ್ಡಿ, ತಾವರೆನಾಳ, ಪದ್ಮಕಾಷ್ಯ, ಪಚ್ಚೆ ರಂಗಿಬೇರು, ಕುಶಬೇರು, ಆಟದರ್ಭಿಬೇರು, ಕಬ್ಬು ಈ ಮೂರರ ಬೇರುಗಳು ನಾಲ್ಕು ಮರಗಳ ಚಿಗುರು, ಲವಂಗಜೆಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಜೀವನೀಯ ಗಣ, (ಬುಗುಡಿಹೂವಿನಗಡ್ಡಿ, ಕಾಕೋಳಿ, ಕ್ಷೀರಕಾಕೋಳಿ, ಮೇದಾ, ಮಹಾ ಮೇದಾ, ಸಣ್ಣಹೆಸರುಬೇರು, ಕಾಡುದ್ದುಬೇರು, ಜೀವಕ, ಋಷಭಕ) ಇವು ಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿ, ಮೃದು ಅಗ್ನಿಯಿಂದ ಪಕ್ವಮಾಡಿ ದಾಹ, ಮೂರ್ಛೆ, ಶಿರೋ ಗ್ರಹ, ಕಾಮಿಲಾ, ರಕ್ತವಿತ್ತೆ, ಭ್ರಾಂತಿ, ಅಡ್ಯವಾತ, ಪ್ರದರ, ಚಿತ್ತವಿಭ್ರಂಶ, ವಿಸರ್ಪ, ಸಿತ್ತವಿಕಾರಗಳನ್ನು ಅಭ್ಯಂಗಪಾನನಾವನಗಳಿಂದ ಹೋಗಲಾಡಿಸುವುದು.

॥ ಮಾಘಾದಿ ತೈಲಮ್ ॥

ಮಾಘಮುಕ್ತಬಲಾಸಿಂಹ ತೈಲಂ ಸರ್ವಶಿರೋತಿನ್ರುತ ॥ ೭೯ ॥

ಮಾಷಾದಿ ತೈಲ

ಉದ್ದು, ಹೆಸರು, ಕಡಿರಬೇರು, ಇವುಗಳಿಂದ ಮಾಡಿದ ತೈಲವು ಶಿರೋರೋಗಹರ.

॥ ಗುಹಸೀಸ್ವರಸಾದಿ ತೈಲಮ್ ॥

ಗುಹಸೀಸ್ವರಸೇ ಸಿಂಹ ಕ್ಷುಧ್ರಹುಕಸಮನ್ವಿತಮ್ ।

ಪೃತಿನಾ ಸಂಭ್ರತಂ ಹನ್ಯಾತೈಲಂ ದ್ರುಶ್ಚಲಸ್ತುತಿಮ್ ॥ ೮೦ ॥

ತುಳಸೀಸ್ವರಸಾದಿ ತೈಲ

ತುಳಸೀಸ್ವರಸಕ್ಕೆ ಕುಂದ್ಲಿಕ ಕಲ್ಲು ಸೇರಿಸಿ ಎಳ್ಳೆಣ್ಣೆ ಕೂಡಾ ಹಾಕಿ ಮೃದುಪಾಕದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ತೈಲದ ನೇಚನೆಯು ಮೂಗಿನಿಂದ ಬರುವ

ದುರ್ಗಂಧಯುಕ್ತ ಪೂಯಸ್ರಾವ, ದುಷ್ಟಜಲಸ್ರಾವವನ್ನು ಕೂಡಾ ಗುಣ ಪಡಿಸುತ್ತದೆ.

॥ ತಿಂತ್ರಿಣಿಪ್ಪರಸಾದಿ ತೈಲಮ್ ॥

ತಿಂತ್ರಿಣಿಪ್ಪರಸೇ ತೈಲಪ್ರಸ್ಥಂ ಸಮ್ಯಕ್ ಪಚೇತ್ ಭಿಷಕ್ ।

ಅತ್ರ ಕಲ್ಕಂ ಪ್ರವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಸರ್ವವಾತಹರಶ್ಚ ಯತ್ ॥ ೮೧ ॥

ತಿಂತ್ರಿಣಿಪ್ಪರಸಾದಿ ತೈಲ

ಹುಣಸೆ ಎಲೆಯ ಸ್ವರಸ ಪ್ರಸ 2ಕ್ಕೆ ತೈಲಪ್ರಸ 1½ ಸೇರಿಸಿ ವಾತಹರ ಗಳಾದ ಮದ್ದುಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸೇರಿಸಿ ಪಾಕಮಾಡಿದ ತೈಲವು ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುವ ಎಲ್ಲಾತರದ ರೋಗಗಳನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವುದು.

॥ ಕುಛಾಂತಕ ತೈಲಮ್ ॥

ದ್ವಾತ್ರಿಂಶದ್ಧಾಕುಚಿಬಿಜಂ ಜಲದ್ರೋಣಿ ವಿಪಾಚಯೇತ್ ।

ಚತುರ್ಭಾಗಾವಶೇಷಂ ತು ಕಫಾಯಮವತಾರಯೇತ್ ॥ ೮೨ ॥

ಪೂತೇ ತಸ್ಮಿನ್ ಕಫಾಯೇ ತು ತ್ರಿಕಾಂತಂ ಚ ರಸಂ ತಥಾ ।

ಪೃಥಕ್ ಪೃಥಕ್ ಪನ್ನಿಪ್ಪನಿಷ್ಕಂ ಚತುರ್ವಿಂಶಶ್ಚ ನಿಷ್ಕಕಮ್ ॥ ೮೩ ॥

ಗಂಧಕಂ ಚೈವ ಸಂಯೋಜ್ಯ ನಾಗವಳ್ಳಿರಸೇನ ತು ।

ಯಾಮಾತ್ರಂ ಸುಪಿಷ್ಟವಾ ತು ಸೂಕ್ಷ್ಮಂ ದೃಢದಿ ಡೋಲಯೇತ್ ॥ ೮೪ ॥

ತೈಲಪ್ರಸ್ಥಂ ಪಚೇತ್ಸಮ್ಯಕ್ ಶನೈರ್ದ್ರವ್ಯಾವಾಹಯೇತ್ ।

ಯಾವತ್ ಚಿಕ್ಷಣತಾಂ ಯಾತಿ ತತೈಲಮವತಾರಯೇತ್ ॥ ೮೫ ॥

ಧಾನ್ಯಮಧ್ಯೇ ತು ನಿಖನೇತ್ ಪಕ್ಷದ್ವಯಮುಪೇಕ್ಷಯಾ ।

ಶ್ರುಮೇ ಮುಹೂರ್ತೇ ನಕ್ಷತ್ರೇ ಸಕಲ್ಕಂ ತೈಲಮುತ್ತಮಮ್ ॥ ೮೬ ॥

ಲೇಹಯೇತ್ಪ್ರಾತರೂತ್ಥಾಯ ಮಾನವೋಽಮರತಾಂ ಬ್ರಜೇತ್ ।

ಕ್ಷೀರಾಶ್ಚಾಶಿ ಪರಿಹರನ್ ಬ್ಯಾಯಾಮಾದಿನ್ ಜಿತೈದ್ರವ್ಯಃ ॥ ೮೭ ॥

ಪ್ರಲೋಪಾತ್ಸರ್ವಕುಛಾನಿ ನಾಶಯೇತ್ಸಹಜಾನಿ ಚ ।

ಕುಛಾಂತಕಮಿದಂ ನಾಗ್ನಾ ತೈಲಮಾತ್ರೇಯನಿರ್ಮಿತಮ್ ॥ ೮೮ ॥

ಕುಷ್ಠಾಂತಕ ತೈಲ

ಕಾರ್ಕೋಲರಿಬೀಜ ಪಲ 32, ಕಷಾಯಕ್ಕೆ ನೀರುಕುತ್ತಿ 32, ಸೇರಿಸಿ, ಕಷಾಯದ 1/4 ಅಂಶ ಬತ್ತಿಸಿ ಕುತ್ತಿ 8ನ್ನು ಗಾಳಿಸಿ ಶುದ್ಧವೂಡಿದ ಮೇಲೆ, ಅದೇ ಕಷಾಯಕ್ಕೆ, ಮೂರು ವಿಧದ ಕಾಂತಗಳನ್ನು (ಅಯಸ್ಕಾಂತ, ಸೂರ್ಯಕಾಂತ, ಚಂದ್ರಕಾಂತ), ರಸವನ್ನೂ ಬೇರೆಬೇರೆ 5-5 ಕೈಂಜಿಗಳಂತೆ ತೆಗೆದು, ಹಾಗೆಯೇ 24 ಕೈಂಜಿ ಗಂಧಕವನ್ನೂ ತೆಗೆದು ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಒಂದಾಗಿ ಸೇರಿಸಿ, ನಾಗವಲ್ಲಿರಸ (ವೀಳ್ಯದೆಲೆಯ ಸ್ವರಸ) ದಿಂದ ಒಂದು ಯಾಮಪರ್ಯಂತ ಜೆನ್ನಾಗಿ ಅರೆದು, ಅದಮೇಲೆ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ಕಷಾಯಕ್ಕೆ ಒಂದು ಕುತ್ತಿ ಎಳ್ಳೆಣ್ಣೆಯನ್ನೂ ಕೂಡಿಸಿ, ವೀಳ್ಯದೆಲೆಯಿಂದ ಮರ್ದಿಸಿದ ಜೂರ್ಣವನ್ನೂ ಸೇರಿಸಿ, ಮೃದ್ವೆಗ್ನಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಒಲೆಯ ಮೇಲಿಟ್ಟು, ಸಟ್ಟುಗದಿಂದ ಕ್ರಮದಂತೆ ಮರ್ದಿಸುತ್ತಾ, 'ಚಿಕ್ಕಣ' ಪಾಕವಾಗುವಾಗ ಒಲೆಯಿಂದ ಕೆಳಗಿಳಿಸಿ, ಸ್ವಚ್ಛವಾದ ಪಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಭದ್ರಪಡಿಸಿ, ಒಂದು ತಿಂಗಳವರೆಗೆ ಭತ್ತದರಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಹೂತಿಟ್ಟು, ಶುಭ ಮುಹೂರ್ತ, ಶುಭನಕ್ಷತ್ರ, ತಾರಾಬಲಗಳನ್ನು ಪರಾಂಬರಿಸಿ, ಧಾನ್ಯರಾಶಿಯಿಂದ ತೆಗೆದು, ಪ್ರತಿದಿನ ಬೆಳಗ್ಗೆ ಮಿತಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಸೇವಿಸಿ, ನಂತರ ಕ್ಷೀರದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಅನ್ನವನ್ನು ಭುಂಜಿಸಬೇಕು. ಈ ಔಷಧಾಮೃತವನ್ನು ಸೇವಿಸುವಕಾಲದಲ್ಲಿ, ದೇಹಶ್ರಮವನ್ನು ಮಾಡದೇ ಸರ್ವವಿಧದಲ್ಲಿಯೂ ಇಂದ್ರಿಯನಿಗ್ರಹವುಳ್ಳವನಾಗಬೇಕು. ಈ ರೀತಿಯಿಂದ ವರ್ತಿಸಿದ ಮನುಷ್ಯನು, ದೇವತೆಗಳಂತೆ ತೇಜಸ್ವಿಯಾಗುವನು. ಮತ್ತು ಈ ತೈಲವನ್ನು ಶರೀರದ ಬಹಿರ್ಭಾಗಕ್ಕೂ ಲೇಪಿಸುವುದರಿಂದ, ಸರ್ವವಿಧದ ಕುಷ್ಠರೋಗಗಳನ್ನು ಕಳೆದು ವಿಶೇಷತಃ ಸಹಜ ಕುಷ್ಠರೋಗಗಳನ್ನೂ ಕೂಡಾ ಹೋಗಲಾಡಿಸುವುದು. ಮತ್ತು ರೋಗದಿಂದ ಬಳುವೇರಿದ ರೋಮರಾಜಿಗಳನ್ನೂ, ಶ್ವಿತ್ರಗಳನ್ನೂ, ಬೆಂಕಿ ಬದ್ಧ ಉಂಟಾದ ಶ್ವಿತ್ರಕಲೆಗಳಂತಿರುವುದನ್ನೂ ನಿವೃತ್ತಿಪಡಿಸಿ, ಸುಖಾಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನೀಯುವುದು. ಈ ತೈಲವು ಪೂಜ್ಯಪಾದರಾದ ಆತ್ರೇಯ ಮಹರ್ಷಿಗಳಿಂದ ಉಪದೇಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು.

॥ त्रिफलादि तैलम् ॥

एकाबाकुचिकीटहनुवरकै, रावेदितावेद्यकै ।

रन्योरुक्करतेजनीहरियवैर्युक्ता फलानां त्रयैः ॥

अक्षेणामलकेन लोहितकया चान्यापिसङ्कीर्तिता ।

त्रीण्येतानि फलत्रयाणि शरणं कुष्ठानुराणां नृणाम् ॥ ८९ ॥

श्रीफलादि तैल

काकैरुलरु, विशालरु, निररुष्टुक्कुरु, इवु मुरु बगैयु
मुदुगकु कुरु 1; गळुद गैरु, जैवुफनुयुरु, कुरुडगपुलुयुरु
इवु कुरु 1; शुरुकुतुरु, नैलुकरु, अरुलुरु, इवुगकु
मुुरु कुरु 1, अ नुदुदुदु कुरुसु पुरुकनुदुदु तुरुलुवु,
कुसुपुरुगुदनुगु अतु हतुदुदुदुवु.

॥ सहचरादि तैलम् ॥

समूलशास्त्रस्य सहाचरस्य ।

तुलां समेतां दशमूलतश्च ।

पलानि पञ्चाशदभीरुतश्च ।

पादावशेषं विपचेद्वटेऽपाम् ॥ ९० ॥

तत्र सेव्यनखकुष्ठहिमैला ।

सुकप्रियङ्गुनलिकांबुशिलाजैः ।

लोहितानलदसुराह्नैः ।

कोपनामिसितुरुक्कनतैश्च ॥ ९१ ॥

कंपाक्षेपस्तंभशोषादियुक्तान् ।

गुल्मोन्मादौ पीनसं योनिरोगान् ।

तुल्यक्षीरं पालिकैस्तैलपात्रं ।

सिद्धं कृच्छ्रान् शीकृतं हन्ति वातान् ॥ ९२ ॥

ಸಹಚರಾದಿ ತೈಲ

ಕರಿಕುಂಜಾಬೇರೂ ಎಲೆಯೂ ಕೂಡಿ ಪಲ 100, ದಳಮೂಲಗಳು ಪಲ 50, ಶತಾವರಿಬೇರು ಪಲ 50 ಸೇರಿಸಿ ಕಷಾಯವಿಟ್ಟು ಪಾದಾವ ಶೇಷ ಬತ್ತಿಸಿ; ಎಳ್ಳೆಣ್ಣೆ ಸೇರಿಸಿ, ಎಣ್ಣೆಯಷ್ಟೇ ಹಾಲು ಕೂಡ ಹಾಕಿ ಲಾಮಂಜ, ನಾಗಗುಣ (ನಖಂ) ಕಂಕುಷ, ಚಂದನ, ಎಲಕ್ಕಿ, ಜೋನಕ ಹುಲ್ಲು, ನೇರಳೆಪುಷ್ಪ, ಮಾಂಸಿವಿಶೇಷ, ಇರಿವೇರಿಂದಂಡು ಕಲ್ಮದ, ಮಂಜಿಷ್ಠ ಕಡ್ಡಿ, ಜಟಾಮಾಂಸಿ, ಅಗಿಲುಗಂಧ, ದೇವದಾರು, ತಿರುವಟ್ಟಪಶ, ಸತಾವೆ, ಕುಂದ್ಲಿಕ, ತಗರ, ಇವುಗಳ ಕಲ್ಮ ಸೇರಿಸಿ ಪಾಕಮಾಡಿದ ತೈಲವು ಸಕಲ ವಿಧದ ವಾತರೋಗಗಳನ್ನೂ ಹೋಗಲಾಡಿಸುವುದು.

॥ ಕರಂಭಶಾಕೋಡಾದಿ ತೈಲಮ್ ॥

ಕರಂಭಶಾಕೋಡವರಾನಿಶಾನಾಂ ।

ಪ್ರಾಚೀನಕಾಲ್ಪಪಕಚಿತ್ರಕಾನಾಮ್ ।

ದಂತಿಯುತಾನಾಂ ಕವಥಿತೆ ಕಠಾಢೇ ।

ಪ್ರಾಚೀನಕಲಕಂ ತಿಲಜಂ ಪಚೇತ್ ॥ ೯೩ ॥

ಖಾಡ್ಕಪಮಿಥ್ಯಾಸ್ವರಸೈರೂಪೇತಂ ।

ಸಪಾದಚಿತ್ರಾಭವತೈಲಮೇತತ್ ।

ಶ್ಲಿಪಾದನಾಶಾಯವದಂತಿ ತೈಲಮ್ ।

ಭೃತಂ ತು ಪಿತ್ತಪ್ರಭವೇ ವಿಕಾರೇ ॥ ೯೪ ॥

ಕರಂಭಶಾಕೋಡಾದಿ ತೈಲ

ಉಮ್ಮತ್ತದಬೇರು, ಚೆರುಪರುವಬೇರು (ಶಾಕೋಡ), ತ್ರಿಫಲೆಗಳು, ಅರಸಿನ, ಪುಳಿಯಾರಲೆ, ಅಳೂಪಗಡ್ಡಿ (ಈರಚ್ಚೆಂಬಿನ್ ಗಡ್ಡಿ), ಇವುಗಳ ಸ್ವರಸ, ಸಣ್ಣಹರಳೆಣ್ಣೆ ಇವುಗಳಿಂದ ತಯಾರಿಸಿದ ತೈಲವು ಶ್ಲೀಪದರೋಗಗಳನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವುದು. ಅದಲ್ಲದೆ ಸಿತ್ತೋಲ್ಬಣ ಶ್ಲೀಪದರೋಗದಲ್ಲಿ ಮುಂಜೆ ಹೇಳಿದ ಸ್ವರಸಗಳಿಂದ ತಯಾರಿಸಿದ ಘೃತವೂ ಕೂಡಾ ಅತಿ ಹಿತಕಾರಿಯು.

॥ वचादि तैलम् ॥

वचाहरीतकीलाक्षाकटुरोहिणीचंदनैः ।

निर्गुंडीस्वरसैः सिद्धं तैलमाश्रपचीं नयेत् ॥ ९५ ॥

नञ्जादि तೈल

ಕಂನೆಯ ಸ್ವರಸಕ್ಕೆ ಎಳ್ಳೆಣ್ಣೆ ಸೇರಿಸಿ ಬಜೆ, ಅಣೆಲೆಕಾಯಿ, ಕೋಲರಗು, ಕಟುಕರೋಹಿಣಿ, ಚಂದನ, ಇವುಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸೇರಿಸಿ ಪಾಕ ಮಾಡಿ ಇಳಿಸಿ ಸೇಚಿಸಲು, ಅಪಚೇರೋಗವು ದೂರಸರಿಯುವುದು.

॥ त्रिफलादि तैलम् ॥

त्रिफलामृतबल्यौ च केतक्यसनकौ बलाम् ॥

एरंडमिंद्रवर्द्धी च जलद्राणे विपाचयेत् ॥ ९६ ॥

रसेन तेकराजस्य हठस्य स्वरसेन च ।

तैलप्रस्थं पचेद्धीमान् द्विगुणक्षीरसंयुतम् ॥ ९७ ॥

कल्कं च कुष्ठयष्ट्याह्वपद्मकोशीरचंदनैः ।

मुस्तैलापत्रमांसी च हयगंधामृता बला ॥ ९८ ॥

सारिबामरकुष्ठं च लवङ्गनतचोरकान् ।

उत्पलाद्यञ्जनेनीलीश्लक्ष्णापिष्टान् समावपेत् ॥ ९९ ॥

शिरोरोगप्रतिश्यायौ विशेषेण विनाशयेत् ।

खालित्यं चैव पालित्यं केशानां भञ्जनं तथा ।

त्रिफलाद्यमिदं तैलमूर्ध्वजन्तुगदापहम् ॥ १०० ॥

ತ್ರಿಫಲಾದಿ ತೈಲ

ತ್ರಿಫಲೆಗಳು, ಅಮೃತಬಳ್ಳಿ, ಕೇತಕೀಮೂಲ, ಬೇಂಗತಿರುಳು, ಕಡರ ಬೇರು, ಸಣ್ಣ ಹರಳುಬೇರು, ಇಂದ್ರವಲ್ಲಿ, ಇವುಗಳು ವಲ 2ರಂತೆ ಕೂಡಿಸಿ ಕಷಾಯಕ್ಕೆ ನೀರು ಕುತ್ರಿ 16, ಬತ್ತಿಸಿ ಕುತ್ರಿ 4ಕ್ಕೆ ಭೃಂಗರಾಜರಸ

ಕುತ್ರಿ 1, ಹಸಿನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿರಸ ಕುತ್ರಿ 1, ಈ ರಸಗಳಿಗೆ ಎಳ್ಳೆಣ್ಣೆ ಕುತ್ರಿ 1, ಹಾಲು ಕುತ್ರಿ 2ನ್ನು ಸೇರಿಸಿ, ಕಲ್ಕುಕ್ಕೆ-ಜ್ಯೇಷ್ಠಮಧು, ಜಂದನ, ಕಂಕುಷ್ಯ ಲಾಮಂಚ, ಭದ್ರಮುಷ್ಟಿ, ಎಲಕ್ಕೆ, ಪಚ್ಚೆಲೆ, ಮಾಂಸಿ, ಅಶ್ಯಗಂಧಿ, ಆಮೃತ ಬಳ್ಳಿ, ಕಡಿರಬೇರು, ನಾಮದಬೇರು, ದೇವದಾರು, ಲವಂಗಚಕ್ಕೆ, ತಗರ, ಕಜ್ಜೂರ, ನೆಲಸಂಪಿಗೆಗಡ್ಡೆ, ಆಂಬಲಗೆಡ್ಡೆ, ನೈದಿಲೆಗಡ್ಡೆ, ಕಂಕೂವಳಗಡ್ಡೆ, ತಾವರೆವಳಯಂ, ಅಂಜನಕಲ್ಲು, ಅಮರಿಬೇರು ಇವು ಪ್ರತಿಯೊಂದನ್ನು, ಕೈಂಜಿ 2ರಂತೆ ಸೇರಿಸಿ ಜೂರ್ಣಮಾಡಿ ಕಲ್ಕುಸೇರಿಸಿ ಸಕ್ಷಮವಾದಿ ದ ತಿಫಲಾದಿತ್ಯೆಲವು ಶಿರೋರೋಗ, ಪ್ರತಿಶ್ಯಾಯ, ಖಲಿತ, ಸಲಿತ, ಕೇಶ ಭಂಜನ, ಊರ್ಧ್ವಜತ್ತು ರೋಗಗಳನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವುದು.

॥ असनबिल्वादि तैलम् ॥

असनबिल्बलामृतपाचिते ।

मधुकनागरकत्रिफलाप्चिते ॥

पयसि तैलमिदं पयसा पचेत् ।

नयनकर्णशिरोहितमुत्तमम् ॥ १०१ ॥

ಅಸನಬಿಲ್ವಾದಿ ತೈಲ

ಬೇಂಗತಿರುಳು, ಬಿಲ್ವಪತ್ರತಿರುಳು, ಕಡಿರಬೇರು, ಅಮೃತಬಳ್ಳಿ, ಈ ಮದ್ದುಗಳ ಕಷಾಯಮಾಡಿ ಜ್ಯೇಷ್ಠಮಧು, ಒಣಶುಂಠಿ, ತ್ರಿಫಲೆಗಳಸಿಪ್ಪೆ, ಇವುಗಳ ಕಲ್ಪಮಾಡಿ ಸೇರಿಸಿ, ಎಳ್ಳೆಣ್ಣೆಯನ್ನೂ, ಹಾಲನ್ನೂ ಹಾಕಿ ಮಾಡಿದ ತೈಲದ ಸೇಜನೆಯಿಂದ ನಯನರೋಗ, ಕರ್ಣರೋಗ, ಶಿರೋರೋಗಗಳು ನಾಶವಾಗುತ್ತವೆ.

॥ नागरादि तलम् ॥

नागरस्य तुले द्वे तु स्यात्तुलाचित्रकस्य तु ।

देवदाकृतदर्धं स्यात्तदर्धं द्विकरञ्जकम् ॥ १०२ ॥

मुस्तारिमेदत्रिफलाच्छत्रीदंयार्कगुग्गुलुः ।

ತದರ್ಧಮಿತಿ ಸಂಗೃಹ್ಯ ದ್ವಿತ್ರೋಣೆ ಸಲಿಲೇ ಪಚೇತ್ ॥ ೧೦೩ ॥
 ತೈಲಾಡಕಂ ವಿಪಕ್ತವ್ಯಂ ಕಾರ್ಷಿಕೈಃ ಕಲ್ಪಿತೈರಮೈಃ ।
 ಶರ್ಟಿಪುಷ್ಕರಶಾರ್ಙ್ಗೇಷಾಹಪುಷಾಪಿಪ್ಪಲಿತ್ರಯಮ್ ॥ ೧೦೪ ॥
 ಭಾರ್ಜ್ವಿ ರಾಸ್ನಾ ಮಧ್ವಿಚ್ಛಿಂಶಂ ನಿಶಾದ್ರಯವಚಾಂಶುದಮ್ ।
 ಚಾತುರ್ಜಾತಂ ಚ ಮಜ್ಜಿಷ್ಠಾಚಂದನಾಗುರೂಪಮ್ಕೈಃ ॥ ೧೦೫ ॥
 ಮಾಂಸಿಲೋಧ್ರಾವರಾಕುಶೈರ್ಧ್ವಿಗುಣಂ ಕ್ಷಿರಿಸಂಯುತಮ್ ।
 ತತ್ಪಕ್ವಂ ವಿನಿಹಂತ್ಯಾಶ್ಚು ಮುಖಜಾನು ಸಕಲಾಮಯಾನ್ ॥ ೧೦೬ ॥
 ಪಾನಾಭ್ಯಜ್ಜನಗಂಧ್ವನಸ್ಥಾನಮರ್ದನಬಸ್ತಿಭಿಃ ।

ನಾಗರಾದಿ ತೈಲ

ಒಣಶುಂಠಿ ಪಲ 200, ಚಿತ್ರಮೂಲ ಪಲ 100, ದೇವದಾರು ಪಲ 50, ಕೊಂಗುಮರದಕೆತ್ತೆ, ರಾವುಬೀಜದಕೆತ್ತೆ ಪಲ 50, ಭದ್ರಮುಷ್ಟಿ, ಅರಿಮೇದ (ಕಂವೇಲತೊವಿ), ತ್ರಿಫಲೆಗಳು, ಭತ್ತಿ, ನಾಗದಂತಿಬೇರು, ಎಕ್ಕೆಗಿಡದ ಬೇರು, ಗುಗ್ಗುಲು ಇವು ಎಲ್ಲಾಕೂಡಿ 25 ಪಲ, 32 ಕುತ್ತಿ ಕಷಾಯದಲ್ಲಿ ಬತ್ತಿಸಿ 8 ಕುತ್ತಿಗೆ, 4 ಕುತ್ತಿ ತೈಲ, ಕಚ್ಚೂರ, ಪುಷ್ಕರ ಮೂಲ, ಕರಚ್ಚೂಳಿ, ಬೆಟ್ಟುಕರಂಡೆಬೇರು, ಹಿಪ್ಪಿಲಿ, ಹಿಪ್ಪಿಲಿಮೂಲ, ಅತ್ತಿ ಹಿಪ್ಪಿಲಿ, ಕಿರುತೇಗು. ಕೆಂಪರತ್ತೆ, ಜೇನುಮಯಣ, ಅರಸಿನ, ಮರದರಸಿನ ಸಿಪ್ಪೆ, ಭದ್ರಮುಷ್ಟಿ, ಎಲಕ್ಕೆ, ಲವಂಗಚಕ್ಕೆ, ತಮಾಲಪತ್ರ, ನಾಗಕೇಸರಿ, ಮಂಜಿಷ್ಠಕಡ್ಡಿ, ಚಂದನ, ಅಗಿಲುಗಂಧ, ಪದ್ಮಕಾಷ್ಠ, ಮಾಂಸಿ, ಪಾಚೋಟಕೆತ್ತೆ, ತ್ರಿಫಲೆಗಳು, ಕಂಕುಷ್ಠ, ಎಣ್ಣೆಗಿಂತ ದ್ವಿಗುಣಹಾಲು, ಇವುಗಳ ತೈಲವನ್ನು ಪಾನ ಅಭ್ಯಂಜನ, ಗಂಡೂಪ, ವಿಧಿಗಳಿಂದ ಉಪ ಯೋಗಿಸಿದ್ದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಮುಖರೋಗಗಳು ನಿವಾರಣೆಯಾಗುವುವು.

॥ ಮಜ್ಜಿಷ್ಠಾದಿ ತೈಲಮ್ ॥

ಮಜ್ಜಿಷ್ಠಾಜ್ಜನಸಾರಿವಾಡಕಡುಕಾವಕೋಲಜಾತೀಫಲ ।

ಶ್ರೀಕಂಠತ್ರಿಫಲಾಜಟಾತಗರಸ್ಯಶ್ಚಿವಾತುರ್ಜಾತಕೈಃ ।

ಸೌಗೌರಾಗ್ನಿಕೌರಯುಗಮೃಗನಾಭಿತ್ವಲಾಂಭಾವಿಸೇ ।

ತೈಲಂ ನೇತ್ರಶಿರೋತಿಹಾರಿ ಸಪಯಃ ಸಿದ್ಧಂ ಕುಮಾರೀರಸೇ ॥ ೧೦೭ ॥

ಮಂಜಿಷ್ಣಾದಿ ತೈಲ

ಲೋಳಿರಸ (ಕುಮಾರೀ) ಕುತ್ತಿ 4ರಲ್ಲಿ ಎಳ್ಳೆಣ್ಣೆ ಕುತ್ತಿ1, ದನದ ಹಾಲು ಕುತ್ತಿ 4ನ್ನು ಸೇರಿಸಿ, ಕಲ್ಕಕ್ಕೆ-ಮಂಜಿಷ್ಣ ಕಡ್ಡಿ, ಅಂಜನಕಲ್ಲು, ನಾಮದಬೇರಿನಸಿಪ್ಪೆ, ಭದ್ರಮುಷ್ಠಿ, ಕಟುಕರೋಹಿಣಿ, ತಕ್ಕೋಲ, ಜಾಯಿ ಕಾಯಿ, ಕಂಡಿವೆಣ್ಣೆ, ಅಣಿಲೆಕಾಯಿಸಿಪ್ಪೆ, ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿಸಿಪ್ಪೆ, ಶಾಂತಿ ಕಾಯಿಸಿಪ್ಪೆ, ಜಟಾವಾಂಸಿ, ತಗರ, ಕಂಕುಷ್ಠ, ಜ್ಯೇಷ್ಠಮಧು, ಎಲಕ್ಕಿ, ಲವಂಗಚಕ್ಕೆ, ತಮಾಲಪತ್ರಿ, ನಾಗಕೇಸರಿ, ಲಾಮಂಜ, ಅಗಿಲು, ಕಚ್ಚೂರ, ಅಡವಿಕಚ್ಚೂರ, ಪುಣುಗು, ಪಚ್ಚೈಕರ್ಪೂರ, ನೆಲಸಂಪಿಗೆ ಗಡ್ಡೆ, ಇರುವೇರಿದಂಡು, ತಾವರೆಕುಸುಮ, ಇವು ತೊಲೆ ಅರ್ಧ ಅರ್ಧ ಪುಕಾರ ಕಲ್ಕು ಸೇರಿಸಿ ಪಾಕಮಾಡಿ ಗಾಳಿಸಿ ಹಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ನೇತ್ರರೋಗಗಳೂ ಶಿರೋರೋಗಗಳೂ ಶಮನ.

॥ ಬಲಾಹಠಾದಿ ತೈಲಮ್ ॥

ಬಲಾಹಠಾಮೃತಾಸ್ತುಋಷಾಷಕವಾಠೇ ತಿಲೋದ್ರವಮ್ ।

ಪಕವಂ ಶಿರೋಠಂ ಹಂತಿ ಚಂದನಾಮಯಯಶ್ಚಿಮಿಃ ॥ ೧೦೮ ॥

ಬಲಾಹಠಾದಿ ತೈಲ

ಕಡಿರಬೇರು, ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿ, ಅಮೃತಬಳ್ಳಿ, ಹೆಸರು, ಉದ್ದು ಇವು ಗಳ ಕ್ವಾಥಕ್ಕೆ ಎಳ್ಳೆಣ್ಣೆ ಸೇರಿಸಿ ಚಂದನ, ಕಂಕುಷ್ಠ, ಜ್ಯೇಷ್ಠಮಧು, ಕಲ್ಕು ಹಾಕಿ ಸುಪಾಕದಿಂದ ಇಳಿಸಿದ ತೈಲವನ್ನು ಸೇಚಿಸುವುದರಿಂದ ಶಿರೋರೋಗಗಳು ನಾಶವಾಗುವುವು.

॥ ಶೃಂಗಾಮಲಕಾದಿ ತೈಲಮ್ ॥

ಶೃಂಗಾಮಲಕರಸಪ್ರಸಥೇ ।

ತೈಲಪ್ರಸಥಂ ಪಲಂ ಚ ಮಧುಕಸ್ಯ ।

क्षीराढकं विपक्वं बलाका ।

मपिकोकिलां कुरुते ॥ १०९ ॥

अंधमनंधं कुरुते ।

बधिरमबधिरं तथा ।

चलदंतमुपाचित ।

पीनोरस्को भवति नरो मासमात्रेण ॥ ११० ॥

ಭೃಂಗಾಮಲಕಾದಿ ತೈಲ

ಭೃಂಗರಾಜ (ಗರ್ಗಸಮೂಲ), ತಂದು ಜಜ್ಜಿ ತೆಗೆದ ಸ್ವರಸ ಕುತ್ತಿ 2, ಹಸಿ ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿ ರಸ ಕುತ್ತಿ 2ಕ್ಕೆ ಎಳ್ಳೆಣ್ಣೆ ಕುತ್ತಿ 1 ಸೇರಿಸಿ ಕಲ್ಕುಕ್ಕೆ ಜ್ಯೇಷ್ಠಮಧು ತೊಲೆ 14ನ್ನು ಚೂರ್ಣಿಸಿ ಕಲ್ಮವಾಡಿ ಸೇರಿಸಿ, ಪಾಕದಲ್ಲಿ ೪ಸಿ ವಾಸವಾತ್ರೋಪಯೋಗದಿಂದ ಕೋಕಿಲಾಪಕ್ಷಿಯಂತೆ ಸುಸ್ವರ ವನ್ನೂ, ಕುರುಡನಿಗೆ ನೇತ್ರದಾನವನ್ನೂ, ಬಧಿರನಿಗೆ ಕರ್ಣದಾನವನ್ನೂ, ಹಲ್ಲುಗಳಿಗೆ ಸ್ಥಿರತೆಯನ್ನೂ ಕೊಡುವುದು.

॥ बलाधात्यादि तैलम् ॥

एको भागो बलाधात्योर्गुड्यास्तु तदर्धकम् ।

उशीरस्य तदर्धं स्यात्तदर्धं हिरुबेरकम् ॥ १११ ॥

तदर्धं चंदनं यष्टी प्रसूनं बकुलस्य च ।

द्रोणेऽपां साधयेत्सम्यक् चतुर्भागावशेषिते ॥ ११२ ॥

अत्र कल्कं प्रदातव्यं मधुका चंदनद्वयम् ।

कुष्ठमुत्पलमण्डं च सारिबा च त्रिजातकम् ॥ ११३ ॥

जातीफलं च तक्कालं कर्पूरं च शतावरी ।

जीवकर्षभकौ मेदा मृद्रीका कुंकुमं तथा ॥ ११४ ॥

लामज्जकं च शालूकं चोरकद्वयपुष्करम् ।

नागपुष्पं नखं स्पृक्षा मञ्जिष्ठा कटुरोहिणी ॥ ११५ ॥

अञ्जनं सरलं दारु चंपकं मृगनाभिकम् ।

मधूकपुष्पं श्योनाक त्रिफला फलिनी मिसिः ॥ ११६ ॥

ಮುಸ್ತಾಗುರು ತಥಾ ಮಾಂಸಿ ತಗರಂ ಪದ್ಮಕೇಸರಮ್ |
 ಕಠಾಪತ್ರಯ ಸಸಂ ಕ್ಷೀರಂ ಸಮಮಾಮಲಕಂ ತಥಾ || ೧೧೭ ||
 ದತ್ವಾ ತದ್ವಿಘ್ನತಾವರ್ಯಾಸ್ತೈಲಪ್ರಸ್ಯಂ ವಿಪಾಚಯೇತ್ |
 ಷ್ಠತನೈಲಂ ನಿಹಿಂತ್ಯಾಶ್ಚು ಪಾನಾನ್ಯಜ್ಜನನಾತ್ರನೈಃ || ೧೧೮ ||
 ಶಿರೋನೆತ್ರಗತಾನ್ ರೋಗಾನ್ಯಾನ್ಪಿಪ್ಪಾಽನಿಲೋಽವಾನ್ |
 ಅಙ್ಗದಾಹೇ ಶಿರೋದಾಹೇ ನೇತ್ರದಾಹೇ ಚ ಶಸ್ಯತೇ || ೧೧೯ ||
 ಕ್ಷತಕ್ಷಯಹರಂ ವೃಷ್ಯಂ ರಕ್ತಮಾಂಸಬಲಪ್ರದಮ್ |
 ಙ್ಗವೈಜ್ಞವ್ರಗತಾನ್ ರೋಗಾನ್ ವಿಶೇಷೇಣ ವಿನಾಶಯೇತ್ || ೧೨೦ ||

ಬಲಾಧಾತ್ರಾ ದಿ ತೈಲ

ಕಡಿರಬೇರು, ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿಸಿಪ್ಪೆ, ಇವು ಭಾಗ 1, ಅದರ ಅರ್ಧಭಾಗ
 ಮೃತಬಳ್ಳಿ, ಅಮೃತಬಳ್ಳಿಯ ಅರ್ಧಭಾಗ ಲಾಮಂಜ, ಲಾಮಂಜದ
 ಧ್ವಜಭಾಗ ಇರುವೆಂದೆಂದು, ಇರುವೆಂದೆಂದಿನ ಅರ್ಧಭಾಗ ಚಂದನ,
 ಸ್ವೇಷಮಧು, ರೆಂಜಿಪುಷ್ಪ, ಇವುಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ 16 ಕುತ್ತಿ ಕಷಾಯವನ್ನು
 ಮಾಡುವಶೇಷ (4 ಕುತ್ತಿ) ಮಾಡಿ ಅದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಕುತ್ತಿ ಎಳ್ಳೆಣ್ಣೆ ಹಾಕಿ, 4
 ಕುತ್ತಿ ದನದ ಹಾಲು, ಅಷ್ಟೇ ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿರಸ, ಮತ್ತು ಅಷ್ಟೇ ಶತಾವರಿ
 ರಸ, ಇವುಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿ, ಕಲ್ಲಕ್ಕೆ—ಜ್ಯೇಷ್ಠಮಧು, ಚಂದನ, ರಕ್ತ
 ಚಂದನ, ಕಂಕುಷ್ಠ, ನೆಲಸಂಪಿಗೆ ಗಡ್ಡೆ, ಭದ್ರಮುಷ್ಠಿ, ಎಲಕ್ಕಿ ನಾಮದ
 ಬೇರು, ಲವಂಗಚೆಕ್ಕೆ, ತಮಾಲಪತ್ರ ಜಾಯಿಕಾಯಿ, ತಕ್ಕೋಲ, ಪಚ್ಚ
 ಪೂರ್, ಶತಾವರಿಬೇರು, ಜೀವಕ, ಋಷಭಕ, ಮೇದಾ, ದ್ರಾಕ್ಷೆ,
 ಏಂಕುಮಕೇಸರಿ, ಲಾಮಂಜ, ನೀರ್ಗಡ್ಡೆ, ಕಚ್ಚೂರ, ಅಡವಿಕಚ್ಚೂರ,
 ಸುಷ್ಕರಮೂಲ, ನಾಗಕೇಸರಿ, ನಾಗುಣ, ನಾಮೂಕಹುಲ್ಲು, ಮಂಜಿಷ್ಠ
 ಗಡ್ಡೆ, ಕಟುಕರೋಹಿಣಿ, ಅಂಜನಕಲ್ಲು, ಜರಳ, ದೇವದಾರು, ಸಂಪಿಗೆ
 ಕುಷ್ಠ, ಪುಣುಗು, ಇನ್ನೆಡೂ, ಜೋನಕಹುಲ್ಲು, ಅಣಿಲೆಕಾಯಿ ಸಿಪ್ಪೆ,
 ಕಂತಿಕಾಯಿ ಸಿಪ್ಪೆ, ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿ ಸಿಪ್ಪೆ, ನೇರಳೆಪುಷ್ಪ, ಸತಾವರಿ, ದೊಡ್ಡ
 ಭದ್ರಮುಷ್ಠಿ, ಅಗಿಲುಗಂಧ, ಮಾಂಸಿ, ತಗರ, ತಾವರಿಕುಸುಮ, ಕೈಂಜಿ
 ರಂತೆ ಅರೆದು ಸೇರಿಸಬೇಕು. ಈ ತೈಲವು ಸೇವಿಸುವುದಕ್ಕೂ ಲೇವಿಸು

ವುದಕ್ಕೂ ನಸ್ಯಕ್ಕೂ, ಉಪಯೋಗಿಸಿದರೆ, ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಉಂಟಾದ ರೋಗಗಳನ್ನೂ, ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಸಂಭವಿಸಿದ ರೋಗಗಳನ್ನೂ, ವಿತ್ತರೋಗಗಳನ್ನೂ ವಾತದಿಂದಂಟಾದ ರೋಗಗಳನ್ನೂ ಹೋಗಲಾಡಿಸುವುದು. ಶರೀರದಾ ನೇತ್ರದಾಹ, ಶಿರೋದಾಹ ಇವುಗಳಿಗೂ ಕ್ಷಯಕ್ಕೂ ಹಿತಕರವು. ಅಲ್ಲ ಇದರಿಂದ ದೇಹಬಲವೂ, ರಕ್ತಬಲವೂ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

॥ ತುಂಗದ್ರುಮಾದಿ ತೈಲಮ್ ॥

ತುಂಗದ್ರುಮಸ್ಯ ತರೂಣಸ್ಯ ರಸೇ ಸ್ರುಗಂಧಂ ।

ಲಾಮಜಯಛ್ರಿಮಶ್ರುಕೋತ್ಪಲಚಂದನಾನಾಮ್ ।

ಕಲ್ಕೇನ ದ್ರುಗ್ಧಸಹಿತೇನ ವಿಪಕ್ವಮೇತೇ ।

ತೈಲಂ ಶಿರೋನಯನತರ್ಪಣಮರ್ಪಣೇನ ॥ ೧೨೧ ॥

ತುಂಗದ್ರುಮಾದಿ ತೈಲ

ಎಳನೀರು ಕುತ್ತಿ 4 ರಲ್ಲಿ ಎಳೆಣ್ಣೆ ಕುತ್ತಿ 1, ದನದ ಹಾಲು ಕ. 4 ಕೂಡಾ ಸೇರಿಸಿ, ಕಲ್ಮಕ್ಕೆ ನಾಮದ ಬೇರಿನ ಸಿಪ್ಪೆ, ಲಾಮಂಚ. ಜೈಮಧು, ನೆಲಸಂಪಿಗೆ ಗಡ್ಡೆ, ಚಂದನ ಇವು ಕೈಂಜಿ 8ರಂತೆ ಜೂರ್ಣಿ ಕಲ್ಮಹಾಕಿ ಪಕ್ವಮಾಡಿ ತೈಲವು ಶಿರೋರೋಗಗಳಿಗೂ ನಯನರೋಗಗಳಿಗೂ ಅತೀವ ಹಿತಕಾರಿಯು.

॥ ಚಂದನಾದಿ ತೈಲಮ್ ॥

ಚಂದನಂ ಮಶ್ರುಕಂ ಕ್ಷುಣ್ಣಮಶ್ರುಗಂಧಂ ಸುರದ್ರುಮಮ್ ।

ಅಶೀರಮ್ಪಲಂ ಮಾಂಸೀ ಪತ್ರಾಗುರು ನಿಶಾ ಬಲಾ ॥ ೧೨೨ ॥

ಹಿಬೇರಂ ನಾಗಕುಸುಮಂ ಸ್ಪೃಹಾಮಂಜಿಷ್ಠಸಾರಿಬಾಃ ।

ತಗರಂ ಸೃಗನಾಭಿಶ್ಚ ಶತಪುಷ್ಪಾ ಹರೇಣುಕಮ್ ॥ ೧೨೩ ॥

ಸುಷ್ಮೈಲಾಽದಂ ತ್ವಚಾ ಚೋರ ಬರ್ಬರಂ ತೈಃ ಸುಕಲ್ಕಿತೈಃ ।

ಕೇತಕೀಮೂಲಜವಾಥೇ ಸಕ್ಷಿರಂ ತಿಲಜಂ ಪಚೇತ್ ॥ ೧೨೪ ॥

ತದಭ್ಯಙ್ಗಾದಿಭಿಸ್ತೈಲಂ ವಾತಶೋಣಿತನಾಶನಮ್ ।

ಚಂದನಾದಿ ತೈಲ

ಚಂದನ, ಜೈಷ್ಠಮಧು, ಕಂಕುಷ್ಯ, ಅಶ್ವಗಂಧಿ, ದೇವದಾ ಲಾಮಂಚ, ನೆಲಸಂಪಿಗೆ ಗಡ್ಡೆ, ಜಟಾಮಾಂಸಿ, ತಮಾಲಪತ್ರ, ಅಗಿ

ಗಂಧ, ಆರಸಿನ, ಕಡಿರಬೇರು, ಇರುವೇರಿಂದಂಡು. ನಾಗಕುಸು: ನಾಮುಕಹುಲ್ಲು, ಮಂಜಿಷ್ಠಕಡ್ಡಿ, ನಾಮದಬೇರು, ತಗರ, ಪುಣ: ಸತಾಪೆ, ಆರೇಣುಕ, ಸಣ್ಣ ಎಲಕ್ಕಿ (ಚಿಟ್ಟೀಲಾ), ಭದ್ರಮುಷ್ಟಿ, ಕಚು ಕಿರುತೇಗು ಬೇರು, ಇವುಗಳು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕೈಂಜಿ 2ರಂತೆ ಚೂರ್ಣವ ಕಲ್ಕ ಸೇರಿಸಿ, ಕೇತಕೀಮೂಲ ಕಷಾಯ (ಸ್ವರಸ ಕುತ್ರಿ 4), ಎಳ್ಳೆಣ್ಣೆ 1 1 ಕೂಡಿಸಿ ದನದ ಹಾಲು ಕುತ್ರಿ 4 ಹಾಕಿ, ಪಾಕಮಾಡಿದ ತ್ರೈ ಅಭ್ಯಂಗಾದಿ ವಿಧಿಗಳಿಂದ ವಾತಶೋಣಿತ ರೋಗವನ್ನು ಹೋಗಲಾ: ವುದು.

॥ ಅಮೃತಾದಿ ತೈಲಮ್ ॥

ಅಮೃತಾಕ್ವಾಥಸಂಸಿद्धं ತೈಲं चंदन सर्षपैः ॥ १२५ ॥

सारिवोशीरकुष्टादधत्रीसोत्पलतस्करैः ।

कल्कैर्वा वातपित्तास्रशिरोरोगहरं परम् ॥ १२६ ॥

ಅಮೃತಾದಿ ತೈಲ

ಅಮೃತಬಳ್ಳಿ ಕಷಾಯ ಕುತ್ರಿ 4ರಲ್ಲಿ ಎಳ್ಳೆಣ್ಣೆ ಕುತ್ರಿ 1 ಸೇ ಕಲ್ಕಕ್ಕೆ ಚಂದನ, ಸಾಸಿವೆ, ನಾಮದಬೇರಿನ ಸಿಪ್ಪೆ, ಲಾಮಂಜ, ಕಂಕುಷ್ಠ, ಭದ್ರಮುಷ್ಟಿ, ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿ ಸಿಪ್ಪೆ, ನೆಲಸಂಪಿಗೆ ಗಡ್ಡಿ, ಕಚ ಗಡ್ಡಿ. ಇವುಗಳನ್ನು ಕೈಂಜಿ 4½ ಯಂತೆ ಚೂರ್ಣಿಸಿ ಕಲ್ಕ ಸೇರಿಸಿ ತಯ ಸಿದ ತೈಲದ ಸೇಚನೆಯಿಂದ ವಾತರಕ್ತ, ಪಿತ್ತರಕ್ತ, ಶಿರೋರೋ: ಇವುಗಳು ಶಮನ.

॥ ತುರ್ಭೀರಾದಿ ತೈಲಮ್ ॥

तुर्भूरपत्रस्वरसे तद्धीजैः श्लक्ष्णचूर्णितैः ।

पक्वं तैलं निहंत्याशु कङ्क केशच्युतिं नृणाम् ॥ १२७ ॥

ದುರ್ಭೂರಾದಿ ತೈಲ

ಉಮ್ಮತ್ತಪತ್ರಸ್ವರಸ, ಮತ್ತು ಅದರ ಬೀಜಗಳನ್ನು ಕಲ್ಕ: ಸೇರಿಸಿ ತಯಾರಿಸಿದ ತೈಲದ ಸೇಚನೆಯಿಂದ ತಲೆತುಂಸುವಿಕೆ, ಕೂದಲು ಬೀಳುವಿಕೆ ಇವುಗಳು ಶಮನವಾಗಿ, ಶಿರೋರೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಹಿತಕಾರಿಯಾಗುವುದು.

॥ जीमूतादि तैलम् ॥

जीमूतभृंगकरवीरनिशाकनील्यः ।

तेषां रसे तिलजमकरसेन तुल्यं ।

कार्पासमूलसहितं मृदुवह्निपक्व ।

मर्वाक्सकेशपतनं विनिहंति कंडूम् ॥ १२८ ॥

ಜೀಮೂತಾದಿ ತೈಲ

ಕಹಿಬೇವಿನ ಎಲೆಯ ರಸ, ಭೃಂಗರಾಜ ರಸ, ಕಂವೀರ ರಸ, ಹಸಿ ಅರಸಿನ ರಸ, ಎಕ್ಕೆಗಿಡದ ಎಲೆಯ ರಸ, ಅಮರಿ ಎಲೆಯ ರಸ, ಹತ್ತಿ ಬೇರು, ಈ ಮದ್ದುಗಳು ಪ್ರತಿಯೊಂದರ ಸ್ವರಸ ಕುತ್ರಿ 1 ರಂತೆ ಕೂಡಿಸಿ ತಯಾರಿಸಿದ ತೈಲವು ಕೇಶಪತನ ನಿವೃತ್ತಿಸಿದಿಸಿ, ತುರಿಸುವಿಕೆಯನ್ನೂ ಹೋಗಲಾಡಿಸುವುದು.

॥ नीलीभृंगादि तैलम् ॥

नीलीभृंगरजःशतक्रतुलताधत्रीफलानां रसे ।

क्षीरैराढकनाढिकेरमहिषीधेनूद्भवैः साधितम् ।

तेलं तल्पयसैव पिष्टलुळितैर्यव्याह्वगुञ्जाञ्जनैः ।

केशान् सञ्जनयेत्तलेऽपि करयोरस्तामकेशं शिरः ॥ १२९ ॥

ನೀಲೀಭೃಂಗಾದಿ ತೈಲ

ಅಮರಿಎಲೆ, ಭೃಂಗರಾಜ, ಇಂದ್ರವಲ್ಲಿ (ಉಯಿಇಬಳ್ಳಿ), ಹಸಿ ನೇರಿ ಕಾಯಿ, ಇವುಗಳ ಪ್ರತಿಯೊಂದರ ಸ್ವರಸ ಕುತ್ರಿ 1, ಎಳ್ಳೆಣ್ಣೆ, ಕುತ್ರಿ 1 ಆಡಿನಹಾಲು, ತೆಂಗಿನಹಾಲು, ಎಮ್ಮೆ ಹಾಲು, ದನದ ಹಾಲು ಇವು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕುತ್ರಿ 1 ರಂತೆ, ಜೈಷ್ಠಮಧು, ಮಂಜಿಷ್ಠೆ ಬೀಜ, ಅಂಜನ ಕಲ್ಲು ಇವು ಕೈಂಜಿ 12 ರಂತೆ ನುಣ್ಣಿಗೆ ಅರೆದು ಕಲ್ಕು ಕೂಡಿಸಿ ಪಾಕ ದಲ್ಲಿಳಿಸಿ ತಲೆಗೆ ಹಚ್ಚುವುದರಿಂದ ಕೂದಲು ಬರುವುದಕ್ಕೂ, ತಲೆಯ ರೋಗರುಜಿಗಳು ನಿಲ್ಲುವುದಕ್ಕೂ ಫಲಕಾರಿಯು.

॥ अंकोलादि तैलम् ॥

अंकोलबीजमरिचकुष्ठैः कल्कीकृतैर्भिषक् ।
पचेत् बकुलपत्रस्य जंबीरस्य रसाढके ॥ १३० ॥
तैलप्रस्थं शिरोऽभ्यङ्गात् शिरः कुष्ठविनाशनम् ।

अंकोललादि तैल

अंकोलबीज, कंठमैणसु, कंकुषु, ಇವು ಕೈಂಜಿ 12ರಂ:
ಇವುಗಳ ಕಲ್ಲು, ರೆಂಜಿ ಪತ್ರಸ್ವರಸ ಕುತ್ತಿ 2, ನಿಂಬೇಹುಳಿ ರಸ ಕುತ್ತಿ '
ಇವುಗಳೊಂದಿಗೆ ಎಣ್ಣೆ ಕುತ್ತಿ 1, ಕೂಡಾ ಹಾಕಿ, ಪಾಕದಲ್ಲಿಳಿಸಿದ ತೈ
ವನ್ನು ತಲೆಗಡಲು ತಲೆಯ ಹುಣ್ಣು ತುರಿಸುವಿಕೆ ಹೋಗಲಾಡಿಸುವುದು

॥ नीलीनिर्गुण्ड्यादि तैलम् ॥

नीलीनिर्गुण्डिकाभृंगदुर्धूररजसीस्तथा ॥ १३१ ॥
कोशातकी च चिञ्चिकौ तेषां सारे चतुर्गुणे ।
त्रिजातबाकुचीकुष्ठैस्तैलं सम्यग्विपाचितम् ॥ १३२ ॥
सप्तरात्रप्रयोगेण कपालाशौ विनाशनम् ।

ನೀಲಿನಿರ್ಗುಂಡ್ಯಾದಿ ತೈಲ

ಅಮರಿ ಎಲೆ, ಕಂನೊಚ್ಚಿ ಎಲೆ, ಭೃಂಗರಾಜ (ಗರ್ಗ), ದುರ್ಧೂಪ
ಪತ್ರ (ಉಮ್ಮತ್ತ ಎಲೆ), ಹಸಿಆರಸಿನ, ಸೊರೆಕಾಯಿ, ಹುಣಸೆ ಎಲೆ ರ.
ಎಕ್ಕೆ ಗಿಡದ ಎಲೆಯ ರಸ, ಇವು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕುತ್ತಿ 1/2, ಕಲ್ಲು
ಎಲಕ್ಕೆ, ಲವಂಗಚೆಕ್ಕೆ, ತಮಾಲಪತ್ರಿ, ಕಾರ್ಕೋಲರಿ, ಕಂಕುಷು, ಕೈಂ
6ರಂತೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಜೂರ್ಣಿಸಿ ಕಲ್ಲು ಹಾಕಿ, ಎಳ್ಳೆಣ್ಣೆ ಕುತ್ತಿ 1 ಕೂಡಿ
ತಯಾರಿಸಿದ ತೈಲವನ್ನು ತಲೆಗೆ ಹಚ್ಚುವುದರಿಂದ ಕಪಾಲಾರ್ಶಸ್ಸು ಶಮನ.

॥ नीलीनिशादि तैलम् ॥

नीलीनिशेज्जुदीक्षीरवल्कवैकुण्ठजे रसे ।
तैलं सजंबीररसे कपाळण्याधिनुत् शृतम् ॥ १३३ ॥

ನೀಲೀನಿಶಾದಿ ತೈಲ

ಆಮರಿ ಎಲೆ, ಹಸಿ ಅರಸಿನ, ಇಂಗುದಿವಲ್ಲಲ, ನಾಲ್ಕುಮರಗಳ ಕೆತ್ತೆ, ತುಂಬೆ ಇವುಗಳ ಸ್ವರಸ, ನಿಂಬೆಹುಳಿ ರಸದಿಂದ ಪಾಕಮಾಡಿದ ತೈಲವು ಕಪಾಲಾರ್ಶಸ್ಸಿಗೆ ಹಿತಕಾರಿಯು.

|| ವಚಾಲಶ್ರುನಾದಿ ತೈಲಮ್ ||

ವಚಾಲಶ್ರುನದೌಷಾಭಿವಿಲವಪತ್ರಸೇ ಸ್ವತಮ್ |

ತೈಲಂ ಶ್ರವಣದೋಷಘ್ನಂ ವಿಶೇಷಾತ್ಪ್ರಯೋಗನಾಶನಮ್ || ೧೩೪ ||

ವಚಾಲಶುನಾದಿ ತೈಲ

ಬಜೆ, ಬೆಳ್ಳುಳ್ಳಿ, ಅರಸಿನ, ಇವುಗಳನ್ನು ಕಲ್ಕು ಕೂಡಿಸಿ, ಬಿಲ್ವಪತ್ರೆಯ ಸ್ವರಸದಿಂದ, ಪಾಕಮಾಡಿ ಸಿದ್ಧವಾದ ತೈಲವು ಕಿವಿನೋವು, ಕಿವಿಯಿಂದ ಹೊರಗೆ ಬರುವ ಪೂಯವನ್ನೂ ನಾಶಮಾಡುವುದು.

|| ನಿಗುಂಡೀರಜನ್ಯಾದಿ ತೈಲಮ್ ||

ನಿಗುಂಡೀರಜನೌಷ್ಣಿವಸ್ತುಹ್ಯಾಲಕರಸೇ ಸ್ವತಮ್ |

ರಸಾನದಾಠಬಿಲ್ವಾಭ್ಯಾಂ ವಿಶ್ವಶೇಷಜಕಲ್ಪಿತಮ್ || ೧೩೫ ||

ತೈಲಂ ಶ್ರವಣದೋಷಘ್ನಂ ವಿಶೇಷಾತ್ಪ್ರಯೋಗನಾಶನಮ್ |

ನಿಗುಂಡೀರಜನ್ಯಾದಿ ತೈಲ

ಕರಿನೊಚ್ಚೆ ಎಲೆಯ ರಸ, ಹಸಿ ಅರಸಿನ, ಬಿಲ್ವಪತ್ರೆಯ ಎಲೆಯ ರಸ, ಕಳ್ಳಿ ಎಲೆಯ ರಸ, ಎಕ್ಕೆಗಿಡದ ಎಲೆಯರಸ, ಇವುಗಳ ಸ್ವರಸಕ್ಕೆ ಒಣ ಶುಂಠಿ ಕಲ್ಕುಹಾಕಿ ಪಾಕಮಾಡಿದ ತೈಲವು ಶ್ರವಣದೋಷ, ಕಿವಿಯಿಂದ ಪೂಯ ಬರುವಿಕೆ, ಇವುಗಳನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವುದು.

|| ಅರಿಮೆದ್ವಗಾದಿ ತೈಲಮ್ ||

ಅರಿಮೆದ್ವಕೌ ಗ್ರಾಹ್ಯಂ ನವಂ ಪಲಶತಂ ಭವತ್ || ೧೩೬ ||

ನ್ಯೂಧೋದ್ಬರಾಶ್ವತ್ಥಶ್ವವಲ್ಗಾಛಲಂ ತಥಾ |
 ಚತುರ್ದೋಣಿ ಜಲೇ ಪಕ್ತ್ವಾ ಚತುರ್ಭಾಗಾಽವಶೇಷಿತೇ || ೧೩೭ ||
 ತೆಲಾಡಕಂ ಪಚ್ಚತ್ತತ್ರ ಕಾರ್ಥಿಕೈಃ ಕಲ್ಕಿತೈರ್ಮೈಃ |
 ಪಟ್ಟಿತ್ರಿಜಾತಮಜ್ಜಿಜ್ಞಾಘಾಯತ್ರಾಲೋಧ್ರಕಡ್‌ಫಲೇ || ೧೩೮ ||
 ಶ್ರೀರಿವೃಷಾರಿಮೇದತ್ವಕ್ಮಸ್ತಾಗುರುಹಿಮದ್ವಯೈ |
 ಕಪುರಜಾತೀತಕ್ಛೋಲಮಾಂಸೀಧಾತಕಿಗೈರಿಕೈಃ || ೧೩೯ ||
 ಸೃಣಾಲಮಿಸಿವೈದೇಹೀಪನ್ನಕೇಸರಕುಕ್ಷುಮೈಃ |
 ಲಾಕ್ಷಾಸಮಜ್ಞಾಬೃಹತೀಬಿಲ್ವಮಧ್ಯಸುರದ್ವುಮೈಃ || ೧೪೦ ||
 ಶೈಲೇಯಂ ಸರಲಂ ಸ್ಪೃಕ್ಷಾ ಪಲಾಶರಜನೀದ್ವಯೈಃ |
 ಪ್ರಿಯङ್ಗುತೇಜಿನೀಪಾರ್ಥಿಶರಪುಷ್ಪಕಲತಯೈಃ || ೧೪೧ ||
 ಕಾಲೇಯಪುಷ್ಕರಜಟಾನ್ಯಾಗ್ರೀಮದನಸಂಯುತೈಃ |
 ಜಾತೇ ಚಿಕ್ಕಕಣಪಾಕೇ ತು ಪರಿಸ್ನಾವ್ಯ ನಿಘಾಪಯೇತ್ || ೧೪೨ ||
 ತನ್ನಸ್ಯಪಾನಗಂಧುಖಟಸ್ತಯಮ್ಯಜ್ಞೇಷು ಯೋಜಯೇತ್ |
 ಸುಖಜಾನಾಮಯಾನ್ ಹಂತಿ ವಿಶೇಷಾಹಂತರೋಗಜಿತ್ || ೧೪೩ ||

ಅರಿಮೇದತ್ಸುಗಾದಿ ತೈಲ

'ಅರಿಮೇದೋನಿಟ್ಟದಿರೆ, ಇತ್ಯಮರಃ' ದುರ್ಗಂಧಕಾಜುಗೆ ತಿರುಳಿಗೆ ಅರಿಮೇದ
 ಎಂದು ಹೆಸರು.

ಹೊಸ ಅರಿಮೇದ ಚೆಕ್ಕೈ (ಕರಿವೇಲತ್ತೊಲಿ) ಪಲ 100, ಅತ್ತಿ
 ಗೋಳಿ, ಕಿನ್ನಿಗೋಳಿ, ಆಶ್ವತ್ಥ, ಇವುಗಳ ಚೆಕ್ಕೈ ಪಲ 100, ಚತುರ್ದೋಣಿ
 (64 ಕುತ್ತಿ) ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಚತುರ್ಭಾಗ ಗಾವಶೇಷ ಮಾಡಿ ತೈಲಪ್ರಸ್ಥ 4, ಜ್ಯೇಷ್ಠ
 ಮಧು, ಏಲಕ್ಕಿ, ಲವಂಗಚೆಕ್ಕೈ, ತಮಾಲಪತ್ರಿ, ಮಂಜಿಷ್ಕಕಡ್ಡಿ, ಕಾಚಿ
 ತಿರುಳು, ಪಾಚೋಟಿ ಕೆತ್ತೆ, ಕುಮಿಳು ಬೇರು, ನಾಲ್ಕುಮರಗಳ ಕೆತ್ತೆ, ಅರಿ
 ಮೇದ ಕೆತ್ತೆ, ಭದ್ರಮುಷ್ಟಿ, ಅಗಿಲುಗಂಧ, ಚಂದನ, ರಕ್ತಚಂದನ, ಸಜ್ಜೆ
 ಕರ್ಪೂರ ಜಾಯಿಕಾಯಿ, ತಕ್ಕೋಲ, ಮಾಂಸಿ, ಧಾತಕೀಕುಸುಮ,
 ಕಾವಿಮಣ್ಣು, ತಾವರೆ ದಂಡು, ಸತಾವೆ, ಹಿಪ್ಪಿಲಿ, ತಾವರೆ ಕುಸುಮ,
 ಕುಂಕುಮಕೇಸರಿ, ಕೋಲರಗು, ಪರಚ್ಚುಂಡಬೇರು, ಸಣ್ಣ ಕಂಟಕಾರಿ

ಬೇರು, ಬಿಲ್ವಪತ್ರೆ ಕೆತ್ತೆ, ದೇವದಾರು, ಕಲ್ಲಾರು, ಜರಳ, ಜೋನಕಪುಲು ಪಲಾಶ ಕೆತ್ತೆ, ಅರಸಿನ, ಮರದರಸಿನ ಸಿಪ್ಪೆ, ನಾಣೆಲು, ಚೆರ್ಪುನ್ನಯರಿ, ಬಣುಪು, ಶರಪುಂಬ, ಅಣೆಲೆಕಾಯಿ ಸಿಪ್ಪೆ, ಶಾಂತಿಕಾಯಿ ಸಿಪ್ಪೆ, ನೆಲ್ಲಿ ಕಾಯಿ ಸಿಪ್ಪೆ, ಪುಷ್ಕರಮೂಲ, ತಾವರೆದಂಡು, ಸಣ್ಣ ಕುದನೆ ಬೇರು, ಜೇನು ಮಯಣ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕೆಂಜಿ ತಿರಂತೆ ಈ ಔಷಧಿಗಳನ್ನು ಕಲ್ಕಮಾಡಿ ಸೇರಿಸಿ ಚಿಕ್ಕಣ ಪಾಕದಲ್ಲಿಳಿಸಿ ನಸ್ಯ, ಪಾನ, ಗಂಡೂಷ, ಶಿರೋಬಸ್ತಿ, ಅಭ್ಯಂಗಾದಿ ರೀತಿಗಳಿಂದ ಉಪಯೋಗಿಸಿದ್ದಲ್ಲಿ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುವ ಎಲ್ಲಾ ರೋಗಗಳೂ ವಿಶೇಷತಃ ದಂತರೋಗಗಳೂ ನಿವೃತ್ತಿಯಾಗುವುವು.

॥ ಪುಂಜಾದಿ ತೈಲಮ್ ॥

ಪುಂಜಾವಾಠೇಽಭಯಾಕಲ್ಕಸಿಂಹಂ ತೈಲಂ ದ್ವಿಜಾತಿನ್ತುತ್ ।

ಪುಂಜಾದಿ ತೈಲ

ಶರಪುಂಬಬೇರು, ಇದರ ಕಷಾಯಕ್ಕೆ ಅಣೆಲೆಕಾಯಿಸಿಪ್ಪೆ ಕಲ್ಕ ಹಾಕಿ ಪಾಕಮಾಡಿದ ತೈಲವು ಹಲ್ಲುನೋವುಗಳನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವುದು.

॥ ರಾಮಣಾದಿ ತೈಲಮ್ ॥

ರಾಮಣಲವಣಿಪತಂ ತೈಲಂ ತನ್ಮಾಹಿಕೇರಸ್ಯ ।

ವಿ.ಧಿನಾ ಸಪಯಃಸಿಂಹಂ ರದಶ್ಚುಡಾನಾಶ್ಚು ನಾಶಯತಿ ॥ ೧೪೪ ॥

ರಾಮಣಾದಿ ತೈಲ

ಇಂಗು, ಇಂದುವು ಇವೆರಡು ಬಗೆಗಳ ಕಲ್ಕ ಸೇರಿಸಿ ಎಳ್ಳೆಣ್ಣೆ, ನಾಳೆ ಕೇರತೈಲದಲ್ಲಿ ಹಾಲು ಸೇರಿಸಿ ಪಾಕಮಾಡಿದ ತೈಲವನ್ನು ಹಲ್ಲುನೋವುಗಳಿಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸುವುದರಿಂದ ಉಪಶಮನ ಹೊಂದುವುದು.

॥ ಅ-ಞ್ಜಡಾದಿ ತೈಲಮ್ ॥

ಅಂಜಡಾನಿಬನಿಗೌತೀಸ್ತಾಸೇನ ವಿಪಾಚಿತಮ್ ।

ನಿಶಾಕಲ್ಕಯುತಂ ತಲಮೋಶ್ಚರೋಗವಿನಾಶನಮ್ ॥ ೧೪೫ ॥

ಅಂಯುಡಾದಿ ತೈಲ

ನೆಲನೆಲ್ಲಿಬೇರು, ಕಹಿಬೇವು, ಕರಿಯನೆಕ್ಕಿ ಇವುಗಳ ಸ್ವರಸಕ್ಕೆ ಆರ ಸಿನ ಕಲ್ಕು ಕೂಡಿಸಿ ಸಾಕಮಾಡಿದ ತೈಲವು ಓಷ್ಣ ರೋಗಗಳಿಗೆ ಹಿತ ಕರವು.

॥ ೨ ದಿನೇಶವಲ್ಯಾದಿ ತೈಲಮ್ ॥

ದಿನೇಶವಲ್ಯಾದಿ ಸ್ವರಸೇ ವಿಪಕ್ವಂ ।

ತತ್ಕರ್ಮಕಲ್ಪಕೇನ ಪುನರ್ನವಸ್ಯ ॥

ಸಾರೆ ಚ ತೈಲಂ ಬ್ರಣರೋಪಣಾರ್ಥಂ ।

ಪ್ರಶಸ್ತಮಿತ್ಯೇತ ದ್ವಂದ್ವಿ ತಜ್ಞಾಃ ॥ ೧೪೬ ॥

ನುತ್ತೊಂದು ದಿನೇಶವಲ್ಯಾದಿ ತೈಲ

ವೆಂಬಾಡಸ್ವರಸ, ಅದರ ಕೆತ್ತೆಯ ಕಲ್ಕು, ತೆಗ್ಗಾನೆ ಕಷಾಯ ಈ ತೈಲವು ವೃಣರೋಪಣಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷ ಉಪಕಾರಿಯು.

॥ ದ್ವಂದ್ವಾದಿ ತೈಲಮ್ ॥

ದ್ವಂದ್ವಸ್ವರಸಕಲ್ಪಕಾಭ್ಯಾಂ ಸಿಂಧು ತೈಲಂ ಬ್ರಣೋ ಹಿತಮ್ ।

ದೂರ್ವಾದಿ ತೈಲ

ದೂರ್ವಾರಸದಲ್ಲಿ (ಕಡಿಕೆದುಲ್ಲು), ಅದರ ಕಲ್ಕುವನ್ನೂ ಕೂಡ ಎಣ್ಣೆ ಸೇರಿಸಿ ಸಾಕಮಾಡಿದ ತೈಲವನ್ನು ವೃಣಗಳಿಗೆ ಹಚ್ಚಲು ಕೂಡಲೆ ಉಪ ಶಮನಹೊಂದುವುವು.

॥ ತಿಲಾದಿ ತೈಲಮ್ ॥

ತಿಲಯಶ್ಯಾಹ್ವಯೋಃ ಕಲ್ಕಂ ಮಹಿಷಿಕ್ಷಿರಸಯುತಮ್ !

ಶೀಘ್ರಮಾಣಿಷು ಕೇಶು ಕೇಶಸ್ಥಾಪನಮುತ್ತಮಮ್ ॥ ೧೪೭ ॥

ಶಿಲಾದಿ ತೈಲ

ಎಳ್ಳುಕಾಳು, ಜೈಷ್ಠಮಧು ಇವುಗಳ ಕಲ್ಮ ಸೇರಿಸಿ, ಎಮ್ಮೆಹಾಲು ಕೂಡಾ ಹಾಕಿ ಪಾಕಮಾಡಿದ ತೈಲವು ತಲೆಕೂದಲುಗಳು ಸ್ಥಿರವಾಗಿ, ಕೇಶಪತನವಾಗದೆ ಇರಲಿಕ್ಕೆ ಹಿತಕಾರಿಯು.

॥ ನಾಗರಾದಿ ತೈಲಮ್ ॥

ನಾಗರಸೈಂಧವಮಾಗಧಿಮುस्ता ।

ಗೋಕ್ಷುರವಾಸಾಲಶ್ಚುನೈಸ್ತೈಲಮ್ ॥

ಅರ್ಕಸುಪರ್ಣರಸೇನ ವಿಮಿಶ್ರ ।

ಕರ್ಣಾಕ್ಷಂ ಶತಕೋಟಿ ನಿಹಾಂತ ॥ ೧೪೮ ॥

ನಾಗರಾದಿ ತೈಲ

ಒಣಶುಂಠಿ, ಇಂದುವ್ವು, ಹಿಪ್ಪಿಲಿ, ಭದ್ರಮುಷ್ಟಿ, ನೆಗ್ಗಿನಮುಳ್ಳು, ಆಡ್ಲೆಗೇ ಬೇರು, ಬೆಳ್ಳುಳ್ಳಿ ಇವುಗಳ ಕಲ್ಮ, ಎಕ್ಕೆಗಿಡದ ಎಲೆಯ ಸ್ವರಸ ದಲ್ಲಿ ಪಾಕಮಾಡಿದ ತೈಲದಿಂದ ಶತಕೋಟಿ ಕರ್ಣರೋಗಗಳು ತಮನ ವಾಗುವುವು.

॥ ಅಣುತೈಲಮ್ ॥

ಜೀವಂತಿ ಜಲದೇವದಾರುಜಲದತ್ವಕ್ಸೇಖ್ಯಗೋಪಿಹಿಮಂ ।

ದಾರ್ವೀತ್ವಙ್ಗಮಶ್ರುಕಪ್ಲವಾಗುಖರಾಪುಂಡ್ರಾಹ್ನಿಬಿಲ್ವೋತ್ಪಲಮ್ ॥

ಧಾವನ್ಯೌ ಸುರಭಿಃ ಸ್ಥಿರೇ ಕ್ಷಮಿಹರಂ ಪತ್ರಂ ತ್ರುಡಿಂ ರೇಣುಕಮ್ ।

ಕಿಂಜಲ್ಕಂ ಕಮಲಾಹ್ವಯಂ ಶತಗುಣೇ ದಿವ್ಯೇಽಽಭಸಿ ಕ್ವಾಥಯೇತ್ ॥ ೧೪೯ ॥

ತೈಲಾದ್ರಸಂ ದಶಗುಣಂ ಪರಿಶೋಷ್ಯ ತೇನ ।

ತೈಲಂ ಪಚ್ಛೇ ಸಲಿಲೇನ ದಶೈವ ವಾರಾನ್ ॥

ಪಾಕೇ ಕ್ಷಿಪೇಷ್ಠ ದಶಮೇ ಸಮಸಾಜದುಗ್ಧಂ ।

ನಸ್ಯಂ ಮಹಾಗುಣಮುಶಂತ್ಯಣುತೈಲಮೇತತ್ ॥ ೧೫೦ ॥

ಅಣು ತೈಲ

ಬುಗುಡಿಹೂವಿನ ಗಡ್ಡೆ, ಭದ್ರಮುಷ್ಟಿ, ಇರುವೇರಿಂದಂಡು, ದೇವದಾರು, ಲವಂಗಚೆಕ್ಕೆ, ಲಾಮಂಚ, ನಾಮದ ಬೇರು, ಚಂದನ, ಮರದರಸಿನ ಸಿಪ್ಪೆ, ಜ್ಯೇಷ್ಠಮಧು, ಕರಿಭದ್ರಮುಷ್ಟಿ, ಅಗಿಲುಗಂಧ, ಶತಾವರಿ ಬೇರು, ಪುಂಢ ರೀಕ ಕಬ್ಬು, ನೆಲಸಂಪಿಗೆ ಗಡ್ಡೆ, ಬಿಲ್ವಪತ್ರ ಬೇರು, ಕಂಟಕಾರಿ ಬೇರು, ಕುದನೆಬೇರು, ಸುರಭೀಬೇರು (ಚಿಟ್ಟಂತಿನ ಬೇರು), ಓರೆಲೆಬೇರು, ಮೂರೆಲೆ ಬೇರು, ವಿಶಾಲರಿ, ತಮಾಲಪತ್ರ, ಎಲಕ್ಕಿ, ಅರೇಣುಕ, ತಾವರೆಕುಸುಮ, ಕಡಿರಬೇರು, ಇವುಗಳನ್ನು ಈ ಔಷಧಿಗಳ ಶತಗುಣ ದಿವ್ಯಜಲದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿ, ಎಣ್ಣೆಯ ಹತ್ತುಪಾಲು ಉಳಿಯುವಂತೆ ಕುದಿಸಿ, ಕುದಿಸಿದ ಕಷಾಯಕ್ಕೆ ಪುನಃ ಮುಂಚಿನಂತೆ ಸೇರಿಸಿ, ಹಾಗೆಯೇ ನಿಲ್ಲಿಸಿ, ಈ ರೀತಿಯಿಂದ ಹತ್ತು ಸಲ ಕುದಿಸಿ ಬತ್ತಿಸುತ್ತಾ ಇನ್ನೂ ಹತ್ತನೇ ಸಲ, ಎಣ್ಣೆಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಆಡಿನ ಹಾಲು ಕೂಡಿಸಿ ಸುಪಾಕಮಾಡಿ ಇಳಿಸಿ ಗಾಳಿಸಿ ಸ್ವಚ್ಛವಾದ ಪಾತ್ರಗಳಲ್ಲಿಟ್ಟು ಶಿರೋರೋಗಗಳಿಗೆ ನಸ್ಯವಿಧಿಯಿಂದ ಉಪಯೋಗಿಸಿದರೆ ಶಮನವಾಗುವುದು.

|| ಸಹದೇಯಾದಿ ತೈಲಮ್ ||

ಸಹದೇಯಾದಿ ತೈಲಂ ಮಾಖಯೇಮತಿಮಾನ್ ಭಿಷಕ್ |
 ಪಠ್ಯಾಕೃತ್ಯಂ ಸಚಿರಂ ಸರ್ವೇಶ್ವರಹರಂ ಪರಮ್ || ೧೫೧ ||

ಸಹದೇಯಾದಿ ತೈಲ

ಸಹದೇಯ ರಸಕ್ಕೆ ಎಣ್ಣೆ ಸೇರಿಸಿ ಪಡಂಗ ಕಲ್ಲು ಹಾಕಿ ಸುಪಾಕಮಾಡಿ ಹಚ್ಚಲು ಜ್ವರ ಶಮನ.

|| ಚಣರೋಪಣ ತೈಲಮ್ ||

ಸಹದೇಯಾದಿ ತೈಲಂ ದ್ವಯೇ ಸಖ್ಯಾಚಿತ್ತೇನ ಮಾಧಿತಮ್ |
 ತೈಲಂ ಸಕ್ರಮ್ನಯೋಣ ಶ್ರುತವಿಧಿರೋಪಣಾನ್ || ೧೫೨ ||

ವ್ರಣರೋಪಣ ತೈಲ

ಕಳ್ಳಿಯ ಹಾಲು, ಎಕ್ಕೆಗಿಡದ ಹಾಲು ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಎಳ್ಳೆಣ್ಣೆಯನ್ನು ನೇರಿಸಿ ವಾತ್ರಪಾಕದಲ್ಲಿ ಜೇನುಮಯಣವನ್ನು ಬೆರಸಿ ತಯಾರಿಸಿದ ತೈಲವನ್ನು ದುಷ್ಟವೃಣಗಳಿಗೆ ಒಂದೇ ಒಂದು ಸಲ ಹಚ್ಚುವುದರಿಂದ ಕೂಡಲೇ ಗುಣವಾಗುವುದು.

॥ ಬಲಾತೈಲಮ್ ॥

ಬಲಾಶತಂ ಛಿತ್ತಿರುಹಾಪಾದಂ ರಾಸ್ನಾಛುಭಾಗಿಕಮ್ ।
ಜಲಾಡಕಶತೇ ಪಕ್ವತ್ವಾ ಶತಭಾಗಸ್ಥಿತೇ ರಸೇ ॥ ೧೫೩ ॥
ದ್ವಿಮಸ್ತ್ವಿಕ್ಷುನಿರ್ಯಾಸಶ್ಚುಕ್ತೇಸ್ತೈಲಾಡಕಂ ಸಮೈಃ ।
ಪಚ್ಚೇದಾಜಪಯೋಽರ್ಧಾಂಶಂ ಕಲ್ಕೈರೇಭಿಃ ಪಲೋನ್ಮಿತ್ರತೈಃ ॥ ೧೫೪ ॥
ಶಶಿಸರಠದಾರ್ವೈಲಾಮಜ್ಜಿಛಾಗುರುಚಂದನೈಃ ।
ವರ್ಮಕಾತಿಬಲಾಮುಸ್ತಾಸ್ಮತ್ಯಪರ್ಣಿಹ್ರೇಣುಭಿಃ ॥ ೧೫೫ ॥
ಯಶ್ಚಾಹ್ನುಸುರಸ್ಯಾಧ್ರಾನಗ್ವರ್ಪಶಕಜೀವಕೈಃ ।
ಪಲಾಶಶಸಕಸ್ತುರೀನಾಡಿಕಾಜಾತಿಕೋಶಕೈಃ ॥ ೧೫೬ ॥
ಸ್ಪೃಷ್ಕಾಕುಂಭುಮಶೈಲೇಯಜಾತೀಕದುವಚಾಂಬುಭಿಃ ।
ಸ್ವಕ್ತುಂಠುರುಷ್ಕಕರ್ಪುರಂ ತುಂಬುಶ್ರಾನಿವಾಸಕೈಃ ॥ ೧೫೭ ॥
ಲವಣ್ಣನತತಕ್ಕೋಲಕುಛಮಾಂಸೀಪ್ರಿಯಣ್ಣುಭಿಃ ।
ಸ್ಯೌಘೇಯತಗರ್ಧ್ಯಾಗ್ವಚಾಮದನಕಲ್ಲುಬೈಃ ॥ ೧೫೮ ॥
ಸನಾಗಕೆಂಪುರೈಃ ಸಿಂಧೈ ದ್ವಿಛಾಚ್ಚಾತ್ರಾವತಾರಿತೇ ।
ಪತ್ರಂ ಕ್ಷುಕಂ ತತಃ ಪೂತಂ ವಿಧಿನಾ ತತ್ಪ್ರಪೂಜಿತಮ್ ॥ ೧೫೯ ॥
ಕಾಸಂ ಶ್ವಾಸಂ ಜ್ವರಂ ಮೂತ್ರೈ ಛಾದೈ ಗುಲ್ಮಂ ಕ್ಷತಂ ಕ್ಷಯಮ್ ।
ಶ್ಲಿಹಶೋಫಾವಪಸಾರಮಲಕ್ಷ್ಮಿಂ ಚ ಖಣಾಶಯೇತ್ ॥ ೧೬೦ ॥

बलातैलमिदं श्रेष्ठं वातव्याधिविनाशनम् ।

पाने नस्ये ऽन्वासने ऽभ्यङ्गने च ।

स्नेहाः काले सम्यगेते प्रयुक्ताः ॥

दुष्टान् वातानाशु शान्तिं नयेयुः ।

वंश्यानार्यपुत्रभाजश्च कुर्युः ॥ १६१ ॥

ದೊಡ್ಡ ಬಲಾತ್ಯೈಲ

ಕಡಿರಬೇರು ಪಲ 100. ಅನ್ನುತಬಳ್ಳಿ ಪಲ 25, ಕೆಂಪರತ್ತೆ ಪಲ 12½ ಇವನ್ನು ಜೆನ್ನಾಗಿ ಜಜ್ಜಿ 400 ಕುತ್ತಿ ಜಲದಲ್ಲಿ ಕಷಾಯ ಬತ್ತಿಸಿ ಕುತ್ತಿ 4 ಆಗುವಾಗ ಗಾಳಿಸಿ ತೆಗೆದು, 4 ಪ್ರಸ್ತ ಎಳ್ಳೆಣ್ಣೆ ಅದಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಮೊಸರುನೀರು, ಕಬ್ಬಿನರಸ, ಚುತ್ತಪ್ಪುಳಿಯ ರಸ ಹಾಕಿ 2 ಪಾಲು ಆಡಿನ ಹಾಲು ಕೂಡಿಸಿ, ಕಲ್ಲಕ್ಕೆ ಕಚ್ಚೂರ, ಚರಳ, ದೇವದಾರು, ಎಲಕ್ಕಿ, ಮಂಜಿಷ್ಠಕಡ್ಡಿ, ಅಗಿಲುಗಂಧ, ಜಂದನ, ಪದ್ಮುಖ, ದೊಡ್ಡ ಕಡಿರಬೇರು, ಭದ್ರಮುಷ್ಟಿ, ಕಾಡುದ್ವಬೇರು, ಅರೇಣುಕ, ಜ್ಯೇಷ್ಠಮಧು, ತಾರ್ತಾವಲ್ ಬೇರು, ವ್ಯಾಘ್ರನಖ, ಜೀವಕ, ಋಷಭಕ, ಪಲಾಶ, ಪುಣುಗು, ಕಲ್ಮದ, ಜಾಜಿಮಲ್ಲಿಗೆ, ಕಟುಕರೋಹಿಣಿ, ಇರುವೇರಿದಂಡು, ಲವಂಗಜೆಕ್ಕೆ, ಕುಂದ್ಲಿಕ, ಕರ್ಪೂರ, ತಿರುವಟ್ಟಪಶ, ಬಜಿ, ಕಂಡಿಬೆಣ್ಣೆ, ಲವಂಗ, ತಗರ, ತಕ್ಕೋಲ, ಕಂಕುಷ್ಟ, ಮಾಂಸಿ, ನಾರ್ಮುಕಹುಲ್ಲು, ಕರಿಭದ್ರಮುಷ್ಟಿ, ಜಾಯಿಪತ್ರೆ, ಬಿಲ್ವಪತ್ರೆಕಾಯಿ, ಲವಂಗಜೆಕ್ಕೆ, ಕೊತ್ತಂಬರಿ, ತಾವರೆ ದಂಡು, ನೇರಳೆಪುಷ್ಪ, ತೂಣಿನಾಗ, ನಾಗಕೇಸರಿ ಇವನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಜೂರ್ಣ ಮಾಡಿ ಕಲ್ಮ ಕೂಡಿಸಿ ಮಂದಾಗ್ನಿಯಿಂದ ಪಾಕಮಾಡಿ ಗಾಳಿಸಿ ಆದಮೇಲೆ ಪಾತ್ರಪಾಕಕ್ಕೆ ಪಚ್ಚಿಲೆ ಜೂರ್ಣಹಾಕಿ ಅತಿ ಜಾಗರೂಕತೆಯಿಂದ ಭದ್ರ ವಾಗಿಟ್ಟು ಪ್ರಯುಕ್ತ ಪ್ರಮಾಣಾನುಸಾರ ಸೇವಿಸಲು ಕಾಸ, ಶ್ವಾಸ, ಜ್ವರ, ಮೂರ್ಛಾ, ವಮನ, ಗುಲ್ಮ, ವೃಣ, ಪ್ಲೀಹ, ಶೋಫ, ಅಪಸ್ಮಾರ, ಅಲಕ್ಷ್ಮೀ ಇವುಗಳನ್ನು ಉಪಶಮನ ಮಾಡುವುದಲ್ಲದೆ ಈ ಬಲಾತ್ಯೈಲವು ಹಿಂದೆ

ಸೂಚಿಸಿದ ಬಲಾತ್ಯಲಕೈಂತಲೂ ವಾತರೋಗವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೋ ಪಾಲು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾಗಿರುವುದು. ಪಾನದಲ್ಲಿ, ನಸ್ಯದಲ್ಲಿ, ಅಭ್ಯಂಗದಲ್ಲಿ, ಅನುವಾಸನದಲ್ಲಿ, ಯೋಗ್ಯವಾದ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದರೆ ಪ್ರಬಲವಾದ ದುಷ್ಪ್ರವಾತರೋಗಗಳನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವುದಲ್ಲದೆ, ಪುತ್ರೋತ್ಪತ್ತಿ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಹಂಬಲಿಸುವ ಬಂಜೆ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಇದರ ಸೇವನೆಯಿಂದ ಪುತ್ರವತಿಯರಾಗುವರು. ಮತ್ತು ಪಕ್ಷಾಶಯಗಳು ಕಫೋದ್ರೇಕದ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದರೆ, ಆಥವಾ ವಿತ್ಲವು ದ್ರವವಾಗಿದ್ದು ಕಷ್ಟಪಡಿಸುವುದಾದರೆ, ಈ ಮಹಾಬಲಾ ತೈಲವು, ಸ್ನೇಹ ಸ್ವೇದ ವಿಧಿಗಳಿಂದ ತುಂಬಾ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ನಿಸ್ಸಂಶಯವಾಗಿ ಉಂಟುಮಾಡುವುದು.

॥ ಪ್ರಸಾರಿಣಿ ತೈಲಮ್ ॥

ಪ್ರಸಾರಿಣಿಗುಲಾಕವಾಠೇ ತೈಲಪ್ರಸ್ಥಂ ಧ್ಯಸ್ಸಮ್ರಮ್ ।

ದ್ವಿಮೇದಾಮಿಸಿಮಂಜಿಷ್ಠಾಕ್ರುಷ್ಣಾಸ್ನಾಕ್ರುಚಂದನೈಃ ॥ ೧೬೨ ॥

ಜಿವಕರ್ಷಭಕಾಕೋಡಿಯುಗಡಾಮರದಾಹಿಃ ।

ಕಣಕೈವಿಪಾಚಯೇತ್ಸರ್ವಮಾಹುತಾಮಯನಾಶನಮ್ ॥ ೧೬೩ ॥

ಪ್ರಸಾರಿಣಿ ತೈಲ

ಪ್ರಸಾರಿಣಿ 100 ಪಲ, ತೈಲ ಕುತ್ತಿ 1, ಹಾಲು ಕುತ್ತಿ 1, ಮೇದಾ, ಮಹಾಮೇದಾ, ಸತಾಪೆ, ಮಂಜಿಷ್ಠಕಡ್ಡಿ, ಕಂಕುಷ್ಠ, ಕೆಂಪರತ್ತಿ, ರಕ್ತಚಂದನ, ಜೀವಕ, ಋಷಭಕ, ಕಾಕೋಳಿ, ಕ್ಷೀರಕಾಕೋಳಿ, ದೇವಗಾರು ಈ ಎಲ್ಲ ಔಷಧಿಗಳನ್ನು ಕಲ್ಕು ಸೇರಿಸಿ ಪಾಕಮಾಡಿ ಇಳಿಸಿ, ಗಾಳಿಸಿತಯಾರಿಸಿದ ತೈಲವು ಸಕಲ ವಿಧದ ವಾತರೋಗಗಳಿಗೂ ಹಿತಕಾರಿಯಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುವುದು.

೨೨ ಸಹಸ್ರಯೋಗದರ್ಪಣದೋರ್ಘ
ತೈಲಯೋಗ ಪ್ರಕರಣವು
ಸಂಪೂರ್ಣವು.

॥ अथ चूर्णप्रकरणम् ॥

ॐ ॐ ॐ ॐ ॐ ॐ ॐ ॐ ॐ ॐ ॐ

॥ सुदर्शन चूर्णम् ॥

त्रिफला रजनीधुग्मं कंठकारीदुग्मं शठी ।
 त्रिकटु ग्रंथिकं मूर्वा गुडूची धन्वयासकः ॥ १ ॥
 कटुका पर्पटो सुस्तं त्रायमाणा च बालकम् ।
 निंबः पुष्करमूलं च मधुयष्टी च वत्सकम् ॥ २ ॥
 यवानीद्वयवो भाङ्गी शिमुञ्जीजं सुराष्ट्रजा ।
 वशा त्वक् पद्मकोशीरं चंद्रनातिविपाबलाः ॥ ३ ॥
 शालिपर्णी पृष्ठपर्णी विडङ्गं तगरं तथा ।
 चित्रको देवकाष्ठं च चव्यं पत्रं पटोलजम् ॥ ४ ॥
 जीवकर्षभकौ चैव लवङ्गं वंशलोचना ।
 पुंडरीकं च काकोली पत्रकं जातिपत्रकम् ॥ ५ ॥
 तालोसपत्रं च तथासप्तभागानि चूर्णयेत् ।
 सर्वचूर्णस्य चार्धांशं कंठगतं निक्षिपेत् सुधीः ॥ ६ ॥
 एतत्सुदर्शनं नाम चूर्णं दोषत्रयापहम् ।
 ज्वरांश्च निखिलान् हन्यान्नात्र कार्या विचारणा ॥ ७ ॥
 पृथग्द्वंद्वगंतुजांश्च धातुस्थान्विनग्ज्वरान् ।
 सन्निपातोद्भवांश्चापि मानसान्नापि नाशयेत् ॥ ८ ॥
 रीतज्वरैकाहिकादिन्मोहं तंद्रां भ्रमं तृषां ।
 श्वासं कासं च पांडुं च हृद्भोगं हंति कामलाम् ॥ ९ ॥

त्रिकपृष्ठकटीजानुपाश्वलनिवारणम् ।

शीतांबुना पिबेद्भീमान् सर्वञ्चरनिवृत्तये ॥ १० ॥

सुदर्शनं यथाचक्रं दानवानां विनाशनम् ।

तद्वज्रवराणां सर्वेषामिदं चूर्णं प्रणाशनम् ॥ ११ ॥

ಸುವರ್ಶನ ಚೂರ್ಣ

ತ್ರಿಫಲೆಗಳು, ಅರಸಿನ. ಕಂಟಕಾರಿ ಬೇರು, ಕಲ್ಯಾಣಿ ಬೇರು, ಕಜ್ಜಿರ, ಕರಿಮೆಣಸು, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಒಣಶುಂಠಿ, ಹಿಪ್ಪಲಿಮೂಲ, ಪೆಂ ಕುರುಂಬ, ಅಮೃತಬಳ್ಳಿಸತ್ವ, ಆಕಿರೆಬೇರು, ಕಟುಕರೋಹಿಣಿ, ಪರ್ಪಟಕ ಹುಲ್ಲು, ಭದ್ರಮುಷ್ಟಿ, ಬ್ರಾಹ್ಮಿ, ಇರಿವೇರಿದಂಡು, ಕಹಿಬೇವಿನ ಚೆಕ್ಕೆ, ಪುಷ್ಕರಮೂಲ, ಜ್ಯೇಷ್ಠಮಧು, ಕೊಡಗಪಾಲರಿ, ಜೀರಿಗೆ, ಇಂದ್ರಯವ, ಕಿರುತೇಗು, ನುಗ್ಗೆ ಬೀಜ, ಸುರಾಷ್ಟ್ರಲವಣ, (ಕುವರಿಮಣ್ಣು) ಬಜಿ, ಲವಂಗ ಚೆಕ್ಕೆ, ಪದ್ಮಕಾಷ್ಠ, ಲಾಮಂಜೆ, ಚಂದನ, ಅತಿವಿಡಯ, ಕಡಿರಬೇರು, ಕಾಡುದ್ದು, ಕಾಡುಹೆಸರು, ವಾಯುವಿಳಂಗ, ತಗರ, ಚಿತ್ರಮೂಲ (ಶುದ್ಧಿ), ದೇವದಾರು, ಕಾಡುಕರಿಮೆಣಸಿನ ಬೇರು, ಕಾಡುಪಟೋಲದ ಎಲೆ, ಜೀವಕ, ಋಷಭಕ, ಲವಂಗ. ವಂಶಲೋಚನ, ಪುಂಡರೀಕ, ಕಾಕೋಲೀ, ತಮಾಲಪತ್ರಿ, ಜಾತಿಪತ್ರಿ, ತಾಲೀಸಪತ್ರಿ ಇವುಗಳು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಬಗೆಯೂ ತೊಲೆ ಒಂದೊಂದರಂತೆ ಈ ಎಲ್ಲಾ ಮದ್ದುಗಳ ಎರಡು ಪಾಲು ಕಿರಾತಕಡ್ಡಿ ಇಷ್ಟನ್ನು ವಸ್ತ್ರಗಾಳಿತ ಚೂರ್ಣಮಾಡಿ,— ವಾತ ಜ್ವರ, ವಿತ್ತಜ್ವರ, ಕಫಜ್ವರ, ವಾತವಿತ್ತಜ್ವರ, ವಾತಕಫಜ್ವರ, ವಿತ್ತಕಫ ಜ್ವರ, ಆಗಂತುಜ್ವರ, ಧಾತುಗತಜ್ವರ, ವಿಷಮಜ್ವರ, ಸನ್ನಿಪಾತಜ್ವರ, ದಿನಬಿಟ್ಟು ಬರುವ ಏಕಾಹಿಕಾದಿಜ್ವರಗಳು, ಮೋಹತಂದ್ರಾ, ಭ್ರಮ, ಶ್ವಾಸ, ಕಾಸ, ಪಾಂಡು, ಹೃದ್ರೋಗ, ಕಾಮಲಾ, ತ್ರಿಕ, ಪ್ಲೆಗ್ಮ, ಪಾಶ್ವಾದಿ ನೋವು ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ರೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಅತಿವಫಲ ಕಾರಿಯು. ಕುದಿಸಿ ಆರಿಸಿದ ಜಲದ ಅನುಪಾನದಿಂದ ಸೇವಿಸಲು

ಸಕಲ ವಿಧದ ಜ್ವರಗಳು ಉಪಶಮನ ಹೊಂದುವವು. ಸುದರ್ಶನ ಚಕ್ರವು ದಾನವರನ್ನು ವಿನಾಶಗೊಳಿಸುವಂತೆ ಈ ಪ್ರಶಸ್ತಮನಾದ ಚೂರ್ಣವು ಅತ್ಯಂತ ಫಲದಾಯಕವು.

ಸಕಲ ಜ್ವರಗಳಲ್ಲಿ ತಲೆಗಿಡುವ ಕಚ್ಚೂರಾದಿ ಚೂರ್ಣ

ಕಚ್ಚೂರಗಡ್ಡೆ, ಬಳಿಕಂಕುಷ್ಠ, ಜ್ಯೇಷ್ಠಮಧು, ಇರಿವೇರಿಂದಂಡು, ಭದ್ರಮುಷ್ಟಿ, ಕಡಿರಬೇರಿನ ಸಿಪ್ಪೆ, ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿಯ ಸಿಪ್ಪೆ, ಕುಂಕುಮ ಕೇಸರಿ, ಸಹಸ್ರವೇಧಿ, ಚಂದನ, ರಕ್ತಚಂದನ, ಲಾಮಂಚ, ಹುಣಸೆ ಎಲೆಯ ದಂಡು, ಮಂಜಿಷ್ಠಕಡ್ಡಿ, ದೇವದಾರು, ಹೊದಳು, ಕಲ್ಮದ, ಕಂಡಿ ಬೆಣ್ಣೆ, ಕಟುಕರೋಹಿಣಿ, ಪಚ್ಚಕರ್ಪೂರ ಈ ಬಗೆಯ ಮದ್ಯಗಳನ್ನು ಸಮತೂಕ ತೆಗೆದು ವಸ್ತ್ರಗಾಳಿತ ಚೂರ್ಣಿಸಿ, ನಾರೀಸ್ತನ್ಯದಿಂದ (ಮೊಲೆ ಹಾಲು) ಅರೆದು ಉತ್ತಮಾಂಗಕ್ಕೆ ಹಚ್ಚುವುದರಿಂದ ಕಠಿಣವಾದ ಜ್ವರ, ನೇತ್ರರೋಗ, ತಲೆನೋವು, ಬುದ್ಧಿಭ್ರಮೆ ಇವುಗಳು ಶಮನ ಹೊಂದುವವು.

ಸನ್ನಿಪಾತಜ್ವರಗಳಲ್ಲಿ ತಲೆಗಿಡುವ ರಾಸ್ನಾದಿ ಚೂರ್ಣ

ಕೆಂಪರತ್ತೆ, ಅಶ್ಯುಗಂಧಿ, ದೇವದಾರು, ಕಟುಕರೋಹಿಣಿ, ರಕ್ತ ಬೋಳ, ಚಂಚಲ್ಯ, ಬಳಿಕಂಕುಷ್ಠ, ಬಜೆ, ಕಾವಿಕಲ್ಲು, ಅರಸಿನ, ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಮಧು, ಕಡಿರಬೇರಿನ ಸಿಪ್ಪೆ, ಭದ್ರಮುಷ್ಟಿ, ಒಣಶುಂಠಿ, ಕರಿಮೆಣಸು, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ವಿಟ್ಟದಿರ(ಅರಿಮೇದ), ಸಹಸ್ರವೇಧಿ, ಇರಿವೇರಿಂದಂಡು, ಲಾಮಂಚ, ಅಫೀಮು, ಚಂದನ, ಹುಣಸೆ ಎಲೆಯ ದಂಡು ಈ ಎಲ್ಲಾ ಔಷಧಿಗಳನ್ನು ಸಮಭಾಗ ತೆಗೆದು ಚೂರ್ಣಿಸಿ, ನಾರೀಸ್ತನ್ಯದಿಂದ ಮರ್ದಿಸಿ, ಸ್ವಲ್ಪ ಸಣ್ಣ ಹರಳೆಣ್ಣೆಯನ್ನೂ ಕೂಡಿಸಿ, ಉತ್ತಮಾಂಗದಲ್ಲಿ ಇಡುವುದರಿಂದ ಸಕಲ ವಿಧದ ಸನ್ನಿಪಾತಗಳೂ ತಲೆವೇದನೆಯೂ ಪ್ರಶಮನವಾಗುವವು.

ಸನ್ನಿಪಾತ ಜ್ವರಗಳಲ್ಲಿ ಶಿರಸ್ಸಿಗೆ ಹಚ್ಚುವ ಮತ್ತೊಂದು ಬಗೆಯ ಕಚ್ಚೂರಾದಿ ಚೂರ್ಣ

ಕಚ್ಚೂರಗಡ್ಡೆ, ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿಸಿಪ್ಪೆ, ಮಂಜಿಷ್ಠಕಡ್ಡಿ, ಜೇಷ್ಠಮಧು, ಚಂದನ, ರಕ್ತಚಂದನ, ಕಲ್ಲಾರು, ಕಲ್ಮದ, ಸಹಸ್ರವೇಧಿ, ಕಟುಕ

ರೋಹಿಣಿ, ಕಂಜೀರಿಗೆ, ರಾಸ್ನಿ, ಹುಣಸೆಎಲೆಯ ನಾರು, ನಾಮದ ಬೇರಿನ ಸಿಪ್ಪೆ, ಕುಂಕುಮಕೇಸರಿ, ಚಂಚಲ್ಯ, ಭದ್ರಮುಷ್ಟಿ, ಕಂಡಿಬೆಣ್ಣೆ, ಕಡಿರ ಬೇರಿನ ಮೇಲಿನ ಸಿಪ್ಪೆ, ಹೊದಳು, ಕುಂದ್ಲಕ, ಇರಿವೇರಿದಂಡು, ಕಂಕುಷ್ಣ, ರಕ್ತಬೋಳ, ಅಪೀಮು, ಕಾವಿಕಲ್ಲು, ಜಾಯಿಕಾಯಿ ಇವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸಮಭಾಗ ತೆಗೆದು ಚೂರ್ಣಮಾಡಿ, ನಾರೀಸ್ತನ್ಯದಿಂದ ಅರೆದು ತಲೆಗೆ ಲೇಪಿಸುವುದರಿಂದ, ವಾತವಿತ್ತದೋಷಗಳಿಂದುಂಟಾದ ತಲೆನೋವು, ಜ್ವರ, ಬುದ್ಧಿಭ್ರಮೆ, ಹಿಧ್ಮಾ, ನೇತ್ರರೋಗ, ಪೀನಸ, ಕಫರೋಗ, ಕರ್ಣರೋಗ, ಸನ್ನಿಪಾತ ಈ ಎಲ್ಲಾ ರೋಗಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿ ಸುಖಶಾಂತಿ ಯನ್ನೀಯುವುದು.

॥ ಅತಿಸಾರೆ ಲಘುಗಂಗಾಧರ ಚೂರ್ಣಮ್ ॥

ಮುಸ್ತಮಿಂಧ್ರಯವಂ ಬಿಲ್ವಂ ಲೋಭ್ರಂ ಮೋಚರಸಂ ತಥಾ ।
 ಧಾತಕಿಂ ಚೂರ್ಣಯೇತ್ತಕ್ರಗುಡಾಭ್ಯಾಂ ಪಾಯಯೇತ್ಸುಧಿಃ ॥ ೧೨ ॥
 ಸರ್ವಾತಿಸಾರ ಶಮನಂ ನಿರುಣಾಙ್ಗಿ ಪ್ರವಾಹಿಕಾಮ್ ।
 ಲಘುಗಂಗಾಧರಂ ನಾಮ ಚೂರ್ಣಂ ಸಂಗ್ರಾಹಕಂ ಪರಮ್ ॥ ೧೩ ॥

ಅತಿಸಾರದಲ್ಲಿ ಲಘುಗಂಗಾಧರ ಚೂರ್ಣ.

ಭದ್ರಮುಷ್ಟಿ, ಕೊಡಗಪಾಲರಿ, ಬಿಲ್ವಪತ್ರ, ಪಾಚೋಟಿಕೆತ್ತೆ, ಆಲದ ಮಯಣ, ಧಾತಕೀಕುಸುಮ ಇವುಗಳನ್ನು ಸಮಭಾಗ ಸೇರಿಸಿ, ಪುರಾತನ ಬೆಲ್ಲ ಕೂಡಿಸಿ ಮಜ್ಜಿಗೆಯ ಅನುಪಾನದಿಂದ ಸೇವಿಸಲು, ಈ ಲಘು ಗಂಗಾಧರ ಚೂರ್ಣವು ಪ್ರವಾಹಿಕಾರೋಗವನ್ನು ನಿವಾರಿಸುವುದು.

॥ ಅತಿಸಾರೆ ವೃಕ್ಷ ಗಂಗಾಧರ ಚೂರ್ಣಮ್ ॥

ಮುಸ್ತಾರಲೂಕಶ್ರುತಿಮಿರ್ಧಾತಕಿಲೋಭ್ರವಾಲಕೈಃ ।
 ಬಿಲ್ವಮೋಚರಸಾಭ್ಯಾಂ ಚ ಪಾಠೆಂಧ್ರಯವವಸ್ತಕೈಃ ॥ ೧೪ ॥
 ಆಮ್ರಬೀಜಂ ಪ್ರತಿವಿಷಾ ಲಜ್ಜಾಲ್ಪುರೀತಿ ಚೂರ್ಣಿತಮ್ ।
 ಷ್ಠೈಃ ತಂತ್ರಲಪಾನೀಯೈಃ ಪೀತೈರ್ಯತಿ ಪ್ರವಾಹಿಕಾ ॥ ೧೫ ॥

सर्वातीसारग्रहणीप्रशमं याति वेगतः ।

बृद्धगङ्गाधरं चूर्णं सरिद्वेगविबंधकम् ॥ १६ ॥

ಅತಿಸಾರದಲ್ಲಿ ವೃದ್ಧಗಂಗಾಧರ ಚೂರ್ಣ

ಭದ್ರಮುಷ್ಟಿ, ಆನೆಮುಂಗೆ ಬೇರು, ಒಣಶುಂಠಿ, ಧಾತಕೇಕುಸುಮ, ಪಾಚೋಟಿ ಕೆತ್ತೆ, ಇರಿವೇರಿಂದಂಡು, ಬಿಲ್ವಪತ್ರ, ಆಲದ ಮಯಣ, ಪಾಡಾವಳಿ ಬೇರು, ಇಂದ್ರಿಯವ, ಕೊಡಗಪಾಲರಿ, ಮಾವಿನಕಾಯಿಯ ಒಳಗಿನ ತಿರುಳು (ಅಂಡಿ) ಅತಿವಿಡಯ, ಲಜ್ಜಾಲು (ನಾಚಿಕೆಮುಳು) ಇವುಗಳನ್ನು ಚೂರ್ಣಿಸಿ, ಅಕ್ಕಿತೊಳೆದ ನೀರಿನ ಅನುಪಾನದಿಂದ ಸೇವಿಸಲು, ಅತಿಸಾರ, ಪ್ರವಾಹಿಕಾ, ಗ್ರಹಣೀರೋಗಗಳು ನಿವಾರಣೆಯಾಗುವುವು. ಈ ಚೂರ್ಣವು ನದಿಯ ವೇಗದಂತಿರುವ ಅತಿಸಾರಾದಿಗಳ ವೇಗವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸುವ ವೃದ್ಧಗಂಗಾಧರ ಚೂರ್ಣವಾಗಿರುವುದು.

॥ रक्तपित्ते चंदनादि चूर्णम् ॥

चंदनं नलदं रोध्रमुशरिं पद्मकेसरम् ।

नागपुष्पं तथबिल्वं भद्रमुस्तं सशर्करम् ॥ १७ ॥

हीबेरं चैव पाठा च कुटजस्य फलं त्वचम् ।

शृङ्गबेरं विषा चैव धातकी च रसान्जनम् ॥ १८ ॥

आम्रास्थि जंबुसारं च तथा मोचरसः स्मृतः ।

निलोत्पलं समंगा च सूक्ष्मैला दाडिमत्वचः ॥ १९ ॥

चतुर्विंशतिमेतानि समभागानि कारयेत् ।

तंबुलोदक संयुक्तं क्षौद्रेण सह योजयेत् ॥ २० ॥

चलतां चामगर्भाणां स्तंभनं परमुच्यते ।

अश्विभ्यां विहितं पूर्वं रक्तपित्तविनाशनम् ॥ २१ ॥

हितं लोहितपित्तिभ्यो ह्यर्शस्यु लोहितेषु च ।

तमो मूर्च्छोपसृष्टानां नृषार्तानां च दापयेत् ॥ २२ ॥

ರಕ್ತಸಿತ್ತದಲ್ಲಿ ಚಂದನಾದಿ ಚೂರ್ಣವು

ಚಂದನ, ಲಾಮಂಚ, ಲೋಧ್ರಚೆಕ್ಕೆ, ಇರಿವೇರಿವೆಂಡು, ಪದ್ಮಕೇಸರ, ನಾಗಕುಸುಮ, ಬಿಲ್ವಪತ್ರ, ಭದ್ರಮುಷ್ಟಿ, ವಾಡಾವಳಿಬೇರು, ಕೊಡಗ ಪಾಲರಿ, ಸಣ್ಣಕೊಡಸಿಗನಕೆತ್ತೆ, ಶುಂಠಿ, ವಿಡಯ, ಧಾತಕೀಕುಸುಮ, ರಸಾಂಜನ, ಮಾವಿನಕಾಯಿಯ ಒಳಗಿನ ತಿರುಳು, ನೇರಳೆಕೆತ್ತೆ, ಆಲದ ಮಯಣ, ನೆಲಸಂಪಿಗೆಗಡ್ಡೆ, ಪರಚ್ಚುಂಡಬೇರು, ಸಣ್ಣ ಎಲಕ್ಕೆ, ದಾಳಿಂಬ ಸಿಪ್ಪೆ, ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ 24 ಬಗೆಯ ಮದ್ದುಗಳನ್ನು ಸಮತೂಕ ಸೇರಿಸಿ ಚೂರ್ಣಮಾಡಿ, ಅಕ್ಕಿತ್ಯೊಳೆದ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಜೇನುತುಪ್ಪದೊಂದಿಗೆ ಕೂಡಿಸಿ, ಸೇವಿಸಲು ಚಲಿಸುತ್ತಿರುವ ಆಮಗರ್ಭವನ್ನು ಸ್ತಂಭನ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿಯೂ ರಕ್ತಸಿತ್ತದಲ್ಲಿ, ರಕ್ತಾಶ್ಲಿಸ್ಥಿನಲ್ಲಿ, ಮೂರ್ಛಾರೋಗದಲ್ಲಿ, ಬಾಯಾರಿಕೆಯಿಂದ ಬಳಲುವ ರೋಗಗಳಲ್ಲಿ, ಈ ಚೂರ್ಣವು ದಿವ್ಯಾಷಧವು.

॥ ರಾಜಯಕ್ಷಮಣಿ ಚೂರ್ಣಮೃತಯೋಗಮ್ ॥

ತಾಲಿಸಪತ್ರಂ ಮರಿಚಂ ಪೃಥಗರ್ಥಪಲಂ ಭವೇತ್ ।

ದ್ರಾಕ್ಷಾಯಾಶ್ಚ ಪಲಂ ತದ್ವತ್ ಪರೂಷಕತಕಾಹ್ಲಯಾನ್ ॥ ೨೩ ॥

ಬಲಾಮೂಲಂ ಚ ಪಲಿಕಂ ಪಿಪ್ಪಲಯಾಶ್ಚ ಪಲಂ ಭವೇತ್ ।

ಶ್ರುತಿಪಲತ್ರಯಂ ಚೈವ ಚಯಕಾಂಶ್ಚ ತ್ರಿಜಾತಕಮ್ ॥ ೨೪ ॥

ಕಣಾಮೂಲಂ ತಥೈವಾಸ್ಯ ಶರ್ಕರಾಯಾಶ್ಚತುಷ್ಪಲಮ್ ।

ಮಾಂಗ್ಗಿಪಲದ್ವಯಂ ಚೈತತ್ ಸೂಕ್ಷ್ಮಚೂರ್ಣಾನಿ ಕಾರಯೇತ್ ॥ ೨೫ ॥

ಮಧುನಾವಲಿಹೇತ್ ಪ್ರಾತಃ ಶೋಷಮೇಕಾದಶಾನ್ವಿತೇ ।

ಹರೇಶ್ಚೂರ್ಣಮೃತಮಿದಂ ಸರ್ವವ್ಯಾಧಿವಿನಾಶನಮ್ ॥ ೨೬ ॥

ರಾಜಯಕ್ಷ್ಮಿ ರೋಗದಲ್ಲಿ ಚೂರ್ಣಮೃತಯೋಗವು

ತಾಲೀಸಪತ್ರ, ಕಂಮೆಣಸು ಇವು ಪಲ ಅರ್ಥರ್ಥ, ದ್ರಾಕ್ಷೆ ಪಲ 1/4 ಪರೂಷಕ, ತೇಟಾಂಪರಳು, ಕಡಿರಬೇರು, ಹಿಪ್ಪಲಿ ಇವುಗಳು ಪಲ

ಒಂದೊಂದು. ಒಣಶುಂಠಿ, ಅಣಿಲೆಕಾಯಿಸಿವೈ, ಶಾಂತಿಕಾಯಿಸಿವೈ, ನೆಲ್ಲಿ ಕಾಯಿಸಿವೈ, ಕಾಡುಕರಿಮೆಣಸಿನ ಬೇರು, ಎಲಕ್ಕಿ, ಲವಂಗಚೆಕ್ಕಿ, ತಮಾಲ ಪತ್ರ, ಹಿವ್ವಲಿಮೂಲ, ಇವು ತೊಲೆ 1ರಂತೆ, ಕಿರುತೇಗುಬೇರು ಪಲ 2, ಈ ಬಗೆಯ ಮದ್ಯುಗಳನ್ನು ಜೆನ್ನಾಗಿ ಒಣಗಿಸಿ, 4 ಪಲ ಸಕ್ಕರೆಯನ್ನು ಸೇರಿಸಿ, ತೊಲೆ 1ರಂತೆ ಜೇನುತುಪ್ಪದಿಂದ ಸೇವಿಸಲು ಕ್ಷಯರೋಗ ದಿಂದ ಕೂಡಿದ 11 ವಿಧದ ಉಪದ್ರವಗಳನ್ನೂ ಸರ್ವವಿಧದ ವಿಪತ್ತು ಗಳನ್ನೂ ಹೋಗಲಾಡಿಸುವುದು.

ದೊಡ್ಡ ಕರ್ಪೂರಾದಿ ಚೂರ್ಣ

ಶುದ್ಧಪಚ್ಚೆಕರ್ಪೂರ, ಜಾಪತ್ರ, ಬಾಲಮೆಣಸು, ಕಸ್ತೂರಿ, ಚಂದನ, ಮಾಯಿಕಾಯಿ, ಇರಿವೇರಿದಂಡು, ವತ್ಸನಾಭಿ (ಶುದ್ಧ), ಹೊದಳು, ಜಾಯಿ ಕಾಯಿ, ಅಂಜನಕಲ್ಲು, ಪಾಡಾವಳಿಬೇರು, ಜೀರಿಗೆ, ಕರಿಜೀರಿಗೆ, ಒಣ ಶುಂಠಿ, ಕರಿಮೆಣಸು, ಹಿವ್ವಲಿ, ಅಫೀಮು, ರಾಸ್ಸೆ, ಕಂಕುಷ್ಠ, ಪಾಚೋಟಿ ಕೆತ್ತೆ, ತ್ರಿಗಡೆ, ನಾಗಕೇಸರಿ. ದೊಡ್ಡ ಭದ್ರಮುಷ್ಟಿ, ಭದ್ರಮುಷ್ಟಿ, ಲಾಮಂಚ, ಆಶಾಳಿ, ಬಜೆ, ದೇವದಾರು, ಜ್ಯೇಷ್ಠಮಧು, ಕಿರಾತಕಡ್ಡಿ, ಕಚ್ಚೂರಗಡ್ಡಿ, ವುತ್ತರಿಚ್ಚುಂಡಬೇರಿನ ಸಿವೈ, ತಮಾಲಪತ್ರ, ಬ್ರಾಹ್ಮಿ, ಸಾಷಾಣಭೇದಿ, ಅಗಿಲುಗಂಧ, ರಕ್ತಚಂದನ, ಎಲಕ್ಕಿ, ಲವಂಗ, ಲವಂಗಚೆಕ್ಕಿ ಸೈಂಧವ ಲವಣ, ಸತಾವೆ, ಮೆಂತೆಕಾಳು, ತಕ್ಕೋಲ, ರುದ್ರಾಕ್ಷ, ಅತ್ತಿಹಿವ್ವಲಿ, ಈ ಬಗೆಯ ಔಷಧಿಗಳನ್ನು ಸಮತೂಕ ತೆಗೆದು, ಜೆನ್ನಾಗಿ ಚೂರ್ಣಮಾಡಿ ಚೂರ್ಣದ ಸಮಭಾಗ ಕಲ್ಲುಸಕ್ಕರೆ ಸಹ ಕೂಡಿಸಿ, 3 ಪಾವಲಿತೂಕದಂತೆ ಜೇನುತುಪ್ಪದೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿಸಿ ಸೇವಿಸುವದರಿಂದ ವಾಯುಕ್ಷೋಭ, ಭರ್ದಿ, ಹಿಕ್ಕಾ, ಕಾಸ, ಎದೆಯಲ್ಲಿರುವ ನೋವು, ವಿತ್ತ, ಗುಲ್ಮ, ಕಫಶೂಲ, ಪಾಂಡು ಮೊದಲಾದ ರೋಗಗಳನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವ ಈ ಕರ್ಪೂರಾದಿ ಚೂರ್ಣವು ಶ್ರೇಷ್ಠಗುಣಕಾರಿಯಾಗಿರುವುದು.

॥ ಸಿತೊಪಲಾದಿ ಚುಣಿಮ್ ॥

ಸಿತೊಪಲಾ ಷೊಡಶ ಸ್ಯಾದಶೈ ಸ್ಯಾಡ್ವಿಂಶರೋಚನಾ ।

ಪಿಪ್ಪಲಿ ಸ್ಯಾಪ್ಪುಷ್ಕರ್ಷಾ ಸ್ಯಾದೇಕಾ ಇ ದ್ವಿಕಾರ್ಷಕಿ ॥ ೨೭ ॥

एकः कर्षस्वचः कार्यश्चूर्णयेत्सर्वमेकतः ।
 सितोपलादिकं चूर्णं मधुसर्पिर्भुतं लिहेत् ॥ २८ ॥
 श्वासकासक्षयहरं हस्तपादांगदाहजित् ।
 संदाग्निं सुसजिह्वत्वं पार्श्वशूलमरोचकम् ॥ २९ ॥
 ज्वरमूर्ध्वगतं रक्तपित्तमाशु व्यपोहति ।

सितीरेसलादि चूर्णम्

कल्लु सಕ್ಕರೆ 16 ಭಾಗ, ವಂಶಲೋಚನಾ 8 ಭಾಗ, ಹಿಪ್ಪಲಿ 4 ಭಾಗ, ಎಲಕ್ಕಿ 2 ಭಾಗ, ಅವಂಗಚೆಕ್ಕಿ 1 ಭಾಗ ಕೂಡಿಸಿ ಜೆನ್ನಾಗಿ ಚೂರ್ಣಿಸಿ, ರೋಗಾನುಸಾರ ಅನುಪಾನವಿಶೇಷದಿಂದ ಸೇವಿಸಲು ಶ್ವಾಸ, ಕಾಸ, ಕ್ಷಯ, ಹಸ್ತ-ಪಾದ-ಅಂಗದಾಹ, ಮಂದಾಗ್ನಿ, ಪಾರ್ಶ್ವನೋವು, ಅರುಚಿ, ಜ್ವರ, ಊರ್ಧ್ವಗತರಕ್ತವಿತ್ತ, ಈ ರೋಗಗಳು ಕೂಡಲೇ ಉಪಶಮನ ಹೊಂದುವುವು.

॥ पांडुरोगे खंडसमक चूर्णम् ॥

त्रिफलाव्योषबिल्वनाडपिप्पलीमूलचिन्नकैः ।
 त्वगेलापत्रचविकातितिडीकाम्लवेतसैः ॥ ३० ॥
 समांशैर्धातुमाक्षीकं सर्वैस्तुल्यं प्रदापयेत् ।
 लोहचूर्णं समं तैश्च सर्वैः खंडं समांशकम् ॥ ३१ ॥
 चूर्णितं मधुना लेह्यं वटकान् वा समाक्षिकान् ।
 भक्षयित्वा यथासात्म्यमनुपानं प्रयोजयेत् ॥ ३२ ॥
 नाशयेत्कुष्ठमालस्यं प्रमेहोदरकामलाः ।
 पांडुरोगं तथा कासं हलीमकशिरोरुजम् ॥ ३३ ॥
 प्रसेकमरुचिं मूच्छां हृल्लासं मंदवह्निता ।
 रक्तपित्तं परीसर्पं श्वयथुं च नियच्छति ॥ ३४ ॥

ಪಾಂಡುರೋಗದಲ್ಲಿ ಖಂಡಸಮಕಚೂರ್ಣ

ತ್ರಿಫಲಗಳು, ಕಂಮೇಣಸು, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಶುಂಠಿ, ಬಿಲ್ವಪತ್ರಬೇರು, ಭದ್ರಮುಷ್ಟಿ, ಹಿಪ್ಪಲಿಮೂಲ, ಚಿತ್ರಮೂಲ(ಶುದ್ಧಿ), ಲವಂಗಚೆಕ್ಕೆ, ಎಲಕ್ಕಿ, ತಮಾಲಪತ್ರಿ, ಕಾಡುಕಂಮೇಣಸಿನಬೇರು, ಹುಣಸೆಕೆತ್ತಿ, ಅಮ್ಲವೇತಸ (ಪುನರ್ಪುಳಿ), ಈ ಎಲ್ಲಾ ಬಗೆಯ ಮದ್ದುಗಳ ಸಮಭಾಗ, ಶುದ್ಧಧಾತು ಮಾಕ್ಷಿಕ, ಸಮಭಾಗ ಶುದ್ಧ ಲೋಹಚೂರ್ಣ, ಈ ಮೊದಲು ಹೇಳಿದ ಎಲ್ಲಾ ಮದ್ದುಗಳ ಸಮತೂಕ ಕಲ್ಲುಸಕ್ಕರೆಯನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ, ರೋಗಾನುಸಾರ ಅನುಪಾನವಿಶೇಷದಿಂದ ಸೇವಿಸಲು, ಕುಷ್ಠರೋಗ, ಆಲಸ್ಯ, ಪ್ರಮೇಹ, ಉದರ, ಕಾಮಿಲಾ, ಪಾಂಡುರೋಗ, ಕಾಸ, ಹಲೀಮಕ, ಶಿರೋವೇದನೆ, ಪ್ರಸೇಕ, ಅರುಚಿ, ಮೂರ್ಛಾ, ವಹ್ನಿಮಾಂದ್ಯ, ರಕ್ತನಿತ್ರಿ, ಪರೀಸರ್ಪ, ಪ್ಲೆಯಥು ಈ ಮೊದಲಾದ ರೋಗಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸುತ್ತದೆ.

॥ ಶೋಫರೋಗೇ ಪಾಡಾದಿ ಚೂರ್ಣಮ್ ॥

पाठा सकृणा गजपिप्पली च निदग्धिक्कादिगरचित्रकौ च ।

सपिप्पलीमूलमजाजिरात्रिमुस्तं च चूर्णं सुखतोयपीतम् ॥

ह्न्यात्त्रिदोषं चिरजं च शोफं कुष्ठं च चूर्णस्य हि सुप्रयोगात् ॥ ३५ ॥

ಶೋಫರೋಗದಲ್ಲಿ ಸಾಠಾದಿಚೂರ್ಣ

ಸಾಡಾವಳಿಬೇರು, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಗಜಹಿಪ್ಪಲಿ, ಕಿರುತೇಗು, ಒಣಶುಂಠಿ, ಚಿತ್ರಮೂಲ(ಶುದ್ಧಿ), ಹಿಪ್ಪಲಿಮೂಲ, ಜೀರಿಗೆ, ಆರಸಿನ, ಭದ್ರಮುಷ್ಟಿ, ಇವುಗಳನ್ನು ಬಿಸಿನೀರಿನಿಂದ ಯಾ ಬೇರೆ ಅನುಪಾನವಿಶೇಷದಿಂದ ಸೇವಿಸಲು, ತ್ರಿದೋಷಾತ್ಮಕವಾದ, ಬಹಳಕಾಲದಿಂದಿರುವ, ಶೋಫ, ಕುಷ್ಠ, ಇವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹೋಗಲಾಡಿಸುವುದು.

॥ कुष्ठरोगे पृथुनिबपंचकं चूर्णम् ॥

काले त्वक् छदःसारबीजकुसुमैर्निम्बस्य तुल्यांशकैः ।

कृत्वा चूर्णमदः कट्टात्रिकनिशाधान्यक्षपथ्यायुतैः ॥

पञ्चारिष्टमिदं पयोमधुघृतैरुष्णांबुना वा पुमान् ।
पात्वा कासगरप्रमेहपिटिकाकुष्ठादिभिर्मुच्यते ॥ ३६ ॥

ಕುಷ್ಠರೋಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮನಿಂಬಪಂಚಕ ಚೂರ್ಣ

ಕಹಿಬೇವಿನ ಕೆತ್ತೆ, ಎಲೆ, ತಿರುಳು, ಬೀಜ, ಕುಸುಮ ಇವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸಮಾಂಶ ಸೇರಿಸಿ, ಅದಕ್ಕೆ ಕರಿಮೆಣಸು, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಶುಂಠಿ, ಅರಸಿನ, ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿಸಿಪ್ಪೆ, ಶಾಂತಿಕಾಯಿಸಿಪ್ಪೆ, ಅಣಿಲೆಕಾಯಿಸಿಪ್ಪೆ, ಇವುಗಳ ಚೂರ್ಣವನ್ನು ಮುಂಚಿನ ಚೂರ್ಣದೊಡನೆ ಮಿಶ್ರಣವಾಡಿ, ದನದ ಹಾಲು, ಜೇನುತುಪ್ಪ, ದನದ ತುಪ್ಪ, ಬಿಸಿನೀರು, ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದ ರೊಂದರಿಂದ ಸೇವಿಸಲು, ಕೆಮ್ಮು, ವಿಷ, ಪ್ರಮೇಹ, ಪ್ರಮೇಹವಿಟಿಕಾ ಕುಷ್ಠಾದಿಗಳು ನಿವಾರಣೆಯಾಗುವುವು.

॥ महाखांडव चूर्णम् ॥

मरिचं नागपुष्पाणि तालीसं लवणानि च ।
प्रत्येकमेकभागाः स्युः पिप्पलीमूलचित्रकैः ॥ ३७ ॥
त्वक्कणा तित्तिडीकं च जीरकं च द्विभागिकम् ।
धान्याम्लवेतसौ विश्वं भद्रैला बदराणि च ॥ ३८ ॥
अजमोदा जलधरः प्रत्येकं स्युस्त्रिभागिकाः ।
सर्वौषधिचतुर्थांशं दाडिमस्यफलं भवेत् ॥ ३९ ॥
द्रव्येभ्यो निखिलेभ्यश्च सिता देयार्धमात्रया ।
महाखांडवसंज्ञं स्यात्त्रूर्णमेतत्सुरोचनम् ॥ ४० ॥
अग्निदीप्तिकरं हृद्यं कासातीसारनाशनम् ।
हृद्रोगकंठजठरमुखरोगप्रणाशनम् ॥ ४१ ॥
विषूचिकां तथाध्मानमर्शो गुल्मकृमीनपि ।
छर्दि पञ्चविधां श्वासं चूर्णमेतद्द्रव्यपोहति ॥ ४२ ॥

ಮಹಾಖಾಂಡವ ಚೂರ್ಣ

ಕಂಮೇಣಸು, ನಾಗಕೇಸರ, ತಾಲೀಸಪತ್ರೈ, ಪಂಚಲವಣಗಳು, ಈ ಎಲ್ಲಾ ಮುದ್ದುಗಳು ತೊಲೆ 1 ರಂತೆ, ಹಿಪ್ಪಲಿಮೂಲ, ಚಿತ್ರಮೂಲ(ಶುದ್ಧಿ), ಲವಂಗಚೆಕ್ಕೆ, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಹುಣಸೆಕೆತ್ತೆ, ಜೀರಿಗೆ, ಇವುಗಳೆಲ್ಲಾ ತೊಲೆ 2 ರಂತೆ, ಕೊತ್ತಂಬರಿ ಬೀಜ, ಅಮ್ಲವೇತಸ (ಪುನರ್ವುಳಿ), ಒಣಶುಂಠಿ, ಎಲಕ್ಕಿ, ಬುಗರಿ ಬೀಜ, ಓಮುಕಾಕು, ಭದ್ರಮುಷ್ಟಿ, ಇವುಗಳು ತೊಲೆ 3 ರಂತೆ ಕೂಡಿಸಿ, ದಾಳಿಂಬಸಿಪ್ಪೆ ತೊಲೆ 10, ಸಕಲ ಔಷಧಿಗಳ ಅರ್ಧಭಾಗ ಸಕ್ಕರೆಯನ್ನು ಕೂಡಿಸಬೇಕು. ಈ “ಮಹಾಖಾಂಡವ ಚೂರ್ಣವು” ಅಗ್ನಿದೀಪನ, ಕಾಸ, ಅತಿಸಾರ, ಹೃದ್ರೋಗ, ಕಂಠರೋಗ, ಜಠರರೋಗ, ಮುಖರೋಗ, ವಿಸೂಚಿಕಾ, ಆಧ್ಮಾನ, ಅರ್ಶಸ್ಸು, ಗುಲ್ಮ, ಪಂಚವಿಧ ಛಿದ್ರರೋಗ, ಶ್ವಾಸರೋಗ, ಈ ತರದ ಸಕಲ ರೋಗಗಳನ್ನು ನಿಸ್ಸಂಶಯವಾಗಿ ಗುಣಮಾಡುವುದು.

॥ ग्रहणीरोगे लवङ्गादि चूर्णम् ॥

लवङ्गं शुद्धकर्पूरमैलात्वङ्नागकेसरम् ।

जातीफलमुशीरं च नागरं कृष्णजीरकम् ॥ ४३ ॥

कृष्णागुरुस्तुगाक्षीरी मांसी नीलोत्पलं कणा ।

चंदनं तगरं बालं कङ्गोलं चेति चूर्णयेत् ॥ ४४ ॥

समभागानि सर्वाणि सर्वेभ्योऽर्थां सिता भवेत् ।

लवङ्गाद्यभिदं चूर्णं राजार्हं बह्विदीपनम् ॥ ४५ ॥

रोचनं तर्पणं वृष्यं त्रिदोषघ्नं बलप्रदम् ।

हृद्रोगं कंठरोगं च काम्यं हिक्कां च पीनसम् ॥ ४६ ॥

यक्ष्माणं तमकं श्वासमतीसारमुरःक्षतम् ।

प्रमेहारुचिगुल्मादीन् ग्रहणीमपि नाशयेत् ॥ ४७ ॥

ಗೃಹಣೀ ಮುಂತಾದ ರೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಲವಂಗಾದಿ ಚೂರ್ಣ

ಲವಂಗ, ಶುದ್ಧ ಪಚ್ಚೈಕಪೂರ್ಣ, ಏಲಕ್ಕಿ, ಲವಂಗಚೆಕ್ಕಿ, ನಾಗ ಕೇಸರ, ಜಾಯಿಕಾಯಿ, ಲಾಮಂಜ, ಒಣಶುಂಠಿ, ಕಂಜೀರಿಗೆ, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಅಗಿಲುಗಂಧ, ವಂಶಲೋಚನ, ಜಟಾಮಾಂಸಿ, ನೆಲಸಂಪಿಗೆಗಡ್ಡೆ, ಸಣ್ಣ ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಚಂದನ, ತಗರ, ಇರಿವೇರಿಂದಂಡು, ತಕ್ಕೋಲ, ಇವುಗಳನ್ನು ಸಮ ಭಾಗ ಕೂಡಿಸಿ, ಚೂರ್ಣದ ಅರ್ಧಾಂಶ ಸಕ್ಕರೆನ್ನು ಕೂಡಿಸಬೇಕು. ಈ ಲವಂಗಾದಿ ಚೂರ್ಣವನ್ನು ಜೇನುತುಪ್ಪದಿಂದ (ರೋಗಾನುಸಾರ ಅನುಪಾನವಿಶೇಷದಿಂದ) ಸೇವಿಸಲು ಆಗ್ನಿದೀಪನ, ಅರುಚಿ, ಹೃದ್ರೋಗ, ಕಂಠ ರೋಗ, ಕಾಸ, ಹಿಕ್ಕಾ, ವೀನಸ, ರಾಜಯಕ್ಷ್ಮಾ, ಶ್ವಾಸ, ಅತಿಸಾರ, ಉರ ಕ್ಷತ, ಪ್ರಮೇಹ, ಗುಲ್ಮ, ಗೃಹಣೀ ಮೊದಲಾದ ರೋಗಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿ ಸುಖಾಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನೀಯುವುದು.

॥ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ್ ॥

त्रिकटुकमजमोदा सैधवं जीरके द्वे ।

समधरणधृतानामष्टमो हिंगुभागः ॥

प्रथमकवलभोज्यः सर्पिषा चूर्णकोऽयं ।

जनयति भृशमग्निं वातगुलमं निहंति ॥ ४८ ॥

ಅಷ್ಠ ಚೂರ್ಣ

ಒಣಶುಂಠಿ, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಕರಿಮೆಣಸು, ಓಮುಕಾಳು, ಜೀರಿಗೆ, ಕಂಜೀರಿಗೆ, ಇವುಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಸಮಭಾಗ ಕೂಡಿಸಿ, ಇವುಗಳ ರಿನೇ ಭಾಗ ಶುದ್ಧಮಾಡಿದ ಹಿಂಗನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ, ಆ ಚೂರ್ಣವನ್ನು ಜೇನು ತುಪ್ಪದಿಂದ ಮಿಶ್ರಿಸಿ ಒಂದು ಗ್ರಾಸ ಅನ್ನವನ್ನು ಮೊದಲು ಭುಂಜಿಸಿ, ಆಮೇಲೆ ಈ ಚೂರ್ಣದ ಸೇವನೆಯಿಂದ ಜಠರಾಗ್ನಿಯು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನೆತ್ತಿ, ವಾತ ಗುಲ್ಮವು ನಿವಾರಣೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಸಮಾಸ:—ಧರಣೀ ಧೃತಾಃ = ಧರಣಧೃತಾಃ, ಸಮಾಶ್ಚತೇ ಧರಣಧೃತಾಶ್ಚ = ಸಮಧರಣಧೃತಾಃ ॥ -ತೇಷಾಂ = ಸಮಧರಣಧೃತಾಣಾಂ ॥

ಒಣಶುಂಠಿ ಕೈಂಜಿ 7, ಕರಿಮೆಣಸು ಕೈಂಜಿ 5, ಹಿಪ್ಪಲಿ ಕೈಂಜಿ 9, ಅಯನೋದಕ ಕೈಂಜಿ 2, ಸ್ಯಂಧವಲವಣ ಕೈಂಜಿ 5, ಜೀರಿಗೆಕಾಳು ಕೈಂಜಿ 9, ಕರಿಜೀರಿಗೆ ಕೈಂಜಿ 6, ಇಂಗು(ಶುದ್ಧಮಾಡಿದ) ಕೈಂಜಿ 8. (ಕೆಲವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಹೀಗೆಯೂ ಇರುವುದು.)

|| ಕುಕ್ಕುಟಿ ಲವಣ ||

ಕಾಡುಕರಿಮೆಣಸಿನ ಬೇರು, ಕಾಡುಹಿಪ್ಪಲಿ ಬೇರು, ಶುದ್ಧಮಾಡಿದ ಚಿತ್ರನೂಲದ ಬೇರು, ಒಣಶುಂಠಿ, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ತ್ರಿಗಡೆ, ಇವುಗಳು ಪ್ರತಿಯೊಂದು 3 ಪಲಗಳಂತೆ ಕೂಡಿಸಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಜಜ್ಜಿ 16 ಕುತ್ತಿ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಕುದಿಸಿ ಬತ್ತಿಸಿ ಕುತ್ತಿ 4ರಲ್ಲಿ ಪುಷ್ಟಿಯುಳ್ಳ ಗಂಡುಕೋಳಿಯ ಚರ್ಮ ಮೊದಲಾದ ತೆಗೆಯಬೇಕಾದ ಅಂಶಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಶುದ್ಧ ಮಾಂಸ ಪಲ 16ನ್ನು ಮೊದಲಿನ ಕಷಾಯದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ 16ಪಲ ಸ್ಯಂಧವಲವಣ, ಅಷ್ಟೇ ತೆಂಗಿನಕಾಯಿಯ ಹಾಲನ್ನೂ, ಎಣ್ಣೆಯನ್ನೂ, ದನದ ತುಪ್ಪವನ್ನೂ ಹಾಕಿ ಕುದಿಸಿ ಪಾಕವಾಗುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶುಂಠಿ, ಕರಿಮೆಣಸು, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಹಿಂಗು, ಜೀರಿಗೆ, ಎಲಕ್ಕಿ ಇವುಗಳು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕೈಂಜಿ 3ರಂತೆ ವಸ್ತ್ರಗಾಳಿತ ಜೋರ್ಣವನ್ನು ಹಾಕಿ ಸುಪಾಕದಲ್ಲಿಳಿಸಿ, ಪ್ರತಿದಿನ ಪ್ರಾತಃ ಕಾಲ ಕೈಂಜಿ 3ರಂತೆ ಸೇವಿಸಿ, ಕೂಡಲೆ ಮಜ್ಜಿಗೆಯನ್ನು ಸೇವಿಸಬೇಕು. ಹಾಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸಿದರೆ ವಾತ, ಗುಲ್ಮ, ಶೂಲ, ಹೊಟ್ಟೆಉಬ್ಬರಿಸಿ ಬರುವಿಕೆ, ತೂನಿ, ಪ್ರತೂನಿ, ಅಸ್ತೀಲಾ, ಬಸ್ತಿಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲಾಬಗೆಯ ನೋವು, ಈ ಸರ್ವವಿಧದ ವಿಪತ್ತುಗಳನ್ನು ಈ “ಕುಕ್ಕುಟಲವಣ”ವೆಂಬ ದಿವ್ಯಾಷಧವು ನಿವಾರಿಸುವುದು.

|| ತ್ರುಕಾದಿ ಚೂರ್ಣಮ್ ||

ತ್ರುಗಾತಿತ್ರಿಗಿಲಾಜೈಶ್ಚ ಕೌಲಘೌಶತ್ರಿಜಾತಕೈಃ |

ಸಚ್ಛೈರ್ಮೌದಕಂ ಕ್ಷಯಂ ಕ್ರಮಾತ್ಪ್ರದ್ವಿಗುಣಶರ್ಕರಮ್ || ೪೨ ||

ಶರ್ಮಿಸ್ತುಕ್ ಪಿತ್ತಹ್ರೋಗಕಾಸಕ್ಷಯಞ್ವರಾಪಹಮ್ |

ತುಕಾದಿ ಚೂರ್ಣ

ತುಗಾಕ್ಷೀರಿ, ಹುಣಸೆ, ಹೊದಳು, ಬುಗರಿ, ಒಣಶುಂಠಿ, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಕರಿಮೆಣಸು, ಎಲಕ್ಕಿ, ಲವಂಗಜೆಕ್ಕೆ, ತಮಾಲಪತ್ರಿ, ಪಚ್ಚಿಕರ್ಪೂರ

ಇವು ಸಮಭಾಗ, ಇವುಗಳ 2 ಪಾಲು ಸಕ್ಕರೆಯನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಸೇವಿಸಲು ಈ ಜೋರ್ಣವು ರಕ್ತಪಿತ್ತ, ಭದ್ರಿ, ಹೃದ್ರೋಗ, ಕಾಸ, ಕ್ಷಯಜ್ವರ ಇವುಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡುತ್ತದೆ.

॥ ಶ್ವಾಸಕಾಸಾದಿ ಚೂರ್ಣಮ್ ॥

ತೇಕರಾಜರಸಪ್ರಸ್ಥೇ ಕುಡುಬಂ ಮರಿಚಿಂ ಪವೇತ್ ॥ ೪೦ ॥

ಅಭಯಾ ಪಿಪ್ಪಲಿ ಭಾಕ್ಷಿಂ ಸೈಧವಂ ಪುಷ್ಕರಾಹ್ವಯಮ್ ।

ಅಕ್ಷಪ್ರಮಾಣಂ ಸಂಚೂರ್ಣಮಿಶ್ರಯಿತ್ವಾ ಮಶ್ರುತಮ್ ॥ ೪೧ ॥

ತತ್ಪ್ರಾಡೇತ್ ಪ್ರಾತಃಸ್ಥಾಯ ಶ್ವಾಸಕಾಸವಿನಾಶನಮ್ ।

ಶ್ವಾಸಕಾಸಗಳಿಗೆ ಜೋರ್ಣ

ಭೃಂಗರಾಜ ರಸ ಪುಸ್ಥ 1, ಅದರಲ್ಲಿ ಕುಡವ(16 ತೊಲೆ) ಕಂಮೆಣಸು ಪಾಕಮಾಡಿ ಅಣಿಲೆಕಾಯಿ ಸಿಪ್ಪೆ, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಕಿರುತೇಗು, ಸ್ಯಂಧವಲವಣ, ಪುಷ್ಕರಮೂಲ, ಇವುಗಳು ಪ್ರತಿಯೊಂದು 3 ಕೈಂಜಿ ಪ್ರಕಾರ ಕೂಡಿಸಿ ತಯಾರಿಸಿದ ಈ ಜೋರ್ಣವನ್ನು ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಎದ್ದು ಸೇವಿಸಲು, ಶ್ವಾಸಕಾಸಗಳು ಶಮನ.

॥ ಜಿವಂತ್ಯಾದಿ ಚೂರ್ಣಮ್ ॥

ಜಿವಂತಿಮುಸ್ತಸುರಸತ್ವಗೋಲಾಹ್ವಯಪೌಷ್ಕರಮ್ ॥ ೪೨ ॥

ಚಂಡಾತಾಮಲಕಿಲೋಹಭಾಕ್ಷಿಂನಾಗರವಾಲಕಮ್ ।

ಕರ್ಕಟಸ್ಯ ಶಾಠಿಕೃಷ್ಣಾನಾಗಕೇಸರಚೋರಕಮ್ ॥ ೪೩ ॥

ಉಪಯುಕ್ತಂ ಯಥಾಕಾಮಂ ಚೂರ್ಣಾತ್ಪದ್ವಿಗುಣಶರ್ಕರಮ್ ।

ಪಾಶ್ಚಿಮಽವರಕಾಸಘ್ನಂ ಹಿಡಮಾಶ್ವಾಸಹರಂ ಪರಮ್ ॥ ೪೪ ॥

ಜೀವಂತ್ಯಾದಿ ಜೋರ್ಣ

ಬುಗುಡಿಹೂವಿನ ಗಡ್ಡೆ, ಭದ್ರಮುಷ್ಠಿ, ತುಳಸಿ, ಲವಂಗಚೆಕ್ಕೆ, ಎಲಕ್ಕೆ, ಸಣ್ಣ ಎಲಕ್ಕೆ, ಪುಷ್ಕರಮೂಲ, (ಚಂಡಕಿಯಿರ್ಚ್,) ನೆಲನೆಲ್ಲಿಬೇರು, ಅಗಿಲು ಗಂಧ, ಕಿರುತೇಗು ಬೇರು, ಒಣಶುಂಠಿ, ಇಂವೇರಿದಂಡು, ಕರ್ಕಾಟಕ

ಶ್ರುಂಗಿ, ಕಚ್ಚೂರ, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ನಾಗಕೇಸರಿ, ಅಡವಿಕಚ್ಚೂರ, ಇವುಗಳು ಸಮ ಭಾಗ, ಎರಡುಪಾಲು ಸಕ್ಕರೆ ಕೂಡಿಸಿ ಉಪಯೋಗಿಸಲು ಈ ಚೂರ್ಣವು ಪಾರ್ಶ್ವನೋವು, ಜ್ವರ, ಕಾಸ, ಶ್ವಾಸ, ಇವುಗಳನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವುದು.

॥ ತ್ರಿಕವಾದಿ ಚೂರ್ಣಮ್ ॥

ತ್ರಿಕಡ್ಡ ತ್ರಿಫಲಾ ಮುಸ್ತಾ ವಿಡ್ಙ್ಗಂ ಚಿವಿ ಚಿತ್ರಕಮ್ ।
ತ್ವಕ್ ಶಶಿ ಪಿಪ್ಪಲಿಮೂಲಂ ಮಾಕ್ಷಿಕಂ ಸುರದಾರು ಚ ॥ ೫೫ ॥
ತುಂಬುರು: ಯೌಷ್ಕರಂ ಮೂಲಂ ಪಾಡೆಲಾ ರಜನಿಧ್ರಯಮ್ ।
ಬಿಡಂ ಸೌವರ್ಣಕ್ಷಾರ: ಸೈಧವೋ ಹಸ್ತಿಪಿಪ್ಪಲಿ ॥ ೫೬ ॥
ಶಾಖ್ಯೇತಾನಿ ದ್ರವ್ಯಾಣಿ ತಾವಂತಂ ಗುಗ್ಗುಲಂ ಸಮಮ್ ।
ಕೋಲಪ್ರಮಾಣಂ ಗುಡಿಕಾ ಕೃತ್ವೇದಂ ಮಧುಸರ್ಪಿಷಾ ॥ ೫೭ ॥
ಕಾಸಶ್ವಾಸಸ್ತಥಾನಾಹಮಶಾಸಿ ಚ ಭಗಂದರಮ್ ।
ಗುಲಮಂ ಕ್ಷಿಪ್ತಾಂ ತಥಾಶೋಕಮಂತ್ರವೃದ್ಧಿಂ ಚ ನಾಶಯತ್ ॥ ೫೮ ॥
ಸಸವಿಶಾತಿಕೋ ಛೇಚು ಗುಗ್ಗುಲು: ಕಥಿತೋ ಮಯಾ ।

ತ್ರಿಕಟಾಧಿ ಚೂರ್ಣಮ್

ಒಣಶುಂಠಿ, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಕರಿಮೆಣಸು, ತ್ರಿಫಲೆಗಳು, ಭದ್ರಮುಷ್ಟಿ, ವಾಯುವಿಂಗ, ಕಾಡುಮೆಣಸಿನ ಬೇರು, ಚಿತ್ರಮೂಲದ ಬೇರು, ಲವಂಗ ಚೆಕ್ಕೆ, ಕಚ್ಚೂರ, ಹಿಪ್ಪಲಿಮೂಲ, ಮಾಕೀರಕಲ್ಲು, ದೇವದಾರು, ತುಂಬನ ಯರಿ, ಪುಷ್ಕರಮೂಲ, ಪಾಡಾವಳಿಬೇರು, ಎಲಕ್ಕಿ, ಆರಸಿನ, ಮರದರಸಿನ ಸಿಪ್ಪೆ, ಬೆಡಿಯುಪ್ಪು, ತುವರ್ಚಿಲಕ್ಕಾರ, ಸ್ತಂಭವಲವಣ, ಗಜಹಿಪ್ಪಲಿ, ಇವುಗಳು ಸಮತೂಕ, ಈ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ಔಷಧಿಗಳಷ್ಟೇ ಶುದ್ಧಿಮಾಡಿದ ಗುಗ್ಗುಲು, ಜೇನುತುಪ್ಪು, ದನದತುಪ್ಪು ಇವುಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಬುಗರಿಹಣ್ಣಿನ ಪ್ರಮಾಣ ಮಾತ್ರಗಳಾಗಿ ಮಾಡಿ ಸೇವಿಸಿದರೆ, ಕಾಸ, ಶ್ವಾಸ, ಅನಾಹ, ಆರ್ಶಸ್, ಭಗಂದರ, ಗುಲ್ಮ, ಪ್ಲೀಹ, ಅಂತ್ರವೃದ್ಧಿ, ಈ ಬಗೆಯ ರೋಗಗಳನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವುದು.

॥ पुण्यानुगं चूर्णम् ॥

पाठाजंब्वाअयोरस्थि शिलोद्भेदं रसाञ्जनम् ॥ ५९ ॥
 अंबष्टां शाल्मलीपिच्छां समङ्गां वत्सकत्वचम् ।
 बाह्मीकबिल्वातिविषालोध्रतायदगौरिकम् ॥ ६० ॥
 श्रुंठीमधूकमृद्धीकारकचंदनकटफलम् ।
 कट्वङ्गवत्सकानंता धातकी मधुकार्जुनम् ॥ ६१ ॥
 पुष्ये गृहीत्वा संचूर्प्य सक्षौद्रं तंडुलाभसा ।
 पिबेदर्शःस्वतीसारै रक्तं यश्रोपवेश्यते ॥ ६२ ॥
 दोषजंतुकृता ये च बालानां तांश्च नाशयेत् ।
 योनिदोषं रजोदोषं श्यावं श्वेताह्णासितम् ॥ ६३ ॥
 चूर्णं पुण्यानुगं नाम हितमात्रेयपूजितम् ।

ಪುಷ್ಯಾನುಗ ಚೂರ್ಣ

ಪಾಡಾವಳಿ ಬೇರು, ನೇರಳೆಬೀಜದ ತಿರುಳು, ಮಾವಿನ ಅಂಡಿ, ಪಾಷಾಣಭೇದಿ, ರಸಾಂಜನ, ಬಿಳಿ ಅಂಬಡೆ ಕೆತ್ತೆ, ಅಲದ (ಬೂರುಗದ) ಮಯಣ, ಪರಚ್ಚುಂಡ ಬೇರು, ಕೊಡಸಿಗನ ಬೇರಿನ ಮೇಲಿನ ಸಿಪ್ಪೆ, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಬಿಲ್ವಪತ್ರೆ, ಅತಿವಿಡಯ, ಪಾಜೋಟ ಕೆತ್ತೆ, ಭದ್ರಮುಷ್ಟಿ, ಕಾವಿ ಮಣ್ಣು, ಒಣಶುಂಠಿ, ಇಪ್ಪೆ ತಿರುಳು, ದ್ರಾಕ್ಷೆ, ರಕ್ತಚಂದನ, ಕುಂಬುಡು ಮರದ ಬೇರು, ಪೆರುಮರ ಕೆತ್ತೆ, ಕೊಡಗಪಾಲರಿ, ಅಣಿಲೆಕಾಯಿ ಸಿಪ್ಪೆ, ಧಾತಕೇ ಕುಸುಮ, ಜ್ಯೇಷ್ಠಮಧು, ಬಣಪು ಕೆತ್ತೆ, ಅಂಜನಕಲ್ಲು ಈ ಔಷಧಿಗಳನ್ನು ವಸ್ತ್ರಗಾಳಿತ ಜೂರ್ಣಮಾಡಿ ಜೇನುತುಪ್ಪು, ಕಾಡಿ ನೀರು, (ಅಕ್ಕಿ ತೊಳೆದ ನೀರು) ಇವೆರಡರಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿ ಸೇವಿಸಿದರೆ, ಅರ್ಶಸ್ಸು, ಅತಿ ಸಾರ, ರಕ್ತಾತಿಸಾರ, ಯೋನಿರೋಗ, ಕ್ರಿಮಿಗಳಿಂದ ಸಂಭವಿಸಿದ ಕೆಲ ತರದ ವಿಸತ್ತುಗಳು, ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಆಗಂತುಕವಾಗಿ ಬಂದ ನಾನಾಬಗೆಯ ರೋಗಗಳು, ಹಲವುತರದ ಯೋನಿದೋಷ, ರಜೋದೋಷ ಇವುಗಳೆಲ್ಲವನ್ನು ಶಮನಮಾಡುವುದು. “ಪುಷ್ಯಾನುಗ” ಎಂಬ ಈ ಯೋಗವು ಪೂಜ್ಯಪಾದ ಅತ್ರಿ ಮಹರ್ಷಿಗಳಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು.

॥ नाराचक चूर्णम् ॥

यवानी हपुषा धान्यं शतपुष्पोपकुञ्चिका ॥ ६४ ॥

कारवी पिप्पलीमूलमजगंधा शटी वचा ।

चित्रकं जीरकं व्योषं स्वर्णकामिफलत्रयम् ॥ ६५ ॥

द्वौ क्षारौ पौष्करं मूलं कुष्ठं लवणपञ्चकम् ।

विडङ्गं च समांशानि दंत्या भागत्रयं तथा ॥ ६६ ॥

त्रिवृद्धिशाले द्विगुणे सातला च चतुर्गुण ।

एषा नाराचको नाम चूर्णो रोगगणापहः ॥ ६७ ॥

नैतं प्राप्य निवर्तते रोगा विष्णुमिवासुराः ।

नाराचक चूर्णम्

ఓముకాళు, బేట్టుకరండే బేరు, కేంత్తంబరి బీజ, సతావే, సణ్ణి ఎలక్కే, కరిజీరిగే, కాడుహిప్పలి బేరు, ఆటునారివేళ, కజ్జూర, బజీ, చిత్రమూల, జీరిగే, ఒణశుంతి, హిప్పలి, కరిజీరిగే, సునాముఖి, త్రిఫల, జవలక్కార, తువచీలక్కార, పుష్కరమూల, కంకుష్ఠ, ఐదు బగేయ లుప్పుగళు, వాయువిళంగ, ఇవుగళేల్లా సనుభాగ, నాగదంతిబేరు 3భాగ, త్రిగడే, కాడుసౌత ఇవు 2భాగ, సాతలా(జమలంత) 4భాగ కేడిసి ఒణగిసి చూర్ణమాడువుదు. ఈ చూర్ణాకృత్యే 'నారాచక చూర్ణ' వేందు చేసరు.

नाराचक चूर्ण—सेवना क्रम.

तक्रेणोदरिभिः पेये गुल्मिभिर्बदरांभसा ॥ ६८ ॥

आनद्धवाते सुरथा वातरोगे प्रसन्नया ।

दधिमंडेन बिड्सङ्गे दाडिमांभोभिरशंसि ॥ ६९ ॥

परिकर्ते सवृक्षाम्ले रुष्णांबुभिरजार्णके ।

भगदरे पांडुरोगे कासे श्वासे गळग्रहे ॥ ७० ॥

इद्रोगे ग्रहणीदोषे कुष्ठे मंदेऽनले ज्वरे ।
 दंष्ट्राविषे सगरे कृत्रिमे विषे यथार्हम् ॥ ७१ ॥
 स्निग्धकोष्ठेन पेयमेतद्विरेचनम् ।

ನಾರಾಚಕ ಚೂರ್ಣ ಸೇವಿಸುವ ಕ್ರಮ:- ಮೇಲೆ ಹೇಳಿರುವ ನಾರಾಚಕ ಚೂರ್ಣವನ್ನು ಉದರ ರೋಗಿಗಳಿಗೆ ಮಜ್ಜಿಗೆಯಲ್ಲಿ, ಗುಲ್ಮರೋಗಿಗಳಿಗೆ ಬುಗಂಹಜ್ಜನ ಕಷಾಯದಲ್ಲಿ, ಅನದ್ಧವಾತಕ್ಕೆ ಮದ್ಯದಲ್ಲಿ, ಕೇವಲ ವಾತರೋಗಗಳಿಗೆ 'ಪ್ರಸನ್ನಾ' ಎಂಬ ಮದ್ಯದಲ್ಲಿ, ಮಲಪ್ರವೃತ್ತಿಯಾಗದಿರುವಲ್ಲಿ ನೊಸರುನೀರಿನಲ್ಲಿ, ಅರ್ಶಸ್ಸು ರೋಗಕ್ಕೆ ದಾಡಿಂಬಕಷಾಯದಲ್ಲಿ, ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಲೂ ಅಮುಕುವಿಕೆಗೆ (ಪರಿಕರ್ತಾ) ಪುನರ್ಪುಳಿ ಕಷಾಯದಲ್ಲಿ, ಅಜೀರ್ಣರೋಗಕ್ಕೆ ಬಿಸಿನೀರಿನಲ್ಲಿ, ಸೇವಿಸಬೇಕು. ಭಗಂದರ, ಪಾಂಡುರೋಗ, ಕಾಸ, ಶ್ವಾಸ, ಗಳಗ್ರಹ, ಹೃದ್ರೋಗ, ಗ್ರಹಣೇ ದೋಷ, ಕುಷ್ಠ, ಅಗ್ನಿನಾಂದ್ಯ, ಜ್ವರ, ಸರ್ಪಾದಿಗಳ ಕಡಿವಿಷ, ಮೂಲವಿಷ, ಕೈವಿಷ, ರೋಗವಿಷ ಇವುಗಳೆಲ್ಲಾ ಸ್ವಿಗ್ಧಮಾಡಿಕೊಂಡು ರೋಗಾನುಸಾರ ಈ ವಿರೇಚನೆಯನ್ನು ಸೇವಿಸಬೇಕು.

॥ ह्रुषादि चूर्णम् ॥

ह्रुषा कालचनक्षीरं त्रिफला नीलिनीफलम् ॥ ७२ ॥
 आयंतीं रोहिणीं तिकां सातलां त्रिवृतां धवाम् ।
 सैधवं काललवणं पिप्पलीं चेति चूर्णयेत् ॥ ७३ ॥
 द्वाडिमत्रिफलामांसरसमृशसुखोदकैः ।
 पेयोऽयं सर्वगुल्मेषु श्लीहिं सर्वोदरेषु च ॥ ७४ ॥
 शिथ्रे कुष्ठेषु ज्वरके सदने विषमेऽनले ।
 शोकाशं पांडुरोगेषु कामिलायां हलीमके ॥ ७५ ॥
 वातपित्तकफांश्चापि विरेकेण प्रसाधयेत् ।

ಹಪುಷಾದಿ ಚೂರ್ಣ

ಬೆಟ್ಟುಕರಂಡೆ ಬೇರು, ಸುನಾಮುಖಿ, ತ್ರಿಫಲೆಗಳು, ನೀಲೀ ಬೀಜ, ಬ್ರಾಹ್ಮಿ, ಕಟುಕರೋಹಿಣಿ, ಪುತ್ತರಿಜ್ಜುಂಡ, ಸಾತಲಾ, ತ್ರಿಗಡೆ, ಬಜಿ, ಸ್ಯಂಧನಲವಣ, ಕಾರುಪ್ಪು, ಹಿಪ್ಪಿಲಿ, ಇವುಗಳನ್ನು ಚೂರ್ಣಮಾಡಿ ದಾಳಿಂಬ

ರಸದಲ್ಲಿ, ತ್ರಿಫಲಾ ಕಷಾಯದಲ್ಲಿ, ನಾಂಸರಸದಲ್ಲಿ, ಗೋಮೂತ್ರದಲ್ಲಿ, ಉಷ್ಣಜಲದಲ್ಲಿ ಪಾನಮಾಡಿದರೆ, ಎಲ್ಲಾ ಗುಲ್ಮರೋಗಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಪ್ಲೀಹ ರೋಗಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಸರ್ವ ಉದರರೋಗಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಶ್ವಿತ್ರ, ಕುಷ್ಠ, ಅರ್ಜೀರ್ಣ, ವಿಷನಾಗ್ನಿರೋಗ, ಅರ್ಶಸ್ಸು, ಪಾಂಡುರೋಗ, ಕಾಮಲಾ, ಹಲೀಮಕ, ಇವುಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ವಿರೇಚಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಇದರ ಸೇವನೆಯಿಂದ ವಾತಪಿತ್ತಕಫಗಳು ಹೋಗಲಾಡುವುವು.

॥ ನೀಲಿನಿ ಚೂರ್ಣಮ್ ॥

ನೀಲಿನಿ ನಿಚ್ರುತಂ ವ್ಯೋಷಂ ಭಾರೌ ಲವಣಪಞ್ಚಕಮ್ ॥ ೭೬ ॥

ಚಿತ್ರಕಂ ಚ ಪಿಬೇತ್ಚೂರ್ಣಂ ಸಾರ್ಪಿಷೋದ್ರಗುಲ್ಮನುತ್ ।

ನೀಲಿನಿ ಚೂರ್ಣ

ನೀಲಿಬೇರು, ನಿಚುಳ, ಕರಿಮೆಣಸು, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಒಣತುಂತಿ, ಸರ್ಪ ಕ್ಷಾರ, ಯವಕ್ಷಾರ, ಐದುಬಗೆಯ ಉಪ್ಪುಗಳು, ಚಿತ್ರಮೂಲ ಇವುಗಳ ಚೂರ್ಣವನ್ನು ತುಪ್ಪುಡೊಡನೆ ಸೇವಿಸಿದಲ್ಲಿ ಉದರ, ಗುಲ್ಮಹರ.

॥ ಪಟೋಲಾದಿ ಚೂರ್ಣಮ್ ॥

ಪಟೋಲನಿಬತ್ರಾಪಂತಿಕ್ರಾತಿಕಕಪರ್ಪಟಮ್ ॥ ೭೭ ॥

ಕ್ರುತಜವಕ್ ಫಲಂ ದूर्ವಾ ಮಶ್ರುಶಿಶ್ರುಫಲಂ ವಚಾ ।

ದಾರ್ವೀಶ್ವಕ್ ಪಶ್ಚಕೋಶೀರಿಯವಾನಿ ಮುಸ್ತಚಂದನಮ್ ॥ ೭೮ ॥

ಸೌರಾಶ್ವಯತಿವಿಷಾ ವ್ಯೋಷ ತ್ವಗೋಲಾಪತ್ರದಾರು ಚ ।

ಚೂರ್ಣಿತಂ ಮಧುನಾ ಲೇಹ್ಯಂ ಪೇಯಂ ಮಧ್ಯಜಲೇನ ವಾ ॥ ೭೯ ॥

ಹೃತ್ಪಾಂಜ್ಞಾಹಣಿರೋಗಗುಲ್ಮಮಶ್ಶೂಲಾಠಚಿಜ್ವರಾನ್ ।

ಕಾಮಿಲಾಂ ಸನ್ನಿಪಾತಂ ಚ ಮುಖರೋಗಾಂಶ್ಚ ನಾಶಯತ್ ॥ ೮೦ ॥

ಪಟೋಲಾದಿ ಚೂರ್ಣ

ಕಾಡುಸಟವಲ ಬಳ್ಳಿ, ಕಹಿಬೇವಿನ ಕೆತ್ತೆ, ಬ್ರಾಹ್ಮಿ, ಪುತ್ರಂಜ್ಯುಂಡ, ಕಟುಕರೋಹಿಣಿ, ಸರ್ಪಟಕ ಹುಲ್ಲು, ಕೊಡಸಿಗನ ಕೆತ್ತೆ, ಕೊಡಗಪಾಲರಿ,

ಪೆಂಕುರುಂಬ, ನುಗ್ಗೆ ಬೀಜ, ಬಜಿ, ಮರದರಸಿನ ಸಿಪ್ಪೆ, ಪದ್ಮುಖ, ಲಾಮಂಜ, ಜೀರಿಗೆ, ಭದ್ರಮುಷ್ಟಿ, ಚಂದನ, ಕಟುಕರೋಹಿಣಿ, ಅತಿ ವಿಡಯ, ಕಂಮೆಣಸು, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಶುಂಠಿ, ಲವಂಗಚೆಕ್ಕೆ, ಎಲಕ್ಕೆ, ತಮಾಲಪತ್ರ, ದೇವದಾರು, ಈ ಔಷಧಿಗಳನ್ನು, ಜೇನುತುಪ್ಪದೊಡನೆ ಸೇರಿಸಿ, ಮದ್ಯದಿಂದಾಗಲೀ, ಜಲದಿಂದಾಗಲೀ, ಕದಡಿಸಿ ಸೇವಿಸಿದರೆ, ಹೃದ್ರೋಗ, ಪಾಂಡುರೋಗ, ಗ್ರಹಣೀರೋಗ, ಗುಲ್ಮ, ಶೂಲ, ರುಚಿಕ್ಷಯ, ಜ್ವರ, ಕಾಮಿಲಾ, ಸನ್ನಿಪಾತ, ಮುಖರೋಗ ಇವುಗಳನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವುದು.

॥ ನಿಂಬಾದಿ ಚೂರ್ಣಂ ॥

ಭೂನಿಬ ಕಡುಕಾ ಮುಸ್ತಾ ಲ್ಯೂಷಣೆದ್ರಯವಾನ್ ಸಮಾನ್ ।

ಕ್ಷೌ ಚಿತ್ರಕಾಡ್ರತ್ಸಕಲ್ವರಭಾಗಾನ್ ಷೋಡಶ ಚೂರ್ಣಯೇತ್ ॥ ೮೧ ॥

ಗುಡಶೀತಾಂಬುನಾ ಪೀತಂ ತತ್ಪ್ರಹಣಿಧೋಘಗುಲ್ಮನುತ್ ।

ಕಾಮಿಲಾಜ್ವರಪಾಂಡುತ್ವಮೆಹಾರುಚ್ಯತಿಸಾರನುತ್ ॥ ೮೨ ॥

ನಿಂಬಾದಿ ಚೂರ್ಣಂ

ಪುತ್ರಂಜ್ಯುಂಡ ಬೇರು, ಕಟುಕರೋಹಿಣಿ, ಭದ್ರಮುಷ್ಟಿ, ಕಂಮೆಣಸು, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಶುಂಠಿ, ಕೊಡಗಪಾಲರಿ, ಇವುಗಳು ಸಮಭಾಗ. ಚಿತ್ರಮೂಲ ಬೇರು (ಶುದ್ಧಿ) ಎರಡು ಭಾಗ, ಕೊಡಸಿಗ ಬೇರನ ಮೇಲಿನ ಸಿಪ್ಪೆ ಹದಿನಾರು ಭಾಗ, ಇವುಗಳನ್ನು ವಸ್ತ್ರಗಾಳಿತ ಚೂರ್ಣಮಾಡಿ ಸಕ್ಕರೆಯನ್ನು ಸೇರಿಸಿ, ಶೀತಜಲದಲ್ಲಿ ಸೇವಿಸಿದರೆ, ಗ್ರಹಣೀರೋಗ, ಕಾಮಿಲಾ, ಜ್ವರ, ಪಾಂಡುರೋಗ, ಪ್ರಮೇಹ, ಅರುಚಿ, ಅತಿಸಾರ, ಇವುಗಳನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವುದು.

॥ ನಾಗರಾದಿ ಚೂರ್ಣಂ ॥

ನಾಗರಾತಿವಿಷಾ ಮುಸ್ತಾ ಪಾಠಾ ಬಿಲ್ವಂ ರಸಾಂಜನಮ್ ।

ಕುಬ್ಜಜ಼ಲಕ ಫಲಂ ತಿಕ್ತಂ ಭಾತಕೀ ಚ ಕೃತಂ ರಜಃ ॥ ೮೩ ॥

ಶೌದ್ರತಂಜ್ಜಲವಾರಿಭ್ಯಾಂ ವೈತ್ತಿಕೇ ಗ್ರಹಣಿಗದೇ ।

ಪ್ರವಾಹಿಕಾಶೌ ಗುದ್ರಯಕ್ತೋತ್ಥಾನೇಷ ಪೇಪ್ಯತೇ ॥ ೮೪ ॥

ನಾಗರಾಡಿ ಚೂರ್ಣ

ಒಣಶುಂಠಿ, ಅತಿವಿಡಯ, ಭದ್ರಮುಷ್ಟಿ, ಪಾಡಾವಳಿಗಡ್ಡೆ, ಬಿಲ್ವಪತ್ರೈ, ಬೇರು, ರಸಾಂಜನ, ಕೊಡಸಿಗ ಜೆಕ್ಕೈ, ಕೊಡಗಪಾಲರಿ, ಪುತ್ತಂಜ್ಜುಂಡ, ಧಾತಕೀಕುಸುಮ, ಇವುಗಳ ವಸ್ತ್ರಗಾಳಿತ ಚೂರ್ಣ, ಜೇನುತುಪ್ಪ, ಕಾಂಚಿಕ ಕೂಡಿಸಿ ಸೇವಿಸಿದ್ದಲ್ಲಿ ವಿತ್ತ, ಗ್ರಹಣೆ, ಅತಿಸಾರ, ಅರ್ಶಸ್ಸು, ಗುದರೋಗ, ರಕ್ತದೋಗುವಿಕೆ, ಇವುಗಳನ್ನು ಈ ಚೂರ್ಣವು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವುದು.

॥ ಸಿತೋಪಲಾದಿ ಚೂರ್ಣಮ್ ॥

ಸಿತೋಪಲಾವಂಶಭವೋಪಕುಲ್ಯಾ ।

ತ್ರೂಟಿವಚಾಮಾಜ್ಯಮಧುಪ್ರಯುಕ್ತಮ್ ।

ಅಥಾಸದ್ಭವೈದ್ವಿಗುಣಂ ನಿಹಂತಿ ।

ಚೂರ್ಣಂ ಮಮಸ್ಥಾನಂ ಕ್ಷಯಜಾತರೋಗಾನ್ ॥ ೮೫ ॥

ಸಶ್ವಾಸಕಾಸಾನಲಮಾಂಶಸುಪ್ತಿ ।

ಜಿಹ್ವಾಸುಚಿಶ್ಲೇಷಮಕಫಾಶಂಶೂಲಾನ್ ।

ಜ್ವರೋರ್ಭೇರಕಾಂ ಸಕರಾಂಭಿರ್ದಾಹ ।

ಮುಕ್ತಾನ್ ಯಥಾ ಪಾಪಗಣಾನ್ಸುರಾರಿಃ ॥ ೮೬ ॥

ಆಯುರ್ಯದಿ ಸ್ಯಾತ್ ಬಲವಜ್ಜರಾಣಾಂ ।

ಸುರಕ್ತಪಿತ್ತಶ್ವಸನಕ್ಷಯಾಣಾಮ್ ॥ ೮೭ ॥

ಸಿತೋಪಲಾದಿ ಚೂರ್ಣ

ಕಲ್ಲು ಸಕ್ಕರೆ 16 ಭಾಗ, ವಂಶಲೋಚನಾ 8 ಭಾಗ, ಹಿಪ್ಪಲಿ 4 ಭಾಗ, ಎಲಕ್ಕಿ 2 ಭಾಗ, ಲವಂಗಜೆಕ್ಕೈ 1 ಭಾಗ, ಈ ಔಷಧಿಗಳನ್ನು ವಸ್ತ್ರಗಾಳಿತ ಚೂರ್ಣವನ್ನಾಗಿ ಜೇನುತುಪ್ಪ, ತುಪ್ಪ ಸೇರಿಸಿ ಸೇವಿಸಿದರೆ, ಕ್ಷಯದಿಂದ

ಉತ್ಪನ್ನವಾದ ಸರ್ವರೋಗಗಳಿಗೂ ಹಿತಕರವು. ಶ್ವಾಸ, ಕಾಸ, ಅಗ್ನಿ ಮಾಂದ್ಯ, ನಾಲಿಗೆಯ ಆರುಚಿ, ಕಫ, ಪಾರ್ಶ್ವಶೂಲ, ರಕ್ತ ಉಗುಳುವಿಕೆ, ಕೈಕಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ದಾಹ, ಈ ಎಲ್ಲಾ ರೋಗಗಳನ್ನು "ಪಾಪಸಮೂಹಗಳನ್ನು ವಿಷ್ಣುನಾಮವು ಹ್ಯಾಗೆ ಹೋಗಲಾಡಿಸುವುದೋ" ಹಾಗೆಯೇ ಆಯುರ್ಬಲ ವಿದ್ದರೆ, ಈ ಚೂರ್ಣವು ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ರೋಗಗಳನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸು ವುದು.

ಮದನಕಾಮೇಶ್ವರೀ ಚೂರ್ಣ

ಯುಕ್ತರೀತಿಯಿಂದ ಶುದ್ಧಿಮಾಡಿದ ಅಭ್ರಕವು, ದೊಡ್ಡದ್ರಾಕ್ಷೆ, ಒಣ ತುಂತಿ, ಕರಿಮೆಣಸು, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಬಳಿಕಂಕುಷ್ಯ, ಅಶ್ವಗಂಧಿ, ಆಮ್ಲತಬಳ್ಳಿ ಸತ್ಯ, ಮೆಂತೆಕಾಳು, ಆಲದಮಯಣ, ನೆಲಕುಂಬುಳ ಸತ್ಯ, ನೆಲತಾಳಿ ಗಡ್ಡೆಯ ಸತ್ಯ, ನೆಗ್ಗಿನಮುಳ್ಳು, ಬಯಲಮುಳ್ಳಿನ ಬೀಜ, ಕದಳಿಗಡ್ಡೆ, ತತಾವರಿ ಸತ್ಯ, ಓಮುಕಾಳು, ಉದ್ದು, ಎಳ್ಳು, ಕೊತ್ತಂಬರಿ, ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಮಧು, ದೊಡ್ಡಕಡಿರ ಬೇರು, ಭದ್ರಮುಷ್ಟಿ, ಕಜ್ಜೂರ, ಮದನಫಲ, ಜಾಯಿಕಾಯಿ, ಸೈಂಧವಲವಣ, ಕಿರುತೇಗು ಬೇರು, ಕರ್ಕಾಟಕತ್ಯಂಗಿ, ಭೃಂಗರಾಜ ಬೇರು, ಅರಸಿನ, ಜೀರಿಗೆ, ಕರಿಜೀರಿಗೆ, ಚಿತ್ರಮೂಲ(ಶುದ್ಧಿ), ಎಲಕ್ಕಿ, ಲವಂಗ ಚೆಕ್ಕೆ, ತಮಾಲಪತ್ರಿ, ನಾಗಕೇಸರ, ತೆಗ್ಲಾಮೆ ಬೇರು, ಆನೆ ಹಿಪ್ಪಿಲಿ, ದ್ರಾಕ್ಷೆ, ಬೇಂಗತಿರುಳು, ತುಗಾಕ್ಷೀರಿ, ನಾಯಿಸೋಣಗು ಬೀಜ, ಹುಣಸೆಮಯಣ, ಅಣಿಲಿಕಾಯಿ, ಶಾಂತಿಕಾಯಿ, ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿ, ಇವುಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಸಮತೂಕ ತೆಗೆದು ಚೂರ್ಣಿಸಿ, ಚೂರ್ಣದಷ್ಟೇ ಶುದ್ಧ ಮಾಡಿದ ಭಂಗಿಯ ಚೂರ್ಣ, ಚೂರ್ಣಗಳೆರಡರ ಸಮಭಾಗ ಸಕ್ಕರೆ, ದನದ ತುಪ್ಪವನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ ½ ತೊಲೆಯ ಮಾತ್ರಗಳಾಗಿ ಮಾಡಿ, ಪ್ರಾತಃಕಾಲ ಜೇನುತುಪ್ಪದ ಅನುಪಾನದಿಂದ ಸೇವಿಸಿ, ಸಕ್ಕರೆ ಕೂಡಿಸಿದ ಹಾಲನ್ನು ಕೂಡಲೇ ಕುಡಿಯುವುದರಿಂದ ಶುಕ್ಲವೃದ್ಧಿ, ಮೈಥುನ ದಲ್ಲಿ ಶುಕ್ರಸ್ತಂಭನ, ಸ್ತ್ರೀಯರು ಸ್ವಾಧೀನವಾಗುವಿಕೆ, ಸುಖಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಯಾಗುವಿಕೆ, ಸಂಭೋಗದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಸೋಲಿಸುವಿಕೆ, ಕ್ಷೀಣಿಗಳಿಗೆ ಪುಷ್ಟಿಯಾಗುವಿಕೆ, ಕ್ಷಯನಿವಾರಣೆ, ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತಮನ ಮಾಡುವುದು.

ಅದಲ್ಲದೇ ಕಾಸ, ಶ್ವಾಸ, ಅತೀಸಾರ, ಕಾಮಾಗ್ನಿವರ್ಧನ, ಅರ್ಶಸ್ಸು, ಗ್ರಹಣೆ, ಪ್ರಮೇಹ, ಕಫಾತಿಸಾರ, ರಕ್ತಾತಿಸಾರಗಳನ್ನು ನೀಗಾಡಿಸಿ, ನಿತ್ಯಾನಂದ, ಕವಿತಾಶಕ್ತಿ, ಸ್ಥಿರಒದ್ದಿ, ದೇವರ ವಿಚಾರ ಉಂಟಾಗುವುದು. ಮತ್ತು ಅಕಾಲಮರಣ, ವಾರ್ಧಕ್ಯಗಳನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವುದು. ಇದನ್ನು ಒಂದು ವರ್ಷದ ಪರ್ಯಂತ ಸೇವಿಸಲು, ಮನ್ಮಥನಂತೆ ಮನೋಹರನಾಗಿ, ಸರ್ವರ ಪ್ರೇಮಾಯತನನಾಗುವನು. ವೃದ್ಧರಿಗೂ ಕಾಮೋದಯವು ಅವಿಭವಿಸಿ, ಪ್ರೌಢನಾರಿಯರ ಸಂಗದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಾಗ್ರಹವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವುದು.

ನಾಸಿಕ ಚೂರ್ಣ

ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿ ಸಿಪ್ಪೆ, ಜೀರಿಗೆ ಕಾಳು, ನವಿಲಗರಿಯ ಒಳಗಿನ ನಾರು, ಒಣಶುಂಠಿ, ಹಿಪ್ಪಿಲಿ, ಕರಿಮೆಣಸು, ಜಾಯಿಕಾಯಿ, ಲವಂಗ, ಜಾಪತ್ರಿ, ಇರಿವೇರಿದಂಡು, ಗಂಧಮೆಣಸು, ಬಿಳಿಕಂಕುಷ್ಟ, ಆರಸಿನ, ಮರದರಸಿನ ಸಿಪ್ಪೆ, ಖರ್ಜೂರ, ಲಾಮಂಚ, ಎಲಕ್ಕಿ, ಲವಂಗಜೆಕ್ಕೆ, ತಮಾಲಪತ್ರಿ, ನಾಗಕೇಸರ ಇವುಗಳೆಲ್ಲವನ್ನು ಸಮಭಾಗ ತೆಗೆದು, ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ಚೂರ್ಣದಷ್ಟೆ ಶ್ರೀಗಂಧದ ಚೂರ್ಣ ಮತ್ತು ಅಷ್ಟೆ ಹೊಗೆಸೊಪ್ಪಿನ ಚೂರ್ಣ ಕೂಡಾ ಕೂಡಿಸಿ, ನಿಂಬೆಹುಳಿ ರಸದಿಂದ ಅರೆದು, ಪುನಃ ಒಣಗಿಸಿ. ಎಳ ನೀರಿ(ಬೊಂಡ)ನಿಂದಲೂ ಹಾಗೆಯೇ ಅರೆದು ಒಣಗಿಸಿ, ಕರ್ಪೂರ, ಪಚ್ಚೆ ಕರ್ಪೂರಗಳನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ ಪುನಃ ಶುದ್ಧ ಗುಲಾಬಿ ನೀರಿನಿಂದ ಅರೆದು, ನಂತರ ಸಾಂಬ್ರಾಣಿ ಬಳ್ಳಿಯ ಸತ್ಯ ಮತ್ತು ಪುಣುಗು ಸೇರಿಸಿ, ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮಿಶ್ರವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದ ಈ ಚೂರ್ಣವನ್ನು ನಸ್ಯವಿಧಿಯಿಂದ ಉಪಯೋಗಿಸಲು ತಲೆನೋವು, ವೀನಸರೋಗ, ದುರ್ಗಂಧ, ಸೂರ್ಯಾ ವರ್ತ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲದೆ, ಊರ್ಧ್ವಜತ್ತುವಿಕಾರ (ಕುತ್ತಿಗೆಯ ಮೇಲ್ಗಡೆ ಉಂಟಾಗುವ ಎಲ್ಲಾ ವಿಕಾರಗಳು) ಸಂಪೂರ್ಣ ಶಮನ.

ಇತಿ ಸಹಸ್ರಯೋಗದರ್ಪಣಾದೋಳ
ಚೂರ್ಣಯೋಗ ಪ್ರಕರಣವು
ಸಂಪೂರ್ಣವು.

॥ अथ गुटिकायोगाः ॥

ಗುಟಿಕಾಯೋಗ ಪ್ರಕರಣವು.

॥ नीलीमूलादि गुटिका ॥

नीलीमूलं च पिष्ट्वा तु तत्पत्रस्वरसेन च ।

पिप्पलीरोहिणीयुक्तं सामान्यज्वरशांतये ॥ १ ॥

ನೀಲೀಮೂಲಾದಿ ಗುಟಿಕಾ

ಅಮಂ ಬೇರು, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಕಟುಕರೋಹಿಣಿ, ನೀಲಿಪತ್ರದ ಸ್ವರಸದಿಂದ ಭಾವನೆಮಾಡಿ ಮಾತ್ರೈಗಳಾಗಿ ಮಾಡಿ ಸಹದೇವೀ ರಸದ ಅನುಪಾನದಿಂದ ಸೇವಿಸಲು, ಸಾಮಾನ್ಯ ಜ್ವರಗಳು ನಾಶವಾಗುವುವು.

॥ ज्वरांकुश गुटिका ॥

समैश्वतुर्जातशिलालसूत ।

व्योषैः कुमारीरससंप्रपिष्टैः ।

साषार्धमात्रां गुटिकां कृतां हि ।

ज्वरांकुशं नाम वदंति वैद्याः ॥ २ ॥

ಜ್ವರಾಂಕುಶ ಗುಟಿಕಾ

ಏಲಕ್ಕಿ, ಲವಂಗಜೆಕ್ಕೆ, ತಮಾಲಪತ್ರ, ನಾಗಕೇಸರಿ, ಮನಶ್ಚಿಲಾ, ಹರಿತಾಲ, ರಸ, (ಈ ಮೂರು ಬಗೆಗಳ ಶುದ್ಧಿ), ಒಣಶುಂಠಿ, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಕಂಜೀರಿಗೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಕುಮಾರಿರಸ(ಇೋಳಿರಸ)ದಲ್ಲಿ ಜೆನ್ನಾಗಿ ಅರೆದು ಉದ್ದಿನ ಅರ್ಧಭಾಗದಷ್ಟು ಗುಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಈ ಜ್ವರಾಂಕುಶ ಮಾತ್ರೆಯನ್ನು ರೋಗಾನುಸಾರ ಅನುಪಾನ ವಿಶೇಷದಿಂದ ಸೇವಿಸಲು, ಜ್ವರವನ್ನು ನಾಶಮಾಡುವುದು.

॥ रामबाण गुटिका ॥

सूतं गंधं विषं तुल्यं धूर्तबीजं त्रिभिः समम् ।
अनुर्णां द्विगुणं व्योषं गुञ्जापत्ररसेन तु ॥ ३ ॥
रामबाणामितिरुथात् सर्वज्वरविनाशनम् ।

रामबाण वटिका

रस, गंधक, वत्सनಾಭಿ ಇವು ಸಮಭಾಗ, ಇವುಗಳ ಸಮ ಉಮ್ಮತ್ತ ಬೀಜ (ಕೆ ಮದ್ದುಗಳನ್ನು ಶುದ್ಧಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು) ಇವು ನಾಲ್ಕರ ಎರಡು ಭಾಗ ಒಣಶುಂಠಿ, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಕರಿಮೆಣಸು, (ಮಂಜಿಷ್ಠಾ) ಮಂಜೋಟಿ ಪತ್ರದ ಸ್ವರಸದಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಮಾತ್ರ ಮಾಡುವುದು. ಯುಕ್ತವಾದ ಅನುಪಾನದಿಂದ ಈ ರಾಮಬಾಣ ಮಾತ್ರೆಯು ಸರ್ವ ಜ್ವರಗಳನ್ನು ವಿನಾಶನಮಾಡುವುದು.

॥ सूर्यप्रभा गुटिका ॥

सूतं गंधकं रामठं वरकट्टं कृत्वायवानी समं ।
सर्वं शोडश भाग मात्र च विषं जंभारसे मर्दयेत् ॥
गुंजामात्रनिबद्धशुष्कगुटिका शूलापहंत्री परम् ।
कामश्वासहरी महाज्वरहरी नाम्ना तु सूर्यप्रभा ॥ ४ ॥

ಸೂರ್ಯಪ್ರಭಾ ಗುಟಿಕಾ

ಶುದ್ಧಮಾಡಿದ ರಸ, ಶುದ್ಧ ಗಂಧಕ, ಹಿಂಗು (ಶುದ್ಧ), ಅಜಲೆ ಕಾಯಿ ಸಿಪ್ಪೆ, ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿ ಸಿಪ್ಪೆ, ಶಾಂತಿಕಾಯಿ ಸಿಪ್ಪೆ, ಕಟುಕರೋಹಿಣಿ, ಜೀರಿಗೆ ಇವುಗಳ 16ನೇ ಒಂದುಭಾಗ ಶುದ್ಧ ವತ್ಸನಾಭಿ, ಇವುಗಳನ್ನು ನಿಂಬೆಹುಳಿಯ ರಸದಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಗುಂಜಾಪ್ರಮಾಣ ಗುಟಿಕೆ ಮಾಡಿ ಸೇವಿಸಿದರೆ, ಶೂಲ, ಕಾಸಶ್ವಾಸಕ್ಕೂ, ಮಹಾಜ್ವರಕ್ಕೂ ಹಿತಕಾರಿಯು.

॥ ಸೇತುಬಂಧನ ಮಾತ್ರ ॥

ಜಾಲೇಫಲಾತಿವಿಷವಿಲ್ಲಫಲಾಜವೋದ ಜೂತಾಸ್ಥಿಪಾಡಿಸು
ಯನಾನಿಕರಾಂಬುಕೃಷ್ಣಾ ।

ಜಂಭಾಸ್ಥಿ ಪಂಕ್ತಿ ಕಳವರುತ್ ಪ್ರೊಡಿಚ್ಚು ತುಲ್ಯಂಕೂಟ್ರೀಟಿ ರಕ್ತ್
ಲಶುನೋದ್ಯವ ತೈಲಯುಕ್ತಂ ||

ಹಿನ್ನೆ ಚಮುಕ್ತ್ ಬದರೀಫಲ ತುಲ್ಯಮಾಕಿ ತೇನಿಲ್ ಕೊಡುಕ್ತ್
ದಧಿತಕ್ರಮದಿಲ್ ಕಲರ್ನು |

ಸರ್ವಾ ತಿಸಾರನುಡನೇ ಕಡಿಯೋಡು ಮೊಡಿಟ್ಟೊಳ್ಳಿಕ್ತ್ ಮಯಿ
ಪೇರಿತು ಸೇತುಬಂಧಂ ||

ಜಾಯಿಕಾಯಿ, ಅತಿವಿಡಯ, ಬಿಲ್ವಪತ್ರೈ ಕಾಯಿ ತಿರುಳು, ಅಯ
ಮೋದಕ, ಮಾವಿನ ಅಂಡಿ, ದಾಳಿಂಬ ಸಿಪ್ಪೆ, (ತಾಳಿಮಾದಳ), ಜೀರಿಗೆ,
ಲವಂಗ, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ನೇರಳೆ ಬೀಜ ಇವುಗಳನ್ನು ಸರಿಪ್ರಮಾಣ ಬೆಳ್ಳುಳ್ಳಿ ರಸದಲ್ಲಿ
ಅರೆದು ಬುಗರಿ ಬೀಜ ಪ್ರಮಾಣ ಮಾತ್ರೈಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ, ಮೊಸರು
ನೀರಿನಲ್ಲಿಯೂ, ತಕ್ರದಲ್ಲಿಯೂ, ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿಯೂ ಸೇವಿಸಿದರೆ ಅತಿ
ಸಾರ, ಹೊಟ್ಟಿನೋವು ಇವುಗಳನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವುದು.

|| ಪಾಂಡುರೋಗ ಗುಡಿಕಾ ||

ತೇಕರಾಜರಸೇ ಸುಭಾವಿತಂ ಲೋಹಗೂಡವರಾರಜ |

ಸ್ತುಲ್ಯಭಾಗವಶ್ಚದೋಷವಿಹರಿಸ್ಮಿ ವಾಪ್ಯುಭಯಂ ಪುನಃ ||

ಷಡ್ಪಕ್ಷಾಠ್ಯರಸೇನ ಪೇಷಿತಮಕ್ಷಮಾತ್ರ ವಿನಿರ್ಮಿತಮ್ |

ಪಿಂಡಮಪ್ಯತಿ ಪಾಂಡುರೋಗಮುಡ್ಧಶ್ಚಿತಾ ಸಹ ಸೇವಿತಮ್ || ೪ ||

ಪಾಂಡುವಿಗೆ ಮಾತ್ರೈ

ಭೃಂಗರಾಜ ರಸದಲ್ಲಿ ಶುದ್ಧಿ ಮಾಡಿದ ಪುರಾಣಕೆಟ್ಟದ ಜೂರ್ಣ,
ತ್ರಿಫಲೆಗಳ ಜೂರ್ಣ, ಸಮಭಾಗ ಗೋಳಿ ಕೆತ್ತಿಯನ್ನು ಸುಟ್ಟು ಮಾಡಿದ
ಭಸ್ಮ ಇವುಗಳನ್ನು ಭೃಂಗರಾಜ ರಸದಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಶಾಂತಿಕಾಯಿಯ
ಪ್ರಮಾಣ ಮಾತ್ರೈಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಮಜ್ಜಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಸೇವಿಸಲು ಪಾಂಡು
ರೋಗವು ತಮನ.

॥ ज्वरांकुश गुटिका ॥

रसस्य द्विगुणं गंधं गंधतुल्यं तु टङ्कणम् ।
रसतुल्याविषं योज्यं मरिचं पंचधा विषम् ॥ ६ ॥
कङ्कले दंतिबीजश्च प्रत्येकं मरिचान्वितम् ।
ज्वरांकुशो रसो ह्येषु चूर्णयेद्याम मात्रकम् ॥ ७ ॥
माषैकेन निहंत्याशु ज्वरमुग्रो त्रिदोषजम् ।

ಜ್ವರಾಂಕುಶ ಗುಟಿಕೆ

ರಸ ಕೈಂಜಿ 1, ಗಂಧಕ ಕೈಂಜಿ 2, ಟಂಕಣಪಾರ ಕೈಂಜಿ 2, ವತ್ಸನಾಭಿ ಕೈಂಜಿ 1, ಕಂಮೆಣಸು ಕೈಂಜಿ 6, ಕಟ್ಟಲ, ನಾಗದಂತೀ ಬೀಜ ಇವು ಕೈಂಜಿ 6-6 ಎಲ್ಲಾ ಕೂಡಿಸಿ, ಉದ್ದುಕಾಳು ಭಾಗ ಜೋರ್ಣವನ್ನು ಹಸಿಶುಂಠಿರಸದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟರೆ ಉಗ್ರವಾದ ಜ್ವರ, ಸನ್ನಿವಾತ ಜ್ವರಗಳು ನಿವಾರಣೆಯಾಗುವುವು.

॥ महाज्वरांकुश गुटिका ॥

शुद्धसूतं विषं गंधं धूर्तबीजात्रिभिस्समम् ।
चतुर्णां द्विगुणं व्योषं चूर्णं गुञ्जा प्रमाणकम् ॥ ८ ॥
जंबीरकस्य स्वरसे भार्द्रकस्य च तैर्युतम् ।
महाज्वरांकुशो नाम ज्वराणामंतको भवेत् ॥ ९ ॥

ಮಹಾಜ್ವರಾಂಕುಶ ಮಾತ್ರೆ

ರಸ, ವತ್ಸನಾಭಿ, ಗಂಧಕ, ಇವು ಸಮಭಾಗ, ಉಮ್ಮತ್ತ ಬೀಜ, ಇವುಗಳ ಎರಡುಪಾಲು ಒಣಶುಂಠಿ, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಕಂಮೆಣಸು, ಜೋರ್ಣ ಮಾಡಿ ಗುಂಜಾಪ್ರಮಾಣ ಮಾತ್ರೆಮಾಡಿ, ನಿಂಬೆರಸದಲ್ಲಿ, ಹಸಿ ಶುಂಠಿ ರಸದಲ್ಲಿ ಸೇವಿಸಿದರೆ, ಎಲ್ಲಾ ಜ್ವರಗಳು ಶಮನ.

॥ रामबाण गुटिका ॥

हिंणुलं मूषिकाश्वानं चतुष्कं मानतः क्रमात् ।
मर्दयित्वा तु सुशुष्कं स्वर्णपत्ररसेन वा ॥ १० ॥
गुञ्जामात्रं प्रयुञ्जीत शर्करायां विशेषतः ।
रामबाणमितिख्यातं सर्वशीतज्वरापहम् ॥ ११ ॥

ರಾಮಬಾಣ ಗುಟಿಕಾ

ಚಾಯಿಲ್ಯ ಕೈಂಜಿ 4, ಪಾಷಾಣ ಕೈಂಜಿ 6, ಎರಡನ್ನೂ ಪುಡಿಮಾಡಿ ಉಮ್ಮತ್ತ ರಸದಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಗುಂಜಾಪ್ರಮಾಣ ಮಾತ್ರಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ನೆರಳಲ್ಲಿ ಒಣಗಿಸಿ ಬೆಲ್ಲದಲ್ಲಿ ಸೇವಿಸಿದರೆ ಶೀತಜ್ವರ ಶಮನ.

॥ सर्वरोग कुलांतक वटि ॥

अमृतं चैकनिष्कं च तत्समं कणचूर्णितम् ।
तयोर्हिगुञ्जामात्रेण वटजंबीरनीरजैः ॥ १२ ॥
शीतोदकं वार्द्रकं वा पिबेन्माषप्रमाणकम् ।
राजयक्ष्मानिलश्चासज्वरमंदानलानपि ॥ १३ ॥
सन्निपातं महावातं सर्वरोगकुलांतकम् ।

ಸರ್ವರೋಗಕುಲಾಂತಕ ವಟೀ

ವತ್ಸನಾಭಿ, ಹಿಪ್ಪಲಿಚೂರ್ಣ ಇವು 1 ಕೈಂಜಿ, ಚಾಯಿಲ್ಯ 2 ಕೈಂಜಿ ಇವುಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ನಿಂಬೆಹುಳಿಯ ರಸದಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಉದ್ದು ಕಾಳು ಪ್ರಮಾಣ ವಟಿಕೆ ಮಾಡಿ ನೆರಳಲ್ಲಿ ಒಣಗಿಸಿ ದಶಮೂಲ ಕಷಾಯ ದಲ್ಲಿ, ಹಸಿಶುಂಠಿ ರಸದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗುಟಿಕೆಯನ್ನು ಸೇವಿಸಿದರೆ ಕ್ಷಯ, ವಾತಕೋಶ, ಶ್ವಾಸ, ಜ್ವರ, ಅಗ್ನಿವಾಂದ್ಯ, ಸನ್ನಿವಾತ, ಮಹಾನಾತ ಇವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಶಮನ ಮಾಡುವುದು.

॥ सन्निपात गुटिका ॥

पारदं चामृतं गंधं सर्वं शुद्धं च कारयेत् ॥ १४ ॥
 वरा व्योषेण सभिभ्रं सप्रतुल्यं विमर्दयेत् ।
 ज्वालामुखी च निर्यासं सूरणं चित्रकार्द्रकम् ॥ १५ ॥
 शिशुः पुनर्नवेनैव प्रत्येकं भावनात्रयम् ।
 तत्र संस्थितमादाय दायते गुब्जमात्रकम् ॥ १६ ॥
 नवज्वरविनाशाय आर्द्रकस्य रसेन तु ।
 किरातं मरिचं देयं सन्निपाते त्रयोदशे ॥ १७ ॥
 रोगत्रयारिर्विख्यातो राजराजेन निर्मितम् ।

सन्निपातಕ್ಕೆ ಮಾತೃ

ರಸ, ವತ್ಸನಾಭಿ, ಗಂಧಕ, ಇವು ಶುದ್ಧಿಮಾಡಿ ಇವುಗಳಿಗೆ ಸಮಾನ ತ್ರಿಫಲೆ, ತ್ರಿಕಟು, ಇವುಗಳನ್ನು ಮೆತ್ತೋಣಿ (ಜ್ವಾಲಾಮುಖಿ) ಗಡ್ಡೆಯ ರಸದಲ್ಲಿ, ಕಾಡುಕೇನೆ ರಸದಲ್ಲಿ, ಹಸಿಶುಂಠಿ ರಸದಲ್ಲಿ, ಚಿತ್ರಮೂಲ ರಸದಲ್ಲಿ, ನುಗ್ಗೆ ರಸದಲ್ಲಿ, ತೆಗ್ಗಾಮೆ ರಸದಲ್ಲಿ ಇವುಗಳಿಂದ(ಒಂದೊಂದರಿಂದ ಮೂರು ಮೂರು ದಿನಗಳ ಪರ್ಯಂತ)ಅರೆದು ಗುಂಜಾಪ್ರಮಾಣ ಗುಟಕೆ ಮಾಡಿ, ಎಲ್ಲಾ ಜ್ವರಗಳಿಗೂ ಹಸಿಶುಂಠಿ ರಸದಿಂದ ನ ಪುತ್ತಂಜ್ಜುಂಡಬೇರು, ಕಂಮೇಣಸು ಕಷಾಯದಿಂದ ಒಂದು ಮಾತೃ ಸೇವಿಸಲು 13 ವಿಧದ ಸನ್ನಿಪಾತಗಳು ನಿವಾರಣೆಯಾಗುವುವು.

॥ चंडभास्कर गुटिका ॥

हरबीजामृतवलि प्रत्येकं निष्कसंयुतम् ॥ १८ ॥
 टङ्कणं दशनिष्कं च जंबालं विंशतिस्तथा ।
 शुद्धं खल्वतले क्षिप्य निर्गुंडीरसमर्दितम् ॥ १९ ॥
 मुद्गप्रमाणं गुटिकां गुडेन सह भक्षयेत् ।
 पांडुशोफोदराचर्तगुल्मस्त्रीहृगुदकिमीन् ॥ २० ॥

अजीर्णमामशूलं च दीपनं पाचनं परम् ।

पुराणज्वरमेहं च मूत्रकृच्छ्रादमरी ब्रणान् ॥ २१ ॥

सर्वव्याधिहरं शीघ्रं रसोऽयं चंडभास्करः ।

ಚಂಡಭಾಸ್ಕರ ಗುಟಿಕೆ

ರಸ, ವತ್ಸನಾಭಿ, ನೆಲ್ಲಿಗಂಧಕ, ಟಂಕಣಪಾರ, ಜೀರ್ವಾಕ ಬೀಜ (ಶುದ್ಧಿ), ಕಂನಿಕೆರಸದಲ್ಲಿ ಅರೆದು, ಸಣ್ಣ ಹೆಸರುಕಾಳು ಪುನಾಣ ಮಾತ್ರ ಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಬೆಲ್ಲದೊಡನೆ ಸೇರಿಸಿ ಸೇವಿಸಲು ಪಾಂಡುರೋಗ, ಶೋಫ, ಉದರರೋಗ, ಹೊಟ್ಟೆ ಉಬ್ಬರಿಸುವಿಕೆ, ಗುಲ್ಮ, ಸ್ಲೀಹ, ಕೃಮಿ ರೋಗ, ಅಜೀರ್ಣ, ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ದಹನವಾಗದಿರುವುದರಿಂದ ಉಂಟಾದ ನೋವು, ಹಳೆಜ್ವರ, ಪ್ರಮೇಹ, ಮೂತ್ರಕೃಶ್ಯ, ಅಶ್ಮರೀ, ವ್ರಣ, ಇವುಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮೂಲಪಡಿಸಿ ದೀಪನ-ಪಾಚನಗಳನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವುದು. ಇದು ಚಂಡಭಾಸ್ಕರರಸವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.

॥ लघुमालिनी वसंत गुटिका ॥

एकांशो मरिचादुभौ रसाक्तसम्मर्दयेन्मसृणे ।

पश्चाञ्जितुरसेन मर्दनविधियांवद्धृतं गच्छति ॥

पथ्यं दुग्धयुतं कणामधुयुतो वल्लप्रमाणे भवेत् ।

प्राचीनज्वरहा तथा विषमहा धातुस्थित ध्वंसनं ॥ २२ ॥

रक्तातिक्षुतिपायुजप्रदरहा नेत्रामयध्वंसनो ।

रोगानीकगळग्रहो विजयते श्रीमालिनी प्राणयम् ।

वैद्यानां मतिशालिनां बहुतरं श्रीदो वसंताभिधः ॥ २३ ॥

ಲಘುಮಾಲಿನೀವಸಂತ ವಟೀ

ಶುದ್ಧಿಮಾಡಿದ ಕಂಮೇಣಸು ಭಾಗ 1, ಗೋಮೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಶುದ್ಧಿ ಮಾಡಿದ ವತ್ಸನಾಭಿ ಭಾಗ 2, ಅದಕ್ಕೆ ಬೆಣ್ಣೆಯನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಅಮ್ಮಿಕಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಅದರ ನಂತರ ನಿಂಬೆರಸದಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಒಣಗಿಸಿ ಗುಳಿಕೆಯ

ಪಾಕವಾಗುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಹೆಸರುಕಾಳಿನ ಗಾತ್ರದ ಮಾತ್ರೆಗಳಾಗಿ ಮಾಡಿ, ಜೇನುತುಪ್ಪ, ಹಿಪ್ಪಲಿಚೂರ್ಣ ಇವುಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿ, ಸೇವಿಸುವುದು. ಸೇವಿಸುವಾಗ್ಯೆ ಹಾಲೋಗರದಿಂದ ಭೋಜನಮಾಡುವುದು. ಅದರಿಂದ ಧಾತುಗತಜ್ವರ, ರಕ್ತಾತಿಸಾರ, ಮೂಲವ್ಯಾಧಿ, ಸ್ತ್ರೀರೋಗ, ಪುದರ, ನೇತ್ರ ರೋಗ, ಮೊದಲಾದುವುಗಳನ್ನಲ್ಲದೆ, ಈ ವಸಂತಯೋಗದಿಂದ ರಕ್ತ ಸಂಬಂಧವಾದ ರೋಗಗಳನ್ನೂ, ಶಿಶುಜನ್ಯ ರೋಗಗಳನ್ನೂ ಹೋಗಲಾಡಿಸಿ, ವೈದ್ಯನಿಗೆ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನೂ ದ್ರವ್ಯಲಾಭವನ್ನೂ ಉಂಟುಮಾಡುವುದು.

ಸಕಲ ಸನ್ನಿಪಾತರೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಗೋರೋಜನಾದಿ ಮಾತ್ರೆಯು

ಗೋರೋಜನ, ಕಲಮಗೊಂಬು, ರುದ್ರಾಕ್ಷ, ಚಂದನ, ಬಚಿ, ದೀವಿತೆಂಗಿನಕಾಯಿಯ ಒಳಗಿನ ತಿರುಳು, ಲಾಮಂಚ, ಭದ್ರಮುಷ್ಠಿ, ಪುಣುಗು, ಭೂನಾಗ, ಆಡಿನ ಕೊಂಬು, ಆನೆದಂತ, ಗಂಡಾಮ್ಬಗದ ಕೊಂಬು, ಜಿಂಕೆಯ ಕೊಂಬು, ಕೃಷ್ಣಮ್ಬಗದ ಕೊಂಬು, ಕಿರಾತ ಕಡ್ಡಿ, ಸುವರ್ಣ, ಹವಳ (ಇವುಗಳ ಭಸ್ಮ), ಅಂಜನಕಲ್ಲು, ಪಚ್ಚಕರ್ಪೂರ, ಜೀರಿಗೆ ಕಾಳು, ತುಂಬೆಹೂ, ಹತ್ತಿಬೀಜ, ಸಣ್ಣ ಉತ್ತರಣೆ, ಬೆಳ್ಳುಳ್ಳಿ, ಸಿನಾರಿ, ಒಣಶುಂಠಿ, ಕರಿಮೆಣಸು, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ನರ್ವೊಳು ಬೇರು, ಈಶ್ವರ ಮುಳ್ಳು, ಪಾಡಾವಳಿ ಗಡ್ಡೆ, ಶಂಖಪುಷ್ಪದ ಬೇರು, ಅಮರಿ ಬೇರು, ಅಣೆಲೆ ಕಾಯಿಯ ಸಿಪ್ಪೆ, ಶಾಂತಿಕಾಯಿಯ ಸಿಪ್ಪೆ, ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿಯ ಸಿಪ್ಪೆ, ಜಾಯಿಕಾಯಿ, ಪೊಂಗಾರ, ಮಾಯಿಕಾಯಿ, ಸತಾಪೆ, ಆಜಾಳಿ, ದೊಡ್ಡ ಭದ್ರಮುಷ್ಠಿ, ಕರಿಜೀರಿಗೆ, ಅಂಬರ ಈ ಬಗೆಯ ಎಲ್ಲಾ ಔಷಧಿಗಳನ್ನು ಸಮತೂಕ ತೆಗೆದು, ಹಸಿಶುಂಠಿರಸದಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರೆದು, ಗುಂಜಾಪ್ರಮಾಣ ಮಾತ್ರೆಗಳಾಗಿ ಮಾಡಿ, ಸ್ವನ್ಯದ ಅನುಪಾನದಿಂದ ಸೇವಿಸಲು, ಸಕಲ ವಿಧದ ಸನ್ನಿಪಾತ ರೋಗಗಳು ನಿವಾರಣೆಯಾಗುವವಲ್ಲದೆ ಸನ್ನಿಪಾತದಿಂದಂಟಾದ ಬೋಧ ಕ್ಷಯದಲ್ಲಿ ಈ ಮಾತ್ರೆಯನ್ನು ಸೇವಿಸಲು ಕೂಡಲೇ ಬೋಧವುಂಟಾಗುವುದು. ನಾಲಿಗೆ, ಕಿವಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಭವಿಸಿದ ರುಜಿಗಳನ್ನು ನಿವೃತ್ತಿಪಡಿಸಿ, ಭೂತಗ್ರಹ ರೋಗಗಳನ್ನೂ ಹೋಗಲಾಡಿಸುವುದು.

ಧಾನ್ಯಂತರಿ ಗುಟಿಕಾ

ಒಣಶುಂಠಿ, ಅಣಿಲೆಕಾಯಿಸಿಪ್ಪೆ, ಜೀರಿಗೆ ಕಾಳು, ಕಿರಾತಕಡ್ಡಿ, ಎಲಕ್ಕಿ, ಆಜಾಳಿ, ಕಂಟಕಾರಿ ಬೇರು, ಗಂಧಮೆಣಸು, ರುದ್ರಾಕ್ಷ, ದೇವದಾರು, ಪಚ್ಚೈಕರ್ಪೂರ, ಕಂಡಿಬೆಣ್ಣೆ, ಪುಣುಗು, ಇವುಗಳನ್ನು ಸಮಭಾಗ ತೆಗೆದು ಜೀರಿಗೆ ಕಷಾಯದಲ್ಲಿಯೂ ಶುದ್ಧ ಗುಲಾಬಿ ನೀರಿನಿಂದಲೂ, ಜೆನ್ನಾಗಿ ಅರೆದು ಮಾತ್ರಗಳಾಗಿ ಮಾಡಿ, ನೆರಳಲ್ಲಿ ಒಣಗಿಸಿ, ಹಲಸಿನ ಎಲೆಯ ದಂಡು, ಕರಿಚುಂಡ ಬೇರು, ಜೀರಿಗೆ, ಕರಿಜೀರಿಗೆ, ಕಾಳಾ ಜೀರಿಗೆ, ಇವುಗಳ ಕಷಾಯದಲ್ಲಿ ಮೇಲ್ಪುಡಿ ಹಾಕಿ ಸೇವಿಸುವುದರಿಂದ, ಕಾಸ, ಶ್ವಾಸ, ಕ್ಷಯ, ಹಿಕ್ಕಾ, ಛರ್ದಿ, ಕಫ ಇವುಗಳನ್ನು ಶಮನ ಮಾಡಿ, ವಾಯುಪ್ರಶಮನಮಾಡಿ, ಹೆಸರಿನಿಂದ ಧಾನ್ಯಂತರೀ ಎಂದು ಪ್ರಶಂಸಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

ಪೊಂಗಾರಾದಿ ವಟಿಕಾ

ಚಿತ್ರಮೂಲಬೇರು(ಶುದ್ಧಿ), ಬಜೆ, ಒಣಶುಂಠಿ, ಕರಿಮೆಣಸು, ಜೀರಿಗೆ, ಕರಿಜೀರಿಗೆ, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಎಲಕ್ಕಿ, ರಾಷ್ಣಿ, ಜಾಯಿಕಾಯಿ, ಕಾಂತ, ಪೊಂಗಾರ, ಸೈಂಧವಲವಣ, ಸರ್ಜಕ್ಕಾರ, ಯವಕ್ಕಾರ, ಹಿಂಗು, ಬೆಡಿಯುಪ್ಪು, ಬೆಟ್ಟುಕರಂಡೆ ಬೇರು, ಇಂದ್ರವಲ್ಲೀ, ನುಗ್ಗೆ ಚೆಕ್ಕೆ, ಕರಿನೆಕ್ಕಿ ಬೇರು, ಬೆಳ್ಳುಳ್ಳಿ, ಅಫೀಮು, ಇವು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಬಗೆಗಳನ್ನು ಸಮತೂಕ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು, ಕಳಂಜಿ ಕಾಯಿ(ಗಜುಗದ ಕಾಯಿ)ಯ ಒಳಗಿನ ಬೀಜ ತೊಲೆ 2 ಕೂಡಿಸಿ, ಹಸಿಶುಂಠಿ ರಸದಲ್ಲಿ ಅರೆದು, ಗುಂಜಾಪ್ರಮಾಣ ಮಾತ್ರಗಳಾಗಿ ಮಾಡಿ, ರೋಗಾನುಸಾರ ಅನುಪಾನ ವಿಶೇಷದಿಂದ ಸೇವಿಸಲು, ಶೂಲ, ಶೂಲವಾಯು, ವಾತಕ್ಷೋಭ, ಗುಲ್ಮ, ಮಹೋದರ, ವಾಯು, ಇವುಗಳು ಶಮನವಾಗುವುವು.

ಬೇರೊಂದು ಬಗೆಯ ಧಾನ್ಯಂತರೀ ವಟಿಕಾ

ಒಣಶುಂಠಿ, ಕರಿಮೆಣಸು, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಅಣಿಲೆಕಾಯಿ ಸಿಪ್ಪೆ, ಶಾಂತಿಕಾಯಿ ಸಿಪ್ಪೆ, ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿ ಸಿಪ್ಪೆ, ಆಜಾಳಿ, ಕಿರಾತಕಡ್ಡಿ, ಎಲಕ್ಕಿ, ಲವಂಗ,

ಜಾಯಿಕಾಯಿ, ಜಾತಿಪತ್ರ, ತಕ್ಕೋಲ, ಗಂಧಮೆಣಸು, ದೇವದಾರು, ಅಶ್ವ
ಗಂಧಿ, ರುದ್ರಾಕ್ಷ, ಕಲಶ್ಯಂಗ ಭಸ್ಮ, ಕಂಡಿಬೆಣ್ಣೆ, ಪುಣುಗು, ಪಚ್ಚೆ
ಕರ್ಪೂರ, ಕಂಟಕಾರಿ ಬೇರು ಇವುಗಳನ್ನು ಸಮತೂಕ ತೆಗೆದು, ಜೂರ್ಣ
ಮಾಡಿ ಜೀರಿಗೆ ಕಷಾಯದಿಂದಲೂ, ಗುಲಾಬಿ ನೀರಿನಿಂದಲೂ ಆರೆದು
ರೋಗಾನುಸಾರ ಯುಕ್ತಾನುಪಾನದಿಂದ ಸೇವಿಸಲು, ಸಕಲ ರೋಗಗಳ
ನಿವಾರಣೆಗೆ ಶ್ರೇಷ್ಠತಮವಾಗಿರುವುದು.

ಕಸ್ತೂರ್ಯಾದಿ ಮಾತ್ರೈ

ಕಸ್ತೂರಿ, ಕಿರಾತಕಡ್ಡಿ, ರಾಸ್ನೆ, ಪುಣುಗು, ಒಣಶುಂಠಿ, ಕಾಂತ,
ಪಚ್ಚೆಕರ್ಪೂರ, ಜಾಯಿಕಾಯಿ, ಸರ್ಜಕ್ಕಾರ, ಯವಕ್ಕಾರ, ಅಣಿಲೆಕಾಯಿ
ಸಿಪ್ಪೆ, ಶಾಂತಿಕಾಯಿ ಸಿಪ್ಪೆ, ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿ ಸಿಪ್ಪೆ, ಎಲಕ್ಕೆ, ಲವಂಗ ಚೆಕ್ಕೆ,
ತಮಾಲಪತ್ರ, ಇರುವೇರಿ ದಂಡು, ಗಂಧಮೆಣಸು, ಒಣಶುಂಠಿ, ಕರಿ
ಮೆಣಸು, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಪಾಡಾವಳಿ ಗಡ್ಡೆ, ಪಶುಪಾಶೀ, ಜಂದನ, ಬಜೆ,
ಜೀರಿಗೆ, ಕರಿಜೀರಿಗೆ, ಓಮು, ಕುರಾಶಾನಿ, ಅಕ್ಕುಲ್ಲಾರೆ, ಸತಾವೆ,
ಜ್ಯೇಷ್ಠಮಧು, ಲವಂಗ, ಪೂಂಗಾವೀ, ಇರುವೇರೀ ರಸ, ವೊಂಗಾರ,
ಅಂಜನಕಲ್ಲು, ವತ್ಸನಾಭೆ, ಮನೋಲಾ, ಅಜಾಳಿ, ಚಾಯಿಲ್ಯ ಈ ಬಗೆಯ
ಮದ್ದುಗಳನ್ನು ಸಮಭಾಗ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು, ಗುಲಾಬಿ ನೀರಿನಿಂದಲೂ,
ಭೃಂಗರಾಜ ಸ್ವರಸ(ಗರ್ಗ)ದಿಂದಲೂ ಜೆನ್ನಾಗಿ ಭಾವನೆಮಾಡಿ ಗುಂಜಾ
ಪ್ರಮಾಣದ ಗುಟಕೆಗಳಾಗಿ ಮಾಡಿ, ನೆರಳಲ್ಲಿ ಒಣಗಿಸಿ, ಜೀರಿಗೆ
ಕಷಾಯದಲ್ಲಿ ಈ ಕಸ್ತೂರಿಮಾತ್ರೈಯನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಸೇವಿಸಲು, ವಾಯು
ಕ್ಷೋಭವನ್ನೂ, ಕಾಸಶ್ವಾಸವನ್ನೂ, ಹಿಕ್ಕಾರೋಗವನ್ನೂ ಶಮನಮಾಡು
ವುದು.

॥ चंद्रप्रभा वटिका ॥

चंद्रप्रभा वचा मुस्तं भूनिंबामृतदारुकम् ।

हरिद्रातिविषा दार्दी पिप्पलीमूखचित्रकौ ॥ २४ ॥

धान्यकं त्रिफला चयं विडङ्गं गजपिप्पली ।
स्योषं माक्षिकधातुश्च द्वौ क्षारौ लवणत्रयम् ॥ २५ ॥
एतानि शाणमात्राणि प्रत्येकं कारयेत् बुधः ।
त्रिवृद्धंतीपत्रकं च त्वगेला वंशरोचना ॥ २६ ॥
प्रत्येकं कर्षमात्राणि कुर्यादेतानि बुद्धिमान् ।
द्विकर्षं हतलोहं स्याच्चतुष्कर्षां सिता भवेत् ॥ २७ ॥
शिलाजत्वष्टकं स्यादष्टौ कर्षाश्च गुग्गुलोः ।
एभिरेकत्र मंभ्रुणैः कर्तव्या गुटिका शुभा ॥ २८ ॥
चंद्रप्रभेति विख्याता सर्वरोगप्रणाशिनी ।
प्रमेहान् विंशतिं कृच्छं सूत्राघातं तथाश्मरीं ॥ २९ ॥
विबंधानाहशूलानि मेहनप्रथिमर्बुदम् ।
अंडवृद्धिं तथा पांडुं कामलां च हलीमकम् ॥ ३० ॥
अंत्रवृद्धिं कटीशूलं श्वासं कासं विचर्चिकाम् ।
कुष्ठान्यशांसि कंडूं च घ्नीहोदर भगंदरम् ॥ ३१ ॥
दंतरोगं नेत्ररोगं स्त्रीणामार्तवजां हजम् ।
पुंसां शुक्रगतान् दोषान्मंदाग्निमरुचिं तथा ॥ ३२ ॥
वायुं पित्तं कफं हन्याद्बल्या ब्रह्म्या रसायनी ।

ಚಂದ್ರಸೃಭಾವಟೀ

ಕಾರ್ಕೋಲರಿ, ಬಜೆ, ಭದ್ರಮುಷ್ಠಿ, ಕಿರಾತಕಡ್ಡಿ, ಅಮೃತಬಳ್ಳಿ,
ದೇವದಾರು, ಅರಸಿನ, ಅತಿವಿಡಯ, ಮರದರಸಿನ, ಹಿಪ್ಪಲಿಮೂಲ, ಚಿತ್ರ
ಮೂಲ (ಶುದ್ಧಿ), ಕೊತ್ತಂಬರಿ ಬೀಜ, ಅಣಿಲೆಕಾಯಿ ಸಿಪ್ಪೆ, ನೆಲ್ಲಿ
ಕಾಯಿ ಸಿಪ್ಪೆ, ಶಾಂತಿಕಾಯಿ ಸಿಪ್ಪೆ, ಕಾಡುಕರಿಮೆಣಸಿನ ಬೇರು,
ವಿಶಾಲರಿ, ಅತ್ತಿಹಿಪ್ಪಲಿ, ಒಣಶುಂಠಿ, ಕರಿಮೆಣಸು, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಮಾಕೀರ
ಕಲ್ಲು, ಸರ್ಜಕ್ಕಾರ, ಯವಕ್ಕಾರ, ಸೈಂಧವಲವಣ, ಗಾಜುಲವಣ, ಬಡ
ಲವಣ, ಇವುಗಳು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ೧ಕೈಂಜಿಗಳಂತೆ, ತ್ರಿಗಡೆ, ನಾಗದಂತಿ
22

ಬೇರು, ತಮಾಲಪತ್ರಿ, ಲವಂಗಚೆಕ್ಕೆ, ಎಲಕ್ಕೆ, ವಂಶಲೋಚನ ಇವುಗಳು ಪ್ರತ್ಯೇಕ 3 ಕೈಂಜಿಗಳಂತೆ, ಲೋಹಭಸ್ತು 6 ಕೈಂಜಿ, ಸಕ್ಕರೆ 12 ಕೈಂಜಿ, ಶುದ್ಧ ಶಿಲಾಜತು (ಕಲ್ಮವ) 24 ಕೈಂಜಿ, ಶುದ್ಧ ಗುಗ್ಗುಲು 24 ಕೈಂಜಿ, ಈ ಮೊದಲು ಹೇಳಿರುವ ಔಷಧಿಗಳನ್ನು ಜೂರ್ಣಮಾಡಿ ಗುಟಕೆಗಳಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕು. 'ಚಂದ್ರಪ್ರಭಾ' ಎಂಬ ಹೆಸರುಳ್ಳ ಈ ಮಾತ್ರಗಳು 20 ವಿಧದ ಮೇಹರೋಗಗಳನ್ನೂ ಮೂತ್ರಕ್ಷೇಪ್ಪ, ಮೂತ್ರಾಘಾತ, ಅಶ್ಮರೀ, ಮಲಬದ್ಧತೆ, ಹೊಟ್ಟೆಯುಬ್ಬರಿಸುವಿಕೆ, ನೋವು, ಮೇಹನಗ್ರಂಥಿ, ಅರ್ಬುದ, ಅಂಡವೃದ್ಧಿ, ಪಾಂಡುರೋಗ, ಕಾಮಲಾ, ಹಲೀಮಕ, ಅಂತ್ರವೃದ್ಧಿ, ಸೊಂಟನೋವು, ಶ್ವಾಸ, ಕಾಸ, ವಿಚರ್ಚಿಕಾ, ಕುಷ್ಠ, ಅರ್ಶಸ್ಸು, ತುರಿಸುವಿಕೆ, ಪ್ಲೀಹ, ಮಹೋದರ, ಭಗಂದರ, ದಂತರೋಗ, ನೇತ್ರರೋಗ, ಸ್ತ್ರೀಯರ ಆರ್ತವೆಂಬಂಧವಾದ ರೋಗಗಳು, ಪುರುಷರಿಗೆ ಶುಕ್ರಧಾತುಸಂಬಂಧವಾದ ರೋಗಗಳು, ಅಗ್ನಿಮಾಂದ್ಯ, ರುಚಿಸದಿರುವಿಕೆ, ವಾತ, ಶಿಶ್ನ ಕಫವಿಕಾರಗಳು, ಈ ಎಲ್ಲಾ ವಿಧದ ವಿಸತ್ತುಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಿ, ಸಪ್ತಧಾತುಗಳನ್ನು ಅಭಿವರ್ಧಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಖ್ಯಾತಿ ಪಡೆದಿರುವುದು.

॥ ಕಾಙ್ಕಾಯನ ಗುಡಿಕಾ ॥

ಚಂದ್ರಪ್ರಭಾयां कर्षस्तु चतुःशाणो विधीयते ।
 यवानी जीरकं धान्यं मरिचं गिरिकर्णिका ॥ ३३ ॥
 अजमोदोपकुञ्ची च चतुःशाणाः पृथक् पृथक् ।
 हिंगु षड्शाणिकं कार्यं क्षारौ लवणपञ्चकम् ॥ ३४ ॥
 त्रिवृक्षाष्टमितैः शाणैः प्रत्येकं कल्पयेत्सुधीः ।
 दंती शठी पौष्करं च विडङ्गं दाडिमं शिवा ॥ ३५ ॥
 चित्रोऽम्लवेतसः शुंठीशाणैः शोडशभिः पृथक् ।
 बीजपूररसेनैषां गुहिकां कारयेत् बुधः ॥ ३६ ॥
 घृतेन पयसा मद्यैरम्लैरुष्णोदकेन वा ।
 पिबेत्कांकायनप्रोक्तां गुटिकां गुल्मनाशिनीं ॥ ३७ ॥

मद्येन वातिकं गुन्मं गोक्षीरेण च पैत्तिकम् ।

सूत्रेण कफगुल्मं च दशमूलैस्त्रिदोषजम् ॥ ३८ ॥

उष्ट्रीदुग्धेन नारीणां रक्तगुल्मं निवारयेत् ।

हृद्रोगं गृह्णीं शूलं कृमीनशांसि नाशयेत् ॥ ३९ ॥

ಕಾಂಕಾಯನ ಗುಟಿಕಾ

ಕರ್ಪೂರ (ಶುದ್ಧ)ಕೈಂಜಿ 3, ಕುರಾಶಾಣಿ, ಓಮು, ಜೀರಿಗೆ, ಕೊತ್ತಂಬರಿ, ಕರಿಮೆಣಸು, ಶಂಖಪುಷ್ಪ, ಅಜಮೋದ, ಸಣ್ಣ ಎಲಕ್ಕಿ (ಚಿಟ್ಟಿಲ), ಇವುಗಳು ಕೈಂಜಿ 3, ಹಿಂಗು ಕೈಂಜಿ 4, ಸರ್ಜಕ್ಕಾರ, ಯವ ಕ್ಷಾರ, ಸೈಂಧವಲವಣ, ಗಾಜುಲವಣ, ಬಿಡಲವಣ, ಮೇರುಪ್ಪು, ಸಮುದ್ರ ಉಪ್ಪು, ತ್ರಿಗಡೆ, ಇವುಗಳು ಪುತ್ರೈಕ ಕೈಂಜಿ 6, ನಾಗದಂತಿ ಬೇರು, ಕಚ್ಚೂರ, ಪುಷ್ಕರಮೂಲ, ವಿಶಾಲರಿ, ದಾಳಿಂಬ ಸಿಪ್ಪೆ, ಅಣಿಲೆಕಾಯಿಯ ಸಿಪ್ಪೆ, ಚಿತ್ರಮೂಲ ಬೇರು(ಶುದ್ಧ), ಆಮ್ಲವೇತಸ(ಪುನರ್ವುಳಿ), ಒಣ ಶುಂಠಿ, ಇವುಗಳು ಬೇರೆಬೇರೆ 12 ಕೈಂಜಿಗಳಂತೆ, ಮಾದಕ ರಸ(ಬೀಜಪೂರ) ದಲ್ಲಿ ಆರೆದು ಮಾತ್ರಗಳಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕು. ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ, ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ, ತುಪ್ಪ ದಲ್ಲಿ, ಹುಳಿರಸದಲ್ಲಿ, ಬಿಸಿನೀರಿನಲ್ಲಿ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರೊಂದರಲ್ಲಿ ಸೇವಿಸಲು ಗುಲ್ಮರೋಗವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವುದು. ಮಧ್ಯದಿಂದ ವಾತಿಕ ಗುಲ್ಮವನ್ನೂ, ದನದ ಹಾಲಿನಿಂದ ಸಿತ್ತಗುಲ್ಮವನ್ನೂ, ಗೋಮೂತ್ರದಿಂದ ಕಫಗುಲ್ಮವನ್ನೂ, ದಶಮೂಲ ಕಷಾಯದಿಂದ ತ್ರಿದೋಷಜನ್ಯ ಗುಲ್ಮ ವನ್ನೂ, ಒಂಟಿಯ ಹಾಲಿನಿಂದ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಸಂಭವಿಸುವ ರಕ್ತಗುಲ್ಮ ವನ್ನೂ ನಿವೃತ್ತಿಸಿ, ಹೃದ್ರೋಗ, ಗ್ರಹಣೀ, ಶೂಲ, ಕ್ರಿಮಿರೋಗ, ಮೂಲ ವ್ಯಾಧಿ ಇವುಗಳನ್ನು ಗುಣಪಡಿಸಿ ಶಾಂತಿಯನ್ನೀಯುವುದು.

॥ संजीवनी वटिका ॥

विटङ्गं नागरं कृष्णं पथ्यमलबिभीतकौ ।

वचा गुडुची भञ्जितं सविषं चात्र योजयेत् ॥ ४० ॥

एतानि समभागानि गोमूत्रेणैव पेषयेत् ।
 गुंजाभा वटिका कार्या दद्यादाद्रकजै रसैः ॥ ४१ ॥
 एकामजीर्णगुलमेषु द्वे विषूच्यां च दापयेत् ।
 तिस्रश्च सर्पदष्टे तु चतुस्रः सांज्ञिपातके ॥ ४२ ॥
 वटी संजीवनी नाञ्जा संजीवयति मानवम् ।

ಸಂಜೀವನೀ ವಟಿಕಾ

ವಾಯುವಿಳಂಗ, ಒಣಶುಂಠಿ, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಅಣಿಲೆಕಾಯಿ, ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿ, ಶಾಂತಿಕಾಯಿ, ಬಜೆ, ಅಮೃತಬಳ್ಳಿ, ಗಟ್ಟದಗೆರೆ ಪಾಷಾಣ (ಶುದ್ಧ) ಇವುಗಳು ಸಮಭಾಗ ತೆಗೆದು ಗೋಮೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಗುಂಜಾಪ್ರಮಾಣ ಮಾತ್ರಗಳಾಗಿ ಮಾಡಿ. ಹಸಿಶುಂಠೀರಸದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಾತ್ರೆಯನ್ನು ಗುಲ್ಮ ರೋಗದಲ್ಲಿಯೂ. ವಿಸೂಚಿಕಾ ರೋಗದಲ್ಲಿ 2 ಮಾತ್ರಗಳನ್ನೂ, ಸರ್ಪವಿಷ ದಲ್ಲಿ 3 ಮಾತ್ರಗಳನ್ನೂ, ಸನ್ನಿಪಾತಗಳಲ್ಲಿ 4 ಮಾತ್ರಗಳನ್ನೂ ಸೇವಿಸಬೇಕು. ಸಂಜೀವನೀ ಎಂಬ ಈ ಗುಟಿಕೆಯು ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ರೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಜೀವದಾನವನ್ನೀಯುವುದು.

ಯೋಗರಾಜಗುಗ್ಗುಲು

ಒಣಶುಂಠಿ, ಹಿಪ್ಪಲಿಮೂಲ, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಕಾಡು ಕರಿಮೆಣಸಿನ ಬೇರು, ಚಿತ್ರಮೂಲ ಬೇರು(ಶುದ್ಧ), ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಹುರಿದ ಹಿಂಗು, ಓಮುಕಾಳು, ಅಣಿಲೆಕಾಯಿ ಸಿಪ್ಪೆ, ಜೀರಿಗೆ, ಕಂಜೀರಿಗೆ, ಅರೇಣುಕ, ಕೊಡಗಪಾಲರಿ, ಪಾಡಾವಳಿ ಬೇರು, ವಾಯುವಿಳಂಗ, ಅತ್ತಿಹಿಪ್ಪಲಿ, ಕಟುಕರೋಹಿಣಿ, ಅತಿವಿಡಯ, ಕಿರುತೇಗು ಬೇರು, ಬಜೆ, ವೆಂಕುರುಂಬ, ಇವುಗಳು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಕೈಂಜಿ ವಿರಂತೆ, ಈ ಮೊದಲು ಹೇಳಿದ ಮದ್ದುಗಳ ದ್ವಿಗುಣಭಾಗ ತ್ರಿಫಲೆಗಳ ಸಿಪ್ಪೆ, ಇವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸೇರಿಸಿ ಪುಡಿಮಾಡಿ, ಅಷ್ಟೇ ಗುಗ್ಗುಲು (ಶುದ್ಧ),

ಶ್ಲೋಕ:-[ನಂಗಂ ರೌಷ್ಯಂ ಚ ನಾಗಂಚ ಲೋಹಸಾರಸ್ತಥಾಭ್ರಕಂ ।
 ಮಂಡೂರಂ ರಸಸಿಂಧೂರಂ ಪ್ರತ್ಯೇಕಂ ಪಲಸಮ್ನಿತಂ ॥]

ವಂಗ, ಬೆಳ್ಳಿ, ನಾಗ, ಲೋಹ, ಅಭ್ರಕ, ಮಂಡೂರ, ರಸಸಿಂಧೂರ, ಇವುಗಳ ಭಸ್ಮತೊಲೆ 4, ಇವುಗಳನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ ಗುಡಪಾಕಮಾಡಿ ತುಪ್ಪದಿಂದ ಲೇವಿಸಿದ ಹಳೇ ಪಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮಿಸಿಟ್ಟು $\frac{3}{4}$ ಕೈಂಜಿಗಳಂತೆ ಮಾತ್ರ ಗಳಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕು. ಯೋಗರಾಜಗುಗ್ಗುಲು ಎಂದು ಹೆಸರುಳ್ಳ ಈ ಗುಟಕೆಗಳು ತ್ರಿದೋಷ ಶಮನಕರವಾದ ರಸಾಯನವಾಗಿರುವುದು. ಇದರ ಸೇವನಾಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮೈಥುನ, ಆಹಾರ, ಪಾನ ಮೊದಲಾದುವುಗಳ ತ್ಯಾಗವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಾ ಬಗೆಯ ವಾತಗಳು, ಕುಷ್ಠ, ಅರ್ಶಸ್ಸು, ಗ್ರಹಣೀ, ಪ್ರಮೇಹ, ವಾತರಕ್ತ, ನಾಭಿಶೂಲ, ಭಗಂಧರ, ಉದಾವರ್ತ, ಕ್ಷಯ, ಗುಲ್ಮ, ಅಪಸ್ಕಾರ, ಉರೋಗ್ರಹ, ಅಗ್ನಿಮಾಂದ್ಯ, ಶ್ವಾಸಕಾಸ ಅರುಚಿಗಳನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವುದು. ಪುರುಷರಿಗಿರುವ ಶುಕ್ಲದೋಷಗಳನ್ನೂ, ಸ್ತ್ರೀಯರ ರಕ್ತದೋಷಗಳನ್ನೂ ನಿವೃತ್ತಿಸಿ, ಸಂತಾನಲಾಭವನ್ನೀಯುವುದು. ಬಂಜೆಯರಿಗೆ ಗರ್ಭದಾನವನ್ನೂ ಕೊಡುವುದು. ಮಹಾರಾಸ್ತ್ರಾದಿ ಕಷಾಯದಿಂದ ವಾತರೋಗಗಳೂ, ಕಾಕೋಲ್ಯಾದಿ ಕ್ಷಾಧದಿಂದ ವಿತ್ತರೋಗಗಳೂ, ಆರಗ್ನುಧ ಕಷಾಯದಿಂದ ಕಫರೋಗಗಳೂ, ದಾವ್ಯಾಧಿ ಕ್ಷಾಧದಿಂದ ಮೇಹರೋಗಗಳೂ, ಗೋಮೂತ್ರದಿಂದ ಪಾಂಡುರೋಗಗಳೂ, ಜೇನುತುಪ್ಪದಿಂದ ಮೇದೋವೃದ್ಧಿಯೂ, ಕೈಬೇವಿನ ಕೆತ್ತೆಯ ಕಷಾಯದಿಂದ ಕುಷ್ಠರೋಗಗಳೂ, ಅಮೃತಬಳ್ಳಿಯ ಕಷಾಯದಿಂದ ವಾತರಕ್ತಗಳೂ, ಹಿಪ್ಪಲಿ ಕಷಾಯದಿಂದ ಶೋಫ-ಶೂಲಗಳೂ, ಪಾದರ(ಪಾಟಲಾ) ಬೇರಿನ ಕಷಾಯದಿಂದ ಇಲಿಗಳ ವಿಷಗಳೂ, ತ್ರಿಫಲಾಕಷಾಯದಿಂದ ಭಯಂಕರವಾದ ನೇತ್ರರೋಗಗಳೂ, ಪುನರ್ನವಾ ಕಷಾಯದಿಂದ ಎಲ್ಲಾ ಉದರರೋಗಗಳೂ ಈ ಮಾತ್ರೆಯ ಸೇವನೆಯಿಂದ ನಿವೃತ್ತಿಹೊಂದುವುವು ಮತ್ತು ಆರೋಗ್ಯಲಾಭವೂ ಉಂಟಾಗುವುದು.

॥ ಪಞ್ಚಾದಿ ವಡಿಕಾ ॥

ಪಞ್ಚಾಪುನರ್ನವಮಹೌಷಧಮ್ನಗರಾಜ |

ಕರ್ಕಶುಪತ್ರತೀರ್ಣದೀಪ್ಯಬಲಾನಲೈಶ್ಚ ॥

सर्वैःसमं सकलभावित किष्ट चूर्णम् ।

तत्रे पिबेदखिलपांडुगदे रहस्यम् ॥ ४३ ॥

ಪಠ್ಯಾದಿ ವಟಿಕಾ

ಅಣಿಲೆಕಾಯಿ ಸಿಸೈ, ಪುನರ್ನವೆ ಬೇರು, ಒಣಶುಂಠಿ, ಗರ್ಗದ ಬೇರು, ಬುಗರಿ ಎಲೆ, ಎಳ್ಳು, ಓಮು, ಕಡಿರಬೇರು, ಚಿತ್ರಮೂಲ ಬೇರು (ಶುದ್ಧಿ), ಇವುಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಜೂರ್ಣಿಸಿ ಸಮಭಾಗ ಪುರಾಣಕಿಟ್ಟವನ್ನೂ ಕೂಡಿಸಿ, ಅರೆದು ಗುಟಕೆಗಳಾಗಿ ಮಾಡಿ ತಕ್ರದ ಅನುಪಾನದಿಂದ ಸೇವಿಸಲು ಎಲ್ಲಾ ಪಾಂಡುರೋಗಗಳು ಶಮನವಾಗುವುವು.

॥ विरेचन वटिका ॥

त्रिकटुत्रिफलामांसी कारवी कटुका त्रिवृत् ।

विडङ्गश्च समांशानि जेपालं सकलांशकम् ॥ ४४ ॥

त्रिफलाकवाथसम्पिष्टं गुडेनोष्णोदकेन वा ।

आर्द्रकस्वरसेनापि पेष्यं सम्यक् विरेचयेत् ॥ ४५ ॥

ವಿರೇಚನೆ ವಟಿಕಾ

ಒಣಶುಂಠಿ, ಕರಿಮೆಣಸು, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಅಣಿಲೆಕಾಯಿ, ಶಾಂತಿಕಾಯಿ, ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿಸಿಸೈ, ಜಟಾಮಾಂಸಿ, ಕರಿಜೀರಿಗೆ, ಕಟುಕರೋಹಿಣಿ, ವಿಶಾಲರಿ, ಇವುಗಳು ಸಮಭಾಗ, ಶುದ್ಧಮಾಡಿದ ಜೇಷ್ಠಾಫದ ಬೀಜ ಜೂರ್ಣದ ಸಮಭಾಗ ಕೂಡಿಸಿ, ತ್ರಿಫಲಾ ಕಷಾಯದಲ್ಲಿ ಭಾವನೆಮಾಡಿ ಗುಂಜಾಪ್ರಮಾಣ ಮಾತ್ರಗಳಾಗಿ ಮಾಡಿ ಬೆಲ್ಲದಲ್ಲಿಯಾಗಲೀ, ಬಿಸಿನೀರಿನಲ್ಲಿಯಾಗಲೀ, ಹಸಿ ಶುಂಠೀರಸದಲ್ಲಿಯಾಗಲೀ ಸೇವಿಸಲು ವಿರೇಚನೆಯುಂಟಾಗುವುದು.

॥ दुरालभादि वटिका ॥

दुरालभा च मुस्ता च साजमोजा हरीतकी ।

पिप्पली पिप्पलीमूलं चित्तकाहस्तिपिप्पली ॥ ४६ ॥

एतेषां कार्षिकान् भागान् त्रिवृता च समं घृतान् ।
 शृङ्गिवेरपलं चैव विंशत् गुडपलं तथा ॥ ४७ ॥
 अक्षमात्रेण गुडिकां भक्षयेत् प्रातरुत्थितः ।
 पार्श्वशूलेष्युदावर्ते दुर्नामे सुहितं परम् ॥ ४८ ॥

ದುರಾಲಭಾದಿ ನಟಿಕಾ

ಬಳ್ಳಿಲಕಿರೆ ಬೇರು, ಭದ್ರಮುಷ್ಠಿ, ಓಮುಕಾಳು, ಅಣಿಲೆಕಾಯಿ ಸಿಪ್ಪೆ, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಕಾಡುಹಿಪ್ಪಲಿ ಬೇರು, ಚಿತ್ರಮೂಲ ಬೇರು, ಅತ್ತಿಹಿಪ್ಪಲಿ, ಇವುಗಳು, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ತಿಕ್ಕೈಂಜಿಗಳಂತೆ, ಇವುಗಳ ಸಮಭಾಗ ತ್ರಿಗಡಿ, ಶುಂಠಿ 1ಪಲ, ಬೆಲ್ಲ 20ಪಲ, ಶಾಂತಿಕಾಯಿ ಗಾತ್ರದ ಗುಟಕೆಗಳಾಗಿ ಮಾಡಿ ಶೂಲ, ಉದಾವರ್ತ, ಅರ್ಶಸ್ಸು ಇವುಗಳಿಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸುವುದು.

॥ बिल्वादि वटी ॥

बिल्वस्य मूलं सुरसस्य पुष्पं ।
 फलं करञ्जस्य नतं सुराह्णं ॥
 फलत्रिकं व्योषनिशाद्वयं च ।
 बस्तस्य मूत्रेण सुसूक्ष्मपिष्टम् ॥ ४९ ॥
 भुजङ्गसूतोदुरवृश्चिकाद्यै ।
 विंसुचिकाजीर्णगरुचरैश्च ॥
 आताञ्जरान् भूतविषादितांश्च ।
 स्वस्थीकरोत्यञ्जनपाननस्यैः ॥ ५० ॥

ಬಿಲ್ವಾದಿ ನಟಿ

ಬಿಲ್ವಪತ್ರ ಬೇರು, ತುಳಸೀ ಪುಷ್ಪ, ಕೊಂಗುಮರದ ಬೀಜ, ತಗರ, ದೇವದಾರು, ಅಣಿಲೆಕಾಯಿ ಸಿಪ್ಪೆ, ಶಾಂತಿಕಾಯಿ ಸಿಪ್ಪೆ, ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿ ಸಿಪ್ಪೆ, ಕರಿಮೆಣಸು, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಶುಂಠಿ, ಅರಸಿನ, ಮರದರಸಿನ ಸಿಪ್ಪೆ, ಇವುಗಳನ್ನು ಸಮಭಾಗ ಸೇರಿಸಿ ಚೂರ್ಣಿಸಿ ಅಡಿನ ಮೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಅರೆದು,

ಮಾತ್ರಗಳಾಗಿ ಮಾಡಿ, ಹಾವು, ಜೇಡರ ಹುಳು, ಇಲಿ, ಜೇಳು, ಇವುಗಳ ಕಡಿತಗಳಿಗೂ, ವಿಸೂಚಿಕಾ (ಕೊಲೆರಾ), ಅರ್ಜೀಣ್, ಕೈವಿಷ, ಇವುಗಳಿಂದಂಟಾದ ಜ್ವರ, ಭೂತ, ಗ್ರಹ, ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ವಿಪರೀತರಾದ ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ, ಯುಕ್ತಾನುಪಾನದಿಂದ ಸೇವನಾ, ಅಂಜನ, ನಸ್ಯಾದಿ ವಿಧಿಗಳಿಂದ ಸುಖಕಾರಿಯಾಗಿ ಈ ಬಿಲ್ವಾದಿ ಮಾತ್ರೆಯು ಪಂಚಮಿಸುವುದು.

ಮುಕ್ತಾ ಮುಕ್ತುಟುಕಾದಿ ಮಾತ್ರೆಯ ಯೋಗವು

ಆಜಲಿಕಾಯಿ ಸಿಪೆ, ಶಾಂತಿಕಾಯಿ ಸಿಪ್ಪೆ, ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿ ಸಿಪ್ಪೆ, ಕಂಠಮೆಣಸು, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಶುಂಠಿ, ಜೀರಿಗೆ, ಕಂಜೀರಿಗೆ, ಬಜಿ, ಕಿರಾತಕಡ್ಡಿ, ಪಚ್ಚಿಕರ್ಪೂರ, ಜಾಯಿಕಾಯಿ, ಸ್ವೈಂಧವಲವಣ, ಚೆನ್ನಿನಾಯಕ, ಲವಂಗ, ಬೆಳ್ಳುಳ್ಳಿ, ತಕ್ಕೋಲ, ಕಂಕುಷ್ಕ, ಲವಂಗಚೆಕ್ಕೆ, ಹಿಂಗು, ಓಮುಕಾಳು, ಇವುಗಳನ್ನು ಸಮತೂಕ ತೆಗೆದು ಕಂಠೇಕ್ವಿರಸದಲ್ಲಿ ಅರೆದು, ಸಾಧಾರಣ ಬಿಸಿನೀರಿನಿಂದ ಸೇವಿಸಲು ಸನ್ನಿಪಾತಜ್ವರವು ತಮನವಾಗುವುದು.

|| ಖದಿರಾದಿ ವಟಿಕಾ ||

ಢ್ವೇ ತುಲೇ ಖದಿರಾತ್ ಸಾರಾದಾರಿಮೇದೇವಚಸ್ತುಲಾನ್ಮ್ |

ಪ್ರಕ್ಷಾಹ್ಯ ಜರ್ಜರಿಕ್ರೂತ್ಯ ಚತುರ್ಧೋಂಜಲೇ ಪಚೇತ್ || ೪೧ ||

ಪಾದಶಿಶ್ಠಂ ಕಠಾಪೇ ತು ಸಂಕ್ಷಾಹ್ಯ ವಿಪಚೇಷ್ಠನೈಃ |

ತತಸ್ತಸ್ಮಿನ್ಮ್ ಘನೋಭೂತೇ ಚೂರ್ಣಿಕ್ರವಾಕ್ಷಭಾಗಿಕಮ್ || ೪೨ ||

ಚಂದನಂ ಪಘ್ನಾಕೋಶೀರಂ ಮಜ್ಜಿಜಿಷ್ಠಾ ಧಾತಕೀ ಘನಮ್ |

ಪ್ರಪೌಂಡರೀಕಂ ಯಶ್ಚ್ಯಾಹ್ಲಂ ವಡೇಲಾ ಪಘ್ನಾಕೇಸರಮ್ || ೪೩ ||

ಲಾಕ್ಷಾ ರಸಾಜ್ಜನಂ ಮಾಂಸೀ ತ್ರಿಫಲಾಲೋಧ್ರವಾಲಕಮ್

ರಜನೀದ್ವಯ ಶೈಲೇಯೇ ಸನಂಗಾ ಕಡ್ಫಲಂ ವಟಮ್ || ೪೪ ||

ಯವಾಕ್ಷಾಗುರುಪಸಂಗೋರಿಕಾಜ್ಜನಮಾವಪೇತ್ |

ಲವಣ್ಣಜಾತಿತಕ್ಠೋಲಂ ಜಾತಿಕೋಶಾನ್ಮ್ ಪಲೋನ್ಮಿತಾನ್ಮ್ || ೪೫ ||

कर्पूरं कुडवं चापि पुनः शीतेऽवतारिते ।

ततश्च गुटिकां कुर्यात् श्रुत्वां चास्येन धारयेत् ॥ ५६ ॥

ತೆಲೆ ಚಾನೇನ ಕಲ್ಕೇನ ಕಪಾಯೇಣ ಚ ಸಾಧಯೇತ್ ।

ದಂತಾಸ್ಯಗಾಠರೋಗೈ ಸರ್ವೇಶ್ವೇತತ್ ಪರಾಯಣಮ್ ॥ ೫೬ ॥

ಖದಿರಾದಿ ವಟಿಕಾ

ಕಾಚಿ ತಿರುಕು ಪಲ 200, ಅರಿಮೇದ ಪಲ 100, ಜಜ್ಜಿ 64 ಕುತ್ತಿ, ಕಷಾಯದಲ್ಲಿ ಕುದಿಸಿ ಬತ್ತಿಸಿ ಕುತ್ತಿ 16, ಚೂರ್ಣಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಬಗೆಯು 3 ಕೈಂಜಿಗಳಂತೆ:— ಚಂದನ, ಪದ್ಮಕ, ಲಾಮಂಚ, ಮಂಜಿಷ್ಠ, ಕಡ್ಡಿ, ಧಾತಕೀಕುಸುಮ, ಭದ್ರಮುಷ್ಟಿ, ಪುಂಡರೀಕ, ಜೈಷ್ಠಮಧು, ಸಣ್ಣ ಎಲಕ್ಕಿ, ಪದ್ಮಕೇಸರ, ಕೋಲರಗು, ರಸಾಂಜನ, ಜಟಾಮಾಂಸಿ, ನೆಲ್ಲಿ ಕಾಯಿ ಸಿಪ್ಪೆ, ಶಾಂತಿಕಾಯಿ ಸಿಪ್ಪೆ, ಅಣಿಲೆಕಾಯಿ ಸಿಪ್ಪೆ, ಲೋಧ್ರಜೆಕ್ಕೆ, ಇರುವೇರಿ ದಂಡು, ಅರಸಿನ, ಮರದರಸಿನ ಸಿಪ್ಪೆ, ಕಲ್ಲಾರು, ಪರಚ್ಚುಂಡ ಬೇರು, ಕುಮುದ ಬೇರು, ಗೋಳಿಮರದ ಕೆತ್ತಿ, ಬಳ್ಳಿಆಕಿರೆ ಬೇರು, ಅಗಿಲು ಗಂಧ, ಪತ್ತಂಗ ಬೇರು, ಕಾವಿಮಣ್ಣು, ಅಂಜನಕಲ್ಲು, ಲವಂಗಜೆಕ್ಕೆ, ಜಾಯಿಕಾಯಿ, ತಕ್ಕೋಲ, ಇವುಗಳನ್ನು ಚೂರ್ಣಿಸಿ, ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ಕಷಾಯವು ದಪ್ಪವಾಗುವ ವರೆಗೆ ಕುದಿಸಿ, ಮೇಲಿನ ಚೂರ್ಣವನ್ನು ಸೇರಿಸಿ, ಲೇಹ್ಯದ ಪಾಕದಲ್ಲಿಳಿಸಿ, 4 ತೊಲೆ ಕಸ್ತೂರಿಯನ್ನೂ ಕೂಡಿಸಿ ಬಿಸಿಯಾರಿದ ಮೇಲೆ 16 ತೊಲೆ ಕರ್ಪೂರವನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಮಾತ್ರೆಗಳಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕು. ಈ ಮಾತ್ರೆಗಳಿಗೆ ಖದಿರಾದಿ ವಟಿಕಾ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಹೆಲ್ಲುಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಭವಿಸತಕ್ಕ ಎಲ್ಲಾವಿಧದ ರೋಗಗಳನ್ನೂ ಹೋಗಲಾಡಿಸಿ ಮುಖದಲ್ಲಿಯೂ ಕಂಠರೋಗಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಉಂಟಾಗುವ ರೋಗಗಳಿಗೆ ಬಹಳ ಉಪಕಾರಿಯು.

ಬಸ್ತ್ರಾಮಯಾಂತಕ ಮಾತ್ರೆ

ತ್ರಣಪಂಚಮೂಲ, ಹ್ರಸ್ವಪಂಚಮೂಲ, ಜೀವನಪಂಚಮೂಲ, ಮಧ್ಯಮಪಂಚಮೂಲ, ಕೂಷ್ಮಾಂಡ, ಸೌತೆಕಾಯಿ, ಚೆರುಚೀರ (ಕೆಂಪು

ಅರಿವೆ, ಪಾಷಾಣಭೇದಿ, ತಾರ್ತಾವಲ್, ಯೂಧಿಕಾ(ಕುರುಮೊಯಿ ಮುಳ್ಳು), ನೆಲನೆಲ್ಲಿ, ಕಲ್ಲೂರ್ವಣಾ, ತೇಟಾಂಪರಳು, ಒಣಶುಂಠಿ, ಎಲಕ್ಕಿ, ಜ್ಯೇಷ್ಠಮಧು, ಮೀನಂಗಾಣೆ, ಹಿವ್ವಲಿ, ಕೊತ್ತಂಬರಿ ಬೀಜ, ಕರಿನೆಕ್ಕಿ, ಪ್ರಸಾರಣೀ, ಓಲಿತ್ತಾಮರ, ದ್ರಾಕ್ಷೆ, ಬೆಟ್ಟುಕರಂಡೆ ಬೇರು, ಚಂದನ, ಹತ್ತಿ ಓಡು, ಲಾಮಂಚ, ಇರಿವೇಂದಂಡು, ನಾಯಿಸೋಣಗು, ಬಿಲ್ವ ಪತ್ರ ಕಾಯಿ, ಬಣ್ಣುಪು, ಪಾಚೋಟಿ ಕೆತ್ತೆ, ಬುಗರಿ ಬೀಜ, ಸಣ್ಣ ಹರಳು ಬೀಜದ್ತರುಳು, ಅಶ್ವಗಂಧಿ, ಹುರುಳಿ, ಮರದರಸಿನ, ಯವಧಾನ್ಯ, ಬಯಲ ಮುಳ್ಳು ಬೀಜ, ನೀರ್ಮಾದಳ ಕೆತ್ತೆ, ಶರಪುಂಖ, ಕರಿಕುರಿಂಚಾ, ವೆರಿ ಕುರುಂಬ, ಕದಳಿಬಾಳೆಗಡ್ಡೆ, ಬೇಲಿ ಪರಿತ್ತಿ, ಕಲ್ಮದ, ಕರುವ ಗಡ್ಡೆ, ಅನೆ ಹಿವ್ವಲಿ, ಎಳ್ಳುಕಾಳು, ಸಹಸ್ರವೇಧಿ, ಸಣ್ಣಉತ್ತರಣೆ ಬೀಜ, ನಾಮದಬೇರು, ತಾವರೆ ಕುಸುಮ, ನೀರುಳ್ಳಿ, ಚಿಟ್ಟೀಂತಿನ ಬೇರು (ಸಣ್ಣ ಈಂದಿನ ಬೇರು), ಮಂಜಿಷ್ಠಕಡ್ಡೆ, ದೇವದಾರು, ಜೀರಿಗೆ, ಕರ್ಕಾಟಕ ಶ್ಲಂಗೀ, ಕುಮುದ ಬೇರು, ಕಾವಿಮಣ್ಣು, ಪದ್ಮಕ, ಆಡ್ಡೋಗೆ, ಅಮೃತಬಳ್ಳಿ ಸತ್ವ, ಕೂವೆ ಗಡ್ಡೆ ಸತ್ವ, ಭದ್ರಮುಷ್ಠಿ ಸತ್ವ, ನೆಲತಾಳಿಗಡ್ಡೆ ಸತ್ವ, ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿ ಸತ್ವ, ನೆಗ್ಗಿನ ಮುಳ್ಳು, ಎಳನೀರು, ಶತಾವರಿ ರಸ, ಕಬ್ಬಿನ ರಸ, ಕೂಷ್ಮಾಂಡದ ಸ್ವರಸ, ಸೌತೆಕಾಯಿಯ ಸ್ವರಸ, ತ್ರಿಫಲಾ ಕಷಾಯ, ಗಜುಗದ ಕಾಯಿ, ಕಾಡಿಜಲ, ಹುರುಳಿ ಕಷಾಯ, ತಾಲಘಟೀ ರಸ, ಕರಿಂಬನಇಳನೀರ್, ವೆಳ್ಳಂ ಇವುಗಳಿಂದ ಈ 'ಬಸ್ತ್ಯಾಮಯಾಂತಕ' ಮಾತ್ರಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಿ ಸೇವಿಸಿದರೆ ಮೂತ್ರಕ್ಲೆಬ್ಬ, ಅಶ್ಮರೀ, ಉರಿಮೂತ್ರ, ಮೂತ್ರವು ಕೆಂಪಾಗಿರುವಿಕೆ, ಅಸ್ಥಿಸ್ರಾವ, ರಕ್ತಸ್ರಾವ, ಶುಕ್ಲಸ್ರಾವ, ಸೋಮರೋಗ, ಇವುಗಳನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸುತ್ತದೆ. ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿ ಕ್ವಾಥದಿಂದ ಸೇವಿಸಿದರೆ ಪ್ರಮೇಹವನ್ನು ಶಮಿಸುವುದು. ಹಾಲಿನ ಅನುಪಾನದಿಂದ ಸದಾ ಉಪಯೋಗಿಸಿದರೆ, ಶುಕ್ಲವೃದ್ಧಿಯುಂಟಾಗುವುದು.

ಮರ್ನುಗುಟಿಕೆ

ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿ ಸತ್ವ, ಶತಾವರಿಗಡ್ಡೆ ಸತ್ವ, ಅಮೃತಬಳ್ಳಿಯ ಸತ್ವ, ಭದ್ರಮುಷ್ಠಿ ಸತ್ವ, ನೆಲತಾಳಿಗಡ್ಡೆಯ ಸತ್ವ, ಕಾಡುಗೆಣಿಸಿನ ಸತ್ವ,

ಕುರುವಿಗಡ್ಡೆಯ ಸತ್ವ, ಕೂವೆಗಡ್ಡೆಯ ಸತ್ವ, ಚಂದನ, ರಕ್ತಚಂದನ, ಜ್ಯೇಷ್ಠಮಧು, ಇವುಗಳು ತೊಲೆ 16ರಂತೆ ಚೂರ್ಣಿಸಿ, ಕಲ್ಲಾರು, ಕಲ್ಮಡ ಇವು ಪಲ1-1, ಇವುಗಳನ್ನು ಪುಡಿಮಾಡಿ ಸೇರಿಸಿ, ಇವುಗಳನ್ನು ಆರೆಯುವುದಕ್ಕಿರುವ ಕಷಾಯ:-ಅತ್ತಿ, ಅಶ್ವತ್ಥ, ಗೋಳಿ, ಕಿನ್ನಿಗೋಳಿ, ಇವುಗಳ ಪಲ್ಲವಗಳ ಕಷಾಯ ಪ್ರಸ್ತ 1, ದೂರ್ವಾ(ಕದಿಕೆಡುಲ್ಲು), ಪಾಷಾಣಭೇದಿ, ಕಲ್ಲೂರ್ವಾ ಬೇರು, ಪ್ರಸಾರಿಣೀ, ತ್ವಣಪಂಚಮೂಲ, ಇವುಗಳು 4-4 ಪಲ, ಇವೆರಡು ಬಗೆಗಳನ್ನು ಬೇರೆಬೇರೆಯಾಗಿ ಮಣ್ಣಿನಪಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಕಷಾಯವಿಟ್ಟು, ಉದ್ಯ, ಹೆಸರು ಇವುಗಳು ಪ್ರಸ್ತ 1-1, ಈ 3 ಬಗೆಯ ಕಷಾಯಗಳನ್ನೂ ಬೇರೆಬೇರೆಯಾಗಿ ಕುದಿಸಿ, 8ನೇ ಒಂದು(ಓ) ಅಂಶ ನಿಲ್ಲಿಸಿ, ಗಾಳಿಸಿ, 3 ಬಗೆಗಳನ್ನೂ ಒಂದರಲ್ಲೇ ಕೂಡಿಸಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಪುಡಿಮಾಡಿದ ಮದ್ಯಗಳನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ, ಕಷಾಯ ಜಲವು ಮುಗಿಯುವವರೆಗೆ ಆರೆದು, ಹಸಿನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿಯ ಪ್ರಮಾಣ ಮಾತ್ರಗಳಾಗಿ ಮಾಡಿ ಒಣಗಿಸಿ, ಅವುಗಳಿಂದ 1 ಮಾತ್ರೆಯನ್ನು ತೆಗೆದು ಪುಡಿಮಾಡಿ ಬೆಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಆರೆದು ಎಣ್ಣೆಯಂತೆ ಮಾಡಿ, ಎಲ್ಲಾ ಮರ್ಮಸ್ಥಳಗಳಿಗೆ ಲೇಪಿಸುವುದಕ್ಕೂ ಸೇವಿಸುವುದಕ್ಕೂ ತಲೆಗಿಡುವುದಕ್ಕೂ ಬಹಳ ವಿಶೇಷ. ಕೆಂಗಣ್ಣು ಎಂಬ ರೋಗಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ತಲೆಗೆ ಹಚ್ಚಬೇಕು. ಅಸ್ಥಿಸ್ರಾವ, ಮೂತ್ರ ಕ್ಷಯ, ಇವುಗಳಿಗೆ ಕುದಿಸಿದ ನೀರಿನಿಂದ ಸೇವಿಸಬೇಕು, ಮತ್ತು ಎಲ್ಲಾ ಬಗೆಯ ಉಷ್ಣವಿಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಶಿತ್ವಪ್ರಧಾನವಾದ ರೋಗಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಪ್ರಯೋಜನಕಾರಿಯು.

ಶಿರಸ್ತೋದ ಗುಟಿಕಾ

ಮಣಿಕುಂದ್ಲಿಕ (ಜೆನ್ನಿನಾಯಕ), ರಕ್ತಬೋಳ, ಇವುಗಳು 3 ಪಲಗಳಂತೆ ಕೂಡಿಸಿ ಕಲ್ಲಾರು, ಕಂಡಿವೆಣ್ಣೆ, ಸಹಸ್ರವೇಧಿ ಇವುಗಳನ್ನು ತೂಕಮಾಡಿ ಸೇರಿಸಿ, ಕುಮಾರೀ ಸ್ವರಸ(ಜೋಳಿರಸ)ದಲ್ಲಿ ಆರೆದು ಯಥಾವಸ್ಥೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸಬೇಕು. ವಾತಾಧಿಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಎಳ್ಳೆಣ್ಣೆಯಿಂದಲೂ ಶಿತ್ವಾಧಿಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಫೈತದಿಂಗಳಲೂ, ಕಫಾಧಿಕ್ಯದಲ್ಲಿ ತೆಂಗಿನ ಹಾಲಿನಿಂದಲೂ

ಕೂಡಿಸಿ, ಲಲಾಟಭಾಗಕ್ಕೆ ಲೇಖಿಸುವುದರಿಂದ ಎಲ್ಲಾ ಬಗೆಯ ಶಿರೋ ರೋಗಗಳು ಉಪಶಮನವಾಗುವುವು.

ಮತ್ತೊಂದು ಬಗೆಯ ಮರ್ಮಗುಟಿಕಾ

ನೆಲಕುಂಬುಳಗಡ್ಡೆಯ ಸತ್ಯ, ಜೀವಂತಿ(ಬುಗುಡಿ ಹೂ)ಗಡ್ಡೆಯ ಸತ್ಯ, ಶತಾವರಿ ಸತ್ಯ, ಭದ್ರಮುಷ್ಠಿ ಸತ್ಯ, ನೆಲತಾಳಿಗಡ್ಡೆಯ ಸತ್ಯ, ಕುರುವಿಗಡ್ಡೆಯ ಸತ್ಯ, ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿ ಸತ್ಯ, ನಾಮದಜೀರಿನ ಸತ್ಯ, ಅಮೃತ ಬಳ್ಳಿಯ ಸತ್ಯ, ದೂರ್ವಾ ಸತ್ಯ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ತೊಲೆ 64, ಜೈಷ್ಣಮಧು, ಚಂದನ, ರಕ್ತಚಂದನ ಇವುಗಳನ್ನು ಬೇರೆಬೇರೆಯಾಗಿ (ಚಾಣ)ಕಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ಆರೆದು ತೊಲೆ 16ರಂತೆ, ಸಹಸ್ರವೇಧಿ, ಕಲ್ಲಾರು, ಕಲ್ಮಡ, ಹಾಲುನಿರ್ವಿಷ, ಗರುಡಪಚ್ಚಿ, ಇವುಗಳು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಅರ್ಧಪಲ, ಅರೆಯುವ ಕಷಾಯಕ್ಕೆ ಪ್ರಸಾರಣಿ, ಪೊನ್ನಂಗಾಣಿ, ಪೆರಿಕುರುಂಬ, ನಾಲ್ಕುಮರಗಳ ಮೊಗ್ಗು, ತೇಟಾಂಪರಕು, ನೆಗ್ಗಿನಮುಳ್ಳು, ಇರಿವೇರಿದಂಡು, ಲಾಮಂಜೆ, ಇವುಗಳು ಪ್ರತಿಯೊಂದು 2 ಪಲಗಳಂತೆ ಕೂಡಿಸಿ 12 ಪ್ರಸ್ಥ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಕುದಿಸಿ, ಚತುರ್ಥಾಂಶ ಬತ್ತಿಸಿ ಆರೆದು ನಾಲ್ಕುಮರಗಳ ಕೆತ್ತೆ, ಪಾಚೋಟಿ ಕೆತ್ತೆ, ಪುಲ್ಲಾನಿ, ಪೆರುಮರತ್ತೊಲ್, ಕರಿಂಗಾರ್ ಕೆತ್ತೆ, ಮರದರಸಿನ ಸಿವೈ, ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಂತೆ ಕೂಡಿಸಿ, ಕಲ್ಲರ್ವಣಾ ಬೇರು ಕೂಡಾ 8 ಪಲ ಕೂಡಿಸಿ, 16 ಪ್ರಸ್ಥ ಜಲದಲ್ಲಿ ಕಷಾಯನಾಡಿ ಆರೆದು ಮೂರನೇ ಬಾರಿ ಉದ್ದು ಮತ್ತು ಹೆಸರು ಇವುಗಳ ಕಷಾಯದಲ್ಲಿ ಆರೆದು ತಯಾರಿಸಿದ ಈ ಮರ್ಮಗುಟಿಕೆಯನ್ನು ಎಲ್ಲಾ ವಿಧದ ಮರ್ಮವಿಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸುವುದು.

ಇತಿ ಸಹಸ್ರಯೋಗದರ್ಪಣದೋಳಿ
ಗುಟಿಕಾಯೋಗ ಸ್ತೋತ್ರಣವು
ಸಂಪೂರ್ಣವು.

॥ अथ अवलेह कल्पनाः ॥

॥ ಅಥ ಅವಲೇಹ ಕಲ್ಪನಾ ಯೋಗಃ ॥

॥ कंटकार्याद्यव लेहः ॥

कंटकारीतुलां नीरद्रोणे पक्त्वाक पायकम् ।
पादशेषं गृहीत्वा च तस्मिंश्चूर्णानि दापयेत् ॥ १ ॥
पृथक्पलानि चैतानि गुडूचीचव्यचित्रकाः ।
मुस्तं कर्कटशृङ्गी च ल्यूषणं धन्वयासकः ॥ २ ॥
भाङ्गी रास्ना शठी चैव शर्करा पलविंशतिः ।
प्रत्येकं च पलान्यष्टौ प्रद्याद्भूततैलयोः ॥ ३ ॥
पक्त्वा लेहत्वमानीय शीते मधुपलाष्टकम् ।
चतुष्पलं तुगाक्षीर्याः विष्पलीनां चतुष्पलम् ॥ ४ ॥
क्षिप्त्वा निदध्यात्सुदृढे मृण्मये भाजने शुभे ।
लेहोऽयं हन्ति द्विकार्तिश्वसकासानशेषतः ॥ ५ ॥

ಕಂಟಕಾರ್ಯಾದ್ಯವಲೇಹ

ಕಂಟಕಾರಿ ಪಲ 100, 16 ಕುತ್ರಿ ಜಲದಲ್ಲಿ ಜಜ್ಜಿ ಹಾಕಿ, 1/4 ಅಂಶ ಬತ್ತಿಸಿ ಗಾಳಿಸಿ ಕುತ್ರಿ 4, ಅಮೃತಬಳ್ಳಿ ಸಪ್ಪು, ಕಾಡುಕರಿಮೆಣಸಿನ ಬೇರು, ಚಿತ್ರಮೂಲ ಬೇರು (ಶುದ್ಧ), ಭದ್ರಮುಷ್ಟಿ, ಕರ್ಕಾಟಕ ಶೃಂಗಿ, ಒಣ ಶುಂಠಿ, ಕರಿಮೆಣಸು, ಹಿವ್ವಲಿ, ಬಳ್ಳಿಆಕಿರೆ ಬೇರು, ನಿರ್ವಿಷದ ಬೇರು, ಕೆಂಪರತ್ತೆ, ಕಜ್ಜೂರ, ಒಂದೊಂದು ಪಲದಂತೆ ಸೇರಿಸಿ, ವಸ್ತ್ರಗಾಳಿತ ಚೂರ್ಣಮಾಡಿ ಕಲ್ಲು ಸಕ್ಕರೆ 20 ಪಲ, 8 ಪಲ ದನದ ತುಪ್ಪು, 8 ಪಲ ಸ್ವಚ್ಛ ವಾದ ಎಳ್ಳೆಣ್ಣೆ ಸೇರಿಸಿ, ಲೇಹವಿಧಿಯಂತೆ ಪಾಕದಲ್ಲಿಳಿಸಿ, ಬಿಸಿಯಾಂಡ ಮೇಲೆ 8 ಪಲ ಜೇನುತುಪ್ಪವನ್ನೂ, 4 ಪಲ ತುಗಾಕ್ಷೀರಿಯನ್ನೂ, 4 ಪಲ ಹಿವ್ವಲಿಚೂರ್ಣವನ್ನೂ ಕೂಡಾ ಸೇರಿಸಿ, ಶುದ್ಧ ಪಾತ್ರದಲ್ಲಿಟ್ಟು ಪತ್ರಾಯಶಃ ತೊಲೆ 1 ರಂತೆ ಸೇವಿಸಿದರೆ ಹಿಕ್ಕಾ, ಶ್ವಾಸಕಾಸಗಳನ್ನೂ ನಿಗ್ರಹಿಸುವುದು.

॥ च्यवनप्राशाव लेहः ॥

पाटलारणिकाश्मर्यबिल्वारलुकगोक्षुराः ।
 पर्ण्यौ बृहत्स्यौ पिप्पल्यः शृङ्गीद्राक्षामृताभयाः ॥ ६ ॥
 बला भूभ्यामली वासा ऋद्विर्जीवंतिका शठी ।
 जीवकर्षभकौ मुस्ता पौष्करं काकनासिका ॥ ७ ॥
 मुद्गपर्णी माषपर्णी विदारी च पुनर्नवा ।
 काकोलयौ कमलं मेदे सूक्ष्मैलागुरु चंदनम् ॥ ८ ॥
 एकैकं यत्समानं स्थूलचूर्णितमौषधम् ।
 एकीकृत्य बृहत्पात्रे पञ्चामलशतानि च ॥ ९ ॥
 पचेद्द्रोणजले क्षिप्त्वा ग्राह्यमष्टांशशेषितम् ।
 ततस्तु तान्यामलानि निष्कुलीकृत्य वाससा ॥ १० ॥
 दृढहस्तेन संपिड्य क्षिप्त्वा तत्र ततो घृतम् ।
 पलसप्तमितं तानि किञ्चिद्दृष्ट्वाल्पवह्निना ॥ ११ ॥
 ततस्तत्र क्षिपेत्कार्यं खंडं चार्धपलोन्मितम् ।
 लेहवत् साधयित्वा च चूर्णानिमानि दापयेत् ॥ १२ ॥
 पिप्पली द्विपला देया तुगाक्षीरी चतुष्पला ।
 प्रत्येकं च त्रिशाणं स्यात्स्वगेलापत्रकेसराः ॥ १३ ॥
 ततस्त्वेकीकृते तस्मिन्क्षिपेत्क्षौद्रं च षट्पलम् ।
 इत्येतस्या वनप्रोक्तं च्यवनप्राशसंज्ञितम् ॥ १४ ॥
 लेहं वह्निबलं दृष्ट्वा स्वादेत्क्षीणो रसायनम् ।
 बालवृद्धक्षतक्षीणा नारीक्षीणाश्च शोषिणः ॥ १५ ॥
 हृद्रोगिणः स्वरक्षीणा ये नरास्तेषु युज्यते ।
 श्वासं कासं पिपासां च वातास्त्रमुरसो गृहम् ॥ १६ ॥
 वातपित्तं शुक्रदोषं मूत्रदोषं च नाशयेत् ।
 मेधां स्मृतिं स्त्रीषुहर्षं कांतिं वर्णप्रसन्नता ॥ १७ ॥
 अस्य प्रयोगादाप्नोति नरोऽजीर्णविवर्जितः ।

ಚ್ಯವನಪ್ರಾಶಾವಲೀಹ

ಪಾದಿರಿ ಬೇರು, ನರ್ವೊಳು ಬೇರು, ಕುಮುದ ಬೇರು, ಬಿಲ್ವಪತ್ರ ಬೇರು, ಆನೆಮುಂಗು ಬೇರು, ನೆಗ್ಗಿನ ಮುಳ್ಳು, ಓರಲೆ ಬೇರು, ಮೂರಲೆ ಬೇರು, ಚಿತ್ರಟಿ ಬೇರು, ಕಲ್ಯಟಿ ಬೇರು, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಕಿರುತೇಗು ಬೇರು, ದ್ರಾಕ್ಷೆ, ಅಮೃತ ಬಳ್ಳಿ, ಅಣಿಲೆಕಾಯಿ ಸಿಪ್ಪೆ, ಕಡಿರಬೇರು, ನೆಲನೆಲ್ಲಿ, ಆಡ್ಲೋಗೆ ಬೇರು, ಋದ್ಧಿ(ನೆಲತಾಳಿ ಗಡ್ಡೆ), ಜೀವಂತೀ ಗಡ್ಡೆ, ಕಜ್ಜೂರ, ಜೀವಕ, ಎಡವಕ(ಎದಾರೀ ಗಡ್ಡೆ), ಭದ್ರಮುಷ್ಕಿ, ಪುಷ್ಕರಮೂಲ, ಕಾಕ ನಾಸಿಕಾ, ಕಾಡುಹೆಸರು ಬೇರು, ಕಾಟುದ್ವ ಬೇರು, ವಿದಾರಿ ಗಡ್ಡೆ, ಪುನರ್ನವೆ ಬೇರು, ಕಾಕೋಳಿ, ಕ್ಷೀರಕಾಕೋಳಿ, (ಅಶ್ವಗಂಧಿ) ತಾವರೆದಂಡು, ಮೇದಾ, ಮಹಾಮೇದಾ (ಶತಾವರಿ ಬೇರು), ಸಣ್ಣ ಎಲಕ್ಕಿ, ಅಗಲುಗಂಧ, ಶ್ರೀಗಂಧ ಇವುಗಳು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ತೊಲೆ 5 ರಂತೆ, ಜೂರುಗಳಾಗಿ ಮಾಡಿ ಜಜ್ಜಿ ಒಂದು ಪಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ 500 ಹಸಿನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ, 16 ಕುತ್ತಿ ಕಷಾಯದಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟಾಂಶ ಬತ್ತಿಸಿ, ಅದರಲ್ಲಿ ಬೆಂದಿರುವ ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿ ಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು, ಶುಭ್ರ ವಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ, ಕಾಯಿಗಳ ಬೀಜ ಮತ್ತು ನಾರುಗಳನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿ ಉಳಿದ ಅಂಶವನ್ನು ಒಂದು ಪಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಭರ್ಜಿಸಿ(ಹುರಿದು) ನುಣ್ಣಿಗೆ ಆರೆಯುವುದು. ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ಕಷಾಯದಲ್ಲಿ 50 ಪಲ ಕಲ್ಲುಸಕ್ಕರೆಯನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಲೇಹ್ಯವಾಕ್ ವಾಗುವಾಗ, ಹಿಪ್ಪಲಿ ಪಲ 2, ತುಗಾಕ್ಕೀರಿ(ಬಿದಿರುಪ್ಪು) ಪಲ 4, ಲವಂಗ ಚೆಕ್ಕೆ, ಎಲಕ್ಕಿ, ತಮಾಲಪತ್ರ, ನಾಗಕೇಸರಿ ಇವುಗಳು ಕೈಂಜಿ 2 ತೂಕ ದಂತೆ ಜೂರ್ಣಿಸಿ ಲೇಹ್ಯದೊಂದಿಗೆ ಕೂಡಿಸಿ, ತಣ್ಣಗಾದ ಮೇಲೆ 6 ಪಲ ಜೇನುತುಪ್ಪವನ್ನು ಸೇರಿಸಿ, ಭದ್ರವಾಗಟ್ಟು ಕ್ರಮದಂತೆ ಸೇವಿಸುವುದು. ಚ್ಯವನಋಷಿಯಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟದ್ದರಿಂದ ಚ್ಯವನಪ್ರಾಶಂ, ಎಂದು ಹೆಸರಾಯಿತು. ಅಗ್ನಿಬಲವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಕ್ಷೀಣ ಶರೀರಗಳು ಸೇವಿಸಬೇಕು. ಬಾಲಕರು, ವೃದ್ಧರು, ಕ್ಷತಕ್ಷೀಣರು, ಸ್ತ್ರೀಸೇವೆಯಿಂದ ಕ್ಷೀಣವಾದವರು, ಹೃದ್ರೋಗಿಯು, ಸ್ವರಕ್ಷೀಣನಾದವನು ಇಂಥವರಿಗೆ ಅತ್ಯಧಿಕ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದಲ್ಲದೇ, ಕಾಸಶ್ವಾಸ, ತೃಷ್ಣಾರೋಗ, ವಾತರಕ್ತ,

ಎದೆನೋವು, ವಾತ, ಶಿಶ್ನ, ಶುಕ್ರದೋಷ, ಮೂತ್ರದೋಷ ಇವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹೋಗಲಾಡಿಸಿ, ಮೇಧಾಶಕ್ತಿ, ಸ್ಮರಣಶಕ್ತಿ, ಕಾಂತಿ, ಆರೋಗ್ಯ, ಆಯುಃ ಪ್ರಕರ್ಷ, ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಅತ್ಯಾನಂದವಾಗುವಿಕೆ, ವಾರ್ಧಕ್ಯನಿವಾರಣ ಮೊದಲಾದ ಮಹತ್ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಜ್ಯೇಷ್ಠನಪ್ರಾಶ ರಸಾಯನವು ಪ್ರಖ್ಯಾತಿ ಪಡೆದಿರುವುದು.

॥ ಕ್ಷುಮ್ಭಾಂಡಾವ ಲೇಹಃ ॥

ನಿಷ್ಕುಲಿಕೃತ್ಯ ಕ್ಷುಮ್ಭಾಂಡಖಂಡಾನಿ ಪಿಡಯೇತ್ ದೃಢವಾಸಸಾ ।
 ಆತಪೇ ಶೋಷಯೇತ್ಕಿಷ್ಕಿಚ್ಛೂಲಾಘ್ರೈರ್ಬಹುಶೋ ವ್ಯಧೇತ್ ॥ ೧೮ ॥
 ಕ್ಷಿಪ್ತ್ವಾ ತಾಮ್ರಕಡಾಹೇ ಚ ದಧಾದೃಶ್ವಪಲಂ ಘೃತಮ್ ।
 ತೇನ ಕಿಷ್ಕಿಚ್ಛರ್ಜಯಿತ್ವಾ ಪೂರ್ವೋಕ್ತಂ ಚ ಜಲಂ ಕ್ಷಿಪೇತ್ ॥ ೧೯ ॥
 ಖಂಡಂ ಪಲಶತಂ ದತ್ವಾ ಸರ್ವಮೇಕತ್ರ ಪಾಚಯೇತ್ ।
 ಸ್ತುಪಕವೇ ಪಿಪ್ಪಲಿ ಶುಂಠಿ ಜೀರಕಂ ದ್ವಿಪಲಂ ಪೃಥಕ್ ॥ ೨೦ ॥
 ಪೃಥಕ್ ಪಲಾಠಂ ಧಾನ್ಯಾಕಂ ಪತ್ರೇಲಾ ಮರಿಚಂ ತ್ವಚಮ್ ।
 ಚೂರ್ಣಿಕೃತ್ಯ ಕ್ಷಿಪತ್ತತ್ರ ಘೃತಾರ್ಥಂ ಕ್ಷೌದ್ರಮಾವಹೇತ್ ॥ ೨೧ ॥
 ಖಾದೇದಗ್ನಿಬಲಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ರಕ್ತಪಿತ್ತಿ ಕ್ಷಯಿ ಜ್ವರೋ ।
 ಶೋಷತೃಣಾಘ್ರಮಣ್ಣಿಷ್ಠಾಸಕಾಸಕ್ಷತಾತುರಃ ॥ ೨೨ ॥
 ಕ್ಷುಮ್ಭಾಂಡವಲೇಹೋಸ್ಯಂ ಬಾಲಶೃಡ್ಧೇಷು ಯುಜ್ಯತೇ ।
 ತುರಃಸಂಧಾನಕೃದ್ವಯೋ ಬೃಹಣೋ ಬಲಕೃನ್ಮತಃ ॥ ೨೩ ॥
 ಯುಕ್ತ್ವಾ ಕ್ಷುಮ್ಭಾಂಡಖಂಡಸ್ಯ ಸೂರಣಂ ತ್ರಿಪಚೇಸ್ತುಧಿಃ ।
 ಅಶ್ವಸಾಂ ಮೂಢವಾತಾನಾಂ ಮಂದಾಭಿಞಾಂ ಚ ಯುಜ್ಯತೇ ॥ ೨೪ ॥

ಕೂಷ್ಮಾಂಡಾವಲೇಹ

ಕೂಷ್ಮಾಂಡದ ಹೊರಗಿನ ದಪ್ಪವಾದ ಸಿಪ್ಪೆಯನ್ನೂ ಒಳಗಿನ ಬೀಜ ವನ್ನೂ ತೆಗೆದು, ತುಂಡುಗಳಾಗಿ ಮಾಡಿದ ತಿರುಳು ಪಲ100, ನೀರು ಪಲ 200ರಲ್ಲಿ ಬೇಯಿಸಿ ಆರ್ಧಾಂಶ ಬತ್ತಿಸಿ, ಕೂಷ್ಮಾಂಡದ ತುಂಡುಗಳನ್ನು

ವಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಗಾಳಿಸಿ, ಬಿಸಿಲಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಒಣಗಿಸಿ, ಜೆಂಬಿನ ಅಗಲವಾದ ಪಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ. 8 ಪಲ ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಭರ್ಜಿಸಿ, (ಹುಂದು) ಪಾಕದಲ್ಲಿ ಇಳಿಸಿ ಅರೆದು, ಮುಂದೆ ಹೇಳುವ ಲೇಹ್ಯಕ್ಕೆ ಕೂಡಿಸಬೇಕು. ಅನಂತರ ಹೇಳಿದ ಕಷಾಯದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲುಸಕ್ಕರೆ ಪಲ 100ನ್ನು ಸೇರಿಸಿ, ಲೇಹ್ಯ ಪಾಕವಾಗುವಾಗ ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಒಣಶುಂಠಿ, ಜೀರಿಗೆ, ಇವು ಪಲ 2ರಂತೆ, ಕೊತ್ತಂಬರಿ, ತಮಾಲಪತ್ರ, ಎಲಕ್ಕಿ, ಕಂಮೆಣಸು, ಲವಂಗಚೆಕ್ಕಿ ಇವುಗಳು ಪಲ 1/2—1/2, ಇವುಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಚೂರ್ಣಿಸಿ ಲೇಹ್ಯಕ್ಕೆ ಕೂಡಿಸುವುದು. ಅಗ್ನಿಶಕ್ತಿಗನುಸರಿಸಿ ಸೇವಿಸಲು, ರಕ್ತಸಿತ್ತ, ಜ್ವರ, ಕ್ಷಯ, ಶೋಫ, ತ್ರಷ್ಣಾಭ್ಯಮ, ಛಿದ್ರ, ಶ್ವಾಸ, ಕಾಸ, ಈ ಬಗೆಯ ರೋಗಗಳು ನಿವಾರಣೆಯಾಗುವುವು. ಬಾಲಕಂಗಳೂ, ವೃದ್ಧಂಗಳೂ, ಕೃತ ಕ್ಷೀಣಂಗಳೂ, ಎದೆನೋವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿ, ಶುಕ್ಲವೃದ್ಧಿಯನ್ನೂ ಶರೀರದಾರ್ಡ್ಯತೆಯನ್ನೂ ಉಂಟುಮಾಡಿ ಆರೋಗ್ಯಲಾಭವನ್ನೀಯುವುದು. ಈಷಾಂಷದ ಬದಲಿಗೆ ಶುದ್ಧಿಮಾಡಿದ ಕಾಡುಕೇನೆಯನ್ನು ಸೇರಿಸಲು. ಅರ್ಶಸ್ಸಿಗೂ, ಮೂಢವಾತಗಳಿಗೂ, ಅಗ್ನಿಮಾಂದ್ಯಕ್ಕೂ, ಹಿತಕಾರಿಯಾಗುವುದು.

॥ ಅಗಸ್ತ್ಯಹರಿತಕಿ ಲೇಹಃ ॥

ಹರಿತಕಿಶತಂ ಭದ್ರಂ ಯವಾನಾಮಾಡಕಂ ತಥಾ ।
 ಪಲಾನಿ ದಶಮೂಲಸ್ಯ ವಿಶತಿಂ ಚ ನಿಯೋಜಯತ್ ॥ ೨೪ ॥
 ಚಿತ್ರಕಃ ಪಿಪ್ಪಲಿಮೂಲಮಪಾಮಾರ್ಗಃ ಶಠಿ ತಥಾ ।
 ಕಪಿಕಠ್ಠಃ ಶಂಖಪುಷ್ಪಿ ಭಾರ್ಗ್ವಿ ಚ ಗಜಪಿಪ್ಪಲಿ ॥ ೨೫ ॥
 ಬಲಾ ಪುಷ್ಕರಮೂಲಂ ಚ ಪೃಥಗಿದ್ವಿಪಲಮಾತ್ರಯಾ ।
 ಪಚೇತ್ಪಚಾಡಕೇ ನೀರೇ ಯವೈಃ ಸ್ವಿನ್ನೈಃ ಸ್ಠಿತಂ ಜಯತ್ ॥ ೨೬ ॥
 ತಕ್ಷಾಭಯಶತಂ ದद्याತ್ಕವಾಥೇ ತಸ್ಮಿನ್ವಿಚಕ್ಷಣಃ ।
 ಸರ್ಪಿಸ್ತನೈಲಾಶ್ಠಪಲಕಂ ಕ್ಷಿಪೇದ್ಬ್ರಹ್ಮತುಲಾಂ ತಥಾ ॥ ೨೭ ॥
 ಪಕ್ತ್ವಾ ಲೇಹತ್ವಮಾನೀಯ ಸಿಂಧೋ ಶೀತೇ ಪೃಥಕ್ ಪೃಥಕ್ ।
 ಛೌದ್ರಂ ಚ ಪಿಪ್ಪಲಿಚೂರ್ಣಂ ದद्याತ್ಪುಷ್ಕರಮಾತ್ರಯಾ ॥ ೨೮ ॥

ಹರಿತಕೀಡ್ರಯಂ ಖಾದೇಶೇನ ಲೇಹೇನ ನಿಸ್ಯಶಃ |
 ಧ್ಯಯಂ ಕಾಸಂ ಜ್ವರಂ ಶ್ವಾಸಂ ಹಿಕ್ಕಾಶೋಽಠ್ಯಚಿಪಿನಿಸಾನ್ || ೩೦ ||
 ಪ್ರಹಣಿಂ ನಾಶಯೇದೇಶ ವಲಿಪಲಿತನಾಶನಃ |
 ಬಲವರ್ಣಕರಃ ಪುಂಸಾಮವಲೇಹೋ ರಸಾಯನಮ್ || ೩೧ ||
 ವಿಹಿತೋಽಗಸ್ಯಮುನಿನಾ ಸರ್ವರೋಗಪ್ರಣಾಶನಃ |

ಅಗಸ್ತ್ಯಹರಿತಕೃವಲೇಹ

ಜೆನ್ನಾಗಿ ಬೆಳೆದ ಅಣಿಲೆಕಾಯಿಗಳು 100, ಯವಧಾನ್ಯ ಪ್ರಸ್ಥ 4, ದಶಮೂಲಗಳು ಪಲ 20, ಚಿತ್ರಮೂಲ, ಹಿಪ್ಪಲಿಮೂಲ, ಉತ್ತರಣೆ ಬೀಜ, ಕಜ್ಜೂರ, ನಾಯಿಸೋಣಗು, ಶಂಖಪುಷ್ಪದ ಬೇರು, ಕಿರುತೇಗು, ಆನೆ ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಕಡಿರಬೇರು, ಪುಷ್ಕರಮೂಲ ಇವುಗಳು 2—2 ಪಲಗಳಂತೆ 20 ಕುತ್ತಿ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಕಷಾಯವಿಟ್ಟು ಯವಧಾನ್ಯವು ಬೆಂದಮೇಲೆ ಗಾಳಿಸಿದ ಕಷಾಯಕ್ಕೆ ಅಣಿಲೆಕಾಯಿಗಳನ್ನು ಒಡೆಯದೇ ಇಡಿಯಾಗಿ ಕೂಡಿಸಿ, ಅದರಲ್ಲಿ ಸಕ್ಕರೆ ಪಲ 100ನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ ಲೇಹ್ಯಪಾಕವಾಗುವಾಗ 8 ಪಲ ದನದತುಪ್ಪವನ್ನೂ 8 ಪಲ ಎಳ್ಳೆಣ್ಣೆಯನ್ನೂ ಕೂಡಿಸಿ ಇಳಿಸುವುದು. 16 ತೊಲೆ ಹಿಪ್ಪಲಿ ಜೂರ್ಣವನ್ನೂ, ಶೀತಲವಾದ ಮೇಲೆ 16 ತೊಲೆ ಜೇನುತುಪ್ಪವನ್ನೂ ಕೂಡಿಸಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮಮಾಡಿ ಭದ್ರತೆಯಿಂದಿಡುವುದು. ಅದರಿಂದ ದಿನಂಪ್ರತಿ 2 ಅಣಿಲೆಕಾಯಿಗಳ ಸಮೇತ ಲೇಹವನ್ನು ಸೇವಿಸಲು, ಕ್ಷಯ, ಕಾಸ, ಜ್ವರ, ಶ್ವಾಸ, ಹಿಛ್ಮಾ, ಅರ್ಶಸ್ಸು, ಆರುಚಿ, ವೀನಸ, ಗ್ರಹಣೇ ಇವುಗಳು ಶಮನವಾಗುವುವು. ಜರೆನರೆಗಳನ್ನು ನಿವೃತ್ತಿಸಿ ಬಲವರ್ಣಕಾರಿಯಾಗಿ, ಸರ್ವರೋಗಗಳನ್ನೂ, ವ್ರಣಗಳನ್ನೂ ಶಮನಮಾಡುವ ಈ ರಸಾಯನವು ಅಗಸ್ತ್ಯಮುನಿಯಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಅಗಸ್ತ್ಯರಸಾಯನವಾಗಿರುವುದು.

|| ಕುಟಜಾಶವಲೇಹಃ ||

ಕುಟಜವಕ್ರುಲಾಂ ಧ್ರೋಣೇ ಜಲಸ್ಯ ವಿಪಚೇಸ್ತುಧಿಃ |
 ಕಠಾಯಂ ಪಾದಶೇಷಂ ಚ ಗೃಹ್ಣಿಯಾಢ್ಯಕ್ಷಗಾಲಿತಮ್ || ೩೨ ||

ತ್ರಿಶಾಲ್ಪಲಂ ಗುಡಸ್ಯಾತ್ರ ದತ್ವಾ ಚ ವಿಪಚ್ಛೇಪುನಃ |
 ಸಾಂದ್ರತ್ವಮಾಗತಂ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ಚೂರ್ಣಾನಿಮಾನಿ ದಾಪयेತ್ || ೩೩ ||
 ರಸಾಂಜನಂ ಮೋಚರಸಂ ತ್ರಿಕಡು ತ್ರಿಫಲಾಂ ತಥಾ |
 ಲಜ್ಜಾಂತ್ರಂ ಚಿತ್ರಕಂ ಪಾಠಾಂ ಬಿಲ್ವಮಿಂಧ್ರಯವಂ ವಚಾಮ್ || ೩೪ ||
 ಭಲ್ಲಾತಕಂ ಪ್ರತಿವಿಷಾಂ ವಿಡ್ಙ್ಗಾನಿ ಚ ಖಾಲಕಮ್ |
 ಪ್ರತ್ಯೇಕಂ ಪಲಸಂಮಾನಂ ವೃತಸ್ಯ ಕುಡವಂ ತಥಾ || ೩೫ ||
 ಜಯೇದೋಽವಲೇಹಸ್ತು ಸರ್ವಾಂಞ್ಯಶಾಸಿ ವೇಗತಃ |
 ದುರ್ನಾಮಪ್ರಭವಾನ್ ರೋಗಾನತೀಸಾರಮರೋಚಕಮ್ || ೩೬ ||
 ಭ್ರೂಣಿಂ ಪಾಂಡುರೋಗಂ ಚ ರಕ್ತಗ್ನಿಂ ಚ ಕಾಮಲಾಮ್ |
 ಅಭ್ರೂಪಿಂ ತಥಾ ಶಾಂಥಂ ಕಾರ್ಷ್ಯಂ ಚೈವ ಪ್ರವಾಹಿಕಾಮ್ || ೩೭ ||
 ಅನುಪಾನೇ ಪ್ರಯೋಕ್ತವ್ಯಮಾಜಂ ತಕ್ರಂ ಪಯೋ ದಧಿ |
 ವೃತಂ ಜಲಂ ವಾ ಜೀರ್ಣಂ ಚ ಪಥ್ಯಭೋಜಿ ಭವೇನ್ನರಃ || ೩೮ ||

ಕುಟಿಜಾದ್ಯವಲೇಹ

ಸಣ್ಣ ಕೊಡಸಿಗನ ಬೇರನ ತೊಗಟು ಪಲ 100, 16 ಕುತ್ತಿ ನೀರನಲ್ಲಿ
 ಕಷಾಯವಿಟ್ಟು ¼ಅಂಶ ಬತ್ತಿಸಿ, ವಸ್ತ್ರದಿಂದ ಗಾಳಿಸಿ, 30ಪಲ ಬೆಲ
 ಕೂಡಿಸಿ, ಲೇಹ್ಯಪಾಕಕಾಲದಲ್ಲಿ, ರಸಾಂಜನ, ಆಲದಮಯಣ, ಒಣ
 ಶುಂಠಿ, ಕಂಮೇಣಸು, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಅಣಿಲೆಕಾಯಿ, ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿ, ಶಾಂತಿ
 ಕಾಯಿ, ನಾಚಿಕೆಮುಳ್ಳುಬೇರು (ಲಜ್ಜಾಲು), ಚಿತ್ರಮೂಲ ಬೇರು, ಪಾಡಾ
 ವಳಿ ಬೇರು, ಬಿಲ್ವಪತ್ರಬೇರು, ಕೊಡಗಪಾಲಂ, ಬಜೆ, ಶುದ್ಧ ಭಲ್ಲಾತಕ
 (ಘಟ್ಟದ ಗೇರುಕಾಯಿ), ಅತಿವಿಡಯ, ವಾಯುವಿಳಂಗ, ಇರುವೇರಂದಂಡು,
 ಇವುಗಳು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪಲ 1ರಂತೆ, ಜೊರ್ಣಿಸಿ 16 ತೊಲೆ ತುಪ್ಪ
 ವನ್ನೂ ಕೂಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಲೇಹವು ತಣ್ಣಗಾದ ಮೇಲೆ 16 ತೊಲೆ
 ಜೇನುತುಪ್ಪವನ್ನೂ ಕೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ಸೇವಿಸಿದರೆ, ಎಲ್ಲಾ ನಿಧದ ಮೂಲ
 ವ್ಯಾಧಿಗಳನ್ನು ವೇಗದಿಂದ ಉಪಶಮನ ಹೊಂದಿಸುವುದಲ್ಲದೆ ಅರ್ಶಸ್ಸಿ
 ನಿಂದುಂಟಾಗುವ ಉಪದ್ರವಗಳನ್ನೂ, ಅತಿಸಾರ, ಅರುಚಿ, ಗ್ರಹಣೇ,

ಪಾಂಡುರೋಗ, ರಕ್ತವಿತ್ತ, ಕಾಮಿಲಾ, ಅಮ್ಲವಿತ್ತ, ಶೋಷ, ಕ
ಪ್ರವಾಹಿಕಾ ರೋಗಗಳನ್ನೂ ನಿವಾರಿಸುವುದು. ಅನುಪಾಸಕೈ:-
ಮೊಸರು, ಹಾಲು, ಮಜ್ಜೆಗೆನೀರು ಇವುಗಳು ಅತಿ ಹಿತಕಾರಿಗಳು;
ಇವುಗಳನ್ನು ಜೀರ್ಣವೈಯ್ಯನುಸಂಸಿ ಸೇವಿಸಿ, ಪಥ್ಯಭೋಜಿಯಾಗಿರಬೇಕು

॥ ಕಾಮೇಶ್ವರೀ ಲೇಖ್ಯಮ್ ॥

ವಾರಾಹಿ ಮಧುಕಂ ದ್ರಾಕ್ಷಾ ವಾಜಿಗಂಧಾ ಸುರದ್ರುಮಮ್ ।
 ಭಾಲ್ಕಂ ಮರ್ಕಟಿಮೂಲಂ ಬಲಾಮೂಲಂ ಪುನರ್ನವಮ್ ॥ ೩೯ ॥
 ತಶೀರಂ ಚಂದನಂ ಭಾರ್ಗಿಂ ಭಿಕ್ಷುಮೈಲಯಗೋಕ್ಷುರಮ್ ।
 ವಿಧಾರೀತಲಿಮಾಘಂ ಚ ಪ್ರತ್ಯೇಕಂ ಚ ಪಲದ್ವಯಮ್ ॥ ೪೦ ॥
 ದ್ವಿದ್ರೋಣೇ ಸಲಿಲೇ ಕ್ವಾಥೇ ಶ್ರುತೇ ಪಾದಾವಶೋಷಿತೇ ।
 ತ್ರಿಶತ್ಪಲಂ ಗುಡಂ ತಸ್ಮಾದ್ ಸಿತಾ ದಶಪಲಂ ಪುನಃ ॥ ೪೧ ॥
 ಇಕ್ಷುಧಾತ್ರೀವರೀರಂಭಾಕೂಘ್ನಾಂಡಸ್ವರಸಾನ्वಿತಮ್ ।
 ದರ್ಬ್ಯಾಂ ಚ ವದ್ರಯನ್ ಭೂಯೋ ಲೇಹವತ್ಸಾಧು ಸಾಧಯೇತ್ ॥ ೪೨ ॥
 ಪುಲಾಲವಜ್ರಪತ್ರಂ ಚ ನಾಗಾಕೇಸರಧಾನ್ಯಕೈಃ ।
 ತಾಳೀಸಂ ಮಧುಕಂ ಸೇವ್ಯಂ ಚಂದನಾಗುರುಕುಂಕುಮೈಃ ॥ ೪೩ ॥
 ಜಾತೀಫಲಂ ಶಿಲಾಭೂತಂ ಸುರದಾರುಫಲತ್ರಯೈಃ ।
 ಅಪಾಮಾರ್ಗಫಲಂ ವ್ಯೋಷಂ ಮರ್ಕಟೀಬೀಜಗೋಕ್ಷುರೈಃ ॥ ೪೪ ॥
 ಜಾತೀಪತ್ರಂ ವರಾಲಂ ಚ ವಾಂಶಿತಿಕ್ಷುರಬೀಜಕೈಃ ।
 ಸೈಂಧವಂ ಮೋಚನಿರ್ಯಾಸಂ ವಿಡ್ಯಂ ದೀಪ್ಯಕದ್ವಯಮ್ ॥ ೪೫ ॥
 ತುರಜ್ಜಕುಸುಮಂ ರಾಸ್ನಾ ಮರಾಷ್ಟ್ರಮುಕ್ತುಲಾನ्वಿತಮ್ ।
 ಶಿಶುಸಾರಂ ಧೂತಬೀಜಂ ಭೂಷಕೇರಸಮನ್ವಿತಮ್ ॥ ೪೬ ॥
 ಹಸ್ತೀಕಪ್ಪಾಬ್ಧಶ್ರುಂಗಂ ಚ ಕೃಷ್ಣಾಬೀಜಸಮನ್ವಿತಮ್ ।
 ಪ್ರತ್ಯೇಕಂ ಪಲನಿಷ್ಕಂ ಚ ಗಾಂಧಾರೀ ನಿಷ್ಕವಿಂಶತಿಮ್ ॥ ೪೭ ॥
 ಧಾತ್ರೀ ವಿಧಾರೀವಾರಾಹೀಸಾರಿವಾಸ್ತುತಶರ್ಕರಾ ।
 ಪ್ರತ್ಯೇಕಂ ಚ ಕುಡುಂಬಾನಿ ಲೇಖ್ಯಂ ಪಾಕೇನ ಯೋಜಯೇತ್ ॥ ೪೮ ॥

ಗೋಷ್ಠತಂ ಮಧುಸಂಯೋಜ್ಯ ಕಸ್ತೂರಿಚಂದ್ರಸಂಯುತಮ್ ।
 ಕರ್ಷಮಾತ್ರಂ ಲಿಹೇತ್ ಪ್ರಾತಃ ರಾತ್ರಿಕಾಲೇ ವಿಶೇಷತಃ ॥ ೪೯ ॥
 ವಾತಪಿತ್ತಕಫೋತ್ಪನ್ನಂ ರಕ್ತಪಿತ್ತಂ ವಿನಾಶಯತ್ ।
 ಕಾಸಂ ಶ್ವಾಸಂ ಕ್ಷಯಂ ಪಾಂಡು ಛರ್ದಿ ದೋಷನಿವಹಣಮ್ ॥ ೫೦ ॥
 ಆಧಮಾನಂ ಗುಲ್ಮಶೂಲಭ್ರಂ ಹಿಛಿಮಾ ಹ್ರದ್ರೋಗನಾಶನಮ್ ।
 ಅಶ್ನಾಸಿಂ ಗ್ರಹಣಿದೋಷಂ ಅಸ್ಥಿಪ್ಲಾವಂ ಚ ದಾರುಣಮ್ ॥ ೫೧ ॥
 ಮೂತ್ರಾಘಾತಾಶ್ಚಮರೀಕೃಚ್ಛ್ಂ ಪ್ರಮೇಹಂ ಚ ವಿಶೇಷತಃ ।
 ಸರ್ವರೋಗಹರಂ ಚೈವ ಬಲಪುಷ್ಟಿಕರಂ ತ್ವಿದಮ್ ॥ ೫೨ ॥
 ಮನ್ಮಥೋದ್ರೇಕಧಾತುಂ ಚ ಮಹಾಮದಗರ್ಜೆದ್ರಿಯಮ್ ।
 ಮುಹುರ್ಮುಹುರಾತಿಗುಹ್ಯಂ ಸಂಯೋಗಂ ಚ ವಿಶೇಷತಃ ॥ ೫೩ ॥
 ನಾರೀಣಾಂ ರಮತೇ ಕ್ಷೇಹಂ ಮೋಹನಂ ವೀರ್ಯವರ್ಧನಮ್ ।
 ಸುಂದರೀಣಾಂ ಚ ಸಂಯೋಗೋ ಮನೋಹ್ಲಾದಂ ದಿನೇದಿನೇ ॥ ೫೪ ॥
 ಆಯುಷ್ಯಂ ವೃದ್ಧಿಕಾಮತ್ವಂ ಮಾಂಸಶ್ಚುಕ್ಲವಿವರ್ಧನಮ್ ।
 ರಸಾಯನಮಿದಂ ಶ್ರೇಷ್ಠಂ ಪೂಜ್ಯಪಾದೇನ ಭಾಷಿತಮ್ ॥ ೫೫ ॥

ಕಾಮೋತ್ಪಾದೀ ಲೇಖ್ಯವು

ನೆಲತಾಳಿ ಗಡ್ಡೆ, ಜ್ಯೇಷ್ಠಮಧು, ದ್ರಾಕ್ಷೆ, ಅಶ್ವಗಂಧಿ, ದೇವದಾರು, ಎಕ್ಕೆಗಿಡದ ಬೇರು, ನ್ಯಾಸೋಣಗು ಬೇರು, ಕಡಿದಬೇರು, ತೆಗ್ಲಾಮೆಬೇರು, ಲಾಮಂಜಬೇರು, ಜಂದನ, ಕಿರುತೇಗು, ಬೆಟ್ಟುಕರಂಡೆ ಬೇರು, ಚಿರಾ ಪೊಟ್ಟಿಗಿಡದ ಬೇರು, ನೆಗ್ಗಿನಮುಳ್ಳು, ನೆಲಕುಂಬುಳ ಗಡ್ಡೆ, ಎಳ್ಳು, ಉದ್ದು, ಇವುಗಳು ತೊಲೆ 8—8, (ಪಲ 2) ನೀರು ಪುಸ್ತ 32, ಒತ್ತಿಸಿ ಪುಸ್ತ 8, ಬೆಲ್ಲ ಪಲ 30, ಸಕ್ಕರೆ ಪಲ 10, ಇದಕ್ಕೆ ರಸಗಳು:— ಕಬ್ಬಿನ ರಸ, ನೆಲ್ಲಿ ರಸ, ಶತಾವರಿ ರಸ, ಬಾಳೆಗಡ್ಡೆ ರಸ, ಕೊಷ್ಠಾಂಡ ರಸ, ಇವುಗಳನ್ನು ಆಲೋಚನೆಯ ಮಟ್ಟಿಗೆ (ಲೆಖ್ಯವಿಲ್ಲ) ಕೂಡಿಸುವುದು.

ಜೂರ್ಣಕೈ:— ಎಲಕ್ಕಿ, ದಾಲ್ಚೀನಿ ಕೆತ್ತೆ, ತಮಾಲಪತ್ರ, ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಮಧು, ಲಾಮಂಜ, ಶ್ರೀಗಂಧ, ಆಗಿಲುಗಂಧ, ಕುಂಕುಮಕೇಸರಿ,

ಜಾಯಿಕಾಯಿ, ಕಲ್ಮಡ, ದೇವದಾರು, ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿಯ ಸಿಪ್ಪೆ, ಶಾಂತಿ ಕಾಯಿ ಸಿಪ್ಪೆ, ಅಣಿಲೆಕಾಯಿ ಸಿಪ್ಪೆ, ಉತ್ತರಣೆ ಬೀಜ, ಶುಂಠಿ, ಕರಿ ಮೆಣಸು, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ನಾಯಿಸೋಣಗು ಬೀಜ, ನೆಗ್ಗಿನಮುಳ್ಳು, ಜಾಪತೆ, ಜಾಜಿಮಲ್ಲಿಗೆ ಎಲೆ, ಸಣ್ಣ ಎಲಕ್ಕೆ, ವಂಶಲೋಚನಾ, ಬಯಲಮುಳ್ಳು ಬೀಜ (ಕೋಸಿಗೆ ಬೀಜ), ಸೈಂಧವಲವಣ, ಬೂರುಗದ ಮಯಣ, ವಾಯುವಿಂಕಂ ಓಮು, ಮುರಾಸನಿ ಓಮು, ತುರಂಗಕುಸುಮದ ಬೀಜ, ರಾಸ್ತೆ, ಮರಾಷ್ಟ್ರ ವೊಗ್ಗೆ, ನುಗ್ಗೆ ಬೀಜ, ದುತ್ತೂರಬೀಜ(ಶುದ್ಧಿ), ಭೂಶರ್ಕರ, ಆನೆಹಿಪ್ಪಲಿ, ಭದ್ರಮುಷ್ಟಿ, ಭೃಂಗರಾಜ ಬೇರು, ಕಂಜೀರಿಗೆ ಇವುಗಳು ಬೇರೆಬೇರೆ ಕೈಂಜಿ 5-5ರಂತೆ, ತೀರ್ಯಾಕದ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಶುದ್ಧಿಮಾಡಿದ ಭಂಗಿ ಕೈಂಜಿ 20, ನೆಲ್ಲಿ ಕಾಯಿ ಸತ್ಯ, ಭೂಕುಂಬುಳ ಸತ್ಯ, ನೆಲತಾಳಿಗಡ್ಡೆ ಸತ್ಯ, ನಾಮದಬೇರು ಸತ್ಯ, ಅಮ್ಮತಬಳ್ಳಿ ಸತ್ಯ, ಇವುಗಳು ಬೇರೆಬೇರೆ ತೊಲೆ 16ರಂತೆ, -ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಜೂರ್ಣದೊಂದಿಗೆ ಕೂಡಿಸಿ ಒಂದುಮಾಡಿ ಲೇಹ್ಯದೊಡನೆ ಸೇರಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುವುದು. [ಕಸ್ತೂರಿ ಮತ್ತು ಪಚ್ಚಿಕರ್ಪೂರಗಳನ್ನು ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗೆ ಕೂಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು.] ದನದ ತುಪ್ಪ, ಜೇನುತುಪ್ಪಗಳನ್ನು ಲೇಹ್ಯ ಪುನಾಣವನ್ನು ಯೋಚಿಸಿ ಕೂಡಿಸುವುದು. ಹಾಗೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮೀತಿಿಯಿಂದ ತಯಾರಿಸಿದ ಈ ಲೇಹ್ಯವನ್ನು ಶುದ್ಧ ಪಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಭದ್ರವಾಗಿಟ್ಟು ಪ್ರತಿದಿನ 3-3 ಕೈಂಜಿಗಳಂತೆ ಸೇವಿಸಲು, ವಾತ, ಪಿತ್ತ, ಕಫೋತ್ಪುಷ್ಟ ರೋಗಗಳನ್ನೂ ಕಾಸ, ಶ್ವಾಸ, ಕ್ಷಯ, ಪಾಂಡು, ಛರ್ದಿ, ಗುಲ್ಮ, ಶೂಲ, ಹಿದ್ಮಾ, ಹೃದ್ರೋಗ, ಅರ್ಶಸ್, ಗ್ರಹಣಿ ಅಸ್ತಿಸ್ರಾವ, ಮೂತ್ರಾಘಾತ, ಅಶ್ಮರೀ, ಮೂತ್ರಕ್ರಘ್ನ, ಪ್ರಮೇಹ. ಇವುಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿ, ದೇಹಪುಷ್ಟಿಯನ್ನೂ, ರಸಾದಿ ಧಾತುಗಳಿಗೆ ಅಧಿಕ ಶಕ್ತಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ, ಸಂಭೋಗದಲ್ಲಿ ಮದದಾನೆಯಂತೆ ಅತ್ಯುತ್ತಮವನ್ನೂ, ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಪ್ರೇಮವನ್ನೂ, ಉಂಟುಮಾಡಿ ಸುಮನೋಹರನಾಗಿಯೂ, ವೀರ್ಯವರ್ಧನನಾಗಿಯೂ, ದಿನಂಪ್ರತಿ ಕಾಮಿನಿಯರಿಗೆ ಕಾಮಸನ್ನಿಭನಾಗಿ ಅತುಲಾನಂದತುಂದಿಲ ನಾಗುವನು. ಆದಲ್ಲದೇ ಬಲಪುಷ್ಕಾಯುರಾರೋಗ್ಯವುಂಟಾಗುವುದು. ಶುಕ್ಲಮಾಂಸಾದಿಗಳನ್ನಭಿವರ್ಧಿಸುವ ಈ ಕಾಮೋತ್ಪತ್ತಿ ರಸಾಯನವು ಜಗದ್ವಿಶ್ವಾತವಾದ ಔಷಧಾಮೃತವು.

॥ बिल्वादि लेहः ॥

बिल्वाधाँढकमंभसोऽर्धकलशे पक्त्वा पदस्थे रसे ।

तस्मिन् जीर्णगुडस्य षोडशपलं चूर्णीकृतैः सर्वतः ॥

कर्षाशैर्धनधान्यजीरकतुटीत्वक्केसरस्न्यूपणै ।

लीढः छर्दिररोचकाग्निसदन श्वासप्रसेकापहः ॥ ५६ ॥

ಬಿಲ್ವಾದಿ ಲೇಹ

ಬಿಲ್ವಪತ್ರೈ ಬೇರು ಪಲ 4, ಕಷಾಯಕ್ಕೆ ನೀರು ಕುತ್ತಿ 4, ಬತ್ತಿಸಿ ಕುತ್ತಿ 1, ಇದರಲ್ಲಿ 16 ಪಲ ಹಳೆಬೆಲ್ಲ ಕೂಡಿಸಿ, ಜೂರ್ಣಕ್ಕೆ-ಭದ್ರ ಮುಷ್ಟಿ, ಕೊತ್ತಂಬರಿ, ಜೀರಿಗೆ, ಎಲಕ್ಕಿ, ಲವಂಗಜೆಕ್ಕಿ, ನಾಗಕೇಸರಿ, ಕರಿಮೆಣಸು, ಒಣಶುಂಠಿ, ಹಿಪ್ಪಲಿ ಇವುಗಳು ತೊಲೆ 1ರಂತೆ ಜೂರ್ಣ ಮಾಡಿ ಲೇಹ್ಯಪಾಕದಲ್ಲಿ ಈ ಜೂರ್ಣಕೂಡಿಸಿ ಸೇವಿಸಲು ಛರ್ದಿ, ಅರುಚಿ, ನೋದಲಾದುವುಗಳು ಶಮನವಾಗುವುವು.

॥ पिप्पल्यादि रसायनम् ॥

पिप्पल्याश्च रजःप्रस्थं शर्करायास्तदर्धकम् ।

विडङ्गं नागरं भांगीं जीरकं मरिचं पृथक् ॥ ५७ ॥

चतुष्पलं तदर्धं स्यात् पिप्पलीमूलमेव च ।

चव्या च द्विगुणी चैव चित्रकं द्विपलं तथा ॥ ५८ ॥

अयोरजश्च द्विपलं भृंगस्य च रजस्तथा ।

त्रिजातकं त्रिफलिका जाती तक्कोलजं फलम् ॥ ५९ ॥

सर्वमेकत्र सञ्चूर्ण्य मधुप्रस्थद्वयं क्षिपेत् ।

धान्ये पक्षस्थितं लिङ्घात् कासश्वासं च दारुणम् ॥ ६० ॥

एकादशात्मकं शोफं छर्दिं गुल्ममरोचकम् ।

अर्शांसि पांडुरोगं च विषमज्वरमेव च ॥ ६१ ॥

पीनसं स्वरसादं च सर्वमेव विनाशयेत् ।

अश्विभ्यां विहितो योगः पिप्पल्यादि रसायनम् ॥ ६२ ॥

ಹಿಪ್ಪಲೀ ರಸಾಯನ

ಹಿಪ್ಪಲೀಷೂರ್ಣ ಪಲ 16, ಸಕ್ಕರೆ ಪಲ 8, ವಾಯುವಿಕಂಗ, ಒಣ ಶುಂಠಿ, ಕಿರುತೇಗು ಬೇರು, ಜೀರಿಗೆ, ಕರಿಮೆಣಸು ಇವುಗಳು ಬೇರೆಬೇರೆ ಪಲ 4ರಂತೆ, ಹಿಪ್ಪಲಿಮೂಲ ಪಲ 2, ಕಾಡು ಕರಿಮೆಣಸಿನ ಬೇರು ಪಲ 2, ಚಿತ್ರಮೂಲ ಬೇರು ಪಲ 2, ಶುದ್ಧನಾಡಿದ ಕಬ್ಬಿಣದ ಜೂರ್ಣ ಪಲ 2, ಭೃಂಗರಾಜ(ಗರ್ಗ)ವನ್ನು ಅರೆದು ಒಣಗಿಸಿದ ಜೂರ್ಣ ಪಲ 2, ಎಲಕ್ಕಿ, ಲವಂಗಜೆಕ್ಕೆ, ತಮಾಲಪತ್ರ, ಅಣಿಲೆಕಾಯಿ ಸಿಪ್ಪೆ, ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿ ಸಿಪ್ಪೆ, ಶಾಂತಿಕಾಯಿ ಸಿಪ್ಪೆ, ಜಾಯಿಕಾಯಿ, ತಕ್ಕೋಲ ಇವುಗಳು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪಲ 1ರಂತೆ ಜೂರ್ಣಿಸಿ, ಜೇಸುತುಪ್ಪ ಪುಸ್ತ 2ನ್ನು ಕೂಡಾ ಸೇರಿಸಿ ಧಾನ್ಯರಾಶಿಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ 15 ದಿನಗಳ ವರೆಗೆ ಗುಪ್ತವಾಗಿಟ್ಟು ಅನಂತರ ಕ್ರಮದಂತೆ ಸೇವಿಸಲು, ಕಾಸ, ಶ್ವಾಸ, ಛರ್ದಿ, ಗುಮ್ಫ, ಅರುಚಿ, ಅರ್ಶಸ್, ಪಾಂಡು, ವಿಷಮಜ್ಜರ, ಪೀನಸ, ಸ್ವರಸಾದ ಇವುಗಳು ಶಮನವಾಗುವುವು.

॥ शतावरी गुडम् ॥

गुडाढकेन संसृज्य शतावर्या रसाढकम् ।

घृतप्रस्थं समावाप्य शनैर्मूढमिना पचेत् ॥ ६३ ॥

विश्वैलामुसलीपाठाश्वदंष्ट्रासारिवाद्भयैः ।

वत्सं झडाविदारीभिर्मागधीमधुकाद्रिजैः ॥ ६४ ॥

अक्षांशैश्चूर्णितैः सम्यक् लेहे सिद्धेऽवतारिते ।

कुडवं च तुगाक्षीर्याः शर्करायाश्चतुःपलम् ॥ ६५ ॥

तल्लेहं स्वनगुप्तं तु सप्तरात्रं निधापयेत् ।

प्रलिह्यात् प्रातरुत्थाय यथाम्निबलमातुरः ॥ ६६ ॥

विंशतिं मूत्रकृच्छ्राणां प्रमेहाणां च विंशीतम् ।

वातपित्तभसृक्पित्तं मूढवातं हलीमकम् ॥ ६७ ॥

ಚತುರ್ಮುಖಂ ಪಾದದ್ವಾಹ್ ಕಾಮಿಲಾಮೂರ್ತಾಮಪಿ |
 ಯೋನಿದೋಷಂ ರಜೋದೋಷಮಸ್ಥಿಸ್ತ್ರಾವಮಸುಗದರಮ್ || ೬೮ ||
 ವಾತಪಿತ್ತಕೃತಾಪ್ರಾಣಾನನ್ಯಾನಪಿ ವಿವಾಶಯೇತ್ |
 ಶತಾಧರೀಗುಡಾಖ್ಯಂ ತು ರಸಾಯನಽನುತ್ತಮಮ್ || ೬೯ ||

ಶತಾವರೀ ಗುಡ

ಶತಾವರೀ ಸ್ವರಸ ಕುತ್ತಿ 4, ಬೆಲ್ಲ ಪಲ 64, ದನದ ತುಪ್ಪ ಪ್ರಸ್ಥ 1,
 ಮೈದು ಅನ್ನಿಯಿಂದ ಪಾಕಮಾಡಿ ಲೇಹಪಾಕದಲ್ಲಿರುವಾಗ ಒಣಶುಂಠಿ,
 ಎಲಕ್ಕಿ, ನೆಲತಾಳಿ ಗಡ್ಡಿ, ಪಾಡಾವಳಿ ಬೇರು, ನ್ಯಾಸೋಣಗು ಬೇರು,
 ನಾಮದ ಬೇರು, ಹಾಲುಬಳ್ಳಿ ಬೇರು, ತಾರ್ತಾಕವಲ್ ಬೇರು, ನೆಲನೆಲ್ಲಿ
 ಬೇರು, ವಿದಾರಿ ಗಡ್ಡಿ, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಜ್ಯೇಷ್ಠಮಧು, ಕಲ್ಮದ ಇವುಗಳು ಪ್ರತಿ
 ಯೊಂದು ತೊಲೆ 1ರಂತೆ, ತುಗಾಕ್ಷೀರಿ ತೊಲೆ 16, ಸಕ್ಕರೆ ಪಲ 4,
 ಇವುಗಳನ್ನು ಚೂರ್ಣಮಾಡಿ ನೇರಿಸಿ ತಯಾರಿಸಿದ ಈ ಶತಾವರೀ ಗುಡದ
 ಸೇವನೆಯಿಂದ ಮೂತ್ರಕ್ಲೆಶ್ಣ, ಪ್ರಮೇಹ, ವಾತವಿತ್ತ, ರಕ್ತವಿತ್ತ, ಮೂಢ
 ವಾತ, ಹಲೀಮಕ, ಕ್ಷಯ, ಪಾದದಾಹ, ಯೋನಿದೋಷ, ರಜೋ
 ದೋಷ, ಅಸ್ತಿಸ್ರಾವ ಮೊದಲಾದ ರೋಗಗಳು ನಿನಾರಣೆಯಾಗುವುವು.

|| ಇಂದ್ರಾದಿ ಲೇಹಃ ||

ಇಂದ್ರಗೋಪುರಮರ್ಕಟಿಬೀಜಂ |
 ಮುಸಲಿಹಿತಾವರಿನಾಥತಿಲೈಶ್ಚ ||
 ಗೋಷ್ಠತಶಕೇರಮಶ್ರುಸಂಯುಕ್ತಂ |
 ನಾರೀಗದಗಜಕೇಸರಿಯೋಗಮ್ || ೭೦ ||

ಇಕ್ಕುರಾದಿ ಲೇಹ

ಮುಳ್ಳು ಅಂಕೋಲೆ ಬೀಜ (ಬಯಲಮುಳ್ಳು ಬೀಜ), ನೆಗ್ಗಿನಮುಳ್ಳು,
 ನಾಯಿಸೋಣಗು ಬೀಜ, ನೆಲತಾಳಿ ಗಡ್ಡಿ, ಶತಾವರಿ ಬೇರು, ಉದ್ಯು, ಎಳ್ಳು,
 ಇವುಗಳ ಚೂರ್ಣವನ್ನು ಸಕ್ಕರೆಯ ಸಾಕದಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಸಿ, ದನದ ತುಪ್ಪ

ಜೀನುತುಪ್ಪಗಳನ್ನೂ ಕೂಡಿಸಿ ಉಪಯೋಗಿಸಲು 'ನಾರಿಜನರ ರೋಗ ವೆಂಬ ಅನಿಗೆ ಸಿಂಹದಂತಿರುವ ಈ ಯೋಗವು' ಬಲಕ್ಕೆ ಅತೀವ ಶ್ರೇಷ್ಠ ವಾಗಿರುವುದು.

॥ ಮಧುಸ್ತುಹಿ ರಸಾಯನಮ್ ॥

ತ್ರಿಕಡುತ್ರಿಫಲಾತ್ರಿಜಾತಜಾತಿ ।

ಫಲಪಲ್ಯಾಭಿವರಾಢಧಾನ್ಯಕಾನಿ ॥

ತ್ರಿವ್ರವಾನಿವಿಡ್ಙ್ಗಚವ್ಯಕುಠ ।

ತ್ರಿವೃತಾಪ್ರಾಂಥಿಕವಾಜಿಗಂಧಕಾನಿ ॥ ೭೧ ॥

ಸ ಭಾರ್ಜಿತೀಜೋವತಿಕೇಸರಾಣಿ ।

ನಿಷ್ಕದ್ವಯೋನ್ಮಾನವಿಚ್ಛೂರ್ಣಿತಾನಿ ॥

ಸಂಶುದ್ಧಗಂಧೋಪಲಮಾಹಿಷಾಕ್ಷ ।

ಮಧುಸ್ತುಹಿನಾಂ ಚ ಚತುಃಪಲಾನಿ ॥ ೭೨ ॥

ದ್ವಿಪದ್ಪಲೋನ್ಮಾನವೃತೇ ವಿಪಕ್ವೇ ।

ಸಿತೋಪಲದ್ವಾದಶಕಂ ಕ್ಷಿಪೇತ್ ॥

ತತೋನ್ಮಥಿತ್ವಾ ತು ಖಜೇನ ತಸ್ಮಿನ್ ।

ಸುಪಾಕಮಾಯಾತಿ ತತೋಽವತಾರ್ಯ ॥ ೭೩ ॥

ಪೂರ್ವೋಕ್ತಚ್ಛೂರ್ಣಾನಿ ವಿಕೀರ್ಯ ಶೀತೇ ।

ಗಂಧೋಪಲಸ್ಯಾಪಿ ರಜಾಂಸಿ ದತ್ವಾ ॥

ಸಂಯೋಜ್ಯ ಸಮ್ಯಕ್ ಚ ಸುಶೀತಲೇಽಸ್ಮಿನ್ ।

ಪ್ರಸ್ಥಂ ಪ್ರದಧಾತ್ ಮಧುನಃ ಸುಪಾತ್ರೇ ॥ ೭೪ ॥

ವಿನ್ಯಸ್ಯ ಗುಢಂ ತು ರಸಾಯನಂ ತತ್ ।

ಪ್ರಾತರ್ಲಿಹೇನ್ ಕರ್ಷಯುತಂ ಹಿತಾಶೀ ॥

ಕುಠಂ ಕಿಲಾಸಂ ಪಿಡಕಾನ್ ಪ್ರಮೇಹಾನ್ ।

ಭಗಂದ್ರಾಶೋಽರ್ಜುದಗಂಢಮಾಲಾಃ ॥ ೭೫ ॥

निहंति कंड्वामयवातरक्त ।

पित्तोज्ज्वान् गृह्यभवान् भ्रूणांश्च ॥

रसायनोऽयं मुनिना कृतश्च ।

मधुस्नुही नामक एष मुख्यः ॥ ७६ ॥

(ಬೃಹತ್) ಮಧುಸ್ನುಹೀ ರಸಾಯನವು

ಕರ್ಮೆಣಸು, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಶುಂಠಿ, ಅಣೆಲೆಕಾಯಿ ಸಿಪ್ಪೆ, ಶಾಂತಿಕಾಯಿ ಸಿಪ್ಪೆ, ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿ ಸಿಪ್ಪೆ, ಎಲಕ್ಕಿ, ಲವಂಗಜೆಕ್ಕಿ, ತಮಾಲಪತ್ರಿ, ಜಾಯಿ ಕಾಯಿ, ಜಾಪತ್ರಿ, ಚಿತ್ರಮೂಲ ಬೇರು (ಶುದ್ಧಿ), ಲವಂಗ, ಕೊತ್ತಂಬರಿ, ಜೀರಿಗೆ, ಕಂಜೀರಿಗೆ, ಕಾಳಾಜೀರಿಗೆ, ವಾಯುವಿಂಗ, ಕಾಡುಮೆಣಸಿನ ಬೇರು, ಬಿಳಿಕಂಕುಷ, ತ್ರಿಗಡೆ, ಕಾಡುಹಿಪ್ಪಲಿ ಬೇರು, ಅಶ್ರುಗಂಧಿ, ಕಿರು ತೇಗು, ಜೆರ್ಪುನ್ನಯರಿ, ನಾಗಕೇಸರ ಇವುಗಳು ಬೇರೆಬೇರೆಯಾಗಿ 2-2 ಕೈಂಜಿಗಳಂತೆ ಕೂಡಿಸಿ, ವಸ್ತ್ರಗಾಳಿತ ಚೂರ್ಣಮಾಡಬೇಕು. ಅನಂತರ (ಶುದ್ಧಮಾಡಿದ) ಗಂಧಕ, ಗುಗ್ಗುಲು, ಚೀನಿಪಾವು, ಇವುಗಳು ಪ್ರತಿಯೊಂದು 4-4 ಪಲ ಕೂಡಿಸಿ, ಚೂರ್ಣಿಸಬೇಕು. ಆ ಮೇಲೆ 48 ತೊಲೆ ತುಪ್ಪ ಒಲೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಅದರಲ್ಲಿ 12 ಪಲ ಸಕ್ಕರೆ ಹಾಕಿ ಮುಂಜೆ ಹೇಳಿದ ಚೂರ್ಣ ಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಕೂಡಿಸಿ ಲೇಹ್ಯಪಾಕದಲ್ಲಿಳಿಸಿ, ದರ್ವೀ(ಸಟ್ಟುಗ)ಯಿಂದ ಜೆನ್ನಾಗಿ ಮರ್ದಿಸಿ, ಸ್ವಲ್ಪ ಬಿಸಿಯಾರಿದ ಮೇಲೆ ಗಂಧಕ ಚೂರ್ಣವನ್ನಿಟ್ಟು ಅದನ್ನು ಜೆನ್ನಾಗಿ ಮಿಶ್ರಣವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿ, ಜೆನ್ನಾಗಿ ಬಿಸಿಯಾರಿದ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಪ್ರಸ್ಥ ಜೇನುತುಪ್ಪವನ್ನು ಸಹಾ ಹಾಕಿ, ಪವಿತ್ರಪಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಗುಪ್ತವಾಗುವುದು (ಧಾನ್ಯಸ್ಫುಟವಾಗಬೇಕೆಂದು ಕೆಲವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ). ಈ ಅತಿ ಮಹತ್ತಾದ ಮಧುಸ್ನುಹೀ ರಸಾಯನವನ್ನು 3 ಕೈಂಜಿ ತೂಕ ತೆಗೆದು ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ತರದ ಪಠ್ಯದಿಂದ ಸೇವಿಸಲು-ಕುಷ್ಠ, ಕಿಲಾಸ, ವಿಟಕಾ, ಕುರು, ಪ್ರಮೇಹ, ಭಗಂಧರ, ಮೂಲವ್ಯಾಧಿ, ಅರ್ಬುದ, ಗಂಡಮಾಲಾ, ತುರಿಸುವಿಕೆ, ವಾತರಕ್ತ, ವಿತ್ತೋಲ್ಬಣ, ಗುಹ್ಯವ್ರಣ ಇತ್ಯಾದಿ ನಾನಾ ತರದ ವ್ಯಾಧಿಗಳನ್ನು ನಿವೃತ್ತಿಯವಾಗಿ ನಿವಾರಿಸುವುದು.

॥ ಮಧುಸ್ತುಹಿ ರಸಾಯನಮ್ ॥

ದ್ವಿಕುಂಡಲಿಫಲತ್ರಯ ಕದ್ರುತ್ರಯ ತ್ರಿಜಾತಕಂ ಯವಾನಿಲೈಧವಾನಿವಿತಮ್ । ಪಿಂಡ್ಲ-
ಸಾರರಾಸನಕಂ ಸಭಾಕ್ಷಿಂ ಚವ್ಯ ಗ್ರಂಥಿಕಂ ಚ ಧಾನ್ಯಯುಗ್ಮಜಾರಕಂ ಚ ಸಾಂಸಿಕ್ತುಃ-
ಚಿತ್ರಕಂ ಚ । ಸಾರ್ವಿವಾರಾಹಿಕಾಶ್ವಗಂಧಸಂಯುತಂ ಪೃಥಕ್ಕೃತ್ ಚೂರ್ಣಿತಂ ಮಧುಸ್ತುಹಿ
ತು ತತ್ಸಮಂ ಸಸಾಕೇರಂ ಸಮಾಂಶಕಂ ಸಗೋಘೃತಂ ಸಮಾಕ್ಷಿಕಂ ಸುಪಕ್ವಂ ರಸಾಯನಂ ।
ಪ್ರಭಾತಕಾಲಸೇವಿತಂ ಸುದೀಪನಂ ಋಚಿಪ್ರದಂ ವಾತಪಿತ್ತರೂಢಜಂ ಚ ಶ್ಲೇಷ್ಮಕಂ
ಕ್ಷಯಘ್ನಕಂ ಪ್ರಮೇಹಹಾರಿಗುಲ್ಮಮಶ್ಚೂಲಕುಠಜಂ ನೃಗಾಂ ಪರಮ್ । ಸರ್ವೈಷಾತುರ್ವರ್ಧನಂ
ಬಲಪ್ರದಂ ಸುಖಪ್ರದಂ ಪೂಜ್ಯಪಾದಭಾವಿತಂ ಮಧುಸ್ತುಹಿರಸಾಯನಮ್ ॥ ೭೭ ॥

ಮಧುಸ್ತುಹೀ ರಸಾಯನವು

ಅಮೃತಬಳ್ಳಿ, ಪುನರ್ನವೆ ಬೇರು, ಅಣಿಲಿಕಾಯಿ, ಶಾಂತಿಕಾಯಿ, ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿ, ಕಂಮೆಣಸು, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಶುಂಠಿ, ಎಲಕ್ಕಿ, ಲವಂಗಜಿಕ್ಕಿ, ತಮಾಲಪತ್ರೆ, ಜೀರಕ, ಸ್ಯಂಧವ ಲವಣ, ವಿಡಂಗತಿರುಳು, ರಾಸ್ನೆ, ಕಿರು ತೇಗು ಬೇರು, ಕಾಡು-ಕಂಮೆಣಸಿನ ಬೇರು, ಕಾಡುಹಿಪ್ಪಲಿ, ಕೊತ್ತಂಬರಿ, ಜೀರಿಗೆ, ಕಂಜೀರಿಗೆ, ಜಟಾವಾಂಸಿ, ಬಿಳಿಕಂಕುಷ್ಯ, ಚಿತ್ರಮೂಲ(ಶುದ್ಧಿ), ನಾನುದ ಬೇರು, ನೆಲತಾಳಿ ಗಡ್ಡೆ, ಅಶ್ವಗಂಧಿ, ಇವುಗಳು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಬಗೆಗಳು 1—1 ಕರ್ಷತೂಕ, ಇವುಗಳ ಸಮಭಾಗ ಶುದ್ಧಮಾಡಿದ ಜೀನಿ ಪಾವಿನ ಜೂರ್ಣ, ಅಷ್ಟೇ ಸಕ್ಕರೆ, ದನದ ತುಪ್ಪ, ಜೀನುತುಪ್ಪ ಇವುಗಳನ್ನು ಸಹಾ ಯುಕ್ತರೀತಿಯಿಂದ ಸೇರಿಸಿ, ಸೇವಿಸಲು, ದೀಪನ, ಅರುಚಿ, ವಾತ ವಿತ್ತ ಕಫಾಧಿಕ್ಯಗಳ ಸಂಬಂಧವಾದ ರೋಗಗಳು, ಕ್ಷಯ, ಪ್ರಮೇಹ, ಗುಲ್ಮ, ಶೂಲ, ಕುಷ್ಯ ಇತ್ಯಾದಿ ರೋಗಗಳಿಗೂ (ಅತೀವ ಹಿತಕಾರಿಯಾಗಿ) ಧಾತುಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೂ ಶಕ್ತಿಗೂ ಹಿತಕಾರಿಯಾಗಿ ಈ ರಸಾಯನವು ಪಂಚಮಿಸುವುದೆಂದು ಪೂಜ್ಯಪಾದರಿಂದ ಉಪದೇಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು.

ಖದಿರಾದಿ ರಸಾಯನವು

ಕಾಚಿತಿರುಳು ಪಲ 16, ಕಡಿರಬೇರು ಪಲ 4, ಬಿಲ್ಲುಪತ್ರೆ ಬೇರು, ಮರದರಸಿನ ಸಿವ್ವೆ, ಅಶ್ವಗಂಧಿ ಇವುಗಳು 4 ಪಲಗಳಂತೆ, 12 ಕುಸ್ತಿ

ಕಷಾಯದಲ್ಲಿ ಬತ್ತಿಸಿ ಕುತ್ತಿ 1½ಗೆ ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿ ಪಲ 4, 4ಕುತ್ತಿ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಬತ್ತಿಸಿ ಕುತ್ತಿ 1, ದ್ರಾಕ್ಷೆ ಪಲ 6, 6ಕುತ್ತಿ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಕುದಿಸಿ 1½ ಕುತ್ತಿ, ಇವೆರಡು ಬಗೆಯ ಕಷಾಯಗಳನ್ನು ಮುಂಚೆ ಹೇಳಿದ ಕಷಾಯ ದೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿಸಿ, ಗಾಳಿಸಿ ಅದಕ್ಕೆ 16ಪಲ ಬೆಲ್ಲ ಹಾಕಿ ವಾಕವಾಗುವಾಗ 4 ಪಲ ಸಕ್ಕರೆ, ಕರಿಮೆಣಸು, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಶುಂಠಿ, ಎಲಕ್ಕಿ, ಲವಂಗಚೆಕ್ಕಿ, ತನಾಲಪತ್ರಿ, ಜಾಯಿಕಾಯಿ, ಲವಂಗು ಜಾತಿಪತ್ರಿ, ಗಂಧಮೆಣಸು, ತಾಲೀಸಪತ್ರಿ, ನಾದಳಹುಳಿಯ ತಿರುಳು, ಜ್ಯೇಷ್ಠಮಧು, ಜೀರಿಗೆ, ಕರಿ ಜೀರಿಗೆ, ಓಮುಕಾಳು, ಕೊತ್ತಂಬರಿ, ಚೆರ್ಪುನ್ನಯರಿ, ಕಾರ್ಕೋಲರಿ, ವಿಶಾಲರಿ, ಅಶ್ವಗಂಧಿ, ತಕ್ಕೋಲ, ಚಿತ್ರಮೂಲ(ಶುದ್ಧಿ), ನೆಲಕುಂಬುಳ ಗಡ್ಡಿ, ನೆಲತಾಳಿ ಗಡ್ಡಿ, ನಾಮದ ಬೇರಿನ ಸಿಪ್ಪೆ, ಕೊಡಗಪಾಲರಿ, ತಾವರೆ ಕುಸುಮ ಇವು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ತೊಲೆ 2ರಂತೆ, ವಸ್ತ್ರಗಾಳಿತ ಜೊರ್ಣಿಸಿ, ದನದ ತುಪ್ಪ ತೊಲೆ 16ನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ, ಲೇಹ್ಯಪಾಕದಲ್ಲಿಳಿಸಿ, ಬಿಸಿಯಾರಿದ ಮೇಲೆ ಜೇಸುತುಪ್ಪ ತೊಲೆ 16ನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಸೇವಿಸಲು, ಕಾಸ, ಶ್ವಾಸ, ವಾಯುಕೋಪ, ಕ್ಷಯ, ಹೊಟ್ಟೆನೋವು, ಕೃಮಿಗಳ ಉಪದ್ರವ ಇವುಗಳೆಲ್ಲಾ ಶಮನವಾಗುವುವು. ರಕ್ತಶುದ್ಧಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ ದೇಹಕ್ಕೆ ಆರೋಗ್ಯವನ್ನು ವರ್ಧಿಸುವುದು.

॥ ದಶಮೂಲಾವಲೆಹಃ ॥

ದಶಮೂಲವಲೆಹಃ ॥ ೭೮ ॥

ರಾಸನಾಚವ್ಯಾಙ್ಗಮಿಹಾರುಸೈರಿಕಪ್ರಾಂಥಿಕಾಙ್ಗಿಃ ॥ ೭೯ ॥

ಶ್ವೇತಫಲತರಿಕಾಲೋಹಶಾಠಿಕೂಲಕಪೌಠಕರೈಃ ।

ತುಲೈರೇಠಿಜಲದ್ರೋಣಿ ಸಾಧಯೇತ್ಸುಸಮಾಹಿತಃ ॥ ೮೦ ॥

ಪಾದಾವಶೋಪಿತೇ ತಸ್ಮಿನ್ನರ್ಥಂ ಗುಡತುಲಾಂ ಭವೇತ್ ।

ದಾರ್ವಿಃಪ್ರಲೇಪಿತೇ ಜ್ಞಾತೇ ತ್ವಣಾನ್ಯೇತಾನಿ ನಿಕ್ಷಿಪೇನ್ ॥ ೮೧ ॥

ಚಾತುರ್ಜಾತಘನವ್ಯೋಷಜೀರಕಢ್ಯದಿಪ್ಯಕಮ್ ।

ಖಾನ್ಯಕಂ ಚಾಕ್ಷಯುಗಮಾನಿ ತತ್ಸುಖ್ಯಾ ಸಿತಶರ್ಕರಾ ॥ ೮೨ ॥

ಶತೀ ತಸ್ಮಿನ್ ಪ್ರದಾತವ್ಯಂ ಗುಡಪಾದಾಂಶಿಕಂ ಸಖು ।
 ಪ್ರಲಿಹೇತ್ ಪ್ರಾತಃಕಾಲಾಯ ಶ್ರುದ್ಧಕಾಯಃ ಸುಪಂತ್ರಿತಃ ॥ ೮೨ ॥
 ಕಾಸಂ ಶ್ವಾಸಂ ಪ್ರತಿಶ್ಯಾಯಮರೋಚಕಗಂಧಪ್ರಹೌ ।
 ವಾತರೋಗಾನಶೋಷಾಂಶ್ಚ ಕ್ಷಯಂ ಗುಲ್ಮಂ ಚ ನಾಶಯೇತ್ ॥ ೮೩ ॥
 ಲೋಹೋಽಯಂ ದಶಮೂಲಾಖ್ಯೋ ನಿಮಿನ್ನಾ ಪರಿನಿರ್ಮಿತಃ ।

ದಶಮೂಲಾವಲೇಹ

ದಶಮೂಲಗಳು, ಕಡಿದಬೇರು, ಸಣ್ಣಹರಳು ಬೇರು, ನಿರ್ವಿಶದ ಬೇರು, ನೆಲನೆಲ್ಲಿ ಬೇರು, ಆಡ್ಲೋಗೆ ಬೇರು, ಅರತ್ತೆ, ಕಾಡುಕರಿಮೆಣಸಿನ ಬೇರು, ಪಾಪಾಣಭೇದಿ, ದೇವದಾರು, ಕರಿಕುಂಜಾ ಬೇರು, ಕಾಡು ಹಿಪ್ಪಲಿ ಬೇರು, ಚಿತ್ರಮೂಲ ಬೇರು (ಶುದ್ಧಿ), ಕರ್ಕಾಟಕಶೃಂಗಿ, ತ್ರಿಫಲೆಗಳು, ಶುದ್ಧಮಾಡಿದ ಉಕ್ಕಿನಪುಡಿ, ಕಜ್ಜೂರ, ಕಾಡುಪಟೋಲಬಳ್ಳಿ, ಪುಷ್ಕರಮೂಲ ಇವುಗಳು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪಲ 1 ರಂತೆ, 16 ಕುಕ್ಕಿ ಕಷಾಯದಲ್ಲಿ ಬತ್ತಿಸಿ ಕುಕ್ಕಿ 4 ಕ್ಕೆ ಬೆಲ್ಲ ಪಲ 24 ನ್ನು ಹಾಕಿ ಲೇಹ ಪಾಕದಲ್ಲಿ ಎಲಕ್ಕಿ, ಲವಂಗಚೆಕ್ಕಿ, ತಮಾಲಪತ್ರ, ನಾಗಕೇಸರ, ಭದ್ರಮುಷ್ಠಿ, ಕರಿಮೆಣಸು, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಶುಂಠಿ, ಜೀರಿಗೆ, ಕರಿಜೀರಿಗೆ, ಓಮುಕಾಳು, ಕೊತ್ತಂಬರಿ ಇವು ತೊಲೆ 2 ರಂತೆ ಕೂಡಿಸಿ, ವಸ್ತ್ರಗಾಳಿತ ಚೂರ್ಣ ಮಾಡಿ 6 ಪಲ ಜೇನುತುಪ್ಪವನ್ನೂ ಕೂಡಿಸಿ, ಪ್ರತಿದಿನ ಸೇವಿಸಲು ಕಾಸ, ಶ್ವಾಸ, ಸೀನಸ, ಅರುಚಿ, ಗಳಗ್ರಹ, ವಾತಗುಲ್ಮ, ಗುಲ್ಮ, ಇವುಗಳನ್ನು ನಿವೃತ್ತಿಪಡಿಸುವ ಈ ಪ್ರಖ್ಯಾತ 'ದಶಮೂಲ ರಸಾಯನ'ವು ಭಗವಾನ್ ಆತ್ರಿಮಹರ್ಷಿಗಳಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟದ್ದಾಗಿದೆ.

॥ ಅಭಯಾಮೋದಕಃ ॥

ಅಭಯಾ ಮರಿಚಂ ಶ್ರುತಿವಿಡ್ಙ್ಗಾಮಲಕಾನಿ ಚ ।
 ಪಿಪ್ಪಲಿ ಪಿಪ್ಪಲಿಮೂಲಂ ತ್ವಕ್ ಪತ್ರಂ ಮುಸ್ತಮೇವ ಚ ॥ ೮೪ ॥
 ಷ್ಠಾನಿ ಸಮಭಾಗಾನಿ ದಂತಿ ಚ ದ್ವಿಗುಣಾ ಭವೇತ್ ।
 ತ್ರಿವೃದ್ಧಗುಣಾ ಜ್ಞೇಯಾ ಚತ್ವಗುಣಾ ಚಾತ್ರ ಶರ್ಕರಾ ॥ ೮೫ ॥

ಮಧುನಾ ಮೋದಕಾನ್ ದೃತ್ವಾ ಕರ್ಮಮಾತ್ರಪ್ರಮಾಣತಃ |
 ಉಕೈಕಂ ಭಕ್ಷಯೇತ್ಪ್ರಾತಃ ಶೀತಂ ಚಾನು ಪಿಬೇಜ್ಜಲಂ || ೮೬ ||
 ಯಾವದ್ಧಿರಿಚ್ಯತೇ ಜಂತುರ್ಯಾವದ್ದುಷ್ಣಂ ನ ಸೇವತೇ |
 ಪಾನಾಹಾರವಿಹಾರೇಶು ಭವೇಶ್ಚಿರೈಶ್ರಣಃ ಸದಾ || ೮೭ ||
 ವಿಷಮಜ್ವರಮಂದಾಘ್ರಿಪಾಂಡುಕಾಸಭಗಂದರಾನ್ |
 ದುರ್ನಾಮಕುಶ್ಠಗುಲ್ಮಮಾಶೋಗಲಗಂಧಭ್ರಮೋದರಾನ್ || ೮೮ ||
 ವಿದಾಹ್ಲಿಹ್ಲಿಹ್ಲಿಹ್ಲಿಹ್ಲಿಶ್ಚ ಯಕ್ಷಮಾಣಂ ನಯನಾಮಯಾನ್ |
 ವಾತರೋಗಾಂತತಾಧ್ವಮಾನಂ ಮೂತ್ರಕುಶ್ಲಾಣಿ ಚಾಝಮರೀ || ೮೯ ||
 ಹೃತ್ಪಾಶ್ವೋರುಜಘನಜಙ್ಘೋದರಝಂ ಜಯೇತ್ |
 ಸತತಂ ಶೀತಲನಾದೇಷಾಂ ಪಠಿತಾನಿ ಪ್ರಣಾಸಯೇತ್ || ೯೦ ||
 ಅಭಯಾಮೋದಕಾ ಛೇತೇ ರಸಾಯನಾವರಾಃ ಪರಮ್ |

ಅಭಯಾನೋದಕವು

ಅಣಿಲೆಕಾಯಿ ಸಿಪ್ಪೆ, ಕಂಮೆಣಸು, ಒಣಶುಂಠಿ, ವಾಯುವಿಳಂಗ, ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿಯ ಸಿಪ್ಪೆ, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಹಿಪ್ಪಲಿಮೂಲ, ಲವಂಗ ಚೆಕ್ಕೆ, ತಮಾಲ ಪತ್ರ, ಭದ್ರಮುಷ್ಠಿ, ಈ ಮದ್ದುಗಳೆಲ್ಲಾ ಸಮಭಾಗ, ನಾಗದಂತಿ ಬೇರು ದ್ವಿಗುಣ ಭಾಗ, ತ್ರಿಗಡೆ 8 ಭಾಗ, ಸಕ್ಕರೆ 6 ಪಾಲು ಹಾಕಿ ಜೇನು ತುಪ್ಪದಿಂದ ನೋದಕವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ, ಪ್ರಾತಃಕಾಲ 1 ಕರ್ಷ (ತೋಲೆ) ಪ್ರಮಾಣದಷ್ಟು ಸೇವಿಸುವುದು, ಕೂಡಲೇ ಶೀತ ಜಲವನ್ನೂ ಕುಡಿಯ ಬೇಕು. ಸೇವಿಸಿದ ಮನುಷ್ಯನು ಎಷ್ಟರ ತನಕ ಬಿಸಿ ನೀರಾಗಲಿ, ಬಿಸಿ ಯಾದ ಯಾವ ಪದಾರ್ಥಗಳಾಗಲಿ ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅಷ್ಟರ ತನಕ ವಿರೇಚಿಸುತ್ತಿರುವನು. ವಿರೇಚನೆಯು ಸ್ತಂಭವಾಗಲು ಬಿಸಿಯು ಅವಶ್ಯಕವು; ಪಾನಾಹಾರ ವಿಹಾರಗಳಲ್ಲಿ ಜಾಗರೂಕತೆಯಿಂದ ವರ್ತಿಸಿ, ಈ ಮದ್ದನ್ನು ಸೇವಿಸಲು ವಿಷಮಜ್ವರ, ಮಂದಾಗ್ನಿ, ಪಾಂಡು, ಕಾಸ, ಭಗಂಧರ, ದುರ್ನಾಮ, ಕುಷ್ಠ, ಗುಲ್ಮ, ಅರ್ಶಸ್, ಗಲಗಂಡ, ವಿದಾಹ, ಪೀಹ, ಮೇಹ, ರಾಜಯಕ್ಷ್ಮಿ, ನಯನರೋಗ, ವಾತರೋಗ,

ಆದ್ಯಾನ, ಮೂತ್ರಕ್ರೃತ್ಯು, ಅಶ್ಕರೀ, ಪ್ಲವ್ಯ, ವಾಶ್ವರ್, ಉದರರೋಗಗಳು, ನಿವಾರಣೆಯಾಗುವುದಲ್ಲದೆ ಸದಾ ಉಪಯೋಗದಿಂದ ಪಲಿತಾದಿ ಆಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೇಶಗಳು ಬಿಳಿಯಾಗುವ ದೋಷಗಳನ್ನೂ ನೀಗಾಡಿಸುವ “ಅಭಯಾವೋದಕ” ರಸಾಯನವು ಅತಿ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದು.

॥ ಚಾತುರ್ಜಾತ ರಸಾಯನಮ್ ॥

ಚಾತುರ್ಜಾತಕಚೋರಚಂದನಜಲದ್ರಾಕ್ಷಾತುಕಾರೇಣುಕಮ್ ।

ಕಸ್ತೂರಿತಗರೇದುಕ್ತುಜಮಜಟಾ ಕುಶಾಶ್ವದಾಧಾಬ್ದಕಮ್ ॥

ಕಾಕೋಲಿಸುರದಾರುಚಿತ್ರಕವಚಾ ದ್ವೈ ಜೀರಕೌ ಸೇಧವಮ್ ।

ಭಾರ್ಗಂಗೋಕ್ಷುರದೇವಪುಷ್ಪಮುಸಲಿ ಯಶ್ಠಿಬಲಾಫೇನಕಮ್ ॥ ೯೧ ॥

ರಂಭಾಕಂದಫಲತ್ರಯಂ ತ್ರಿಕಡುಕಂ ಜಾತಿಫಲಂ ವಾಲಕಮ್ ।

ತಾಳೀಸಂ ಕಡುಕೀಫಲಂ ಗಜಕಣಾ ಮಾಘಾಸ್ಮತಾ ಶರ್ಕರಾ ॥

ಗುಸ್ಮಾಭೃಂಗವಿದಾರಿಕಾ ಮದನ ಜಂಬೀರಂ ಚ ಕುಂಭ್ಯುಜ್ಜವಮ್ ।

ಶಾಲಮಲ್ಯಂಘ್ರಿಪುನರ್ನವಾಗುರುಶತಾವರ್ಯೋಽಪ್ಯಥೋದೀಪ್ಯಕಮ್ ॥ ೯೨ ॥

ಪಾದಾಂ ಸ್ಮೃತಸಂಭ್ರಂಶಂ ಚ ವಿಜಯಾ ತುಲ್ಯೈಷಧಾನಾಂ ಸಂಗಮ್ ।

ಸರ್ವೈಷಾಂ ಸದೃಶಿ ಸಿತಾ ಚ ಮಧುನಾ ಚಾಜ್ಯೇನ ಸಂಪೇದಿತಮ್ ॥

ಜಾಲೀಚಂಪಕಕೇತಕಾದಿವುಸುಮೈಃ ಸಂವೇತಸಂ ವಾಸಿತಮ್ ।

ಕರ್ಪಾಂ ನಿಶಿ ದೇಹಸಿದ್ಧಿದಮಹಾಕಾಪೇಶರಃ ಕಾಮದಃ ॥ ೯೩ ॥

ಪುಸಾಂ ಶುಕ್ಲವಿವೃದ್ಧಿದಾರ್ಭ್ಯಕರಣಃ ಕ್ಷೀರಾನುಪಾನೋ ಹಿತಃ ।

ಶಾಲಮಲ್ಯಂಘ್ರಿಜಲಾನುಪಾನಮಧುನಾಪ್ಯನ್ಯಞ್ಚ ಯಚ್ಚುಕ್ತದಂ ॥

ಪ್ರೋಡಾನಾಂ ಸುದೃಶಾಂ ಸುಖಾತಿಸುಖದೋ ವಶ್ಯಾವಹೋ ದ್ರಾವಕಃ ।

ಸಂಘೇ ಭಕ್ತುರಹಾಮಕೌತುಕರಸಕ್ರೋಡಾಕಲಾಸಂಮತಃ ॥ ೯೪ ॥

ಸಂಜೋಗೇ ಸ್ಥಾವಿರಾನ್ ನಿಯೋಕ್ಷಯತಿ ಯಥಾ ಯುನಾಂ ಸ್ಮರೋದ್ಧಿತೇ ।

ನಿತ್ಯಾನಂದನಿಧಾನಮಾದಿಪುರ್ವೇರಪ್ಯಾಹಿತಾಸ್ವಾದನಃ ॥

ದಾಚಾಂ ಸಿದ್ಧಿಕರಃ ಪ್ರಸಿದ್ಧಕವಿತಾ ಸಂದರ್ಭಸಂವಾದನ ।

ಸೌಖ್ಯಾರೋಗ್ಯವಿಜೋಷಯೌವನಕಲಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಸಂಪಾದಕಃ ॥ ೯೫ ॥

ಶ್ರುತ್ವಂ ಹರತೆ ಬಲಂ ಚ ಕುರುತೆ ಸ್ಮೃತ್ಯುಂ ನಿರಸ್ಯತ್ಯಲಮ್ ।

ವ್ಯಾಧಿವ್ರಾತಮಪಾಕರೋತಿ ಕುರುತೆ ಕಾಂತಿಂ ಚ ಮರ್ಯಾಜ್ಜಿವಮ್ ॥

ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸವಿಧಾವತೀವ ಸುಖದಾಂ ಸಿದ್ಧಿಂ ವಿಧಂಶ್ಚೇ ತರಾ ।

ಮಹಃಸಂಹತಿಸಂವೃತಿ ಕಲಯತೆ ಸ್ತ್ರೀಣಾಮಪತ್ಯಪ್ರದಃ ॥ ೯೬ ॥

ರೋಗಾಣಾಂ ನಿಚ್ಚಯಕ್ಷಯಂ ಕ್ಷಪಯತೆ ಕ್ಷಿಪ್ರಂ ಮಹಾರುಗಗಣಮ್ ।

ವ್ಯಾಹಂತಿ ಶ್ವಸನಂ ಕ್ಷಯಂ ಗಮಯತಿ ಛಿಡ್ಧಿನ್ ಹಿ ಕಾಸೋದಯಮ್ ॥

ದುರ್ನಾಮಾನಿ ಷಡಾಛಿನಂತಿ ಹರತೆ ಸರ್ವಾಂತಿಸಾರೋಲ್ಬಣಮ್ ।

ಮೇಹೈಶ್ಚ ಚ ಣ್ಣಾಛಿ ಶೋಣಿತಗದಂ ವಿಶ್ವಂಸತೆ ಸೇವನಾತ್ ॥ ೯೭ ॥

ಚಾತುರ್ಜಾತ ರಸಾಯನವು

ಎಲಕ್ಕಿ, ಲವಂಗಜೆಕ್ಕಿ, ತಮಾಲಪತ್ರ, ನಾಗಕೇಸರಿ, ಕಚ್ಚೂರ, ಜೆಂದನ, ಇರುವೇಂದಂಡು, ದ್ರಾಕ್ಷೆ, ತುಗಾಕ್ಷೀರಿ, ರೇಣುಕೇ ಬೀಜ, ಕಸೂರಿ, ತಗರ, ಕರ್ಪೂರ, ಕುಂಕುಮಕೇಸರಿ, ಜಟಾಮಾಂಸಿ, ಅವ್ವಲ್ ಕಂಕುಷ್ಠ, ಅಶ್ವಗಂಧಿ, ಭದ್ರಮುಷ್ಟಿ, ಕಾಕೋಳೀ ದೇವದಾರು, ಚಿತ್ರ ಮೂಲ(ಶುದ್ಧ) ಬಜೆ, ಜೀರಿಗೆ, ಕರಿಜೀರಿಗೆ, ಸೈಂಧವಲವಣ, ಕಿರುತೇಗು ಬೇರು, ನೆಗ್ಗಿನಮುಳ್ಳು, ಲವಂಗ, ನೆಲತಾಳಿ ಗಡ್ಡೆ, ಜ್ಯೇಷ್ಠಮಧು, ಕಡೀರ ಬೇರು, ಕಡಲನುರೆ, ಕದಳಿಗಡ್ಡೆ, ತ್ರಿಫಲಾ, ಒಣಶುಂಠಿ, ಕರಿಮೆಣಸು, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಜಾಯಿಕಾಯಿ, ಜಾಪತ್ರ, ತಾಳೀಸಪತ್ರ, ಸೋರೆಕಾಯಿ, ಆನೆ ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಉದ್ದು, ಆಮೃತಬಳ್ಳಿ, ಸಕ್ಕರೆ, ನಾಯಿಸೊಣಗು ಬೇರು, ಭೃಂಗ ರಾಜ(ಗರ್ಗ), ನೆಲಕುಂಬಳ ಗಡ್ಡೆ, ಉಮ್ಮತ್ತ ಬೀಜ, ನಾಗದಂತೀ ಬೀಜ, ಆತ್ತಿಯ ಬೇರು, ಪುನರ್ನವೆ ಬೇರು, ಅಗಿಲುಗಂಧ, ಶತಾವರೀ ಬೇರು, ಓಮುಕಾಳು ಇವುಗಳೆಲ್ಲಾ ಸಮಭಾಗ, ಯುಕ್ತರೀತಿಯಿಂದ ಜೆನ್ನಾಗಿ ಶುದ್ಧಮಾಡಿದ ಅಭ್ಯಕವು ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಜೂರ್ಣದ 1/4 ಭಾಗ, ಶುದ್ಧಿಸಿದ ಭಂಗಿ ಜೂರ್ಣಗಳ ಸಮಭಾಗ, ಹಿಂದೆ ಸೂಚಿಸಿದ ಎಲ್ಲಾ ಬಗೆಯ ಜೂರ್ಣಗಳ ಸಮಪಾಲು ಸಕ್ಕರೆ, ಪ್ರಮಾಣಾನುಸಾರ ದನದ ತುಪ್ಪ, ಜೇನುತುಪ್ಪವನ್ನೂ ಸಹಾ ಸೇರಿಸಿ, ಜಾಜಮಲ್ಲಿಗೆ, ಸಂಪಿಗೆಪುಷ್ಪ, ಕೇದಿಗೆ ಪುಷ್ಪ ಮೊದಲಾದ ಸುಗಂಧಯುಕ್ತ ದ್ರವ್ಯಗಳಿಂದ ಜೆನ್ನಾಗಿ ಪರಿಮಳಿಸಿ

1/2 ತೊಲೆಯಂತೆ ಸೇವಿಸಬೇಕು. ಇದಕ್ಕೆ “ಮದನಕಾಮೇಶ್ವರೀ ಲೇಹ” ವೆಂದೂ “ಚಾತುರ್ಜಾತ ರಸಾಯನ”ವೆಂದೂ ಹೆಸರುಗಳಿರುವುವು. ಇದನ್ನು ರಾತ್ರಿಕಾಲದಲ್ಲಿ 1/2 ತೊಲೆಯಂತೆ ಸೇವಿಸಿ, ಹಾಲು, ಶುಕ್ಲವೃದ್ಧಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಬೇರೆ ದ್ರವಪದಾರ್ಥ, ಆತ್ತಿಯ ನೀರು, ಅನುಪಾನವಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೆ ಶುಕ್ರಧಾತುಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯೂ, ಆರೋಗ್ಯದ ಅಧಿಕೃತವೂ, ದೇಹಕ್ಕೆ ಲಾವಣ್ಯವೂ ಉಂಟಾಗಿ, ವಾಯು, ಕ್ಷಯ, ಕಾಸ, ಅರ್ಶಸ್, ಅತಿಸಾರ, ಪ್ರಮೇಹ, ರಕ್ತಪಿತ್ತ ಇತ್ಯಾದಿ ರೋಗಗಳು ನಿವಾರಣೆಯಾಗುವುವು.

॥ ಆಕಾರಕರಭಾದಿ ಚೂರ್ಣಮ್ ॥

ಆಕಾರಕರಭಃ ಶ್ರುತಿ ಕಣ್ಣಿಲಂ ಕ್ರುಕ್ರಮಂ ಕಣಾ ।

ಜಾತೀಫಲಂ ಲವಣ್ಣಂ ಚ ಚಂದನಂ ತೇತಿ ಕಾರ್ಷಿಕಾನ್ ॥ ೯೮ ॥

ಚೂರ್ಣಾನಿ ಮಾನತಃ ಕುರ್ಯಾದ್ಹಿಫೇನಂ ಪಲೋನ್ಮಿತಮ್ ।

ಸರ್ವಮೇಕೀಕೃತಂ ಚೂರ್ಣಂ ಮಾಸೈಕಂ ಮಥುನಾ ಲಿಹೇತ್ ॥ ೯೯ ॥

ಶ್ರುಕ್ರಸ್ತಂಭಕರಂ ಚೂರ್ಣಂ ಪುಂಸಾಮಾನಂದಕಾರಕಮ್ ।

ನಾರೀಣಾಂ ಪ್ರೀತಿಜನನಂ ಸೇವೇತ ನಿಶಿ ಕಾಮುಕಃ ॥ ೧೦೦ ॥

ಆಕಾರಕರಭಾದಿ ಚೂರ್ಣ

ಅಕ್ಕಲಕ್ಕರೆ, ಒಣಶುಂಠಿ, ತಕ್ಕೋಲ, ಕುಂಕುಮಕೇಸರಿ, ಹಿಪ್ಪಿಲಿ, ಲವಂಗ, ಶ್ರೀಗಂಧ ಇವುಗಳು ತೊಲೆ 1ರಂತೆ ಅಹಿಫೇನ (ಶುದ್ಧಮಾಡಿದ ಅಫೀಮ) ತೊಲೆ 4ನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ ಚೂರ್ಣಮಾಡಿ, ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಕಲಸಿ ಒಂದು ತಿಂಗಳು ವರೆಗೆ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಸೇವಿಸಲು, ಗಂಡಸರಿಗೆ ಶುಕ್ಲ ಶೀಘ್ರಸ್ಥಲನ, ಶಿಥಿಲಾದಿಗಳನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿ, ವೀರ್ಯಸ್ತಂಭನವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ, ಅತುಲಾನಂದವನ್ನಿತ್ತು, ನಾರೀಜನಮನಮೋಹನನಾಗಿ ರಾರಾಜಿಸುವಂತೆ ಈ ದಿವ್ಯ ಚೂರ್ಣಾವೃತ್ತವು ಮಾಡುವುದು.

ಇತಿ ಸಹಸ್ರಯೋಗದರ್ಪಣದೋರ್ಷ
ಅವಲೇಹಕಲ್ಪನಾ ಪ್ರಕರಣವು
ಸಂಪೂರ್ಣವು.

॥ अथ धाराकल्प प्रकरणम् ॥

॥ ಅಥ ಧಾರಾಕಲ್ಪ ಪ್ರಕರಣಮ್ ॥

अनंतकल्याणगुणैकभाजनं ।

निरंतरानंदचिदेकविग्रहम् ॥

अनंतरायोप्सितसिद्धये वयं ।

तमेकदं तं सततं भजामहे ॥ १ ॥

ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ವಿಘ್ನಗಳು ಬಂದೊದಗದಂತೆಯೂ, ಸ್ವಾಭೀಷ್ಟವು ಸಾಧಿಸುವಂತೆಯೂ, ಅಖಿಲ ಸದ್ಗುಣವಿನಿಯೂ, ಅನಂದಾನಂದತುಂದಿನೂ, ಜೈತನ್ಯಸ್ವರೂಪನೂ ಆದ ಮಹಾಗಣಪತಿಯನ್ನು ಸತತವು ನಾವು ಭಜಿಸುವೆವು.

धातूनां दृढतां करोति वृषतां देहाभिवर्णौजसां ।

स्थैर्यं पाटवमिन्द्रियस्य जरसा मांघं चिरं जीवितम् ॥

अस्थनां भंगमपाकरोति नितरां दोषान् समीरादिकान् ।

सर्वस्नेहकृता सुखोष्णसुभगा सर्वाङ्गधारा नृणाम् ॥ २ ॥

ಅಖಿಲ ಸ್ನೇಹಪದಾರ್ಥಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ, ಸುಖೋಷ್ಣವಾದ ಬೇಕಾದ ಹಾಗೆ ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಸರ್ವಾಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡಲ್ಪಡುವ ಧಾರಾ ಎಂಬ ಯಾವದೊಂದು ಚಿಕಿತ್ಸಾಂಗವಿದೆಯೋ, ಅದು ರಸ, ಅಸ್ತಕ್, ಮಾಂಸ, ಮೇದಸ್, ಅಸ್ಥಿ, ಮಜ್ಜಾ, ಶುಕ್ರ ಎಂಬ ಸಪ್ತಧಾತುಗಳಿಗೆ ದಾರ್ಡ್ಯವನ್ನೂ, ಸ್ತ್ರೀಸಂಭೋಗಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನೂ, ಶರೀರ, ಜಠರಾಕ್ಷಿ, ವರ್ಣ, ಓಜಸ್ಸು ಇವುಗಳಿಗೆ ಸ್ಥಿರತ್ವವನ್ನೂ, ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ಆಯಾಯ ವಿಷಯ ಗ್ರಾಹಕ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನೂ, ಆಯುರಾರೋಗ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನೂ, ಎಲುವುಗಳಿಗುಂಟಾಗುವ ದೋಷಗಳ ನಿವಾರಿಸುವಿಕೆಯನ್ನೂ, ವಾತ,

ಶಿತ್ತ, ಕಫ ಎಂಬ ಮೂರು ದೋಷಗಳ ಸಮತೆಯನ್ನೂ ವಿಶೇಷತಃ ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ.

ಇನ್ನು ಧಾರಾಪಾತಿಯು ಈ ತರದ ಜಾತಿಯ ಮರಗಳಿಂದಲೇ ಮಾಡಲ್ಪಡುವುದೆಂದು ಸೂಚಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.

ಋಷೋದ್ಭವರಗಂಧಸಾರವರಣ್ಯಪ್ರೋಧವೃಕ್ಷಮಾಃ ।

ಪುಷ್ಪಾಗಾಢ್ನಕಪಿತ್ಥಚೊಚಬಕ್ಕುಲಾಶೋಕಾಸನಾಮ್ರಾಸ್ತಥಾ ॥

ಛೋಲಾಚಂಪಕಬಿಲ್ವನಿಬಖದಿರಾಸೋಧಾಭ್ರಿಮಂಥಾಽರ್ಜುನಾ ।

ಔತ್ಯಾಘನ್ಯತಮೇನ ಸೇವನವಿಧೌ ಧ್ರೋಣಿಂ ಪ್ರಕುರ್ಯಾದ್ಭುಃ ॥ ೩ ॥

ಗೋಳಿಮರ, ಅತ್ತಿಮರ, ಚಂದನದ ಮರ, ನೀರ್ಮೂದಳದ ಮರ, ಕಿನ್ನಿಗೋಳಿ ಮರ, ದೇವದಾರು ಮರ, ಪುನ್ನಾಗ, ಕಪಿತ್ಥ, ಲವಂಗ (ಪಾಠಾಂತರ-ಹಲಸು ಎಂದು ಕೆಲವರು), ರೆಂಜಿಮರ, ಅಶೋಕ, ಬೇಂಗದಮರ, ಮಾವಿನಮರ, 'ಡೋಲಾ' ಎಂಬ ವೃಕ್ಷವಿಶೇಷ, ಚಂಪಕ, ಬಿಲ್ವಪತ್ರ, ಬೇವು, ಕಾಚುಮರ, ಪಾದಿರಿಮರ, ನರ್ವೋಳುಮರ, ಬಣ್ಣಮರ ಈ ವೃಕ್ಷಗಳ ಪೈಕಿ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಮರಗಳಿಂದ ಧಾರಾಪಾತಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಬಹುದು.

ಧ್ರೋಣಿ ಹಸ್ತಚತುಷ್ಕದಿರ್ಧಿಕರಮಾತ್ರವ್ಯಾಸತರ್ಪದ್ಭಿಃ ।

ತ್ರೋಥತ್ ಭಿತ್ತಿಯುತಾ ವೃಡಾ ಸಮತಲಾ ಪಾದಾಂತರಂಭಾ ಬಹಿಃ ॥

ಶಿರ್ಷಿಠಾನಘ್ನೋಷ್ಣೋಕಕರಮಾತ್ರಾನವಿಸ್ತಾರಕಾ ।

ನಿಗ್ನಾ ಕಿಂಚನ ಮಧ್ಯತಶ್ಚ ಚರಣೈಸ್ತೈಶ್ಚ ಯುಕ್ತಾ ದೃಢೈಃ ॥ ೪ ॥

ಧಾರಾಪಾತಿಯ ಪ್ರಮಾಣ

ಧಾರಾಪಾತಿಯು 4 ಕೋಲು ಉದ್ದವೂ, 1 ಕೋಲು ಅಗಲವೂ, 6 ಬೆರಳು ಎತ್ತರವೂ ಇದ್ದು ಅತಿ ನುಣುಪಾಗಿಯೂ, ಸಮತಲವಾಗಿಯೂ ಇರಬೇಕು. ಕಾಲುಗಳು ಇಡುವ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಹೊರಗಡೆ ದ್ವಾರವಿಡಬೇಕು.

ತಲೆ ಇಡುವ ಸ್ಥಳವು ಸ್ವಲ್ಪ ಎತ್ತರವಾಗಿದ್ದು 1 ಕೋಲು ಅಗಲ ವಾಗಿದ್ದು ಅಷ್ಟೇ ಉದ್ದವೂ ಆಗಿರಬೇಕು. ಮಧ್ಯಸ್ಥಳವು ಕಿಂಚಿತ್ ತಗ್ಗಾಗಿರಬೇಕು. ಧೃಢವಾದ ಮತ್ತು ನಯವುಳ್ಳ ಕಾಲುಗಳೂ, ಇರ ತಕ್ಕದ್ದು ತತ್ಪ್ರಾರ್ಥನವು. ಪ್ರಾಯಶಃ ಈಗ ಕಾಣುವ ಧಾರಾಪಾತಿಗಳು ಮೇಲೆ ತೋರುವ ಪ್ರಮಾಣಗಳಿಗನುಸರಿಸದೆ, ಸಣ್ಣದಾಗಿರುವವೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುವುದು.

एवं भारतहारिभिश्च तरुभिर्द्रोणीं विधायಾದरा - ।

द्वेवं चेभमुखं द्विजानपि भिषग्वृद्धान् प्रपूज्यातिथीन् ॥

पूर्वाह्णे दिवसे शुभादि महिते लक्षेशयानस्यते ।

द्रोण्यां सेचनमाचरेत् पट्टमतिर्द्रव्यैर्यथೋक्तैर्भिषक् ॥ ५ ॥

ಈ ಪ್ರಕಾರ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ 'ಪ್ಲಕ್ವೋದುಂಬರ' ಆದಿ ವೃಕ್ಷಗಳಿಂದಾಗಲೀ, ನಾತಹಾಂಗಳಾದ ವೃಕ್ಷಗಳಿಂದಾಗಲೀ, ಧಾರಾಪಾತಿಯನ್ನು ವಿರಚಿಸಿ, ಅನಂತರ ಮಹಾಗಣಪತಿಯನ್ನೂ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನೂ, ಜ್ಞಾನವಯೋವೃದ್ಧರಾದ ವೈದ್ಯರನ್ನೂ, ಆತಿಥಿಗಳನ್ನೂ ಸಾದರಪೂರ್ವಕ ಸಂಪೂಜಿಸಿ, ಮಂಗಲದಾಯಕ ದಿನದ ಪೂರ್ವಾಹ್ನಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶುಭಗ್ರಹ ರಾಶಿಗಳಲ್ಲಿ, ಇಟ್ಟಿರುವ ಧಾರಾಪಾತಿಯಲ್ಲಿ ಮಲಗುವ ರೋಗಿಯ ರೋಗ ನಿವಾರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕ ದೃಷ್ಟ ಕರ್ಮನಾದ ವೈದ್ಯನು ದೂಷ್ಯದೇಶ ಬಲಕಾಲಾದಿಗಳನ್ನು ಪರಾಂಭಿಸಿ, ಯುಕ್ತವಾದ ಸ್ನೇಹದ್ರವ್ಯಗಳಿಂದ ಧಾರಾ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯನ್ನು ವಿಚಿಕಿತ್ಸೆಯಿಲ್ಲದೆ ವಿರಚಿಸಬೇಕು.

स्वर्णाद्युत्तमलोहतस्तुकरकोष्ठसंभवो पात्रत- ।

ज्ञातं तु कनिष्ठिकाङ्गुलिपरीणाहोन्मितं रोगिणः ॥

द्विप्रस्थप्रमिते विधाय इति वा मध्यस्थरंध्रादधो ।

गच्छद्वर्तिरथोर्ध्वं च य विघटः कार्यः शिरःसेचने ॥ ६ ॥

ಸ್ವರ್ಣಾದಿ ಉತ್ತಮ ಲೋಹಗಳಿಂದಾಗಲೀ ಮಣ್ಣಿನ ಪಾತ್ರ, ದಿಂದಾಗಲಿ, 2 ಪ್ರಸ್ತ ನೀರು ಹಿಡಿಯುವ ಒಂದು ಕಮಂಡಲು(ಗಿಂಡಿ) ಮಾಡುವುದು. ಪಾತ್ರದ ತಲಭಾಗದಲ್ಲಿ ರೋಗಿಯ ಕಿಮಬೆರಳಿನ ತುದಿಗಾತ್ರದಷ್ಟು ರಂಧ್ರವಿರಬೇಕು. ಅಥವಾ 2 ಪ್ರಸ್ತ ಹಿಡಿಯುವ ಒಂದು ಪಾತ್ರದ ಅಧೋಭಾಗದಲ್ಲಿ ರಂಧ್ರನಾಡಿ ಆ ರಂಧ್ರಕ್ಕೆ ತಕ್ಕದಾದ ವಸ್ತ್ರದಿಂದ ನೆನೆಮಾಡಿ(ತಿಂ. ಮು.) ಅದರಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಸಿಕ್ಕಿಸಿ, ಆ ಮೂಲಕ ಒಂದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ಧಾರೆಯು ರೋಗಿಯ ಲಲಾಟದ ಊರ್ಧ್ವಭಾಗಕ್ಕೆ ಬೀಳುವಂತಾಗಬೇಕು.

ಗ್ರಾಹ್ಯಾಸ್ತೇ ಪರಿಚಾರಕಾಃ ಸ್ಯುರನುರಕ್ತಾಃ ಸಾವಧಾನಾಃ ಶ್ರುಭಾ ।

ತೇತದ್ಧಸ್ತದೃಢಾವಲಂಬನವಶಾನ್ತಪಾನ್ರಪಾತಾದಿತಃ ॥

ಖೀತಿಜ್ವಲಿತುಚಿದಾತುಸ್ಯ ತು ಯಥಾ ನಸ್ಯಾನ್ತಥಾ ಕಾರಯತ್ ।

ಧಾರಾಂ ಸೂರ್ಷ್ಣಿ ಹಸ್ತಯೋರಪಿ ಪೃಥಗ್ವಕ್ಷಸ್ತಲೇ ಪಾದಯೋಃ ॥ ೭ ॥

ಧಾರಾ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯನ್ನು ಮಾಡುವ ಪರಿಚಾರಕರು ರೋಗಿಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅತಿ ಸ್ನೇಹಭಾವವುಳ್ಳವರಾಗಿಯೂ, ಸಾವಧಾನಿಗಳಾಗಿಯೂ, ಪವಿತ್ರಾಂತಃಕರಣಿಗಳಾಗಿಯೂ ಇರಬೇಕು. ಮತ್ತು ಪರಿಚಾರಕರ ಕೈಯಿಂದ ಅವರು ಹಿಡಿದಿರುವ ಧಾರಾಪಾತ್ರೆಯು, “ಒಂದು ವೇಳೆ ತನ್ನ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಅನರ್ಥವನ್ನು ತಂದೊಡ್ಡುವುದೋ” ಎಂಬ ಭೀತಿಯ ಲವಲೇಶವು ಒಂದಾವರ್ತಿಯಾದರೂ ರೋಗಿಗೆ ಉಂಟಾಗದಂತೆ ಕೈಗಳಿಂದ ಜಾಗರೂಕತೆಯಿಂದ ಹಿಡಿದಿರತಕ್ಕದ್ದು. ಹಾಗೆಯೇ ರೋಗಿಯ ಉತ್ತಮಾಂಗಕ್ಕೂ, ಕೈಗಳ ಮೇಲೂ, ವಕ್ಷಸ್ಥಳದಲ್ಲಿಯೂ, ಪಾದಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಧಾರೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ, ಒಬ್ಬೊಬ್ಬ ಪರಿಚಾರಕರು ಬೇಕೆಂದು ಪ್ಲಥಕ್ ಶಬ್ದದಿಂದ ಸೂಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು.

ಯದ್ವಾ ಹಸ್ತತಲಪ್ರಚ್ಛೇದಿಪಿಚುನಾ ಸೇಕಂ ಕ್ವಚಿತ್ ಕಾರಯೇ ।

ಶೌಚ್ಯಂ ಸ್ನೇಹವತುಶ್ಚಯಂ ಚ ತಿಲಜಂ ವಾ ತತ್ರ ಶುಭ್ರೇಽನಿಲೇ ॥

पित्तास्त्रे च घृतं कफे तु तिलजं वातास्त्रपित्तास्त्रिविते ।

तैलाज्यं तु समं कफेन सहिते तैलार्धभागं घृतम् ॥ ८ ॥

ಅಥವಾ ಹಿಂದೆ ಒಂದೆಡೆ ಸೂಚಿಸಿದ ಮೇರೆಗೆ, ಉತ್ತಮಾಂಗಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಧಾರೆ ಮಾಡುವುದು. ಬಾಕಿ ಶರೀರದ ಸರ್ವಭಾಗಗಳಿಗಾಗಲೀ, ಕೈಗಳಿಂದ ಅಥವಾ ವಸ್ತ್ರದ ಮುದ್ದೆಯಿಂದ ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಸಿ ಆ ಮೂಲಕವಾಗಲೀ ಧಾರೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಕೇವಲ ವಾತರೋಗಕ್ಕೆ ನಾಲ್ಕು ಬಗೆಯ ಸ್ನೇಹದ್ರವ್ಯಗಳನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ, ತಯಾರಿಸಿದ ಸ್ನೇಹದಿಂದಾಗಲಿ, ಕೇವಲ ಎಣ್ಣೆಯಿಂದಾಗಲಿ ಧಾರೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಸಿತ್ತರೋಗಗಳಲ್ಲಿ, ರಕ್ತಸಂಬಂಧರೋಗಗಳಲ್ಲಿ, ಯಾ ರಕ್ತಸಿತ್ತರೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಘೃತದಿಂದಲೂ. ಕಫರೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಎಣ್ಣೆಯಿಂದಲೂ, ರಕ್ತಸಿತ್ತಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ವಾತರೋಗಿಗೆ ಎಣ್ಣೆಯನ್ನೂ, ಘೃತವನ್ನೂ ಸಂಸಮಾನ ಸೇರಿಸಿ ತಯಾರಿಸಿದ ಸ್ನೇಹದಿಂದಲೂ, ಕಫದಿಂದ ಕೂಡಿದ ವಾತರೋಗಿಗೆ, ಒಂದು ಭಾಗ ಎಣ್ಣೆಯೂ, ಅದರ ಅರ್ಧಭಾಗ ಘೃತವೂ, ಕೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ಆ ಮೂಲಕ ಧಾರಾವಿಧಿಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ವಿಧಿಸಿರುವರು.

॥ अथ तक्रधारा ॥

अभ्यङ्गः परिषेचनं पित्रु शिरोवस्तिश्च विद्याच्चतु- ।

-भेदं मूर्धनि तैलमप्यतिगुणं चैतत् क्रमेणोत्तरम् ॥

अभ्यंगो विनिहंति रौक्ष्यमपि कंठं दाहशोफव्रण- ।

-ಕ್ಷೇದಾದಿನ್ ಪರಿಷೇಚನಂ ಪಿತ್ರು ಕಚರ್‌ಫೊಟಾದಿಚಾಂತ್ಯೇನಿಲೇ ॥ ೯ ॥

ಅಥ ತಕ್ರಧಾರಾ

ಯೋಗೋಕ್ತವಾಗಿ ಸಾಕಮಾಡಿದ ತೈಲವನ್ನು ತಲೆಗೂ, ಅಂಗಾಂಗಗಳಿಗೂ ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಸ್ನಾನಮಾಡುವ “ಅಭ್ಯಂಗ” ವಿಧಿಯಲ್ಲಿ (ತೇಜಸ್ಕೃಳಿ), ಒಂಪೇಷನಂ(ಧಾರೆ)ಸಿಜು, ಶಿರೋಬಸ್ತಿ ಎಂದು ನಾಲ್ಕು ವಿಧಗಳಿವೆ.

ಅಭ್ಯಂಗಕ್ಕಿಂತ ಪರಿಷೇಷನವೂ, ಪರಿಷೇಷನಕ್ಕಿಂತ ವಿಚುವೂ, ಅದಕ್ಕಿಂತ ಶಿರೋಬಸ್ತಿಯೂ ಗುಣಗಳಲ್ಲಿ ಅಧಿಕವುಳ್ಳದ್ದಾಗಿದೆ. ಅಭ್ಯಂಗವು-ರೂಕ್ಷತೆಯನ್ನೂ, ತುಂಸುವಿಕೆಯನ್ನೂ, ಪರಿಷೇಷನವು-ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುವ ಆತಿದಾಹ ಬೇಗುವಿಕೆ, ವ್ರಣ, ನಂಜಿನ ನೀರು(ಕ್ಲೇದ)ವನ್ನೂ, ವಿಚುವು-ಕೇಶರಾಜಿ ಬಿದ್ದು ಹೋಗುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಒಂದು ವಿಧದ ವ್ಯಾಧಿಯನ್ನೂ (ಕಚಸ್ಪೋಟ), ಶಿರೋಬಸ್ತಿಯು-ಸಕಲ ವಾತರೋಗಗಳನ್ನೂ ನೀಗಾಡಿಸುವುದು.

ಧಾರಾಯಾಸ್ವೇಕವರ್ಷಾತಪಹಿಸಪರಿಶೋಭಾತಿಶ್ಚುಡ್ಧಮಕೀರ್ಣಮ್ ।

ಖಾತ್ರಿಪ್ರಸ್ಯಂ ಸಪಾದಂ ಭಿಷಗಥ ಪದ್ಧುಧಿಃ ಸಂತ್ಯಜೇತ್ ಬಿಜಿಪ್ರಸ್ಯಾಃ ॥

ತತ್ಕವಾಥೋಽಘ್ರಾದಶಾಖ್ಯಾಮಿತಕ್ರೂತವಜಲಂ ಷಷ್ಠಭಾಗಾವಶಿಷ್ಠಮ್ ।

ತನ್ತುಲ್ಯಂ ಚಾಘ್ರತಕ್ರಂ ವಿಧಿರೀತಿ ಮುನಿಃಪ್ರೋಕ್ತಂ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ಆಘ್ರೇಯ ಮುಖ್ಯಃ ॥ ೨೦ ॥

ಧಾರಾವಿಧಿಃ-ಒಂದು ವರ್ಷ ಕಳೆದದ್ದೂ, ಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲಿ ಒಣಗಿಸಿದ್ದೂ, ರಾತ್ರಿಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹಿಮದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟದ್ದೂ, ಕೇಡು ಇಲ್ಲದಿರುವುದೂ, ಘಟ್ಟಿಯಾದ ಒಳಗಿನ ಬೀಜಗಳನ್ನು ತೆಗೆದ ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿ ತೊಲೆ 80ನ್ನು 224 ತೊಲೆ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಕುದಿಸಿ, 1/೩ ಅಂಶ ಬತ್ತಿಸಿ, ಕಷಾಯದಷ್ಟೇ ಹುಳಿ ಮಜ್ಜಿಗೆಯನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ ಅಸರಿಂದ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯನ್ನು ಅರಿತ ವೈದ್ಯನು ಧಾರೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಈ ವಿಧಿಯು ಇದೇ ಪ್ರಕಾರ ಮಾಡಲ್ಪಡತಕ್ಕದ್ದೆಂದು ಅಗ್ನಿವೇಶ ಮೊದಲಾದ ಮುನಿಪುಂಗವರಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು.

ಧಾರಾಯಾಃ ಸ್ಫಟಿಕಸುವರ್ಣರಜತಪ್ಲವಾಡಿ ಪೂರ್ವೋಕ್ತಾಃ ।

ಧ್ಯಾಯಸ್ತಾನ್ರವಗಾಡಿಕಾಪ್ರಥಿತಮೃತ್ಪಾನಾಸ್ವತಿವೋತ್ತಮಾಃ ॥

ಕೇಚಿದ್ರೋಗಿಕನಿಷ್ಠಿಕಾಂತವಿವರಂ ಶಂಸತಿ ಕೇಚಿತ್ಸು ವಾ ।

ತತ್ಪೂರ್ವೋಪಮವಿಸ್ತುತಂ ತು ಸುಠಿರಂ ಪಾತ್ರಸ್ಯ ಮಧ್ಯೆ ಕೃತಮ್ ॥ ೨೧ ॥

ಧಾರೆಗಿರುವ ಪಾತ್ರವು ಸ್ಫಟಿಕ, ಸುವರ್ಣ, ಬೆಳ್ಳಿ, ಮತ್ತು ಹಿಂದೆ ಧಾರಾಪಾತಿಗೆ ಹೇಳಿರುವ ಗೋಳಿ ಮುಂತಾದ ಮರಗಳಿಂದ ತಯಾರಿಸಿದ ಪಾತ್ರ, ಕಟ್ಟಿಣದ ಪಾತ್ರ, ಚೆಂಬಿನ ಪಾತ್ರ, ಕವಡಿ ಪಾತ್ರ(ಆವೆಮಣ್ಣಿನಿಂದ

ಮಾಡಿದ, ಒಕ್ಕೇ ಮಣ್ಣಿನ ಪಾತ್ರ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರೊಂದರಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿರಬೇಕು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮವಾದ ಮಣ್ಣಿನ ಪಾತ್ರವೇ ಶ್ರೇಷ್ಠವು. ಇಂಥಾ ಪಾತ್ರದ ಮಧ್ಯೆ ಕಿರುವ ರಂಧ್ರವು ರೋಗಿಯ ಕಿರು ಬೆರಳಿನ ತುದಿಯ ಗಾತ್ರವೆಂದು ಕೆಲವರೂ, ಅದೇ ಕಿರುಬೆರಳಿನ ಅದಿಯ ಸಂಧಿ(ಗಂಟು)ಯ ಪ್ರಮಾಣವೆಂದು ಬೇರೆ ಕೆಲವರೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಧಾರಾಯಾಶ್ರಾವಸಾನೇ ನಿಜಗದಶಮನಪ್ರೋಕ್ತಸರ್ಪಿಷ್ಠ ಸೇವ್ಯಮ್ ।

ತಕ್ಷಾಲೇ ಚಾವಸಂಸ್ಥಃ ಕಥಮಪಿ ವಸತು ಪ್ರೀತಿಮಾನೇಶ ರಂಗಿ ॥

ಕಾಯಕ್ಷೇಪಾನಶೋಷಾಮನಸಿ ಸುಖಹರಾನ್ ವಕ್ತ್ರಜಿಹ್ವಾಸುಖಾದೀ ।

ಸ್ವಕ್ವಾ ಪಾಟೀಶ್ಚುಡ್ಧಾಂ ಬರವಿಘ್ನತವಪುಷ್ಪವಿಜ್ಞಾನಿತುಲ್ಯ ॥ ೧೨ ॥

ರೋಗಿಯು ಧಾರೆಯ ಅವಸಾನಕಾಲದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ರೋಗದ ನಿವೃತ್ತಿ ಗಿರುವ ಯುಕ್ತವಾದ ಘೃತವನ್ನು ಸೇವಿಸಬೇಕು. ಧಾರೆಯಿರುವ ಕಾಲ ದಲ್ಲಿ ಮನಶ್ಯಾಂತಿಯಿಂದಲೂ, ಆನಂದದಿಂದಲೂ ಇದ್ದು ಚಿತ್ತಶುದ್ಧಿಗೆ ವಿಘ್ನವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ, ಸರ್ವ ಕಾಯಕ್ಷೇಪಗಳನ್ನೂ ವರ್ಜಿಸಿ, ಓದು ವಿಕೆ, ಜಿಹ್ವಾಚಾವಲ್ಯ (ನಾಲಿಗೆಗೆ ತತ್ಕಾಲ ಸುಖವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಭಕ್ಷಣದ್ರವ್ಯ)ಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ತ್ರೀಗಂಧಯುಕ್ತನಾಗಿ ಶುಚಿಯಾದ ಶುಭ್ರ ವಸನಧಾರಿಯಾಗಿ, ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಿಯಂತೆ ನಿರ್ಮಲ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮ ಚರ್ಯೆಯಿಂದಿರಬೇಕು.

ಕೇಶಾदीನಾಂ ಚ ಶೌಕಲ್ಯಂ ಕ್ಷಮಮಪಿ ತನುತಾಂ ದೋಷಕೋಪಂ ಶಿರೋಠಕ್ ।

ಬಾಧಾಮೋಜಃಕ್ಷಯಂ ತಕ್ಷರಚರಣಪರಿಸ್ತೋದನಂ ಮೂತ್ರದೋಷಂ ॥

ಸಂಧಿನಾಂ ವಿಶ್ಲಥತ್ವಂ ಹೃದಯಗುಹಚೀರ್ಜಾಠರಾಗ್ರೇಶ್ಚ ಮಾಂಶಂ ।

ಧಾತ್ರೀ ತಕ್ಷಾತ್ಥ ಧರಾ ಹರತಿ ಶಿರಸಿ ವಾ ಕರ್ಣೇತ್ರಾಮಯೌಷಮ್ ॥ ೧೩ ॥

ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿಸಿಪ್ಪೆಯ ಕಷಾಯಕ್ಕೆ ಮಜ್ಜೆಗೆಯನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ ಮಾಡುವ ಧಾರೆಯು, -ಅಕಾಲದಲ್ಲಿ ತಲೆಕೂದಲು ಬೆಳ್ಳೆಗಾಗುವಿಕೆ, ಅಧಿಕ ಶ್ರಮ, ತ್ರಿದೋಷಗಳ ಪ್ರಕೋಪ. ಶಿರೋವೇದನೆ, ಓಜಃಕ್ಷಯ, ಕೈಕಾಲು

ಗಳಲ್ಲಿ ಅಧಿಕ ನೋವು, ಮೂತ್ರದೋಷ, ಸಂದುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ತರದ ಶೈಥಿಲ್ಯ, ಹೃದ್ರೋಗ, ರುಚಿಕೆಡು, ಅಗ್ನಿವಾಂದ್ಯ, ಇವುಗಳೆಲ್ಲಾ ಸಂಪೂರ್ಣ ಶಮನವಾಗುವುದಲ್ಲದೆ, ಉತ್ತಮಾಂಗದಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ಈ ಧಾರೆಯಿಂದ, ಕಿವಿಗಳ ಎಲ್ಲಾ ವಿಧದ ವಿಪತ್ತುಗಳೂ, ಎಲ್ಲಾ ನೇತ್ರರೋಗಗಳೂ ಶಮನವಾಗುವುವು.

स्थैर्यं वाङ्मनसोः शरीरबलमप्याहारकांक्षाघृती - ।

-माँधुर्यं वचसस्त्वचोऽपि मृदुता नेत्रे प्रकाशो गदः ॥

शुक्लासृग् परिपोषणं रतरतिर्दीर्घायुरल्पोष्णता ।

दुस्वपनं घृततैಲसेचनगुणेनास्तीति जाप्रसुखम् ॥ १४ ॥

ಯುಕ್ತವಾದ ಘೃತ ಮತ್ತು ತೈಲಗಳನ್ನು ಮಿಶ್ರಿಸಿ ಮಾಡುವ ಧಾರೆಯಿಂದ ವಾಕ್ಯಕ್ರಮ, ಮನಃಸ್ಥೈರ್ಯ, ದೇಹಬಲ, ಧೈರ್ಯ, ವಾಚ್ಛಾಧುರ್ಯ, ತ್ಯಗಿಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ವೈದುಷ್ಯ, ನೇತ್ರಗಳಿಗೆ ಪ್ರಕಾಶ, ಕಣ್ಣಿನ ರೋಗಗಳು ಸಂಭವಿಸದಿರುವಿಕೆ, ಶುಕ್ಲವೃದ್ಧಿ, ರಕ್ತಪ್ರಸಾದ, ಸ್ತ್ರೀ ಸಂಭೋಗಾಭಿಲಾಷೆ, ದೀರ್ಘಾಯು, ಶರೀರಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಉಷ್ಣ, ಅಗತ್ಯವಿರುವ ನಿದ್ರಾಸುಖ, ದುಸ್ವಪ್ನ ನಿವಾರಣೆ, ನಿದ್ರೆಯು ಇಲ್ಲದಿರುವಾಗ ಬೇಕಾದ ಸುಖವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದು. ಆದರೆ ಕೆಲವರು ಇದು ತಕ್ರಧಾರೆಯಷ್ಟು ಉಪಕಾರವನ್ನೀಯಲಾರದೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ್ದೆಲ್ಲಾ ಗುಣಗಳು ಘೃತತೈಲಧಾರೆಗಳಿಂದಲೇ ಸಂಭವಿಸುವುದೆಂದು ಕೆಲವರ ಅಭಿಮತ. ಆದರೆ ಯಾವದಾದರೊಂದು ಧಾರೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಗುಣಗಳನ್ನು ನಾವು ಲಭಿಸಬೇಕಾದರೆ, ಪ್ರೋಕ್ತ ರೀತಿಯಂತೆ ವರ್ತಿಸಿದರೆ ಮಾತ್ರ ಅದರ ಸಂಪೂರ್ಣ ಗುಣಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದಲ್ಲದೆ ಕೇವಲ ಊಹಾಪೋಹಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಂದಲನನುಕೂಲವು.

॥ धारा ॥

तत्तद्व्याधिशमोदितौषधिगणैः सिद्धं च वा योजयेत् ।

स्वस्थेऽभ्यञ्जनसेचनादिषु सदा तैलाज्यसंमिश्रितम् ॥

एकाहानरयेव वा प्रतिदिनं पूर्णं बले मध्यमे ।

त्यस्त्वा द्वित्रिदिनं चतुर्दिनमथोत्थालये त्रिषत् पंच वा ॥ १५ ॥

॥ धಾರा ॥

ಸ್ವಸ್ಥನಾದ ಮನುಷ್ಯನು ಅಭ್ಯಂಗಕ್ಕಾಗಲೀ, ಧಾರೆಗಾಗಲೀ, ಎಣ್ಣೆ ಯನ್ನೂ, ತುಪ್ಪವನ್ನೂ, ಕೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ಉಪಯೋಗಿಸುವುದು. ರೋಗಿಗೆ ಆಯಾ ರೋಗಾನುಸಾರ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಔಷಧಿಗಳನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ ಪಾಕ ಮಾಡಿದ ತೈಲವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವುದು. ಶರೀರಕ್ಕೂ, ಮನಸ್ಸಿಗೂ, ಬಲವು ಮತ್ತು ಶಾಂತಿಯು ಸಂಯಾಗಿದ್ದರೆ ಪ್ರತಿದಿನವೂ, ಬಲವು ಮಧ್ಯಮ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದರೆ 2 ಅಥವಾ 3 ದಿನಗಳ ಎಡೆಬಿಟ್ಟು, ಬಲವು ಅಲ್ಪವಾಗಿದ್ದರೆ 4 ಯಾ 5 ದಿನಗಳಿಗೊಂದಾವರ್ತಿಯೂ, ಅಭ್ಯಂಗಾದ ವಿಧಿಗಳನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು.

पित्ते क्रीष्णमथोष्णमेव विहितं शुद्धे समीरामये ।

तत् स्नेहं द्रवमात्रमेव कफयुक्ते रक्तपित्तेऽपि च ॥

अर्वांगे तु सुशीतमेव विहितं सिञ्चेद्विचञ्चमे ।

वात्यर्थोच्चविठंबितद्रुतनतं कुत्रापि नैवाचरेत् ॥ १६ ॥

ವಿತ್ತಾಧಿಕ್ಯದ ರೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ನೇಹದ್ರವ್ಯವು ಸ್ವಲ್ಪ ಬಿಸಿಯಾಗಿಯೂ ಶುಷ್ಕ ವಾತರೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಸಹಿಸಲು ಶಕ್ಯವಾದ ಉಷ್ಣದಿಂದಲೂ, ಕಫ ಯುಕ್ತವಾದ ರೋಗಗಳಲ್ಲಿ ವ ರಕ್ತವಿತ್ತಗಳಲ್ಲಿ ದ್ರವವಾಗುವಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ಬಿಸಿಯಿರುವಂತೆಯೂ (ಅಂಗಗಳಲ್ಲಿ), ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಎಲ್ಲಾ ವಿಧದ ರೋಗಗಳಲ್ಲಿಯೂ ತಲೆಗೆ ಬಿಸಿಯಿಲ್ಲದ ತಣ್ಣಗಾದ ಸ್ನೇಹದ್ರವ್ಯವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕು. ಯಾವ ತರದ ವಿಪತ್ತುಗಳಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಧಾರೆಯನ್ನು ಯುಕ್ತ ವಿಧಿಗಿಂತ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ, ಕಡಿಮೆಯಾಗಿ, ವೇಗ ವಾಗಿ, ಎತ್ತರವಾಗಿ ವ ತಗ್ಗಾಗಿಯಾಗಲಿ ಮಾಡದೆ, ಯುಕ್ತ ವಿಧಿಗನು ಸಂಸಿಯೆ ಧಾರೆಯನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

रुद्धे पित्तयुतेऽनिले च परमः कालो मुहूर्तद्वयं ।

सार्धं तत्र तदर्थं मात्र उदितः स्निग्धे कफोन्मिश्रिते ॥

यावत्स्वेदसमुद्भवो भवति तत्तावज्जिवर्तेत वा ।

स्नेहोऽत्र त्रिभिरेति रोमविवरं मात्राशतैश्च क्रमात् ॥ १७ ॥

ಸ್ವಿಗ್ಧತೆಯಿಲ್ಲದ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ವಿತ್ತಸಹಿತವಾದ ವಾತರೋಗಗಳಲ್ಲಿ 7½ ಘಳಿಗೆಯ ವರೆಗೆ ಮಾಡುವ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾಗಿರುವುದು. ಸ್ವಿಗ್ಧವಾದ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಕಫಯುಕ್ತವಾದ ವಾತರೋಗದಲ್ಲಿ 9½ ಘಳಿಗೆಯು ಸಾಕಾಗುವುದು. ಎಷ್ಟರ ವರೆಗೆ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಬೆವರು ಉಂಟಾಗುವುದೋ ಅಷ್ಟರತನಕ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು, ಎಂದು ಪಕ್ಷಾಂತರವುಂಟು. ಸ್ನೇಹದ್ರವ್ಯವು 300 ಮಾತ್ರಗಳಿಂದ (ಈ ಮಾತ್ರಾ:- 'ನಿರ್ಮೇಷೋ ಮಾತ್ರಯಾಸಮಃ' ಎಂದು ಅಮರಸಿಂಹನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು). ಸರ್ವಸ್ವೇದಕೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರಮೇಣ ವ್ಯಾಪಿಸುವುದೆಂದು ಸಾರವತ್ತಾದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು. (ಇಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಿದ ಮಾತ್ರಾಕಾಲವು ಅಮರಸಿಂಹನ ಅಭಿಮತಕ್ಕೆ ಸಂಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ.)

सप्तपि त्वच एति सप्तभिरथो षट्भिस्तथास्त्रादिकान् ।

षड्घातुनिषुसिंधुद्विःप्रहमिता मात्रा मुहूर्तो भवेत् ॥

धारोच्चं चतुरङ्गुलं तु शिरसः सेके तदन्यत्र तत् ।

प्रोक्तं तत्रित्रिगुणं च मंदपतनात्तद्रೋಗवृद्धिर्भवेत् ॥ १८ ॥

ಸ್ನೇಹದ್ರವ್ಯವು ಏಳು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ “ಭಾಸಿನಿ, ಲೋಹಿನಿ, ಶ್ರೇತಾ, ತಾಮ್ರಾ, ಕೃಗೇದಿನೀ, ರೋಹಿಣೀ, ಮಾಂಸಧರಾ” ಎಂಬ ಏಳು ಜರ್ಮಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಅರು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ “ರಕ್ತ, ಮಾಂಸ, ಮೇದಸ್, ಅಸ್ಥಿ, ಮಜ್ಜಾ, ಶುಕ್ರ, ಎಂಬ 6 ಧಾತುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವ್ಯಾಪಿಸುವುದು. ಉತ್ತಮಾಂಗಕ್ಕೆ ಸುರಿಯುವ ಧಾರೆಯು 4 ಬೆರಳುಗಳ ಎತ್ತರದಿಂದಲೂ, ಬಾಕಿ ಅಂಗಗಳಿಗೆ 12 ಬೆರಳುಗಳ ಎತ್ತರದಿಂದಲೂ ಆಗಿರಬೇಕು. ಯುಕ್ತವಿಧಿಗಿಂತ ಮಂದವಾಗಿ ಮಾಡುವ ಧಾರೆಗಳಿಂದ ರೋಗವು ವರ್ಧಿಸುವುದು ವಿನಹ

ಕಡಮೆಯಾಗಲಾರದು. (ಇಷುಸಿಂಧುದಿಗ್ಗ್ರಹಮಿತಾಃ) ಇಷು = ಬಾಣ (5 ಬಾಣಗಳು ಎಂದರ್ಥ). ಸಿಂಧು = ಸಮುದ್ರ (7 ಸಮುದ್ರ). ದಿಕ್ = ದಿಕ್ಕುಗಳು (ಪೂರ್ವ ಮೊದಲಾದ 8 ದಿಕ್ಕುಗಳು). ಗ್ರಹ = ಸೂರ್ಯಾದಿ ಗ್ರಹ (9 ಗ್ರಹಗಳು ಎಂದರ್ಥ) ಐದುಸಾವಿರದ ಏಳನೂರಂಭತ್ತೆಂಭತ್ತು (5789 ಇದು ಮಾತ್ರಗಳು). ಒಂದು ಮುಹೂರ್ತಕ್ಕೆ 5789 ಮಾತ್ರಗಳೆಂದರ್ಥ. (ಕೆಲವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು—“700 ಮಾತ್ರಗಳಿಂದ 7 ಚರ್ಮಗಳಲ್ಲಿಯೂ 600 ಮಾತ್ರಗಳಿಂದ ಎಲ್ಲಾ ಧಾತುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತದೆಂಬ ಪಕ್ಷಾಂತರವು ಸ್ಮರಿಸದೆ ಇರುವುದೆಂದಿಲ್ಲ”).

अत्युच्चद्रुतभूरिकालधेकाहाहविसर्परुक्- ।

मूर्च्छाङ्गस्वरसादसंधिदहनच्छर्षापित्तज्वराः ॥

कोठाद्यश्च भवत्यतः परदिने गंडूबनस्यादिकम् ।

कृत्वा शुद्धमहौदधेन सुशृतं तोयं पुनः पाययेत् ॥ १९ ॥

ಅಧಿಕ ಎತ್ತರದಿಂದ ಅತಿ ಶೀಘ್ರದಿಂದ ಹೆಚ್ಚು ಸಮಯದಿಂದ ವಿಧಿಯನ್ನು ಲ್ಲಂಘಿಸಿ, ಸ್ನೇಹದ್ರವ್ಯವನ್ನು ಧಾರೆಮಾಡುವುದರಿಂದ ಧಾಹ, ವಿಸರ್ಪ, ಮೋಹಾಲಸ್ಯ, ಸ್ವರಭೇದ, ಸಂಧಿ(ಬಿಂಕ)ಗಳಲ್ಲಿ ನೋವು, ವಾಂತಿಯಾಗೋಣ, ರಕ್ತಪಿತ್ತ, ಜ್ವರ, ಕೆಂಪಾದ ವಿಸರ್ಪ, ಮೊದಲಾದ ರೋಗಗಳು ಸಂಭವಿಸುವುವು. ಆದರ ಮರುದಿನ ಗಂಡೂಷ, ನಸ್ಯ, ಅಂಜನ ಮುಂತಾದ ವಿಧಿಗಳಿಂದ ಒಣಶುಂಠಿಯನ್ನು ಜಜ್ಜಿಹಾಕಿ ಕುದಿಸಿದ ಕಷಾಯವನ್ನು ಕುಡಿಯಬೇಕು.

सायाह्ने लघुभोजयेत् कटुतरं शूषान्वितं चाप्यथो ।

बरित स्नेहकृतं च सैधवकृतं कुर्यात्तृतायेऽहनि ॥

स्नेहव्यापदि चोक्तकर्मनिखिलं कुर्याच्चतुर्थेऽह्नतः ।

प्रागवत् स्नेहनीपेवणं च विधिवत् कुर्यादिने पञ्चमे ॥ २० ॥

ಅನಂತರ ಸಾಯಂಕಾಲ, ಖಾರ ಮಿಶ್ರಿತ ರಸ, ತೋವೆ ಯಾ ಸಾಂನಿಂದ ಲಘು ಭೋಜನವನ್ನು ಭುಂಜಿಸಿ, ಮರುದಿನ ಸ್ನೇಹಬಸ್ತಿಯನ್ನೂ,

ಮೂರನೇ ದಿನ ಬಸ್ತಿ ದ್ರವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವೈಂಧವಲವಣವನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ ಮಾಡಿದ ಬಸ್ತಿಯನ್ನೂ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ನಾಲ್ಕನೇ ದಿನ ಸ್ನೇಹವ್ಯಾಪತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಎಲ್ಲಾ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನೂ ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಐದನೇ ದಿನ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ವಿಧ್ಯುಕ್ತ ರೀತಿಯಿಂದ ಸ್ನೇಹನಿಷೇವಣಕಾರ್ಯವನ್ನು ಧಾರೆ ಮಾಡಿಸಬೇಕು.

ಏಕಾಹಾದ್‌ಪರಂ ನ ಸೇವನವಿಧೌ ಕ್ಷೀರಾದಿಕಂ ಗೃಹ್ಯತೇ ।

ಖಾನ್ಯಾಢ್ಲಂ ತ್ರಿಧಿಢಾನ್ ಪರಂ ವಿಧಿರಯಂ ಸ್ನೇಹಸ್ಯ ತು ಪ್ರಾಯಶಃ ॥

ಏಕೇಢ ತ್ರಿಧಿಢಂ ಪರೇಢ ಚ ತಥಾ ಸಿಢೇಸ್ಯಹಂ ತಢ್ಲಯಂ ।

ಸಿಢಿಶ್ರೀಕೃತ್ಯ ಚ ಸಸ್ರಢೇಢ್ಲಢಿ ಪುಢಸ್ಯಕ್ತ್ವಾ ಢ ಚೈವಂ ಚರೇತ್ ॥ ೨೨ ॥

ದಢದ ಹಾಲು ಢುಂತಾದ ದ್ರವ್ಯಗಳು ಒಂದು ದಿಢ ಉಪಯೋಗಿಸಿದ್ದಢ್ಲ ಪುಢಃ ಸ್ವೀಕರಿಸಕೂಡದು. ಧಾಢ್ಯಾವ್ಲ(ಕಾಡಿಢೀರು) ಢೂರು ದಿಢಗಳ ವರೆಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಅಢಂತರ ತ್ಯಜಿಸಬೇಕು. ಢಿಕ್ಕು ಸ್ನೇಹದ್ರವ್ಯಗಳಢ್ಲ ಪ್ರಾಯಶಃ ಢೂರೇ ದಿಢಗಳ ಪರ್ಯಂತ ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದು. ಅಂದರೆ ಪ್ರಥಢ ಢೂರು ದಿಢಗಳಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಅದರ ಢಂತರ ಬೇರೆ ತೆಗೆದು ಅದಢ್ಲ ಢೂರು ದಿವಸಗಳ ತಢಕ ಉಪಯೋಗಿಸಿ, ಆಢೇಲೆ ಅವಢ್ಲ ಹಿಢೆ ಪ್ರಥಢದಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿದ ಸ್ನೇಹದ್ರವ್ಯದೊಂದಿಗೆ ಕೂಡಿಸಿ, ಏಕನೇ ದಿಢ ಪುಢಃ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೂಡು ಪುಢಃ ತ್ಯಜಿಸಬೇಕು. ಕಡಿಢೆಯಾಗಿದ್ದರೆ ಕೂಡಿಸಿಕೂಳ್ಳಬೇಕು. ಈ ರೀತಿಯಿಂದ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೂಳ್ಳಲ್ಪಡಬೇಕು.

ಯಜ್ಢ್ಲಢಂ ತೇಢ ಢಿಢೇಢಢಂ ಪ್ರತಿಧಿಢಂ ತಂ ತತೂತಢಢಂ ಢಢ್ಯಢಢ್ಲ ।

ತೇಢೈವ ತ್ರಿಧಿಢಂ ತತೂಢಪಿ ಚ ಪರಂ ಸಿಢಿಶ್ರೀಕೃತಂ ಚಾಧಢಢ್ಲ ॥

ಅತ್ಯುಢ್ಲಢಪಿ ಚ ಢದಕೂಪಸಢಯೇ ಢದಾತಪೇ ಶೀತಲೇ ।

ಕೃಯಾಢ್ಲವಪರಾಢ್ಲಕೇಢಪಿ ಚ ಸಿಪಪ್ರಾತೂ ತಥಾ ಸೇಢಢಢ್ಲ ॥ ೨೨ ॥

ಪ್ರತಿದಿಢಗಳಲ್ಲಿ ಹೂಸದಾಗಿ ಆರಿಸಿದ ಸ್ನೇಹದ ಉಪಯೋಗವು ಉತ್ತಢಢವಾಗಿಯೂ, ಒಂದು ಬಾರಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ್ದಢ್ಲೇ ಪುಢಃ ಢೂರುದಿಢ

ಉಪಯೋಗಿಸುವುದು ಮಧ್ಯಮವಾಗಿಯೂ, ಮೂರುಮೂರು ದಿನ ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಅದನ್ನೆ ಪುನಃ ಕೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ಉಪಯೋಗಿಸುವುದು ಅಧಮ ತರದ್ದಾಗಿರುವುದು. ಅತ್ಯುಷ್ಣಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ, ತ್ರಿದೋಷಗಳ ಕೋಪವು ಮಂದವಾಗಿರುವಾಗಲೂ, ಬಿಸಿಲಿನ ತಾಪವು ಕಡಿಮೆಯಾಗಿರುವಾಗಲೂ, ಅಧಿಕ ತಂಪಾಗಿರುವಾಗಲೂ, ಅಪರಾಹ್ಣಕಾಲಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿಯೂ, ವೈದ್ಯನು ಧಾರೆಯನ್ನು ಎಂದೂ ಮಾಡಬಾರದು.

ಸೇಕಾನಂತರಮಾತುರಸ್ತು ಶಿಶಿರಾಂಶುಪ್ರೋಕ್ಷಣೈರ್ಜೀವನೈ ।

ಶೋಷೈಪೈಶ್ವೆದ್ವುಪಾಹತೇರನುಗುಣಂ ವಿಶ್ರಮ್ಯ ತತ್ರೋತ್ಥಿತಃ ॥

ಮದಂ ಕಿಂಚನ ಮರ್ದಿತೋಽನು ಚ ರಸೈಃ ಸ್ನೆಹಂ ಕರಾಯೈಸ್ಯಜೇತ್ ।

ಸ್ಮಾತ್ವಾ ಕೋಣಜಲೈಃ ಸುಗಂಧಸುಖಗಾ ಧಾನ್ಯೌಷಧಾಂಭಃ ಪಿಬೇತ್ ॥ ೨೩ ॥

ಧಾರಾ ಸೇಚನವಿಧಿಯನ್ನು ಮುಗಿಸಿದ ನಂತರ ಕುದಿಸಿ ಆರಿಸಿದ ನೀರಿನಿಂದ ಪ್ರೋಕ್ಷಣ, ಕೈಕಾಲುಗಳ ಪ್ರಕ್ಷಾಳನ, ಬಾಯಿಮುಕ್ಕುಳಿಸುವಿಕೆ, ತಂಪಾದ ಗಾಳಿಯ, ಸೇವನೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಸುಖಕರಗಳಾದ ಯೋಗ್ಯ ಸತ್ಕಾರಗಳಿಂದ ವಿಶ್ರಮಿಸಿ, ಮಲಗಿದ್ದ ರೋಗಿಯನ್ನು ಮೆಲ್ಲಗೆ ಎಬ್ಬಿಸಿ, ಅನಂತರ ಶರೀರದ ಎಲ್ಲಾ ಆಂಗಾಂಗಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಾವಧಾನದಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ ಮರ್ದಿಸಿ, ಕಷಾಯರಸಗಳಾದ ಔಷಧಿಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಸ್ವಲ್ಪ ಬಿಸಿಯುಳ್ಳ ನೀರಿನಿಂದ ಸ್ನಾನಮಾಡಿಸಿ, ಸುಗಂಧದ್ರವ್ಯಗಳಿಂದಲೂ, ಶುಚಿ ಬಟ್ಟೆಗಳಿಂದಲೂ ಅಲಂಕೃತನಾಗಿ, ಒಣಶುಂಠಿ, ಕೊತ್ತಂಬರಿ ಜಜ್ಜಿ ಮಾಡಿದ ಕಷಾಯವನ್ನು (ಕಷಾಯಕೃಷಾ) ಸೇವಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಪೇಯಾಂ ವಾ ಲಘುಸೋಪಣಾಜ್ಯಕಡ್ಡತಕ್ರಾಯುಧಾಯುಕ್ತಂ ಮಿತಂ ।

ಶುಕ್ತಂ ಕೋಣಮಥಾಚರೇದ್ವಿಧಿ ಮಿತಃ ಸ್ನೆಹೋಕ್ತಮಾತ್ರಾಖಿಲಮ್ ॥

एवं सप्तदिनं व्यतीत्य पुनरन्येद्दृष्टुर्विरेकं ततो ।

बस्ति तत्र तु कारयेदिति विधिर्नास्तुत्य संभाषितम् ॥ २४ ॥

ಅಥವಾ ತಕ್ರಗಂಜಿ ಮಾಡಿ, ಅದರಲ್ಲಿ ತುಪ್ಪವನ್ನೂ ಕರಿಮೆಣಸು, ಒಣಶುಂಠಿ ಮೊದಲಾದ ಖಾರಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ ಮಿಶ್ರಿಸಿ (ಮೊರ್ ಕೃಷಾ)

ಸೇವಿಸುವಿಕೆ, ಸ್ವಲ್ಪ ಬಸಿಯೂ, ಮಿತವೂ ಆದ ಆಹಾರವನ್ನು ತೋವೆ ಕೂಡಿಸಿ ಭುಂಜಿಸುವಿಕೆ, ಮತ್ತು ಸ್ನೇಹವಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಎಲ್ಲಾ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ವಿರಚಿಸಬೇಕು. ಈ ಕ್ರಮದಂತೆ 7 ದಿನಗಳ ವರೆಗೆ ಮಾಡಿ, ಆ ಮೇಲೆ 8ನೇ ದಿನದಲ್ಲಿ ವಿರೇಚನೆಯನ್ನೂ, 9 ದಿನ ಬಸ್ತಿವಿಧಿಯನ್ನೂ ವಿರಚಿಸಬೇಕು. ಈ ವಿಧಿಗಳಿಂದ ಈ ಚಿಕಿತ್ಸಾವಿಶೇಷವನ್ನು ವಿರಚಿಸಬೇಕೆಂದು ದೇವವೈದ್ಯರಾದ ಅಪ್ಪಿನೀ ದೇವತೆಗಳು ಹೇಳಿರುವರು.

आवांत्सौधयोजितानि दिवसान्येतानि तावांत्यहो ।

न्यान्यान्यस्यथ सर्वकर्मसु ब्रुधो नियं जितात्मा नथेत् ॥

स्त्रीणां स्पर्शनदर्शनस्मृतिवशात् शुक्ले स्रते संति तत् ।

संपर्केण विनापि तद्भवगदस्तस्मात् त्यजेत् सर्वदा ॥ २५ ॥

ಸ್ವಹಿತವನ್ನು ಆಕಾಂಕ್ಷಿಸಿ ಆರೋಗ್ಯಲಾಭವನ್ನವೇಕ್ಷಿಸುವ, ವೈದ್ಯನ ಮಾತನ್ನನುಸರಿಸುವ, ತಿಳುವಳಿಕೆಯುಳ್ಳ ರೋಗಿಯು ಎಷ್ಟು ದಿನಗಳ ವರೆಗೆ ಮದ್ಯವನ್ನು ಸೇವಿಸುತ್ತಾನೋ, ಅಷ್ಟವರೆಗೆ ಪಥ್ಯದಲ್ಲಿರಬೇಕು. ಹಾಗೆ ಮಾಡುವುದಲ್ಲದೆ, ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಅಂಗಸ್ಪರ್ಶಾಭಿಲಾಷೆ, ದರ್ಶನಾಕಾಂಕ್ಷೆ, ಸ್ಮರಣೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಸುಖ, ವಿಷಯೋಪಭೋಗಮಗ್ನನಾಗಿ, ಶುಕ್ಲ ಪತನವಾಗುವುದಾದರೆ ಅಥವಾ ಸಂಪರ್ಕವಿನಾಶಿ ವೀರ್ಯಸ್ಥಲನ ಸಂಭವಿಸುವ ಯಾವತರದ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮಗ್ನನಾಗಬಾರದು. ಅಲ್ಲದೇ ನಿಯಮನಿಷ್ಠನಾಗಿ ಪವಿತ್ರಾಂತಃಕರಣಿಯಾಗಬೇಕು.

गुहमानाहभगंदर ब्रणतुनी शूलाभिधातास्रवा- ।

तोदावर्तककोठमूढमरुदष्टीलाविसर्पादिषु ॥

स्त्रीहाध्मानकविद्रधिप्रतित्नीष्वेकाङ्गसेकं तथा ।

कुर्याद्वस्ततलप्रचूर्णीपिचुना मंदे सुखीष्णं भिषक् ॥ २६ ॥

ಗುಲ್ಮ, ಆನಾಹ, ಭಗಂದರ, ವೃಣ, ತೂನಿ, ಶೂಲ, ಅಭಿಘಾತ, ರಕ್ತವಾತ, ಉದಾವರ್ತಕ, ಕೋಶ, ಮೂಢವಾತ, ಅಷ್ಟ್ರೀಲಾ, ವಿಸರ್ಪ,

ಸ್ತ್ರೀಹ, ಆಧ್ಯಾನ, ವಿದ್ಯಾಧಿ, ಪ್ರತಿತೂನಿ ಮುಂತಾದ ರೋಗಗಳಲ್ಲಿ ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಸಿ, ತೆಗೆದು ಕೈಗೆ ತಡೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿರುವ ಸುಖಕರವಾದ ಉಷ್ಣದಿಂದ ಆಯಾಯ ಅಂಗಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಮಂದವಾಗಿ ಸೇಕವನ್ನು ಮಾಡುವುದು. ಈ ಚಿಕಿತ್ಸಾ ವಿಶೇಷಕ್ಕೆ "ಎಕಾಂಗಸೇಕ" ಎಂದು ಹೇಸರು.

ಖ್ಯಾಯಿಮಾತಪವೇಗರೋಧಹಿಮಖೂಮಾಸ್ಯುಷ್ವನಿಚೌಪಧಾ- ।

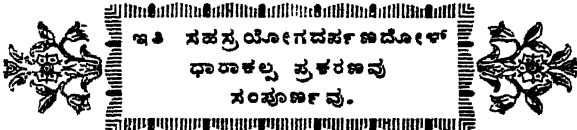
ನಾಹಃಸ್ವಪ್ನರಜಃ ಪ್ರವಾತಚಿರಕಾಲಾಸ್ನಿನತಾ ಸಂಸ್ಥಿತಃ ॥

ಶೌಕಂ ಜಾಗರಪಾದ್ಯಾನಗಮನಕ್ರೋಧಾತಿಭಾಷ್ಯಾದಿಕಾಂ- ।

ಸ್ಯಕ್ವಾಥೌಷ್ಣಜಲೌಪಚಾರ್ಯನತಿಶ್ರುಕ ಸ್ಯಾಙ್ಗಜ್ಜವಾರಿ ಸದಾ ॥ ೨೭ ॥

ಚಿಕಿತ್ಸೆಯು ಇರುವ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಅತಿ ವ್ಯಾಯಾಮ, (ಶರೀರಾಯಾಸಕರ ಕರ್ಮ), ವಾತ ಪುಂಜಮೂತ್ರಾದಿ ಹದಿನಾಲ್ಕು ವಿಧದ ವೇಗಗಳನ್ನು ತಡೆಯುವುದು, ಬಿಸಿಲು, ಹಿಮ, ಹೊಗೆಸೇಡುವುದು, ಎತ್ತರವೆತ್ತಗಾದ ತಲೆದಿಂಬುಗಳನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದು, ಹಗಲು ನಿದ್ರಿಸುವುದು, ಭೂಳಿ, ಹೆಚ್ಚು ಕೂತ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ವ ಅತ್ಯಂತ ಗಾಳಿ ಇರುವ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಕೂತುಕೊಳ್ಳುವುದು, ಹೆಚ್ಚು ಸಮಯ ನಿಂತಲ್ಲೇ ನಿಲ್ಲುವುದು, ವ್ಯಸನ, ರಾತ್ರಿ ನಿದ್ರೆಗೊಡುವುದು, ಕಾಲ್ಪಡೆಯಿಂದ ವ ವಾಹನಗಳ ಮೂಲಕ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ತಿರುಗುವುದು, ಕೋಪ, ಅತ್ಯಂತ ಸಂಭಾಷಣೆ, ಅತಿಭಕ್ಷಣೆ, ಇತ್ಯಾದಿ ಅತಿರೇಕ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಉಪೇಕ್ಷಿಸಿ ಬಿಸಿನೀರಿನಿಂದಲೇ ಶೌಚಾದಿ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ಸದಾ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯೆಯನ್ನು ಕಾಯೇನವಾಚಾಮನಸಾಪಿ ಪರಿಪಾಲಿಸಿ ಶುಚಿಭೂತನಾಗಿ ನಿತ್ಯಾನಂದದಿಂದ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿರಬೇಕು.

ಇತಿ ಆಯುರ್ವೇದ ವೈದ್ಯಶಾಸ್ತ್ರೀ ಎಂ. ಎಂ. ಆಳ್ವರಿಂದ ರಚಿತವಾದ 'ಲಘುದೀಪಿಕಾ', ಎಂಬ ಕರ್ಣಾಟಕ ವ್ಯಾಖ್ಯೆಯೋಳ್ ಧಾರಾಕಲ್ಪ ಪ್ರಕರಣವು ಸಮಾಪ್ತವಾದುದು.

॥ अथ मानपरिभाषा ॥

ಅಥ ಮಾನಪರಿಭಾಷಾ

न मानेन विना युक्तिर्द्रव्याणां जायते क्वचित् ।
अतः प्रयोगकार्यार्थे मानमत्रोच्यते मया ॥ ९ ॥
यवोऽष्टसर्षपैः प्रोक्तो गञ्जा स्यात्तच्चतुष्टयम् ।
षड्भिस्तु रक्तिकाभिः स्यान्माषको हेमधान्यकौ ॥ २ ॥
गाषैश्चतुर्भिः शाणःस्याद्धरणं तन्निगद्यते ।
टङ्कः स एव कथितस्तद्वयं कोल उच्यते ॥ ३ ॥
क्षुद्रको वटकश्चैव द्रव्यक्षणः स निगद्यते ।
कोलद्वयं च कर्षः स्यात्स प्रोक्तः पाणिमानिका ॥ ४ ॥
अक्षः पिचुः पाणितलं किञ्चित्पाणिश्च तिंदुकम् ।
बिडालपदकं चैत्र तथा षोडशिका मता ॥ ५ ॥
करमभ्ये हंसपदं सुवर्णं कवडग्रहः ।
उदुंबरं च पर्यायैः कर्ष एव निगद्यते ॥ ६ ॥
स्यात्कर्षाभ्यामर्धपलं शुक्तिरष्टमिका तथा ।
शुक्तिभ्यां च पलं ज्ञेयं मुष्टिरात्रं चतुर्थिका ॥ ७ ॥
प्रकुञ्चः षोडशी बिल्वं पलमेवात्र कीर्त्यते ।
पलाभ्यां प्रसृतिज्ञेया प्रसृतश्च निगद्यते ॥ ८ ॥
प्रसृतिभ्यामञ्जलिः स्यात्कुडवोऽर्धशरावका ।
अष्टमानं च स ज्ञेयः, कुडवाभ्यां च मानिका ॥ ९ ॥
शरावोऽष्टपलं तद्ब्रह्मयेयसत्र विचक्षणैः ।
शरावाभ्यां भवेत्प्रस्थश्चतुःप्रस्थैस्तथाऽढकम् ॥ १० ॥
भाजनं कंसपात्रे च चतुःषष्टिपलं स्मृतम् ।
चतुर्भिराढकैर्द्राणः कलशो नल्वणोऽर्मणः ॥ ११ ॥

उन्मानं च घटो राशिद्रोणपर्यायसंज्ञकाः ।
 द्रोणाभ्यां सूर्पकुंभौ च चतुःषष्टि शरावकः ॥ १२ ॥
 सूर्पाभ्यां च भवेद्रोणी बहो गोणी च सा स्मृता ।
 द्रोणी चतुष्टयं खारी कथिता सूक्ष्मबुद्धिभिः ॥ १३ ॥
 चतुःसहस्रपलिका षण्णवत्यधिका च सा ।
 पलानां द्विसहस्रं च भार एक प्रकीर्तितः ॥ १४ ॥
 तुला पलशतं ज्ञेयं सर्वत्रैष विनिश्चयः ।
 माषटङ्काक्षबिल्वानि कुडवः प्रस्थमादकम् ॥ १५ ॥
 राशिद्रोणिः खारिकेति यथोत्तर चतुर्गुणाः ।

ಔಷಧಿದ್ರವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ಒಂದಕ್ಕೊಂದನ್ನು ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಮಾಣವು ಅತ್ಯಗತ್ಯವು. ಇಂಥಾ ಕರ್ತವ್ಯವಿಧಿಗೆ “ಯುಕ್ತಿ” ಎಂದು ಹೆಸರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಭೇಷಜ ದ್ರವ್ಯಗಳ ಯೋಜನೆಗೆ ಪ್ರಮಾಣ ವಿನಹ ಆಗದಿರುವುದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಅಳತೆಗಳ ಲೆಖ್ಪವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದು: —

- 8 ನರ್ಷಪ(ಬಿಳಿ ಸಾಸ್ವೆಕಾಳು) = 1 ಯವ (ಸಿಪ್ಪೆ ಕಳದ ಯವಧಾನ್ಯ)
 4 ಯವ = 1 ಗುಂಜಾ (ಕೆಂಪು ಮಂಜೋಟಿ).
 6 ಗುಂಜಾ = 1 ಮಾಷಕ (ಸುವರ್ಣಮಾಷಕ, ಸುಶ್ರು
 4 ಮಾಷಕ = 1 ಶಾಣ ತಾದಿ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧ).
 2 ಶಾಣ = 1 ಕೋಲ (ಕ್ಷುದ್ರಕ, ವಟಕ, ದ್ರಂಕ್ಷಣ).
 2 ಕೋಲ. = 1 ಕರ್ಷ (ಪಾಣಮೂನಿಕಾ, ಅಕ್ಷೇ, ಪಿಚುಃ,
 ಪಾಣತಲಂ, ತಿಂದುಕ, ಬಿಡಾಲಪದಕ,
 ಕರಮಧ್ಯ, ಹಂಸಪದ, ಸುವರ್ಣ, ಕವಡ
 ಗ್ರಹ, ಉದುಂಬರ).
 2 ಕರ್ಷ = 1/2 ಪಲ (ಶುಕ್ರಿ, ಅಷ್ಟಮಿಕಾ).
 2 ಶುಕ್ರಿ = 1 ಪಲ (ಮುಷ್ಟಿ, ಅನ್ವಂ, ಚತುರ್ಥಿಕಾ,
 ಪ್ರಕುಂಜಃ, ಷೋಡಶೀ, ಬಿಲ್ವ, ಪಲ).
 2 ಪಲ = 1 ಪ್ರಸ್ಯತಿ (ಪ್ರಸ್ಯತಃ)
 2 ಪ್ರಸ್ಯತಿ = 1 ಅಂಜಲಿ (ಕುಡವಃ, ಅರ್ಧರಾವಕಃ, ಅಷ್ಟ
 ಮಾನ).

- 2 ಕುಡವ. = 1 ಮಾನಿಕಾ (ಶರಾವಣ, ಅಷ್ಟಪಲ).
 2 ಶರಾವ. = 1 ಪ್ರಸ್ಥ.
 4 ಪ್ರಸ್ಥ = 1 ಆಡಕ (ಭಾಜನ, ಕಂಸಪಾತ್ರ, 64 ಪಲ).
 4 ಆಡಕ. = 1 ದ್ರೋಣ (ಕಲಶ, ನಲ್ಲಣ, ಅರ್ಮಣ,
 ಉನ್ಮಾನಂ, ಘಟಿ, ರಾಶಿ, ದ್ರೋಣ, ಇತಿ
 ಪರ್ಯಾಯ).
 2 ದ್ರೋಣ = 1 ಸೂರ್ಪಕುಂಭ(64-ಚತುಃಷಷ್ಟಿಶರಾವಣಕಃ)
 2 ಸೂರ್ಪ = 1 ದ್ರೋಣಿ(ವಹಃ, ಗೋಣೀ).
 4 ದ್ರೋಣೀ = 1 ಖಾರೀ(4096 =ಪಲ).
 2000 ಪಲ = 1 ಭಾರ. 100 ಪಲ = 1 ತುಲಾ.

ಮಾಷ, ಟಂಕ, ಅಕ್ಷ, ಬಿಲ್ವ, ಕುಡವ, ಪ್ರಸ್ಥ, ಆಡಕ, ರಾಶಿ, ದ್ರೋಣಿ, ಖಾರಿಕಾ, ಇವುಗಳು ಕ್ರಮಾತ್ 4 ಪಾಲಿನಷ್ಟು ದೊಡ್ಡದಾಗುತ್ತಾ ಬಂದಿವೆ. 'ಕರ್ಷ' ಎಂಬುದು ಈಗ ಜಾಲ್ಪಿಯಾಗಿರುವ (ತೊಲಿ) ಒಂದು ರೂಪಾಯಿ ತೂಕದಷ್ಟು ಭಾರವಿದೆ. ಮಾಷಃ-ಒಂದಾಣಿ ತೂಕ, ಶಾಣ-ನಾಲ್ಕಾಣಿ ತೂಕ (ಒಂದು ಪಾವಲಿ), ಕೋಲ- $\frac{1}{2}$ ರೂಪಾಯಿ ತೂಕ, ($\frac{1}{8}$, $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{2}$) ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದು. ಶರಾವ ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ 'ಸೇರು' ಎಂತಲೂ, ದ್ರೋಣಕ್ಕೆ 'ಮಣ' ಎಂತಲೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಿದೆ.

ಶ್ರುತಾಣಾಂ ಸ್ಯಾದಿದಂ ಮಾನಂ ದ್ವಿಗುಣಂ ತದ್ಭವಾದ್ರೈಃ || ೧೬ ||

ನ ದ್ವಿಗುಣಂ ತ್ರಿಕಾಮಾನೇ ಪಲೋಲ್ಲೇಖಾಗತೇ ತಥಾ |

ಶ್ರುತದ್ರವ್ಯೈಃ ಯನ್ಮಾನಮಾದ್ರೈಸ್ಯ ದ್ವಿಗುಣಂ ಹಿ ತತ್ || ೧೭ ||

ಶ್ರುತಸ್ಯ ಗುಣತೀಕ್ಷಣತ್ವಂ ತಸ್ಮಾದರ್ಶಂ ಪ್ರಯೋಜಯತ್ |

ಶ್ರುತಂ ನವೀನಂ ಯದ್ಭವತ್ಯಂ ಯೋಜ್ಯಂ ಸಕಲಕರ್ಮಿಸು || ೧೮ ||

ಆದ್ರೈ ಚ ದ್ವಿಗುಣಂ ದಧಾದೇಃ ಸರ್ವತ್ರ ನಿಶ್ಚಯಃ |

ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಯೋಗದಲ್ಲಿ ಒಣಗಿದ ನೂತನ ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ಎಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣವೆಂದು ಹೇಳಿರುವುದೋ ಅಷ್ಟನ್ನೇ ಸ್ವೀಕರಿಸತಕ್ಕದು. ಅದೇ ಯೋಗದಲ್ಲಿ ಅದೇ ಮದ್ದನ್ನು ಹಸಿ ಸೇರಿಸಬೇಕೆಂದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಪ್ರಮಾಣಕ್ಕಿಂತ ದ್ವಿಗುಣ ಕೂಡಿಸಬೇಕು. ಅದಲ್ಲದೆ ಸಕಲ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಹೊಸತಾದ ಮತ್ತು ಶುಷ್ಕ ದ್ರವ್ಯಗಳನ್ನು ಸಮತೂಕ ತೆಗೆದು

ಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದರೂ, ಕೆಲವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು “ಹಸಿ ಮದ್ದುಗಳಲ್ಲಿ ಗುಣ ಅಧಿಕವಾಗಿದ್ದು ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಕಾರ್ಯವುಳ್ಳದ್ದರಿಂದ ಆದಷ್ಟು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿ ಸರ್ವತ್ರ ಸಮವಾಗಿಯೇ ಅಂಗೀಕರಿಸಿ ಯಾವಡೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅದ್ವೈತ ದ್ರವ್ಯಗಳನ್ನು ದ್ವಿಗುಣವಿಡದೆ ನವೀನ ಔಷಧಿಗಳನ್ನೇ ಯೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುವುದು” ಎಂದಿರುವುದು. ಹಾಗೆಯೇ ದ್ರವಪದಾರ್ಥಗಳಾದ ಹಾಲ, ನೀರು, ಹೇಳಿದ ಪ್ರಮಾಣಕ್ಕಿಂತ 2ರಷ್ಟು ಕೂಡಿಸಬೇಕು. ದ್ರವಪದಾರ್ಥ ಮತ್ತು ಅದ್ವೈತದ್ರವ್ಯಗಳ ದ್ವಿಗುಣ ಪ್ರಮಾಣವು ರಕ್ತಕಾದಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡುವಾದಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅನ್ವಯಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ಆದರೆ ಯೋಗದಲ್ಲಿ ತುಲಾ, ಅಥವಾ ಪಲ, ಎಂದು ಸೂಚಿಸಿದ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ದ್ವಿಗುಣ ಸೇರಿಸಕೂಡದು ಯಥಾ “ರೋಹಿತಕಕ್ಷಚಃ ಶ್ರೇಷ್ಠಾತ್ಪಲಾನಾಂ ಪಂಚವಿಂಶತಿಃ” ಎಂಬಲ್ಲಿ ದ್ವಿಗುಣತ್ವವು ಗ್ರಾಹ್ಯವಲ್ಲ.

“ರೋಹಿತಕಕ್ಷಚಃ ಶ್ರೇಷ್ಠಾತ್ಪಲಾನಾಂ ಪಂಚವಿಂಶತಿಃ” ಎಂಬಲ್ಲಿ ದ್ರವಾದ್ರವ್ಯದ್ರವ್ಯಗಳ ದ್ವಿಗುಣತ್ವವು ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ.

“ಗುಂಜಾದಿ ಮಾನಮಾರಭ್ಯ ಯಾವತ್ಸ್ಯಾತ್ ಕುಡವಸ್ಥಿತಿಃ ||
 ದ್ರವಾದ್ರವ್ಯ ಶುಷ್ಕದ್ರವ್ಯಾಣಾಂ ತಾವನ್ಮಾನಂ ಸಮಂ ಮತಂ ||
 ಪ್ರಸ್ಥಾದಿ ಮಾನಮಾರಭ್ಯ ದ್ವಿಗುಣಂ ತದ್ವ್ರವಾರ್ಥಯೋಃ || ”

ಈ ಪ್ರಮಾಣವು ಸುಶ್ರುತ ಚರಕಾದಿ ಸಂಹಿತೆಗಳಿಗೆ ವಿರೋಧವಾಗಿ ಅಲ್ಲದೆ ಯುಕ್ತಿಗೂ ಕೂಡಾ ವಿರೋಧವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುತ್ತದೆ.

ಗುಡ್ಡುಚಿ ಕ್ವಿಜಿ ವಾಸಾ ಕ್ಷುಮ್ಭಾಂ ಚ ಶತಾವರಿ || ೧೯ ||

ಅಶ್ವಗಂಧಾಸಹಚರೈ ಶತಪುಷ್ಪಾ ಪ್ರಸಾರಿಣಿ |

ಪ್ರಯೋಗಸ್ಯ ಸದೈವಾರ್ಧ್ವಾ ದ್ವಿಗುಣಂ ನೈವ ಕಾರಯತ್ || ೨೦ ||

ಅಮೃತಬಳ್ಳಿ, ಸಣ್ಣಕೊಡಸಿಗನ ಕೆತ್ತೆ, ಕೂಷ್ಮಾಂಡ, ಶತಾವರಿ, ಅಶ್ವಗಂಧಿ, ಕರಿಕುಂಜಾ ಬೇರು, ಸತಾಪೆ, ಪ್ರಸಾರಿಣಿ ಈ ಬಗೆಯ ಮದ್ದುಗಳನ್ನು ಎರಡು ಪಾಲಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸದೆ ಹಸಿಯಾಗಿಯೇ ಒಂದು ಪಾಲು ಕೂಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ವಾಸಾನಿಬಪಟಲಕೇತಕಿಬಲಾಕೂಘಾಂಙಕೇದೀವರೀ ;

ವರ್ಷಾಭೂಕುಟಜಾಶ್ವಗಂಭಸಹಿತಾಸ್ತಾಃ ಪೂತಿಗಂಧಾಮೃತಾಃ ॥ ೨೧ ॥

ಮಾಸಂ ನಾಗಬಲಾ ಸಹಾಚರಪುರೌ ಹಿಂವಾದ್ರೇಕೇ ನಿಯಶೋ ।

ಬ್ರಾಹ್ಮಾಸ್ತಕ್ಷಣಮೇವ ನ ದ್ವಿಗುಣಿತಾ ಯೇ ಚೇಶ್ಚುಜಾತಾ ವನಾಃ ॥ ೨೨ ॥

ಆಡ್ವೀಗೇ ಬೇರು, ಕಹಿಬೇವಿನ ಕೆತ್ತೆ, ಕಾಡುಪಟೋಲ, ಕೇದಿಗೆ ಬೇರು, ಕಡೀರ ಬೇರು, ಕೂಷ್ಮಾಂಡ, ಶತಾವರಿ, ಪುನರ್ನವೆ ಬೇರು, ಸಣ್ಣ ಕೊಡಸಿಗನ ಕೆತ್ತೆ, ಅಶ್ಲಗಂಧಿ, ಪುಸಾಂಜೇ, ಆಮೃತಬಳ್ಳಿ, ಮಾಂಸಿ, ದೊಡ್ಡ ಕಡೀರ ಬೇರು, ಕರಿಕುಂಜಾ, ಗುಗ್ಗುಲು, ಹಿಂಗು, ಶುಂಠಿ, ಇಕ್ಷು ಜಾತೀಯಗಳಾದ ಬೆಲ್ಲ ಮುಂತಾದ್ದನ್ನು ದ್ವಿಗುಣವಿಡದೆ ನವೀನ ವಾದದ್ದನ್ನೇ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

॥ ಅಥ ಭೇಪಜಾದಿಗ್ರಹಣಸಂಕೇತಃ ॥

ಲವಣಂ ಸೈಧವಂ ಗ್ರೋಕ್ತಂ ಚಂದನಂ ರಕ್ತಚಂದನಮ್ ।

ಚೂರ್ಣಲೇಹಾಸವಾಃ ಸಾಧ್ಯಾಃ ಧವಲಚಂದನೈಃ ॥ ೨೩ ॥

ಕಫಾಯಲೇಪಯೋಃ ಪ್ರಾಯೋ ಯುಜ್ಯತೇ ರಕ್ತಚಂದನಮ್ ।

ಪಯಃ ಸರ್ಪಿಃ ಪ್ರಯೋಗೇಷು ಗವ್ಯಮೇವ ಹಿ ಗೃಹ್ಯತೇ ॥ ೨೪ ॥

ಶಕ್ರುದ್ರಸೋ ಗೋಮಯಕಂ ಮೂತ್ರಂ ಗೋಮೂತ್ರಮುಚ್ಯತೇ ।

ಸಿದ್ಧಾರ್ಥಃ ಸರ್ಷಪೇ ಬ್ರಾಹ್ಮ ಉಪಲೇ ನೀಲಮುಲ್ಪಲಮ್ ॥ ೨೫ ॥

ಕಾಲೇಽನುಕ್ತೇ ಪ್ರಭಾತಂ ಸ್ಯಾದ್ಭೇಽನುಕ್ತೇ ಜಟಾ ಭವೇತ್ ।

ಭಾಗೇಽನುಕ್ತೇ ಚ ಸಾಮ್ಯಂ ಸ್ಯಾತ್ ಪಾತ್ರೇಽನುಕ್ತೇ ಚ ಸೃಷ್ಟಮಯಮ್ ॥ ೨೬ ॥

ದ್ರವ್ಯೇಽನುಕ್ತೇ ಜಲಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಂ ತೈಲೇಽನುಕ್ತೇ ತಿಲೋಽವಮ್ ।

ಏಕಮಪ್ಯೌಷಧಂ ಯೋಗೇ ಯಸ್ಮಿನ್ಯತ್ಪುನರುಚ್ಯತೇ ॥ ೨೭ ॥

ಮಾನತೋ ದ್ವಿಗುಣಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಂ ತದ್ಭವ್ಯಂ ತತ್ವದಾರ್ಶಿಭಿಃ ।

ವ್ಯಾಧೇರಯುಕ್ತಂ ತದ್ಭವ್ಯಂ ಗಣೋಕ್ತಮಪಿ ತಸ್ಯಜೇತ್ ॥ ೨೮ ॥

ಅನುಕ್ತಮಪಿ ಯುಕ್ತಂ ಯದ್ವಿಜಯೇತ್ತತ್ರ ತದ್ಬುಧಃ ।

ಕದಾಚಿತ್ ದ್ರವ್ಯಮೇಕಂ ಹಿ ಯದಿ ಬೋಗೇ ನ ಲಭ್ಯತೇ ॥ ೨೯ ॥

ತತ್ತಕ್ಷುಣಯುತಂ ದ್ರವ್ಯಂ ಪರಿವರ್ತೇನ ಗೃಹ್ಯತೇ |
 ದ್ರವ್ಯಭಾವೇ ತು ತತ್ತುಲ್ಯಂ ದ್ರವ್ಯಮೇವ ಪ್ರದೀಯತೇ || ೩೦ ||
 ನ್ಯಮ್ರೋಧಾಧೇಸ್ವಚೋ ಗ್ರಾಹ್ಯಾ! ಸಾರಃ ಸ್ಯಾದ್ಬಿಜಕಾದಿತಃ |
 ತಾಲಿಸಾದೇಶ್ಚ ಪತ್ರಾಣಿ ಫಲಂ ಸ್ಯಾತ್ರೀಫಲಾದಿತಃ || ೩೧ ||
 ಧಾತಕ್ಯಾದೇಶ್ಚ ಪುಷ್ಪಾಣಿ ಸ್ತುಹ್ಯಾದೇಃ ಕ್ಷೀರಮಾಹರೇತ್ |
 ಮಹಾಂತಿ ಯಾನಿ ಮೂಲಾನಿ ಕಾಷ್ಠಗರ್ಭಾಣಿ ಯಾನಿ ಚ || ೩೨ ||
 ತेषಾಂ ತು ವಲ್ಕಲಂ ಗ್ರಾಹ್ಯಂ ಸ್ವಕ್ಷಮಮೂಲಾನಿ ಕೃತ್ಸನತಃ |
 ಜಾಂಗಲಾನಾಂ ವಯಸ್ಥಾನಾಂ ಚರ್ಮರೋಮ ನಸ್ತಾದಿಕಮ್ || ೩೩ ||
 ಕ್ಷೀರಮೂತ್ರಪುರೀಷಾಣಿ ಜಿರ್ಣಾಹಾರೇ ತು ಗ್ರಾಹಯೇತ್ |
 ಚತುಷ್ಪಸ್ತು ಸ್ತ್ರಿಯಃ ಶ್ರೇಷ್ಠಾಃ ಪುಮಾंसೋ ವಿಹಗೋಷು ಚ || ೩೪ ||
 ವಲ್ಮೀಕಿಕ್ರುತ್ಸಿತಾನೂಪಶ್ಮಶಾನೋಫರಮಾರ್ಗಜಾಃ |
 ಜಂತುವಹ್ನಿಹಿಮವ್ಯಾಪ್ತಾ ನೌಷಧ್ಯಃ ಕಾರ್ಯಸಾಧಿಕಾಃ || ೩೫ ||
 ಶರಶ್ಚಽಖಿಲಕಾರ್ಯಾರ್ಥಂ ಗ್ರಾಹ್ಯಂ ಸರಸಮೌಷಧಮ್ |
 ವಿರೇಕವಮನಾರ್ಥಂ ಚ ವಸಂತಾಂತಿ ಸಮಾಹರೇತ್ || ೩೬ ||

ಯೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಲವಣಂ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಲ್ಲಿ ಸೈಂಧವಲವಣವನ್ನೂ, ಚಂದನಂ-ರಕ್ತಚಂದನವನ್ನೂ, ಚೂರ್ಣ, ಲೇಹ, ಆಸವ, ಲೇಹಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಗಂಧವನ್ನೂ, ಕಷಾಯ, ಲೇಪಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಯಶಃ ರಕ್ತಚಂದನವನ್ನೂ, ಪಯಃ ಸರ್ಪಿ-ದನದ ಹಾಲು ತುಪ್ಪಗಳನ್ನೂ, ಶಕೃದ್ರಸಂ-ದನದ ಸೆಗಣೆಯ ರಸವನ್ನೂ, ಮೂತ್ರಂ-ಗೋಮೂತ್ರವನ್ನೂ, ಸಿದ್ಧಾರ್ಥ-ಬಿಳಿಸಾಸಿವೆಯನ್ನೂ, ಉತ್ಪಲ-ನೇಲಸಂಪಿಗೆಗಡ್ಡೆಯನ್ನೂ, ಔಷಧಿ ಸ್ವೀಕಂಸುವ ಕಾಲವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಸೂಚಿಸದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಪ್ರಭಾತಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ, ಅಂಗವು ಅನುಕ್ತವಾದ್ದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮಾಂಗದಲ್ಲಿಯೂ, ಭಾಗವು ಹೇಳದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಸಮಭಾಗವೆಂದೂ, ಪಾತ್ರಕ್ಕೆ-ಮೃಣ್ಮಯಪಾತ್ರವನ್ನೂ, ದ್ರವವು ಹೇಳದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಜಲವನ್ನೂ, ತೈಲಂ-ಎಳ್ಳಿಣ್ಣೆಯನ್ನೂ, ಒಂದು ಯೋಗದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಮದ್ದನ್ನು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಹೇಳಿದರೆ ದ್ವಿಗುಣ ಸೇಂಸಬೇಕೆಂದೂ, ವ್ಯಾಧಿಗೆ ಅಯುಕ್ತವಾದ ಔಷಧಿಯನ್ನು

ಗಣದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದರೂ, ಯುಕ್ತವಾದ ಮದ್ಯನ್ನು ಹೇಳದಿದ್ದರೂ ತಿಳಿದ ವೈದ್ಯನು ಕೂಡಿಸುವಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಸಿ, ತ್ಯಜಿಸುವಲ್ಲಿ ತ್ಯಜಿಸಬೇಕು. ಒಂದು ವೇಳೆ ಯೋಗದಲ್ಲಿ ಒಂದು ದ್ರವ್ಯ ಸಿಕ್ಕಲಿಲ್ಲವೆಂದಾದರೆ ಅದೇ ಗುಣವೀರ್ಯ ವಿಪಾಕವುಳ್ಳ ಮತ್ತೊಂದು ಮದ್ಯನ್ನು ಬದಲಿಗಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಕಿನ್ನಿಗೋಳಿ, ಗೋಳಿ, ಅಶ್ವತ್ಥ ಮುಂತಾದ ದೊಡ್ಡ ವೃಕ್ಷಗಳ ಕೆತ್ತೆಯನ್ನೂ, ಬೇಂಗ ಮೊದಲಾದ ಕೆಲವು ಮರಗಳ ತಿರುಳುಭಾಗವನ್ನೂ, ತಾಲೀಸಾದಿ ಎಲೆಗಳನ್ನೂ, ಅಜಿಲೆ, ಶಾಂತಿ, ನೆಲ್ಲಿ ಮುಂತಾದ ಮರಗಳ ಕಾಯಿಗಳನ್ನೂ, ಧಾತಕೀ ಮುಂತಾದ್ದರ ಪುಷ್ಪಗಳನ್ನೂ, ಕಳ್ಳಿ ಮುಂತಾದ್ದರ ಹಾಲನ್ನೂ ಸ್ವೀಕರಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ಮಣ್ಣಿನೊಳಗಿರುವ ಬಹಳ ದೊಡ್ಡದಾಗಿರುವ ಬೇರುಗಳ ಮೇಲಿನ ಸಿವ್ವೆಯನ್ನೂ, ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಬೇರುಗಳನ್ನೂ, ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ವಾತಭೂಯಿಷ್ಯ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಭವಿಸಿದ ತರುಣಪ್ರಾಯದ ಮೃಗಪಕ್ಷಿಗಳ, ಆಹಾರವು ಜೀರ್ಣವಾಗಿರುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಜರ್ಮರೋಮ ಕ್ಷೀರಮೂತ್ರಾದಿಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕು. ಮೃಗಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣು ಜಾತಿಯವುಗಳೂ, ಪಕ್ಷಿಜಾತಿಗಳಲ್ಲಿ ಗಂಡುಜಾತಿಯವುಗಳೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವುಗಳಾಗಿವೆ. ಕುತ್ಸಿತ, ಕಫೋಲ್ಬಣ ದೇಶ, ಶ್ರುಶಾನ, ಜಂತು, ವಹ್ನಿ, ಹಿಮ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದು ವ್ಯಾಪಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಗಿಡಮೂಲಿಕೆಗಳು ಕಾರ್ಯಸಿದ್ಧಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಶರತ್ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಿತ್ತು ತೆಗೆದ ಎಲ್ಲಾ ವನಸ್ಪತ್ಯಾಷಧಗಳು ತುಂಬಾ ಪ್ರಯೋಜನಕಾರಿಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ವಿರೇಚನ, ವಮನ ವಿಧಿಗಳಿಗೆ ವಸಂತ ಋತುವಿನ ಆಖ್ಯೆಂ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

धन्वसाधरणे देशे समे सन्मृत्तिके शुचौ ।
 इमशानचैत्यायतनश्चन्नवल्मीकवर्जिते ॥ ३७ ॥
 सृदौ प्रदक्षिण जले कुशरोहिष संस्कृते ।
 अफालकृष्टेनाम्नांते पादपैर्बलवत्तरैः ॥ ३८ ॥
 अस्यते भेषजं जातं युक्तं वर्णं रसादिभिः ।
 जंत्वजगधं द्वाद्गधमविदग्धं च वैकृतैः ॥ ३९ ॥

भूतैश्चायातपाब्बाद्यैर्यथाकालं च सेवितम् ।

अवगाढमहामूलमुदीचीं दिशमाश्रितम् ॥ ४० ॥

ನಿರ್ಮಲವಾದ ಭೂಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಕುಶ ಮುಂತಾದವುಗಳು ಇರುವ ಬಲವತ್ತರವಾದ ವೃಕ್ಷಗಳಿಂದ ಆಕ್ರಮಿಸಲ್ಪಡದಿರುವ, ಶ್ಮಶಾನ, ಬುದ್ಧಾಲಯ (ವಿಶಿಷ್ಟ ದೇವತಾಧಿಸ್ಥಿತ ಲೋಕಪ್ರಸಿದ್ಧ ವೃಕ್ಷವಿಶೇಷ), ವಲ್ಮೀಕಿ ಮುಂತಾದ ಕಡೆಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಜಂತುಗಳಿಂದ ಜಗಿಯಲ್ಪಡದಿರುವ, ಕಾಡ್ಲಿಚ್ಚಿನಿಂದ ದಹಿಸಲ್ಪಡದಿರುವ, ಬಿಸಿಲು, ನೀರು ಇವುಗಳಿಂದ ಸ್ಪರ್ಶಿಸಲ್ಪಡದಿರುವ, ವಿಕಾರವಾಗದಿರುವ, ಔಷಧಿಗಳನ್ನು—

अथ कल्याणचरितः आढः शुचिरुपोषितः ।

गृह्णीयादौषधं सुस्थं स्थितं काले च कल्पयेत् ॥ ४१ ॥

सक्षीरं तदसंपत्तावनतिक्रान्तवत्सरम् ।

कृते गुडघृतक्षौद्रधान्यकृष्णाविडङ्गतः ॥ ४२ ॥

ಅನಂತರ ಸ್ಥಳ, ಕಾಲ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ವಿಚಾರಿಸಿ, ಶುದ್ಧಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದವನಾಗಿ, ಶುಚಿಭೂತನಾಗಿ, ಉಪವಾಸಾದಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದವನಾಗಿ ಭೇಷಜಕಲ್ಪವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಒಂದು ವತ್ಸರ ಕಳೆಯದಿರುವ ಔಷಧಿಗಳನ್ನೇ ಸ್ವೀಕರಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಅಂಗೀಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಔಷಧಿಗಳು ವಿಶಿಷ್ಟ ಕರ್ಮವನ್ನು (ಪ್ರಭಾವ) ರೋಗಿಯಲ್ಲಿ ಉಂಟುಮಾಡುವುದು. ಔಷಧ ಪ್ರಭಾವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ ಸ್ವಾಮಿಗಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಇದೇ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ್ದಾಗಿರುವುದು. ಆದರೆ 1 ವತ್ಸರ ಕಳೆದ ಎಲ್ಲಾ ಔಷಧಿಗಳು ಅನಂಗೀಕಾರವೋ, ಎಂದರೆ ಬೆಲ್ಲ, ತುಪ್ಪ, ಜೇನುತುಪ್ಪ, ಧಾನ್ಯ, ಹಿಪ್ಪಿಲಿ, ವಾಯುವಿಕಂಗಳ ಇವುಗಳ ಹೊರತು ಬೇರೆ ಔಷಧಿಗಳನ್ನು ಒಂದು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆಯೇ ಅಂಗೀಕರಿಸುವುದು.

पयो बाष्कयणं ग्राह्यं विष्णुमंत्रं तच्च वीरुजम् ।

वयोबलवतां धातुपिच्छशृङ्गखुराद्रिकम् ॥ ४३ ॥

ಬೆಳಗ್ಗೆ ಮತ್ತು ಸಾಯಂಕಾಲ ಎರಡು ಸರ್ತಿ ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ, ಕರುವುಳ್ಳ ಮತ್ತು ರೋಗವಿಲ್ಲದಿರುವ ಯೌವನವಾದ ದನದ ಬೆಳಗ್ಗೆನ ಸೆಗಣೆ, ಮೂತ್ರ ಮತ್ತು ಶ್ಲೇಷ್ಮ, ಗೋರಸು ಮುಂತಾದುವುಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಔಷಧಿಗಳಿಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸುವುದು.

सद्यः समुद्धृतभ्रुणाद्यः सवेपथपीडितात् ।

स्वरसः स समुद्धृष्टः ॥

ಯೋಗ್ಯ ಸ್ಥಳದಿಂದ ಆಗತಾನೆ ತಂದು ಜೆನ್ನಾಗಿ ಜಜ್ಜಿ ವಸ್ತ್ರದಿಂದ ಗಾಳಿಸಿದ ಯಾವದೊಂದು ಕಲ್ಪನಾ ಕಷಾಯವಿದೆಯೋ ಅದೇ ಸ್ವರಸ ವೆನ್ನಲ್ಪಡುವುದು.

कल्कः पिष्टो द्रवाश्लतः ।

चूर्णोऽश्लतः ॥ ४४ ॥

ದ್ರವಗಳಿಂದ ಒದ್ದೆಯಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಜೋರ್ಣವೇ ಕಲ್ಕ. ದ್ರವ ವಿಲ್ಲದೇ ವಸ್ತ್ರಗಳಿಗೂ ಮಾಡಿದ್ದೇ ಜೋರ್ಣ.

शृतः क्वाथः ।

ಯೋಗೋಕ್ತ ಔಷಧಿಗಳನ್ನು ಲೆಖ್ಯಪ್ರಕಾರ ಹಾಕಿ ಕುದಿಸಿ ಉಳಿಸಿದ ದ್ರವವೇ ಕಷಾಯ.

शीतो रात्रिं द्रवे स्थितः ॥ ४५ ॥

ಯಾವ ದ್ರವ್ಯವು ದ್ರವದಲ್ಲಿದ್ದು ಇಡೀ ರಾತ್ರಿ ಇಟ್ಟು ಬೆಳಗ್ಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುವುದೋ ಅದೇ ಶೀತವೆನ್ನಲ್ಪಡುವುದು.

ಸಘೋಮಿಥುನಪ್ತಸ್ತು ಫಾಂಟ ।

ಯಾವುದೊಂದು ದ್ರವ್ಯವು ಸದ್ಯಃ ದ್ರವದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಪೂತನಾಗಿ ಮಾಡಲ್ಪಡುವುದೋ ಅದೇ ಫಾಂಟ.

ಪಾಕಸ್ತು ತ್ರಿವಿಧೋ ಮಂದಶ್ಚಿಕ್ಷಣಃ ಖರಚಿಕ್ಷಣಃ ।

ಮಂದಃ ಕಲ್ಮಷಮೇ ಕ್ವಿಂಚಿಚ್ಚಿಕ್ಷಣೋ ಮದನೋಪಮೇ ॥ ೪೬ ॥

ಕಿಂಚಿತ್ಸೀದತಿ ಕೃಷ್ಣೋ ಚ ವರ್ತಮಾನೇ ಚ ಪಶ್ಚಿಮಃ ।

ದಗ್ಧೋತ ಊರ್ವ್ ನಿಷ್ಕಾರ್ಯಃ ಸ್ಯಾದಾಮಸ್ವಾಮಿಸಾದಕೃತ್ ॥ ೪೭ ॥

ಮೃದುನಸ್ಯೇ ಖರೋಽಭ್ಯಕ್ಷೇ ಪಾನೇ ಬಸ್ತೌ ಚ ಚಿಕ್ಷಣಃ ।

ಪಾಕವು ಮೂರು ವಿಧ-

ಮಂದ, ಚಿಕ್ಕಣ, ಖರಚಿಕ್ಕಣ, ಇದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪಾಕಕ್ಕೆ ಬಂದರೆ ದಗ್ಧಪಾಕ, ಇದು ಯಾವುದೊಂದು ಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗದೇ ನಿಷ್ಫಲವಾಗುವುದು. ಅಮವಾದರೆ, ಅಗ್ನಿಮಾಂದ್ಯವೇ ಮೊದಲಾದ ವಿಪರೀತಗುಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿಕೊಂಡಿರುವುದು. ಮೃದುಪಾಕವು ನಸ್ಯಕ್ಕೂ, ಖರಪಾಕವು ಅಭ್ಯಂಗಕ್ಕೂ, ಪಾನ, ಬಸ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕಣಪಾಕವೂ ಉಪಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುವುದು.

ನಾಕ್ಷುಲಿಗ್ರಾಹಿತಾ ಕಲ್ಮಕೇ ನ ಸ್ನೇಹೇಽನೌ ಸಶಬ್ದತಾ ।

ವರ್ಣಾದಿ ಸಂಪತ್ರ ಯದಾ ತದೈನಂ ಶಿಖ್ರಮಾವಹೇತ್ ॥ ೪೮ ॥

ಪಾಕಲಕ್ಷಣ

ಕಲ್ಮವು ಯಾವಾಗೆ ಅಂಗುಲಿ ಗ್ರಾಹಿತ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನೇಹವನ್ನು ಇಡುವಾಗ್ಗೆ ಚಟಚಟ ಮುಂತಾದ ಶಬ್ದವು ಉಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲವೋ, ವರ್ಣ, ಗಂಧ, ರಸ ಸ್ಪರ್ಶಗಳಿಗೆ ಶುಭತ್ವವುಂಟಾಗುವುದೋ ಅಂಥಾ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶೀಘ್ರದಿಂದ ಇಳಿಸಬೇಕು. ಇದೇ ಕಟಾಹದಲ್ಲಿರುವ ಸ್ನೇಹದ ಅವತರಣಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯಕಾಲವು.

ತೈಲಸ್ಯ ಕಲಕಂ ಸಂಚೂರ್ಯ ಬ್ರೂಃ ಸಮರ್ಥಂ ಯೋಜಯೇತ್ ।
ಘೃತಸ್ಯ ಕಲಕಂ ಮತಿಮಾನ್ ಜರ್ಜರಿಕೃತ್ಯ ಯೋಜಯೇತ್ ॥ ೪೯ ॥

ಕಲ್ಕವನ್ನು ಸೇರಿಸುವ ಕ್ರಮ

ಎಣ್ಣೆಗೆ ಕಲ್ಕಚೂರ್ಣವನ್ನು ಅರೆದು ಸೇರಿಸಬೇಕು. ಘೃತಕ್ಕೆ
ಚೂರ್ಣವನ್ನೇ ನೆನೆಯಿಸಿ ಸೇರಿಸಬೇಕು.

ಅಮರ್ದಿತಂ ತೈಲಕಲಕತ ಚಕ್ಷುಷ್ಯೇ ಭವೆನ್ನೃಣಾಮ್ ।
ಮರ್ದಿತಂ ಘೃತಕಲಕಂ ಚ ತೇಜೋ ಧಾತುಕ್ಷಯಂ ಭವೇತ್ ॥ ೫೦ ॥

ತೈಲಕ್ಕೆ ಕಲ್ಕವನ್ನು ಮರ್ದನೆ ಮಾಡದೇ ಸೇರಿಸಿದರೆ ನೇತ್ರಕ್ಕೆ ಅಹಿತ
ವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ. ಘೃತಕ್ಕೆ ಮರ್ದಿಸಿ ಸೇರಿಸಿದರೆ, ತೇಜೋಹಾನಿ,
ಧಾತುಕ್ಷಯವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

ಮೃದ್ಧಭಿನ್ನಾ ಪಚೇತ್ತಸ್ಯ ಪುನಃ ಪಾಕಂ ಶನೈಃ ಶನೈಃ ।
ಘೃತಸ್ಯೇಲಂ ಮಹಾವೀರ್ಯಂ ತ್ರಿದೋಷಶಮನಂ ಪರಮ್ ॥ ೫೧ ॥

ಅಗ್ನಿಪಾಕ ವಿಧಿ

ತೈಲ, ಘೃತ ಇವೇ ಮುಂತಾದ ಔಷಧಿಗಳನ್ನು ಮೃದ್ಧಭಿನ್ನಿಯಿಂದಲೇ
ತಯಾರಿಸುವುದು. ಯಾಕೆಂದರೆ ಅಧಿಕ ವೀರ್ಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ
ತ್ರಿದೋಷಗಳ ವೈಷಮ್ಯವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವುದು.

ಘೃತಂ ವಾ ತಿಲತೈಲಂ ವಾ ಲೇಹಂ ವಾ ವಿಪಚ್ಛೇದಿಸ್ಯತ್ ।
ನೇತ್ರೋಷಧಾನ್ ವಿಶೇಷೇಣ ವಿಷವೃಕ್ಷೇಧನಂ ಲ್ಯಜತ್ ॥ ೫೨ ॥

ತಯಾರಿಸುವಾಗ್ಯ ತ್ಯಜಿಸತಕ್ಕ ಕಟ್ಟಿಗೆಗಳು

ಘೃತವಾಗಲೀ, ತೈಲವಾಗಲೀ, ಲೇಹ್ಯವಾಗಲೀ ತಯಾರಿಸುವಾಗ
ವಿಷಕಾಂ ಕಟ್ಟಿಗೆಗಳನ್ನು ವರ್ಜಿಸಬೇಕು. ವಿಶೇಷತಃ ನೇತ್ರೋಷಧಿಗಳಿಗೆ

ಅಗತ್ಯವಿದ್ದ ಮದ್ದನ್ನು ಪಾಕಮಾಡುವಾಗ್ಗೆ, ಯೋಗ್ಯ ಜಾತಿಯ ಕಟ್ಟಿಗೆ ಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕು.

धन्वंतरीं गरुमंतं पावकं सूर्यमश्विनौ ।

अच्युतं चाच्युतं चैव स्मरेदौषध कर्मणि ॥ ५३ ॥

ಔಷಧಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸಲ್ಪಡತಕ್ಕವರು

ಔಷಧ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವಾಗ ಧನ್ವಂತರಿ, ಗರುಡ, ಅಗ್ನಿ, ಸೂರ್ಯ, ಅಶ್ವಿನೀದೇವತೆಗಳು, ವಿಷ್ಣು, ಅಮೃತ ಇವರನ್ನು ಜೆನ್ನಾಗಿ ವಿಚಾರಿಸಿ, ಔಷಧಿಗಳ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಬೇಕು.

पञ्चषड्दिवसैः क्वाथे द्रव्याद्वीर्यं विमुञ्चति ।

कल्कद्रव्ययुतं स्नेहं पीडयेत् पञ्चभिर्दिनैः ॥ ५४ ॥

ಕುದಿಸತಕ್ಕ ಔಷಧಿಗಳ ಶಕ್ತಿಯು ಕಷಾಯದೊಂದಿಗೆ 5 ದಿವಸ ಗಳಲ್ಲಿ ನೇರುತ್ತದೆ. 6ನೇ ದಿವಸದಲ್ಲಿ ಗಾಳಿಸಿ ಸ್ನೇಹದೊಡನೆಯೂ, ಕಲ್ಕ ಸೇರಿಸಿದ 5ನೇ ದಿವಸದಲ್ಲಿ ಪಾಕಮಾಡಿ ಇಳಿಸಬೇಕು.

राजामाषकुलत्थमुद्गलशुना श्रुंठीयवौ क्वाथयेत् ।

सद्यस्त्वेव कषायपाकविधिना स्नेहेन संयोजयेत् ॥ ५५ ॥

कुर्यात्पीडनमेकरात्र परतः सौवीर तक्रान्विते ।

स्नेहे मस्तु पयोरसैश्च सहितद्वाभ्यां दिनाभ्यां परस् ॥ ५६ ॥

ಹೊದಳು, ಉದ್ದು, ಹುರುಳಿ, ಸಣ್ಣ ಹೆಸರು, ಬೆಳ್ಳುಳ್ಳಿ, ಶುಂಠಿ, ಇವುಗಳ ಕಷಾಯವನ್ನು ಆಯಾ ದಿನವೇ ಕುದಿಸಿ, ಗಾಳಿಸಿ, ಸೇರಿಸಬೇಕು. ಅಥವಾ ಒಂದು ದಿನಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಸಮಯ ತೆಗೆಯಬಾರದು. ಮಜ್ಜಿಗೆ ಮಾಂಸ ರಸ, ಹಾಲು ಸೇರಿಸಿದರೆ, ಎರಡು ದಿವಸಗಳಿಗಿಂತ ಜಾಸ್ತಿ ಕಳೆಯಬಾರದು.

ಇತಿ ಆಯುರ್ವೇದ ವೈದ್ಯಶಾಸ್ತ್ರೀ ೧೦. ೧೦. ಅಕ್ಷರಿಂದ ರಚಿತವಾದ 'ಲಘುದೀಪಿಕಾ' ಎಂಬ ಕರ್ನಾಟಕ ನ್ಯಾಚ್ಯೋಲೋಗ್ ಮಾನಪರಿಭಾಷಾ ಪ್ರಕರಣವು ಸಮಾಪ್ತವಾದುದು.

॥ स्नेहपाकपरिभाषाः ॥

ಸ್ನೇಹಪಾಕಪರಿಭಾಷಾ

अत्राहसुश्रुतः-

स्नेहाच्चतुर्गुणो द्रवः, स्नेहचतुर्थांशो भेषज कल्कः ।
तदैकघ्नं संसृज्य विपचेदित्येष स्नेहपाककल्पः ॥ १ ॥
स्नेहभेषजतोयानां प्रमाणं यत्र नेरितम् ।
तत्रायं विधिरास्थेयो निर्दिष्टे तत्तदेव तु ॥ २ ॥

ಸುಶ್ರುತ ಸಂಹಿತೆಯು ಈ ಪ್ರಕಾರ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ:—

ಸ್ನೇಹದ್ರವ್ಯದ 4 ಪಾಲು ದ್ರವಪದಾರ್ಥವನ್ನೂ, ಸ್ನೇಹದ $\frac{1}{4}$ ಅಂಶ ಮದ್ದಿನ ಕಲ್ಮವನ್ನೂ, ಹೀಗೇ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡು ಪಾಕಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು. ಕೆಲವೆಡೆ ಒಂದು ಸ್ನೇಹಪಾಕಕ್ಕೆ ಐದಾರು ವಿಧದ ಸ್ವರಸ ಕಷಾಯಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಲ್ಲಿ, ಎಲ್ಲಾ ದ್ರವಗಳು ಕೂಡಿ ಸ್ನೇಹದ 4 ಪಾಲು ಎಂದೂ, ಅಥವಾ ಒಂದೇ ಬಗೆಯ ದ್ರವವಾದರೂ 4 ಪಾಲು ಎಂದೂ, ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದು. ಕೆಲವು ಸಮಯ 3 ಬಗೆಯ ದ್ರವಗಳಿದ್ದರೆ, 3 ದ್ರವಗಳು ಕೂಡಿ 4 ಪಾಲು ಎಂದೂ, 4 ವಿಧದ್ದಾದರೂ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸ್ನೇಹ ಪದಾರ್ಥದಷ್ಟೇ ಕೂಡಿಸಿ, 4 ಪಾಲೆಂದೂ ಸ್ಪಷ್ಟಾಭಿಪ್ರಾಯವಿದೆ. ಆದರೆ ಹಾಲು ಮಾತ್ರ—

यत्र द्रवांतरं नोक्तं तत्र क्षीरं चतुर्गुणम् ।
द्रवांतरप्रयोगे तु क्षीरं स्नेहसमं मतम् ॥ ३ ॥

ಯಾವ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಸ್ವರಸಕಷಾಯಾದಿ ದ್ರವಗಳನ್ನು ಹೇಳದೆ ಹಾಲು ಒಂದರಿಂದಲೇ ಪಾಕವಾಗಬೇಕೆಂದಿದ್ದರೆ, ಹಾಲನ್ನು ಸ್ನೇಹದ 4 ಪಾಲು ಕೂಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಬೇರೆ ದ್ರವಗಳನ್ನು ಕೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ಪಾಕ ಮಾಡಬೇಕೆಂದಲ್ಲಿ ಹಾಲನ್ನು ಸ್ನೇಹದ ಸಮಾಂಶ ಕೂಡಿಸಿಕೊಳ್ಳತಕ್ಕದ್ದು.

ಎಲ್ಲಿ ಸ್ನೇಹಕ್ಕೆ ಹಾಲು ಕೂಡಿರುವ ದ್ರವವನ್ನು ಸೇರಿಸಬೇಕೋ ಅಲ್ಲಿ ಸ್ನೇಹಸಮಾಂಶ ಹಾಲು, ಬಾಕಿ ಉಳಿದ 3 ಅಂಶ ದ್ರವವನ್ನೂ ಕೂಡಿಸಿ ಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ದ್ರವಾಡಿ ಕುಸುಮೇಃ ಕಲ್ಪೈರ್ಯುತೋಕ್ತಂ ಸ್ನೇಹಸಾಧನಂ |

ಕಲ್ಪಾಢ್ಯತ್ವಾತ್ಪ್ರ ಪಾದಾರ್ಥಂ ತತ್ರ ಕಲ್ಪಂ ಪ್ರದಾಪಯೇತ್ ||

ಸ್ನೇಹಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲಿ ಆದ್ದೋಗೆಯೇ ಮುಂತಾದ್ದರ ಕುಸುಮಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪ ಕೂಡಿಸಿ ಸ್ನೇಹಪಾಕವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದುಂಟೋ ಅಲ್ಲಿ ಕಲ್ಪವು ಹೆಚ್ಚಾಗುವುದರಿಂದ 1/3 ಅಂಶ ಕಲ್ಪವನ್ನು ಹಾಕಬೇಕು.

ಅಕಲ್ಕ: ಖಲ್ಲು ಯಃ ಸ್ನೇಹಃ ಸಸಾಧ್ಯಃ ಕೇವಲೇ ಧ್ರವೇ |

ಯಾವುದೊಂದು ಯೋಗದಲ್ಲಿ ದ್ರವ್ಯಗಣಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಹೇಳಿ ಕ್ವಾಥವನ್ನಾಗಲೀ, ಕಲ್ಪವನ್ನಾಗಲೀ ಹೇಳಲಿಲ್ಲವೆಂದಾದರೆ, ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟ ಷಧಿಗಣಗಳನ್ನೇ ಕಲ್ಪ ಕ್ವಾಥವಾಗಿ ಕೂಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಸುಷ್ರುತ ಸಂಹಿತೆಯು ಕೂಡಾ ಹೇಳುತ್ತದೆ—ಚಲ್ಪ ಕ್ವಾಥಾನನಿರ್ದೇಶೇ ಗಣಾತ್ಪ್ರಸ್ಮಾತ್ ಪ್ರಯೋಜಯೇತ್ | ಎಲ್ಲಿ ಸ್ನೇಹಕ್ಕೆ ಕಲ್ಪ ಹೇಳಲಿಲ್ಲವೋ, ಅಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ದ್ರವದಿಂದಲೇ ತಯಾರಿಸತಕ್ಕದ್ದು.

ಸೃದೌ ಚತುರ್ಥಿಂ ದೇಯಂ ಕಠಿನೇಽಶ್ರುಗುಂ ಜಲಮ್ |

ಕಠಿನಾ಼಼ಕಠಿನಂ ಯತ್ರ ತತ್ರ ಷೌಢಿಷಿಕಂ ಜಲಮ್ || ೪ ||

ಸೃದ್ಧಾದೌ ಧ್ರವ್ಯಸಂಘಾತೇ ಮಾನಾನುಕ್ತೌ ಚಿಕ್ಕಿತ್ಸಕಾಃ |

ಸಾಧ್ಯಸ್ಯೌಽಭಯಭಾಗಿತ್ವಾದಿ಼಼ಞ್ಞಶ್ರುಗುಂ ಜಲಮ್ || ೫ ||

ಸಣ್ಣ ಜೂರುಗಳಾಗಿ ಮಾಡುವ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಜೂರುಗಳಾಗಿಯೂ, ಕ್ಷೃಕ್, ಪತ್ರ, ಫಲ, ಮೂಲಾದಿಗಳನ್ನು ಬಿಸಿಲಲ್ಲಿ ಒಣಗಿಸುವುದನ್ನು ಒಣಗಿಸಿ, ಆ ಮೇಲೆ ವ್ಯುದುವಾದ ದ್ರವ್ಯಗಳಿಗೆ 4 ಪಾಲು ನೀರನ್ನೂ, ಕಠಿಣವಾದ ದ್ರವ್ಯಗಳಿಗೆ 8 ಪಾಲು ನೀರನ್ನೂ, ಅತಿ ಕಠಿಣಗಳಾದ ವಸ್ತುಗಳಿಗೆ

16 ಪಾಲು ನೀರನ್ನು ಕೂಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಒಂದು ವೇಳೆ ಕೆಲವು ಯೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಮೃದು, ಕಠಿನ, ಅತಿ ಕಠಿನಗಳಾದ ವಸ್ತುಗಳಿಗೆ ನೀರನ ಅಳತೆಯನ್ನು ಹೇಳದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಮೃದು-ಅತಿಕಠಿನಗಳೆರಡರಲ್ಲಿಯೂ ಅನ್ವಯಿ ಸುವ, ಮಧ್ಯಮ ತರಗತಿಯ, 8 ಪಾಲು ನೀರನ್ನು ಕೂಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

क्वाभ्यादष्टगुणं वारि, पादस्थं स्याच्चतुर्गुणम् ।

स्नेहात् स्नेहसमं क्षीरं, कल्कस्तु स्नेहपादिकः ॥ ६ ॥

चतुर्गुणं त्वष्टगुणं द्रवश्चैगुणयतो भवेत् ।

ಕಷಾಯಗಳ 8 ಪಾಲು ನೀರನ್ನು ಕಷಾಯಪಾಕಕ್ಕೂ, ಸ್ನೇಹದ 4 ಪಾಲನ್ನು $\frac{1}{2}$ ಪಾಲು ಉಳಿದ ಕಷಾಯವನ್ನೂ ಸ್ನೇಹ ಪಾಕಕ್ಕೂ, ಸ್ನೇಹ ಸಮ ಹಾಲನ್ನೂ, ಸ್ನೇಹದ $\frac{1}{2}$ ಪಾಲು ಕಲ್ಕದ್ರವ್ಯವನ್ನೂ ಕೂಡಿಸಿಕೊಳ್ಳ ಬೇಕು.

ಪ್ರತಿ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿಯೂ ತುಲಾ (100 ಪಲ)ಕ್ಕೆ 1 ದ್ರೋಣ ಜಲವನ್ನು ಕೂಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಕೆಲವೆಡೆ ಸ್ನೇಹದ ಪ್ರಮಾಣವು ಹೇಳ ದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ಥ ಪ್ರಮಾಣ ಸ್ವೀಕರಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ಅನಿರ್ದಿಷ್ಟಪ್ರಮಾ ಣಾನಾಂ ಸ್ನೇಹಾನಾಂ ಪ್ರಸ್ಥ ಇಷ್ಟತೇ । ಎಂದು, ಕಷಾಯವು ಅಧಿಕ ವಾಗಿ ಕುದಿಸಿ ಹೋದರೆ:-

क्वाथेऽतोयनात् प्रायः प्रमादात् परिशेषिते ।

आक्षिप्य पूर्वतोयार्धं त्रिभागं विपचेत् ततः ॥ ७ ॥

महावीर्यमिदं विद्यात् पश्चात् श्रुण्कं विषोपमम् ।

ಕಷಾಯದ್ರವಕ್ಕೆ ಯುಕ್ತಪ್ರಮಾಣ ನೀರು ಕೂಡಿಸಿ, ಪ್ರಮಾಡ ವಶದಿಂದ ನೀರು ಸಂಪೂರ್ಣ ಬತ್ತಿಹೋದರೆ, ಪುನಃ ಅದೇ ಮದ್ದುಗಳಿಗೆ ಮುಂಚೆ ಸೇರಿಸಿದ ನೀರನ ಅರ್ಧಾಂಶ ನೀರು ಕೂಡಿಸಿ, $\frac{1}{3}$ ಅಂಶದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಯಥಾವಿಧಿ ಸೇವಿಸಬಹುದು. ಅನಂತರವೂ ಮುಂಚಿನಂತೆ ಶುಷ್ಕ ನಾದರೆ ವಿಷತುಲ್ಯವು.

रात्रौ भुक्त्वा पिबेत्क्वाथमभुक्त्वा च दिवा पिबेत् ।
भोजनादौ तदंत्ये च क्वाथकालं प्ररास्यते ॥ ८ ॥

ಕಷಾಯ ಸೇವನಾಕಾಲ

ರಾತ್ರಿಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭೋಜನ ತೀರಿಸಿದ ಮೇಲೆಯೂ, ಹಗಲಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಾತಃಕಾಲದ ಭೋಜನದ ಮುಂಚಿತವಾಗಿಯೂ, ಸೇವಿಸಬೇಕು. ಇದು ಪ್ರಶಸ್ತ ಕಾಲವು.

कषायेषु यत्नागूषु पानीयेषु यथाक्रमम् ।
पलं तदर्धं तस्यार्धं द्रव्यमाहुर्मनीषिणः ॥ ९ ॥
प्रस्थार्धं द्विगुणं तस्मात् द्विगुणं च जलं स्मृतम् ।
अष्टभागं चतुर्भागमर्धभागं च शेषयेत् ॥ १० ॥

ಸೇವಿಸುವ ಕಷಾಯದ್ರವ್ಯಗಳಿಗೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಒಂದು ಪಲ ಮದ್ದನ್ನು ಜಜ್ಜಿ, ಒಂದು ಪ್ರಸ್ತ ನೀರು ಸೇರಿಸಿ, ಕುದಿಸಿ $\frac{1}{8}$ ಅಂಶದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸಬೇಕು. (ಸರ್ವತ್ರ ಕ್ಷಾಢಕ್ಕೆ ಮದ್ದಿಗಿಂತ 8 ಪಾಲು ನೀರು ಕೂಡಿಸಿ ಕುದಿಸತಕ್ಕದ್ದು.) ಮದ್ದಿನ ಗಂಜಿಗೆ $\frac{1}{2}$ ಪಲ ಮದ್ದುಗಳನ್ನು ಜಜ್ಜಿ, $\frac{1}{2}$ ಪ್ರಸ್ತ ಜಲವನ್ನು ಸಹ ಸೇರಿಸಿ 4ರಲ್ಲಿ ಒಂದಂಶ ಬತ್ತಿಸಿ ತಯಾರಿಸಬೇಕು. ರೋಗಿಯು ಬಾಯಾರಿಕೆಗೆ ಕುಡಿಯುವ ಕ್ಷಾಢಕ್ಕೆ $\frac{1}{4}$ ಪಾಲು ಮದ್ದು ಸೇರಿಸಿ, ಜಜ್ಜಿ, ಮದ್ದಿನ ಎರಡು ಪಾಲು ನೀರು ಸೇರಿಸಿ, ಕುದಿಸಿ ಸೇವಿಸಬೇಕು.

क्षीरे द्विरात्रं स्वरसे त्रिरात्रं स्नेहे कषायेषु च पञ्चरात्रम् ।
गुडेन युक्तेषु तथाखिलेषु विशद्दिनं पाकविधिः क्रमात् स्यात् ॥ ११ ॥

ಘೃತ ತೈಲಾದಿಗಳಿಗೆ ಹಾಲು ಕೂಡಿಸಿದ ಮೇಲೆ 2 ರಾತ್ರಿಯ ವರೆಗೂ, ಸ್ವರಸ ಸೇರಿಸಿ ಕೂಡಿಸಿದ ಮೇಲೆ 3 ರಾತ್ರಿಗಳ ವರೆಗೂ, ಕಷಾಯ ಗಳು 5 ರಾತ್ರಿಗಳ ವರೆಗೂ, ಬೆಲ್ಲ ಸೇರಿಸಿದ ಕಷಾಯಗಳು ಕುದಿಸುತ್ತಾ 20 ದಿನಗಳ ಪರ್ಯಂತ ಇಟ್ಟು ಕೂಡಲೇ ಸಾಕದಲ್ಲಿಳಿಸುವುದು.

पत्रकंदलताचर्ममूलं वीर्यं विमुञ्चति ।

एकद्वित्रिचतुःपञ्चदिनात् पाकक्रमेण तु ॥ १२ ॥

घृततैलगुडादींश्च नैकाहादचतारयेत् ।

व्यूषितास्तु प्रकुर्वति विशेधेण गुणान् यतः ॥ १३ ॥

ಘೃತ, ತೈಲ, ಲೇಹಾದಿಗಳ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಒಂದೇ ದಿನದಲ್ಲಿ ಮುಗಿಸಿ ಪಾಕಮಾಡಿ, ಇಳಿಸಕೂಡದು. ಏಕೆಂದರೆ, ಹೆಚ್ಚು ದಿನಗಳ ಪಾಕವಾಗುತ್ತಾ ಇದ್ದರೆ ಅದರ ಶಕ್ತಿಯು ಅತ್ಯಧಿಕವಾಗುವುದು.

घृतस्य फेनोपरमस्तैलस्य च तदुद्भवः ।

लेहस्य तंतुमत्ताप्सु मजनं रणनं न च ॥ १४ ॥

ಸೇವನೆಗೋಸ್ಕರ ತಯಾರಿಸಿದ ಘೃತದ ಪಾಕವು ಫೇನ(ನೊರೆ)ವು ನಿಂತಕೂಡಲೇ, ತೈಲದ ಪಾಕವು ಫೇನವುಂಟಾಗುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ, ಲೇಹ್ಯದ ಪಾಕವು ಪಾಕವಾಗುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ತೆಗೆದು ಬೆರಳುಗಳಿಗೆ ತಾಗಿಸಿ, ಮತ್ತೊಂದು ಬೆರಳಿಂದ ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತುವಾಗ, ವಿಶೇಷವಾಗದೆ ನೂಲಿನಂತೆ ಉದ್ದಕ್ಕೆ ತುಂಡಾಗದೆ ಬಂದರೆ, ಮತ್ತು ಸ್ವಲ್ಪ ತೆಗೆದು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಹಾಕುವಾಗ ಹಾಗೆಯೇ ತಲದಲ್ಲಿ ನಿಂತದ್ದಾದರೆ, ಒಳ್ಳೆಯ ಪಾಕವೆಂದರೆಯಬೇಕು.

ಅದಲ್ಲದೆ ಸುಶ್ರುತ ಸಂಹಿತೆಯು ಮೃದುಃ, ಮಧ್ಯಃ, ಖರಃ ಎಂದು ಮೂರು ಬಗೆಯಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಅವುಗಳ ಪೈಕಿ ಪಾಕದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿದ ಸ್ನೇಹವು ಬೇರೆಯಾಗಿ ಔಷಧಿಯು ಕೂಡಾ ಪೃಥಕ್ಕಾಗಿ ಕಂಡಾಗ ಮಾತ್ರ ಮೃದುಪಾಕವೆಂದೂ, ಜೇನುಮಯಣದಂತೆ, ಕಲ್ಕವು ಬೆರಳುಗಳಿಗೆ ತಾಗದೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿರುವ ಕಾಲವು ಮಧ್ಯಮಪಾಕವೆಂದೂ, ಕಲ್ಕವು ಕೃಷ್ಣವರ್ಣವಾಗಿ ಬೆರಳುಗಳಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ದೊರಗೂರುವ ಕಾಲವು ಖರಪಾಕವೆಂದೂ ತಿಳಿಯುವುದು. ಅದರಿಂದಲೂ ಊರ್ಧ್ವಪಾಕಕ್ಕೆ ಬಂದರೆ ಅದು ದಗ್ಧಪಾಕವೆಂದೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಸಾನಾಭ್ಯವಹಾರಾದಿ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ

ವೃದ್ಧಪಾಕವೂ, ನಸ್ಯಾಭ್ಯಂಜನಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಮಪಾಕವೂ, ಬಸ್ತಿ ಕರ್ಣಪೂರಣಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಖರಪಾಕವೂ ಉಪಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುವುದು.

ಯಥಾ:- ಶಲ್ಯಸ್ಯೇ ಪರಮೇ ಪಾವ್ತೇ ಫೇನಸ್ಯೋ ಪರಮೇ ತಥಾ |
ಗಂಧವರ್ಣರಸಾದೀನಾಂ ಸಂಪತ್ತೌ ಸಿದ್ಧಿಮಾದಿಶೇತ್ ||
ಘೃತಸ್ಯೈವಂ ವಿಪಕ್ವಸ್ಯ ಜಾನ್ವೀಯಾತ್ ಕುಶಲೋ ಭಿಷಕ್ |
ಫೇನೋತಿಮಾತ್ರಂ ತೈಲಸ್ಯ ಶೇಷಂ ಘೃತವದಾದಿಶೇತ್ ||*||

|| ಅಥ ಚೂರ್ನಪರಿಮಾಢಾ ||

ಅಥ ಚೂರ್ಣ ಪರಿಭಾಷಾ

ಅತ್ಯಂತಶ್ರುಷ್ಣಂ ಯದ್‌ದ್ರವ್ಯಂ ಸುಪಿಶ್ಣಂ ವಜ್ರಗಾಲಿತಮ್ |

ತತ್ ಸ್ಯಾಚ್ಚೂರ್ಣಂ ರಜಃ ಕ್ಷೋದಸ್ತನ್ಮಾತ್ರಾ ಕರ್ಷಸಂಮಿತಾ || ೧ ||

ಚೂರ್ಣಂ ಗುಡಃ ಸಮೋ ದೇಯಃ ಶರ್ಕರಾ ದ್ವಿಗುಣಾ ಭವೇತ್ |

ಚೂರ್ಣೇಷು ಭಜಿತಂ ಹಿಂಗು ದೇಯಂ ನೋಕ್ಲೇದಕೃದ್ಭವೇತ್ || ೨ ||

ಲಿಹೇಚ್ಚೂರ್ಣಂ ದ್ರವೈಃ ಸರ್ವೈಶ್ಚತಾಶ್ಚೈದ್ವಿಗುಣೋನ್ಮಿತೈಃ |

ಪಿಬೇಚ್ಚತುರ್ಗುಣೈರೇವ ಚೂರ್ಣಮಾಲೋಕಿತಂ ದ್ರವೈಃ || ೩ ||

ಯೋಗೋಕ್ತಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಸರ್ವ ಬಗೆಯ ಮದ್ದುಗಳನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ, ಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲಿ ಒಣಗಿಸಿ, ಪುಡಿಮಾಡಿ ವಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಗಾಳಿಸಿದ್ಧನ್ನು, ಚೂರ್ಣ, ರಜಃ, ಕ್ಷೋಧಃ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಚೂರ್ಣ ಸಮಾನ ಬೆಲ್ಲ, ಸಕ್ಕರೆ ಯಾದರೆ ದ್ವಿಗುಣ ಹಾಕಬೇಕು. ಹಿಂಗನ್ನು ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಭರ್ಜಿಸಿ, ಚೂರ್ಣ ದೊಂದಿಗೆ ಕೂಡಿಸಲು, ಉತ್ಕೇಷದಾದಿ ಉಪದ್ರವಗಳುಂಟಾಗುವು ದಿಲ್ಲ. ಚೂರ್ಣವನ್ನು ಘೃತಾದಿ ಪಾಲಷ್ಪ ದ್ರವಪದಾರ್ಥಗಳಿಂದ ಮಿಶ್ರಿಸಿ ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕು. ಅನೇಕ ಯೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಜಂಖೀರ, ಹಸಿ ಶುಂಠಿರಸಗಳಿಂದ ಭಾವನೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಲ್ಲಿ “ಸ್ವರಸಾವನ್ನೇ ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕು. ಸ್ವರಸಾಭಾವದಲ್ಲಿ “ಭಾವ್ಯದ್ರವ್ಯಸಮಂ ಕ್ವಾಥ್ಯಂ ಕ್ವಾಥ್ಯಾದಪ್ಪಗುಣಂಜಲಂ|ಅಷ್ಟಾಂಶ ಶೇಷಿತಃ ಕ್ವಾಥೋ ಭಾವ್ಯಾನಾಂ ತೇನ ಭಾವನಂ”| ಕ್ವಾಥವನ್ನು ತಯಾರಿಸಿ ಅದರಿಂದ ಭಾವಿಸಬೇಕು. ಭಾವನಾವಿಧಿ—

“ದ್ರವೇಣ ಯಾವತಾ ಸಮ್ಯಕ್ ಚೂರ್ಣಂ ಸರ್ವಂ ಪುತ್ರಂ ಭವೇತ್ |
ಭಾವನಾಯಾಃ ಪ್ರಮಾಣಂ ತು ಚೂರ್ಣೇ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ಭಿಷ್ಗುರೈಃ ||
ದಿನಾ ದಿನಾತಪೆ ಶುಷ್ಕಂ ರಾತ್ರಾ ರಾತ್ರಾ ನಿವಾಸಯೇತ್ |
ಶುಷ್ಕಂ ಚೂರ್ಣಕೃತಂ ದ್ರವ್ಯಂ ಯಥೋಕ್ತಂ ಭಾವನಾವಿಧಿಃ” ||

ಭಾವನೆಗೆ ದಿನಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸದಿದ್ದಲ್ಲಿ 7 ದಿನಗಳ ವರೆಗೆ ಭಾವನೆ ಮಾಡಬೇಕು.

|| ಗುಡಿಕಾ ಪರಿಭಾಷಾ ||

ಅಥ ಗುಟಿಕಾ ಪರಿಭಾಷಾ

ವಡಕಾಶ್ರಾಥ ಕಳ್ಯಂತೆ ತನ್ನಾಮ ಗುಡಿಕಾ ವಟಿ |
ಮೊದಕೊ ವಡಕಃ ಪಿಂಡಿ ಗುಂಡಿ ವರ್ತಿಸ್ತಥೋಚ್ಯತೆ || ೧ ||
ಲೆಹವತ್ಸಾಧ್ಯತೆ ವಹ್ನಿ ಗುಡೊ ವಾ ಶರ್ಕರಾಽಥವಾ |
ಗುಗ್ಗುಲುವಾ, ಕ್ಷಿಪೇತ್ತತ್ರ ತ್ವಿಣಿತಂ ತನ್ನಿಮಿತಾ ವಟಿ || ೨ ||
ತ್ರಯಾದವಹ್ನಿಸಿಡ್ಧೇನ ಕ್ವಚಿದ್ಗುಗ್ಗುಲುನಾ ವಟಿ |
ದ್ರವೇಣ ಮಧುನಾ ವಾಪಿ ಗುಡಿಕಾಂ ಕಾರಯೇಕ್ಷುಃ || ೩ ||

ವಟಿಕಾ. ಗುಟಿಕಾ, ವಟೀ, ಮೋದಕಕಃ, ಪಿಂಡೀ, ಗುಂಡೀ, ವರ್ತೀ ಎಂದು ಪರ್ಯಾಯ ಹೆಸರುಗಳು. ಲೇಹದಂತೆ, ಗುಡ, ಸಕ್ಕರೆ, ಗುಗ್ಗುಲುಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ ಪಾಕವಾಗುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಚೂರ್ಣವನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ, ಇಳಿಸಿ, ಗುಟಿಕೆಗಳಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕು. “ಗುಡವದ್ದುಗ್ಗುಲೋ ಪಾಕಃ ಸಂಬಂಧಸ್ತು ವಿಶೇಷತಃ | ಮಂಡೂರಾಣಾಂ ಚ ಸರ್ವೇಷಾಂ ಪಾಕೋಯಂ ಪರಿಕೀರ್ತತಃ ||” ಮಾತ್ರೈಗಳಿಗೆ ಸೇರಿಸತಕ್ಕ ಗುಡಶರ್ಕರಾದಿಗಳ ಪ್ರಮಾಣ.

“ಸಿತಾ ಚತುರ್ಗುಣಾ ದೇಯಾ ವಟೀಷು ದ್ವಿಗುಣೋ ಗುಡಃ |

ಚತುರ್ಗುಣಂ ಚೂರ್ಣಾಚ್ಚೂರ್ಣಸಮಃ ಕಾರ್ಯೋ ಗುಗ್ಗುಲುರ್ಮಧು

[ತತ್ಸಮಂ ||

ದ್ರವಂ ಚ ದ್ವಿಗುಣಂ ಮೋದಕೇಷು ಭಿಷ್ಗುರೈಃ ||”

ಇದು ವ್ಯಕ್ತಾಭಿಪ್ರಾಯವು ಅನುಕ್ತ ಪ್ರಮಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಯೋಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು.

॥ अवलेह परिमाषा ॥

ಅಥ ಅವಲೇಹ ಪರಿಮಾಷಾ

क्वाधादीनां पुनः पाकाद्भनत्वं सा रसक्रिया ।

सोऽवलेहश्च तन्मात्रा ह्युक्ता स्यात्पलोन्मिता ॥ १ ॥

सिता चतुर्गुणा देया चूर्णाच्च द्विगुणो गुडः ।

द्रवं चतुर्गुणं दद्यादिति सर्वत्र निश्चयः ॥ २ ॥

ಸಂಯಾದ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ 'ಮರದರಸಿನ' ಮೊದಲಾದ ಔಷಧಿಗಳನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ, ಕ್ವಾಥ ಮಾಡಿ ವಸ್ತ್ರದಿಂದ ಗಾಳಿಸಿ ಪುನಃ ದಪ್ಪವಾಗುವ ವರೆಗೆ ಜೆನ್ನಾಗಿ ಕುದಿಸಿ, ಮಾಡಿದ ಪಾಕಕ್ಕೆ "ರಸಕ್ರಿಯಾ" ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ನಾಮವು. ಹಾಗೆಯೇ ("ಗೃಹೀತ್ವಾ ಕ್ವಾಥಕಲ್ಪೇನ ಕ್ವಾಥಂ ಪೂತಂ ಪುನಃ ಪುನಃ | ಕ್ವಾಥಯೇತ್ ಫಾಣಿತಾಕಾರಂ ಎಷಾ ಪ್ರೋಕ್ತಾ ರಸಕ್ರಿಯಾ" ||) ಒಂದು ವಿಧ, ಅವಲೇಹಕ್ಕಾದರೆ ಯಥೋಕ್ತ ಪ್ರಮಾಣ ಔಷಧಿಗಳನ್ನು ಕಷಾಯ ಮಾಡಿ, ಗಾಳಿಸಿದ ಕ್ವಾಥದಲ್ಲಿ ಶರ್ಕರಾದಿಗಳನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ ಪುನಃ ಪಾಕಮಾಡಿ ಯೋಗ್ಯ ಪಾಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಚೂರ್ಣಾದಿಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ ಮಾಡುವುದು 2ನೇ ವಿಧ, ಕೇವಲ ಜಲದಲ್ಲಿ ಸಕ್ಕರೆ ಕೂಡಿಸಿ, ಚೂರ್ಣವನ್ನು ಹಾಕಿ ಮಾಡುವ ವಿಧಿಯು 3ನೇಯದು, ಕೇವಲ ಚೂರ್ಣಕ್ಕೆ ಜೇನುತುಪ್ಪ, ತುಪ್ಪ, ಕಲ್ಲುಸಕ್ಕರೆಗಳನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ ಮಾಡುವ ವಿಧಿಯು 4ನೇಯದು. "ಪ್ರಾಯೋ ನ ಪಾಕಶ್ಚೂರ್ಣಾನಾಂ ಭೂರಿ ಚೂರ್ಣಸ್ಯ ತೇನಪಿ | ಆಸನ್ನ ಪಾಕೆ ಪ್ರಕ್ಷೇಪಃ ಸ್ವಲ್ಪಸ್ಯ ಪಾಕಮಾಗತೇ || ಪಾಕ ಲಕ್ಷಣಂ ತು = "ಸುಪಕ್ಷೇ ತಂತುಮತ್ಯಂ ಸ್ಯಾದವಲೇಹೋಪ್ಪು ಮಜ್ಜನಂ | ಸ್ಥಿರತ್ಯಂ ಪೀಡಿತೇ ಮುದ್ರಾ ಗಂಧವರ್ಣ ರಸೋದ್ಭವಃ | ರಸೋ ಗಂಧಃ ಶುಭಃ ಪಾಕೇ ವರ್ತಿಃ ಸ್ಯಾತ್ ಗಾಥ ಮರ್ದನಾತ್" ||-೧-||

॥ अथ आसवारिष्ट परिभाषा ॥

ಅಥ ಆಸವಾರಿಷ್ಟ ಪರಿಭಾಷಾ

द्रवेषु चिरकालस्थं द्रव्यं यत्संहितं भवेत् ।

आसवारिष्टभेदैस्तत्प्रोच्यते भेषजोचितम् ॥ १ ॥

यदपक्वौषधांबुभ्यं सिद्धं मद्यं स आसवः ।

अरिष्टः क्वाथसिद्धः स्यात्तन्मानं द्विपलोन्मितम् ॥ २ ॥

अनुक्तमानारिष्टेषु द्रवद्रೋणे गुडान्तलाम् ।

क्षौद्रं दद्याद्गुडादधं प्रक्षेपं दशमांशिकम् ॥ ३ ॥

ದ್ರಾವ್ಯವಿಧಿ ಕ್ರಮದಿಂದ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಯಥೋಕ್ತ ಪ್ರಮಾಣದಂತೆ ಜಲ
ವನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ ಕಷಾಯ ಮಾಡಿ ವಸ್ತ್ರದಿಂದ ಗಾಳಿಸಿ, ಆ ಕ್ವಾಥಕ್ಕೆ
ಯೋಗೋಕ್ತ ಪ್ರಕಾರ ಬೆಲ್ಲವನ್ನೂ, ಅದರ 1/10 ಅಂಶ ಧಾತಕೀ ಕುಸುಮ
ಮೊದಲಾದ ದ್ರವ್ಯಗಳನ್ನು ವಸ್ತ್ರಗಾಳಿತ ಜೂರ್ಣಿಸಿ, ಘೃತ ಲೇಪಿಸಿದ
ಮಣ್ಣಿನ ಶುದ್ಧಪಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಅರ್ಧಾಂಶ ತುಂಬಿಸಿ, ಆ ಮೇಲೆ ಗಾಳಿ, ಕ್ರಿಮಿ
ಕೀಟಾದಿಗಳು ಒಳಗೆ ಬೀಳದಂತೆ ಭದ್ರವಾಗಿಟ್ಟು ಒಂದು ತಿಂಗಳ ವರೆಗೆ
ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿಟ್ಟು, ಆ ಮೇಲೆ ಈ ಅರಿಷ್ಟವನ್ನು ವಸ್ತ್ರದಿಂದ ಗಾಳಿಸಿ,
ಪ್ರಮಾಣಾನುಸಾರ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿರುವುದು. ಆಸವ ಸಿದ್ಧಮಾಡುವ
ವಿಧಾನವು, “ಕೇವಲ ಜಲಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಲ್ಲ, ಜೂರ್ಣಾದಿ ಯುಕ್ತಪ್ರಮಾಣ
ದಂತೆ ಕೂಡಿಸಿ, ತಯಾರಿಸುವ ವಿಧಿಗೆ ಆಸವ” ಎಂದು ಹೆಸರು. ಇದರಲ್ಲಿ
ಕಷಾಯ ಮಾಡುವ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲದೇ, ಬಾಕಿ ಎಲ್ಲವೂ, ಅರಿಷ್ಟಮಾಡುವ
ವಿಧಾನದಂತೆಯೇ ಆಗಿರುವುದು.

ಇತಿ ಆಯುರ್ವೇದ ವೈದ್ಯಶಾಸ್ತ್ರೀ ಎಂ. ಎಂ. ಅಲ್ಲರಿಂದ ರಚಿತವಾದ ‘ಲಘುದೀಪಿಕಾ’,
ಎಂಬ ಕರ್ಣಾಟಕ ವ್ಯಾಖ್ಯೆಯೋಕ್ತ ಆಸವಾರಿಷ್ಟ ಪರಿಭಾಷಾ ಪ್ರಕರಣವು ಸಮಾಪ್ತಮಾದುದು.

ಕೆಲವು ಬಗೆಯ ಸಂಕೇತಗಳು.

पंचमूलं महद्विश्व रसोनं च शतावरी ।

गुडूचीमाद्रकं चैवं त्वक्छेद्याः परिकीर्तिताः ॥ १ ॥

ಬಿಲ್ಲುಪತ್ರ ಬೇರು, ನವೋರ್ವಳು ಬೇರು, ಅನೆಮುಂಗು ಬೇರು, ಕುಂಬುಳು ಬೇರು, ಪಾಟಲಿ ಬೇರು ಇವುಗಳ ಬೇರಿನ ಮೇಲಿನ ಸಿಪ್ಪೆ ತೆಗೆದು ಒಳಗಿನ ತಿರುಳನ್ನು ಸೇರಿಸಬೇಕು. ಒಣಶುಂಠಿ, ಬೆಳ್ಳುಳ್ಳಿ, ಶತಾವರಿ ಬೇರು, ಅಮೃತಬಳ್ಳಿ, ಹಸಿಶುಂಠಿ ಈ ಎಲ್ಲಾ ಮದ್ದುಗಳ ಮೇಲಿನ ಸಿಪ್ಪೆ ಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳತಕ್ಕದ್ದು.

पाठा च चविकानंता लोहितापुष्पिकापि च ।

पिप्पलीमूलमित्येषां मूलमेव प्रयोजयेत् ॥ २ ॥

ಪಾಡಾವಳಿ ಬೇರು, ಕಾಡುಕೆರೆಮೆಣಸಿನ ಬೇರು, ಬಳ್ಳಿಆಕಿರೆ ಬೇರು, ಹಿಪ್ಪಲೀಮೂಲ, ಇವುಗಳ ಬೇರುಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕು.

जंबूकरंजशुगम वत्सकसैललोत्र ।

भूर्जारिमेदधवघातकिमोच नित्रात् ॥

क्षीरिद्रुमारल्लवल्लककदंबपाथात् ।

प्राह्यास्वचोवरळपील्ल पलाशा च ॥ ३ ॥

ನೇರಳೆ ಮರ, ಕೊಂಗು ಮರ, ರಾಹುಬೀಜದ ಮರ, ಕೊಡಂಬಿ ಮರ, ಪಾಚೋಟಿ ಮರ, ಭೂರ್ಜವೃಕ್ಷ, ಅರಿಮೇದ, ಧಾತಕೀ ಮರ, ಮಾವಿನ ಮರ, ಕಹಿಬೇವಿನ ಮರ, ಅತ್ತಿಮರ, ಅಶ್ಯುತ್ಥ, ಗೋಳಿಮರ, ಕಿನ್ನಿಗೋಳಿಮರ, ವೆರುಮರ, ಲವಂಗದ ಮರ, ಕಡಂಬು, ನೀರ್ಮಾದಳ, ಕಂಪಿಲ್ಲಕ, ಪಲಾಶ ಈ ಎಲ್ಲಾ ಮರಗಳ ಮೇಲಿನ ತೊಗಲನ್ನು (ಕೆತ್ತಿ) ಕೂಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

अलकामृतात्राक्षी कूपमांडालात्रुमेव च ।

कारवेळी पटोली च तन्मूलं न प्रयोजयेत् ॥ ४ ॥

ಬಳಿ ಎಕ್ಕೆ, ಅನ್ಯತಬಳಿ, ಬ್ರಹ್ಮಿ, ಕೂಷ್ಮಾಂಡ, ಸೋರೆಕಾಯಿ, ಕಾಡುಪಟೋಲ ಇವುಗಳ ಬಳಿಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಇವುಗಳ ಬೇರುಗಳನ್ನು ಎಂದಿಗೂ ಯೋಚಿಸಕೂಡದು.

चंद्रनं खदिरोदारुर्मधूक शिशपागतः ।

शिशपासनमेतेषां सारं गृह्णाति शास्त्रवित् ॥ ५ ॥

ಚಂದನ, ಕಾಡು, ದೇವದಾರು, ಇಪ್ಪೆಮರ, ಶಿಂಶುಪ, ಬಾಗೆಮರ, ಬೇಂಗ, ಇವುಗಳ ಒಳಗಿನ ಸಾರವತ್ತಾದ ತಿರುಳುಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

पुष्पसारस्तु चांपेयकेतक्याशोकपाटलाः ।

पुष्पागभूर्जबकुलमाधवीजातिमल्लिकाः ॥ ६ ॥

शैफालीयूथिका शिशुश्शतपत्रानृपद्रुमाः ।

वराळं धातकी पुष्पनंद्यावर्तोत्पलादयः ॥ ७ ॥

ಪುಷ್ಪಸಾರ, ಸಂಪಿಗೆ, ಕೇತಕೀ, ಅಶೋಕ, ಪಾಟಲೀ, ಪುನ್ನಾಗ, ಭೂರ್ಜ, ರೆಂಜಿ, ಮಲ್ಲಿಗೆ, ಜಾಜಿಮಲ್ಲಿಗೆ, ಸೇಮಂತಿಕೆ, ಯೂಧಿಕೆ ಪುಷ್ಪ, ನುಗ್ಗೆ, ತಾವರೆ, ಕೊಂದೆ, ಸಣ್ಣ ಎಲಕ್ಕಿ, ಧಾತಕೀಕುಸುಮ, ನಂದ್ಯಾ ವರ್ತಪುಷ್ಪ, ನೆಲಸಂಪಿಗೆ, ಇವೇ ನೊದಲಾದುವುಗಳ ಪುಷ್ಪಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುವುದು.

बिखकाइमयंतर्कारीपाटलाट्टुंकैर्महत् ।

जयेत्कषायतिकोणं पञ्चमूलं कफानिलौ ॥ ८ ॥

ದೊಡ್ಡ ಪಂಚಮೂಲಗಳು:—“ಬಿಲ್ವಪತ್ರ ಬೇರು, ಕುಮುದ ಬೇರು, ನರ್ವೋಳು ಬೇರು, ಅನೆಮುಂಗು ಬೇರು, ಪಾದಿರಿ ಬೇರು, ಈ ಬೇರುಗಳ ಮೇಲಿನ ಸಿವೆ ತೆಗೆದು ಒಳಗಿನ ತಿರುಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಉಪಯೋಗಿಸ ಬೇಕು. ಕಷಾಯ ಮತ್ತು ಕಹಿ ರಸಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ, ಉಷ್ಣವೀರ್ಯ ವುಳ್ಳದ್ದಾಗಿ ವಾತಕಫಗಳನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವುದು.

ह्रस्वं बृहत्स्यञ्जुमतीद्वयगोक्षुरकैः स्मृतम् ।

स्वाद्भृपाकरसं नातिशीतोष्णं सर्वदोषजित् ॥ ९ ॥

ಹೃಸ್ವ ಪಂಚಮೂಲಗಳು:-“ಓರೆಲೆ ಬೇರು, ಮೂರೆಲೆ ಬೇರು, ಚಿತ್ರಟೆ ಬೇರು, ಕಲ್ಕಟೆ ಬೇರು”, ಈ ಹೃಸ್ವ ಪಂಚಮೂಲವು, ಪಾಕದಲ್ಲಿ ಮಧುರ ರಸವುಳ್ಳದ್ದಾಗಿ, ಅತಿಶೀತೋಷ್ಣವಲ್ಲದೆ, ಸರ್ವದೋಷಗಳನ್ನು ನೀಗಾಡಿಸುವುದು. ಹೃಸ್ವ ಪಂಚಮೂಲವೂ, ಬಿಲ್ವಪತ್ರ ಬೇರು, ನರ್ವೋಳು ಬೇರು, ಆನೆಮುಂಗು ಬೇರು, ಕುಮುದ ಬೇರು, ಪಾಟಲಿ ಬೇರು ಎಂಬ ಈ ಐದು ಬಗೆಯುಳ್ಳ ಮಹತ್ಪಂಚಮೂಲವೂ ಸೇರಿ ದಶಮೂಲಗಳಾಗುವುವು.

ह्रस्वं महत्पञ्चमूलं दशमूलं समीरजित् ।

कासहिक्कावमिश्रासशोषपाइर्वरुजापहम् ॥ १० ॥

ಬೃಹತ್ಪಂಚಮೂಲವು:- ವಾತವನ್ನು, ಕಾಸ, ಹಿಕ್ಕಾ, ಶೋಫ, ಪಾರ್ಶ್ವನೋವುಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸುವುದು.

बलापुनर्नैवेरंडसूप्यपणिद्वयेन तु ।

मध्यमं कफवातघ्नं नातिपित्तकरं सरम् ११ ॥

ಮಧ್ಯಮ ಪಂಚಮೂಲಗಳು:-“ಕಡಿರಬೇರು, ಪುನರ್ನವೆ ಬೇರು, ಸಣ್ಣಹರಳು ಬೇರು, ಕಾಡುದ್ವು ಬೇರು, ಕಾಡುಹೆಸರು ಬೇರು”, ಈ ಮಧ್ಯಮ ಪಂಚಮೂಲಗಳು ಕಫ, ವಾತಗಳನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿ, ಅತಿಯಾಗಿ ವಿತ್ತವನ್ನುಂಟುಮಾಡದೆ ಪಾಕದಲ್ಲಿ ಲಘುವಾಗಿರುವುವು.

अभीरुवीराजीवंतीजीवकर्षभकैः स्मृतम् ।

जीवनाख्यं च चक्षुष्यं बृह्यं पित्तानिलापहम् ॥ १२ ॥

ಜೀವನ ಪಂಚಮೂಲ:-“ತೊಂಡೆ ಬೇರು, ಶತಾವರಿ ಬೇರು, ಬುಗುಡಿಹೂವಿನ ಗಡ್ಡೆ, ಜೀವಕ, ಋಷಭಕ”, ನೇತ್ರ ರೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಹಿತ ಕಾರಿಯಾಗಿಯೂ, ವೈಷ್ಯವಾಗಿಯೂ, ವಿತ್ತವಾತಹಾರಿಯಾಗಿಯೂ, ಇರುವುದು.

वृणाख्यं पित्तजीर्णकासेक्षुशरशालिभिः ।

ತೃಣ ಪಂಚಮೂಲವು:—“ಕಚ್ಚಿನ ಬೇರು, ದರ್ಭೆ ಬೇರು, ಅಮೃ ಬೇರು, ಆಟ್‌ದರ್ಭೆ ಬೇರು, ನೆಲನೆಲ್ಲಿ ಬೇರು, ಇವುಗಳು ತೃಣ ಪಂಚ ಮೂಲಗಳು. ವಿತ್ತೃಹಾರಿ.

पिप्पलीपिप्पलीमूलं चव्यचित्रकनागरम् ।

पञ्चकोलकमेतद्वा सैधवेन च षट्फलम् ॥ १३ ॥

ಪಂಚಕೋಲವು:—ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಹಿಪ್ಪಲಿಮೂಲ, ಕಾಡು ಕರಿಮೆಣಸಿನ ಬೇರು, ಚಿತ್ರಮೂಲ, ಒಣಶುಂಠಿ, ಇವುಗಳು ಪಂಚಕೋಲವೆನ್ನಲ್ಪಡುತ್ತವೆ. ಇದಕ್ಕೆ ‘ಸ್ಯಂಧವಲವಣಿ’ ಮಾತ್ರ ಕೂಡಿಸಲು, ‘ಷಟ್ಫಲ’ವೆಂದು ಹೆಸರಾಗುವುದು.

ಐದು ಬಗೆಯ ಉಪ್ಪುಗಳು:—ಸ್ಯಂಧವಲವಣಿ, ಗಾಜುಲವಣಿ, ಬಿಡಾಲಲವಣಿ, ಸೌವರ್ಚಲಲವಣಿ, ಸಮುದ್ರಲವಣಿ.

ಐದು ಸುಗಂಧ ದ್ರವ್ಯಗಳು:—ಕಸ್ತೂರಿ, ಕೇಸರಿ, ಪಚ್ಚಕರ್ಪೂರ, ಚಂದನ, ಗೋರೋಜನ, ಈ 5 ಸೇರಿದರೆ ಪಂಚಸುಗಂಧಗಳೆಂದಾಗುವುವು.

ಎಂಟು ಬಗೆಯ ಎಲೆಗಳು:—ಗರುಗ, ಬಿಲ್ವಪತ್ರೈ, ಕಂಟಕಾರಿ, ಸಾಂಬ್ರಾಣಿ, ಕಾಡು ಪಟವಲ, ಮುಕ್ಕಾಪೀರ, ಆಡುಸೋಗೆ, ವೊನ್ನಾವೀರ, ಇವು 8 ಬಗೆಯ ಎಲೆಗಳು.

ಆರು ಬಗೆಯ ಗಡ್ಡೆಗಳು:—ನೆಲತಾಳಿ, ಪಾಡಾವಳಿ, ಶತಾವರಿ, ಸುಗಂಧಿ, ಬುಗುಡಿ ಹೂ, ನೆಲಕುಂಬುಳು ಇವು 6 ಬಗೆಯ ಗಡ್ಡೆಗಳು.

ದಶಪುಷ್ಪಗಳು:—ಸಹದೇವಿ, ಮುಯಲ್‌ಜೇವಿ, ಕರಿಕೆ, ಗರುಗ, ನೆಲತಾಳಿ, ವಿಷ್ಣುಕ್ರಾಂತಿ, ಪಾಷಾಣಭೇದಿ, ತಿರುತಾಳಿ, ಇಂದ್ರವಲ್ಲಿ, ಮುಕ್ಕುಟೀ ಇವೇ ದಶಪುಷ್ಪಗಳು.

ಭೂತಾಷ್ಣಗಂಧ:—ಹತ್ತಿಬೀಜ, ಬೆಳ್ಳುಳ್ಳಿಸಿವ್ವೆ, ಗುಗ್ಗುಲು, ವಿನಾರಿ, ಜಟಾಮಾಂಸಿ, ಬಿಳಿಕಂಕುಷ್ಪ, ಅಗಿಲುಗಂಧ, ಮುಡಿನಾಳ.

ಗಣೇಶಾಷ್ಟ್ಯಗಂಧ:- ಅಗಿಲು, ಕಂಕುಷ್ಯ, ಗುಗ್ಗುಲು, ಜಟಾ ಮಾಂಸಿ, ಕುಂಕುಮಕೇಸರಿ, ಚಂದನ, ಲಾಮಂಚ, ಇರುವೇರಿದಂಡು.

ಶಕ್ತ್ಯಷ್ಟ್ಯಗಂಧ:- ಅಗಿಲು, ಕಚ್ಚೂರ, ಕಂಕುಷ್ಯ, ಕುಂಕುಮ ಕೇಸರಿ, ಕಂಡಿವೆಣ್ಣೆ, ಗೋರೋಜನ, ಚಂದನ, ಜಟಾಮಾಂಸಿ.

ದುರ್ಗಂಧಾಷ್ಟ್ಯಗಂಧ:- ಸಾಂಬ್ರಾಣಿ, ಕರ್ಪೂರ, ಗೋರೋಜನ, ಲಾಮಂಚ, ಚಂದನ, ಕಂಡಿವೆಣ್ಣೆ, ಗುಗ್ಗುಲು.

ಭೂತಗಳ ಚಿಕಿತ್ಸೆಗಳಲ್ಲಿ ನೇರಿಸತಕ್ಕ ಕೊಂಬುಗಳು:- ಕಾಟ ಕೊಂಬು, ಆನೆದಂತ, ದನದ ಕೊಂಬು, ಎತ್ತಿನ ಕೊಂಬು, ಜಿಂಕೆ ಕೊಂಬು.

ಗಡ್ಡೆಗಳ ಸತ್ವ:- ನೆಲತಾಳಿಗಡ್ಡೆಸತ್ವ, ಪಾಡಾವಳಿಗಡ್ಡೆಸತ್ವ, ಶತಾವರಿಗಡ್ಡೆಸತ್ವ, ಸುಗಂಧ ಬೇರಿನಸತ್ವ, ಬುಗುಡಿಹೂವಿನಸತ್ವ, ಭೂಕೂಷ್ಮಾಂಡ ಸತ್ವ.

ಮಾನಸಮಿತ್ರ ವಟ

ಕಡಿರಬೇರು, ಆನೆಕಡಿರು, ಬಿಲ್ವಪತ್ರ, ಮೂರೆಲೆ, ಪುವಾಳ, ಶಂಖಪುಷ್ಪ, ಕೋಳಿಕಾಲುಬೇರು, ಸ್ವರ್ಣತಗಡು, ಪುಷ್ಕರಮೂಲ, ಗಂಡಾಮ್ಬಗದ ಕೊಂಬು, ಬಜಿ, ಮಾಕಿರಕಲ್ಲು, ಶ್ರೀಗಂಧ, ರಕ್ತಚಂದನ, ಮುತ್ತಾಭಸ್ಮ, ಲೋಹಭಸ್ಮ, ಇಂಪ್ರೆ ಜೆಕ್ಯೆ, ಸಣ್ಣಹಿಪ್ಪಿಲಿ, ಪಚ್ಚೆ ಕರ್ಪೂರ, ಮುಕ್ಕಾಪೀರಬೇರು, ಕಾಡು ಸೌತೆಬಳ್ಳಿ (ಕಾಯಿ), ದೀವಿತೆಂಗಿನ ಕಾಯಿ, ಕರಿನೆಕ್ಕಿ, ಕಪ್ಪು ಭದ್ರಮುಷ್ಟಿ, ಕೆಂಪರತ್ತೆ, ಬೆಳ್ಳಿತಗಡು, ಕಪ್ಪು ಕಲ್ಮಡ, ಮರದರಸಿನಸಿವ್ವೆ, ಪದ್ಮಕೇಸರ, ಋಷಭಕ, ಜೀವಕ, ಕಾಕೋಲೀ, ಕ್ಷೀರಕಾಕೋಲೀ, ಸಣ್ಣಬದನೆಬೇರು, ಬೃಹತೀ, ಶ್ರಾವಣೀ, ಮಹಾಶ್ರಾವಣೀ, ಪುತ್ತರಿಚ್ಚುಂಡ, ಕೊಂದೆ ಬೇರು, ಶಾಂತಿಕಾಯಿ ಅಣಿಲೆಕಾಯಿಸಿವ್ವೆ, ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿಸಿವ್ವೆ, ಅಮೃತಬಳ್ಳಿ, ನಾನುದಬೇರು, ಹಾಲುಬಳ್ಳಿ, ಬುಗುಡಿ ಹೂವಿನಗೆಡ್ಡೆ, ಸೋಮಲತೆ.

ಸಣ್ಣ ಈಂದಿನಬೇರು, ಅಶ್ವಗಂಧಿ, ಆರಸಿನ, ಲಾಮಂಚ, ದ್ರಾಕ್ಷೆ, ಜ್ಯೇಷ್ಠಮಧು, ಕಾಡು ಹುರುಳಿಬೇರು, ಗರುಗದ ಬೇರು, ನೆಲಸರಂಡೆಬೇರು, ಪಾಷಾಣಭೇದಿ, ದಾಲ್ಚೀನಿ ಕೆತ್ತೆ, ತುಳಸಿಎಲೆ, ಕಸ್ತೂರಿ, ಕುಂಕುಮಕೇಸರಿ, ಈ ಎಲ್ಲಾ ಬಗೆಯ ಮದ್ದುಗಳನ್ನು ಸಮತೂಕ ತೆಗೆದು ಜೂರ್ಣ ಮಾಡಿ, ಮುಂದೆಹೇಳುವ ಮದ್ದುಗಳಿಂದ ಜೆನ್ನಾಗಿ ಭಾವನೆಮಾಡಬೇಕು. ಬ್ರಾಹ್ಮಿಯ ಸ್ವರಸ, ಕಪ್ಪು ತಿಮರರಸ, ಶಂಖಪುಸ್ಪದ ಬೇರಿನ ಕಷಾಯ, ಬಜೆ, ಕದಿಕೆ ಹುಲ್ಲು, ಕಿರುತಾಳಿ, ಬಿಲ್ವಪತ್ರ, ಕಡಿದಬೇರು, ದನದಹಾಲು, ಜೀರಿಗೆ, ಸೋಮಲತೆ, ಮೊಲೆಹಾಲು, ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಜೆನ್ನಾಗಿ ಭಾವನೆ ಮಾಡಿ, ಪುತ್ರ ರಿಷ್ಟುಂಡ ಕಾಯಿಯ ಪ್ರಮಾಣದ ಮಾತ್ರಗಳಾಗಿ ಮುಂದೆ ಹೇಳುವ ರೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಯುಕ್ತವಾದ ಅನುಪಾನದಿಂದ ಕೊಡಲು ಎಲ್ಲಾ ಮನೋ ದೋಷ, ಪ್ರಜ್ಞಾ, ಮೇಧಸ್ಸು, ಪ್ರತಿಭಾ, ವಾಚ್ಛಾಧುರ್ಯ, ಕಾಮೋತ್ತೇಜಕ ಶಕ್ತಿ, ಉನ್ಮಾದ, ಅಪಸ್ಮಾರ, ಮದ, ಮೂಚ್ಛರ್ಷ, ಸನ್ಯಾಸ, ಭೂತಬಾಧೆ, ವಿಷ, ಸರ್ಪಕಡಿತ, ವಿಷೂಚಿಕಾದಿ ರೋಗಗಳು ಸಂಪೂರ್ಣ ಉಪ ಶಮನಹೊಂದಿ ಸುಖಶಾಂತಿ ಆಯುರಾರೋಗ್ಯಲಾಭವನ್ನೀಯುವುದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಖ್ಯಾತಿ ಪಡೆದ ಪರಮೌಷಧವಾಗಿರುವುದು.

ತಲೆಗೆ ಚಂದನಾದಿ ಎಣ್ಣೆ

ಕಷಾಯಕ್ಕೆ: - ಶ್ರೀಗಂಧ, ರಾಮುಚ್ಚಾ, ನೆಲ್ಲಿಚಟ್ಟು, ಭದ್ರಮುಷ್ಟಿ, ಸಂಪಿಗೆ ಹೂ, ಇರುವೇರಿಂದೆಡು, ಇವು ಪ್ರತಿಬಂದು 1½ ಸೇರು ಪ್ರಕಾರ ತೆಗೆದು ಜಜ್ಜಿ ನೀರು ಕುತ್ರಿ 18, ಬತ್ತಿಸಿ ಕುತ್ರಿ 5, ಒಳ್ಳೆ ಎಳ್ಳೆಣ್ಣೆ ಕುತ್ರಿ 1¼, ದನದ ಹಾಲು ಕುತ್ರಿ 2½.

ಕಲ್ಪಕ್ಕೆ: - ಏಲಕ್ಕಿ, ಲವಂಗ, ತಕ್ಕೋಲ, ಜಾಯಿಕಾಯಿ, ದೇವದಾರ, ಮಂಜೇಷ್ಠ, ನಾಗಪ್ಪು, ಪಚ್ಚಿಲೆ, ಜಟಾಮಾಂಚಿ, ರಾಮುಚ್ಚಾ, ಅಗರ, ಮುಡಿವಾಳ, ಸಂಪಿಗೆ ಹೂ, ಶ್ರೀಗಂಧ, ರಕ್ತಚಂದನ ಇವು ತೊಲೆ 1ರ ಪ್ರಕಾರ ತೆಗೆದು; ದನದ ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಜೆನ್ನಾಗಿ ಆರೆದು ಕೂಡಿಸಿ, 4 ದಿನ ಇಟ್ಟು ನಂತರ ಇಳಿಸುವುದು.

ಪಾತ್ರಭಾಗಕ್ಕೆ: - ಕಸ್ತೂರಿ ದಾಮತೂಕ 1, ಕುಂಕುಮಕೇಸರ ತೊಲೆ 1, ಪಚ್ಚಕರ್ಪೂರ ತೊಲೆ ½, ಪುನುಗು ದಾಮತೂಕ 3.

अर्युंखसमूलेन शुंठाक्वार्थं पिबेत्तथा ।
 वत्सापूर्वविकारस्य शुंठीकैडर्यसैधवैः ॥ ११ ॥
 अष्टचूर्णं विशेषेण यवक्षारोदकेन वा ।
 सर्वकंदविकारघ्नं हिङ्गुत्रिकटुकांबुना ॥ १२ ॥
 पायसान्नविकारस्य प्रत्यौषधमपूर्ववत् ।
 इक्षो रसविकारस्य मरिचं नागरांबु वा ॥ १३ ॥
 अग्लाहारविकारस्य तुटी शुंठ्यंबुशर्कराः ।
 कटुकाहारदोषस्य नवनीतं घृतं गुडम् ॥ १४ ॥
 तिक्तद्रव्यविकारस्य मधुरद्रव्यसेवनम् ।
 क्षारद्रव्यविकारस्य क्षीराज्यदधिशर्कराः ॥ १५ ॥
 मधुराहारदोषस्य कटुकाहारसेवनम् ।
 कषायद्रव्यदोषस्य क्षारद्रव्यं विधीयते ॥ १६ ॥
 पात्रदोषविकारघ्नमुशीरं चंदनोदकम् ।
 फलशाकादिदोषाणां हिंगुसैधवनागरम् ॥ १७ ॥
 साजमोजोदकेनैव तक्रं वा सकणांबु वा ।
 परूषकविकारघ्नं शुंठीक्वार्थं ससैधवम् ॥ १८ ॥
 तालचूर्णविकारघ्नं क्वार्थं सैधवनागरम् ।
 जीरकस्योदकेनैव यवक्षारघृतान्वितम् ॥ १९ ॥
 लशुनस्य विकारघ्नं लामंचं चंदनं घृतम् ।
 सर्षपस्य विकारघ्नं नवनीतं घृतोऽप वा ॥ २० ॥
 रामठस्य विरारघ्नमाज्यमामलकीरसम् ।
 सर्वाजीर्णेषु योज्यं स्याल्लङ्घनं परमौषधम् ॥ २१ ॥
 सूतादोषविकारघ्नी कूष्मांडस्वरसान्वितम् ।
 जंबीरस्वरसे तद्वत् तक्रेषु हरिमञ्जारिः ॥ २२ ॥

कार्पासपत्रस्वरसे कांजिकैः सहितं पिबेत् ।
 गंधकस्य विषं तीव्रं हरते तक्र चंदनम् ॥ २३ ॥
 धात्रीरसमुशीरं वा माहिषं दधिसंयुतम् ।
 वत्सनाभविषं हंति वरासारं पिबेत् क्षणात् ॥ २४ ॥
 आज्यं मरिचचूर्णं वा तंडुली जलगोपयः ।
 अर्कक्षीरविषं हंति सतिलं गुडसंयुतम् ॥ २५ ॥
 स्नुहीक्षीरविषं हंति आकृलीतिलशर्कराः ।
 तिल्वकस्य विकारघ्नं सतिलं मधुरत्रयम् ॥ २६ ॥
 अन्योन्यं योजयेद्धीमान् माहिषस्तुग्विषेऽथवा ।
 कङ्कोष्ठस्य विषं हंति तुंगक्षीरं सतक्रकम् ॥ २७ ॥
 ज्योतिष्मतीविषं हंति मृणाळरससर्पिषा ।
 तिलतैलविकारघ्नं पिण्याकं मधुरत्रयम् ॥ २८ ॥
 सर्वतैलविकारघ्नं चित्रमूलकषायकम् ।
 क्रमुकस्य विकारघ्नं रजनीपट्ट संयुतम् ॥ २९ ॥
 कारस्करविषं हंति जंबूपत्ररसं परम् ।
 गुञ्जाफलविषं हंति मेघनादी रसेन चै ॥ ३० ॥
 चंदनं मधुकक्वाथे मतघ्नीस्वरसेन वा ।
 छिन्नोज्ज्वारसेनैव रंभायाः स्वरसे परम् ॥ ३१ ॥
 कन्यारसविकारघ्नं स्नुहीक्षारं ससैधवम् ।
 भल्लातकविषं हंति सतिलं गुडसंयुतम् ॥ ३२ ॥
 माहिषं नवनीतं वा अक्षमूलत्वचापि वा ।
 चित्रकस्य विषं तीव्रं गुडं कृष्णतिलेन वा ॥ ३३ ॥
 लवणस्य विषं हंति तुळसीकेतकीरसम् ।
 दुर्धूरस्य विषं हन्ति मृणाळस्वरसं परम् ॥ ३४ ॥

औदुंबरजलेनैव तन्मूलेन जलेन वा ।
 कार्पासपत्रस्वरसे हरिद्राकाब्जिकेन वा ॥ ३५ ॥
 कर्पूरस्य विषं हन्ति कुटजत्वग्रसं परम् ।
 शालीमूलविषं हन्ति लामञ्चं तंडुलोदकम् ॥ ३६ ॥
 सूरणस्य विषं तद्वत् तांबूलीपत्रसारतः ।
 वनसूरणदोषघ्नं चिन्चापत्ररसं परम् ॥ ३७ ॥
 काकमाचीविषं हन्ति सतक्रं चंदनोदकम् ।
 सगुडं नवनीतं निशासारेण सर्पिषा ॥ ३८ ॥
 जातीफलविकारस्य लिक्कुचाम्लेण शर्करा ।
 बकुलस्य विकारं तु हरते त्रैफलोदकम् ॥ ३९ ॥
 काब्जिकं लिक्कुचाम्लं वा नाळिकेरोदकेन वा ।
 आढकीफलदोषघ्नं तक्रं नागरसैधवम् ॥ ४० ॥
 द्वेणमूलं तु संमर्द्य नागवल्ली जलैः पिबेत् ।
 सेवितं प्रगदोषघ्नं शुष्कदारुमिवाशनिः ॥ ४१ ॥
 घुणदोषविकारस्य लवणं पाणिपल्लवम् ।
 उष्णांबुना पिबेत्तेन गरुडेनेव पञ्चगः ॥ ४२ ॥
 नाळिकेरस्य बालस्य क्वथं सर्पिर्विमिश्रितम् ।
 घुणदोषहरं शीघ्रं पट्टमयुतं पिबेत् ॥ ४३ ॥
 गृहगोळीविषं हन्ति निशा सा पयसस्तथा ।
 पूगपक्वत्वचः सारैः स्वर्णं चंदनसर्पिषम् ॥ ४४ ॥
 आत्मगुप्तविकारस्य शीघ्रं गोमयलेपनम् ।
 सम्मर्द्य कदलीपक्वं भारद्वाजी च सर्पिषा ॥ ४५ ॥
 उद्धर्तनं पुनस्नानं पुनः श्रीगंधलेपनम् ।
 दुस्पर्शकविकारस्य शक्रमर्दलतांबुना ॥ ४६ ॥
 काकतुंडीविषं हन्ति नीलीचंदनसर्पिषा ।

॥ इति शुभम् भूयात् ॥

ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಿಧಿಯು

ಕೆಲ ಬಗೆಯ ಪದಾರ್ಥಗಳ ಅತಿ ಸೇವನ ಶಾಸನ ಸ್ವರ್ಶನಾದಿಗಳಿಂದುದ್ಯವಿಸಿದ ದೋಷ (ವಿಕಾರ)ಗಳ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ	ತನ್ನಿಸ್ತುತಿಗಿರುವ ಅತಿ ಸುಲಭಕರವಾದ ಔಷಧೋಪಚಾರವು
<p>“ಶ್ಲೋಕ ಸಂಖ್ಯೆ” ಕೆಲ ಬಗೆಯ ಮತ್ಸ್ಯಮಾಂಸಾಜೀರ್ಣ</p>	<p>ಕರಿನೈಕ್ಕಿಯ ಸ್ವರಸವನ್ನು ಸೇವಿಸ ಬೇಕು.</p>
<p>1. ಹಂದಿ ಮಾಂಸಾಜೀರ್ಣದಲ್ಲಿ = ಆಡಿನ ಮಾಂಸ =</p>	<p>ಪುನಪುನಾಯ ರಸ, ಅಥವಾ ಹುಳಿರಸ. ಏಲಕ್ಕಿ ಕಾಡುಪಟೋಲ ಬೇರು ಅರೆದು ಸೇವಿಸುವುದು.</p>
<p>2. ಮುದ್ದದ ಅಜೀರ್ಣದಲ್ಲಿ =</p>	<p>ಪುನಃ ಮದ್ಯಕ್ಕೆ ನಿಂಬೆಹುಳಿ ರಸ ಕೂಡಿಸಿ ಸೇವಿಸಬೇಕು.</p>
<p>ಎಳ್ಳುಕಾಳು = ಮೊಸರು =</p>	<p>ಎಳ್ಳು ಹಿಂಡಿ. ಸಕ್ಕರೆ ನೀರು.</p>
<p>3. ನೀರು = ಹಾಲು ಕುಡಿದ ಅಜೀರ್ಣದಲ್ಲಿ =</p>	<p>ಕೊತ್ತಂಬರಿ. ಶುಂಠಿಕಷಾಯದಲ್ಲಿ ಸಕ್ಕರೆ ಸೇರಿಸಿ ಸೇವಿಸಬೇಕು.</p>
<p>ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ = ಸಕ್ಕರೆಗೆ =</p>	<p>ಶುದ್ಧ ಶೀತಲ ನೀರು. ಹಿಪ್ಪಿಲಿಜೂರ್ಣ.</p>
<p>4. ಬೆಲ್ಲಕ್ಕೆ = ಸಿಂಹಪದಾರ್ಥ (ಗೋದಿ, ರಾಗಿ, ಕಡ್ಡೆ, ಮುಂತಾದ್ದರ ಪುಡಿ) =</p>	<p>ಮಜ್ಜಿಗೆ. ಬಿಸಿ ಬಿಸಿ ನೀರು.</p>
<p>ಮಜ್ಜಿಗೆ = 5. ಅಮಲಕ್ಕಿ =</p>	<p>ಶುಂಠಿಕರಸ. ಎಳನೀರು.</p>
<p>ಮೋಚೆ = ಚೋಚೆ (ಬೂರುಗದ ಮಯಣ, ಲವಂಗಚಿಕ್ಕಿ) =</p>	<p>ಉಪ್ಪು. ಶುಂಠಿ.</p>
<p>6. ಹಲಸಿನ ಹಣ್ಣು =</p>	<p>ತೇಲ್ಗುಡೆ ಬೇರು, ಶುಂಠಿ ಇವೆರಡರ ಕ್ವಾಥ, ಸೈಂಧವ ಲವಣ, ಯವಕ್ಕಾರ, ಜೂರ್ಣ (ಕೇವಲ ತೇಲ್ಗುಡೆ ಬೇರಿನ ಕಷಾಯ.)</p>

ಕೆಲ ಬಗೆಯ ಪದಾರ್ಥಗಳ ಅತಿ ಸೇವನ ವಾಸ ಸ್ವರ್ತನಾದಿಗಳಿಂದಾಗುವ ದೋಷ (ವಿಕಾರ)ಗಳ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ	ತೃಪ್ತವೃತ್ತಿಗಿರುವ ಅತಿ ಸುಲಭಕರವಾದ ಔಷಧೋಪಚಾರವು
7. ನೂವಿನಹಣ್ಣಿನ ವಿರಾರದಲ್ಲಿ	ಬೊಂಡದ (ಎಳನೀರು)ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ
ಹುರುಕಿ	ಸ್ಯಂಧವಲವಣ ಕೂಡಿಸಿ ಸೇವಿಸುವುದು.
8 ಗೃಹಧೂಮ	ಅಣೆಲೆಕಾಯಿನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿಯಕಷಾಯ.
ನಿಷ್ಪಾವ	ಸ್ಯಂಧವಲವಣ, ಒಣಶುಂಠಿ, ಮುಜ್ಜೆಗೆ
9. ಕಡಲೆ	ಯಲ್ಲಿ ಮಿಶ್ರಿಸಿ ಸೇವಿಸುವುದು.
ಉದ್ದು-ಹೆಸರು	ಹಿಪ್ಪಿಲಿ, ಸ್ಯಂಧವಲವಣ, ಒಣಶುಂಠಿ
10. ಸಕಲ ವಿಧದ ಧಾನ್ಯಗಳಲ್ಲಿ	ಪುಡಿಮಾಡಿ ಸೇವಿಸುವುದು.
ನಿಷ್ಪಾವ	ಶುಂಠೀರಸದಲ್ಲಿ ಸ್ಯಂಧವಲವಣ,
11. ವತ್ಸಾವಿಕಾರದಲ್ಲಿ	ಜೀರಿಗೆಚೂರ್ಣ.
ನಿಷ್ಪಾವ	ಶುಂಠೀಕಷಾಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಯಂಧವಲವಣ.
12. ಸರ್ವ ಗಡ್ಡೆಗೊಣಸುಗಳಲ್ಲಿ	ಶುಂಠೀರಸದಲ್ಲಿ ಸ್ಯಂಧವಲವಣ ಕೂಡಿಸಿ
ನಿಷ್ಪಾವ	ಸೇವಿಸಬೇಕು ಅಥವಾ ಶರವುಂಟುಬೇರೆ
13. ಕಬ್ಬಿನ ರಸದ ವಿಕಾರಗಳಲ್ಲಿ	ಮತ್ತು ಶುಂಠೀಕ್ವಾಥ.
ನಿಷ್ಪಾವ	ಶುಂಠಿ, ಕಹಿಬೇವು ಇವುಗಳ ಕಷಾಯ
14. ಕಟುಕಪ್ರವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ (ಖಾರ)	ದಲ್ಲಿ ಸ್ಯಂಧವಲವಣ ಕೂಡಿಸಿ ಸೇವಿಸು
ನಿಷ್ಪಾವ	ವುದು ಅಥವಾ ಯವಕ್ವಾರದ ನೀರಿನಲ್ಲಿ
15. ಕ್ವಾರಪ್ರವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ	ಅಷ್ಟಚೂರ್ಣವನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ ಸೇವಿಸು
ನಿಷ್ಪಾವ	ವುದು.
16. ಕಠಿಣಕಪ್ರವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ (ಖಾರ)	ಕರಿಮೆಣಸು, ಹಿಪ್ಪಿಲಿ, ಶುಂಠಿ ಕ್ವಾಥ
ನಿಷ್ಪಾವ	ದಲ್ಲಿ ಹಿಂಗು ಮಿಶ್ರಿಸಿ ಸೇವಿಸುವುದು.
17. ಕಠಿಣಕಪ್ರವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ	ವತ್ಸಾವಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾಗಿದೆ.
ನಿಷ್ಪಾವ	ಕರಿಮೆಣಸು, ಶುಂಠೀಕಷಾಯ.
18. ಕ್ವಾರಪ್ರವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ	ಏಲಕ್ಕಿ, ಒಣಶುಂಠಿ ಕಷಾಯದಲ್ಲಿ
ನಿಷ್ಪಾವ	ಸಕ್ಕರೆ ಕೂಡಿಸಿ ಸೇವಿಸುವುದು.
19. ಕ್ವಾರಪ್ರವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ	ಹೊಸ ಬೆಣ್ಣೆ, ತುಪ್ಪ, ಬೆಲ್ಲ, ಸೇವಿಸು
ನಿಷ್ಪಾವ	ವುದು.
20. ಕ್ವಾರಪ್ರವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ	ಮಧುರ ರಸ.
ನಿಷ್ಪಾವ	ಹಾಲು, ತುಪ್ಪ, ಮೊಸರು, ಸಕ್ಕರೆ.

ಕಲವು ಬಗೆಯ ಪದಾರ್ಥಗಳ ಆತಿ ಸೇವನ
ಪಾನ ಸ್ವರ್ತನಾದಿಗಳಿಂದುದ್ದವಿಸಿದ ದೋಷ
ಗಳಲ್ಲಿ

ಅಷ್ಟಿಸ್ವತ್ತಿಗಿರಲ ಆತಿ ಸುಲಭಕರವಾದ
ಔಷಧೋಪಚಾರವು

- ಮಧುರಾಹಾರ =
16. ಕಷಾಯದ್ರವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ =
ಅಂತ್ರದೋಷ =
17. ಹಸಿವಲ ಶಾಕಾದಿ ವಸ್ತುಗಳ
ವಿಕಾರಗಳಲ್ಲಿ =
18. ಈಂದು ಮತ್ತು ಸಣ್ಣ ಈಂದು =
19. ತಾಲಚೂರ್ಣ(ಪನೆ ಮುಂತಾದ್ದು
ರಿಂದ ತಯಾರಿಸಿದ ವು) =
ಬೆಳ್ಳಿ =
20. ಸಾಸಿವೆ =
ಹಿಂಗು =
21. ಸರ್ವಾಷೀರ್ಣಗಳಲ್ಲಿ =
22. ಪಾದರಸ =
23. ಗಂಧಕ ಸೇವಿಸಿಲುಂಟಾದ ವಿಕಾರ
ಗಳಲ್ಲಿ =

- ಖಾರ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಸೇವಿಸುವುದು.
- ಕ್ವಾರದ್ರವ್ಯಗಳನ್ನು ಸೇವಿಸುವುದು.
- ಲಾಮಂಜ, ಶ್ರೀಗಂಧ ಇವುಗಳ ಕ್ವಾಥ.
ಓಮದಕಷಾಯದಲ್ಲಿಹಿಂಗು, ಸ್ಯಂಧವ
ಲವಣ, ಒಣತುಂತಿ ಇವುಗಳ ಚೂರ್ಣ
ವನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಸೇವಿಸಬೇಕು.
- ಹಿಪ್ಪಿಲಿಕ್ವಾಥ ಮಜ್ಜೆಗೆನೀರು ಹಿತಕರವು.
ಶುಂಠೀಕ್ವಾಥದಲ್ಲಿ ಸ್ಯಂಧವಲವಣ,
ಕೂಡಿಸಿ ಸೇವಿಸುವುದು.
- ಶುಂಠೀಕ್ವಾಥದಲ್ಲಿ ಸ್ಯಂಧವಲವಣ
ಅಥವಾ ಜೀರಿಗೆಕ್ವಾಥದಲ್ಲಿ ಜವಲ್ಕಾರ,
ತುಪ್ಪವನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಸೇವಿಸಬೇಕು.
- ಲಾಮಂಜ, ಚಂದನ ಕಷಾಯದಲ್ಲಿ
ತುಪ್ಪ ಕೂಡಿಸಿ ಸೇವಿಸಬೇಕು.
- ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿಯ ರಸದಲ್ಲಿ ಬೆಣ್ಣೆ, ವ,
ತುಪ್ಪ ಸೇರಿಸಿ ಸೇವಿಸುವುದು.
- ಲಂಘನ(ಉಪವಾಸ) ಪರಮೌಷಧವು.
- ಕೂಷ್ಮಾಂಡ ಸ್ವರಸ, ನಿಂಬೆಹುಳಿ ರಸ
ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಸಕ್ಕರೆ ಕೂಡಿಸಿ ಸೇವಿಸ
ಬೇಕು, ಅಥವಾ ಅಹಲೆಕಾಯಿ, ಅರ
ಸಿನ, ಮಜ್ಜೆಗೆಯಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಕುಡಿಸು
ವುದು. ಹತ್ತಿಯ ಎಲೆಯ ರಸದಲ್ಲಿ ಕಾಡಿ
ನೀರನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಸೇವಿಸಬೇಕು.
- ಮಜ್ಜೆಗೆಯಲ್ಲಿ ಚಂದನ ಅರೆದು ಸೇವಿಸ
ಬೇಕು. ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿಯ ರಸದಲ್ಲಿ
ಲಾಮಂಜ ಅರೆದು ಕುಡಿಸಬೇಕು.
ಎಮ್ಮೆಯ ಮೊಸರನ್ನೂ ಸಹ ಸೇವಿಸ
ಬಹುದು.

<p>ಕಲವು ಬಗೆಯ ಪದಾರ್ಥಗಳ ಆತಿ ಸೇವನ ನಾನ ಸ್ತುತನಾದಿಗಳಿಂದ್ರುವಿಸಿದ ದೋಷಗಳಲ್ಲಿ</p>	<p>ಕವಿವೃತ್ತಿಗಿರುವ ಆತಿ ಸುಲಭಕರವಾದ ಔಷಧೋಪಚಾರವು</p>
<p>24. ವತ್ಸನಾಥಿ ವಿಷಗಳಲ್ಲಿ =</p>	<p>ತ್ರಿಫಲಾ ಕಷಾಯ ಕೂಡಲೇ ಕುಡಿಯ ಬೇಕು. ಕಾಡಿಜಲದಲ್ಲಿ ಕರಿಮೆಣಸಿನ ಚೂರ್ಣ ತುಪ್ಪಕೂಡಿಸಿ ಸೇವಿಸಬೇಕು ಅಥವಾ ಇವುಗಳನ್ನು ಹಾಲಿನಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡಿಸಿ ಕುಡಿಯಬಹುದು.</p>
<p>25. ಎಕ್ಕಮಾಲೆಯ ಹಾಲಿನ ದೋಷ ಗಳಲ್ಲಿ = ಕಳ್ಳಿಹಾಲಿನ ವಿಷ ವಿಕಾರದಲ್ಲಿ =</p>	<p>ಎಳ್ಳುಕಾಳಿನ ಕಷಾಯದಲ್ಲಿ ಬೆಲ್ಲ ಕೂಡಿಸಿ ಸೇವಿಸಬೇಕು. ಆವೀರಕ್ಕುರು, ಎಳ್ಳು, ಸಕ್ಕರೆ ಇವು ಗಳು.</p>
<p>26. ಕನಕದಿ ಹಾಲಿನ ದೋಷದಲ್ಲಿ =</p>	<p>ಎಳ್ಳುಕಾಳು ಮತ್ತು ತ್ರಿಮಧುರ ಅನೂರ್ಜನ ಕೂಡಿಸಿ ಸೇವಿಸಬೇಕು, ಅದಲ್ಲದೆ ಎಷವೃಕ್ಷಗಳ ಹಾಲು ತಗ ಲದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕಳ್ಳಿಯ ಪಿಷ್ಕೆ ಹೇಳಿದ ಮುದ್ದನ್ನು ಕೂಡಿಸಬಹುದು.</p>
<p>27. ಕಂಕುಷ್ಠ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಠೀ ವಿಕಾರ (ಚಿಪ್ಪು ನ್ನಯರಿ) =</p>	<p>ತುಂಗಕ್ಕೇರ ಮತ್ತು ಮಜ್ಜಿಗೆ. ತಾವರದೊಂಟ ಕ್ಷೌಧದಲ್ಲಿ ತುಪ್ಪ ಸೇವಿಸುವುದು.</p>
<p>28. ಎಳ್ಳೆಣ್ಣೆ ಸರ್ವವಿಧದ ತೈಲಗಳ ವಿಕಾರಗಳಲ್ಲಿ =</p>	<p>ಒಂಡಿ ಮತ್ತು ತ್ರಿಮಧುರ. ಸಣ್ಣ ಹಿರಳುಬೇರು ಕಷಾಯ.</p>
<p>29. ಅಡಿಕೆಕಾಯಿ ಕಾಸರ್ಕನ ಕಾಯಿ =</p>	<p>ಆರಸಿನ ರಸದಲ್ಲಿ ಸೈಂಧವಲವಣನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕು. ನೇರಳೆ ಎಲೆಯ ರಸ.</p>
<p>30. ಗುಂಜಾಫಲ (ಗುರುಗಂಜಿ) ದೋಷಕ್ಕೆ =</p>	<p>ಭದ್ರಮುಷ್ಠಿ ಕಷಾಯ, ಅಥವಾ ಚಂದನ, ಜ್ಯೇಷ್ಠಮಧು ಇವುಗಳ ಕ್ಷೌಧ, ಅಮೃತ ಬಳ್ಳಿಯ ಕಷಾಯರಸ, ಬಾಳೆಹಣ್ಣಿನ ರಸ ಸೇವಿಸಬಹುದು.</p>
<p>31. ತುಂಚಿರಸವಿಕಾರದಲ್ಲಿ =</p>	<p>ಸ್ನಹೀಕನ್ನ ರಕ್ಕೆ ಸೈಂಧವಲವಣ.</p>
<p>32. ಗಟ್ಟಿದಗೇರು(ಭಲ್ಲಾತಕ) =</p>	<p>ಎಳ್ಳುಕಾಳು, ಬೆಲ್ಲಕೂಡಿಸಿ ಸೇವಿಸ ಬೇಕು. ಅಥವಾ ಶಾಂತಿಮರದ ಬೇರಿನ ನೋಲಿನ ಸಿಪ್ಪೆತೆಗೆದು ಕಷಾಯನುಡಿ</p>

ಕೆಲವು ಬಗೆಯ ಪದಾರ್ಥಗಳ ಅತಿ ಸೇವನ
ಪಾನ ಸ್ವರ್ಣನಾದಿಗಳಿಂದ ದ್ರವಿಸಿದ
ದೋಷಗಳಲ್ಲಿ

ತನ್ನಿವೃತ್ತಿಗಿರುವ ಅತಿ ಸುಲಭಕರವಾದ
ಔಷಧೋಪಚಾರವು

33. ಚಿತ್ರಮೂಲ ಬೇರು =
ಉಪ್ಪು ಸೇವಿಸಿ ಉಂಟಾಗುವ
ದೋಷಕ್ಕೆ =

ಅದಕ್ಕೆ ಎಮ್ಮೆಯ ತುಪ್ಪು ಸೇರಿಸಿ ಸೇವಿಸ
ಬೇಕು.
ಎಕ್ಕುಕಾಳು ಬೆಲ್ಲವನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ
ಕೂಡಲೇ ಸೇವಿಸಬೇಕು.
ತುಳಸೀ ಬೇರು ಮತ್ತು ಕೇದಿಗೆ ಬೇರು
ಕೂಡಿಸಿ ಕ್ಷಾಧಮಾಡಿ ಸೇವಿಸಲು
ಶಮನ.

34. ಉಮ್ಮತ್ತದ ದೋಷಕ್ಕೆ =

ತಾವರೆನಂಜು ಕಷಾಯಮಾಡಿ ಸೇವಿಸ
ಬೇಕು. ಅಥವಾ ಅತ್ತಿಮರದ ನೀರು,
ಅತ್ತಿಮರದ ಬೇರಿನ ಕ್ಷಾಧ, ಅತ್ತಿಎಲೆಯ
ರಸದಲ್ಲಿ ಅರಸಿನ ಜೂರ್ಣ ಕೂಡಿಸಿ
ಸೇವಿಸುವುದು; ಕಾಡಿ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಅರಸಿನ
ಜೂರ್ಣ ಸಹ ಹಿತಕರವು.

35. ಕರ್ಪೂರ ದೋಷಕ್ಕೆ =

ಕೊಡಸಿಗ ಬೇರಿನ ಮೇಲಿನ ಸಿಪ್ಪೆಯ
ಕ್ಷಾಧಮಾಡಿ ಸೇವಿಸಲು ಶಮನ.

36. ಶಾಲ್ಮಲೀಮೂಲ =

ಅಕ್ಕಿ ತೊಳೆದ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಲಾಮಂಜ
ಅರೆದು ಸೇವಿಸಬೇಕು.

ಕೇನೆಗಡ್ಡೆ (ಸೂರಣ) =

ವೀಳ್ಯದೆಲೆರಸ ತೆಗೆದು ಸೇವಿಸಬೇಕು.
ಹುಣಸೆ ಎಲೆಯ ಸ್ವರಸ.

37. ಕಾಡುಕೇನೆ ಗಡ್ಡೆ =

ಮಜ್ಜಿಗೆ, ತ್ರಿಗಂಧಕ್ಷಾಧಕ್ಕೆ ಬೆಲ್ಲ, ಬೆಣ್ಣೆ
ಕೂಡಿಸಿ ಸೇವಿಸಬೇಕು; ಅಥವಾ ಅರ
ಸಿನ ಕಷಾಯದಲ್ಲಿ ತುಪ್ಪು ಕೂಡಿಸಿ ಕೊಡ
ಬಹುದು.

ಕಾಕನಾಚಿ(ಕಾಕತೊಂಡಿಫಲ) =

38. ಜಾಯಿಕಾಯಿ. =

ಲಕುಚಾರಸಕ್ಕೆ ಸಕ್ಕರೆ ಕೂಡಿಸಿ ಕೊಡ
ಬಹುದು.

39. ರೆಂಜಿಕಾಯಿಯ ವಿಕಾರಕ್ಕೆ =

ತ್ರಿಫಲಾಕ್ಷಾಧ, ಕಾಡಿಜಲ, ಲಕುಚರಸ
(ಸಿಂಬೆ)ವನ್ನೂ ಎಳನೀರನ್ನೂ ಬೇರೆ
ಯಾಗಿ ಸೇವಿಸಬಹುದು.

40. ತೊಗರಿ =

ಮಜ್ಜಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಶುಂಠಿ, ಸೈಂಧವಲವಣ
ಕೂಡಿಸಿ ಕೊಡಬಹುದು; ಅಥವಾ ವೀಳ್ಯ

ಕೆಲವು ಬಗೆಯ ಸದಾರ್ಥಗಳ ಅತಿ ಸೇವನ
ಪಾಠ ಸ್ವರ್ತನಾದಿಗಳಿಂದುವುದಿಸಿದ
ದೋಷಗಳಲ್ಲಿ

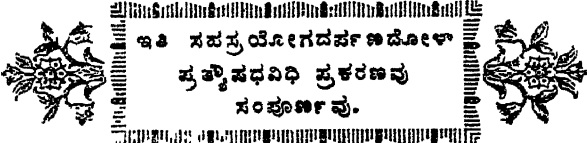
ತನ್ನಿಪ್ಪತ್ತಿಗಿರುವ ಅತಿ ಸುಲಭಕರವಾದ
ಔಷಧೋಪಚಾರವು

		ದೆಲೆಯ ರಸದಲ್ಲಿ ತುಂಬೆಬೇರನ್ನು ಅರೆದು ಕೊಡಬಹುದು.
ಘಂಟದೋಷಕ್ಕೆ	=	ದೇವದಾರು ಕಷಾಯ. ಪಾಣಪಲ್ಲವಕ್ಕೆ ಸ್ಯಂಧವಲವಣ, ಬಿಸಿನೀರು, ಬೆಳೆಯ ದಿರುವ ಎಳನೀರಿನ ತಿರುಳು (ಕರ್ಕಾ) ಕಷಾಯನೂಡಿ ತುಪ್ಪ ಸ್ಯಂಧವಲವಣ ಸೇರಿಸಿ ಸೇವಿಸುವುದು.
41. ಗ್ರಹಗೋಳಿ (ಪಲ್ಲಿ) ವಿಷಕ್ಕೆ.	=	ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಸಕ್ಕರೆ, ಅರಸಿನ ಸೇರಿಸಿ ಕುಡಿಯಬೇಕು ಅಥವಾ ಹಣ್ಣಾದ ಅಡಿಕೆ ಸಿಪ್ಪೆಯ ರಸತೆಗೆದು ಬಂಗಾರ, ಚಂದನ ತುಪ್ಪ ಕೂಡಿಸಿ ಸೇವಿಸಬೇಕು.
42. ನ್ಯಾಸೋಣಗು.	=	ಕೂಡಲೆ ಸೆಗಣೆಯ ಲೇಪನುಂ ಮಾಡ ಬೇಕು. ಅನಂತರ ಬಾಳೆಹಣ್ಣು, ತಾತಾ ವಲ್ ರಸವನ್ನೂ ತುಪ್ಪವನ್ನೂ ಸೇರಿಸಿ ವಕ್ಷಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಲೇಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಆ ಮೇಲೆ ವಮನ ಮಾಡಿಸಿ, ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿಸಿ, ಚಂದನ ಕರ್ಪೂರ ಸೇರಿಸಿ ಲೇಪಿಸಬೇಕು.
43. ಬಳ್ಳಿಆಕಿರೆ ಬೇರು	=	ಇಂದ್ರವಲ್ಲಿ ಸ್ವರಸ ತೆಗೆದು ಲೇಪಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುವುದು.
ಕಾಕತುಂಡೀ ವಿಕಾರದಲ್ಲಿ	=	ಅಮರಿ ಎಲೆಯ ರಸತೆಗೆದು ಚಂದನ ವನ್ನೂ ತುಪ್ಪವನ್ನೂ ಕೂಡಿಸಿ ಸೇವಿಸ ಬೇಕು.
ಜೆಂಬು	=	ಹುಣಸೆ ಬೀಜವನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಕುಡಿಸಬೇಕು.
ಕಾಸರ್ಕನ ಬೀಜದ ದೋಷಕ್ಕೆ	=	ಕೂವೆಯ ನೀರು ಸೇವಿಸುವುದು.
ಭಂಗಿ ದೋಷಕ್ಕೆ	=	ತೇಟಾಂಪರಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಕುಡಿಯಬೇಕು. ತುಷಾ(ಉಮಿ)ಭಸ್ಮ ವನ್ನು ನೀರಿನಿಂದ ಸೇವಿಸುವುದು.
ಅಫಿಮು	=	ಕಡಿರಬೇರಿನ ಮೇಲಿನ ಸಿಪ್ಪೆ ತೆಗೆದು ಮುಚ್ಚಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಅರೆದು ಕುಡಿಯುವುದು.

इदमागमसिद्धत्वात्प्रत्यक्षफलदर्शनात् ।
मंत्रवत्संप्रयोक्तव्यं न मीमांस्यं कथंचन ॥
भिषजां साधुवृत्तानां भद्रमागमशालिनाम् ।
अभ्यस्तकर्मणां भद्रं भद्रं भद्राभिलाषिणाम् ॥

ಇದನಾಗಮಸಿದ್ಧತ್ವಾತ್ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಫಲದರ್ಶನಾತ್ ।
ಮಂತ್ರವತ್ಸಂಪ್ರಯೋಕ್ತವ್ಯಂ ನ ಮೀಮಾಂಸ್ಯಂ ಕಥಂಚನ ॥
ಭಿಷಜಾಂ ಸಾಧುವೃತ್ತಾನಾಂ ಭದ್ರಮಾಗಮಶಾಲಿನಾಂ ।
ಅಭ್ಯಸ್ತಕರ್ಮಣಾಂ ಭದ್ರಂ ಭದ್ರಂ ಭದ್ರಾಭಿಲಾಷಿಣಾಂ ॥ - ॥

ಇತಿ ಆಯುರ್ವೇದ ವೈದ್ಯಶಾಸ್ತ್ರೀ ಎಂ. ಎಂ. ಆಳ್ವಾರಿಂದ ರಚಿತವಾದ 'ಲಘುದೀಪಿಕಾ',
ಎಂಬ ಕರ್ಣಾಟಕ ವ್ಯಾಜ್ಞೇಯೋಕ್ತ ಕೃತ್ಯೋಪವಿಧಿ ಕೃಕರಣವು ಸಮಾಪ್ತವಾದುದು.

ಸಂ ಪೂರ್ಣಂ.

L B
N 37

